David the Invincible
Commentary on Porphyry's Isagoge

Philosophia Antiqua

A SERIES OF STUDIES ON ANCIENT PHILOSOPHY

VOLUME 137

Commentaria in Aristotelem Armeniaca

Davidis Opera

curantibus Valentina Calzolari et Jonathan Barnes

VOLUME 3

The titles published in this series are listed at *brill.com/pha*

David the Invincible

Commentary on Porphyry's Isagoge

Old Armenian Text with the Greek Original, an English Translation, Introduction and Notes

By

Gohar Muradyan

BRILL

LEIDEN | BOSTON

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

David, the Invincible.
[Commentarium in Porphyrii Isagogen]
David the Invincible Commentary on Porphyry's Isagoge : Old Armenian text with the Greek original, and English translation, introduction and notes / by Gohar Muradyan.
pages cm. – (Philosophia Antiqua, a series of studies on ancient philosophy ; 137)
In English, Classical Armenian, and the Greek original.
Includes bibliographical references and index.
ISBN 978-90-04-28084-7 (hardback) – ISBN 978-90-04-28088-5 (e-book)
1. Porphyry, approximately 234-approximately 305. Isagoge. 2. Aristotle. Categoriae. 3. David, the Invincible. I. Muradyan, Gohar, editor. II. Muradyan, Gohar, translator. III. David, the Invincible. Commentarium in Porphyrii Isagogen. Armenian. IV. Title.

PA3948.D17A63 2014
186'.4–dc23

2014039902

This publication has been typeset in the multilingual "Brill" typeface. With over 5,100 characters covering Latin, IPA, Greek, and Cyrillic, this typeface is especially suitable for use in the humanities. For more information, please see www.brill.com/brill-typeface.

ISSN 0079-1687
ISBN 978-90-04-28084-7 (hardback)
ISBN 978-90-04-28088-5 (e-book)

This book is printed on acid-free paper.

Contents

Acknowledgements

Thanks are due to the Fonds national suisse de la recherche scientifique (SCOPES) for financing the Joint Research Project "The Work of David the Invincible: the Diffusion of Neo-Platonic Thought and the Spread of Neo-Platonic Texts in Ancient and Medieval Armenia" between the *Centre de recherches arménologiques* at the University of Geneva, the Departments of History of Ancient Philosophy at the Universities of Geneva and Fribourg, and at the University of Paris IV-Sorbonne, the Department of History at the Yerevan State University (in the first phase), and the Institute of Ancient Manuscripts (Matenadaran), Yerevan (JRP 7AMPJO65632; IB7310–110912). I have prepared this book for publication within the framework of that project. Particular thanks to Prof. Valentina Calzolari for her fruitful collaboration and excellent supervision of the project. Dr. Damian Caluori read the manuscript and made many helpful suggestions in content and style. I am grateful to Brill Publishers for accepting this book for publication.

Gohar Muradyan

The Commentaria in Aristotelem Armeniaca Project

The English Translation of David the Invincibile's *Commentary on Porphyry's* Isagoge by Gohar Muradyan belongs to the series project *Commentaria in Aristotelem Armeniaca: Davidis Opera*. This series will contain five volumes dedicated to the commentaries on Aristotelian logic which tradition ascribes to David the Invincible (6th century). The essays which constitute the first volume deal with various aspects of the Davidian corpus and thus serve to introduce the series.[1] The following four volumes each present a separate work: the *Prolegomena to Philosophy*, the commentary on Porphyry's *Isagoge*, the commentary on the *Categories*, and the commentary on the *Prior Analytics*.[2] Each of these volumes includes a revised critical edition of the Armenian text, an English translation, together with a comparison of the Armenian with the underlying Greek model and sundry notes. The present volume also contains the slightly revised Greek original. The project has five chief aims:

a) to identify the relation between the Armenian texts and the original Greek versions of David's works;
b) to assess the value of the Armenian translations for the constitution of the Greek text;
c) to analyze the differences between the Armenian versions and the Greek, and to examine the ways in which the Armenian translators adapted the texts to suit their new readership;
d) to give a close examination of the language of the Armenian versions and of their techniques of translation;
e) to consider, more generally, the ways in which Greek thought was transmitted to Armenia, and the circulation of ideas and the cultural exchanges between East and West in late Antiquity.

---

1 V. Calzolari—J. Barnes (eds), *L'œuvre de David l'Invincible et la transmission de la pensée grecque dans la tradition arménienne et syriaque* (Philosophia Antiqua 116. CAA. Davidis Opera 1), Leiden—Boston, 2009.

2 A. Topchyan, *David the Invincible, Commentary on Aristotle's Prior Analytics. Old Armenian Text with an English Translation, Introduction and Notes* (Philosophia Antiqua 122. CAA. Davidis Opera 2), Leiden—Boston, 2010.

The series publishes the results of a research project which was financed by the Swiss National Foundation for scientific research and directed by Valentina Calzolari (University of Geneva) and Jonathan Barnes (Universities of Oxford, Geneva and Paris IV-Sorbonne).

Jonathan Barnes and Valentina Calzolari

Introduction

Four treatises by David the Invincible Philosopher are, as stated by Arevšatyan, extant in Armenian.[1] The Greek originals of three of them, namely of the *Prolegomena philosophiae*, the *Commentary on Porphyry's Isagoge*, and the *Commentary on Aristotle's Categories* are extant, too, while the original of the *Commentary on Aristotole's Analytics* is lost.[2] The Medieval Armenian tradition ascribed to David not only the four treatises just mentioned but also the translation of Porphyry's *Isagoge*, of Aristotle's *Categories*, of *On Interpretation*, of the pseudo-Aristotelian *On Virtues and Vices*, and of *On the World* as well as a theological sermon called *On the God-receiving Cross*, also two short writings: *Five Proverbs* and *On the Division*.[3]

Two of the four treatises, the *Commentary on Aristotle's Categories*[4] and the *Commentary on Aristotle's Analytics*, were once ascribed to Elias.[5] Only the authorship of the *Prolegomena* and of the *Commentary on the Isagoge* has never been questioned.

David, representative of the Neoplatonic School in Alexandria, was a pupil of Olympiodorus in the second half of the 6th century. The Armenian tradition regards him as an Armenian philosopher, disciple of Mesrop Maštocʻ and catholicos Sahak, who together with Movsēs Xorenacʻi, won contests in Athens and in Constantinople, hence his epithet "Invincible."[6] Modern scholarship

1 Arevšatyan (1973), pp. 273–285; David's collection (Arevšatyan [1980]) consists of the four writings mentioned.

2 See the recent edition: Topchyan (2010)

3 These texts can be found in the 1932 edition: David (1932[2]). Other texts attributed to David in the Middle Ages are listed in Calzolari (2009[1]), 21–22.

4 Cf. Dav., *in Cat*, and Manandean (1911), also Širinian (2009), 91.

5 Manandean (1928), pp. 59–67. This attribution is not accepted in Topchyan (2010).

6 For the Armenian tradition about David see Mahé (1990); Calzolari (2009[1]), 20–27. Being a disciple of Maštocʻ and Sahak means that David lived in the mid 5th c., but the tradition contains a further anachronism: it is stated that in Athens David, Movsēs and their companions Mambrē, Abraham and Pōłos met Gregory the Theologian, Gregory of Nysa and Basil of Cesarea, Church Fathers of the 4th c., see *Պատմութիւն վասն Դաւթի եւ Մովսէսի Խորենացւոյ* (*History of Dawitʻ and Movsēs Xorenacʻi*), in Sruanjtean (1874), (pp. 39–87), p. 51. This "history" is also known by other titles, e.g. *Սրբոց վարդապետացն հայոց Մովսէսի եւ Դաւթի Հարցմունք ընդ երկաբնակս չարափառսն* (*Questions of the Holy Armenian Teachers Movsēs and Dawitʻ Against Diophysite Heretics*), in Against Diophysites (1688), pp. 3–272. Sometimes it is referred to as *Գիրք էակաց* (*Book of Beings*), although actually this is the title of another (unpublished) writing which is based on three large excerpts from it. The *Book*

 | DOI: 10.1163/9789004280885_002

tried to reconcile the contradictory data about David, called also Nerginac‘i, by assuming that after having studied and worked in Alexandria and other centers of Greek philosophy for some years, David, in his old age, returned to Armenia to be active there by disseminating scholarly and philosophical knowledge, in particular by translating his own writings into Armenian or even by heading the school of the Hellenizing translators.[7]

The *Commentary on the Isagoge* is dedicated to Porphyry's *Introduction to Aristotle's Categories* which deals with the five modes of predication, or simply "five terms": genus, species, difference, property and accident. Apart from David's *Commentary on the Isagoge*, a number of other commentaries have survived in Greek: one by Ammonius (5–6th c.), one by Elias, another pupil of Olympidorus (late 6th c.), and one by the so-called pseudo-Elias.[8] The three mentioned commentaries start with vast introductions dealing with the definitions of philosophy, while David dedicated a special treatise to this subject (*Prolegomena philosophiae*), and his commentary starts with the traditional definition of the 'aim' (ὁ σκόπος), the 'usefulness' (τὸ χρήσιμον), 'explanation of the title' (ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς), 'genuinness' (τὸ γνήσιον), 'division into chapters' (ἡ εἰς κεφάλαια διαίρεσις), 'order' (ἡ τάξις), 'form of instruction' (ὁ διδασκαλικὸς τρόπος) and 'pertinence to which part' (ἡ ὑπὸ τί μέρος ἀναφορά).

1 Description of the Armenian Version

David's works were translated into Armenian by representatives of the so-called Hellenizing school in old Armenian literature,[9] characterized by choosing scholarly works for translation and by rendering the original as literally

of Beings contains logical and Christological questions by the bishop of Jerusalem Juvenalis and answers by David, questions by the metropolitan of Macedonia Melitus and answers by Movsēs, as well as additional passages. We are currently preparing the *Questions of Movsēs and Dawit‘ Against Diophysites* and the *Book of Beings*, as well as other texts related to the name of David for publication in the 17th volume of *Մատենագիրք հայոց* (*Classical Armenian Literature*) series.

7 Arevšatyan (1980), pp. 7–8.

8 There are also extant: a later anonymous Greek commentary, two Latin commentaries by Boethius, 6th century fragments of a Syriac commentary written by Probus, Syriac fragments and paraphrases of a Commentary by Ammonius' Christian pupil, Philoponus, a collection of scholia in Syriac (ca. 700), and marginal notes by bishop Arethas (ca. 900), see Barnes (2006), pp. xx–xxi, and n. 47.

9 On the Hellenizing School see Adonc‘ (1915), Manandean (1928), Arevšatyan (1973), Terian (1982), Calzolari (1989), Muradyan G. (1999[1]).

as possible, which led to odd neologisms, artificial morphological forms and the imitation of Greek syntax. According to the classification of the School's production, these translations belong to its third period (of the three or four, according to various opinions,[10] in the course of the sixth or in the first half of the seventh century, again according to various opinions[11]).

A collation of the old Armenian translation of David the Invincible's *Commentary on the Isagoge* with its Greek original reveals literalness[12] on the one hand and a considerable number of divergences between the two versions on the other; among them, omission of small and larg passages,[13] up to whole pages[14] or even of whole lectures[15] in the translation (about 20 percent of the Greek text is not translated), discrepancies in lecture numbering[16] and division,[17] addition of small and large passages.[18] The last sentences of Greek chap-

10 Manandean (1928) was the first to speak about three periods; Arevšatyan (1973) added the forth period.

11 The controversies concerning the dating of the Hellenizing translations are resumed by Terian (1982).

12 See in detail section 6 of the present introduction: *The Translation Technique and Linguistic Features of the Armenian Version.*

13 The major omissions are (according to pages and lines of Busse's edition, see Dav., *in Isag*): p. 86.7–19, 25–30, p. 89.16–23, p. 93.10–24, p. 100.1–5, p. 101.7–23, p. 102.1–13, pp. 110.25–111.1, p. 112.3.8, 22–27, p. 113.1–8, p. 115.15–24, p. 116.21–29, p. 119.17–24, pp. 121.24–122.28, p. 123.1–18, p. 124.8–27, pp. 125.32–126.5, p. 127.2–8, 14–18, p. 128.2–5, pp. 131.33–132.6, p. 132.9–25, pp. 135.8–15, pp. 143.29–144.6, pp. 144.26–145.4, pp. 145.14–146.3, pp. 153.14–154.18, 23–33, pp. 156.33–157.12, p. 159.10–23, pp. 160.23–161.12, pp. 163.20–164.13, p. 165.2–18, p. 168.1–15, p. 169.1–5, 10–12, 18–25, 27, p. 170.15, p. 171.1–12, pp. 173.30–174.9, p. 177.17–22, p. 178.3–7, p. 180.14–22, p. 182.24–31, p. 183.6–10, pp. 183.21–184.6, pp. 184.25–185.19, p. 192.12–25, pp. 198.30–199.5, p. 202.6–10, p. 210.31–38, p. 214.5–12, pp. 214.28–215.8.

14 The omissions of pages are: pp. 102.17–105.4, pp. 106.3–107.19, pp. 135.19–136.31, pp. 140.22–142.9, p. 156.3–30, pp. 211.8–213.8, pp. 218.32–219.25.

15 Lectures 11 (pp. 128.18–130.14) and 18 (pp. 149.1–153.10).

16 The Greek text consists of the Προλεγόμενα in four lectures, and the main text, the Σχόλια, with new numbering starting from lecture 1, while the Armenian version has a general numbering (so its lecture 5 corresponds to the Greek lecture 1 of the main text).

17 Armenian lecture 6 corresponds to three Greek lectures (2, 3, 4), Armenian 11—to Greek 9, 10, Armenian 14—to Greek 13, 14, Armenian 18—to Greek 19, 20.

18 Passages added in the Armenian version in contrast with the Greek having the length of full paragraphs are (lecture and paragraph numbers of the present edition are added in brackets): Dav., *in Isag* arm., p. 18.6–8 (l. 3.6), p. 26.25–26, pp. 26.36–28.2 (l. 5.2), p. 28.4–6 (l. 5.3), p. 28.20–21 (l. 5.5), p. 28.31–38 (l. 5.6), p. 30.9–15 (l. 5.7), p. 30.18–19 (l. 5.8), p. 32.31–32 (l. 6.2), p. 54.22–24 (l. 10.3), p. 62.23–24 (l. 12.1), pp. 72.25–74.7 (l. 14.3–4), p. 74.18–19 (l. 14.6), p. 74.30–32 (l. 14.7), p. 76.11–13 (l. 14.8), p. 76.20–22 (l. 14.9), p. 78.7–9 (l. 14.11),

ters of the type ἐν οἷς σὺν θεῷ ἡ παροῦσα θεωρία (πρᾶξις) have become as it were titles of the following lectures written in red ink in the Armenian manuscripts and printed in capital letters in the Venetian edition (Dav., *in Isag* [ed. 1932^2]), whereas Arevšatyan, following the Greek, has restored their position as the last phrases of the preceding lectures in both his editions (Dav., *in Isag* arm. [1976], Dav., *in Isag* arm. [1980]). The transliterated Greek word πρᾶξις ("lecture")—պրակք, figures, in combination with lecture numbers, in both editions as titles, like the Greek.[19]

The literalness of translation has sometimes resulted in disregard for the contents: l. +2.4: τὸ συμβεβηκὸς […] τὸ τετρασύλλαβον (Dav., *in Isag*, 210.24–25) = պատահումն քառափաղառական գոյ (Dav., *in Isag* arm., 190.18–19)—"the accident is tetrasyllabic." This statement is true for the Greek word συμβεβηκός, whereas the Armenian պատահումն is trisyllabic, but this is not reflected in the translation. However, in two similar cases սեռ, the equivalent of the Greek disyllabic word γένος, is correctly characterized as monosyllabic: l. +2.3: τὸ εἶναι […] δισύλλαβον, τὸ καλεῖσθαι αὐτὸ γένος (Dav., *in Isag*, 210.15–16)—զմիափաղառական գոլ, եւ կամ զկոչիլն նմա սեռ (Dav., *in Isag* arm., 190.6)—"being disyllabic/monosyllabic or it being called genus" (also in 32.11: Dav., *in Isag*, 210.18—Dav., *in Isag* arm., 190.9).

In l. 23.2, in the phrase οὐκ ἐζήτησεν εἰπεῖν ("he did not want to say"), the translator interpreted the Greek ζητέω in its usual meaning "to examine," so the rendering ոչ քննեաց եւ ասաց ("he did not examine and say") does not make much sense. On the other hand, in l. 15.1 the Greek word τάξις is used in two different meanings: ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖσε πρώτη τάξις ὑπάρχει, εὐλόγως ἡ πρώτη τάξις τῇ διαφορᾷ ἐδόθη ἐκ τῆς φύσεως, and the translator distinguished them by using its two Armenian equivalents: վասն զի անդ առաջին կարգաւորութիւն էր, յիրաւի առաջին դասաւորութիւն տարբերութեանն տուաւ ի բնութենէ ("Since there it was the first arrangement, the first place was reasonably given by nature to the difference").

Another example of diversity in translation is found in the section on the common features and differences: when any term is compared with the term called "difference" (տարբերութիւն), the differences between them are expressed by its synomym, զանազանութիւն (or the corresponding verb

p. 78.16–29 (l. 14.12), p. 98.19–26 (l. 18.1), p. 100.14–15 (l. 18.3), p. 104.5–8 (l. 18.6), p. 110.11–19 (l. 19.6), p. 110.21–28 (l. 19.7), p. 150.20–21 (l. 25.7), p. 156.25–27 (l. 26.5), p. 182.34–35 (l. 29.12), p. 188.14–17 (l. +1.6), pp. 195.33–196.3 (l. +3.6).

19 Such headings before lectures can be found in some manuscripts, e.g. in M1716.

զանազանիմ), while the Greek original (l. +2.1, 5, +6, +7, +8) uses the same word διαφορά (or the verb διαφέρω).

The following cases, unless there are textological grounds, can be explained as non-literal, descriptive translations:

τὰ εἰωθότα λέγεσθαι κεφάλαια—գոտվորականս առ ի յասել զգլուխս (2.1), the infinitive is furnished with the complex preposition առ ի;
ἡ φιλοσοφία μιμουμένη τὴν φύσιν ἐπενόησε τὰ καθόλου—իմաստասիրութիւն ըստ նմանութեան բնութեան զհանրականօք եղանի (5.5): the participle μιμουμένη ("imitating") is rendered by a noun with preposition—"in likeness of"; ἐπενόησε τὰ καθόλου ("designed the general") is rendered by "deals with the general"?, which is not quite clear (lit. "is round the general");
οὐκ ἄτοπον—կարի քաջ (11.7): paraphrastical rendering "very well";
ἕν παράδειγμα πρὸς μίαν καὶ ἑκάστην—մի մի յարացոյց աստաց (14.10);
ἀμνημονεῖ "does not mention"—առանց յիշելոյ թողու "leaves without mentioning" (18.1);
τινων σήμερον μὲν ὄντων αὔριον δὲ φθειρομένων "of some who exist today and tomorrow will perish"—յայնոսիկ, որ այսօր իցեն արդեօք եւ վաղիւ ոչ եւս "those who exist today but no more tomorrow" (18.1);
μηκέτι ὑπερβαθμίῳ ποδί "not by overstepping"—ոչ գերազանցական աշտիճանաւ քայլափոխիլ "not to walk by overstepping" (18.2);
οὐ ὑπερβαθμίῳ ποδί "not by overstepping"—ոչ գերազանց աստիճանի ոտամբ "not by an overstepping foot" (18.6);
τὸ τέλειον μέγεθος "perfect stature"—զկատարումն հասակի "perfection of the stature"[20] (18.5);
ὑπόψυχρός ἐστι "is absurd"—ոչ է ընդունելի "is not admittable" (21.7);
πρὸς τὸ ἐντελῶς μαθεῖν ἡμᾶς—որովհետեւ կատարելաբար ուսաք "as we have perfectly learned" (+1.1): the expression with final meaning is rendered by a causal clause;
κατά τινα μὲν κοινωνοῦσι κατά τινα δὲ διαφέρουσι—ըստ իրաց ինչ հասարակութիւնս ունին, եւ ըստ իրաց ինչ զանազանութիւնս (+1.1).

The Greek word κανών has the parallel բացորոշութիւն (11.1, 20.2, 28.4, 29.1) which also corresponds to νόμος (15.2) and ἀφορισμός (see Glossaries).

20 Compare the classical stylistic figure «վերացականը թանձրացականի փոխարեն» ("the abstract instead of the concrete").

2 The Relation to the Armenian Version of Porphyry's *Isagoge*

In the Armenian version of David's *Commentary*, the citations from Porphyry's *Isagoge* in the majority of cases exactly coincide with Porphyry's Armenian version of that work.[21] One may suppose that, while translating David's *Commentary*, the translator made use of the Armenian version of Porphyry's *Isagoge*. Another possible explanation of the similarity of David's Armenian citations with Porphyry's Armenian text is that they were translated independently, and a later editor brought them into correspondence.

In the cases when David's Greek citations differ from Porphyry's text, the same differences occur between the Armenian versions as well.[22]

In a number of citations, small differences from the corresponding passages of the *Isagoge* are mostly of scribal character,[23] e.g. l. 14.9: τῶν κατηγορουμένων (Dav., *in Isag*, 139.17 = Porph. *Isag*, 2.17: "of predicates") = ստորոգիցելոյրն (Porph. *Isag* arm., 135), and ստորոգիցելոյն (Dav., *in Isag* arm., 76.18). These words differ in variant endings of the genitive singular: Armenian David contains the classical Armenian genitive-dative ending ոյ (past participles belong to the ո declension), whereas Armenian Porphyry has the artificial ending ոյր,[24] invented by the translators of the Hellenizing school in order to differentiate the genitive and dative singular forms.

In other cases, though the citations and the corresponding passages in the *Isagoge* generally coincide, there are significant discrepancies in details.[25] Some Greek words and expressions are translated in different ways: l. 5.4: ὅλως "generally" (Porph., *Isag*, 1.5–6 = Dav., *in Isag*, 97.1–3) = բոլորովին (Porph., *Isag* arm., 133), and its synonym ամենեւին (Dav., *in Isag* arm., 28.4); ch. 26.5: ὁρίζονται δέ "they define"[26] (Porph., *Isag*, 11.7 = Dav., *in Isag*, 195.30)—եւ որոշեն "and they define" (Porph., *Isag* arm., 143), and բայց սահմանեն "but they define" (the verb is a synonym of the previous one, Dav., *in Isag* arm., 156.21); l. 28.1: τὸ χωρίζειν "to separate" (Porph., *Isag*, 11.18–19 = Dav., *in Isag*, 196.18)—մեկնել (Porph., *Isag* arm., 144), and its synonym անջատել (Dav., *in Isag* arm., 156.31).

---

21 In lectures 4.3, 5.1, 3, 6.3–7, 10.1, 3–5, 11.5–7, 12.1, 14.9, 10, 15.4, 18.4, 6, 20.2, 8–11, 23.1, 3, 24.4, 25.6, 7, 27.3, 5, 10, 28.10, 29.1, 3, +1.5, 6 of the present edition.

22 In lectures 13.1, 15.4, 5, 18.5, 19.4, 6, 24.1 of the present edition.

23 In lectures 5.4, 12.1, 13.1, 14.6, 9, 11, 12, 15.7, 17.6, 18.6, 19.6, 23.1, 1, 5, 24.2, 25.6, 29.12, +1.6 of the present edition.

24 The element ր added to the traditional ending was borrowed from the pronominal declension (այս–այսր, նա–նորա, ո–ոյր).

25 In lectures 5.4, 6.1, 15.4, 18.4–6, 26.1, 5, 27.1, 10, 29.3, 10 of the present edition.

26 Barnes (2003), p. 10.

A mistake of Porphyry's translator is corrected by David's translator: l. 18.4, 5: τὸ εἰδικώτατον "most special" (Porph., *Isag*, 4.13, 6.12–13 = Dav., *in Isag*, 162.22, 27)—յատկագոյն, յատկագոյնսն (Porph., *Isag* arm., 136, 138–139, as a result of an itacistic reading, the translator understood it as τὰ ἰδικώτατα, the superlative of ἰδικός: "proper")[27] is replaced with the regular տեսակագոյն, տեսակագոյնսն "most special" (Dav., *in Isag* arm., 100.26, 102.1).

In some cases, the differences between Greek passages in Porphyry and the citations of David are not reflected in the Armenian versions: the citations in the Armenian David diverge from the Greek original and exactly correspond to the Armenian Porphyry. This bears witness to later changes in the text: an editor probably corrected the citations according to Porphyry's Armenian version.

The Armenian version of Porphyry's *Isagoge*, like those of Aristotle's *Categories* and *On Interpretation*, belongs to the second period of the Hellenizing translations, while David's *Commentary* was translated in the third,[28] so the translators were different persons. There are some variations between the translation techniques and, consequently, the linguistic characteristics of the texts. However, Graecising words and especially technical terms occurring in the translation of the *Isagoge* (and of Aristotle's *Categories*) were widely used by David's translator, and this cannot be regarded as the work of a later editor who tried to bring them into correspondence.[29]

3 Reconstruction of the Last Passage of David's *Commentary*

The last passage of the treatise entitled Περὶ κοινωνιῶν καὶ διαφορῶν τῶν πέντε φωνῶν "On the common and different features of the five terms" (Dav., *in Isag*, 208.1) comprises only the comparison of the γένος with each of the other four "terms" (φωναί) (Dav, *in Isag* 208.1–218.31). The Armenian version has a continuation, lectures +6-+11 (Dav, *in Isag* arm., 200.2–202.23): the remaining four terms are compared with each other[30] whereas the last pages of the Greek original of David's commentary are absent from the edition. Busse states that

27 See also Sgarbi (1972), pp. 398–399.

28 Manandean (1928), pp. 142–173; Arevšatyan (1973), p. 187.

29 The lexical parallels are presented in the Glossaries of the present edition.

30 David's Greek passage containing general considerations concerning the further comparison and the calculation of their number (Dav., *in Isag*, 218.32–219.25) is not presented in the translation.

the continuation is the same as in Elias' *Commentary on the Isagoge*.[31] The continuation in the Armenian version may be characterized as an abridged version of the last passage in Porphyry's *Isagoge* (Porph., *Isag*, 18.10–22.13) and of Elias' *Commentary* as well.

But the most similar to the Armenian passages having no parallels in the Greek original is the last section in the *Dialectica* by John of Damascus (7th–8th centuries),[32] which manifests the influence of David's treatises, with slight differences and some phrases absent in the Armenian. This means that David's Armenian version on the one hand and John of Damascus' on the other have preserved the corresponding passages of the Greek original of David's *In Isagoge*. Many sentences in John and in David's Armenian version sound identical; this makes it possible to reconstruct the original state of David's text (the lectures +6-+11 of the present edition).

4 Manuscript Traditions

4.1 *Greek*

The following Greek Mss contain David's *Commentary on Isagoge*: A—*Urbinas gr.* 35 (10–11th c., f. 2^{v}–8^{r}), B—*Parisinus gr.* 2089 (12–13th c., f. 1–59^{r}), D—*Ambrosianus gr.* 47 (1348, f. 7^{v}–40^{r}), K—*Marcianus gr.* 599 (14th c.), L—*Laurentianus gr.* 72,5 (before 11th c., f. 2^{v}–6^{r}), M—*Monacensis gr.* 399 (16th c., f. 1^{r}–72^{r}), P—*Parisinus gr.* 1938 (16th c., f. 1^{r}–94^{v}), T—*Vaticanus gr.* 1023 (14th c., f. 8^{v}–98^{v}), V—*Vaticanus gr.* 1470 (11–12th cc., f. 1–158).

As to the history of the Greek and Armenian versions, the former, judging from A. Busse's edition, seems quite uniform.

However, some samples of readings of the manuscripts not used by Busse in the edition, represented in his introduction (Dav., *in Isag*, pp. ix–xix), in which there are readings coinciding with the Armenian version, suggest that a closer comparison with the Armenian version might confirm the authenticity of more Armenian readings. Here are the results of my collation of those readings with the Armenian:

31 Busse interrupts here David's text (Dav., *in Isag*, 219.25), adding a note: "reliqua cum Elia congruunt." See Elias, *in Isag*, 100.27–107.1.

32 Damasc., *Dial*, 24.1–29.9. See also Benakis (1981); the author claims that John has cited David's *Commentary on the* Isagoge.

A (*Urbinas gr.* 35)

l. 2.7 ἐρωτώμενοι […] εἶδος (Dav., *in Isag*, 85.30–31) // A om. = arm. (Dav., *in Isag* arm., 12.12)
l. 2.7 ἐρωτώμενοι […] οὐσιῶδες (Dav., *in Isag*, 85.32–86.2) // A om. = arm. (Dav., *in Isag* arm., 12.13)

B (*Parisinus gr.* 2089)

l. 1.1 εὑρίσκεται (Dav., *in Isag*, 81.9) // B γίνεται, cf. arm. գոլով (Dav., *in Isag* arm., 2.19)
l. 1.3 γάρ (Dav., *in Isag*, 81.18) // B om. = arm. (Dav., *in Isag* arm., 4.16)
l. 1.3 τινες (Dav., *in Isag*, 81.25) // B δύο τινες = arm. երկուք ոմանք (Dav., *in Isag* arm., 4.25)
l. 1.3 διαφόρῳ ὀνόματι λεγόμενοι (Dav., *in Isag*, 81.25–26) // B διάφορα ὀνόματα ἔχοντες = arm. զանազան անուանս ունելով (Dav., *in Isag* arm., 4.25)
l. 1.5 Ὁμήρου (Dav., *in Isag*, 82.8–9) // B ὁμηρικούς = arm. հոմերականաց (Dav., *in Isag* arm., 6.2)
l. 1.8 ἡ […] διαίρεσις ζητεῖται (Dav., *in Isag*, 82.25) // B τὴν […] διαίρεσιν ζητοῦμεν, cf. arm. զ […] զբաժանումն խնդրեն (Dav., *in Isag* arm., 6.20)
l. 1.8 πρᾶξις (Dav., *in Isag*, 83.6) // B παροῦσα πρᾶξις, cf. Arm. առաջիկայ տեսութիւն (Dav., *in Isag* arm., 6.31)
l. 2.1 καὶ τοῦτο πιστοῦται ἐξ αὐτοῦ· καὶ γὰρ αὐτὸς λέγει ἐν τῷ προοιμίῳ ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰπεῖν τί γένος καὶ τί εἶδος καὶ τί διαφορὰ καὶ τί ἴδιον καὶ τί συμβεβηκός (Dav., *in Isag*, 83.13–15) // B om. = arm. (Dav., *in Isag* arm., 8.6)
l. 3.1 γάρ (Dav., *in Isag*, 87.4) // B + τὸ παρὸν σύγγραμμα = arm. առաջիկայ շարագրութիւնս (Dav., *in Isag* arm., 14.4)

P (*Parisinus gr.* 1938)

l. 1.3 τινες (Dav., *in Isag*, 81.25) // P δύο τινες = arm. երկուք ոմանք (Dav., *in Isag* arm., 4.25)
l. 1.3 διαφόρῳ ὀνόματι λεγόμενοι (Dav., *in Isag*, 81.25–26) // P διάφορα ὀνόματα ἔχοντες = arm. զանազան անուանս ունելով (Dav., *in Isag* arm., 4.25)
l. 1.5 Ὁμήρου (Dav., *in Isag*, 82.8–9) // P ὁμηρικούς = arm. հոմերականաց (Dav., *in Isag* arm., 6.2)

l. 1.8 ἡ [...] διαίρεσις ζητεῖται (Dav., *in Isag*, 82.25) // P τὴν [...] διαίρεσιν ζητοῦμεν, cf. arm. զ [...] զբաժանումն խնդրեն (Dav., *in Isag* arm., 6.20)

l. 2.1 καὶ τοῦτο[...] συμβεβηκός (Dav., *in Isag*, 83.13–15) // P om. = arm. (Dav., *in Isag* arm., 8.6)

l. 3.1 γάρ (Dav., *in Isag*, 87.4) // P + τὸ παρὸν σύγγραμμα = arm. առաջիկայ շարագրութիւնս (Dav., *in Isag* arm., 14.4)

D (*Ambrosianus gr.* D 47 inf.)

l. 3.1 γάρ (Dav., *in Isag*, 87.4) // D + τὸ παρὸν σύγγραμμα = arm. առաջիկայ շարագրութիւնս (Dav., *in Isag* arm., 14.4)

L (*Laurentianus gr.* 72, 5)

l. 1.3 διαφόρῳ ὀνόματι λεγόμενοι (Dav., *in Isag*, 81.25–26) // L διάφορα ὀνόματα ἔχοντες = arm. զանազան անուանս ունելով (Dav., *in Isag* arm., 4.25)

l. 1.8 ἡ [...] διαίρεσις ζητεῖται (Dav., *in Isag*, 82.25) // L τὴν [...] διαίρεσιν ζητοῦμεν, cf. arm. զ [...] զբաժանումն խնդրեն (Dav., *in Isag* arm., 6.20)

l. 1.8 πρᾶξις (Dav., *in Isag*, 83.6) // L παροῦσα πρᾶξις, cf. arm. առաջիկայ տեսութիւն (Dav., *in Isag* arm., 6.31)

M (*Monacensis gr.* 399)

l. 1.8 πρᾶξις (Dav., *in Isag*, 83.6) // M παροῦσα πρᾶξις, cf. arm. առաջիկայ տեսութիւն (Dav., *in Isag* arm., 6.31).

As to the relation of the Armenian version to the manuscript tradition represented in Busse's edition, it is obvious that Ms V (*Vaticanus gr.* 1470) has the most of the common readings with it: in 33 cases it only confirms the readings of the Armenian version, in three cases together with Ms K (*Marcianus gr.* 599), in six cases with Ms T (*Vaticanus gr.* 1023). Ms T alone corresponds to the Armenian in nine, K in seven, K and T together, in six cases. Similar is the situation with David's *Prolegomena* (Dav., *Prol*), edited by Busse on the base of the same three manuscripts, in the volume comprising also *On Isagoge*. In most cases the readings of Ms V correspond to the Armenian in contrast with the other two, but this correspondence is not absolute. Calzolari concludes that the

Armenian version is close to the family represented by Ms V which is later than the archetype of the Armenian translation.[33]

Here is the complete list of common readings (they are also noted in the critical apparatus of the Greek text):

V (*Vaticanus gr.* 1470)

l. 1.2 εὑρίσκεται (Dav., *in Isag*, 81.11) // V εἰσι = arm. գոն

l. 2.7 ἐδίδαξεν (Dav., *in Isag*, 85.25) // V ἐδείξαμεν = arm. ցուցաք

l. 2.8 καὶ ἡ δευτέρα (Dav., *in Isag*, 86.30) // V σὺν θεῷ ἡ […] = arm. համդերձ աստուծով

l. 3.1 διδάσκει (Dav., *in Isag*, 87.20) // V διδάσκει δέ = arm. իսկ … ուսուցանէ

l. 4.3 ἰστέον (Dav., *in Isag*, 92.16) // V ἰστέον δέ = arm. եւ գիտելի է

l. 4.5 ἰστέον (Dav., *in Isag*, 93.6) // V ἰστέον δέ = arm. եւ գիտելի է

l. 5.1 ἡγούμεθα (Dav., *in Isag*, 95.5) // V ἡγούμενοι = arm. կարծեցեալ

l. 5.8 ταῦτα ἔχει καὶ ἡ παροῦσα πρᾶξις (Dav., *in Isag*, 99.28) // V ἐν οἷς σὺν θεῷ καὶ ἡ παροῦσα θεωρία = arm. Ընդ այսորիկ համդերձ աստուծով առաջիկայ տեսութիւն

l. 6.7 φθορὰ δέ (Dav., *in Isag*, 108.26) // V καὶ φθορά = arm. եւ ապականութիւն

l. 6.9 om. (Dav., *in Isag*, 109.31) // V σὺν θεῷ = arm. համդերձ աստուծով

l. 7.2 λεπτομερές (Dav., *in Isag*, 111.16) // V λεπτομερῶς = arm. նրբաբար

l. 8.1 om. (Dav., *in Isag*, 113.11) // V πολλῶν ἐπαίνων πρὸ τῆς σαφηνείας ὑμῖν ὁ φιλόσοφος ἄξιος φαίνεται πολλῶν ὁμολογουμένως· ὡς οἶμαι δὲ τούτων καὶ τὸν βαθμὸν ὑπερεπέρασεν, cf. արժանի է իմաստասէրս՝ վասն հաւաստութեան առաջիկայ շարագրութեանս

l. 8.2 ψεύδει (Dav., *in Isag*, 114.16) // V ψευδῆ = arm. սուտ

l. 8.2 γίνεται (Dav., *in Isag*, 114.20) // V γίνεσθαι = arm. լինել

l. 8.4 αὐτά (Dav., *in Isag*, 116.1) // V αὐτή = arm. ինքն

l. 9.3 ἀποβλέπων (Dav., *in Isag*, 117.13–14) // V βλέπων = arm. հայելով

l. 11.7 om. (Dav., *in Isag*, 128.16) // V σὺν θεῷ = arm. համդերձ աստուծով

l. 16.4 ἀκριβέστερα (Dav., *in Isag*, 147.33) // V ἀκριβέστερον = arm. ստուգագոյնն

l. 21.7 τὸ λογικόν (Dav., *in Isag*, 180.7) // V τοῦ λογικοῦ = arm. բանականին

l. 21.9 ἡ (Dav., *in Isag*, 181.2) // V αἱ = arm. (յատկեղ)ք

l. 23.4 οὖν (Dav., *in Isag*, 186.3) // V om. = arm. arm.

33 Calzolari (2009^{2}), pp. 56–59.

l. 23.4 ἄλογον καί θνητον (Dav., *in Isag*, 186.11) // V καὶ ἄλογον, θνητὸν καί = arm. եւ զանբանն, զմահկանացուն եւ
l. 25.1 τὸ ἄλογον καὶ τὸ λογικόν (Dav., *in Isag*, 190.26) // V τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον = arm. բանականն եւ անբանն
l. 25.5 λέγετε (Dav., *in Isag*, 192.4) // V λέγεται = arm. ասին[34]
l. 25.6 οὔτε (Dav., *in Isag*, 193.11) // V om. = arm.
l. 26.4 ἐξαπλοῦσι (Dav., *in Isag*, 195.26) // V αὐτήν ἐξαπλοῦσι = arm. զնա բաժանեն
l. 28.5 καὶ οὐ μόνῳ (Dav., *in Isag*, 201.23) // V εἴδει = arm. տեսակում
l. 28.10 τοῦτο δὲ ἀεὶ αὐτῷ σύμφυτον (Dav., *in Isag*, 203.7) // V om. = arm.
l. 28.10 μὴ ἀεί (Dav., *in Isag*, 203.9) // V μή = arm. ոչ
l. 28.11 τὸ γελᾶν (Dav., *in Isag*, 203.10) // V αὐτό = arm. այսպիսի
l. 28.15 ὁμολογεῖται (Dav., *in Isag*, 204.21) // V ὡμολόγηται = arm. խոստովանեալ է

V[1] (corrections in V *secunda manu*)

l. 21.6 οὐσιωδῶς (Dav., *in Isag*, 180.3) // V οὐσιῶδες = arm. զգոյեղն
l. 25.5 ἀπορεῖτε (Dav., *in Isag*, 192.2–3) // V ἀπορεῖται = arm. տարակուսի

V[2] (corrections in V *tertia manu*)

l. 3.9 διῃρημένα δέ (Dav., *in Isag*, 91.1) // V[2] εἰς ἃ δε γέγονεν ἡ διαίρεσις = arm. իսկ յորս բաժանումն եղեւ

KV

l. 3.3 καί (Dav., *in Isag*, 88.5) // KV om. = arm.
l. 8.3 πάντα (Dav., *in Isag*, 115.6) // KV τοιαῦτα = arm. զայսպիսիս
l. 28.5 τὸν ἄνθρωπον (Dav., *in Isag*, 201.17) // KV Σωκράτην καὶ τὸν Πλάτωνα = arm. զՍոկրատէս եւ զՊղատոն

TV

l. 3.1 ἐπί (Dav., *in Isag*, 87.2) // TV καὶ ἐπί = arm. եւ ի
l. 9.1 ἐστίν (Dav., *in Isag*, 116.5) // TV εἰσίν = arm. են

34 The difference in number is a result of the non-literal rendering of the Greek phrase of the type τὰ ζῷα τρέχει, cf. below 6.C.14.

l. 9.3	om. (Dav., *in Isag*, 117.11) // TV καλῶς δὲ λέγουσι = arm. եւ բարւոք ասեն
l. 9.4	ἐπιγινώσκοντες (Dav., *in Isag*, 117.25) // TV γινώσκομεν = arm. ճանաչեմք
l. 17.7	γένος τὸ ὂν (Dav., *in Isag*, 158.3–4) // TV τὸ ὂν γένος = arm. գէակն սեռ
l. 22.2	αἱ διαιρετικαὶ φωναί (Dav., *in Isag*, 181.24) // TV αἱ διαιρετικαί = arm. բաժանականքն

T

l. 4.7	ταῦτα ἔχει ἡ παροῦσα πρᾶξις καὶ τὰ προλεγόμενα τῆς Πορφυρίου Εἰσαγωγῆς (Dav., *in Isag*, 94.9–10) // T ἐν τούτοις καὶ ἡ παροῦσα σὺν θεῷ πραγματεία = arm. Ընդ այսորիկ համդերձ աստուծով առաջիկայ գործաւորութիւնս
l. 8.1	πάλιν (Dav., *in Isag*, 113.13) // T ὅμως = arm. սակայն
l. 8.2	ψεῦδος εἰπεῖν (Dav., *in Isag*, 114.13) // T ψεύσασθαι = arm. ստել, cf. K ψεύδεσθαι καί
l. 20.9	ἐνεργοῦντός τι (Dav., *in Isag*, 176.10) // T ἐνεργοῦντος = arm. ներգործելոյր
l. 24.6	ὑπάρχον (Dav., *in Isag*, 189.8) // T ὑπάρχειν = arm. գոլ
l. 26.4	om. (Dav., *in Isag*, 195.17) // T καί = arm. եւ
l. 29.5	ἐπινοίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ (Dav., *in Isag*, 205.21) // T ἐνεργείᾳ καὶ ἐπινοίᾳ = arm. ներգործութեամբ եւ մտածութեամբ
l. 29.8	ἀπόλλυται (Dav., *in Isag*, 206.24) // T ἀπολλύει = arm. կորուսանեն

K

l. 4.7	ἀνακτέον (Dav., *in Isag*, 94.8) // K ἀνάγεται = arm. վերաբերի
l. 5.2	τὸ ζητῆσαι (Dav., *in Isag*, 96.12) // K ζήτησιν = arm. խնդիր
l. 8.2	ἐδύνω (Dav., *in Isag*, 114.11) // K ἠδύνατο = arm. կարէ
l. 14.6	συμπεριελάβομεν (Dav., *in Isag*, 138.25) // K συμπεριέλαβε, cf. arm. պարունակեալ ունի
l. 24.4	ἐξ ἀμφιβαλλομένων (Dav., *in Isag*, 188.17) // K ἐξ ἀμφιβαλλομενου = arm. յերկբայէն
l. 24.6	ἐν ἐπινοίᾳ (Dav., *in Isag*, 189.9) // K ἐπινοίᾳ = arm. մտածութեամբ

KT

l. 4.5 κοινωνίας καὶ τὰς διαφοράς αὐτῶν (Dav., *in Isag*, 93.10) // KT κοινωνίας αὐτῶν καὶ τὰς διαφοράς = arm. զհաղորդութիւն դոցա … եւ զզանազանութիւնս
l. 6.4 ἀμέλει (Dav., *in Isag*, 105.22) // KT ἃ μὲν cf. Arm. քանզի
l. 6.7 ὑφίστασθαι (Dav., *in Isag*, 109.5) // KT ὑφεστώς = arm. ենթակայացեալ
l. 6.9 ἕν τι (Dav., *in Isag*, 109.32) // KT ἓν = arm. մի
l. 7.1 κεῖται (Dav., *in Isag*, 110.24) // KT ἐστι, cf. arm. գոլ
l. 24.4 ἅτε (Dav., *in Isag*, 188.18) // KT ἔτι = arm. տակաւին եւս

KTV

l. 9.6 καί (Dav., *in Isag*, 118.2) // KTV^{1} οὐδέ = arm. եւ ոչ
l. 25.6 ἀντὶ τοῦ (Dav., *in Isag*, 193.6) // KTV Ἐπεὶ οὖν = arm. այս ինքն.

4.2 *Armenian*

The history of the Armenian text too is uniform. The study of 46 manuscripts of David's *Commentary* kept in the Mashtots Matenadaran in Yerevan, two manuscripts kept in the Bibliothèque Nationale de France, and two manuscripts kept in the Mekhitharist library in Vienna has revealed different readings reflecting mainly scribal mistakes. There are no differences in lecture division.

Seven manuscripts, M1746 (1280, fol. 83^{r}–158^{r}), P242 (1736, fol. 1–132), P240 (14 c., fol. 18^{v}–97), M2326 (14 c., fol. 161^{r}–240^{r}), M1716 (1276, fol. 90^{r}–158^{v}), M1751 (14 c., fol. 65^{v}–121^{v}), M1766 (15 c., fol. 68^{r}–129^{r}), and the Venetian edition (Dav., *in Isag* arm. (ed. 1932^{2}), further Ven.) have been fully compared with Arevšatyan's printed text (further A).

43 manuscripts, M5205 (14 c., fol. 14^{r}–79^{r}, with scholia in the margins), M1748 (before 1370, fol. 65^{v}–121^{r}), M6897 (1317, fol. 152^{v}–210^{v}), M1715 (15c., fol. 71^{r}–133^{r}), M8722 (15 c.), M1753 (16 c., fol. 106^{r}–185^{r}), M8522 (14 c., fol. 63^{r}–127^{v}, om. +3.4-+6.3), M1813 (16 c., fol. 19^{r}–96^{r}), M1809 (1613, fol. 21^{r}–89^{r}), M1500[35] (1282, fol. 1129^{r}–1146^{r}), M1744 (1637, fol. 79^{v}–150^{r}), M1916 (1633, fol. 19^{v}–84^{r}), M2368 (1639, fol. 61^{v}–142^{v}), M3914 (1634, fol. 91^{r}–169^{v}), M1742 (1653, fol. 175^{r}–247^{v}), M1739 (1646, fol. 75^{v}–136^{v}), M1750 (1688, fol. 149^{r}–236^{v}), M1738 (17 c., fol. 279^{r}–330^{r}), M2364 (14 c., fol. 121^{r}–184^{r}), M1810 (17 c., fol. 2^{r}–65^{r}), M1811 (17 c., fol. 4^{r}–

35 The famous huge manuscript of Mxit'ar Ayrivanec'i.

45^{v}), M3130 (17 c., fol. 156^{r}–210^{r}), M2293 (17 c., fol. 69^{r}–72^{r}), M1687 (17–18 cc., fol. 2^{r}–106^{v}), M3501 (17 c., fol. 64^{r}–122^{v}), M1688 (1726, the whole manuscript), M1765 (1738, fol. 1^{r}–71^{r}), M4027 (1757, fol. 759–873), M1858 (1751, fol. 52^{r}–82^{v}), M1691 (1765, fol. 4^{r}–65^{v}), M1808 (1766, fol. 1^{r}–46^{r}), M1826 (1722, fol. 201^{r}–263^{r}), M2652 (1771, fol. 163^{r}–100^{v}), M1692 (before 1780, fol. 8^{r}–76^{v}), M1812 (1722, fol. 6^{r}–68^{v}), M1996 (18 c., fol. 142^{r}–249^{v}), M3683 (18 c., fol. 1^{r}–154^{r}), M5033 (18 c., fol. 1^{r}–47^{v}), M8214 (1750, fol. 1^{r}–36^{r}), M1740 (1634/6, fol. 90^{v}–176^{r}), M1763 (1612, fol. 37^{r}–142^{v}), M4008 (1619, fol. 19^{v}–95^{v}), M4006 (1644 and 1756, fol. 139^{r}–175^{v}), W263 (1705–1714, fol. 247^{r}–273^{v}), W656 (18 c., fol. 8^{r}–171^{r}), have been collated partially (l. 1–7 and further titles), in order to get an idea of the manuscript groups.

It is not easy to sum up the results of the collation. There seems to be a lot of confusion in the tradition: manuscripts collectively representing particular readings occur in various combinations. Nevertheless, some grouping is possible.

1. The most striking results are provided by the collation of Ms M1746 (written in 1280). It contains numerous readings supported by the Greek.[36] In 388 cases M1746 = Greek, but in 151 cases, M1746 disagrees with the Greek which agrees with other manuscripts. M8722 (15 c., the text is fragmentary containing just lectures 1–7) is closest to M1746.

M1746 = M8722 in 111 cases, in 13 of them they are opposed to the rest of the manuscript tradition, in 11 of these 13 cases they correspond to the Greek readings: e.g.:

l. 4.1 M1746, M8722 կամեցելոց = βουλομένων // A, Ven., the majority կամեցելոյ // a group կամեցեալ

l. 6.1 M1746, M8722 սեռին պիտանացու = γένει χρήσιμον // A, Ven., alii բարին

l. 6.3 M1746, M8722 արտաձայնեաց = ἐξεφώνησε // alii, A, Ven. առձայնեաց.

36 The following characteristics of this manuscript must be mentioned: 1) the title of the writing, the initial letters of the lectures and the lecture numbers are lacking; there is free space for them, reserved to be filled in later, probably in gold or decorative style, but it was not done; 2) there are comparatively numerous omissions of the length of one or two lines, often due to homoioteleuton; 3) very often, the name of Porphyry, sometimes also that of Aristotle, is replaced by իմաստասէրս "the philosopher;" 4) the forms էեղուտ, մակէեղուտ instead of եղուտ, մակեղուտ, and ենթադրութիւն instead of ենթագրութիւն are recurring orthographic peculiarities.

In 7 more cases M1746 and M8722 support the Greek reading in combination with a few other manuscripts, e.g.:

l. 4.3 M1746, M8722,[37] M1751: անհաւաստութեան = ἀσαφείας // A, Ven., alii հաւաստութեան

l. 7.7 M1746, M8722 (supra lin. սա), M1500 ունիմք = ἔχομεν // A, Ven., alii (եւ) ուսանիմք.

Only in 15 cases M1746 and M8722 disagree with each other, e.g.:

l. 4.3 M8722, M2326, M1716, P240, P242, M1753, M1500, M1750, M1687, M1688, M1765, M4027, M1808, M1826, M1812, M3683, W656 հաւաստութեան (հոգ տանի) = σαφήνειας (φροντίζει) // A, Ven., alii (et M1746) հաւաստութեամբ.

In 86 cases (l. 6–36) M1746 alone supports the Greek readings. The following cases seem noteworthy:

l. 8.1 M1746 եւ գիտելով = καὶ γινώσκειν // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om.

l. 9.1 M1746 Զհանդիսացն (in margine + ասիր) = Τῶν ἀγώνων // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զհանդիսասիրացն

l. 10.3 M1746 մարմին ստուգագոյն է = τὰ σώματα εὔδηλα … πλέον // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ստուգագոյն է մարմին

l. 21.6 M1746 ընդունող = τὸ δεχόμενον // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ընդունել

l. 24.5 M1746 միումն = ἑνί // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 միասին

l. 26.5 M1746 սահմանեն = ὁρίζονται // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ենթագրեն

l. +1.3 M1746 բացատրեսցուք = παραδώσομεν // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 բացատրելով.

2. Another discernible group consists of Mss M1716 (1276) and M2326 (14 c.); they coincide in 433 cases. In 10 cases these two manuscripts alone are opposed to the rest of the tradition, e.g.:

37 This manuscript contains corrections by a second hand, introducing the “incorrect” readings of the tradition.

l. 6.7 M2326, M1716 ի մակամտածութեան = ἐν ἐπινοίᾳ // A, Ven., alii մակամտածութիւն
l. 20.10 M2326, M1716 տեսակարարք = εἰδοποιοί // A, Ven., M1746, M1751, M1766 տեսակարար
l. 21.3 M2326, M1716 ի մարդում = ἐν τῷ ἀνθρώπῳ // A, Ven., M1766 մարդում.

In 51 cases M1716 and M2326 disagree with each other.

In 169 cases M1716 and M2326 agree with M1746 and M8722, e.g.:

l. 2.7 M1746, M8722, M2326, M1716, P240, P242, M1753, M1500, M1750, M1811, M1687, M1688, M1765, M4027, M1808, M1812, M3683, W656 յեղանակք = οἱ τρόποι // A, Ven., alii յեղանակ
l. 10.5 M1746, M2326, M1716 om. = Gr. // A, Ven., P242, M1751, M1766, P240 (in marg.), M1750, M2364 (կացեալ) + զի նա նստեալ զոլով՝ ինքն յոտն կացցէ.

In 302 cases M1716 and M2326 disagree with M1746 and M8722.

3. Mss M1753 and M1750 (containing only lectures 1–5) form the third pair: in 150 cases they have the same reading, e.g.:

l. 4.3 M1753, M1750 կարեւոր // A, Ven., alii հարկաւորի
l. 7.29 M1753, M1750, M1687, M3683 զեղցես = ἐκχύσῃς // M1812 զեղցի // A, Ven., alii զեղցեն.

M1753 and M1750 disagree only in 5 cases.

In 102 cases the two groups, M1746, M8722 and M1753, M1750, represent the same reading, e.g.:

l. 3.9 M1746, M8722 (corrected հիւսնականն), M1753, P242, M1500, M1811 (corrected ի հիւսան), M1687, M1688, M1765, M4027, M1812, M3683, W656 ի հիւսնականին = ἐπὶ τῆς τεκτονικῆς // M1738 հիւսնականին // alii, A, Ven. հիւսնականն // M4008, M5033 հիւսան // M1826 հիւսնականին.

Since it is impossible to construct a stemma of the manuscripts, we have tried to sketch their relations by means of the following calculations:[38]

M1766 = M1751 in 413 cases, M1766 ≠ M1751 in 43 cases
P240 = M1716 in 343 cases, P240 ≠ M1716 in 135 cases
M1809 = M1763, M2364 in 135 cases, M1809 ≠ M1763, M2364 in 2 cases,
M1766 = M1716 in 282 cases, M1766 ≠ M1716 in 156 cases
M1691 = M1748 in 132 cases, M1691 ≠ M1748 in 7 cases
M1916 = M2368 in 132 cases (titles in the lower margin,[39] diagram in l. 24), M1916 ≠ M2368 in 12 cases
M4027 = W656 in 130 cases, M4027 ≠ W656 in 14 cases
M1692 = M1996 in 130 cases, M1692 ≠ M1996 in 14 cases
M1751 = P242 in 257 cases, M1751 ≠ P242 in 182 cases
M1715 = M1692 in 121 cases, M1715 ≠ M1692 in 14 cases
M1691 = M2652 in 114 cases (diagrams: one in lecture 13,[40] one in lecture 20[41] and two in lecture 23[42]), M1691 ≠ M2652 in 17 cases
M1765 = M1812 = M3683 in 108 cases, M1765 ≠ M1812 in 13 cases, M1765 ≠ 3683 in 8 cases
M1751 = P242 in 275 cases, M1751 ≠ P242 in 175 cases
M1738 = M5033 in 118 cases, M1738 ≠ M5033 in 24 cases
M1748 = M1715 in 112 cases, M1748 ≠ M1715 in 18 cases
M3683 = W656 in 101 cases, M3683 ≠ W656 in 20 cases
P242 = M1765 in 96 cases, P242 ≠ M1765 in 12 cases
M1687 = M3683 in 116 cases, M1687 ≠ M3683 in 26 cases

38 The difference between "=" ("agrees") and "≠" ("disagrees") in the list decreases from the beginning to the end.

39 Starting with lecture 11, the lower margin of some pages has the following footers: «Յաղագս սեռի» (11–14), «Յաղագս տեսակի» (15–19), «Յաղագս տարբերութեան» (20–26), «Յաղագս յատկի» (28), «Յաղագս պատահման» (29).

40 This diagram is found also in mss M1753, M8522, M1809, M5033, M4008, M4006, M4027, M1740, W656. Ms W263 contains free space in the corresponding sections of lectures 13, 20, and 23 where no diagram was drawn later, like the case of missing initial letters at the beginning of lectures and the space left for the concluding standard sentences of the lectures, represented only by the pink capital letter Ը.

41 This diagram is drawn also in mss M8722, M1753, M1750, M5033, M4008, M4006, M4027, M1740, W656. On ms W263 see previous note.

42 The first diagram exists also in mss M1746, M8722, M1716, M2326, M1766, M1765, M1739, M1811, M4008, M4006, M4027, M1740, W656. In M1916, the disposition of the cells is transformed. The second diagram is found in mss M1746, M8722, M1716, M2326, M1766, M1750, M1765, M2652, M1811, M4006, M1739, M4027, M1740, W656. On ms W263 see note 40.

M1687 = M1688 in 100 cases, M1687 ≠ M1688 in 12 cases
M1748 = M1751 in 100 cases, M1748 ≠ M1751 in 15 cases
P242 = 1750 in 138 cases, P242 ≠ 1750 in 58 cases
M1716 = M1808 in 99 cases, M1716 ≠ M1808 in 20 cases
M1765 = M4027 in 88 cases, M1765 ≠ M4027 in 11 cases
M1808 = M1716 in 97 cases, M1808 ≠ M1716 in 24 cases
M1812 = M1687 in 108 cases, M1812 ≠ M1687 in 35 cases
M1740 = M1739 in 77 cases, M1740 ≠ M1739 in 5 cases
M1716 = M1808 in 94 cases, M1716 ≠ M1808 in 23 cases
M1500 = M1808 in 101 cases, M1500 ≠ M1808 in 35 cases
M1739 = M3130 in 74 cases, M1739 ≠ M3130 in 14 cases
M1809 = M1500 in 86 cases, M1809 ≠ M1500 in 37 cases
M1687 = M1753 in 86 cases, M1687 ≠ M1753 in 28 cases
M1750 = M1691 in 88 cases, M1750 ≠ M1691 in 49 cases
M1812 = M8214 in 93 cases, M1812 ≠ M8214 in 62 cases
M1750 = M1500 in 83 cases, M1750 ≠ M1500 in 52 cases
M1739 = M8214 in 52 cases, M1739 ≠ M8214 in 32 cases
M1826 = M1812 in 67 cases, M1826 ≠ M1812 in 47 cases
M1687 = M1746 in 72 cases, M1687 ≠ M1746 in 56 cases
M1688 = M1746 in 55 cases, M1688 ≠ M1746 in 48 cases
M8522 = M1746 in 40 cases, M8522 ≠ M1746 in 67 cases
M1746 = M1500 in 42 cases, M1746 ≠ M1500 in 80 cases
M1746 = P242 in 227 cases, M1746 ≠ P242 in 283 cases.

This statistics is by no means exhaustive; it does not even include all manuscripts but is restricted to pairs which contain at least one exclusive reading as opposed to the rest of the tradition. Not all different readings have equal value for defining the relation between manuscripts.

The following cases seem more representative:

l. 1.6 M1753, M4006 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով առ իւրեանց վարդապետս առնեն շարագրածս, *καὶ γὰρ πολλοὶ ποιοῦσι συγγράμματα καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν διδάσκαλον* // M1750, M1691, M2652 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով անդրէն առ վարդապետս առնեն շարագրածս // M1813, M4008, M1500, M2293, W263 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով առ վարդապետն գրեն շարագրածս // P240, M1716, M1738, M1808, M5033, M2293, W263 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով առ վարդապետսն գրեն շարագրածս // M1811, M1687, M1688, M1826 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ցուցանելոյ առ

վարդապետսն գրեն շարագրածս // P242, M1765, M4027, M1812, M3683, W656 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ցուցանելով առ վարդապետսն գրեն շարագրածս // A, Ven., M1746, M8722, M1751 (in marg. վասն զի բազումք բարեմտութիւն ցուցանելով առ վարդապետսն), M1715, M1766, M5205, M6897 գրեն շարագրութիւնս

l. 2.5 P242, M1765, M4027, M1812, M3683 լինի յատուկ = γίνεται τὸ ἴδιον // A, Ven., a group յատուկ լինի // a group յատուկն լինի // alii յատուկն

l. 2.8 M1751, P242 որ ոչ գոլով՝ գոյացուցանէ, ոչ գոլով ոչ ապականէ = ὅ οὔτε παρόν σώζει, οὔτε ἀπὸν φθείρει // M1765, M4027 որ գոլով ոչ գոյացուցանէ, եւ ոչ գոլով՝ ոչ ապականէ // A, Ven., alii որ ոչ գոլով՝ ոչ ապականէ, եւ գոլով՝ ոչ գոյացուցանէ // M8522 որ ոչ գոլով ապականէ, եւ գոլով՝ ոչ գոյացուցանէ // a group որ գոլով ոչ գոյացուցանէ, եւ ոչ գոլով ոչ ապականէ;

l. 3.7 M1746, M8722 (in margine + տեսակաց), P240, P242, M1753 (in margine + տեսակաց), M1687, M1688, M1765, M4027, M1812, M3683, W656 om. = Gr. // A, Ven., alii + տեսակաց;

l. 3.8 M1746, M8722, P242, M1753, M1750, M1687, M1688, M1765, M4027, M1812, M3683, W656 զբազումսն մի բնութիւն = ἐκ διαφόρων μίαν φύσιν // A, Ven., alii զբազում բնութիւնսն մի // M1748 զբազում բնութիւնսն մի բնութիւն // M1691, M2652 զբազմաւորութիւնս մի բնութիւն;

l. 3.9 M1746, M8722 (corrected հիւսնականն), P242, M1753, M1500, M1811 (corrected ի հիւսան), M1687, M1688, M1765, M4027, M1812, M3683, W656 ի հիւսնականին = ἐπὶ τῆς τεκτονικῆς // A, Ven., alii հիւսնականն // M4008, M5033 հիւսան // M1826 հիւսնականին

l. 6.4 M1746, M8722, P242, P240, M1751, M6897, M1753, M1500, M1738, M1811, M3683 M1808, M1826 հեշտ ցաւ = ἡδὺν πόνον // M5205, M2368 հեշտացաւ 〉 հեշտ ցաւ (ա deleted) // A, Ven., alii հեշտացաւ // M1716 հեշտացաւ, supra lin. հեշտ ցաւ

l. 6.4 M1746, M8722, P242, P240, M1751, M6897, M1715, M1813 (supra lin. ա), M1500, M1738, M1811, M1687, M1826, M3683 հեշտ ցաւն = πόνος ἡδὺς // a group հեշտացաւն // A, Ven., alii հեշտացաւ // M2652 հեշտաւ

l. 7.6 M1746, M8722, P242, Ven. v. l., M1744, M3914, M1687, M1812, M3683 առնէ ընդունողին = ποιεῖται τοῦ δεχομένου // M1753, M1750, M3130, W656 առնէ ընդունողին լինի // A, Ven., alii առընդունողին լինի // M1740 առընդունողին

l. 7.7 M1746, M8722, M1500 ունիմք = ἔχομεν // A, Ven., alii եւ ուսանիմք

// M1753, M1750, M1687, M1808, M1812, M3683, W656 ուսանիմք // M2326, M1716 եւ ունիմք supra lineam սան

l. 8.4 M1746, M1750 որոց = τούτοις // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766, M2364 բայց

l. 9.1 M1746 Զհանդիսացն = Τῶν ἀγώνων // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766, M1750, M2364 զհանդիսասիրացն

l. 11.7 M1746, P242, P240, M2326, M1716 ի հայրենեացն = ἀπὸ τῆς πατρίδος // M1766, M1750 հայրենեաց // A, Ven., M1751, M2364 հայրենի

l. 13.2 M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766, M2364 ուսաք = ἐγνώκαμεν // A, Ven., P242 ասացաք

l. 14.10 M1746, M2326, M1716 om. = Gr. // A, Ven., P240, P242, M1751, M1766, M2364 սպիտակն, սեաւն, նստելն

l. 15.5 P242, P240, M1746, M1766 զստորադասեալն = τὸ ὑποτασσόμενον // A, Ven., M1751 զստորոգեալն // M2326, M1716 զստորագրեալն

l. 16.4 Ven., M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 սեռականագոյնն եւ զի՞նչ տեսականագոյնն = γενικώτατον … καὶ τί εἰδικώτατον // A, M2326 տեսակագոյնն

l. 16.6 M1746 ի տեղւոջէ ի տեղի = τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զտեղի ի տեղւոջէ

l. 18.4 M1746, P242 յայտ առնէ = δηλοῖ // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 յայտ արար

l. 19.3 M1746, P242, P240 ընդ ինքեամբ = ὑφ' ἑαυτήν // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 ընդ միմեամբ

l. 20.5 M1746, P242 ի նոյնում = ἐν τῷ αὐτῷ // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ի միում

l. 21.7 M1746, M2326, M1716 ունի = ἔχει // A, Ven., P242, P240, M1751, M1766 ընդունի

l. 21.9 P240, M2326, M1716, M1766, M1763, M2364, M4008, M4006, M1500, M1744, M1916, M3914, M1742, M1739, M1738, M3130, M3501, M1688, M1765, M8214, M5033, M1740 տարադատող = διακριτικὸν // A, Ven., alii արտադատող

l. 22.2 M1746, P242, P240 համատեսակի = ὁμοειδεῖ // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 տեսակի

l. 23.4 M1746, P242 զբանականն եւ զանբանն, զմահկանացուն եւ զանմահն = λογικὸν *καὶ* ἄλογον … θνητὸν *καὶ* ἀθάνατον // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զբանականին եւ զանբանին, զմահկանացուին եւ զանմահին

l. 24.1 M1746, P242, P240, M2326, M1716 ունի սեռ = ἔχει τὸ γένος // A, Ven., M1751, M1766 սեռ ունի

l. 25.8	M1746, P242 որ ներգործէն = τὸν ἐνεργοῦντα // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 որ ներգործութեամբ
l. 26.2	M1746, P242 ստորոգի = κατηγορεῖται // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 բերի
l. 26.3	M1746, P242 տարբերեցելոցն = *διαφερόντων* // A, Ven., M1751, M1766 տարբերութեանցն // P240, M2326, M1716 տարբերացն
l. 26.4	M1746 սահմանեն = ὁρίζονται // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ենթագրեն
l. 27.7	P242 այլ կծուագոյն = δριμυτέρα // A, Ven., M1746, P240, M1751, M2326, M1716, M1766 երկրորդ
l. 27.9	M1766 մահկանացութիւն = τὴν θνητότητα // M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 անմահութիւն // A, Ven. զանմահութիւն
l. 29.3	P242 յոռեցուցանել = κακίζειν // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766, M1753, M8522 յոռի ցուցանել
l. 29.7	M1746, M1753 ապականի = φθείρεται // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ապականելի է // M8522 անապականելի է
l. 29.8	Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766, M1716, W263, P242 & W656 (+ զինքեանս), M1753 & M8522 (արկանելով զինքեանս) կորուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուրս անկանելով = *ἀπόλλυσιν ἀπὸ κρημνοῦ πηδῶντα καὶ εἰς ὕδωρ ῥιπτούμενα* // M1746 տարակուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուր արկանելով // A անկանելով
l. +2.1	M1746, P242, M1753 դասէ = τάττει // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766, M8522 նախադասէ.

The examples above do not facilitate the task of grouping the manuscripts. On their basis, it is possible to draw several tables which demonstrate the succession of changes in the tradition:

γίνεται τὸ ἴδιον → լինի յատուկ → յատուկ լինի → յատուկն լինի → յատուկն

ποιεῖται τοῦ δεχομένου → առնէ ընդունողին → առնէ ընդունողին լինի → առընդունողին լինի → առընդունողինն

ἐκ διαφόρων μίαν φύσιν → զբազումսն մի բնութիւն → զբազում բնութիւնսն մի

↓

զբազում բնութիւնսն մի բնութիւն → զբազմաւորութիւնս մի բնութիւն

Ἐπὶ τῆς τεκτονικῆς	→	ի հիւսնականին	→	հիւսնականն
		↓		↓
		հիւսնականին		հիւսան

ἔχομεν	→	ունիմք	→	եւ ունիմք (supra lineam սան)
		↓		↓
		ուսանիմք		եւ ուսանիմք

ἀπὸ τῆς πατρίδος → ի հայրենեացն → հայրենեաց → հայրենի

ἀπόλλυσιν ἀπὸ κρημνοῦ πηδῶντα καὶ εἰς ὕδωρ ῥιπτούμενα	→	կորուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուրս անկանելով	→	կորուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուրս անկանելով զինքեանս	→	կորուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուրս արկանելով զինքեանս
		↓				↓
		անկանելով				տարակուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուր արկանելով

καὶ γὰρ πολλοὶ ... εὔνοιαν *ἔχοντες* τὴν πρὸς τὸν οἰκεῖον διδάσκαλον ποιοῦσι	→	վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով առ իւրեանց վարդապետս առնեն	→	վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով անդրէն առ վարդապետս առնեն		
		↓				
		վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով առ վարդապետսն գրեն	→	վասն զի բազումք բարեմտութիւն ցուցանելով առ վարդապետսն գրեն	→	վասն զի բազումք բարեմտութիւն ցուցանելոյ առ վարդապետսն գրեն
		↓		↓		
		վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով առ վարդապետն գրեն		գրեն		

διαφερόντων	→	տարբերեցելոցն	→	տարբերացն
		↓		
		տարբերութեանցն		

τὸ ὑποτασσόμενον → զստորադասեալն → զստորագրեալն
↓
զստորոգեալն

There is no uniformity in the succession of manuscript groups. One feature is striking: in seven of the ten cases presented, ms M1746 (or together with M8722) contains the correct reading, but each time it belongs to a different group of manuscripts.

Further manuscripts containing the text in question have been found by studying manuscript catalogues:[43]

1. W353 (1325, 96ᵛ–161ᵛ),[44]
2. J401 (13–14? cc., pp. 137–226),[45]
3. J407 (1735, pp. 23–133),[46]
4. J653 (pp. 159–288),[47]
5. J837 (pp. 1ʳ–120ᵛ),[48]
6. J948 (1728, pp. 94–180),[49]
7. J974 (1634, 23–123),[50]
8. J1213 (1635–1636, pp. 232–413),[51]
9. J1291 (14 c., 320ᵛ–366ᵛ),[52]
10. J1309 (1312, pp. 28–149),[53]
11. J1411 (1730, 1–229),[54]
12. J1474 (1733, 3–235),[55]
13. OXL110 (1334),[56]

---

43 The acronyms of manuscript collections are given according to: Bernard Coulie, *Liste des sigles utilisés pour désigner les manuscrits*, http://aiea.fltr.ucl.ac.be/AIEAfr/Outils_files/Sigles.pdf.

44 Dashian (1895), p. 806.

45 Bogharian (1967), p. 331.

46 Bogharian, (1967), p. 342.

47 Bogharian (1968), p. 78.

48 Bogharian (1968), p. 319.

49 Bogharian (1968), p. 503.

50 Bogharian (1968), p. 559.

51 Bogharian (1969), p. 350.

52 Bogharian (1969), pp. 502–503.

53 Bogharian (1969), pp. 549–550.

54 Bogharian (1971), p. 67.

55 Bogharian (1971), p. 192.

56 Baronean—Conybeare (1918), p. 229.

14. OXL111 (17 c.),[57]
15. V1295 (1318, 86v–172v),[58]
16. V1296 (1675, 13r–55v–59v),[59]
17. V1304 (18 c., 1–132),[60]
18. ITT101 (1745, 217–331),[61]
19. NOJ554 (1641, 167r–240r),[62]
20. TAB18 (18 c., 5r–47r),[63]
21. ANT76 (17 c., 69r–116r),[64]
22. San53 (1468, 72r–82r);[65] it contains only 6 passages; the scribe did not complete his work.
23. TE9 (18 c., 78–212v).[66]

5 Discrepancies between the Two Versions of David's *Commentary*

Both the Greek original and the Armenian translation have reached us in a revised form. Parallel passages from the *Commentaries on Porphyry's Isagoge* by Ammonius, Elias, "Pseudo-Elias," Bishop Arethas (ca 900), and the Anonymous author, as well as from other texts by Aristotelian commentators confirm the correct readings in one of the two versions. Such cases are indicated in the footnotes.[67]

57 Baronean—Conybeare (1918), p. 230.
58 Čemčemean (1996), vol. 7, p. 495. The Venice Catalogue contains the description of 15 manuscripts with David's writings, ibid. pp. 479–522.
59 Čemčemean (1996), vol. 7, p. 498.
60 Čemčemean (1996), vol. 7, p. 515.
61 Kiwleserean (1961), pp. 633–638.
62 Tēr-Awetisean (1970), p. 831.
63 Adjarian (1910), p. 88.
64 Daniēlean (1984), p. 295.
65 Tēr-Movsisean (1981), p. 55. The Sanasarian collection does not exist any more; it was burnt by fire, ibid., p. 8.
66 Oskian (1976), p. 122.
67 See a systematic study in Muradyan G. (2008), pp. 31–37, and Muradyan G. (2009), pp. 81–88.

6 The Translation Technique and Linguistic Features of the Armenian Version[68]

6.A *Lexicon*

6.A.1

Greek words with prefix are rendered by

6.A.1.1

Calques, e.g.:

ἀνάλυσις – վերլուծութիւն,[69] ἀντιστρέφω – հակադարձիմ, հակադառնամ, ἀπογινόμενα – զբացեղեալսն, ἀπόδειξις – ապացոյց, ապացուցական, διίστημι – տարականամ, ἐνέργεια – ներգործութիւն, ἐπαγωγή – մակածական, κατάφασις – ստորասութիւն, κατηγορέομαι – ստորոգիմ, σύγγραμμα – շարագրած, շարագրածութիւն, շարագրութիւն, ὑποτάσσω – ստորադասեմ, ὑφίσταμαι – (եմ, գոմ) ենթակացեալ, ենթակայանամ, ենթակացուցանեմ, բաղկանամ, etc.

Ներանիւթելն as the equivalent of κατασκευή (κατασκευάζω – ներանիւթեմ) is uncommon because κατα is usually rendered by ենթ and ստոր, while ներ usually corresponds to ἐν or εἰσ.

If the Greek word has two prefixes, the translation reflects either both of them (προσδιορισμός – առտարորոշութիւն, προσεξεργάζομαι – առարտագործեմ) or only one (συμπεριλαμβάνω – պարունակեմ, συνεισφέρω – շարաբերեմ, συναναιρέω – շարաբառնամ).

6.A.1.2

Semi-calques:

6.A.1.2a

Expressions in which the prefix is rendered by an adverb, e.g.: ἀναιρέω – ի բաց բառնամ, ἀντιλέγω – ընդդէմ ասեմ, ἀπογινόμενον – ի բաց եղեալ, ἐκβάλλω – արտաքս հանեմ, καθοπλίζομαι – ընդդէմ զինիմ, προάγω – յառաջ ածեմ, προέρχομαι – յառաջ գամ, προϋπάρχω – յառաջագոյն գոմ, յառաջ եմ, etc.

The word գերազանց(ական) rendering the prefix ὑπερ (in ὑπερβάθμιος) is itself a Graecising word with prefix created earlier.[70]

68 The paragraph division in this linguistic study (preceded by the number 6) generally follows our book on grecisms in Classical Armenian, which discusses a wide range of translations, see Muradyan G. (2010), Muradyan G. (2012).

69 For references see Glossary 1.

70 E.g. in the translations of the sermons by Gregory of Nazianzus, which belong to the

6.A.1.2b

Compounds in which the prefix is rendered by a root, e.g.: ἀντανίσωσις – ընդդի-մահաւասարութիւն, ἀντιστρέφω – անդրադարձիմ, δυσχώριστος – դժուա-րանջատական, παρών – առաջիկայ, συμμετρία – չափակցութիւն, etc.[71]

Առաջիկայ as the equivalent of παρών is not common; usually it renders προκείμενος. Եզրակացութիւն as the equivalent of συμπέρασμα is probably the transformation of *եզրակցութիւն, were the prefix συν is rendered by the post-positive root կից (cf. συζυγία – լծակցութիւն, συμμετρία – չափակցութիւն)[72] and the root πέρας by եզր (cf. πεπερασμένον – եզերեալ).

6.A.1.2c

An expression consisting of a preposition and a noun in an oblique case: ἀλλεπαλλήλου – ի վերայ միմեանց.

6.A.1.2d

An expression in which the prefix is rendered by a reciprocal pronoun:
ἀντικατηγοροῦνται – միմեանց ստորոգին.

6.A.1.3

Some Greek words with prefix have more than one equivalent:

1) they are rendered both literally and by a classical word without prefix, e.g.: διανοία – տրամախոհութիւն, միտք, ἐνέργεια – ներգործութիւն, ազդումն, զրեմ, ἐπίνοια – մակամտածութիւն, մտածութիւն, παραδίδωμι – բացատրեմ, աւանդեմ,[73] etc.;
2) they are rendered by a calque and a semi-calque, e.g.: πρότασις – նախա-դասութիւն, առաջարկութիւն, συναναιρέω – շարաբառնամ, զմիմեանս բառնամ, παρίστημι – յարկացուցեմ, յանդիման կացուցանեմ, καθόλου – ընդհանուր, ընդհանրական հանուր, համայն, հանրական;
3) they are rendered by a semi-calque and a classical word: ἐπιφέρω – ի վերայ ածեմ, մատուցանեմ.

"pre-Hellenizing" period: ὑπερβαίνω (PG 46.836)—գերազանցեմ (Muradyan K. [1993], p. 190); cf. also in the present text: ἐπαναβεβηκός—գերազանցեալ.

71 Both types of semi-calques were the main method of rendering words with prefix in "pre-Hellenizing" translations; cf. Uluhogian (1975), Lafontaine—Coulie (1983), p. 137. For the use of this method in Hellenizing translations see Muradyan G. (1999[1]), pp. 66, 70–71.

72 In "pre-Hellenizing" translations, words ending in կից, կցեմ, կցութիւն were common the renderings for Greek words starting with συν; see Uluhogian (1975), pp. 412–415.

73 Cf. Dav., *Prol*, 59.17: παραδοτέον—Dav., *Prol* arm., 124.19–20: աւանդելի է.

Among the equivalents of καθόλου, ընդհանուր and ընդհանրական are words with prefix, but ընդ is a classical prefix while in the Hellenizing language it was replaced by ենթ.[74]

6.A.1.4

Some Greek words with prefix are not rendered literally, e.g.: ἀναγινώσκω – ընթեռնում, ἀποκρημνίζω – ի բարձուէ ուստեք անկանիմ, ἀποτρεπτικός – հրաժարական, διαίρεσις – բաժանումն, διαλύω – քակտեմ, ἐκτύπωμα – տպաւորութիւն, ἔννοια – մտածութիւն, ἐπαπορέω – տարակուսիմ, ἐπιλύω – լուծանեմ, ἐπιχείρημα – ձեռնարկութիւն, κατάλληλος – հետեւորական, μέθοδος – հնար, μεταδίδωμι – հաղորդութիւն տամ, տամ, ունականամ, հասարակութիւն ունիմ, μεταδίδομαι – ունականամ, μετέχω – ընդունիմ, հաղորդիմ, ունականամ, περίειμι – տակաւին եւս գոմ, προθυμότερος – յօժարագոյն, προσπόρισμα – առած, ὑποβεβηκός – որ գոյ ի ներքոյ, ի ներքոյ, etc.

The descriptive rendering of μεταγενέστερος by a relative clause is noteworthy: որ լինելոցն է – "which will be."

Բաղազանութիւն – σχέσις is unusual; it has a parallel in David's *Definitions*. In Dionysius' *Grammar*, բաղազանութիւն corresponds to συγγένεια: a literal rendering of a word with prefix (Thrax 23.2).

6.A.2.a

Many compounds consisting of two roots are calqued, e.g.: ἀνομοιογενής – աննմանասեռ, γλαυκόφθαλμος – խաժակն, ἑτεροϋπόστατος – այլաստորակայ,[75] հնքնագոյ, αὐτοκίνητος – հնքնաշարժ, γηγενής – երկրածին, δίπους – երկոտանի, εἰδοποιέω – տեսակարարեմ, εὐανάτρεπτος – դիւրակործանելի, εὐδαιμονία – բարերջանկութիւն, εὔνοια – բարեմտութիւն, εὐφραδής – դիւրաւաչ, εὐχώριστος – դիւրանջատական, ζῳόφυτον – կենդանաբոյս, ἰσοδυναμέω – հանգիտակարող գոմ, ὁμοιομερής – նմանամասնեայ, ὀρθοπεριπατητικός – ուղղորդագնաց, πλατυώνυχος – լայնեղունգն, πολυμαθής – բազմուսումն, τετράγωνον – քառանկիւնի, φλεβότομον – երակահատ, etc.

6.A.2.b

Some are not calqued, e.g.: αἰσχροκέρδεια – ժլատութիւն, δημιούργημα – արարած, εὐλόγως – յիրաւի, ἰσάριθμος – հանգէտ թուով, οἰκειοποιέομαι – իւր առնեմ, ὀνοματοποιΐα – անուն, εὐτελής – երկրաքարշ.

---

74 Ačaṙyan (1971–1979), vol. 2, p. 27 (s.v. ենթ); Ačaṙyan also mentions the variant ընթ and concludes that it goes back to the prefix ընդ, see vol. 4, p. 55 (s.v. պար); J̌ahukyan (1993), pp. 10–11.

75 The prefix of the second element in this compound, ὑπο, as well as in the preceding αὐθυπόστατος, is rendered literally by its regular equivalent ստոր.

The compound բնաբանութիւնք renders the Greek expression φυσικοὶ λόγοι.

6.A.3
Some Greek words are rendered by words with suffix:

6.A.3a
nouns in ութիւն and adjectives in ական (sometimes the double ատր-ական) are quite common in Armenian although many neologisms are endowed with additional semantic connotations so that they can be characterized as "semantic-word-formative calques":[76] γένεσις – լինելութիւն,[77] ζωότης – կենդանութիւն, ἰδιότης – յատկութիւն, ἱππότης – ձիութիւն,[78] κλαυστικός – լալական, λογικότης – բանաւորութիւն, ποιητικός – արարչական, φυσικός – բնաւորական, բնական, χωριστός – անջատական, ψυχικός – անձնաւորական, շնչական, etc.;

Words with the suffixes ումն, ած and ացու are also common in Armenian: σχέσις – կալումն, λῆμμα – առած (cf. the Classical արարած), χρήσιμον – պիտանացու;

6.A.3b.1
in οὐσιώδης – եղուտ, գոյեղ, գոյեղուտ,[79] ἐπουσιώδης – մակեղուտ, մակագոյեղ, մակագոյեղուտ, the suffixes ուտ and եղ find, even if rarely, parallels in other translations[80] whereas the forms գոյեղուտ and մակագոյեղուտ are

76 A term proposed by Kopylenko for the Old Russian translations from Greek, see Kopylenko (1972).
77 David's translator used լինելութիւն, which had become the regular equivalent of γένεσις after Philo's translations (instead of the Classical ծնունդք), instead of սերումն, which is its equivalent in the Armenian Porphyry. This suffix is also attached to the infinitive in other Hellenizing translations, in the words ծնելութիւն, ընդունելութիւն, թուելութիւն. This model is mentioned for classical Grabar by Hovsepyan (1987), p. 80.
78 Cf. also the doublet որակ, այս ինքն որպիսութիւն, rendering ποιόν τι (26.4); for որակ see below, 6.A.3b. The second is an abstract noun with the suffix ութիւն, derived from the pronominal adjective որպիսի, which is also a grecism, but a "less artificial" one, created in an earlier translation of Philo: ποιόν, ποσόν, πρός τι (Ph., *Decal*, 30.3)—որպիսութիւն, քանիութիւն, առինչ (Ph., *Decal arm.*, 230).
79 But cf. Dav., *Prol*, 14.8: οὐσιώδης—Dav., *Prol* arm., 34.2: գոյացողական.
80 հաւեղ ... աւարտեղ—βακχεῖος ... παλιμβακχεῖος (Thrax 44, metrical terms); ցամաքուտ (Naz. 4 arm. 4.11)—ξηρός (PG 35.541.7), աւձուտ (Ph., *LA* arm. 171)—ὀφιώδης (Ph., *LA* 2.84), քարուտ (Ph., *Prov.* arm. 68)—λιθώδης (Ph., *Prov.* 2.33), although these forms are derived from non-verbal stems (like those with the suffix եղ).

mysterious: it is difficult to establish whether the stem գոյ is followed by two suffixes, եղ and ուտ, or whether there are two stems, գոյ and եղ, followed by the suffix ուտ;

6.A.3b.2
in ἡ ἰδιαίτατα (διαφορά) – յատկեղ (տարբերութիւն) the suffix եղ is used for the superlative form of the adjective, like in (գերադրական) արագեղ … յամրեղ – ὀξύτατος … βραδύτατος (Thrax 15);[81]

6.A.3b.3
the suffix ակ, rare in classical Armenian, was widely used by Hellenizing translators for making various categories of nouns (in particular *nomina agentis*) and adjectives;[82] the nouns formed from the relative pronoun որ (ποῖον – որակ), and from the adverb քանի (πόσον – քանակ), are quite artificial formations (the explanation ποῖον – որակ, այսինքն որպիսութիւն confirms this); ποιότης – որակութիւն and ἕξις – ունակութիւն are secondary derivatives from such nouns;

6.A.3b.4
often Greek adverbs ending in ως are rendered by artificial adverbs, mostly ending in բար or պէս, not very productive suffixes in the classical language,[83] e.g.: διαλεκτικῶς – տրամաբանաբար, ἐντελῶς – կատարելապէս, կատարելաբար, ἐπουσιωδῶς – մակագոյեղաբար, θεολογικώτερον – աստուածաբանաբար, λεληθότως – մոռացաբար, μοναχῶς – միայնաբար, ὁσαχῶς – որքանաբար, πολλαχῶς – բազմաբար, συνωνύμως – փաղանունաբար, συστατικῶς – բաղկացաբար, τετραχῶς – քառակի, φιλονεικῶς – վիճաբար, φυσικῶς – բնականաբար.

6.A.4
Negative future participles ending in ելի, rendering Greek verbal adjectives, are not typical of the classical language[84] and must be regarded as grecisms: ἀδιεξίτητος – անելանելի, ἀναντίρρητος – անդիմաճառելի, ἀσύστατος – անբաղկացելի.

81 When listing all the suffixes used for forming grammatical terms, A. Muradyan did not mention the suffix եղ, see Muradyan A. (1971), p. 326.
82 See Asatryan—Muradyan (1985).
83 See Hovsepyan (1987), p. 97.
84 Ačaṙyan (1951), p. 87.

6.A.5

Other words with the negative prefix are worth mentioning, e.g.: ἀναίσθητος – անզգայ, անզգայուն, ἄναρθρος – անյօդ, ἀόριστος – անորիշ, անորոշ, ἄπειρος – անհուն, ἀπέραντος – անեզր, անհուն, ἀπερίληπτος – անբաղ, ἄποιος – անորակ, ἀσαφής – անհաւաստի, ἀσήμαντος – աննշանակական, ἄσημος – աննշանական, ἀσώματον – անմարմին, ἄτομος – անհատ, ἀχώριστος – անանջատական.

6.A.6

Semantic calques:

ἀπλατής (literally "without breadth," here "without range of variation") – անլայն (21.8), անլայն խառնուածով (21.8), անլայն ըստ խառնուածս (21.8); πλάτος (literally "breadth," here "range of variation") – լայնութիւն խառնուածոյ (21.8). The insertion of the second element "blend" is an attempt to express the specific meaning of the Greek word;

δεινοῖς θεωρήμασιν οὐ βούλομαι ὁμιλεῖν – դաժանագունից տեսութեանցն ոչ կամիմ կաձառակից լինել (6.4) – "I don't want to deal with over-clever speculations"; the superlative of դաժան "severe, cruel," renders the main meaning of δεινός "fearful, terrible";

ἑκτικός (πυρετός) – ունակական (ջերմն) (29.8): this is "etymological" translation (the relation to ἕξις is expressed) while, in the context of the passage, the Greek word is used in its specific meaning "hectic, consumptive (of fevers)";

ἐξηγέομαι – պատմեմ, ἐξήγησις – պատմութիւն, ἐξηγήτης – պատմող: ἐξηγέομαι has the meanings "to interpret" and "to tell"; the equivalent "to tell" in a context where it means "to interpret" is a result of semantic calking; cf. ἐξηγήτης (Dav., *in Cat*, 122.25) – մեկնիչ եւ պատմող (Dav., *in Cat.* arm., 215), ἐξηγῆται (Dav., *in Cat*, 122.28) – պատմէ եւ մեկնէ (Dav., *in Cat.* arm., 215) where the Greek word is rendered by a doublet combining both meanings. But there also exist the parallels ἐξηγήτης (Dav., *in Cat*, 121.23) – մեկնող (Dav., *in Cat.* arm., 215) and ἐξηγήτης (Dav., *in Cat*, 122.25) – պատմող (Dav., *in Cat.* arm., 215);

ἐπιτηδειότης – ձահաւորութիւն (25.7): both mean "fitness, suitableness," but in the mentioned context the Armenian word is endowed with the secondary meaning of the Greek word: "potentiality, capacity";

ὑποδυσώμεθα – "let us undertake the contest (τοὺς ἀγῶνας)" is rendered literally by զգեցցուք (5.1: "let us put on").

6.A.7
There are cases of rendering one Greek word by doublets of synonyms (often one of the pair is a calque):[85] ἔμψυχος – ներանձնական այսինքն շնչական (3.5), ἀναγκαίως – կարեւորապէս այս ինքն հարկաւորապէս (6.2), ζητέω – խնդրեմ եւ քննեմ (7.1), γένεσις – լինելութիւն սերման (11.7), διακρίνω – տարադատէ այսինքն որոշէ (13.2), τάξις – կարգ նախադասութեան (15.2), διαφέρει – որոշեալ զանազանի (21.2), ἐπιστήμη – հանճար եւ մակացութիւն (21.6), ὁρίζω – որոշեմ, այսինքն սահմանեմ (25.6), ὁριστός – որոշեալ եւ սահմանեալ (14.6), μορφή – տեսակ, այս ինքն կերպարան (26.4), ποῖόν τι – որակ, այսինքն որպիսութիւն (26.4), ἐπινοέω – ընդ միտ ածեմ եւ իմանամ (29.12).

6.A.8
Some Greek-Armenian equivalents occur already in the *Grammar* by Dionysius Thrax and its Armenian version, regarded as the earliest among the Hellenizing translations:[86] ἀπόδοσις – բացատրութիւն, διανοία – տրամախոհութիւն, ψιλός – սոսկ, ἰδιότης – յատկութիւն, ἰδίως – յատկապէս, κοινῶς – հասարակաբար, ὁμοιογενής – նմանասեռ (Thrax նմանասեր), παρίστημι – յարկացուցեմ, συμβεβηκός – պատահումն (Thrax պատահ). The correspondence στοιχεῖον – գիր (25.1) is interesting compared with Dionysius (Thrax 4): Περὶ στοιχείου· Γράμματα (գիր) ἐστιν εἰκοσιτέσσαρα ... τὰ δὲ αὐτὰ καὶ στοιχεῖα (տառք) καλεῖται.

David's translator regularly uses the Armenian equivalents of Greek terms occurring in the translation of quotations from Porphyry,[87] e.g.: ἀλλοῖον – այլայլակ, ἄπειρος – անհուն, ἀπόδειξις – ապացոյց, ἀποδίδωμι – բացատրեմ, ἀσώματον – անմարմին, ἄτομος – անհատ, ἀχώριστος – անանջատական, γενικώτατος – սեռականագոյն, εἰδικώτατος – տեսականագոյն, εἰδοποιός – տեսակարար, εἰσαγωγή – ներածութիւն, ἐνέργεια – ներգործութիւն, ψιλὴ ἐπίνοια – սոսկ մտածութիւն, ἡ ἰδιαίτατα (διαφορά) – յատկեղ (տարբերութիւն), ἰδιότης – յատկութիւն, ἡ ἰδίως (διαφορά) – յատկապէս (տարբերութիւն), κατηγορούμενον – ստորոգեալ, ստորոգիցեալ, ἡ κοινῶς (διαφορά) – հասարակաբար (տարբերութիւն), ὁρισμός – սահման, συμβεβηκός – պատահումն, συμμέτρως – չափաւորապէս.

85 This method was especially widespread in the Armenian version of Philo, see Muradyan G. (1996). In Muradyan G. (2012), the doublets (or hendiadys) are treated in Appendix 2, pp. 201–215.

86 Recently J. Weitenberg argued against this opinion, see Weitenberg (2000), p. 449.

87 For references see Glossary 1.

The following renderings are found exclusively in the citations from Porphyry: ἀποβάλλω – ի բաց ընկենում, προηγουμένως – նախապետաբար, προσεξεργάζομαι – առարտագործեմ, συγκείμενος – բաղկացեալ, ὑποστατικός – ենթակայական, κατηγορούμενον – ստորոգիցեալ.

The translator was also familiar with other Porphyrian equivalents which do not occur in the citations, e.g.: ἀντιστρέφω – հակադարձիմ, ἀποτελέω – բացակատարեմ,[88] ἀφορίζω – բացորոշեմ, γελαστικός – ծիծաղական, γλαυκότης – խաժակնութիւն, γρυπός – արծռունկն ("with aquiline nose," from արծուի and ռունգն),[89] δίπους – երկոտանի, σιμός – պնչատ (with cut պինչք "nose"), σχέσις – կալումն, ὑπάλληλα – ընդմիմեամբքն.

Some parallels different from Porphyry are, e.g.: ἐπαναβεβηκός – գերազանցեալ քան, վերագոյն քան (Dav.) and վերանցեալ (Porph.), πάρειμι – առընթեր գոմ (Dav.) and յարագոմ (Porph.), συμπληρόω – լնում (Dav.), and շարալրական (Porph.), ὑποβεβηκός – որ գոյ ի ներքոյ, ի ներքոյ (Dav.) and վայրանցեալ (Porph.). In a series of citations (14.6, 15.7, 19.6) the Porphyrian equivalent of ἀποδίδωμι, բացատուեմ (from the aorist stem of the verb տամ), is replaced by բացատրեմ (from the imperative stem of the same verb).

For a number of Greek words the translator generally uses Porphyrian equivalents but also other renderings may be found, e.g.: ἀναγκαῖος – հարկաւոր (Porph.) and կարեւոր, γένεσις – սերումն (Porph.) and լինելութիւն, τὸ ὄν – էակ (Porph.) and գոյ, զգոլն, է, οὐσία – գոյացութիւն (Porph.), and էութիւն,[90] գոյ, ὑπογραφή – ենթագրութիւն (Porph.) and ստորագրութիւն.

Many important terms were already created during the translation of Aristotle's treatises, particularly that of the *Categories*, e.g.: ἀναγκαῖος – հարկաւոր, ἀντιστρέφω – հակադարձիմ, ἀπορία – տարակուսանք, ἀπόφασις – բացասութիւն, γένος – սեռ, διαφορά – տարբերութիւն, δίπους – երկոտանի, εἶδος – տեսակ, ἕξις – ունակութիւն, ἐπιστήμη – մակացութիւն, κατάφασις – ստորասութիւն, κατηγορέομαι – ստորոգիմ, τὸ ὄν – էակ, οὐσία – գոյացութիւն, ποιόν – որակ, ποιότης – որակութիւն, ποσόν – քանակ, πρός τι – առ ինչ, συμβεβηκός – պատահումն, τραγέλαφος – եղջերուաքաղ,[91] ὑποκείμενον – ենթակայ.

An important difference from Armenian Aristotle parallels is ἀντιδιαιρούμεναι – ընդդիմաբաժանեալք:[92] cf. ἀντιδιαιρέομαι (Arist., *Cat*, 14b34) – հակատարաբարձիմ (Arist., *Cat* arm., 152).

88 Cf. Sgarbi (1972), p. 373.

89 Cf. in another context: γρυπότης—կորունչ.

90 Cf. Dav., *Prol*, 70.7: οὐσία—Dav., *Prol* arm., 142.15: էութիւն (*passim*).

91 Cf. the other equivalent: արալեզ.

92 Cf. also the rendering *de sensu*: ἀντιδιαιρετικός—բաժանական (ἀντιδιαίρεσις—"logical distinction"), ἀντιδιαιρετικαί—բաժանեալք.

Thus, the following parallels are common to Aristotle, Porphyry, and David: ἀναγκαῖος – հարկաւոր, ἀντικείμενος – հակակայ, ἀντιστρέφω – հակադարձիմ, γένος – սեռ, διαφορά – տարբերութիւն, δίπους – երկոտանի, εἶδος – տեսակ, ἐπιστήμη – մակացութիւն, κατηγορέομαι – ստորոգիմ, κατηγορούμενον – ստորոգիցեալ, οὐσία – գոյացութիւն, ὁμώνυμος – համանուն, τὸ ὄν – էակ, συνώνυμος – փաղանուն, ὑποκείμενον – ենթակայ, συμβεβηκός – պատահումն, ὑπάλληλα – ընդմիմեամբքն.

A unique parallel is առինչունակ – τὸ πρός τί (cf. πρός τι – առ ինչ in Arist., *Cat*), a word rendering a whole expression. It was created for the translation of the *Grammar* by Dionysius Thrax, corresponding to πρός τί ἔχον (Thrax 18).

There are parallels in the translations of David's other treatises, especially in that of the *Commentary on Aristotle's Categories* (see Glossary 1).

6.B *Morphology*

The following are morphological grecisms, or, more precisely, artificial morphological forms:

6.B.1

No attempts to reflect grammatical gender (feminine forms of and additional forms of the numeral մի) are attested in our text.

6.B.2

artificial case forms:

a) The classical pronominal ending of the dative singular ում (also ոջ) was also used with several adjectives having stems in ո, and the numeral մի, together with the regular ending ոյ: աջոյ/աջում, միոյ/միում/միոջ, etc.[93] In the Hellenizing translations of the second and third periods, it became widespread for substantives, adjectives and participles of all declensions:[94] τῷ γένει – սեռում (13.2, 3, 15.4 [Porph.], 5, +2.3), ἐν τῷ γένει – ի սեռում (24.1, 6, 27.9, 10), τῷ εἴδει – տեսակում (28.5, 7, +11), ἐν τῷ εἴδει – ի տեսակում (24.1, 4 [Porph.], 27.2), λόγῳ – բանում (+2.4), τῷ ἀνθρώπῳ – մարդում[95] (27.6, 28.5, +2.3, +4.1), ἐν τῷ ἀνθρώπῳ – ի մարդում (21.3, 26.2, +2.5), τῷ σώματι – մարմնում (7.6), ἐν τῷ σώματι – ի մարմնում (4.1, 12.5, 21.7), μόνῳ

93 Minasean (1996), pp. 22–23, § 41; the adjectives are: աջ, արտաքին, առաջին, ձախ, հին, վերին, վերջին.

94 For its use in the Armenian version of Timothy Aelurus (second period of the Hellenizing translations), see Muradyan G. (1999²), col. 199.

95 Cf. Porph., *Isag*, 12.14: ἀνθρώπῳ—Porph., *Isag* arm., 144: մարդումն.

– միայնում (13.1, 3, 28.5, 6, 7, 8, 9, 10), παντί – ամենայնում (13.1, 25.5, 6, 28.5, 6, 7, 8, 9, 10), αἰσχυνομένῳ – ամաչեցելում (4.1), ἐν τῷ χρησίμῳ – ի պիտանացումն (4.4), ἐν ταὐτῷ καιρῷ – ի նոյն ժամանակում (7.7), ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ – ի նոյնում[96] ժամանակի (7.7, 24.5), (ἐν) τῇ ὕλῃ – (ի) նիւթում (8.1, 2, 4, 10.3, 25.1, 4, +3.6), ἐν τῷ ἵππῳ καὶ ἐν τῷ κυνί – ի ձիումն եւ յարծուումն (10.2), ἐν τῷ ἰδίῳ – ի յատկում (10.2), ἐν ἐνεστῶτι – ի ներկայումս (18.5), ἐν τῷ ὅρῳ – ի սահմանում (13.4), ἐν τόπῳ πεπερασμένῳ – յեզերեցելում տեղւոջ (17.10), τῷ Σωκράτει – Սոկրատում (7.6, 9.3) see also 17.10, 18.4, 21.3, 24.5, 7, 25.1, 4, 26.2, 29.3, 10, +2.3, +3.2, 5, +5.3.[97]

b) The artificial genitive singular ending ոյր is attested only in the citations from Porphyry: ὄντος – ելոյր (3.4 [Porph.], 5.1 [Porph.]), ἵππου (Porph., *Isag*, 7.1)[98] – ձիոյր (19.6 [Porph.]), Παιδός τε ὄντος καὶ ἀνδρωθέντος καὶ ἐνεργοῦντος ἢ παυσαμένου – Մանկան ելոյր՝ եւ այրացելոյր, եւ ներգործելոյր եւ դադարեցելոյր (20.9 [Porph.]). There are cases of different readings ոյ-ոյր: γένους (Porph., *Isag*, 2.14)[99] – սեռի-սեռոյր (12.1[Porph.]), τῶν κατηγορουμένων – ստորոգիցելոցն (plural, like in the Greek)-ստորոգիցելոյն-ստորոգիցելոյրն[100] (14.9 [Porph.]), միայնոյ-միայնոյր (14.11[Porph.]).[101]

c) Artificial vocative forms ending in է: Χρυσαόριε – Քրիսաւորիէ (4.3 [Porph.], 5.1[Porph.], 6.1 [Porph.], 6.3 [Porph.]), ὦ Πορφύριε – ով Պորփիւրիէ (7.1).

d) The pronoun իւրաքանչիւր did not take case endings in the classical language. Here we have: ἑκάστου – իւրաքանչիւրոյ (11.3, 4, 7), ἐν ἑκάστῳ – յիւրաքանչիւրում (28.15).

6.B.3

Artificial prepositions:

ἐν – ի ներ (2.6, 7, 13.5, +10); ի ներում (13.1 [Porph.], 13.3 [Porph.], 4 [Porph.], 14.1, 15.4, 5 [Porph.], 6 [Porph.], 7 [Porph.], 20.1, +1.5, +2.5, +5.3, +6); ներ (13.5); ներում (26.1).

---

96 Cf. Dav., *in Cat*, 109.18: τῷ αὐτῷ διδασκάλῳ—Dav., *in Cat* arm., 197: նոյնում վարդապետում. The regular dative singular of նոյն is նմին; cf. another irregular form in κατὰ τὸ αὐτό—ըստ նոյնին (6.10).

97 Cf. Dav., *Prol*, 7.8: ἐν τῷ Σωκράτει, ἐν Πλάτωνι—Dav., *Prol* arm., 16.23–24: ի Սոկրատում կամ ի Պղատոնում; Dav., *Prol*, 2.7: κατὰ τὸ γένος—Dav., *Prol* arm., 4.14: ըստ սեռում.

98 Porph., *Isag* is cited, since Dav., *in Isag* lacks this citation.

99 Porph., *Isag* is cited, since Dav., *in Isag* lacks this citation. The word after սեռոյր in Porph., *Isag* arm. ends in ոյր (ասացելոյր), while in the citation Dav., *in Isag* arm. reads ասացելոյ.

100 Cf. Porph., *Isag* arm., 135: ստորոգեցելոյրն.

101 Cf. Porph., *Isag* arm., 135: միոյր.

6.B.4
The dual number is not represented in the Greek original either.

6.B.5
The pronoun երկաքանչիւր for rendering ἑκάτερος (2.3, 5.1, 3, 8.2, 20.1, +5.2); the word was created through the combination of երկու – "two" and իւրա-քանչիւր, the usual equivalent of ἕκαστος. It can already be found in the first period of the Hellenizing School, in the translations of Dionysius Thrax and Philo Alexandrinus.[102]

6.B.6
Parallel forms (երկիր, երիր, չորիր, հինգերիր, վեցերիր) of ordinal numerals do not occur in our text.

6.B.7
Artificial passive forms:

6.B.7a
The passive infinitive ending in իլ was not used in the classical language, in which the suffix ել was common to both active and passive infinitives of the verbs with present stem ending in ե, and for intransitive verbs with present stem in ի: հետեւիլ – ἀκολουθῆσαι (1.2), χωρισθῆναι – անջատիլ (21.2), θεωρεῖσθαι – տեսանիլ (19.3, 24.5, 8, 25.1, 3, 15, 28.15, +3.5), ὑπογράφεσθαι – ստորագրիլ (12.3), μεταβάλλειν – փոփոխիլ (25.1); this form was already created in the first group.[103]

6.B.7b
In the classical language, the active and passive forms of verbs with present stem in ե are the same as in the imperfect tense (էի, էիր, էր, etc.). Already in early translations, the translators of the Hellenizing School invented a new ending for the passive 3-rd person singular, իւր.[104] It occurs once in our text: ἠγνοεῖτο – անգիտանիւր[105] (24.4). It is noteworthy that the present stem of the verb անգիտանամ ends not in ե, but in ա.

102 See Muradyan G. (2001–2002), Muradyan G. (2000).

103 Muradyan G. (2000), p. 102, also Dav., *Prol*, 52.34: ὁμοιοῦσθαι—Dav., *Prol* arm., 52.34: նմա-նիլ.

104 Muradyan G. (2000), p. 102.

105 Cf. Dav., *Prol*, 46.7: φερόμενον—Dav., *Prol* arm., 106.30: որ բերիւր.

6.B.7c

The verbs with present stem in ա and ու have no special passive form in the classical language but David's translator uses artificial passive forms with stem in ի (regular for verbs with active stems in ե): νοεῖται – իմանի[106] (17.10), ἀναιρεῖται – ի բաց բառնիին (+2.4), συνεισφέρεται ... συναναιρεῖται – շարաբերի ... շարաբառնի (17.5), συμπληροῦται – լնանիին (19.5: from լնում). The form իմանի occurs in the first group of translations.

6.B.7d

The past participle had both active and passive meaning. The translators of the Hellenizing School invented participles in իցեալ, as if opposed to active participles in եցեալ: ստորոգիցեալ – κατηγορούμενον (see Glossaries), ներածիցելոց (10.3, without Greek equivalent).

6.B.8

The extention of the use of the augment is not represented in our translation. The only exampe in Armenian David is զէմեռանելն (D. *Prol.*Arm. 66.24–25) – τεθνάναι (D. *Prol.* 29.17).

6.B.9

Artificial verbal forms:

6.B.9a

The artificial present եղանիմ created from the aorist եղէ (suppletive aorist of լինիմ) is used to render γίνομαι (17.10, 25.8); it was also typical of Philo's translations.[107]

6.B.9b

The artificial infinitive ել of the defective verb եմ: τούτων οὕτως ἐχόντων – այսոցիկ այսպէս ելոց (2.4), συμβεβηκός φαμεν [...] καθὸ ἄνθρωπός ἐστιν – որպէս մարդոյ *ել* պատահումն ասեմք[108] (19.5), ὄντος ἀναγκαίου – ելոյր հարկաւորի (4.3 [Porph.], 5.1 [Porph.]), παιδὸς ὄντος – մանկան ելոյր (20.9 [Porph.]), ὄντες – ելով (20.11 [Porph.]);[109]

106 Cf. Dav., *Prol*, 64.16: νοούμενος—Dav., *Prol* arm., 134.3: որ ... իմանի.

107 Muradyan G. (2010), Բ.9բ, p. 126, Muradyan G. (2012), B.9b, p. 117.

108 The Armenian corresponds to the hypothetical *ὡς ἀνθρώπου εἶναι συμβεβηκός φαμεν*.

109 Cf. Muradyan G. (2010), Բ.9դ, pp. 127–128, Muradyan G. (2012), B.9d, pp. 118–119.

6.B.9c

The classical language had no verbal stems in ոց: παρίστημι – յարկացոցեմ, συμβάλλομαι – բաղարկոցեմ (see Glossaries).[110] In the case διὰ τὰ ἐσόμενα – վասն լինելոցն (18.5) ոց is the suffix of the future participle corresponding to the Greek ἐσόμενα; it can also be interpreted as the ending of the genitive plural depending on the preposition վասն although this ending could not be attached to the infinitive լինել because the infinitive takes only singular case endings. The form լինելոցն cannot be interpreted as the genitive plural of the past participle of the verb լինիմ for it can be formed neither from լեալ nor from եղեալ. So լինելոց is an “irregular” form.

6.B.9c

The past participle suffix եցեալ (եաց/եց + եալ) was abused;[111] this led to artificial aorist stems: τοῖς φέρουσιν – բերեցելոց (1.5), ἐνέγκαντος – բերեցելոյ[112] (17.7): the aorist stem of բերեմ is բեր; διαφερόντων – տարբերեցելոց (13.1, 3, 4, 14.1, 3, 5, 12, 15.4, 26.1, 3, 27.3, 4): this artificial verb is derived from the same բերեմ; ἀναιρουμένης – ի բաց բարձեցելոյ (14.12, +2.4): the excessive suffix (եաց/եց) is added to the aorist stem բարձ of the verb բառնամ.

Participles in եցեալ are used parallel with the participles in եալ: յօդեցելոյն (2.4), cf. յօդեալ (2.4); խոստովանեցելոցն (24.4, 25.3), cf. խոստովանեալ ի խոստովանելոյ (24.4), զանազանեցելոց (15.5), cf. զանազանեալ է (21.1), սահմանեցելոյ (26.1), cf. սահմանեալն (24.3), յեզերեցելում (17.10), cf. եզերեալ (17.10, 18.4).

6.C *Syntax*

6.C.1

Use of cases

6.C.1.1

Ethical dative occurring once is rendered literally: νοήσεις μοι τὸν ἀνδριάντα – իմասցիս ինձ զայրաձեւն (+3.6).

---

110 Cf. in the first group of translations: յարառոցին, քերդոցեալ, զտոցիլ, ունոցել; see Muradyan G. (2000), p. 103; Muradyan G. (2010), Բ.9ե, p. 128 Muradyan G. (2012), B.9e, pp. 119–121.

111 Cf. Muradyan G. (2010), Բ.9զ, p. 130, Muradyan G. (2012), B.9f, p. 121.

112 We have not accepted the reading բերիցելոյ of the both printed editions, since this is a passive participle, see 6.B.7d.

6.C.1.2
Genitive of characterization is rendered literally: τοῦτο ἐστι πλουσίου – այս է փարթամին (7.2), and non-literally, by the dative: τὸ ἰατρεύειν μόνου ἀνθρώπου ἐστὶν ... μὴ ἑκάστου – բժշկելն միայնում մարդոյ գոյ, այլ ոչ ամենայնում (28.10).

6.C.1.3
Genitive of possession with a verb of being is rendered literally: τῶν γενικωτάτων γενῶν οὔκ εἰσι συστατικαὶ διαφοραί – սեռականագունից սեռիցն ոչ են բաղկացուցիչ զանազանութիւնք (22.1), τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν οὔκ εἰσι διαιρετικαὶ διαφοραί – տեսակագունից տեսակացն ոչ գոն բաժանականք տարբերութիւնք (22.5), and non-literally, by the dative: τοῦτο δὲ καὶ τοῦ παντός ἐστι καὶ μόνου – սա եւ ամենայնում եւ միայնում (28.7), by the nominative with the verb "to have": τοῦ ἐπὶ τὰ ἄτομα ἐξαπλουμένου ἀνθρώπου οὐ τοσαῦταί εἰσιν – յանհատսն տարածանելով մարդ՝ ոչ այնչափ ինչ ունի զանազանութիւն (24.3).

6.C.1.4
Partitive genitive is more often rendered by the regular classical ablative (բացառական հոլով[113]): ἑκάτερον τούτων – իւրաքանչիւր ոք ի սոցանէ (2.5), see also 4.5, 6, 8.2, 27.5, 29.9, +3.5, +5.2 but sometimes it is rendered literally:[114] ἑκατέρου ... τούτων – երկաքանչիւրոցս այսոցիկ (5.3), τῶν διαφορῶν αἱ μὲν μερικαί εἰσιν αἱ δὲ καθολικαί – տարբերութեանցն ոմանք են հանրականք, եւ ոմանք մասնականք (26.2), see also 20.9, 27.32, 29.17.

6.C.1.5
Genitive of comparison is rendered literally: τὸ τρίτον τοῦ δευτέρου ἐπιφανέστερον – երրորդն՝ երկրորդին յայտնագոյն (28.6), see also 27.4, and, more often, non-literally (by քան + accusative):[115] ἡ διαφορὰ καθολικωτέρα ἐστι τοῦ εἶδους – տարբերութիւն հանրականագոյն է քան զտեսակ (5.6), see also 5.7, 15.1, 19.2, 20.2, 22.5, 7, 24.3, 25.1, 2, 27.4. The following example contains both

113 Since the plural ablative is formed by adding the preposition ի/յ to the plural genitive-dative, the forms of plural genitive-dative and ablative were easily confused by scribes. Thus, in the case of a plural (i.e. in the majority of cases), it is not easy to establish what form was used by the translator. See a passage without Greek equivalent: զհոմանունսն ի ձայնիցն (14.9).

114 Cf. in the following passages without Greek equivalent: զհոմանունս ձայնիցն (14.8).

115 Cf. in the following passage without Greek equivalent: ընդհանրականագոյն է սեռ քան զտարբերութիւն (5.6, see also 17.4, 19.6, 20.7, 22.5, 7).

renderings: ἐλάχιστός ἐστι τῶν προειρημένων· κρείττων ἐστι τῶν ἄλλων τριῶν – նուազագոյն ինչ է նախասացելոցն, այլ լաւագոյն է, քան զայլ երիսն եւս (27.4).

6.C.1.6

Genitive of distinction is rendered literally:[116] ἡ δὲ ὁριστικὴ προτερεύει τῆς ἀποδεικτικῆς – սահմանականն նախադասի ապացուցականին (3.8), τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀνθρώπου προτερεύει – իր յառաջ է մարդոյ (+3.4), see also 4.4, 5.5, 6.1, 10.3, 20.7, 28.2, +3.4, but, more often, non-literally (the genitive rendered by քան + accusative):[117] προτερεύει τὸ γένος τοῦ εἴδους – նախագոյն է սեռ քան զտեսակ (+3.4), προτερεύει τὸ γένος τοῦ εἴδους – յառաջագոյն է սեռ քան զտեսակ (+3.4, 5), see also 3.8, 20.1, +3.4, +4.2, πρὸ πολλῶν – նախ քան զբազումս (8.1, 9.3), յառաջ քան զբազումս (8.2, 3, 9.1, 4, 10.3), ἐπαναβεβηκὸς ... αὐτῆς ... γένος – քան զինքն գերազանցեալ սեռ (16.4), see also զտարբերութիւն յառաջ քան զտեսակն նախադասել (15.1), see also 3.8, 15.1, 28.3, +3.3, +5.3.

6.C.2

Literal rendering of various substantivized parts of speech and expressions in Greek (the Greek article is often rendered by զ, or by the article ն, or by both):

6.C.2a

of the adjective: τὸ γελαστικόν – ծիծաղականն (2.5, 10.2, 28.2, 5), τὸ λογικόν – բանականն (20.2), τὰ οἰκεῖα – զիւրն (27.5);

6.C.2b

of the infinitive: τὸ ἀκολουθῆσαι – զհետեւիլն (1.2, cf. τὸ ἕπεσθαι – հետեւիլն 6.2), τὸ εἶναι – զլինելն (24.6), τὸ εἶναι – զգոլն[118] (24.6, 7);

6.C.2c

of a finite verbal form: τὸ ὑφέστηκε – զենթակայացաւն (10.3), τὸ πειράσομαι – զփորձեցայցն (6.5);

116 Cf. in the following passage without Greek equivalent: Արիստոտէլի շարագրութեանցն նախադասել (4.4), see also 5.6, 7, 8, 10.3, +1.1.

117 Cf. in the following passages without Greek equivalent: նախադասեցաւ տարբերութիւն քան զտեսակ (5.6), see also 5.7; վերագոյնն քան զնա, եւ ... ստորագոյնն քան զնա (16.3), յառաջագոյն է քան զտեսակ (20.1).

118 Cf. the descriptive translation of a sentence with a substantivized infinitive; it is rendered by an adverbial clause: τῶν καθ’ ἑνὸς διαφέρει τὰ γένη τῷ κατηγορεῖσθαι κατὰ πλειόνων—ի մասնականէն որոշեալ է սեռն. զի սեռ զյոլովիցն ստորոգի (14.11).

6.C.2d
of adverbs: τὸ ἀεί – զմիշտն (28.6), τὸ ποσαχῶς – զքանաքարն (29.2), τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς – զոչ երբէք ոչ ուրեք (24.6), τὸ μηδαμῇ τὸ μηδαμῶς – զոչն երբէք ոչ ուրեք (24.6), μηδαμῇ μηδαμῶς – զոչն երբէք ոչ ուրեք (24.6, but cf. also ոչ ուրեք ոչ երբէք 24.6); with prepositions: ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς – յոչերբէքէն յոչուրեքէն (24.6), ἐκ τῶν μηδαμῇ μηδαμῶς – յոչերբէքէն յոչուրեքէն (24.6), μηδαμῇ μηδαμῶς – յոչուրեքէ յոչերբէքէն (24.7), τῶν μηδαμῇ μηδαμῶς (gen. part.) – յոչերբէքէ յոչուրեքէն (24.64, 25.6), but also ἐκ τῶν μηδαμῇ μηδαμῶς – յոչէէ եւ յոչնչէ (24.6);

6.C.2e
of other expressions with negation: τὰ μὴ ὄντα – զոչ գոյն[119] (9.4), cf. որ ոչն է (29.10);

6.C.2f
of words in oblique cases:[120] αἱ ἐνεργείᾳ τῶν δυνάμει – (պատուականագոյն է) ներգործութեամբքն, քան զզօրութեամբն (22.7), τὸ ἐν ἕξει – զունակութեամբն (25.8), τὸ μόνῳ – զմիայնում (28.6), τὸ παντὶ καὶ μόνῳ – զամենայնում, եւ զմիայնում (28.6);

6.C.2g
of prepositional phrases, which leads to combination of two prepositions:[121] զըստ տեսակին – τὸ κατ' εἶδος (6.9), τὸν ἐπ' αὐτὰ λόγον – զյաղագս այսոցիկ զխնդիրն (27.9), τὴν ἐπὶ τὰ κεφάλαια διαίρεσιν – զ'ի գլուխս բաժանումն (4.5), τὸ ἐξ αὐτῶν ... χρήσιμον – զառ ի նոցանէ պէտս (2.1), τὸ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς – զ'ի վերայ բազմացն (9.3, 10.3), τὰ ἐν τοῖς πολλοῖς – զ'ի բազումս (10.3), τὰ πρὸ τῶν πολλῶν – զյառաջ քան զբազումս (10.3), τὴν ὀφειλομένην αὐτῷ τάξιν – նմա զըստ արժանոյն կարգ (29.1), see also 1.8, 8.4, 11.6, 15.5, 29.3, +1.5, +2.2.[122]

---

119 Cf. in passages without Greek equivalent: ոչ գոյին (10.3), որոշեմք զնա յոչ կենդանւոյն (13.4).

120 Cf. in a passage without Greek equivalent: զնորայն սորա կարծելով, կամ զսորայս նորա (1.24). For similar cases in Philo, see Muradyan G. (2000), p. 108.

121 Cf. in the following passages without Greek originals: զյառաջ քան զբազումս (8.4), վասն զմի բնութիւն յայտնելոյ (12.3).

122 The following combination of other prepositions, occurring in a citation from Porphyry (εἰς τὴν τῶν παρὰ Ἀριστοτέλει Κατηγοριῶν διδασκαλίαν—յառ'ս Արիստոտէլի ստորոգութեանցն վարդապետութիւն 5.3), is replaced by the simple յԱրիստոտէլի ստորոգութեանցն՝ վարդապետութիւն (5.4).

However, substantivized prepositional clauses are rendered non-literally, too (by relative clauses): τὰ ἐν ὕλῃ – որք ի նիւթումս են (10.3), see also 19.3, 25.4, 27.1, 8, +2.4.

6.C.2h
Of whole sentences[123]

A number of expressions (զինչէ, որպիսիինչէ), generally borrowed from Porphyry's translation, may be regarded as lexical grecisms or new words (cf. τὸ τί ἐστι – զինչէն [12.1]). Artificial prepositions and endings used with those words are of a morphological character but since they render whole syntactical clauses (the article used in the dative with a preposition substantivizes a simple sentence), it is also possible to consider them as syntactical grecisms:

ἐν τῷ τί ἐστι – ի զինչէումն (2.6), ի ներ զինչէումն (2.6, 7, 13.5), ի ներում զինչէն (13.1 [Porph.]), ի ներում զինչէին (13.3 [Porph.], 4 [Porph.], 14.1, 15.4, 5 [Porph.], 6 [Porph.], 7 [Porph.], 20.1, +1.5, +2.5, +5.3, +6), ἀπὸ τοῦ τί ἐστι – ի զինչէէն (12.1), ի ներ զինչէին (+10);

ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι – յորպիսիինչէումն (2.7), ի ներ որպիսիինչէումն (2.6, 7, 13.5), ներ որպիսիինչէն (13.5), ի ներում որպիսիինչէին (13.3, 20.1, 26.1 [Porph.], 4, +1.5, +2.5, +5.3), ի ներումն որպիսիինչէումն (2.6, +6), ի ներ որպիսիինչէին (+10), περὶ τοῦ ὁποῖον τί ἐστι – յաղագս ներում որպիսիինչէին (26.1).

Besides the classical preposition ի (which has locative function with the dative singular), artificial ի ներ and ի ներում are used (cf. 6.B.3). In the examples borrowed from the Armenian Porphyry the artificial dative ending ում (cf. 6.B.2a) is added to the preposition while the words զինչէ and որպիսիինչէ figure without any ending (ի ներում զինչէն, ի ներում որպիսիինչէն) or with the classical ի (ի ներում զինչէին); once double ում is used (ի ներումն որպիսիինչէումն). David's translator transforms these expressions variously: a) he adds the ending ի to the Porphyrian form without ending (ի ներում որպիսիինչէին), b) he uses the Porphyrian expression, replacing ի ներում by the simple ներ (ներ որպիսիինչէն although it may be a scribal error), c) he moves the ending ում from the preposition to the end of the words (ի ներ զինչէումն, ի ներ որպիսիինչէումն).

The following expressions are of a similar character: ἐν τῷ πῶς ἔχει – ի զիարդէումն (2.7), τὸ εἰ ἔστιν – զեթէէն[124] (12.1), τὴν ζήτησιν τοῦ εἰ ἔστιν ἢ μὴ ἔστιν – ի խնդրոյն որ յաղագս եթէէին եւ կամ ոչէին (12.1), τοῦ τί ἦν – զզինչէրն (27.10 [Porph.]).

---

123 Cf. Muradyan G. (2010), Գ.2ժ, pp. 151–153, Muradyan G. (2012), C.2j, pp. 143–145.

124 Cf. Dav., *Prol*, 21.11: ἐν τῷ εἰ ἔστι—Dav., *Prol* arm., 50.23: յեթէումն.

6.C.3
Imitating the government of the Greek

6.C.3a
The present participle (ենթակայական դերբայ) in classical Armenian takes a complement in the genitive[125] while David's translator used it with a direct object in the accusative, which is a syntactical grecism:[126] τοῦ δεχομένου τὴν προσθήκην – ընդունողին յաւելուած (7.6), τὸ δεχόμενον τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον – ընդունող զառաւելն եւ զնուազն (21.6), τῶν χωριζόντων τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναι διαφοράν – անջատողացն զընդ նովին սեռիւ զոլ տարբերութիւն (27.10 [Porph.]), τῶν περιεχόντων τὰ ἄτομα – պարունակողացն զանհատսն (+1.6 [Porph.]).[127]

6.C.3b[128]
The Greek *κατηγορέομαι* (the passive form of the verb lit. meaning "to speak against, to accuse," and, as a logical term, "predicate of")

a) takes a complement in the genitive which often is rendered by a genitive-dative form: γένος *κατηγορεῖται* τῶν γενι*κω*τάτων γενῶν – սեռ ստորոգի զսե-ռականագունից սեռիցն (17.1), εἰδῶν *κατηγορεῖται* – տեսակաց ստորոգի (10.2), cf. also 14.3, 4, 10, 17.1, 21.2, 3, 5, 26.4, 27.9, +1.3, +2.2, 3, 4 (մարդոյ), +4.1, 2, +5.2, 3, +7, +9, +10; sometimes, by the differentiated dative (pronouns or nouns in ում): τινος οὔ *κατηγορεῖται* – ոչ ումեք ստորոգի (13.2), οὗ *κατηγο*-ρεῖται τὸ γένος – որում սեռն ստորոգի (15.4 [Porph.]), see also 15.5, 28.14; ἑνὸς εἴδους *κατηγορούμενον* – միում տեսակում ստորոգեալ (28.7), *καὶ* τοῦ ἀνθρώπου *καὶ* τῶν ἀτόμων *κατηγορεῖται* – եւ մարդում եւ անհատում ստորո-գեսցի (+2.2), cf. 26.2, +2.2, 3, +4.1.
b) In cases where the verb *κατηγορέομαι* is followed by *κατά* + genitive, it is rendered by ըստ + dat., like in the Armenian Porphyry: *κατὰ* πλειόνων *καὶ* διαφερόντων τῷ εἴδει ... *κατηγορούμενον* – ըստ յոլովից եւ տարբերեցելոց

125 Minasean (1996), p. 225.

126 Cf. similar expressions in the Armenian version of Timoty Aelurus' *Refutation*: զգնաւղն զնոսա զՏէրն (Tim. 303)—τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην (2 Pet 2.1), հաւրն յարուցաւ-ղին զնա (Tim. 310)—πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτόν (Gal 1.1), յաղթողն զաշխարհ (Tim. 304)—ὁ νικῶν τὸν κόσμον (I Jn 5.5), տեսանաւղն զիս (Tim. 135)—ἑωρακὼς ἐμέ (Jn 14.9); see Muradyan G. (1999^2), col. 205–206, 3.5.1 ա, 3.5.2 ա.

127 Cf. in a passage without Greek equivalent: զգիտութեան փառս ունողի վարդապե-տին (1.2).

128 Cf. Muradyan G. (2010), Գ.3ե, pp. 157–159, Muradyan G. (2012), C.3e, pp. 149–151.

տեսակաւ ... ստորոգեալ (13.1 [Porph.]), see also 13.4, 14.1, 2, 4, 5, 8, 15.8 [Porph.], 26.2, +1.3, 5 [Porph.], +5.2, +10).

We regard as non-literal rendering of both types of the Greek complement by զ + ablative,[129] also used by Porphy's translator:

a) κατηγορεῖται τῶν γενικωτάτων γενῶν – ստորոգի զսեռականագունից սեռիցն (17.1), τῶν ὑπ' αὐτὴν εἰδῶν κατηγορηθήσεται – զընդ նովաւ տեսակացն ստորոգեսցին (+2.3);[130]
b) καθ' ἑνὸς ... κατηγορουμένων – զմիոյ միայնոյ ստորոգիցելոյն (14.11 [Porph.]), κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ... κατηγορούμενον – զյոլովից եւ զզանազանեցելոց թուով ... ստորոգեալ (15.5 [Porph.]), see also 13.3, 14.12.

6.C.4
Participles and participial phrases

6.C.4a
When used attributively, they are rendered literally by participles: καθόλου τοίνυν ἐστὶ τὸ ἓν τῷ ἀριθμῷ κατ' εἶδος, ὑπὸ πολλῶν δὲ μετεχόμενον – Ընդհանուր է մի թուով ըստ տեսակի ի բազմաց ընկալեալ (6.10), ἀνδρὸς εἰς φῶς τὴν φιλοσοφίαν ἐνέγκαντος – զառն՝ զիմաստասիրութիւն ի լոյս բերեցելոյ (17.7), see also 1.6, 28.8;

non-literally by relative clauses:[131] οἱ τρόποι τῶν κατηγοριῶν ... οἱ κατὰ τῶν τούτων φωνῶν φερόμενοι – յեղանակք ստորոգութեանց, որ ըստ այսոցիկ ձայնից բերին (2.7), see also 1.4, 11.5, 12.3, 18.1, 20.1, 20.5, 21.6, 23.1, 27.3, 28.6.

---

129 The non-differentiated genitive-dative-ablative form in all our examples does not allow a judgment about the particular case used, on the formal level (but semantically զ+ablative is reasonable, since with verbs of speaking it means "about something"). However, that it is an ablative and neither a genitive nor a dative is proved by examples with pronouns from Aristotle's Armenian version (which is chronologically the first occurance of the expression in question): այլ զայլմէ ստորոգիցի, իբր զենթակայէ (Arist., *Cat* arm., 108)—ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορεῖται ὡς καθ' ὑποκειμένου (Arist., *Cat*, 1b10), մարդ զումեմնէ մարդոյ ստորոգի (Arist., *Cat* arm., 108)—ἄνθρωπος κατὰ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖται (Arist., *Cat*, 1b13), զսոցանէ ստորոգիլ (Arist., *Cat* arm., 112)—κατὰ τούτων κατηγορεῖσθαι (Arist., *Cat*, 2a37).

130 Once the Greek complement in question is rendered by a simple genitive: κατὰ πλειόνων κατηγοροῦνται—յոլովից ստորոգի (+3.5).

131 This was a standard procedure in the translations of the classical period, cf. Banateanu (1937).

6.C.4b

When used substantively, they are rendered

literally, by present participles (if the Greek participle is active) and by past participles (if the Greek participle is passive): συγγραψάμενος – շարագրող (1.3), τοῖς φέρουσιν – տանողաց (1.5), πάντα τὰ διαιρούμενα ἐξ αὐτῆς – զամենայն բաժանեալսն ի նմանէ (19.3), see also 4.1;

non-literally, by relative clauses: τὸ ἀντιδιαστελλόμενον τῷ ἀναγκαίῳ – որ հակորոշի կարեւորին (2.7), cf. also 5.2, 18.2, 20.4, 20.5, 28.7, +1.1, +2.2.

6.C.4c

When used predicatively, as circumstantial participles, they are rendered

literally, by infinitives in the instrumental: δημιουργοῦσα δὲ τὸν θεὸν οὐ λανθάνει – բայց ստեղծանելով ոչ թաքչի յաստուծոյ (8.4), παρὸν μὲν σώζει ἀπὸν δὲ φθείρει – առընթեր գոլով գոյացուցանէ, եւ ոչ գոլով ապականէ (2.8, 6.1), cf. also 1.1, 2, 3.8, 9, 7.6, 12.1; or by past participles: ἡ ἡμετέρα ἐπίνοια τὴν φύσιν τυραννήσασα καθ' ἑαυτὴν ἐπενόησέ τι – մեր մակամտածութիւն բռնադատեալ բնութիւն իմացաւ կենդանի ինչ (6.7), see also 1.1, 2.6, 3.1, 7.6;

non-literally, by coordinated clauses: Τὴν διδασκαλίαν τῆς διαφορᾶς τὸ εἶδος διεδέξατο, ἤδη καὶ περὶ τῆς τάξεως ... διαμφισβητῆσαν – զվարդապետութիւն տարբերութեան ընկալաւ տեսակ, ընդ որում եւ վասն նախադասութեան հակառակի (+3.1), see also +1.5; by adverbial clauses: αἱ δὲ οὐσίαι ἐναντιότητα οὐκ ἔχουσιν ἐν ὑποκειμένῳ μὴ οὖσαι – Իսկ գոյացութիւնք ոչ ունին ընդդիմակս. վասն զի ոչ են յենթակայում (25.1), see also 25.8; by the infinitive and the preposition ի, with temporal meaning: χαρισαμένη ... ἡμῖν τὴν γεννητικὴν ἐχαρίσατο καὶ τὴν αὐξητικήν – ի շնորհելն մեզ զծննդականն՝ շնորհեաց եւ զաճողականն (16.5).

6.C.4d

When used predicatively, as supplementary participles, they are rendered

literally, by an infinitive in the instrumental: τὰ ... κεφάλαια, ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν ὄντα, ζητήσωμεν (*accusativus cum participio*) – խնդրել զգլուխս ութ գոլով թուով (1.1), εὑρεθῶσι δύο τινες διάφορα ὀνόματα ἔχοντες (*nominativus cum participio*) – գտանիցին երկուք ոմանք զանազան անուանս ունելով (1.3), ἴδιόν ἐστι συμβεβηκὸς ἀντιστρέφον (*nominativus cum participio*) – յատուկ է՝ պատահումն հակադարձելով (28.9), see also 8.1, 3;

non-literally, by object clauses: δείξαντες οὖν ἀδίκως τὸν Ἀντισθένην ... ἀναίρεσιν ποιησάμενον – ցուցեալք, եթէ անիրաւաբար ի բաց բառնայ Անտիսթենէս զընդհանրականսն (6.9).

6.C.5
Absolute genitive

6.C.5a
It is rendered literally: τούτων οὕτως ἐχόντων – այսոցիկ այսպէս ելոց (2.4), βουλομένων δέ τινων – կամեցելոց ոմանց (4.1), see also 4.3, 6, 5.3, 10.4, 12.1 (Porph.), 24.4, 6, +1.1, +2.4;[132]

6.C.5b
by the instrumental of an infinitive with the subject in the genitive:[133] ἑκατέρου οὖν … τούτων … ἡμᾶς πρὸς ἑαυτὸ ἡμᾶς ἀνθέλκοντος – երկաքանչիւրոցս այսոցիկ զմեզ առ ինքն յարաքարշելով (5.1, 3), Ὄντος ἀναγκαίου – գոլով կարեւոր[134] (6.1), τῶν δὲ Στωϊκῶν πάντα τὰ ὄντα σώματα εἶναι λεγόντων – իսկ ստոյիկեանցն զամենայն էակսս մարմին կարծելով (7.3), see also 7.3, 29.4;

6.C.5.1
non-literally:

a) by various clauses: καίτοι δυναμένου τοῦ εἴδους διὰ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους ὁρίζεσθαι – եւ այն զի կարօղ գոյր տեսակ տարբերութեամբ եւ սեռիւ սահմանիլ (24.4), τοῦ ἐνεργείᾳ κρείττονος τοῦ δυνάμει ὑπάρχοντος – վասն զի լաւագոյն է ներգործութեամբն, քան զօրութեամբ (25.1), see also 22.2, 28.13;
b) by an infinitive with the preposition ի: ἡμῶν ἐρωτώντων – ի հարցանելն մերում (26.4);
c) by a coordinated sentence: “εἶδός ἐστι τὸ πλείονας ἔχον διαφορὰς τοῦ γένους”, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ γένους δυναμένου παραδίδοσθαι – տեսակ է, որ յոլով զանազանութիւնս ունի քան զսեռ, նմանապէս եւ սեռ կարօղ գոյր բացազայիլ (24.4).

132 Such renderings occur also in passages without Greek equivalent: քերեցելոց հոմերականաց հազներգութեանցն (1.5), cf. also 4.16, 5.1, 8.2, 10.3, 13.12, 25.1.

133 This construction is used as an equivalent of the Greek genitive absolute, typical for the translations of Basil of Caesarea (which belong to the period of pre-Hellenizing translations). It is characterized by G. Uluhogian as uncharacteristic of the classical language but at the same time as not a completely literal rendering; its classical roots can be found in the genuine Armenian construction “past participle with the subject in genitive”: see Uluhogian (1989). Such renderings occur also in passages without Greek equivalent: Արդ այսոցիկ երիցս զմի ի զգայութեանցն ընդունելով (16.5), cf. also 20.5.

134 The predicative use of the adjective կարեւոր in the direct form makes it possible to count this case to the group mentioned.

6.C.6
The infinitive

6.C.6.1
The accusative with infinitive[135]

It is rendered literally:[136] (λέγομεν) τοῦ μὲν ἀνθρώπου ἴδιον εἶναι τὸ γελαστικόν – մարդոյ (ասեմք) յատուկ գոլ զծիծաղականն (2.5), see also 7.1, 9.3, 16.3, 18.1, 19.5, 21.2, 4, 5, 24.3, 25.6, 27.9, 28.2, 5;

and non-literally:

a) by the dative with an infinitive:[137] ἐνοθεύσε κόρον τοῦ πορίζειν μὴ ἔχειν τοὺς πλουτοῦντας – խորթացոյց՝ յագումն շահելոյն ոչ ունել փարթամաց (7.2), see also 8.4, 17.6, 19.5, 21.7, 25.8, 28.12, 13, 29.8, +1.1, 5;
b) by object clauses: λεγόντων ... τὰ μὲν εἶναι ἀσώματα τὰ δὲ τριχῇ διαστατά – ասելով՝ թէ ոմանք անմարմինք են, եւ ոմանք եռակի տրամակացեալք (7.1), see also 7.4, 14.5, 6, 29.4;
c) by the ablative with the preposition զ and an infinitive:[138] εἴπομεν αὐτὸν φεύγειν τὴν ζήτησιν – ասացաք զնմանէ փախչել ի խնդրոյն (12.1), cf. also 29.6;
d) the infinitive is rendered by a substantive: ἑαυτὸ ἥδεται φθεῖραι – իւրում ապականութեան տենչայ (29.9).

6.C.6.1a
The substantivized infinitive or accusative with an infinitive (combined with prepositions)[139] is usually rendered non-literally:

a) by adverbial clauses: ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν τι τὴν φύσιν μάτην – վասն զի ոչ ինչ ընդ վայր առնէ բնութիւն (16.6), διὰ τὸ ἐν ἐνεστῶτι εἶναι καὶ ἀόριστον ἔχειν – վասն զի ի ներկայումս են եւ անորիշք են (18.5), διὰ τὸ μὴ δέεσθαι ... διὰ τὸ μὴ δύνασθαι – վասն զի ոչ ունի պէտս ... վասն զի ոչ գոյ կարօղ (26.3). see also 20.6, 24.2, +1.4;
b) by the infinitive with regular case endings corresponding to the case of the Greek article: ἐν μὲν τῷ λέγειν – վասն ասելոյն (8.2), ὑπὲρ τοῦ μὴ εἶναι τὸ

---

135 Cf. Muradyan G. (2010), Գ.6գ, pp. 179–183, Muradyan G. (2012), C.6c, pp. 169–172.
136 Cf. also passages without equivalent in the Greek original: 1.3, 8.1, 13.1, 14.12, 19.5, 20.5, 24.6.
137 Cf. in the following passages without equivalent in the Greek original: յաղագս գոլոյ կամ ոչ գոլոյ ինչ բարբառոցդ (6.8), see also 19.5.
138 Cf. որպէս ասեն ոմանք զմէնջ ասել—καθώς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν (Rom. 3:8).
139 Muradyan G. (2010), Գ.6գ1, pp. 183–186, Muradyan G. (2012), C.6c1, pp. 172–175.

ὃν γένος – յաղագս ոչ զոլոյ զէակն սեռ (17.5), Μετὰ τὸ διαστείλασθαι τὴν ὁμωνυμίαν – Ցետ անջատելոյ զհոմանունութիւնն (12.1), see also 1.1, 12.2, 3, 14.10, 18.1, 25.1, 29.8, +1.1, 13.3, ἐν τῷ λέγειν – յասելն (6.6, 13.2, 3, 18.4, 21.9, 27.3, 8, 29.7).

The only case of literal rendering is ἐκ τοῦ ἀποτέμνειν ἡμᾶς αὐτὰς – ի բաժանելն մեր զնոսա (22.5), while the rendering of the accusative of the logical subject of the infinitive by the genetive is quite regular in Armenian.

Rendering prepositional phrases with the substantivized infinitive by prepositions with the infinitive in the direct form was a frequent procedure in the Armenian version of Philo of Alexandria.[140]

6.C.6.2
The nominative with an infinitive

is rendered literally:[141] δοκεῖ κρείττονα τὰ εἴδη τῶν γενῶν – թուին տեսակք լաւագոյնք զոլ, քան զսեռսն (25.2), see also 5.2, 8.1, 25.5,[142]

and, non-literally, by an object clause: δείκνυται τὰ γένη δυνάμει ἔχειν τὰ ἐναντία – ցուցանի, թէ սեռ զօրութեամբ ունի զտարբերութիւն յինքեան (24.8).

6.C.7
Greek verbal adjectives ending in τέον used impersonally are rendered literally by the future participle in ելի with copula: ἀποδεικτέον – ցուցանելի է (28.11), Λεκτέον – ասելի է (28.15), ἰστέον – գիտելի է (3.1, 3, 4.1, 3, 4, 5, 6, 15.4, 16.5, 24.48, +1.1), *ῥητέον*[143] – ճառելի է (23.1 [Porph.]); also descriptively: ἰστέον – պարտ է գիտել (2.1, 8, 3.6, 9, 15.6, 18.3, 20.10, 22.7, 25.8, 27.8). The verbal adjective with copula is also used to render other verbal forms: Ἄξιον δὲ ζητῆσαι – խնդրելի է (5.5), ζητοῦσιν – խնդրելի է (10.3, 18.1), ζητεῖται – խնդրելի է (14.10).

---

140 See Muradyan G. (2000), p. 122: περὶ τοῦ τὰς ψυχὰς ἐλευθέρων χρηστῶν ἀναπλῆσαι ἐλπίδων—յաղագս զոգիս ազատացն բարի յուսովք լցուցանել, etc.

141 Cf. also passages without equivalent in the Greek original: 5.2, 6.10. Cf. Muradyan G. (2010), Գ.6դ, p. 189, Muradyan G. (2012), C.6d, pp. 178–179.

142 The equivalent κοινωνία ὁρᾶται τὸ συνεισάγειν καὶ συναναιρεῖν ἀλλήλας—հասարակութիւն տեսանի՝ զմիմեանս ի ներքս ածելովն եւ զմիմեանս բառնալովն (+1.4) is non-standard; the infinitive is rendered by the instrumental of the infinitive.

143 The word figures in Porphyry, but is absent from the citation in Greek David.

6.C.8

The expression ἔστιν + infinitive (“it is possible” and “it is necessary”) is rendered by regular expressions with corresponding meanings: կարողութիւն գոյ (21.7)/է (21.2 +5.2), մարթ գոյ (22.13, 24.6), պարտ է (26.2),

but also literally: է + infinitive[144] (for references see Glossary 1: ἔστιν + infinitive).

6.C.9

Sentences with omitted copula rendered literally:

մարդ կենդանի […] կենդանին գոյ (D. *Porph*.Arm. 104.22–23) – ὁ ἄνθρωπος ζῷον […] τὸ ζῷον οὐσία (D. *Porph*. 166.9).[145]

6.C.10

The odd use of the indefinite pronoun ոմն in numbering: it usually means “somebody,”[146] but in the following examples it signifies things: ոմն … իսկ միւսն (28.5), τὰ μὲν … τὰ δέ – են որք … եւ են որք (27.9), ոմանք … ոմանք (7.3, 29.5), αἱ μὲν … αἱ δέ – ոմանք … եւ ոմանք (21.4, 26.2, +1.3, 5), են որք … եւ են որք (23.1 [Porph.]).

Such use is common in the *Book of Chreia*.[147]

Another odd use of a pronoun is αὐτῷ φαίνεται τῷ Πορφυρίῳ – իւր Պորփիւրի թուի (27.4).

6.C.11

Another grecism, widespread in Philo’s translations, namely parenthetic clauses with λέγω or φημί (“that is,” “I mean”) which are rendered literally by ասեմ,[148] occurs only once: τοῦ σκοποῦ δή φημι καὶ τοῦ χρησίμου – դիտաւորութեանն ասեմ եւ պիտանացուին (5.1); more common is the translation according to the sense: φημὶ δέ – այս ինքն (3.1, 17.1, 19.1, 24.6).[149]

---

144 Such cases occur already in the translations of the first period, see Muradyan G. (2000), p. 110.

145 Cf. εἴ τι μὲν ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ ζῷον (D. *Prol.* 13.3)—որ ինչ մարդ, նոյն եւ կենդանի (D. *Prol*.Arm. 30.22–23).

146 As in the case ὁ μὲν … ὁ δέ—ոմն … եւ ոմն (1.20); cf. in a passage without Greek equivalent: ոմանք մասնականք են եւ ոմանք համուրք (5.5).

147 Muradyan G. (1993), pp. 31.4, 44.4–5, 185.5, 201.9, 221.11, cf. also p. 263, n. 2.

148 Muradyan G. (2000), p. 111.

149 See all the occurrences: այս ինքն—1. λέγω δέ (1.*4*, 5.*3*, 15.*5*, 16.*3*, 18.4); 2, ὡς (19.2); 3. φημὶ δε (3.4, 6.*2*, 3.*6*, 17.1, 19.1, *3*, *7*, 22.*7*, 24.6, *7*, 25.*3*); 4. φησίν (15.7, 27.6); 5. τοῦτ’ ἔστιν (8.2, *4*, 11.5, 13.*4*, 14.*1*, 18.6, 19.*4*, 20.11, 21.2, *6*, 24.*8*, 25.8.7); 6. ἤτοι (24.3, 27.6); 7. οἷον (24.7);

6.C.12
The Greek imperative φέρε has a specific adverbial use; in particular, with the conjunctive first person plural, it strenghtens its cohortative sense, meaning "let us." David's translator renders this form literally by the corresponding Armenian imperative բե՛ր (in five cases, բե՛ր այսուհետեւ):[150] բե՛ր ասասցուք – φέρε διδάξωμεν (6.4), բե՛ր […] ցուցցուք – φέρε […] δείξωμεν (7.3), see also 7.1, 3 8.2, 9.1, 13.1, 15.3, 16.1, 3, 17.6, 20.5, 21.1, 5, 24.1, 5, 26.1, 28.4, 29.3, +1.1, +3.1, 5.

Only once it is rendered descriptively: φέρε … ὁρισώμεθα – եկեսցուք … եւ սահմանեսցուք (24.1).

6.C.13
The Greek verb ἔχω used intransitively ("to be") with adverbs of manner is rendered:

non-literally: a) by verbs of being: καλῶς ἔχει – բարուք է (27.1), κακῶς ἔχειν – յոռի գոլ (27.4), τούτου οὕτως ἔχοντος – այսորիկ այսպէս ելոց (2.4, 24.4, 6, 8), see also 14.5, 21.7, 8, 25.8, 27.8, 28.2, 13, 29.12; b) in the sense "to be considered": καλῶς ἔχουσι – լաւ համարին (1.2), see also 11.1;

literally: ἐναντίως ἔχει – հակադարձապէս ունի (3.59), ἔχει […] οὕτως – ունի այսպէս (10.2), cf. also 23.5, 26.3, 29.7, ὑγιῶς ἔχων – ողջաբար ունելով (28.8), see also 29.12, ἀτελῶς ἔχει – անկատարելաբար ունի (29.10).

6.C.14
The Greek neuter plural subject with the singular predicate[151] is rendered:

literally: ταῦτα … ἐπισυμβέβηκε – այսոքիկ … պատահեաց (+ 2.3);

non literally: a) the predicate is rendered by a verb in the plural: τὰ γὰρ εἴδη χαιρέτω – տեսակք ի բաց երթիցեն (9.3), τὰ ἄτομα μίαν φύσιν δηλοῖ, τὰ γενικώτατα δὲ πολλὰς φύσεις δηλοῖ – անհատք մի բնութիւն յայտնեն, իսկ սեռականագոյն սեռքն բազում բնութիւնս յայտնեն (17.2), τὰ γὰρ εἴδη πάντως πεπέρασται τῇ φύσει – տեսակք ըստ բնութեան եզերեալք են (17.10); b) the subject is rendered by a noun in the singular: τὰ συμβεβηκότα γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς – «Պատահումն է՝ որ լինի եւ բացալինի առանց ենթակային ապականութեան» (19.5), οὔτε τὰ γενικώτατα γένη ὁρίζε-

ἥτις (13.4); 8. εἰπών (14.11); բացատրեն. այս ինքն սահմանեն—Ἀποδιδόασιν. Ἀντὶ τοῦ ὁρίζουσιν (15.7).

150 This use of the form բեր occurs also in the sermons of Gregory of Nazianzus, in Theon's *Progymnasmata*, Plato's dialogues, once in Porphyry, in Dav., *Prol.*

151 The occurrences of this classical Greek feature (the rule τὰ ζῷα τρέχει) are considerably rare in David's Greek original.

ται – սեռականագոյն սեռն ոչ սահմանի (22.2), τὰ εἴδη εἰς ἄτομα διαιρεῖται – տեսակն յանհատս բաժանի (17.2).

7 Editions

7.1 *Greek*

The only edition of the Greek text is that of Busse (Dav., *in Isag*). It is based on three manuscripts (V, K, T) going back to one archetype. The text has a critical apparatus containing the various readings.

7.2 *Armenian*

Both editions of Arevšatyan (Dav., *in Isag* arm.,[152] and Dav., *in Isag* arm. [ed. 1980]) have no critical apparatus, like the Venetian edition (Dav., *in Isag* arm. [ed. 1932^{2}][153]). The citations from Porphyry are typed in bold characters.

I. Arevšatyan has made 15 emendations to the Armenian text based on Greek readings (lectures 8.1, 16.1, 24.4, 25.1, 27.6, 28.5, 29.11, +1 title, +1.5, +2.1, +2.3, +3.1, +3.6, +8), e.g.:

l. 16.1 A has changed the manuscript reading քառակարար into առակաբար in correspondence with αἰνιγματωδῶς.[154]

l. 25.1 A has corrected յամենայն տեսակում into յանտեսակում = ἐν τῇ ἀνειδέῳ.

l. 27.6 A has corrected երկրորդ into երկու = δύο (բ in Mss could be interpreted both as "two" and "second)."

II. In 14 cases (lectures 1.8, 2.7, 3.1, 3.4, 4.2, 7.2, 16.3, 19.5, 20.11, 25.3, 27.8, 28.15, 29.8, +1.1) Arevšatyan's readings are opposed to the whole tradition, e.g.:

l. 3.4 A հաւատարմանալն // Ven., M1746, M8722, M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242, M5205, M6897, M1748, M1715, M1753, M1813,

---

152 The text of this edition was reproduced in Dav. *in Isag* arm. (ed. 2004).

153 This is the reprint of Dav., *in Isag* arm. (ed. 1833). The *editio princeps* is Dav., *in Isag* arm. (ed. 1793).

154 In ms M1746, M6897 and W263 the scribes have forgotten to add the initial letters of the lectures throughout the text. So we read առակաբար in M6897, ռակաբար (sic!) in M1746, and ակառակաբար (probably of [Հ]ակառակաբար) in W263. M8722 seems to read Եռակաբար, and Քա is written over the ornamented initial capital letter Ե.

M1809, M1763, M2364, M4008, M1744, M1916, M3914, M2368, M1739, M1738, M1750, M1810, M1811, M3130, M3501, M1687, M1688, M1765, M1858, M1691, M1808, M2652, M1826, M1692, M1812, M1996, M3683, M5033, M8214, M1740, W263 հաւատալն, cf. ἡ πίστις // M4027 հաւատարմացուցանելն.

l. 16.3 A սեռ // Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 առ = πρός

l. 28.15 A նման // P242, P240, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 նմա = αὐτό.

l. 29.8 A անկանելով // M1746 տարակուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուր արկանելով // Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766, M1716, P242 (+ զինքեանս), M1753 & M8522 (արկանելով զինքեանս) կորուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուրս անկանելով = ἀπόλλυσιν ἀπὸ κρημνοῦ πηδῶντα καὶ εἰς ὕδωρ ῥιπτούμενα.

III. In 20 cases (7.1, 8.2, 10.4 bis, 15.2, 16.1, 17.10, 18.3, 18.5, 23.4, 24.2, 24.6, 26.1, 27.4, 27.8, 28.1, 28.3, 29.5, +1.4) the readings of Arevšatyan's and the Venice edition differ from the manuscript tradition and the Greek original:

l. 8.2 A, Ven. միում // M1746, P240, P242, M2326, Ven. v. l., M1716, M1751, M1766 յայսմ = ἐπὶ ταύτης.

l. 15.2 A, Ven. om. // M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 սեռ = τὸ γένος.

8 The Present Edition

The present edition contains the Armenian and Greek texts of David's *Commentary on Porphyry's Isagoge* and our English translation of the Armenian version. The lecture division reflects the division of the Armenian tradition; in the Greek text these numbers are indicated in Arabic figures, in addition to the lecture numbers in Greek characters following the word πρᾶξις, as it is in the edition of Busse. The lectures of the Greek text are mentioned in the notes to the English translation. Each lecture is divided into paragraphs. The passages of the Greek text without equivalent in the Armenian translation are not included in the paragraph division; they are printed in indented format.

The Greek text is based on the text of Busse's edition; some readings from his apparatus, when confirmed by the Armenian version, have been considered preferable and printed in italics (in 72 cases). The text of paragraphs +6-+11 has been reconstructed.

The Armenian text is based on Arevšatyan's edition (Dav., *in Isag* [ed. 1976]); the readings of Mss M1746 (1280), P242 (1736), P240 (14 c.), M2326 (14 c.), M1716 (1276), M1751 (14 c.), M1766 (15 c.) and the Venetian edition (Dav, *in Isag* [ed. 1932[2]]), when confirmed by the Greek original, have been considered preferable and printed in italics (in about 350 cases). In rare cases, when considered necessary, readings of other manuscripts are quoted too.

We have made 744 notes on different readings. 180 of them concern lectures 1–7, for which all the manuscripts have been collated. Our aim was not to create an exhaustive picture of the *variae lectiones*, but to fix the cases in which the collated manuscripts contain original or correct readings supported by the Greek and the text of Arevšatyan's edition (A) reflects another group of manuscripts with corrupt readings.

The page and line numbers of Busse's and Arevšatyan's editions are presented in the text. The references to the Greek and to the Armenian text in the Introduction and Glossaries give lecture and paragraph number.

In 32 cases we have proposed corrections of the obviously corrupt Armenian text merely on the basis of the Greek reading (noting them by "scripsi," in l. 4.1 bis, 4.2, 4.3, 5.2, 7.2, 8.1, 8.2, 10.1, 13.2, 15.4, 16.5, 19.1, 19.3, 19.5, 21.4, 25.6, 25.8, 26.4, 26.4, 28.5, 28.6, 28.8, 28.9 bis, 28.11, 29.10, +1.1, +1.3, +2.4, +3.6, +4.1), e.g.:

l. 4.1 A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P242, P240, M5205, M6897, M1748, M1715, M1753, M1813, M1809, M1763, M2364, M4008, M1500, M1744, M1916, M3914, M2368, M1739, M1738, M1750, M1810, M1811, M3130, M3501, M1687, M1688, M1765, M4027, M1858, M1691, M1808, M2652, M1826, M1692, M1812, M1996, M3683, M5033, M8214, M1740 եգիպտացիս // M1746, M8722, W623 եգիպտացին // scripsi Եգիպտոս = Αἴγυπτος.

l. 21.4 նմին // scripsi մոմին = κηρῷ.

l. 28.8 գոյեղ // scripsi գոյացութիւն = οὐσία

In 14.12 a Greek word is corrected on the basis of the Armenian reading:

Bus αἱρουμένης // K αἱρομένης // T ἐρουμένης // scripsi ἀναιρουμένης = ի բաց բարձեցելոյ.

In l. 14.1 the Greek γένος seems to be corrupted; the correct reading should be γένους.

The English translation reflects the Armenian version. In the numerous cases where the Greek original contains words and passages differing from the Armenian, they are translated in the footnotes in which also the hypothetical Greek originals of some current Armenian readings are reconstructed; they bear asterisks and are printed in italics. The retranslation has been made with

a careful consideration of the translation technique and lexical equivalents in the whole text. Sometimes Greek words and expressions necessary for the retranslation were easily found in passages nearby but in many cases we had to search throughout the whole text of the treatise and sometimes, in other texts.

The passages of the Greek text which have no equivalent in the Armenian version are also translated into English; the translation is of such passages is in the endnotes. They range from short sentences to pages and whole lectures (Greek l. 11 and 18). It seemed reasonable to put the small "additions" of the Greek text, which are less then whole sentences, in the footnotes, thus including them among other "discrepances." We realize that in some cases, the inclusion of a certain "addition" in the footnotes or in the endnotes is conditional and may cause disagreement.

In David's citations from Porphyry and allusions to him we have followed Porphyry's English translation by Jonathan Barnes.[155] We have also widely used the English equivalents for technical terms in the same translation.

155 Barnes (2006). In a few cases David's context does not allow to follow it precisely, e.g. in l. 5.4.

Armenian Text and English Translation

 | doi: 10.1163/9789004280885_003

ԴԱՒԹԻ ԱՆՅԱՂԹ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԻ (2) ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ «ՆԵՐԱԾՈՒԹԵԱՆՆ» ՊՈՐՓԻՒՐԻ[1]

1 (3) Պրակք Ա

1. (4) Հանդերձեալք հանդերձ աստուծով սկիզբն առնել (5) առաջիկայ շարագրութեանս զսովորականն պատմողաց խնդրել (6) զգլուխս՝ ութ *գոլով*[2] թուով խնդրեսցուք. եւ են այսոքիկ. (7) դիտաւորութիւն, պիտանացուն, պատճառք մակագրութեան, (8) հարազատութիւն, բաժանումն գլխոցն, կարգն, (9) վարդապետական յեղանակն, առ ինչ մասն վերաբերումն: Եւ ոչ եթէ (10) աւելորդ ինչ առնելով զայսոսիկ գլուխս, այլ վասն (11) յօժարագոյնս[3] առնելոյ զընթերցողսն: Վասն որոյ եւ զդիտաւորութիւն (12) խնդրեն. վասն զի կարճառօտիւք պարունակեալ ունի (13) յինքեան զամենայն ասացուածս[4] առաջիկայ շարագրութեան:[5] (14) Յիրաւի եւ զպիտանացուն խնդրեն, վասն գիտելոյ՝ թէ առ (15) ինչ պէտս մտանէ առաջիկայ շարագրութեանն իրք, եւս (16) յօժարագոյն լինի առ ի յընթեռնուլն:[6] Նմանապէս եւ զպատճառ (17) մակագրութեանն խնդրեն. զի թէպէտ եւ պիտի մակագրութեան (18) ձայնակից լինել դիտաւորութեան եւ կարճառօտիւ[7] զնա (19) պարունակել, այլ է ուրեք որ անհաւաստի գոլով՝ պէտս (20) խնդրոյ բացագործէ.

---

[1] A // Ven., P240, M1751, M1766 Դաւթի փիլիսոփայի Ներգինացւոյ Վերլուծութիւն Ներածութեանն Պորփիւրի // P242 Դաւթի անյաղթ փիլիսոփայի Վերլուծութիւն ի ներածութիւնն Պորփիւրի // M1716, M2326 Դաւթի փիլիսոփայի Ներգինեցւոյ Վերլուծութիւն ի ներածութիւնն Պորփիւրի // M1746 om. [2] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1766, P240 գոլ. [3] M1746, P242, M1751 // A, Ven., M2326, M1716, M1766, P240 յօժարագոյն. [4] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 ասացուածն. [5] M1746, P242, M2326, M1716, M1751 // A, Ven., M1766, P240 շարագրութեանց. [6] M1716, M2326 // A, Ven, M1746, P240, P242 om. [7] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 կարճառօտիւք.

Analysis of Porphyry's *Isagoge* by David the Invincible Philosopher[a]

Lecture 1

1. Intending, with the help of God, to start on the present writing, let us examine the chapters, eight in number, which are customarily examined by the commentators.[1] They are the following:[b] aim, usefulness, the reason for the title, genuineness,[c] division into chapters, order, mode of instruction, and the question to which part [of philosophy] it belongs. (They examine them), not making these chapters[d] somehow superfluous, but in order to make[e] the readers more eager. This is why they also examine the aim, for it[f] concisely contains in itself everything that is said of the present writing.[g,2] They reasonably examine the useful as well, for by knowing to what use the present writing can be put, one becomes more eager to read it.[h] Likewise,[i] they study also the reason for the title, for although the title aims at being in accordance with the aim and at concisely containing it, it sometimes happens to be unclear,

---

[a] The Greek title is different: "Prolegomena, with the Help of God, to Porphyry's *Isagoge*, Dictated by David, the God-loving and Godly-minded Philosopher" (p. 80.1–3). [b] Against "they are the following" the Greek reads "the chapters, eight in number, as it has been said, are the following" (p. 80.11–12). [c] In the Greek text "genuineness" precedes "reason for the title" but the order of the Armenian is confirmed by the further discussion of these topics. [d] The omission of the Greek verb ζητοῦσιν (80.15) "they examine" in the translation has turned the whole sentence into a participial construction. Instead, the Armenian adds գլուխս "chapters" (**κεφάλαια*). [e] The Greek βουλόμενοι (80.15) "wishing (to make)" has no equivalent in the translation, the preposition վասն "for" is added, and there is առնելոյ "making" instead of ἀπεργάσασθαι (80.16), which would be rendered literally as բացագործելոյ (cf. Dav., *Prol*, 29.19: ἀπεργάζεται—Dav. *Prol* arm., 60: բացագործէ). Taking into consideration also the word transposition, we could reconstruct the hypothetical Greek phrase corresponding to the Armenian as: **διὰ τὸ* προθυμοτέρους *ποιεῖν* τοὺς ἀναγινώσκοντας (cf. Ammon., *in Isag*, 21.16–18 προθυμοτέρους ποιεῖν βουλόμενοι τοὺς ἀναγινώσκοντας). [f] The Greek ὁ σκόπος (80.17) "the aim" has no equivalent in the Armenian. [g] The Greek ἐν τῷ λόγῳ (80.17) "in the work" is substituted by առաջիկայ *շարադրութեան* (**τοῦ παρόντος συγγράμματος*). [h] The Greek (81.3–5) is quite different: "for if one knows the useful which comes into being from the writing, one reads the writing more eagerly". [i] The Greek reads εὐλόγως—"reasonably" (81.6).

որպէս յորժամ մակագրէ Արիստոտէլ (21) «Յաղագս ստորոգութեան», «Յաղագս մեկնութեան», (22) «Յաղագս վերլուծութեան». զորս բազումք ոչ կարողք[1] զոն գիտել՝ 4 եթէ որպիսի ինչ դիտաւորութիւն առաջիկայ շարագրութեան (2) նշանակեն: (3) Արդ, վասն զի բազում անգամ, որպէս ասացաք, (4) անհաւաստի զոն մակագրութիւնք, վասն այսորիկ պիտանանամք (5) խնդրոյ:

2. Յիրաւի եւ հարազատութիւնն խնդրի. վասն զի (6) գիտելով՝ եթէ հարազատ է առաջիկայ շարագրածն (7) զգիտութեան փառս ունողի վարդապետին, յօժարութեամբ (8) ընթեռնումք, վասն զի բազումք ոչ զոլով կարօղք զճշմարիտն եւ (9) զսուտն որոշել՝ զպիտանացուն եւ զանպէտն, լաւ համարին (10) վասն պատուոյ եւ ճոխութեան վարդապետին յօժարագոյնս (11) ընթեռնուլ, եւ որպէս սիրելի ինչ վարկանին զհետեւիլն (12) կարծեաց վարդապետին:

3. (13) Եւ դարձեալ վասն այսորիկ խնդրեմք զհարազատութիւն (14) առաջիկայ շարագրութեանց, վասն զի բազում անգամ եւ (15) խորթք շարագրածութիւնք գտանին: Եւ լինին (16) խորթք շարագրածութիւնք ըստ չորից յեղանակաց. կամ վասն (17) հոմանունութեան, եւ այս երկակի. կամ վասն հոմանունութեան (18) շարագրողաց, եւ կամ վասն հոմանունութեան շարագրածաց: (19) Եւ վասն հոմանունութեան շարագրողաց, որպէս յորժամ (20) գտանին երկուք ոմանք հոմանունք,[2] եւ գրէ իւրաքանչիւր ոք (21) շարագրածս, ոմն «Վասն հոգւոյ», եւ ոմն «Վասն երկնից». (22) յայնժամ վասն հոմանունութեան շարագրողացն ոչ ոք

[1] M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766, P240, P242 կարող. [2] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240 հոմանուն.

and to produce a need for inquiry,[a] as when Aristotle entitles [his writings] *On the Categories*, *On Interpretation*, *Analytics*,[b] with respect to which [titles] many people are not able to recognise what aim they ascribe to the present writing.[c] Now, since, as we have said, titles are often unclear,[d] this is why we are in need of this inquiry.[e]

2. It is reasonable also to examine the genuineness because, if we learn that the present text is a genuine [writing] of a teacher who is famous for his knowledge,[f] we read it with eagerness. For many people, since they are not able to distinguish the true from the false, the useful from the useless,[g] think it good to read it more eagerly because of the reputation and authority of the teacher and[h] they believe that one must be content with following the opinion of the teacher.[i]

3. Moreover,[j] we examine[k] the genuineness of the present writing[l] because often[m] also spurious writings are to be found.[n] Writings are spurious[o] in four ways: either due to homonymy, and this in two ways: due to the homonymy of the writer or due to the homonymy of the writing. And due to the homonymy of the writer, as when some two homonymous[p] [authors] are found, and each one writes a work, one *On the Soul*, and the other one *On the Heavens*,[q] then, because of the homonymy of the writers, nobody can distinguish between them but they

---

[a] Instead of **ἀλλ' πότε ἡ ἀσαφὴς οὖσα χρεῖαν ζητήσεως ἀπεργάζεται*, the Greek reads: "(for instance, as it has been entitled *On the Heavens*, if one has the aim to treat the Heavens) but now the title is often found unclear" (81.7–9). [b] Lit.: "*On the Analysis*." Instead of *ὥσπερ ἐπεὶ ἐπιγράφει* Ἀριστοτέλης *περὶ Κατηγορίας, περὶ Ἑρμενείας, περὶ Ἀναλυτικῆς*, the Greek reads: "as when Aristotle entitled [his work] *Analytics* wishing to entitle it *On Syllogisms*, since there he treats syllogisms" (81.9–11). Cf. ps.-Elias, *in Isag*, 24.9 ζητοῦμεν αἰτίας ἐπιγραφῆς, εἰς τὰς Κατηγορίας, εἰς τὸ Περὶ ἑρμενείας *καὶ* εἰς τὰ Ἀναλυτικά. [c] This sentence is absent from the Greek. [d] The "title" is singular in Greek (81.11) and plural in Armenian. [e] Instead of the last clause, the Greek reads: "it is reasonable to examine the reason for the title" (81.11–12). [f] Instead of *τὸ *παρόν σύγγραμμα τοῦ τὴν γνώσεως δόξαν ἔχοντος διδασκάλου*, the Greek reads: "the writing of the man because of the reputation of the man" (81.13). [g] Instead of οὐκ *ὄντες* ἱκανοὶ *τἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος* κρῖναι, *τὰ χρήσιμα καὶ τὰ ἄχρηστα*, the Greek reads: "are not able to distinguish whether what is written in the writing is good or not" (81.14–15). [h] This passage has no correspondence in the Greek it would be: **ἀγαθὸν ἡγοῦνται διὰ τιμὴν καὶ ἀξίωμα τοῦ διδασκάλου προθυμότερον ἀναγινώσκειν*. [i] The Greek reads: τοῦ ἀνδρός "of the man" (81.16). [j] The Greek reads "or" (81.16). [k] The Greek reads ζητεῖται—"is examined" (81.17). [l] "Of the present writing" is absent from the Greek. [m] "Often" has no correspondence in the Greek. [n] The Greek reads "there are." [o] The Greek is in singular. [p] The Greek reads: "called homonymously" (81.21). [q] Instead of *γράψῃ ἕκαστος συγγράμματα*, ὁ μὲν Περὶ ψυχῆς ὁ δὲ Περὶ οὐρανοῦ, the Greek reads: "someone produces a writing *On the Soul* and someone else a writing *On the Heavens*" (81.21–22).

կարօղ (23) գոյ որոշել, այլ զերկոսեան շարագրածսն միոյ առն կարծէ (24) գոլ: Եւ կամ վասն հոմանունութեան շարագրածութեանցն, (25) յորժամ գտանին երկուք ոմանք զանազան անուանս ունելով՝ եւ (26) առնեն շարագրածութիւնս վասն միոյն իրի՝ կամ «Վասն (27) հոգւոյ» կամ «Վասն երկնից». եւ յայնժամ ոչ ոք կարող գոյ (28) որոշել՝ կամ զնորայն սորա կարծեն,[1] կամ զսորայս նորա:

4. (29) Իսկ ըստ երկրորդ եղանակի ասին խորթք (30) շարագրածութիւնք՝ որ լինին ի ձեռն պատուասիրութեան, այսինքն (31) սնափառութեան: Քանզի ոմանք անփառք եւ աներեւելիք գոլով՝ (32) անուամբ վարդապետութեան եւ[2] կամելով յարգել զիւրեանց (33) շարագրածսն, մակագրեն յիւրենաց շարագրածսն զերեւելոյ[3] (34) ուրուք զանուն վարդապետի:

5. (35) Իսկ ըստ երրորդ յեղանակի լինին խորթք շարագրածք (36) վասն ժլատութեան, որպէս եղեւ առ Պիսիստրատոսիւ[4] 6 բռնաւորին սիկիլացւոց: Վասն զի առ նովաւ ցնդաբար բերեցելոց (2) հոմերականաց հագներգութեանցն կամ եղեւ նմա ժողովել (3) զամենայն տաղս հոմերականս, եւ վարձս տանողացն (4) բազումս խոստանայր տալ: Վասն որոյ բազումք տաղս (5) ստեղծանելով մատուցանէին բռնաւորին՝ որպէս թէ Հոմերոնի (6) իցէ՝ վասն իւրեանց շահիցն:

[1] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, P240, P242, M1766 կարծելով. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 om. [3] M1746, P242, P240 // A, Ven., M1751, M1766 զերեւելի // M2326, M1716 զերեւելիք. [4] M1746 Պիւսիստոսիւ // M1716, M2326, M1751 Պիսիստրոսիւ.

believe that the two writings belong to the same man.[a] Alternatively, because of the homonymy of the writings as when two people with different names are found who[b] produce writings about the same subject either[c] *On the Soul* or *On the Heavens*,[d] then nobody can distinguish between them because they consider that person's [work] to be this one's or this man's work to be that one's.[e]

4. In the second way a writing is called[f] spurious due to love of honour, that is vainglory. For some people because they are inglorious and not known by their teaching, and because they wish[g] to honour[h] their own writing, inscribe[i] the name of a[j] famous teacher[k] to their writings.[l,3]

5. In the third way a writing is spurious due to greed as happened[m] at the time of Pisistratus, the tyrant of the Sicilians.[n,4] For when, at his time, Homer's rhapsodies circulated confusedly, he wished to gather all the Homeric poems and promised to give a high reward to those bringing them to him.[o] For this reason, many [people] fabricated poems and, for their profit, offered them to the tyrant as if they were by Homer.[p]

---

[a] Instead of "nobody can … to the same man", the Greek reads: "spurious writings occur; for the [work] of this person is considered to be another one's and that man's to be the work of this one" (81.23–24). [b] The Greek contains the additional "both." [c] Instead of the Greek "having the same aim, as both" (81.26) the Armenian reads: վասն միոյն իրի՝ կամ. [d] Instead of **ἢ Περὶ οὐρανοῦ*, the Greek reads: "and do not inscribe their own names, but only the title of the writing" (81.27–28). [e] Instead of *τότε δὲ οὐδεὶς δύναται κρῖναι ἢ* τὸ ἐκείνου *τοῦτου* νομίζων ἢ τὸ *τοῦτου ἐκείνου*, the Greek reads: "for then, because of the homonymy of the writings, spuriousness occurs; for the work of that person is considered to be the work of another one, and the work of the other person that one's" (81.28–30). [f] The Greek reads: "a writing is spurious" (81.31). [g] Instead of *τινὲς γὰρ ἄδοξοι καὶ ἀφανεῖς ὄντες τῷ ὀνόματι τῆς διδασκαλίας καὶ* βουλόμενοι, the Greek reads: "As when someone is found unknown and mean and wishing" (82.2). [h] Instead of յարգել the Greek reads: "to bring about that it is read" (82.2). [i] The Greek reads "inscribes" in singular. [j] The Greek contains the additional "old and." [k] The Greek reads "man" (82.3). [l] The Greek has no equivalent for յիւրեանց շարագրածսն. [m] The Greek reads: "as they say that it has happened." [n] The incorrect statement բռնաւորին սիկիլացւոց has no correspondence in the Greek; Pisistratus was a tyrant of Athens. [o] Instead of "For when, at his time … bringing them to him," the Greek reads: "for they say that Pisistratus wished to gather Homer's poems which were circulating confusedly and determined some reward for those who would take Homeric poems to him" (82.9–10). [p] Instead of **διά τοῦτο* οἱ πολλοὶ στίχους *πλαττόμενοι* ἐπέφερον *τῷ τυράννῳ* ὡς Ὁμήρου ὄντας *διὰ τὰ οἰκεῖα κέρδη*, the Greek has: "and by then many [people], because of their greed, fabricated poems and offered them to him as if they were Homer's, to profit from it" (82.10–12). Cf. Olymp. *Prol.* 13.11–19 οἱ παλαιοὶ βασιλεῖς ἐρασταὶ ὄντες λόγων ἔσπευδον διὰ φιλοτιμίας συναγαγεῖν τὰ τῶν ἀρχαίων συγγράμματα … Πεισίστρατος ὁ τῶν Ἀθηναίων τύραννος τῶν Ὁμηρικῶν καὶ χρημάτων δωρεαῖς ἔσπευδον ταῦτα συναγαγεῖν. πολλοὶ οὖν χρημάτων ὀρεγόμενοι ἔσπευδον ἢ συγγράψασθαι ἤγουν καὶ τὰ τυχόντα συναγαγεῖν καὶ ἐπιγράφειν τοῖς τῶν ἀρχαιοτέρων ὀνόμασι καὶ προσφέρειν καὶ καρποῦσθαι δωρεὰς διὰ τούτων μνηστευόμενοι.

6. (7) Իսկ ըստ չորրորդ յեղանակի լինին խորթք շարագրածք (8) վասն բարեմտութեան աշակերտաց առ իւրեանց (9) վարդապետսն. վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով անդրէն առ իւրեանց վարդապետս առնեն[1] շարագրութիւնս,[2] եւ մակագրեն զանուն (10) վարդապետին, որպէս Պղատոն զՍոկրատայն ի վերայ իւրոց (11) շարագրածաց մակագրեաց. եւ պիւթագորականքն (12) զՊիւթագորին ի վերայ Ոսկի ասացելոց առակացն: Արդ վասն (13) խորթ շարագրածութեանց[3] յիրաւի զհարազատութիւնն խնդրեմք (14) ամենայն առաջիկայ շարագրութեան:

7. (15) Բայց տարորոշին եւ ճանաչին շարագրածք՝ թէ խորթք (16) իցեն, թէ հարազատք, ըստ նիւթոյն եւ ըստ տեսակին: Ըստ (17) նիւթոյն՝ ըստ յարմարման եւ ըստ բառից. զի յարմարումն (18) եւ բառք որպէս նիւթ են շարագրութեան: Իսկ ըստ տեսակի՝ (19) ըստ մտածութեանց:[4]

8. (20) Յիրաւի եւ զ'ի զլուխսն զբաժանումն խնդրեմք.[5] վասն զի (21) գիտելով զգլուխսն որպէս զմասունս՝ դիւրապէս եւ ի[6] (22) մասանցն զբոլորն կարօղ լինիմք գիտել: Այլ եւ զկարգ (23) շարագրութեանն

[1] M1753, M4006, M1750, M1691, M2652 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով անդրէն առ վարդապետս առնեն // P240, M1716, M2326 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ունելով առ վարդապետսն գրեն // P242 վասն զի բազումք բարեմտութիւն ցուցանելով առ վարդապետսն գրեն // A, Ven., M1751 (in marg. վասն զի բազումք բարեմտութիւն ցուցանելով առ վարդապետսն), M1766 գրեն // M1746 գրէին. [2] M1746 // A, Ven., P240, P242 շարագրածս ոմանս. [3] M1746. [4] M1746 // A, Ven., M2326, M1751, M1766, P242, P240 մտածութեան. [5] P240 // A, Ven., M2326, M1751, M1766, M1746, P242 խնդրեն. [6] Ven., M1746, M1716, M1751, M1766, P242, P240 // A om.

6. In the fourth way writings become spurious[a] because of the goodwill of pupils towards their teachers.[b] For many who have goodwill towards[c] their teachers, produce writings and inscribe the name of their[d] teacher on them as Plato inscribed Socrates' name on his writings,[e] and as the Pythagoreans inscribed Pythagoras' name on the so called *Carmen aureum*.[f] Now due to spurious writings, we reasonably examine the genuineness of every writing at hand.[g]

7. Now writings are distinguished, and it is known whether they are spurious or genuine[h] by means of matter and form. By means of matter, i.e. by style and by expression because style and expression are like the matter of a writing.[i] By means of form [means] by the content.[j,5]

8. We reasonably also examine the division into chapters because, since we know about the chapters as parts, we are able to know easily from the parts about the whole.[k,6] But they also reasonably examine the order of the writing[l]

---

[a] In Greek this is singular. [b] Instead of **τῶν μαθητῶν* τὴν πρὸς *τοὺς οἰκείους* διδασκάλους the Greek has: "of one's own teacher" (82.14). the reading "of pupils" seems authentic, cf. Olymp. *Prol.* 13.7–8 Ἐνοθεύοντο τοίνυν τὰ βιβλία τὸ παλαιὸν κατὰ τρεῖς τρόπους· ἢ διὰ φιλοτιμίαν τῶν βασιλέων ἢ δι' εὔνοιαν τῶν μαθητῶν ἢ διὰ ὁμωνυμίαν. [c] The Greek reads "because of," while the Armenian is բարեմտութիւն ունելով. [d] The Greek reads "of their own" (οἰκείου). [e] This example is absent in the Greek, but cf. Dav., *in Cat*, 128.2–5 δι' εὐγνωμοσύνην μαθητῶν τὰ οἰκεῖα συγγράμματα τοῖς οἰκείοις διδασκάλοις ἀνατιθέντων, ὡς τὰ Πυθαγόρου καὶ Σωκράτους ἐπιγραφόμενα βιβλία μὴ ὄντα Σωκράτους ἢ Πυθαγόρου ἀλλὰ Σωκρατικῶν καὶ Πυθαγορικῶν. [f] Instead of **τὸ Πυθαγόρου ἐπὶ τῶν* Χρυσῶν *λεγομένων ἐπῶν*, the Greek reads: "did; for they too produced the *Carmen aureum* and, to honour their own teacher inscribed his name on it" (82.16–18). Cf. Arethas 3.7–8: οἷον οἱ Πυθαγόρειοι ἐπὶ τῶν Χρυσῶν ἐποίησαν ἐπῶν. [g] Instead of this sentence, the Greek reads: "Now since, as it has been said, spurious writings are numerous, for that reason, it is necessary to examine genuineness so as to know whether it is his or someone else's writing" (82.18–19). [h] Instead of *τὰ συγγράμματα *εἰ νόθα εἰσιν ἢ* γνήσια, the Greek reads: "genuine writings" (82.20). [i] The passage զի յարմարումն եւ բառք որպէս նիւթ են շարագրութեան has no correspondence in Greek. [j] Instead of *τοῖς *νοή*μασι, the Greek reads θεωρήμασι "argumentation" (82.21). Cf. similar contexts in Ammon., *in Cat*, 8.2–4 εἰ νόθον ἢ γνήσιον τοῦ φιλοσόφου τὸ βιβλίον πολλοὶ γὰρ αὐτῶν συντιθέντες ἐπέγραφον τῷ Ἀριστοτέλους ὀνόματι, οὓς ἐλεγκτέον ἔκ τε τοῦ εἴδους καὶ τῆς ὕλης· εἶδος μὲν οὖν ἐστιν ἡ ποικιλία τῶν νοημάτων. and Olymp., *Prol*, 6.30–33 συνταγματικὰ δὲ καλοῦμεν ὅσα μετὰ τῶν νοημάτων καὶ λέξιν ἔχει κεκοσμημένην καὶ φράσιν κεκαλλωπισμένην πρέπουσαν τοῖς συγγράμμασιν. [k] Instead of τὰ *κεφάλαια ὥσπερ τὰ μέρη*, *ῥαδίως καὶ ἐκ τῶν* μερῶν τὸ ὅλον *δυνάμεθα* γινώσκειν, the Greek reads: "what is said in the chapters, we know precisely the whole" (82.26–29), cf. Dav., *in Cat*, 214: ῥαδίως—Dav., *in Cat.* arm., 122.7: դիւրապէս. [l] The Greek reads: εὐλόγως δὲ ἡ τάξις ζητεῖται "and it is reasonable to examine the order" (82.29).

յիրաւի խնդրեն. զի մի՛ զորս առաջին[1] պարտ է (24) ընթեռնուլ՝ ի վերջէ ընթեռնուցումք եւ շփոթեմք զկարգ (25) շարագրութեանցն: Այլեւ զվարդապետական յեղանակն խնդրելով (26) բարւոք առնեն. զի որպէս ուսանելոց եմք՝ բազում են (27) յեղանակք վարդապետութեան: Յիրաւի եւ զառինչ մասն (28) վերաբերութիւն[2] խնդրեն. զի մի՛ որ ինչ ի տեսականն վերաբերիցի (29) շարագրած՝ զայն ի գործականն կարծիցեմք, եւ որ ի (30) գործականն՝ զայն ի տեսականն: Ընդ այսոսիկ հանդերձ (31) Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

2 (32) Դրակք Բ

1. (33) Ուսեալք զսովորականս[3] առ ի յասել զգլուխս, եկեսցուք (34) եւ զնոյն զգլուխս եւ յառաջիկայ շարագրութեանս խնդրեսցուք: Եվ նախ եւ առաջին՝ յաղագս դիտաւորութեան: 8 Եվ պարտ է գիտել, եթէ դիտաւորութիւն առաջիկայ (2) շարագրութեանս՝ եւ ձայնակցեալ է յոմանց, եւ տարաձայնեալ: Եվ ձայնակցեալ է, վասն զի ամենեքեան խոստովանիմք, (4) եթէ յաղագս հինգ ձայնիցն պատմէ՝ սեռի, տեսակի, (5) տարբերութեան, յատկի, պատահման. որպէս եւ ինքն իսկ (6) յիսկզբան շարագրութեանն պատմէ: Իսկ տարաձայնեալ է նորին[4] (7) շարագրութեան դիտաւորութիւնն. վասն զի ոմանք ասեն՝ թէ (8) վասն նոցին իսկ հինգ ձայնիցդ առնու ցուցանելով զառ ի (9) նոցանէ պէտս, եւ ոչ եթէ վասն պիտանացուաց յայլ իրս:

---

[1] M1746 // A, Ven., M2326, M1751, M1766, P242, P240 յառաջ. [2] Ven., M1746, M1716, M2326, P240, P242, M1766, M1751 վերաբերութեան. [3] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P242, P240 զսովորականն. [4] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240 նոյն.

so that we do not read at the end what is to be read first and thus confuse the order of the writings.[a] But as they examine the mode of instruction, they act well[b] because, as we shall learn,[c] there are many modes of instruction. They reasonably examine the question[d] to which part [of philosophy] the writing belongs, too, so that we do not consider the writing which pertains[e] to the theoretical [part of philosophy] [as pertaining[f]] to the practical part and that [which pertains] to the practical part [as pertaining] to the theoretical one. Here, with the help of God, ends the present exposition.[g]

Lecture 2

1. After having learnt about the topics which are common to be stated, let us start and examine the same chapters[h] in the present writing.[i] First of all, what concerns the aim.[j] It is necessary to know that there is agreement by some[k] and disagreement concerning the aim of the present writing.[l] There is agreement as we all take for granted[m] that it is about the five terms: about genus, species, difference, property, and accident as he himself states at the beginning of the writing.[n] But there is also disagreement concerning the aim of the same writing[o] since some claim that [Porphyry] treats the five terms themselves,[p] demonstrating what use emerges from them and not about how useful they are for other things.[q]

---

[a] Instead of **καὶ συγχέωμεν τὴν τάξιν συγγραμμάτων*, the Greek reads: "or, on the contrary, we should not read at the end what is to be read first" (82.30–83.1); cf. Dav., *Prol*, 62.9: ἀσυγχύτως—Dav., *Prol* arm., 130.20: անշփոթաբար. [b] The Greek reads: "And it is reasonable to examine the mode of instruction so as to know what mode of instruction he used" (83.1–3). [c] The Greek adds: "in the following." [d] In the Greek the same phrase is in the passive. [e] The Greek does not mention "the writing," it reads: "what pertains" (83.5). [f] The Greek infinitive ἀνάγεσθαι "to pertain" (83.5) has no equivalent in the Armenian. [g] Instead of **θεωρία*, the Greek reads ἡ πρᾶξις—"lecture" (83.6). [h] The Greek reads αὐτά—"them" (83.8). [i] The Greek contains the additional "which are eight in number." [j] The Greek reads: "we shall treat the aim" (83.10). [k] There is no equivalent of յոմանց (**παρά τινων*) in the Greek text. [l] There is no equivalent of առաջիկայ շարագրութեանս in the Greek text. [m] The Armenian verb is in the 1st p. plural, while the Greek is in the 3rd p. plural, so it means "all take for granted." [n] Instead of "as he himself states at the beginning of the writing," the Greek reads: "and this is confirmed by [Porphyry] himself; for he himself says in the proem: 'it is necessary to say what a genus is, and what a species is, and what a difference is, and what a property is, and what an accident is'" (83.13–15). [o] There is no equivalent for "the aim of the same writing" in the Greek. [p] The Greek reads: "not by anything else" (83.16), "but by themselves (83.17)". [q] Instead of "demonstrating what use emerges from them and not about how useful they are for other things," the Greek reads: "that is by presenting to us the usefulness that occurs from them" (83.17–18).

2. (10) Իսկ այլք ասեն՝ եթէ վասն Արիստոտէլի «Ստորոգութեանցն» (11) առնու զսոսա. վասն զի Արիստոտէլի «Ստորոգութիւնքն» (12) վասն ամենայն գոյից վարդապետեն, յորս պիտանացու (13) լինին մեզ այսոքիկ հնգեքին ձայնքս. վասն զի ի ձեռն (14) ձայնիցս այսոցիկ յայտնին, վասն այսորիկ յաղագս սոցա առնու: (15) Այլք ասեն՝ եթէ[1] վասն զի պիտանացու են մեզ հինգ ձայնքդ (16) յամենայն իմաստասիրութիւն, վասն այնորիկ առնու յաղագս (17) դոցա: Զի որպէս քերդողք զամենայն բան յութ մասն (18) ժողովեցին, եւ ճարտասանքն զամենայն քաղաքականսն ի տասն (19) եւ ի չորս կացմունս յարդարեցին.[2] եւ որպէս Արիստոտէլ (20) զամենայն գոյսս ի տասն ստորոգութիւնս եգիտ յարդարեալս,[3] (21) նոյնպէս եւ ամենայն իմաստասիրական ձայն հնգիւքս[4] (22) այսոքիւք գտանի յարդարեալս,[5] քանզի ամենայն (23) իմաստասիրութեան ձայն՝ կամ սեռ է, կամ տեսակ, կամ (24) տարբերութիւն, կամ յատուկ, կամ պատահումն:

3. Եւ զի հինգ են (25) այսոքիկ ձայնք, ցուցանի ի բաժանմանէ, որ ունի այսպէս եւ ըստ (26) այսմ օրինակի: (27) Ձայն երկակի է, կամ յօդեալ, կամ անյօդ. յօդեալ՝ (28) որպէս մարդոյ, կամ անյօդ՝ որպէս անասնոյ եւ կամ որպէս (29) անշնչիցն հնչմունք: Եվ երկաքանչիւրքն դարձեալ երկակի, (30) կամ նշանական, կամ աննշանական: Յօդեալ եւ նշանական՝ (31) որպէս արծուի եւ եղջերու, վասն զի յօդեալ են[6] սիղոբայիւք, (32) եւ նշանակեն զարծուին եւ զեղջերուն: Իսկ յօդեալ եւ (33) աննշանական՝

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 // A, Ven., M1766 om. [2] A, Ven., P240, M1716 // M1716, P242 յարադրեցին // M1746 յարագրեցին. [3] M1751, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1766, P240 յարադրեցին յարադրեալս // M1746 յարագրեալ. [4] Ven., M1746, M1716, M2326, P240, P242, M1766. [5] A, Ven., M1766, M1751 // P242, P240, M2326, M1716 յարադրեալս // M1746 յարագրեալ. [6] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1766, P242, P240 է.

2. Yet others claim that he discusses them because of Aristotle's *Categories*; for Aristotle's *Categories* teach us[a] about all beings for which these five terms[b] are useful to us (for they are indicated[c] by these terms) which is why he discusses them.[d] Others say that he discusses them[e] because the five terms are useful to us for the whole of philosophy.[f] For just as the grammarians collected all the words under eight parts [of speech][g] and as the orators arranged every political [speech] under forteen issues,[h] and as Aristotle found that all beings are arranged under ten categories,[i] likewise all philosophical terms[j] are found to be arranged under these five.[k] For all terms of philosophy[l] is either a genus or a species or a difference or a property or an accident.

3. That these terms are five in number is shown by the following division which behaves in this way:[m] A sound[n] is twofold, articulate or inarticulate. Articulate[o] like that of a human being or inarticulate like that of an animal or like the sound made by inanimate [things].[p] Now both again[q] are twofold, meaningful and meaningless. Articulate and meaningful like "eagle" and "stag";[r] for they are articulated in syllables and mean the eagle and the stag.[s] Articulate

---

[a] The Greek reads: "Aristotle in the *Categories* treats" (83.19–20). [b] Instead of *εἰς ἃ αὗται πέντε φωναί*, the Greek reads: "and for the teaching of being the terms" (83.20–21). [c] The Greek reads: "the reality is indicated" (83.22). [d] The Greek reads "the five terms" (83.22). [e] The Greek is not "them," but "the five terms" (83.23). The Armenian clauses in this sentence are rearranged in comparison with the Greek. [f] The Greek means: "for every term which belongs to the class of philosophy." [g] Instead of **πάντα λόγον ὑπ' ὀκτὼ μέρη συνήγαγον*, the Greek reads: "invented the eight parts of speech to which all the Greek words pertain" (93.25–26). [h] The Greek reads: "invented the thirteen issues to which each political inquiry pertains" (83.26–27). Pseudo-Elias, too speaks of thirteen issues (ps-Elias, 25.6). The number "fourteen" may be the result of a confusion of letters գ ('3') and դ ('4'). [i] The Greek reads: "Aristotle invented the ten categories to which all beings pertain" (83.28). [j] The Greek reads: "all terms belonging to the class of philosophy" (83.29). [k] The Greek reads: "pertain to the five terms" (83.29). [l] The Greek text has no word corresponding to "For all terms of philosophy," so it means: "for it is …". [m] "By such a division" (83.31) of the Greek text is extended to "the following division which behaves in this way." [n] The Greek *φωνή* is used here in its primary meaning, "sound," so is the Armenian word ձայն, while, when referring to the "five terms," *φωνή* is used metaphorically. The use of ձայն in the sense "term" may be qualified as a semantic calque. The use of the words mentioned in different meanings is a word play. [o] The Greek "proposed by the mind" (83.33) is not reflected in the translation. [p] The Greek equivalent would be **τοῦ ἀλόγου … ἢ ὥσπερ οἱ τῶν ἀψύχων ἦχοι*, but the actual Greek text reads: "of non-rational animals or the sound arisen from stone or wood" (84.1). [q] The Greek reads "of them" (84.2). [r] The actual Greek text means: "while saying 'man' and 'horse'" (84.4). [s] Instead of "for they are articulated in syllables and mean the eagle and the stag," the Greek reads: "in so far as they are human voices, and meaningful in so far as they are put in accordance with objects" (84.4–5).

որպէս ձիակապիկն եւ եղջերուաքաղն. քանզի այսոքիկ (34) յօդեալ են, բայց նշանակեն եւ ոչ ինչ: Իսկ անյօդ եւ (35) նշանական, որպէս հաջիւն շան. զի թէպէտ եւ անյօդ է՝ նշանակէ 10 զգալուստ մարդոյ կամ գազանի: Իսկ անյօդ եւ աննշանական՝ (2) որպէս հնչումն քարի կամ փայտի:

4. (3) Արդ այսոցիկ այսպէս ելոց[1]՝ իմաստասէրք ոչ վասն (4) անյօդ ձայնի, եւ ոչ վասն յօդեցելոյն եւ աննշանականի՝ որպէս (5) քերդողք առնուն ի կիր, այլ զյօդեալն եւ զնշանականն[2] (6) առնուն ի կիր: (7) Իսկ յօդեալն ձայն եւ նշանական երկակի է, կամ (8) մասնական է, կամ հանուր.[3] մասնական՝ որպէս Սոկրատէս. (9) հանուր՝ որպէս մարդ, ձի, արծուի: Արդ[4] զմասնական ձայն (10) ոչ առնուն[5] ի կիր, վասն զի անորիշք են եւ անբաղք, այլ (11) զհանրականն առնուն[6] ի կիր:

5. Եւ այս դարձեալ յօդեալս եւ (12) նշանակեալս եւ հանրականս երկակի է, կամ եղուտ, կամ (13) մակեղուտ. եւ ասի մակեղուտ ամենայն պատահումն՝ (14) որ յէութեան ունի զգոլն:[7] Եւ իւրաքանչիւր ոք ի սոցանէ երկակի գոյ:[8] (15) Քանզի մակեղուտն երկակի գոյ, զի[9] կամ միոյ բնութեան (16) պատկանի, կամ բազմաց: Եւ եթէ բազում բնութեան պատկանի՝ (17) պատահումն լինի. որ է երկակի՝ անջատական եւ անանջատական. (18) անջատական՝ որպէս նստել, գործել. եւ

[1] M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. եղելոց. [2] P240, M2326, M1751 (in marg. զնշանակեալն), M1766 // A, Ven., P242, M1746, M1716 զնշանակեալն. [3] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P242, P240 հանուր կամ մասնական. [4] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716 (in marg. բայց), M1751, M1766, P240 Այլ. [5] M1746, P240, P242, M2326, M1716, M1766 // A, Ven., M1751 առնու. [6] M1746, P240, P242, M2326, M1716, M1766 // A, Ven. առնու. [7] Ven., M1746, P240, P242, M1716 (in marg. զլինիլն), M1751, M1766 // M2326 զլինելն // A զգոյն. [8] P240, P242, M2326, M1716, M1751 // A, Ven., M1746, M1766 գոլ. [9] P242 // A, Ven., M1746, M2326, M1716, M1751, M1766, P240 om.

and meaningless like "horse-ape" and "goat-stag," for they are articulate, but mean nothing.[a] Inarticulate and meaningful like the dog's barking;[b] for although it is inarticulate,[c] it means the coming of a man or of a beast.[d] Inarticulate and meaningless like the sound of stone or wood.[e]

4. Now since this is how it is, philosophers discuss neither the inarticulate sound nor the articulate and meaningless, unlike the grammarians;[f] but rather, they[g] discuss the articulate and meaningful;[h] the articulate and meaningful sound is twofold: particular or universal. Particular like "Socrates,"[i] universal like[j] "man," "horse," "eagle."[k] Now they do not discuss particular sounds because they[l] are indeterminate and indefinite. Instead, they discuss the universal [sound].

5. And again, this articulate, meaningful, and universal [sound] is twofold: substantial and post-substantial. Every accident which has its being in a substance,[m] is called post-substantial. Each of them is twofold because the post-substantial is twofold: it suits either one nature or many.[n] If it suits many natures, it becomes an[o] accident, which in turn is twofold, separable and inseparable. A separable [accident] like "sitting" or "doing,"[p] and an inseparable

[a] This would sound in Greek as follows: **ἱπποπίθηκος καὶ τραγέλαφος· αὗται γὰρ ἔναρθροί εἰσιν, ἀλλὰ σημαίνουσι καὶ οὐδέν τι*, while the actual text means: "while saying 'horse-centaur'; for this is meaningless because it is not put in accordance with objects; for no horse-centaur exists" (84.5–7). [b] The Greek reads: "by the barking of dogs" (84.7–8). The Armenian is confirmed by Damask., *Dial*, 5.19 ἡ ὑλακὴ τῶν κυνῶν. [c] The Greek "in so far as it is not a human voice, and meaningful, in so far as" (84.8–9) has no equivalent in the translation. [d] The Greek reads: "the coming either of a stranger or of a friend" (84.9). [e] The Greek reads: "by the sound arisen from stone or wood, for this sound is meaningless, for it is not put in accordance with an object" (84.10–11), and not **ἦχος λίθου ἢ ξύλου*. [f] Instead of "unlike the grammarians," the Greek reads: "for they, since they are concerned with reality, care about the meaning; let grammarians care about them, for they, since they are concerned with sounds, do not care much about the meaning" (84.13–16). [g] The Greek reads "the philosophers". [h] The Greek adds: "sound yet not all of them. For it should be known that." [i] The Greek reads: "as when we say Socrates, Plato (for these are particulars)." [j] The Greek reads: "as when we say." [k] Instead of the last example, the Greek reads: "for these are universals." [l] The Greek reads "the particular [sounds]" (84.22). [m] Instead of **πᾶν συμβεβηκός ἔχον τὸ εἶναι ἐν οὐσίᾳ*, the Greek reads: "what is in addition to substance" (84.25–26). The assertion in the Armenian version is incorrect; it rather suits substantial items. The addition of "accident" too produces confusion, since it makes illogical the statement "it becomes an accident" below. [n] The Greek adds "natures." [o] The Greek adds "common." [p] Instead of **καθέζεσθαι, πράττειν* (cf. Porph., *Isag*, 2.22: συμβεβηκὸς δὲ οἷον τὸ λευκόν, τὸ μέλαν, τὸ καθέζεσθαι), the Greek reads: "while saying 'being in motion' (for this is a separable accident; for it is possible not always to be in motion, but one can also be at rest; for this suits many natures, for being in motion is a constant attribute of every animal)" (84.29–32).

անանջատական՝ որպէս (19) արծռունկն, պնչատ,[1] որք[2] բազում բնութեանց պատկանին: Իսկ (20) եթէ միոյ բնութեան պատկանի, լինի յատուկ[3]՝ որ է մակեղուտ. (21) որպէս յորժամ մարդոյ ասեմք յատուկ զոլ զծիծաղականն:

6. (22) Ասի դարձեալ եւ է[4] եղուտն երկակի, քանզի կամ միոյ (23) բնութեան պատկանի, կամ բազմաց: Եւ եթէ բազում (24) բնութեանց պատկանաւորի, կամ ի զինչէումն ստորոգի, եւ լինի (25) սեռ. քանզի հարցեալ՝ զի՞նչ է մարդ, կենդանի՝ (26) պատասխանեմք, որ բազում բնութեանց պատկանաւորի: Եւ կամ (27) ի ներ որպիսիէումն[5] ստորոգի, եւ լինի տարբերութիւն. քանզի (28) հարցեալք[6]՝ թէ որպիսի ինչ է մարդ, զտարբերութիւն (29) պատասխանեմք, բանական. եւ այս բազում բնութեանց պատկանի: (30) Եւ կամ դարձեալ ի ներ զինչէումն ստորոգի, եւ լինի տեսակ, 12 քանզի հարցեալք՝ թէ զի՞նչ է Սոկրատէս, ասեմք՝ թէ մարդ, (2) զտեսակն պատասխանատրեմք, որ միում բնութեան (3) պատկանաւորի. քանզի միայն մարդ ասի մարդ: Եւ կամ ի ներում[7] (4) որպիսիինչէումն[8] ստորոգի, եւ լինի եղուտ յատուկ. որպէս (5) յորժամ հարցեալք՝ որպիսի ինչ է մարդ, պատասխանեմք՝ մտաց (6) եւ մակացութեան ընդունակ, որ է յատուկ մարդոյ:

7. (7) Արդ հնգից[9] ելոց ձայնիցն,[10] որպէս ցուցաք ի բաժանմանէ, (8) այս ինքն սեռ, տեսակ, տարբերութիւն, յատուկ, (9) պատահումն, հինգ են եւ յեղանակք[11] ստորոգութեանց, որ յետ (10) այսոցիկ ձայնից բերին՝ եթէ է, զինչ է, որպիսի ինչ է, վասն էր է,[12] (11) եւ առ որպիսի ինչ ունի:

---

[1] Cf. Porph., *Isag.* arm., 142: իսկ արծռունկն կամ պնչատն զոլ՝ ըստ պատահման, եւ ոչ ըստ ինքեան. [2] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 որ. [3] P242 // A, Ven., M2326, M1716, P240 յատուկ լինի // M1746, M1766, M1751 յատուկն. [4] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 om. [5] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P240, P242, M1751, M1766 որպիսումն. [6] P240, P242, M1746, M1716 // A, Ven., M2326, M1751, M1766 հարցեալ. [7] M2326, M1716 // A, Ven., P240, P242, M1746, M1751, M1766 ներ. [8] M8522, M1691, M2652, M1826, M8214 // M1751, M1766, P240 որպիսիէումն // A, Ven. որպիսէումն // M1746 որպիսիումն // P242 որպիսումն. [9] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 հինգ. [10] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, M1766, P240, P242, ձայնից. [11] M1746, P240, P242, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 յեղանակ. [12] M1746, P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om.

[accident] like "hook-nosed" or "snub-nosed,"[a] words that suit many natures.[7] If it suits one nature, it becomes a property which is post-substantial as when we say that laughing is proper to man.[8]

6. Again it is said:[b] the substantial is twofold because it suits either one nature or many.[c] If it suits many natures, either it is predicated in answer to "What is it?" and becomes a genus because when being asked: "What is man?", we answer:[d] "an animal that suits many natures,"[9] or [the substantial] is predicated in answer to "What sort of so-and-so is it?" and becomes a difference. For being asked "What sort of so-and-so is man?", we answer with the difference "rational" and this suits many natures.[10] Either, again, it is predicated in answer to "What is it?" and becomes a species (for when being asked "What is Socrates?" we say: "a man"; we answer with the species that suits one nature, for only man is called man[e]), or it is predicated in answer to "What sort of so-and-so is it?" and becomes a substantial property, as when being asked "What sort of so-and-so is man?", we answer:[f] "receptive of thought and knowledge," which is proper to man.[g]

7. Now since there are five terms, as we have shown by our division (i.e. genus, species, difference, property, and accident), the modes of predication[h] are also five,[i] corresponding to[j] these terms:[k] "does it exist?",[l] "what is it?"

---

[a] The Greek is not *γρυπὸν σιμόν ἅ (cf. Porph., *Isag*, 9.13–14: τὸ δὲ γρυπὸν ἢ σιμὸν εἶναι κατὰ συμβεβηκός), but "the white of a swan and the black of a raven, for these are inseparable accidents; for neither is it possible for a swan not to be white, nor for a raven not to be black" (84.32–85.2). [b] "It is said" is absent from the Greek text. [c] The Greek adds "natures." [d] The Greek adds: "with the genus." [e] Instead of *μόνος γὰρ ἄνθρωπος λέγεται ἄνθρωπος, the Greek reads: "for the word for man suits only men" (85.21). [f] Instead of *ἀποκρινόμεθα, the Greek reads: "we would say" (85.23). [g] Instead of *ὅ ἐστί ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ, the Greek reads: "this properly inheres only in man" (85.24). [h] The Greek adds: "of the terms." [i] The Greek adds: "i.e. there are five modes." [j] Perhaps the Armenian յետ 'after' is to be corrected to ըստ, which is the common equivalent of *κατά*. [k] The Greek adds: "for there is." [l] This mode of predication is absent both from Busse's main text and from the *variae lectiones* in his apparatus; it is presented among sample readings from ms Laurentianus 72,5 (see Busse, p. xvi). The following passage which introduces the discussion of the genus (l. 12.1), confirms the authenticity of "does it exist?": ἐῶντες τὸ εἰ ἔστιν ἀπὸ τοῦ τί ἐστι τὴν ἀρχὴν ποιησόμεθα (p. 130.18). Cf. also another passage absent from the translation: ἰστέον δὲ ὅτι τὸ εἰ ἔστι δικαίως τοῦ τί ἐστι προηγεῖται (p. 130.20). Cf. also Dav., *Prol*, 128.18: τὸ εἰ ἔστιν—Dav., *Prol* arm., 62.27: զեթէէն; Dav., *Prol*, 9.13: τὸ εἰ ἔστιν—Dav., *Prol* arm., 22.5: զեթէէն; Dav., *in Cat*, 135.11: τὸ εἰ ἔστι—Dav., *in Cat* arm., 225: զեթէ էն, Dav., *in Cat*, 136.22: τὸ τί ἐστι—Dav., *in Cat* arm., 227: զի՞նչ է.

Արդ սեռ եւ տեսակ՝ ի ներ զինչէումն (12) ստորոգին. իսկ տարբերութիւն եւ եղուտ յատուկն՝ ի ներ (13) որպիսիինչէումն[1] ստորոգին: Իսկ մակեղուտ յատուկն եւ (14) անանջատական պատահումն՝ նմանապէս յորպիսիինչէումն. իսկ (15) անջատական պատահումն՝ ի զիարդէումն:

[1] M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 // A, M1746 որպիսինչէումն // Ven. որպէսինչէումն.

"what sort of so-and-so is it?", "for what purpose does it exist?", "what is it like?"[a] Now genus and species are predicated in answer to "What is it?" whereas difference and the substantial property are predicated in answer to "What sort of so-and-so is it?" The post-substantial property and the inseparable accident likewise in answer to "What sort of so-and-so is it?" and the separable accident in answer to "What is it like?"[b,11]

---

[a] The equivalent of Armenian here would be: **εἰ ἔστι*, τί ἐστιν, ὁποῖον τί ἐστιν, *διὰ τί* ἐστί *καὶ πρὸς ὁποῖον τὶ* ἔχει (the literal rendering of the last question would be: "for what reason does it have something?", which seems not to make sense. The variant form of this question in the end of this paragraph, ի զիարդէումն, confirms the correctness of our translation. Cf. also Porph., *Isag*, 3.18: πῶς ἔχον—Porph., *Isag* arm., 136: զիարդ ունի; Arist., *Cat.*, 8b3: πρός τί πῶς ἔχει—Arist., *Cat.* arm., 293: առինչ զիարդ ունի). The authenticity of the reading of the Armenian version is partly confirmed by the different readings of Ms L, also by the following passage: Dav., *Prol*, 1.15: εἰ ἔστι, τί ἐστι, ὁποῖόν τί ἐστι, διὰ τί ἐστι—Dav., *Prol* arm., 2.19–20: եթէ է՛, զի՞նչ է, եւ որպիսի՛ ինչ է, եւ վասն է՞ր է. Elias speaks of the same four questions whose examination is necessary in every art and science: ἐπὶ πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης τέσσαρα προβλήματα ζητεῖν, εἰ ἔστι, τί ἐστιν, ὁποῖόν τί ἐστι καὶ διὰ τί ἐστι (Elias, *in Isag*, 3.5–6). Nearly identical is the text of the Anonymous *Synopsis* (*Synops*. 1.2–3). On the other hand, the actual Greek text is identical with Arethas, 2.20–22. The variant of pseudo-Elias seems to be reconstructed by Westerink in imitation of David's text: καὶ ἰδοὺ πέντε οὐσῶν φωνῶν πέντε εἰσὶ καὶ τὰ παρεπόμενα εἴδη· τί ἐστιν, ὁποῖόν τί ἐστι, ὁποῖόν ἐστι, ποῖόν ἐστι καὶ πῶς ἔχει (ps.-Elias, 25.20). It is very difficult to translate the actual Greek text, since the third and fourth modes of predication (ὁποῖόν ἐστι καὶ ποῖόν ἐστί—something like 'What sort of thing is it?' and 'What sort is it?') seem scarcely distinguishable from the second mode (ὁποῖον τί ἐστι). J. Barnes too, when mentioning it, only establishes their relation to particular items: "The later commentators elaborated a system of five questions—but even so there was not a one-to-one correspondence between questions and items: (1) τί ἐστι;—genus and species; (2) ὁποῖόν τί ἐστι;—difference; (3) ὁποῖον;—property; (4) ποῖον;—inseparable accident; (5) πῶς ἔχων;—separable accident" (Barnes, p. 90, n. 112).

[b] The variant of the Armenian version is nearly idendentical with that of Arethas, 2.24–3.1 καὶ τὸ μὲν γένος καὶ εἶδος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, ἡ δὲ διαφορὰ καὶ τὸ ἴδιον οὐσιῶδες ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν, ὡσαύτως καὶ τὸ ἐπουσιῶδες ἴδιον, τὸ δὲ συμβεβηκός, εἰ μὲν ἀχώριστον, ἐν τῷ ποῖόν ἐστι κατηγορεῖται, εἰ δὲ χωριστόν, ἐν τῷ πῶς ἔχον ἐστίν. The above-mentioned five questions here are reduced to three, while the Greek version follows the five questions: "genus and species are predicated in answer to 'What is it?' (for if being asked: 'what is what is approaching?' we say either 'man' or 'animal', and note that 'animal' is a genus and 'man' is a species), whereas difference and substantial property are predicated in answer to 'What sort of so-and-so is it?' (for if being asked: 'what sort of so-and-so is what is approaching?' we say either 'rational' or 'receptive of thought and knowledge', and note that 'rational' is a difference and 'receptive of thought and knowledge' is a substantial property), the post-substantial property is predicated in answer to 'What sort of thing is it?' (for being asked 'What sort of thing is man?', we say 'laughing', and 'What sort of thing is horse?' we say 'neighing'), the inseparable accident is predicated in answer to 'What sort is it?' (for being asked 'What sort is a raven?', we say 'black', and 'what sort is a swan?', we say 'white'), and the separable accident in answer to 'What is it like?' For being asked 'What is Socrates like?' we say that he is healthy and that he is in motion."

8. (16) Եւ պարտ է գիտել, թէ զի՞նչ եղուտն՝ եւ զի՞նչ (17) մակեղուտն: Եւ եղուտ է, որ առընթեր գոլով գոյացուցանէ, եւ ոչ (18) գոլով ապականէ,[1] որպէս բանականն. եւ մակեղուտ է, որ ոչ գոլով՝ գոյացուցանէ, ոչ գոլով ոչ ապականէ,[2] որպէս (20) սեաւն, սպիտակն: Ընդ այսոսիկ հանդերձ Աստուծով[3] պրակք:

3 14 Պրակք Գ

1. (2) Ուսեալք թէ զինչ է դիտաւորութիւն առաջիկայ (3) շարագրութեանս, եկեսցուք եւ ի պիտանացուն: Եւ գիտելի է, եթէ (4) պիտանացուն առաջիկայ շարագրութեանս եռակի է. քանզի (5) պիտանացու լինի մեզ առաջիկայ շարագրութիւնս եւ ի (6) «Ստորոգութիւնսն» Արիստոտէլի եւ յամենայն իմաստասիրութիւն (7) եւ ի տրամաբանական հնարս: Եւ ի «Ստորոգութիւնսն»[4] (8) Արիստոտէլի պիտանացու լինի, վասն զի ի «Ստորոգութիւնսն» (9) ուսուցանէ զմեզ Արիստոտէլ յաղագս տասն (10) սեռականագոյն սեռիցն. եւ ուսուցանէ եւ առաջիկայ շարագրութիւնս թէ (11) զինչ է[5] սեռ: (12) Եւ դարձեալ, սեռք՝ տեսակացն են սեռք, եւ ի ձեռն (13) տարբերութեանց բաժանին ի տեսակս. որպէս կենդանին[6] սեռ (14) գոլով[7] ի ձեռն տարբերութեանց, այս ինքն (15) բանականին եւ անբանին, բաժանի ի տեսակս: Իսկ առաջիկայ (16) շարագրութիւնս ուսուցանէ զմեզ, եթէ զինչ է տեսակ, եւ զինչ (17) զանազանութիւն: Եւ դարձեալ, վասն զի[8] սեռականագոյն սեռք ոչ (18) ընդունին զսահմանս, վասն զի սահման ի սեռէ եւ ի (19) բաղկացուցիչ զանազանութեանց բաղկանայ, իսկ սեռականագոյնք[9] սեռք (20) ոչ ունին այլ սեռականագոյն սեռ՝ զոր պարտ է դնել ի (21) սահմանումն[10] նոցա. եւ վասն այսորիկ ոչ սահմանին, այլ ի ձեռն (22) յատկի յայտնին, ուսուցանէ մեզ եւ առաջիկայ շարագրութիւնս՝ (23) եթէ զինչ է[11] յատուկ: Եւ դարձեալ, վասն զի յոլովք ի տասն (24) սեռականագունիցն[12] սեռիցն պատահմունքն են, որպէս որակն եւ (25)

[1] Cf. Dav., *Prol*, 13.3–4: παρόντα σώζουσιν … ἀπόντα φθείρουσι—Dav., *Prol* arm., 30.17: առընթեր գոլով գոյացուցանէ եւ բառնալով ապականէ. [2] M1751, P242 // A, Ven., M1746, M2326, M1716, M1766, P240 ոչ գոլով՝ ոչ ապականէ, եւ գոլով՝ ոչ գոյացուցանէ. [3] M1716, M2326 // A, Ven., M1746, P240, P242 + առաջիկայ. [4] M1746, P240, P242, M1716, M2326 // A, Ven., M1766 Ստորոգութիւնն. [5] Ven., P240, P242, M1746, M2326, M1716, M1751, M1766 // A ի. [6] Ven., M1746, M1716, M1751, M1766, P242, P240 // A, M2326 կենդանի. [7] M1746, P240, P242// A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 + տեսակաց. [8] M1746, P240, P242, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 զի. [9] P240, M1716, M2326 // A, Ven., P242, M1746, M1751, M1766 սեռականագոյն. [10] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240 սահմանս. [11] M1746, P240 // A, Ven., P242, M1751, M1766 om. [12] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 սեռականագոյն.

8. Now we have to know what is substantial and what is post-substantial.[a] The substantial is that which, when present, preserves a thing and, when absent, destroys it, like the rational.[b,12] The post-substantial is that which, if present, does not preserve a thing, nor does it, if absent, destroy it, like black and white.[c,13] Here, with the help of God, ends the[d] lecture.

Lecture 3

1. After having learnt what the aim of the present writing is, let us now turn to its usefulness. We have to know that the usefulness of the present writing is threefold. For the present writing is useful to us both as far as Aristotle's *Categories* are concerned and for all philosophy and for the dialectical methods. It is useful for Aristotle's *Categories* because in the *Categories*, Aristotle teaches us about the ten most general genera; and the present writing teaches[e] us what a genus is. Again, (it teaches us that) genera are genera of species and that they are divided into species by means of differences. As animal, which is a genus, is divided into species by means of differences, namely that of the rational and of the non-rational.[f] The present writing teaches us[g] what a species and what a difference is. And again, because the most general genera do not admit of definitions (for a definition consists of a genus and of constitutive differences,[h] and that most general genera do not have any further, more general[i] genus that has to be put in their definition, for which reason they are not defined[j] but are manifested by means of a property). The present writing also teaches us[k] what a property is. Again, because many

[a] "What is substantial and what is post-substantial" is absent from the Greek text. [b] The Greek reads: "like in the case of rational" (86.22). [c] The Greek reads: "like in the case of white" (86.25). [d] The Greek adds "second." [e] The Greek does not read **καὶ τὸ παρὸν σύγγραμμα διδάσκει* but "in the present writing [Porphyry] teaches us" (87.7–8). [f] The Greek adds: "as into rational animal and non-rational animal." [g] The Greek reads: "he teaches us in the present writing" (87.11–12). [h] The Greek adds: "like "man is a rational mortal animal, receptive of thought and knowledge"; note that animal is a genus whilst the rest are constitutive differences." [i] The Greek reads "superior" (87.17). [j] The Greek reads: "do not admit of definition" (87.18). [k] The Greek reads: "he teaches us in the present writing" (87.18–19).

քանակն, եւ այլք ամենայն, իսկ առաջիկայ շարագրութիւնս (26) ուսուցանէ մեզ[1]՝ զինչ պատահումն:

2. (27) Արդ այսպէս ցուցաք՝ եթէ զիարդ պիտանացու է (28) առաջիկայ շարագրութիւնս մեզ ի «Ստորոգութիւնսն» (29) Արիստոտէլի: Ցուցցուք եւ եթէ զիարդ յամենայն իմաստասիրութիւնս (30) պիտանացու է մեզ առաջիկայ շարագրութիւնս. եւ ցուցցուք (31) այսպէս. եթէ Արիստոտէլական «Ստորոգութիւնքն»[2] յամենայն (32) իմաստասիրութիւն[3] պիտանանան,[4] վասն զի ներածութիւնք են (33) ամենայն իմաստասիրութեան, վասն զի նոքօք ուսանիմք (34) զամենայն զգոյսս, արդ եթէ «Ստորոգութիւնքն» (35) Արիստոտէլի յամենայն իմաստասիրութիւնս պիտանանան, իսկ ի 16 «Ստորոգութիւնսն» Արիստոտէլի պիտանանայ առաջիկայ (2) շարագրութիւնս, ապա ուրեմն եւ յամենայն (3) իմաստասիրութիւն[5] պիտանանայ առաջիկայ շարագրութիւնս:

3. (4) Այլ եւ ի տրամաբանական հնարս՝ որպէս ասացաք, (5) պիտանացու գոյ: Բայց նախ եւ առաջին ասասցուք, թէ վասն էր (6) ասին տրամաբանական հնարք, եւ ապա թէ քանիք ինչ իցեն, (7) եւ ապա զկարգն նոցա. եւ այնպէս ապա ցուցցուք՝ եթէ զիարդ (8) առաջիկայ շարագրութիւնս պիտանացու է ի (9) տրամաբանական հնարս: (10) Եւ գիտելի է, եթէ տրամաբանականն այն է, յորժամ (11) ոմն հարցանէ, եւ ոմն ասէ:

4. Եւ ի տրամաբանելն երեւին չորք (12) այսոքիկ հնարք. քանզի էր ինչ որ բաժանէին. եւ էր ինչ, որ (13) սահմանէին. եւ էր ուրեք, որ ապացուցից[6] պիտանանային եւ (14) վերլուծութեան: Վասն որոյ չորք գոն տրամաբանական (15) հնարք, եւ են այսոքիկ. բաժանական, սահմանական, (16) ապացուցական եւ վերլուծական:[7] Եւ է գործ բաժանականին՝ (17) առնուլ զսեռս եւ բաժանել ի տեսակս. իսկ սահմանականին՝ (18) սահմանել զիւրաքանչիւր ոք ի գոյիցս. իսկ ապացուցականին՝ (19) ցուցանել եւ հաւատարմացուցանել այնպէս գոլ, որպէս էն: (20) Իսկ հաւատալն[8] եռակի գոյ, կամ ի հանրականացն (21) զմասնականսն ցուցանել եւ հաւատարմացուցանել, կամ ի (22) մասնականացն զհանրականսն, կամ ի զուգէն զզոյգն:

---

[1] M1753, M1750, M1688 // A, Ven., M1746, M1716, P240, M2326, M1766 + զինչ է յատուկ եւ // P242 + թէ եւ. [2] M1746, M1716, M2326 // A, Ven., M1766, P240, P242 «Ստորոգութիւնքն» Արիստոտէլի. [3] M1716, M2326, P240, P242 // A, Ven., M1746 իմաստասիրութիւնս // M1766 իմաստասիրութիւնք. [4] M1746, P240, P242 // A, Ven., M1766 պիտոյանան // M1716, M2326, M1751 պիտանանայ. [5] M1716, M2326, P240, P242 // A, Ven., M1766, M1751 իմաստասիրութիւնս // M1746 om. [6] M1746, M1716, M2326 // A, Ven., M1751, M1766, P240, P242 ապացուցի. [7] M1746, M1716, P242, M1751 (supra lin. ն … ն … ն … ն) // A, Ven., M1766, P240 բաժանականն, սահմանականն, ապացուցական եւ վերլուծականն. [8] Ven., M1746, M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 // A հաւատարմանալն.

of the ten most generic genera are accidents, like quality and quantity and all the others,[a] the writing before us teaches us[b] what an accident is.

2. Now in this way, we have shown why[c] the present writing is useful to us as far as Aristotle's *Categories* are concerned. Let us also show why[d] the present writing is useful to us[e] for the whole of philosophy and let us show[f] this in the following way. If Aristotle's *Categories* contribute to the whole of philosophy (for they are an introduction to the whole of philosophy as we learn with their help about all beings), now if Aristotle's *Categories* contributes to the whole of philosophy[g] and if the present writing[h] contributes to Aristotle's *Categories*,[i] the present writing, therefore, also contributes[j] to the whole of philosophy.

3. It[k] also contributes, as we have said,[l] to dialectical methods. But first of all, let us state why they are called dialectical methods, then[m] how many there are, and finally their order. Thus, let us show[n] why the present writing contributes to the dialectical methods. We have to know that it is dialectical when the one asks a question and the other one states something.[o]

4. When making an argument, the following four methods were observed.[p] for sometimes they divided, sometimes they defined, and in some cases[q] they used demonstrations and analysis. For this reason,[r] there are four dialectical methods, and they are the following: separative, definitional, demonstrative, and analytical. The business of the separative consists in taking the genera and dividing them into species; that of the definitional consists in[s] defining each of the beings;[t] that of the demonstrative is to show and prove[u] that it is the way it is.[v] The proof is threefold. Either it shows and[w] proves the particular by the universal, or the universal by the particular or the equal by the equal.

---

[a] There is no "and all the others" in the Greek text. [b] The Greek reads: "he teaches us in the present writing" (87.21). [c] The Greek reads: "it has been shown that" (87.22). [d] There is no **δείξωμεν δὲ ὅτι πῶς*. [e] There is no "to us" in the Greek text. [f] There is no **καὶ δείξωμεν* in the Greek text. [g] There is no "now if Aristotle's … philosophy" in the Greek text. [h] The Greek text has "the treatise" (87.26). [i] The Greek adds: "as has been shown, it is clear that by mediation of the *Categories*" (87.27–88.1) [j] The Greek adds: "for us." [k] "The present writing" (88.2) is not reflected in the translation. [l] The Greek reads: "as it has been said" (88.2). [m] Absent from the Greek text. [n] The Greek text reads: "let us say" (88.5). [o] Instead of "it is dialectical … something," the Greek reads: "they were called dialectical because they manifestly appeared at the occasion of a dialogue" (88.6–7). [p] **ἀναφαίνονται τέσσαρες αὗται μέθοδοι* is absent from the Greek text. [q] **γὰρ ἦν ὅ τι … ἦν ὅ τι … ἦν ὅπου* is absent from the Greek text. [r] "For this reason" is absent from the Greek text. [s] The Greek reads: "the business of the definitional is" (88.10–11). [t] Instead of "each of the beings," the Greek reads "the objects" (88.11). [u] Instead of **δεῖξαι καὶ* πιστοῦσθαι, the Greek reads "to prove with demonstrations" (88.11). [v] Instead of "that it is the way it is," the Greek reads "what is said" (88.12). [w] There is no **δεικνύει καί* in the Greek text.

5. (23) Արդ յորժամ ի հանրականէն զմասնականսն ցուցանէ (24) եւ հաւատարմացուցանէ, իսկապէս ապացուցական կոչի. (25) որպէս յորժամ կամելով ցուցանել՝ եթէ մարդ ներանձնական է՝ (26) այս ինքն շնչական, յընդհանրականացն զայսոսիկ (27) ցուցանեմք եւ հաւատարմացուցանեմք,[1] եթէ «մարդ կենդանի է. (28) ամենայն կենդանի շնչական է, ապա ուրեմն եւ մարդն (29) շնչական է»: (30) Իսկ[2] յորժամ մասնականաւն զընդհանուրն (31) հաւատարմացուցանեմք, այնպիսին մակածական կոչի. որպէս յորժամ (32) կամելով զոք հաւատացուցանել[3]՝ թէ ամենայն կենդանի (33) զներքին կլափն շարժէ, ի մասնականացն զայսոսիկ (34) ցուցանեմք ասելով՝ թէ վասն զի մարդ եւ ձի զներքին կլափն (35) շարժեն, ապա ուրեմն ամենայն կենդանի զներքին կլափն շարժէ: (36) Իսկ յորժամ հաւասարաւն զհաւասարն ցուցանեմք,[4] (37) յարացոյց կոչի. որպէս յորժամ ոք կամելով ոչ տալ 18 Դիոնիսի մարմնապահս՝ ասելով. Արք աթենացիք, ոչ տացուք (2) Դիոնիսի[5] թիկնապահս, վասն զի եւ Պիսիստրատոս[6] առեալ (3) բռնացաւ:

---

[1] M1716, M2326 ցուցանեմք. [2] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 եւ. [3] M1746 հաւանեցուցանել // M1766 հաւատարմացուցանել. [4] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1766, P240, P242 + յայնժամ. [5] Ven. Դիոնեսի // M1716, M2326, P242, M1751 Դիոնեսիոսի // M1766 Դիոնէսիսի. [6] A, Ven., M1746, P240, P242 // M1716, M2326, M1766, M1751 Պիսիստրոս.

5. Now if it shows and proves[a] the particular by the universal, it is correctly[b] called demonstrative. As when we wish to show that man is animate, i.e. breathing, we show and[c] prove this from the universal:[d] "man is an animal, every animal is animate, therefore man is animate." When we prove[e] the universal by the particular, such [a proof] is called inductive, as when, wishing to prove to someone[f] that every animal moves the lower jaw, we are showing[g] this by the particular, saying that, since[h] man and horse move the lower jaw,[i] therefore every animal moves the lower jaw. And when we show[j] the equal by the equal, it is called example: as[k] when somebody, wishing not to provide someone with bodyguards,[l] to Dionysius, saying: "Athenian men,[m] let us not give Dionysius bodyguards,[n] for Pisistratus, after having got them, became a tyrant."[o]

---

[a] Instead of **δείκνυσι καὶ πιστοῦται* τὰ μερικά, the Greek text reads: "the particular are regulated" (88.14). [b] "Correctly" is absent from the Greek text. [c] **δείξωμεν καὶ* is absent from the Greek text. [d] The Greek adds: "by saying." [e] Instead of **πιστωσώμεθα*, the Greek reads "we regulate" (88.17). The authenticity of the Armenian reading is confirmed by the following parallel passage in Ammonius: ἡ μὲν ἐπαγωγὴ λόγος ἐστὶν ἀπὸ τῶν μερικῶν τὰ καθόλου πιστούμενος (Ammon., *in Isag*, 8.13–14) and in David himself: ἡ δὲ ἐπαγωγὴ ἐκ τῶν δευτέρων καὶ μερικῶν τὸ καθόλου πιστοῦται (Dav., *in Cat*, 178.33)—իսկ մակածութիւն յերկրորդացն եւ ի մասնականացն զընդհանուրսն հաւատարմացուցանէ (Dav., *in Cat* arm., 274). [f] Instead of "to prove to someone," the Greek reads "to show" (88.18). [g] Instead of **δείξωμεν*, the Greek reads "we shall prove" (88.19). [h] "Since" is absent from the Greek text. [i] The Greek reads: "man moves the lower jaw, horse moves the lower jaw" (88.20–21). [j] Instead of **δείξωμεν*, the Greek reads "we regulate" (88.22). [k] The Greek reads: "in the case of Dionysius, for" (88.22–23). [l] Instead of **σωματοφύλακας*, the Greek reads "army, comes in and applies Pisistratus as an example" (88.23). [m] "Athenian men" is absent from the Greek text. [n] Instead of **σωματοφύλακας*, the Greek reads "an army" (88.25). For the correspondence σωματοφύλαξ—մարմնապահ see Philo Alexandrinus' *De providentia*: *Փիլոնի Եբրայեցւոյ Ա, Բ Յաղագս նախախնամութեան, Գ Յաղագս կենդանեաց*, աշխատասիրութեամբ Մ. Աւգերեանց, Վենետիկ, 1822, p. 59. Cf. ps.-Elias, 26.11 μὴ δώσομεν Διονυσίῳ φυλακὴν σωμάτων, ἐπειδὴ καὶ Πεισίστρατος λαβὼν ἐτυράννησεν. The citations go back to Arist., *Rhet*, 1357b.30–33 οἷον ὅτι ἐπεβούλευε τυραννίδι Διονύσιος αἰτῶν τὴν φυλακήν· καὶ γὰρ Πεισίστρατος πρότερον ἐπιβουλεύων ᾖτει φυλακὴν καὶ λαβῶν ἐτυράννησε. Cf. also Dav., *in APr*, 100: Արդ որ ի հանգիտէն զհանգէտն յարդարէ, ասի յարացոյց. որգոն՝ ոչ տացուք Դիոնէսիոսումն թիկնապահ մարմնոյ. վասն զի Պիսիստրատոս առեալ բռնացաւ: Քանզի ոչ հարկաւոր է՝ թէ Պիսիստրատոս բռնացաւ, եւ Դիոնէսիոս բռնանայ; Ammon., *in APr*, 28.25–32 ἀπὸ μὲν γὰρ ἴσων ἐστὶν ᾧ κέχρηνται οἱ ῥήτορες ἀπὸ ἑνὸς ἓν πιστούμενοι, ἀπὸ μερικοῦ μερικόν· οἷον Διονυσίου αἰτοῦντος Συρακουσίους φρουρὰν τοῦ σώματος ἑαυτοῦ λαβεῖν ἀντιλέγει τις καὶ ἀξιοῖ πεῖσαι μὴ δοθῆναι αὐτοῖς λέγων ὅτι καὶ Πεισίστρατος αἰτήσας καὶ λαβὼν ἐτυράννησεν. αὕτη δὲ ἡ πίστις οὐκ ἔχει τὸ ἀναγκαῖον· οὐ γάρ, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐτυράννησεν, πάντως καὶ οὗτος τυραννήσει. [o] Instead of "for Pisistratus, after having got them, became a tyrant," the Greek reads: "so that he will not become a tyrant, like Pisistratus" (88.25).

6. (4) Եւ պարտ է գիտել, եթէ որ հանրականաւն (5) զմասնականսն հաւատարմացուցանէ, ամենայն իրօք ճշմարիտ է. (6) եւ նա է իսկապէս յեղանակ ապացուցութեան. որպէս զմարդ՝ (7) մասնական գոլով, յորժամ կամիմք ցուցանել թէ շնչական է, (8) հանրականաւն՝ այս ինքն կենդանեաւն ցուցանեմք, ասելով՝ (9) թէ մարդ կենդանի, եւ ամենայն կենդանի շնչաւոր է, (10) ապա ուրեմն եւ մարդ շնչաւոր է: (11) Իսկ յորժամ մասնականաւն զընդհանրականսն (12) հաւանեցուցանեմք, ոչ է ամենեւին ճշմարիտ. քանզի յասելն՝ թէ (13) վասն զի մարդ զներքին կլափն շարժէ, եւ ձի զներքին կլափն շարժէ[1] եւ ասել՝ թէ (14) ապա ուրեմն եւ ամենայն կենդանի զներքին կլափն շարժէ, (15) ոչ է ճշմարիտ. քանզի կոկորդիլոս գազանն եւ փիւնիկն հաւ (16) ոչ շարժեն զներքին կլափն, այլ զվերինն: Եւ զի՞ արդեօք ոչ է (17) ճշմարիտ մասնականաւն զընդհանրականսն (18) հաւատացուցանել, վասն զի մասնականքն անթիւք եւ անբաւք են, եւ ոչ (19) կարեն յեզր ելանել, վասն այնորիկ ոչ գոն ճշմարիտ: Այլ եւ ոչ (20) յորժամ հաւասարաւն զհաւասարն հաւատարմացուցանեմք, գոյ (21) ճշմարիտ. քանզի ասելն[2]՝ թէ մի տացուք Դիոնիսի[3] (22) մարմնապահս, վասն զի Պիսիստրատոս[4] առեալ բռնացաւ, ոչ է (23) ճշմարիտ. քանզի ոչ եթէ յորժամ Պիսիստրատոս[5] բռնացաւ, եւ (24) Դիոնիսիոս[6] բռնանայ:[7]

7. (25) Իսկ վերլուծականին գործ է[8] քակտելն ինչ յայնս՝ յորոց եւ (26) գոյացեալ գոյ. որպէս յորժամ առնլով[9] ոք զմարդ՝ քակտէ (27) զնա ի ձեռս եւ յոտս[10] եւ ի գլուխս, եւ զայսոսիկ դարձեալ ի (28) մարմին եւ յոսկերս եւ

[1] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240 մարդ եւ ձի զներքին կլափն շարժեն. [2] M1813 // յասելն. [3] M1746 Դիոնիսիոսի // M1716, M2326, P240, P242, M1751 Դիոնեսիոսի // M1766 Դիոնեսի. [4] M1716, M2326 Պիստորոս // M1766, M1751 Պիսիստրոս. [5] M1716, M2326 Պիստորոս // M1766, M1751 Պիսիստրոս. [6] Ven., M1746, M1716, P240, P242, M1766, M1751 Դիոնէսիոս. [7] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1751, M1766 բռնացաւ. [8] M1753, M1813 (add.) M3914 (add.), M1739, M3130, M3501, M1687, M1691, M1808, M2652, M1740 // P242 է վերլուծականին գործ // A, Ven., M1746, M1716, M2326, M1766, P242 վերլուծականին գործ. [9] Ven., M1746, M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 // A առնելով. [10] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240 յոտս եւ ի ձեռս.

6. It should be known that the one that proves the particular by the universal, is wholly true, and that this is the mode of proof in the strict sense.[a] As when we wish to show that man, being a particular, is animate, we show it by the universal, that is by means of animal, saying that “man is animal, and every animal is animate, therefore man, too, is animate.”[b] However, when we prove[c] the universal by the particular, it is not in every case true,[d] for if we say: “because man moves the lower jaw and horse moves the lower jaw,” then the claim that[e] “therefore every animal moves the lower jaw” is not true. For neither the beast[f] crocodile nor the bird phoenix[g] move the lower jaw, but rather the upper one. Why does one not speak the truth when proving the universal by the particular?[h] Because there are countless and indefinite particulars and they cannot be followed up, which is why they are not true.[i] But when we justify the equal by the equal, this is not true, either.[j] For saying “let us not give bodyguards to Dionysius because when Pisistratus had got [them], he became a tyrant” is not true.[k] For not: if Pisistratus became a tyrant, Dionysius will in any case also become a tyrant.[14]

7. The business of the analytical is to resolve anything into the items of which it consists. As when somebody, taking a man, dissolves him into arms, legs and head, and these again into[l] flesh, bones, sinews, veins, and nerves,[m] and these

---

[a] Instead of *ὁ ἀπὸ τῶν καθόλου τὰ μερικὰ _πιστούμενος πάντως_ ἀληθεύει, _καὶ ἐκεῖνος_ ἐστι _κυρίως_ τρόπος ἀποδείξεως, the Greek reads: “there is one mode of demonstration in the strict sense, the one regulating the particular by the universal; for it is necessarily actual; for the account that regulates the particular by the universal is necessarily true” (88.25–28). [b] Instead of “that man, being a particular … too, is animate,” the Greek reads: “for it is thoroughly necessary for man, if he is an animal, to be animate like all animals” (88.28–29). [c] Instead of *_ὅταν … πιστωσώμεθα_, the Greek reads “the one that regulates” (88.29). [d] Instead of “it is not in every case true” the Greek reads: “it is not the mode of demonstration in the strict sense” (88.30–89.2). [e] There is no “then the claim that” in the Greek text. [f] There is no *_τὸ θὴρ_ in the Greek text. [g] The Greek adds: “nor the dolphin.” [h] There is another sentence in the Greek: “In other words, the account that regulates the universal by the particular is by no means true” (89.2–3). [i] Instead of *τὰ μερικὰ _γὰρ ἄπειρα καὶ_ ἀπερίληπτά _εἴσιν καὶ οὐ δύνανται_ ἐπεξελθεῖν, _διὰ τοῦτο οὐκ ἀληθεύουσιν_, the Greek reads: “for one cannot follow up all the particulars which are infinite and indefinite, so as to regulate the universal from the particular” (88.30–89.2). The last three sentences in the two versions are in different order. [j] Instead of *ἀλλ’ οὔτε δὲ _ὅταν_ ἐκ τοῦ ἴσου τὸ ἴσον _πιστωσώμεθα_ ἀληθεύει, the Greek text reads: “but neither is the one that regulates the equal by the equal is the mode of demonstration in the strict sense” (89.7–8). [k] The Greek sentence is different: “For it is by no means true” (89.8). [l] There is no “these again into” in the Greek text. [m] There is no *_καὶ εἰς νεῦρα, φλέβες_ (cf. Dav., _in Cat_, 118.11: σάρκες φλέβες νεῦρα—Dav., _in Cat_ arm., 209: մարմին եւ ջիլք եւ երակք) _καὶ χόνδρα_ in the Greek text.

ի ջիլս, յերակս եւ ի նեարդս. եւ զսոսա (29) դարձեալ ի չորս տարերս. եւ զտարերս ի նիւթ եւ ի տեսակ, (30) յորոց եւ բաղկացեալ գոյ:

8. (31) Արդ ասասցուք եւ վասն դասաւորութեան նոցա: Եւ պարտ (32) է գիտել, եթէ նախադասի բաժանականն (33) քան զսահմանականն. վասն զի եւ բաժանումն յառաջագոյն է քան զսահման. (34) վասն զի ամենայն ոք առնլով[1] զպիտանացուն ի բաժանմանէ (35) բացակատարէ զսահմանն: Իսկ սահմանականն նախադասի (36) ապացուցականին. վասն զի որպէս ասէ Արիստոտէլ, սկիզբն (37) ապացուցութեան սահման է. վասն զի ապացոյց հանապազ (38) զբնութիւն ենթակայ իրին յանդիմանն կացուցանէ, այլ եւ 20 սահման զբնութիւն ենթակայ իրին յայտնէ: Իսկ (2) վերլուծականն ի վերջոյ դասեցաւ, վասն զի հակադարձապէս ունի (3) վերլուծութիւն առ բաժանումն. քանզի բաժանումն ի (4) պարզագունէն սկսանի, եւ ի շարադրեալսն երթեալ յանգի. իսկ (5) վերլուծականն ի շարադրելոյն[2] սկսանելով ի պարզագոյնն (6) երթեալ յանգի: Իսկ առ սահմանականն եւ ապացուցականն (7) հակադարձի, վասն զի նոքա զբազումսն մի բնութիւն[3] առնեն. (8) իսկ վերլուծութիւն[4] զմին ի բազումս բաժանէ:

9. (9) Զայսոսիկ գիտելով՝ եկեսցուք եւ ցուցցուք, եթէ զիարդ (10) եւ առաջիկայ շարագրութիւնս եւ յայսոսիկ պիտանացու է: (11) Եւ պարտ է գիտել, եթէ ի բաժանականն պիտանացու գոյ (12) այսպէս. զի որպէս է տեսանել յայլսն զերիս զայսոսիկ, որ (13) բաժանէն, եւ որ բաժանին, եւ յորս բաժանումն լինի. (14) որպէս ի հիւսնականին[5] զսղոցն եւ փայտն եւ զմասունսն, յորս (15) փայտն բաժանի,[6] նոյնպէս եւ աստանօր՝ է որ բաժանէն, (16) եւ է[7] որ բաժանին, եւ[8] յորս բաժանումն լինի: Արդ որ (17) բաժանին աստ՝ սեռ է, իսկ[9] որ բաժանենն՝ բաղկացուցիչ (18) զանազանութիւնք. իսկ յորս բաժանումն եղեւ՝ այսոքիկ տեսակք են: (19) Արդ

---

[1] Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 // M1746 առնուլ // A առնելով. [2] M1746, M2326, M1716, P242 // P240 շարագրելոցն // A, Ven., M1751, M1766 շարադրելոցն. [3] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240 զբազումս բնութիւնսն մի. [4] A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240, P242 // M1746 վերլուծականն. [5] M1746, P242 // A, M2326, M1716 ի հիւսնականն // Ven., P240, M1751, M1766 հիւսնականն. [6] M1746 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P240, P242 բաժանեցաւ. [7] M1746, M1716, P242 om. [8] P242, M1716 // A, Ven., M1746, M2326, M1766, M1751, P240 + է. [9] M1746, P240, P242, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 եւ.

again[a] into the four elements,[b] and the[c] elements into matter and form, of which they are constituted.[15]

8. Now let us also speak about their order. And it should be known that[d] the separative [method] precedes the definitional one. For division, too, is prior to definition because everyone[e] taking what is useful from the division, produces a definition.[16] The definitional [method] precedes the demonstrative one, for, as Aristotle says, "the definition is the starting-point of demonstration."[f] For a demonstration always[g] presents the nature of the thing under discussion and the definition, too, manifests[h] the nature of the thing under discussion.[i] The analytical [method] was ranked last in order because analysis[j] stands contrary to division, because a division starts from a simpler thing[k] and arrives at a[l] compound.[17] Analysis, having started[m] from the compound, arrives at a simpler thing.[18] It[n] is contrary to the definitional and the demonstrative [method][o] for they make[p] one nature out of many[19] and analysis divides one into many.[q,20]

9. After having learnt these things,[r] let us proceed and show how the present writing is useful also for them.[s] It should be known that it is useful for the separative [method] in the following way. As one can see the following three items in other [areas]:[t] the item which divides, that which is divided, and that into which it is divided (e.g. in carpentry [one sees] saw, wood and the parts into which wood is divided[u]) likewise here, too, there is the item which divides, that which is divided, and that into which it is divided. Now here the genus is that which is divided,[v] and the constitutive difference is that which divides[21] and the species are that into which it is divided. Now because a division is of a

[a] Instead of "these again," the Greek reads "dissolves these" (89.13). [b] The Greek adds: "of which they consist." [c] The Greek adds: "four." [d] Instead of *εἴπωμεν οὖν καὶ περὶ τῆς τάξεως αὐτῶν· ἰστέον δὲ ὅτι, the Greek reads: "and their order is as follows" (89.24). [e] The Greek reads "for one" (89.25). [f] Cf. Arist., *APo*, 75b.31. [g] This word is absent from the Greek text. [h] Instead of "the definition … manifests," the Greek reads: "the definitions … present" (90.4). [i] There is no *ὑποκειμένου in the Greek text. [j] Instead of *ἡ ἀνάλυσις, the Greek reads: "for it stands by any means contrary to the others, for the analytical" (90.5–6). [k] Instead of "from a simpler thing," the Greek reads "from something simple" (90.7). [l] Instead of *καταντᾷ, the Greek reads: "ends at something" (90.7). [m] Instead of *ἀρχομένη, the Greek reads "starts … and" (90.10). [n] The Greek has "analysis in any way" (90.13). [o] *καὶ ἀποδεικτικήν is lacking in the Greek text. [p] The Greek reads "for the definitional makes" (90.13). [q] Instead of *μίαν εἰς πολλὰς διαιρεῖ, the Greek reads: "on the contrary, makes different things of some one thing" (90.15–16). [r] The Greek omits this passage. [s] The Greek reads: "for the dialectical methods" (90.26). [t] Instead of *ἐστὶ ἰδεῖν ἐν τοῖς ἄλλοις τρία ταῦτα, the Greek reads: "in the [areas] outside there are" (90.27). [u] Instead of *τὸν πρίονα καὶ τὸ ξύλον καὶ τὰς σανίδας εἰς ἃς τὸ ξύλον διαιρεῖται, the Greek reads: "(for the saw is the item which divides, and wood is the item which is divided, and planks are the items into which the division is made)" (90.28–29). [v] The Greek adds: "for this is what is divided."

վասն զի բաժանումն ի սեռէ բնաւորեցաւ լինել ի (20) տեսակս՝ ի ձեռն բաղկացուցիչ զանազանութեանց, (21) պիտանացու է մեզ առաջիկայ շարագրութիւնս. վասն զի ուսուցանէ՝ (22) եթէ զինչ է սեռ, եւ զինչ տեսակ, եւ զինչ բաղկացուցիչ (23) զանազանութիւնք:

10. (24) Իսկ ի սահմանականն պիտանացու է, վասն զի սահման (25) ի սեռէ եւ ի բաղկացուցիչ զանազանութեանց բաղկանայ. (26) որպէս սահման մարդոյ՝ կենդանի բանաւոր, մահկանացու, (27) մտաց եւ հանճարոյ ընդունակ: Եւ է կենդանին սեռ, իսկ այլքն (28) բաղկացուցիչ զանազանութիւնք. զորս ուսուցանէ մեզ (29) առաջիկայ շարագրութիւնս՝ եթէ զինչ է սեռ եւ զինչ բաղկացուցիչ (30) զանազանութիւնք: Իսկ եթէ ի սահմանականն պիտանացու է, (31) ապա եւ յապացուցականն. վասն զի որպէս յառաջագոյն (32) ասացաք՝ սկիզբն ապացուցի սահմանականն է: (33) Իսկ ի վերլուծականն[1] պիտանացու է. վասն զի ամենայն (34) բնաւորական իր ի նիւթ եւ ի տեսակ վերլուծանի՝ յորոց եւ (35) բաղկացեալ գոյ: Իսկ համեմատի սեռ նիւթոյ, զի որպէս նիւթ 22 ամենայն բնաւորականացն առհասարակ է, նոյնպէս եւ սեռ (2) ամենեցուն ընդ նովաւ տեսակացն հասարակաց է. իսկ (3) բաղկացուցիչ զանազանութիւնք՝ տեսակի: Ընդ այսոսիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ պրակք:

4 (5) Պրակք Դ

1. (6) Ուսեալք զդիտաւորութիւն եւ զպիտանացու առաջիկայ (7) շարագրութեանս, ասասցուք եւ զպատճառ մակագրութեանն: Եւ (8) գիտելի է, զի մակագրեալ է առաջիկայ շարագրութիւնս (9) «Պորփիւրի ներածութիւն», Պորփիւրի Փիւնիկեցւոյ՝ աշակերտի (10) Պղոտինի[2]

---

[1] M1716, M2326, M1766, M1751, P240 վերլուծականսն. [2] A, P240 // Ven. Պղուտոնի // M1746, M1766 Պղատոնի // M1716, M2326, P242 Պղոտինոսի.

nature such as to proceed by means of constitutive differences from genera to species,[a] the present writing is useful for us[b] because it teaches what a genus is, what a species is, and what constitutive differences are.[c,22]

10. It is useful for the definitional method since[d] a definition consists of a genus and constitutive differences. Like the definition of man:[e] "a rational animal, mortal, receptive of thought and knowledge."[f] "Animal" is a genus, and the rest[g] are constitutive differences, the present writing teaches us what a genus is, and what constitutive differences are. Now if it is useful for the definitional [method] then also for the demonstrative one because as we have said before,[h] the definition is the starting-point of a demonstration.[i] It is useful for the analytical [method] because every physical object[j] is decomposed into the matter and form of which it consists.[k] The genus is analogous to matter, for just as matter is common to all physical [objects], likewise also the genus is common to all species under it[l] and the constitutive[m] differences to the form. Here, with the help of God, ends the present[n] lecture.

Lecture 4

1. After having learned about the aim and the usefulness of the present writing,[o] let us also discuss[p] the reason for the title. One should know that the present writing is entitled Porphyry's *Introduction*, by Porphyry the Phoenician, pupil of Plotinus of Lycopolis. Lycopolis is in Egypt about which it is said that

---

[a] Instead of "Now because a division … to species," the Greek reads: "for species are the items divided from genera" (91.1–2). [b] Instead of **χρειῶδές ἐστι ἡμῖν*, the Greek reads: "contributes to the divisive [method]" (91.2–3). [c] The Greek simply reads "difference," without **συστατικαί*. [d] The Greek reads "thus" (91.11). [e] Instead of **ὅρος ἀνθρώπου*, the Greek reads: "man is" (91.12). [f] The Greek adds: "Note that." [g] The Greek reads: "the remaining words" (91.13). [h] The Greek reads "as we have learnt" (91.15). [i] The general sense of the Greek text is the same but there is a rearrangement and a repetition if compared to the translation: "It is useful for the demonstrative [method], for, as we have learnt, the definition is the starting-point of the demonstration. Now if the present writing is useful for the definitional [method], as it has been shown, it is clear that by the mediation of the definitional, it is also useful for the demonstrative" (91.14–18). [j] Instead of "every physical object," the Greek text reads: "physical objects" (91.18). [k] The Greek adds: "And he teaches us that." [l] The passage "for just as matter is … to all species under it" is absent from the Greek text. [m] There is no **συστατικαί* in the Greek text, and the "difference" is in the singular. [n] There is no **σὺν θεῷ … παροῦσα* in the Greek text. [o] There is no "of the present writing" in the Greek text. [p] The Greek reads: "go and discuss" (91.22).

Լիկոպօլսեցւոյ: Իսկ Լիկոպօլիս՝ յԵգիպտոս է, (11) վասն որոյ ասացեալ է, եթէ ոչ յոքունս *Եգիպտոս*,[1] բայց (12) յորժամ ծնանի՝ մեծ ծնանի: Վասն որոյ ասէ Պորփիւրիոս, (13) եթէ Պղոտինոս[2] մերային քատակեալ գոյր ամաչեցելում, (14) եթէ զիարդ արդեօք ի մարմնում իցէ. եւ կամեցելոց[3] ոմանց (15) յարուցանել նմա պատկեր՝ արգել ասելով. «Շատ է ինձ՝ որ ի (16) բնութենէս գոյ ստուերակերպութիւն, այլ ոչ (17) ստուերակերպումս ստուերակերպ կանգնել»:

2. (18) Ուսեալք յաղագս Պորփիւրի թէ ուստի, ուստի (19) Յամղիքոս, յաղագս որոց[4] ասաց Պիւթիա, թէ աստուածային (20) Ասորին եւ բազմուսումն Փինիկեցին: Բազմուսումն փինիկեցի (21) զՊորփիւրիոս ասելով, եւ աստուածային ասորի՝ զՅամղիքոս.[5] (22) վասն զի աստուածաբանութեան[6] միշտ պարապէր: Իսկ (23) «Ներածութիւն» մակագրեցաւ, վասն զի նա է որ ի ներքս ածէ (24) զմեզ յամենայն իմաստասիրութիւն. քանզի ուսուցանէ (25) յաղագս հինգ ձայնիցն՝ սեռի, տեսակի, տարբերութեան, (26) յատկի, պատահման, յորս ամենայն իմաստասիրութեան բարբառք (27) վերաբերին: Եւ յիրաւի «Ներածութիւն» գրեցաւ, եւ ոչ «Յաղագս (28) ներածութեան», զի «Ներածութիւնն» իսկապէս ինքն իսկ զիրն (29) նշանակէ, իսկ «Յաղագս ներածութեան» որպէս թէ այլ ինչ (30) իր յաղագս նորա պատմէ:

3. (31) Եկեսցուք եւ ի հարազատն: Եւ գիտելի է, եթէ ի բազում (32) իրաց ցուցանի հարազատ առաջիկայ շարագրութիւնս[7] (33) Պորփիւրի: Նախ եւ առաջին անդուստ իսկ ի նախերգանէն, (34) յորում գրեալ է «Եւլոյր հարկաւորի,[8] Քրիսաւորիէ»:[9] Իսկ Քրիսաւորիոս[10] 24 հիպատոս էր ի Հռոմ, որում զառաջիկայ շարագրութիւնս (2) առձայնեաց, զորոյ յիշատակէ եւ յայլս իւր շարագրութիւնս: (3) Եւ երկրորդ, վասն

[1] Scripsi // M1746 եգիպտացին // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766, P242, P240 եգիպտացիս. [2] A, M1716, M2326, P240, P242 // Ven. Պղուտոնիոս // M1746 Պղաւտինոս // M1766 Պղատաւնիոս // M1751 Պղատոնիոս. [3] M1746 // A, Ven., P240, M1751, M1766 կամեցելոյ // M2326, M1716, P242 կամեցեալ. [4] Scripsi // որոյ. [5] Ven., M1746 զամղիքոս // M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242 զամղիքոս. [6] Ven., M1746, P240, P242, M1716, M2326, M1766, M1751 // A աստուածաբանութեամբ. [7] Ven., M1716, P242, M1766 // A շարագրութիւն. [8] P240 կարեւորի // M1753, M1750 կարեւոր. [9] Porph., *Isag*. arm., 133. [10] M1746, M1766, M1751, P240, P242 // A, Ven Քրիսաւորիս // M1716 Քրիսաւորիսն // M2326 Քրիսաւորիսս.

Egypt[a] does not beget many but when it begets, it begets great. Porphyry says about him: that Plotinus, philosopher of our time, resembled someone who is ashamed for being in a body. When some people wished to erect a statue of him, he forbade it saying:[b] "The shadow image[c] which I have got from nature is enough for me. [One should] not erect a shadow image for me, [being myself] a shadow image."[d,23]

2. After having learned about Porphyry's origin, [let us discuss] where Iamblichus is from.[e] Pythia said about the two:[f] "the Syrian is divine and the Phoenician a polymath," calling Porphyry "a Phoenician polymath"[g] and Iamblichus "a divine Syrian"[h] for he always occupied himself with theology.[i] It was entitled *Introduction* because it introduces us into the whole of philosophy. For it teaches[j] about the five terms:[k] genus, species, difference, property, and accident, to which all terms of philosophy refer. It was reasonable to call it *Introduction*, and not *About the Introduction* because *Introduction* really means the subject itself.[l,24] *About the Introduction* would mean that it is interpreted as another text.[m]

3. Let us now come to genuineness. It should be known that Porphyry's present writing is shown to be genuine by many things. First of all by this, i.e. the proem, in which it is written: "It being necessary, Chrysaorius."[n] Chrysaorius was a consul in Rome to whom he addressed the present writing and[o] whom he also mentions[p] in his other writings. And secondly,[q] because he takes care

---

[a] We have restored the reading *Եգիպտոս* "Egypt"; most of the manuscripts read եգիպտացիս "Egyptians" ("it [Lycopolis] does not beget many Egyptians"), whereas mss M1746, M8722 which contain many preferable readings, read եգիպտացին ("the Egyptian does not beget many"). Both manuscript readings make no sense. [b] Instead of **ἐκώλυσε λέγων*, the Greek text reads: "he said that" (91.29). [c] Instead of **ὂν σκιοειδές* (cf. Plat., *Phaed*, 81.d. 2, Ammon., *in Isag*, 5.23, Olymp., *in Phaed*, 3.4.3, Elias, *in Isag*, 13.33 σκιοειδῆ φαντάσματα), the Greek reads: "image, that is the body" (91.29). [d] Cf. Porph., *Vita Plotini*, 1.7–8. [e] The Greek has a shorter sentence: "One should know that Iamblichus was Porphyry's pupil" (92.2–3). [f] The addition "I mean Porphyry and Iamblichus" (92.3) is absent from the translation. [g] The Greek adds: "for he was from Phoenicia" (92.5). [h] The Greek adds: "for he was a Syrian" (92.5). [i] Instead of **θεολογίαν ἀεί* (Pseudo-Elias 27.7 ἐπειδὴ Ἰάμβλιχος ἐθεολόγησεν), the Greek reads: "the divine" (92.7). [j] The Greek adds "us." [k] The Greek adds: "I mean." [l] Instead of the last clause, the Greek reads: "in order to designate more efficiently the writing and that he teaches us about the introduction itself" (92.11–12). [m] The Greek has a different sentence: "For those with a preposition introduce some lowering and diminution, as *About the Soul, About the Critical Days*" (92.14–15). [n] There is no **ἐν ᾧ γέγραπται Ὄντος ἀναγκαίου, Χρυσαόριε* (Porph., *Isag*, 1.3.) in the Greek text. [o] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "for he addresses a certain Chrysaorius, consul of Rome, whom he also addresses in his other writings" (92.18–19). [p] The Greek reads: "and because he mentions this writing and" (92.19–20). [q] The Greek text; it reads "there" (92.21) instead.

զի հոգ տանի հաւաստութեան, որ է (4) առանձին Պորփիւրի. վասն զի գ ելոց[1] յեղանակաց անհաւաստութեան,[2] (5) որպէս ուսանելոց եմք ի նախերգանի նորին շարագրութեան, (6) դա ինքն Պորփիւրիոս ամենայն հաւաստութեան[3] հոգ տանի: (7) Ընդ այսոսիկ եւ հարազատդ:

4. (8) Ընդ որս ասասցուք եւ զդասաւորութիւն նորին (9) շարագրութեան: Եւ գիտելի է, զի «Ստորոգութիւնքն» Արիստոտէլի (10) նախադասին ամենայն իմաստասիրութեան:[4] Իսկ (11) «Ներածութիւնքս» Պորփիւրի պիտանանան մեզ ի «Ստորոգութիւնսն» (12) Արիստոտէլի, որպէս ի պիտանացումն ուսաք: Ապա ուրեմն (13) պարտ է զառաջիկայ շարագրութիւնս՝ Արիստոտէլի (14) շարագրութեանցն նախադասել:

5. (15) Յետ որոյ ասասցուք զ'ի գլուխսն բաժանումն: Եւ գիտելի (16) է, զի յերկուս գլուխս բաժանի առաջիկայ շարագրութիւնս. (17) յառաջնումն ուսուցանէ[5]՝ եթէ զինչ իւրաքանչիւր ոք է (18) ի հինգ բարբառոցդ. իսկ յերկրորդումն զհաղորդութիւն դոցա (19) որ[6] առ միմեանս եւ զզանազանութիւնս:

6. (20) Ասասցուք եւ զվարդապետական յեղանակն: Եւ գիտելի (21) է, եթէ չորից ելոց վարդապետական յեղանակաց՝ զչորեսինն (22) ի կիր արկանէ, եւ բաժանականին՝ յորժամ բաժանէ զհինգ (23) բարբառսդ, եւ սահմանականին՝ յորժամ սահմանէ զնոսա, եւ (24) ապացուցականին՝ յորժամ ցուցանէ զիւրաքանչիւր ոք ի (25) նոցանէ: Այլ եւ զվերլուծականն արկանէ ի կիր՝ յորժամ (26) զիւրաքանչիւր բարբառոյ ստորագրութիւն[7] ի բառս լուծանէ, եւ (27) հաւաստեցուցանէ զիւրաքանչիւր ոք ի բառից:

[1] Scripsi // A, Ven., P240, P242, M1746, M1716 զրելոց // M2326, M1751, M1766 զրեցելոց. [2] M1746, M1751 // A, Ven., P240, P242, M1766 հաւաստութեան // M1716, M2326 հաւաստութեանց. [3] M2326, M1716, P240, P242 // A, Ven., M1746, M1751, M1766 հաւաստութեամբ. [4] Ven. *v.l.*, M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 պիտոյ են մեզ յամենայն իմաստասիրութիւն. [5] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + զմեզ. [6] M1746, P242, P240, M1751, M1766 // A, Ven., M2326, M1716 om. [7] M1746, M1716, M2326 (in marg. ազր), M1751 ստորոգութիւն // P242 ստորագրութիւն corrected ստորոգութիւն.

of clarity, which is peculiar to Porphyry.[a] For the modes of unclarity[b] are three as we shall learn in the proem of this writing; Porphyry[c] himself takes care of all[d] clarity. So much about[e] the genuineness.

4. Let us also discuss the order of this writing.[f] It should be known that Aristotle's *Categories* precede the whole of philosophy. Porphyry's *Introduction* is useful to us as far as Aristotle's *Categories* are concerned, as we have learnt in the section on the usefulness.[g] Therefore, one must put the present writing at the head of Aristotle's writings.[h,25]

5. Next,[i] let us also discuss the division into chapters. It should be known that the present writing is divided into two chapters.[j] In the first[k] he explains what each of the five terms is,[l] in the second[m] the features they have in common with one another[n] and their differences.[26]

6. Let us also speak about the mode of instruction.[o] It should be known that the modes of instruction are four;[p] he makes use of all four modes. Of the divisive form when he divides the five terms.[q] Of the definitional form, when he defines them[r] and of the demonstrative form when he demonstrates each of them.[s] He also makes use of[t] the analytical form when he resolves the delineation of each term[u] into expressions and clarifies each of the expressions.[27]

---

[a] The Greek reads "him" (92.21). [b] The Greek reads: "the modes according to which unclarity arises" (92.22). [c] "He himself" in the Greek. [d] The Greek reads "very much" (92.23). [e] Instead of **ἐν τούτοις*, the Greek reads "this" (92.23). [f] The Greek reads: "Let us also move to the order" (92.24). [g] The two sentences are rearranged in the translation, as compared to the Greek, and there are other minor divergences, so the Greek reads: "It should be known that the present writing is prior to the whole of philosophy, for if, as we have learnt in the section on the usefulness, the present writing is useful for Aristotle's *Categories*, and Aristotle's *Categories* has the first position (for it is prior to the whole of philosophy)" (92.25–27). [h] The Greek sentence differs: "It is clear that the present writing is put with good reason before the whole of philosophy" (92.28–29). [i] The Greek reads: "let us go and" (93.6). [j] The Greek reads "sections" (93.7). [k] The Greek adds "section." [l] The Greek adds: "e.g. what a genus is, what a species is, etc." [m] The Greek adds "section." [n] There is no **τὰς πρὸς ἀλλήλους* in the Greek text. [o] The Greek reads: "Let us go to the mode of instruction and say of what mode of instruction he makes use" (93.25–26). [p] The Greek adds: "according to Aristotle, i.e. divisive, definitional, demonstrative, and analytical." [q] Instead of "the five terms," the Greek reads: "the substance into a body and an incorporeal item, etc. Likewise" (93.29). Cf. ps.-Elias 27.23–24 διαιρετικῷ γὰρ κέχρηται ὅταν διαιρῇ ταύτας πέντε φωνάς. [r] Instead of "he defines them," the Greek reads: "delineates the five terms, for delineation is the image of definition" (93.30–31). [s] Instead of "each of them" the Greek reads: "how are the differences observed in the genus, potentially or in actuality?" (93.32). [t] There is no "he also makes use of" in the Greek text, it reads just "and". [u] Instead of "of each term," the Greek reads "the five terms" (94.1).

7. (28) Յետ որոյ ասասցուք՝ եթէ յինչ մասն իմաստասիրութեան (29) վերաբերի առաջիկայ շարագրութիւնս: Եւ գիտելի է, թէ ի (30) բանական մասն իմաստասիրութեան վերաբերի առաջիկայ (31) շարագրութիւնս: Իսկ բանականն՝ եթէ մա՛սն է (32) իմաստասիրութեան, եւ եթէ գործի, ի «Ստորոգութիւնս» (33) Արիստոտէլի ուսցուք: Ընդ այսոսիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ (34) գործաւորութիւնս:

5 (35) Պրակք Ե

1. (36) «Ելոյր հարկաւորի, Քրիսաւորիէ»:[1] Յանկումն ունելով (37) նախերգանաց՝ յիրաւի կարծեցեալ, քանզի ամենայն ինչ 26 յանկումն ունել բնաւորեցան՝ որք ըստ մեզս են, բայց միայն (2) յառաքինութեանց, փութապէս զառաջիկայ զհանդէսս[2] զգեցցուք, (3) եւ եկեալք ի նոյն ինքն ի «Ներածութեանն» պատմութիւն, որ (4) անդուստ իսկ ի սկզբանն զերիս զայսոսիկ աւանդեաց՝ (5) զդիտաւորութիւնն, զպիտանացուն եւ[3] զվարդապետական յեղանակն: Եւ (6) երկաքանչիւրոցս այսոցիկ առ ինքն յարաքարշելով՝ (7) դիտաւորութեանն ասեմ եւ պիտանացուին, զընդմէջ ճանապարհ ունելով Պորփիւրիոս՝ խառնեաց զերկաքանչիւրսդ (9) զդիտաւորութիւն եւ զպիտանացուն. եւ յերկուս բաժանեալ զպիտանացուն՝ (10) ի մէջ նոցին եդ զդիտաւորութիւն:

2. (11) Եւ ասի դիտաւորութիւն յարաքարշել զմեզ առ ինքն. վասն (12) զի, ըստ Պղատոնի, «մի է սկիզբն ճշմարիտ խորհելոյ՝ գիտել (13) յաղագս ոյր է մտածութիւնն. ապա թէ ոչ՝ հարկ է (14) յամենայնէն վրիպել». քանզի

---

[1] Porph., *Isag* arm., 133. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M1751, M1766 հանդէս // M1716, M2326 զհանդէս. [3] M1716, P242, P240 // A, Ven., M1746, M2326, M1751, M1766 om.

7. Next,[a] let us state to which part of philosophy the present writing[b] belongs. It should be known that the present writing belongs to the logical part of philosophy.[c] Whether logic is a part of philosophy or an instrument, we shall learn from Aristotle's *Categories*.[d] Here, with the help of God, ends the present study.

Lecture 5[e]

1. "It being necessary, Chrysaorius."[f] Since we reasonably[g] believe that we are satieted[h] with proems (for all of the things up to us are of a nature such as to[i] have got a point of satiety, except the virtues), [so] let us eagerly enter the present contests,[j] by coming to the interpretation of the *Introduction* itself,[k] which already at the beginning[l] presents the following[m] three things: the aim, the usefulness and the mode of instruction.[28] While each of them, I mean the aim and the usefulness, drew them to itself,[n] Porphyry, adopting the middle way, mixed both, the aim and the usefulness, divided the usefulness into two and put the aim between them.

2. The aim is said to draw[o] us to itself because[p] according to Plato, "All good counsel begins in the same way; a man should know what the inquiry is about, or he will necessarily go astray."[q] For someone who is ignorant

---

[a] The Greek reads: "Let us go and" (94.7). [b] There is no **φιλοσοφίας* and **τὸ παρὸν σύγγραμμα* in the Greek text. [c] Instead of "the logical part of philosophy," the Greek reads: "logic" (94.8). [d] The Greek reads: "from the *Categories*." [e] The Greek has the following title: "With the Help of God, Scholia on Porphyry's *Introduction* Dictated by David, the Most God-loving and Godly-minded Philosopher. Lecture 1" (95.1–3). This is the beginning of the main part of the Greek *Commentary*. [f] This quotation from Porph. *Isag*, 1.3 (Ὄντος ἀναγκαίου, Χρυσαόριε) is absent from the Greek text. [g] Instead of **εὐλόγως*, the Greek reads "because" (95.5). [h] Armenian manuscripts have the corrupted reading յանկուման/յանգուման ("end, termination") instead of յագուման (= κόρος). [i] "Are of a nature such as to" has no correspondence in the Greek text. [j] Instead of "the present contests," the Greek reads: "the contests themselves." The Greek ὑποδυσώμεθα, here "let us undertake," is rendered literally by a semantic calque: "let us put on." [k] Instead of **τῆς αὐτῆς Εἰσαγωγῆς*, the Greek reads: "of the text at hand. So this present text, I mean the proem, has a twofold exposition" (95.7–8). [l] The Greek reads: "in the first part of the proem" (95.9). [m] The Greek reads "some" (95.9). [n] Instead of **ἑκατέρου οὖν τούτων πρὸς ἑαυτὸ ἀνθέλκοντος*, the Greek contains the continuation of the previous sentence: "and being drawn by both in opposite directions" (95.15). [o] The Greek reads just "draws" (95.18). [p] The Greek adds: "one should start with it, if then." [q] Cf. Plat. *Phaedr*. 237b–c: μία ἀρχὴ τοῖς μέλλουσι καλῶς βουλεύσεσθαι· εἰδέναι δεῖ περὶ οὗ ἂν ᾖ ἡ βουλή, ἢ παντὸς ἁμαρτάνειν ἀνάγκη. David's discrepancies with Plato are exactly reflected in the Armenian version.

որ զդիտաւորութիւն առաջիկայ (15) շարագրութեանն անգիտանայ, եւ ոչ ասացելոցն այնպիսին հետեւիլ (16) կարող գոյ: (17) Իսկ պիտանացուն ասի յարաքարշել զմեզ առ ինքն, վասն (18) զի գիտելով[1] զպիտանացուն առաջիկայ շարագրութեան՝ (19) սքանչանամք: Իսկ սքանչանք սկիզբն են իմաստասիրութեան: (20) Եւ զի սքանչանք սկիզբ են իմաստասիրութեան՝ աստուստ (21) պարտ է գիտել. վասն զի թէ ոչ սքանչանայ ոք՝ եւ ոչ ի խնդիր (22) անկանի[2] եւ ոչ իմաստասիրէ: Որգոն՝ յորժամ տեսանելով ոք (23) զծիածանդ, եւ ոչ սքանչանայ՝ եթէ զինչ իցէ եւ ուստի (24) բաղկանայցեն խառնուածք նորին երփն երփն գունոցն, ոչ (25) անկանի ի խնդիր. իսկ եթէ սքանչանայ, ապա եւ ի խնդիր (26) անկանի, ապա եւ իմաստասիրել ձեռնարկէ: Ապա ուրեմն պարտ է (27) ի պիտանացուէն սկիզբն առնել. վասն զի, որպէս ասացաք, ի (28) ձեռն սքանչման նա է սկիզբն իմաստասիրութեան:

3. (29) Արդ երկաքանչիւրոցս այսոցիկ զմեզ առ ինքն (30) յարաքարշելով՝ դիտաւորութեանն եւ պիտանացուին, զընդմէջ (31) ճանապարհ ունելով Պորփիւրիոս խառնեաց զերկոսին: Եւ (32) եռակի ելոյ պիտանացուին՝ նախ դնէ զառաջին մասն (33) պիտանացուին, ասելով՝ թէ «եւ առ ի[3] Արիստոտէլի Ստորոգութեանցն (34) վարդապետութիւն»:[4] Եւ յետ առաջին մասին պիտանացուին ի (35) վերայ ածէ «զգիտելն՝ եթէ զինչ է սեռ, եւ զինչ տարբերութիւն, (36) զինչ տեսակ, զինչ յատուկ եւ[5] զինչ պատահումն»,[6] որ է 28 դիտաւորութիւն, այսինքն եթէ յաղագս հնգիցս այսոցիկ է (2) դիտաւորութիւն:

---

[1] Scripsi // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 գտանելով. [2] M1766, M1751, P240 + եւ եթէ ոչ ի խնդիր անկանի. [3] P242, M2326, M1716 // M1746 առ // A, Ven, P240, M1751, M1766 յ'առ'ս. [4] Porph., *Isag* arm., 133: յ'առ'ս Արիստոտէլի ստորոգութեանցն վարդապետութիւն. [5] P240, M1716 // A, Ven., M1751, P242 om. [6] Porph., *Isag* arm., 133: զինչ է սեռ, եւ զինչ տարբերութիւն, ինչ տեսակ, զինչ յատուկ, զինչ պատահումն.

of the aim of the present[a] writing, will neither be able to follow the words said. The usefulness is said to draw[b] us to itself because, if we know the usefulness of the present writing,[c] we wonder. And being in wonder is the starting-point of philosophy.[d,29] The fact that[e] being in wonder is the starting-point of philosophy should be known from the following.[f] If someone is not wondering,[g] he does not arrive at examinations and does not philosophise.[h] As if someone, when he sees a rainbow, is not wondering about what it is, and of what the mixtures of its variegated colours consist,[i] he does not arrive at an examination.[j] But if he wonders then he arrives at an examination and starts to philosophize.[k] Therefore, one should start with the usefulness. For, as we have said, due to being in wonder it is the beginning of philosophy.[l,30]

3. Now since[m] both of these things, aim and usefulness, draw us to themselves, Porphyry choosing[n] the middle way, confused the two.[o] Given that the usefulness[p] is threefold, he first brings forward the first part of the section on the usefulness, saying:[q,31] "even for a schooling in Aristotle's predications." And after the first part of the section on the usefulness, he adds:[r] "to know what is a genus and what is a difference and what a species and what a property and what an accident," which is the aim, i.e. the aim concerning these five things.[s]

---

[a] This word is absent from the Greek text. [b] The Greek reads just "draws" (95.22). [c] Instead of "of the present writing," the Greek text reads: "that arises from the writing, we read it more eagerly" (95.23). [d] Instead of this sentence, the Greek contains the following passage: "For if one does not wonder at anything, one does not arrive at an examination" (96.1). [e] The Greek reads "because" (96.10); զի in Armenian may mean "because," and thus corresponds to ἐπειδή, but in this context, it has the usual meaning "that." [f] There is no "should be known from the following" in the Greek text. [g] The Greek adds: "at something." [h] Instead of **οὐδὲ φιλοσοφεῖ*, the Greek reads: "about it." [i] There is no "about what … consist" (**ὅτι τί ἐστι καὶ πόθεν σύγκεινται συγχύσεις αὐτοῦ ποικίλων χρωμάτων*) in the Greek text. Cf. ἡ ἶρις … φυλάξασα … τὸ ἀσύγχυτον τῶν χρωμάτων (Elias, *in Isag*, 40.23–24). [j] The Greek adds: "of from where it comes." [k] This sentence has no correspondence in the Greek original. [l] Instead of "as we have said, due to being in wonder it is the beginning of philosophy," the Greek reads: "as has been said, when we know the usefulness arising from this writing, we read the writing more eagerly" (96.13–15). [m] The Greek adds: "as was said." [n] The Greek reads "going" (96.21). [o] The Greek reads: "confused the usefulness with the aim and put the aim in the middle of the usefulness" (96.22). [p] The Greek adds: "of the present writing." [q] Instead of "he first brings forward the first part of the section on the usefulness, saying," the Greek reads: "as was said in the proem" (96.23–24). [r] There is no **μετὰ δὲ τὸ πρῶτον μέρος τοῦ χρησίμου ἐπάγει τό* in the Greek text. Cf. τὸν ἕνα τρόπον τοῦ χρησίμου ἐνταῦθα διδάσκει (Elias, *in Isag*, 44.2). [s] There is no "which is the aim (**σκοπός*), i.e. the aim concerning these five things," in the Greek text. Cf. Ἐνταῦθα τὸν σκοπὸν λέγει, ὅτι σκοπὸν ἔχει περὶ γενικῶν φωνῶν διαλαβεῖν καὶ καθολικῶν (Elias, *in Isag*, 44.4–5).

4. (3) Իսկ ասելն[1]՝ թէ «ի սահմանացն բացատրութիւն, եւ (4) ամենեւին յաղագս բաժանման եւ ապացուցութեան»,[2] զերրորդ[3] մասն (5) պիտանացուին ուսուցանէ, եթէ ի տրամաբանական հնարս (6) պիտանացու գոյ: Իսկ ասելովն զեւն շաղկապ՝ թէ «եւ (7) յԱրիստոտէլի ստորոգութեանցն՝ վարդապետութիւն», յայտ արար թէ ոչ (8) միայն առ ի գիտել զԱրիստոտէլի ստորոգութիւնսն (9) պիտանացու է, այլ եւ յամենայն իմաստասիրութիւն՝ որ է երկրորդ[4] (10) մասն պիտանացուին: Դարձեալ ասելն[5]՝ թէ, «եւ ի սահմանացն (11) բացատրութիւն»,[6] ոչ միայն զերրորդ մասն պիտանացուին (12) յայտ արար, այլ եւ զվարդապետական յեղանակն. վասն զի (13) ամենայն վարդապետական յեղանակ ըստ չորից (14) տրամաբանական հնարից եղանի:

5. (15) Բայց խնդրելի է՝ թէ զի՞ նախ զսեռ[7] դասեաց եւ[8] երկրորդ (16) զտարբերութիւն, երրորդ զտեսակ, չորրորդ զյատուկ, (17) հինգերորդ զպատահումն: Բայց յառաջ քան զայս ասասցուք՝ թէ (18) յէականացն ոմանք մասնականք են եւ ոմանք հանուրք: Արդ (19) մասնականացն եւ ենթալուսնեացն ոչ ինչ միշտ եւ նոյնպէս (20) բնաւորեցան գոլ. իսկ հանրականքն միշտ եւ նոյնպէս (21) բնաւորեցան գոլ: Իսկ[9] արդ զայս գիտելով՝ իմաստասիրութիւն (22) ըստ նմանութեան բնութեան զհանրականօք եղանի, որք (23) միշտ եւ նոյնպէս բնաւորեցան գոլ: Իսկ

[1] A, Ven., P240 // P242, M2326, M1716 յասելն. [2] Porph., *Isag* arm., 133: ի սահմանացն բացատրութիւն, եւ բոլորովին յաղագս բաժանման եւ ապացուցի. [3] A, Ven., P240, M1766, M1751 // M1746, P242, M2326, M1716 երկրորդ. [4] A, Ven., P240, M1766 // M1746, P242, M2326, M1716 երրորդ. [5] A, Ven. // P242, P240, M2326, M1716 յասելն. [6] Porph., *Isag* arm., 133. [7] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 սեռ. [8] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P242, P240, M1751, M1766 om. [9] M1746, M1716, M2326, P240, P242 om.

4. And by saying[a] "for the presentation of definitions, and generally for matters concerning division and proof" he presents the third part of the usefulness, that it is useful for the dialectical methods.[b] And[c] by using the conjunction "and," that is to say:[d] "and[e] for a schooling in Aristotle's predications," he demonstrated that it[f] is useful not only for learning[g] Aristotle's predications but also for the whole of philosophy which is the second part of the usefulness.[h,32] Again,[i] saying "also for the presentation of definitions,"[j] he revealed not only[k] the third part[l] of the usefulness but also the mode of instruction. For every mode of instruction is realised according to four dialectical methods.[m]

5. But one should examine[33] why he put the genus first, the difference second, the species third, the property fourth, the accident fifth. But before this let us state that some of the beings are particular and some universal.[n] Now particulars and sublunary things are not of a nature such as to behave always in the same manner[o] but universal items are of a nature such as to behave always in the same manner.[p] Now knowing this,[q] philosophy, in imitation of nature, deals with universal items, which are of a nature such as to behave always in the same manner.[34] Particulars, also called individuals, are not always and in

[a] There is no **τὸ δὲ λέγειν ὅτι* in the Greek text while the Armenian has no equivalent for "and also" in the quotation (97.1). [b] There is no "he presents the third part of the usefulness, that it is useful for the dialectical methods" in the Greek text. [c] The Greek adds: "and note that." [d] There is no "the conjunction 'and,' that is to say" (**τὸ καὶ σύνδεσμον ὅτι*) in the Greek text. [e] Barnes has translated this καί in Porphyry as "even" (5.19). [f] "The present writing" (97.6) is not rendered in the Armenian. [g] "For learning" is absent from the Greek text. [h] There is no "which is the second part of the usefulness." In the Greek text. [i] This word is absent from the Greek text. [j] The Greek adds the continuation of the quotation: "and generally for matters concerning division and proof." [k] There is no "not only" in the Greek text, neither "but also the mode of instruction" in the end. [l] Instead of **μέρος*, there is "mode" in the Greek (97.15). [m] The two versions are quite different here; the Armenian corresponds to the following hypothetical Greek sentence: **ἐπειδὴ πᾶς ὁ διδασκαλικὸς τρόπος κατὰ τέσσαρας τὰς* διαλεκτικὰς μεθόδους *γίνεται*, while the current Greek text means: "i.e. the present writing is also useful for the dialectical methods, for the separative, the definitional, the demonstrative and the analytical; it also explains the mode of instruction, as we shall learn in sequence. This much about this" (97.16–18). [n] There is no "that some of the beings are particular and some universal" in the Greek text. It reads: "some few things from outside" (97.22). [o] Instead of *τὰ *οὖν* μερικὰ *καὶ ὑποσελήνα* (cf. Dav., *in Cat*, 205.7) *οὐδέν ἀεὶ καὶ ὡσαύτως πέφυκαν ἔχειν*, the Greek reads: "It should be known that since the particulars behave differently at different times, and are always in destruction and in change and do not participate in rest" (97.22–24). Cf. also τὰ δὲ ἀπὸ μέρους, καὶ τούτων τὰ μέν ἐστιν ὑποσέληνα … (Philop. *in de An*, 15.594.21–22). [p] This sentence (starting with "but universal items …") has no equivalent in the Greek. [q] The Greek text reads: "for the sake of this" (97.24).

մասնականքն, որ (24) կոչին անհատք, ոչ գոլով միշտ եւ նոյնպէս, վասն այնորիկ ոչ (25) նոքօք բաղկանայ իմաստասիրութիւն: Եւ ասին մասնականք (26) Սոկրատէս,[1] Պղատոն, Ալկիպիադ, որք եւ անհատք կոչին: (27) Իսկ անհատք կոչին, վասն զի բաժանելով ոչ կարեն պահել (28) զառաջին տեսակն, քանզի որպէս բոլոր ի մասունս բաժանի. (29) զի ամենայն բոլոր ի մասունս բաժանելով՝ ոչ պահէ (30) զառաջին տեսակն:

6. (31) Արդ վասն զի ընդհանրականքն պատուականագոյնք են, (32) որպէս միշտ եւ նոյնպէս գոլով, վասն այսորիկ նախ եւ (33) առաջին զսեռ դասեաց Պորփիւրիոս՝ որպէս ընդհանրական քան (34) զտարբերութիւն եւ զտեսակ: Քանզի որ ինչ բանական է՝ որ (35) է տարբերութիւն, նա եւ կենդանի է՝ որ է սեռ. այլ ոչ՝ որ ինչ (36) կենդանի է,[2] նա եւ բանական: Արդ, վասն զի (37) ընդհանրականագոյն է սեռ քան զտարբերութիւն, եւ վասն նորին եւ (38) պատուականագոյն, վասն այնորիկ նախադասեցաւ: Իսկ 30 զտարբերութիւն նախադասեաց տեսակի վասն նորին պատճառի. զի (2) տարբերութիւն հանրականագոյն է քան զտեսակ. վասն զի (3) որ ինչ մարդ է՝ որ է տեսակ, նա եւ բանական՝ որ է (4) տարբերութիւն. այլ ոչ՝ որ ինչ բանական, նա եւ մարդ: Վասն այսորիկ (5) նախադասեցաւ տարբերութիւն քան զտեսակ:

7. (6) Իսկ զտեսակն նախադասեաց յատկի եւ պատահման, (7) վասն զի տեսակ եղուտ է. իսկ յատուկ եւ պատահումն՝ (8) մակեղուտ. եւ պատուականագոյն է եղուտն քան զմակեղուտն: (9) Վասն որոյ տարակուսեն[3] ոմանք ասելով, թէ եւ յատուկ՝ է (10) ուրեք որ գտանի եղուտ՝ որպէս մտաց եւ հանճարոյ ընդունակ, (11) վասն է՞ր նախադասեաց զտեսակն քան զեղուտ յատուկն: (12) Զայս տարակուսութիւն լուծանելով ասեմք, թէ վասն զի (13) տեսակ հանապազ եղուտ է. իսկ ոչ հանապազ եղուտ է

[1] Ven., M1716, P240 Սոկրատ. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om.
[3] M1766, M1751 տարակուսին.

the same manner and this is why philosophy is not constituted by them.[a,35] Socrates, Plato, and Alcibiades who are also called individuals are said to be particulars.[b] And they are called individuals because, when being divided, they cannot preserve their former species.[c,36] For they are divided into parts like the whole, for each whole, being divided into parts, does not preserve its former species.[d,37]

6. Now since universals are, as they are always and in the same manner, more honourable, for this reason, Porphyry put genus as a universal before difference and species. For whatever is rational, which is a difference, is also an animal, which is a genus, but not whatever is an animal is also rational. Now since genus is more universal than difference and, for this reason, more honourable, for this reason it was put before.[e] And for the same reason, he put the difference before[f] the species: because a difference is more universal than a species.[38] For if something is man, which is a species, it is also rational, which is a difference, but not if it is rational, it is also a man. That is why the difference was put before the species.[g]

7. And he put the species before[h] the property and the accident because a species is[i] substantial, whilst a property and an accident are post-substantial.[j] And a substantial item[k] is more honourable than a post-substantial item. This is why some are puzzled, saying that a property, too, is sometimes found to be substantial e.g. "receptive of thought and knowledge." Why did he put the species before the substantial property? Solving this puzzle we claim that, because a species is always substantial whereas a property is not always

---

[a] The Greek sentence differs: "and they are called particulars, and singulars and individuals" (97.26–27). [b] Instead of this sentence, the Greek contains a longer passage: "as universal man [is divided] into Socrates, Plato Alcibiades, in the same way they are not divided into something complete; for although Socrates is divided into arms, legs and head, he is nevertheless not divided into something complete. For neither the arm by itself is something complete, nor the leg by itself, nor the head by itself. Now, for this reason, they are called individuals. Because, as has been said, they are not divided into something complete" (97.32–98). [c] Instead of "they cannot preserve their former species," the Greek reads: "do not preserve their own species" (98.4–5). [d] Instead of "for each whole … its former species," the Greek reads: "and being divided, like the whole, into parts, they do not preserve their own species" (98.9–10). [e] The Armenian text of this part of paragraph 6 differs from the Greek text on p. 98.26–99.13. The common feature of the two passages is that both are dedicated to the order of the five terms. [f] The Greek reads simply: "the difference precedes" (99.13). [g] Instead of this sentence, the Greek reads: "for not only man is rational but also angel and demon" (99.15–16). [h] Instead of "he put the species before," the Greek reads: "the species precedes" (99.16). [i] The Greek adds "only." [j] Instead of **καὶ συμβεβηκὸς ἐπουσιῶδές εἰσι*, the Greek reads: "is not only substantial, as has been said" (99.17–18). [k] The Greek adds: "as has been shown."

յատուկն՝ (14) այլ եւ մակեղուտ, վասն այսորիկ նախադասեաց զհանապազ (15) եղուտն ոչ հանապազ եղտին:

8. Իսկ զյատուկն նախադասեաց (16) պատահման, վասն զի յատուկն[1]՝ է ուրեք *որ*[2] եղուտ գտանի, (17) որպէս մտաց եւ հանճարոյ ընդունակն. իսկ պատահումն՝ (18) հանապազ մակեղուտ: Արդ այսորքիկ եւ վասն դասաւորութեան հինգ (19) բարբառոցդ: (20) Եւ դարձեալ ըստ այլ յեղանակի նախադասի յատուկ (21) պատահման, թէպէտ եւ պատահումն հանրականագոյն է. վասն (22) զի յատուկն անդրադարձի առ այն՝ որոյ է յատուկ, որգոն որ (23) ինչ մարդ[3]՝ ծիծաղական, եւ որ ինչ ծիծաղական՝ նա եւ (24) մարդ: Իսկ պատահումն ոչ անդրադարձի. քանզի որ ինչ (25) ագռաւ՝ նա եւ սեաւ, այլ ոչ որ ինչ սեաւ՝ նա ագռաւ: (26) Ընդ այսոսիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ (27) տեսութիւն:

6 32 Դրակք Զ

1. (2) «Գոլով կարեւոր, Քրիսաւորիէ»:[4] Աստուստ տարակուսեն[5] (3) ոմանք, թէ ընդէ՞ր զգոլն կարեւորին նախադասեաց: Առ *որ*[6] (4) ասեմք, թէ վասն զի պարտ է սկիզբն ի հանրականագունիցն (5) առնել, զնոյն

---

[1] P240, M1500, M3501, M1810 // A յատուկ. [2] M1746, P242, P240, M1716 // A, Ven., M2326, M1751, M1766 զի. [3] M1746, P242, P240, M1716 // A, Ven., M2326, M1751, M1766 + նա. [4] Porph., *Isag* arm., 133: Եւլոյր հարկաւորի, Քրիսաւորիէ. [5] M1766, M1751 տարակուսին. [6] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242 որս.

substantial but also post-substantial, for this reason, he put what is always substantial before what is not always substantial.[a]

8. And he put the property before[b] the accident because the property is sometimes found to be[c] substantial, e.g. "receptive of thought and knowledge," but the accident is always[d] post-substantial.[e,39] Now so much for the order of the five terms.[f] And again,[g] in another manner,[h] the property is put before the accident, although the accident is more universal.[i] For the property is convertible into the item of which it is a property, e.g.[j] "if something is a man, it is laughing", and "if something is laughing, it is a man."[40] But the accident is not convertible, for "if something is a raven, it is black," but not "if something is black, it is a raven."[k,41] Here, with the help of God, ends the present exposition.

Lecture 6[l]

1. "It being necessary, Chrysaorius."[m] Concerning this remark, some are puzzled why he put "being" before "necessary."[n] We say to this that, since it is necessary to start with the more universal,[o,42] after having considered the matter in this

---

[a] This passage (starting with "This is why some are puzzled …"). [b] Instead of "he put the property before," the Greek reads: "the property precedes" (99.19). [c] Instead of *ἐστί ποτε οὐσιῶδες εὑρισκόμενον, the Greek reads: "is both substantial and post-substantial" (99.20). [d] The Greek reads "only" (99.19). [e] In the Greek original, property and accident are treated in reverse order; besides, it lacks the passage "as 'receptive of thought and knowledge'." [f] This sentence of the translation has no correspondence in the Greek original. [g] There is no "and again" in the Greek text. [h] Instead of the usual *τρόπον, the Greek reads: "according to another argument" (99.23). [i] There is no "although the accident is more universal," in the Greek text. [j] Instead of "into the item of which it is a property, e.g.," the Greek reads: "for I can say that" (99.23). [k] Instead of this example, the Greek reads: "I cannot say that if something is a swan, it is white, and if something is white, it is a swan" (99.25–26). [l] The corresponding Greek chapters are "Lecture 2," "Lecture 3" (starting at l. 6.4), and "Lecture 4" (starting at l. 6.7). [m] *Χρυσαόριε is omitted in the Greek text. [n] Instead of this sentence, the Greek reads: "Some critisise that the beginning is put badly. For they say: if being is homonymous, and what is homonymous is indeterminate, therefore being is indeterminate. And one should not begin with the indeterminate. And against this we say that 'being' is not homonymous, as was already shown earlier, but derived from one item. And what is 'derived from one item,' we shall finally see in [the commentary on] the *Categories*. Moreover, they say: why did he not put 'necessary' before 'being'?" (99.31–100.5). [o] Instead of "that, since it is necessary to start with the more universal," the Greek reads: "three reasons, firstly, that he put 'being' as more universal before 'necessary'" (100.6–7).

խորհելով[1] Պորփիւրիոս՝ ի գոյէն սկիզբն (6) արար. իսկ կարեւորն բազմապատկաբար ասի: Եւ պարտ է (7) գիտել՝ եթէ երկուք այսոքիկ յարակայանան միմեանց՝ բարին եւ (8) պիտանացուն: Իսկ պիտանացուն բաժանի յերկուս՝ ի (9) հոմանունն *սեռին պիտանացու*[2] եւ ի կարեւորն. եւ բարի այն է՝ որ վասն ինքեան (10) է ընտրելի, որգոն՝ բարեպաշտութիւն, բարերջանկութիւն: (11) Իսկ *պիտանացուն*[3] որ հակորոշի կարեւորին, որ առընթեր գոլով (12) ոչ գոյացուցանէ, եւ ոչ գոլով ոչ ապականէ. որպէս այսպիսի (13) ինչ եւ կամ այնպիսի հանդերձ, կայձն եւ այծենակաճն: Իսկ (14) կարեւոր է՝ որ առընթեր գոլով գոյացուցանէ, եւ ոչ գոլով (15) ապականէ:

2. (16) Արդ այսպիսի կարեւոր վեցաբար ասի գոլ. կամ որպէս (17) նիւթ, որպէս նաւակառուցի՝ տախտակք, եւ բրտին՝ կաւ. կամ (18) որպէս զանազանութիւն, որպէս յորժամ ասեմք կարեւոր գոլ (19) մարդոյ զբանականն. կամ բռնութեամբ, որպէս յորժամ (20) ասեմք՝ կարեւորապէս որ ընդ մէջն կտրի՝ վախճանի, այս ինքն (21) հարկաւորապէս. *եւ*[4] որպէս հետեւիլն, *որպէս*[5] յորժամ ասեմք՝ եթէ (22) կարեւորապէս հետեւի առաջարկութեանցն[6] եզրակացութիւնն: (23) Բայց ասի կարեւոր, եւ որ վասն իւր փախչելի,[7] բայց վասն (24) այլոյ ընտրելի, որպէս երակահատն. քանզի նշտրակն վասն (25) իւր ինքեան փախչելի է՝ վասն զի ցաւեցուցանէ. իսկ վասն (26) առողջութեան ընտրելի: Ասի կարեւոր՝ եւ որ վասն իւր եւ վասն (27) այլոյ ընտրելի[8] որպէս[9] առողջութիւնս. (28) վասն իւր ընտրելի է, եւ վասն այլոյ, այս ինքն վասն (29) անձնաւորական ներգործութեանցն. քանզի ոչ երբէք կանխեն առ ի (30) յազդել անձնաւորական ներգործութիւնքն առանց (31) առողջութեան: Արդ ըստ այսմ վերջին նշանակութեանս կարեւոր՝ ասի (32) գոլ եւ առաջիկայ

[1] P240 // A, Ven., M1746, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 + եւ. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240 (in marg. պիտանացուն post բարին), M2326, M1716, M1751, M1766 բարին. [3] M1746, P240, M1716 (in marg.), M2326 // A, Ven., P242, M1751, M1766 հոմանունն. [4] P240 // A, Ven., M1746, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 + կամ. [5] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [6] A, Ven., M1746, P242 // M1716, M2326, P240 առաջարկութեան // Ven. v.l., M1751, M1766 առաջակացութեանն. [7] M1716 // A, Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1751, M1766 + է. [8] M1746, P240 // A, Ven., P242, M2326, M1716, M1751, M1766 + է. [9] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + զառողջութիւնս. քանզի.

way, Porphyry started with "being."[a] "Necessary" is said in many senses.[b] It should be known that the two following things lie next to each other, the good and the usefulness. Whilst the usefulness is split into two, into the usefulness which is homonymous to the genus and into the necessary. And the good is that which is to be chosen for the sake of itself, like piety or happiness. The usefulness is opposed to the necessary as something which neither, if present, preserves nor, if absent, destroys, like this or that kind of clothing, skin, and goatskin.[c] The necessary preserves, when present, and destroys, when absent.[d]

2. Again, this kind of the necessary is said to be sixfold: either as matter[e] (like planks for the shipbuilder[f] and clay for the potter[g]), or as a difference as when we say that reason is necessary for man,[h] or[i] by force, as when we say that a person cut in the middle[j] necessarily dies, that is perforce,[k] and as[l] what follows, as when we say that necessarily[m] a conclusion follows from premisses. But necessary is also called what is to be avoided for its own sake but is to be chosen for the sake of something else, like the lancet, for the lancet is to be avoided for its own sake, for it causes pain but for the sake of health,[n] it is to be chosen.[o] Also what is to be chosen for its own sake and for the sake of something else is called necessary, like health. It is to be chosen for its own sake[p] and for the sake of something else, e.g.[q] for the sake of the activities of the soul. For the activities of the soul never proceed to action without[r] health. According to this last meaning, the present writing, too, is said to be necessary.[s] For it is necessary

[a] Instead of **οὕτως βουλευόμενος* (cf. Dav., *Prol*, 9.20: τοῦ … βουλεύεσθαι—Dav., *Prol* arm., 22.15: խորհելոյն) ὁ Πορφύριος *ἐκ τοῦ ὄντος ἀρχὴν ἐποιήσατο*, the Greek reads: "wishing to start in this way, Porphyry put 'being' before" (100.11–12). [b] Instead of **τὸ δὲ ἀναγκαῖον ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ λέγεται* (cf. Dav., *Prol*, 62.13: ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ—Dav., *Prol* arm., 130.26: բազմապատկաբար), the Greek reads: "Again, some examine why he said 'necessary,' and not 'just' or 'good' or 'useful.' To this we answer by the following twofold division, the first being so" (100.12–15). [c] There is no "skin, and goatskin." This must be an addition by the Armenian translator or by later scribes. [d] The Greek adds: "like breath." [e] There is no "either as matter" in the Greek text; there is "the matter is called necessary" (100.21). [f] Instead of "for the shipbuilder," the Greek reads: "for the vessel, for building it" (100.22). [g] There is no **καὶ τοῦ κεραμέως ὁ πηλός* in the Greek text. [h] Instead of "or as a difference … for man," the Greek reads "it is called necessary, like reason of man" (100.22). [i] Instead of "or" the Greek reads "necessary is called also what is" (100.23). [j] There is no "in the middle" in the Greek text. [k] "That is perforce" is the translator's interpretation of "necessarily." [l] The Greek reads: "necessary is called" (100.24). [m] The Greek adds: "premisses have a conclusion, for." [n] The Greek reads "something else" (100.29). [o] The Greek adds: "for it removes the excretion." [p] The Greek adds: "for it has nothing worth rejecting." [q] The Greek reads: "it is to be chosen" (101.2). [r] Instead of "never proceed to action without," the Greek reads: "proceed through" (101.3). [s] There is no equivalent of this sentence in the Greek text.

շարագրութիւնս.[1] քանզի եւ վասն իւր է (33) կարեւոր առ ի գիտել մեզ զիւրաքանչիւր ոք ի հինգ 34 բարբառոցդ. եւ վասն այլոց է ընտրելի, վասն Արիստոտէլի (2) «Ստորոգութեանցն» եւ վասն ամենայն իմաստասիրութեան:

3. (3) «Քրիսաւորիէ»: Գիտեմք զՔրիսաւորիէ հիպատոս ի Հռոմ, (4) բարեկամ Պորփիւրի, առ որ զառաջիկայ շարագրութիւնս (5) արտաձայնեաց:[2] «*Եւ*[3] առ ի յԱրիստոտէլի Ստորոգութեանցն (6) վարդապետութիւն»:[4] Աստանօր զերկակի պիտանացուն ցուցանէ՝ ըստ (7) հաւաստոյն եւ ըստ անհաւաստոյն. ըստ հաւաստոյն՝ ի ձեռն (8) ասելոյն՝ թէ «ի Ստորոգութիւնս Արիստոտէլի». իսկ ըստ (9) անհաւաստոյն, ըստ որում զեւն շաղկապ դնէ՝ արտաքուստ (10) յայտնէ զամենայն իմաստասիրութիւն: «Գիտել զինչ սեռ, զինչ (11) տարբերութիւն, զինչ տեսակ, զինչ յատուկ եւ զինչ պատահումն»:[5] (12) Աստուստ զդիտաւորութիւն առաջիկայ շարագրութեանս յայտնէ:

4. (13) «Համառօտ քեզ ընձեռութիւն առնելով»:[6] Աստուստ (14) զեղանակ վարդապետութեանն յայտնէ ասելով՝ եթէ դժանագունից (15) տեսութեանցն ոչ կամիմ կաձառակից լինել. վասն զի (16) յայտնեսցանէ անհաւաստութիւն լինի: Եւ որովհետեւ (17) զանհաւաստութիւն յիշեցաք, բե՛ր այսուհետեւ ասասցուք՝ թէ ըստ քանի (18) յեղանակաց լինի անհաւաստութիւն: (19) Արդ լինի անհաւաստութիւն կամ ի բառիցն կամ ի (20) տեսութեանցն. եւ ի տեսութեանցն՝ որպէս Հերակլիտեանք (21) ասացուածք. քանզի այսորիկ ասացուածք խորագոյնք եւ (22) դժուարագոյնք[7] զոլով, վասն որոյ ասացեալ է՝ խորագունի (23) *պիտանանալ*[8] լուղորդի: Իսկ ի բառիցն՝ երկակի լինի (24) անհաւաստութիւն՝ կամ երկայնութեամբ աւաչոյն, որպէս Գալինայինք (25) ասացուածքն. զի թէպէտ եւ դիւրաւաչք զոն, սակայն վասն (26) երկայնութեանն անհաւաստութիւն ի ներքս անկանի: Եւ կամ (27) վասն որակութեան բառիցն, որպէս *Արիստոգենականքն*.[9] (28) քանզի անդ *հեշտ ցաւ*[10] եւ

[1] M1746, P242 // A, Ven., M1716, P240 + կարեւոր. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M1716, M2326, M1751, M1766 առձայնեաց. [3] M1716, M2326, P242, P240 // A, Ven., M1746, M1751, M1766 om. [4] Porph., *Isag* arm., 133. [5] Porph., *Isag* arm., 133: Գիտել՝ զի՞նչ սեռ եւ զի՞նչ տարբերութիւն եւ զի՞նչ տեսակ, զի՞նչ յատուկ եւ զի՞նչ պատահումն. [6] Porph., *Isag* arm., 133. [7] M1746 դժուարիմացք. [8] M1746, P240, M2326, M1716 // A, Ven., P242, M1751, M1766 պիտանանայ. [9] M2326, M1716 // M1746, P240, P242 Առիստոգենիականքն // A, Ven. Արիստոգինէականքն // M1766, M1751 Առիստոգինէականքն. [10] M1746, P242, P240, M1751 // A, Ven., M2326, M1766 հեշտացաւ // M1716 հեշտացաւ, supra lin. հեշտ ցաւ.

for us to know each of the five terms for their own sake[a] and it is to be chosen also for the sake of other things: for the sake of Aristotle's *Categories* and for the sake of the whole of philosophy.[43]

3. "Chrysaorius." We know Chrysaorius, consul in Rome,[b] Porphyry's[c] friend, to whom he addressed the present writing. "And for a schooling in Aristotle's *Predications*." Here he shows that the useful is twofold, according to clarity and according to unclarity.[d] By clarity, when he says "in Aristotle's *Predications*."[e] And by[f] unclarity: in so far as he puts[g] the conjunction "and," he indicates that the whole of philosophy is external.[44] "To know what is a genus and what a difference and what a species and what a property and what an accident." In this way he indicates the aim of the present writing.[h,45]

4.[i] "In making you a concise exposition." Hence he indicates the mode of instruction, saying[j] that "I do not want to deal with over-clever speculations" because[k] unclarity arises from them. And since we mentioned unclarity, well, let us now state in how many ways[l] unclarity arises. Now an unclarity arises either from the style or from speculations. And from speculations, as Heraclitus's texts. For these texts are very deep and very difficult; it is said about them[m] that they need someone who can dive very deeply. And an unclarity arises from the style in two ways,[n] either by the length of an expression, as is the case in Galen's texts.[o] For although they are well expressed, unclarity befalls them[p] because of their length. Or it is due to the quality of the words like those belonging to Aristogenes.[q] For he says "pleasant and

---

[a] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "and the five terms are to be chosen (ἀρεταί seems to be a corrupted form of αἱρεταί) for their own sake, for we must by all means know what each of them is" (101.2–4). [b] There is no "consul in Rome" (**ὕπατον ἐν Ῥώμῃ*) in the Greek text. [c] The Greek reads "his" (101.25). [d] Instead of "that the useful is twofold, according to clarity and according to unclarity," the Greek reads: "the greatest part of the usefulness" (101.28). [e] Instead of this sentence, the Greek reads: "for he says that he is contributing both to the *Categories* and to the whole of philosophy. For the conjunction 'and' indicates this. And it is clear, in so far as he says 'in the *Predications*'." (101.28–30). [f] There is no **κατά* in the Greek text. [g] The Greek text reads: "the conjunction indicates." [h] Instead of **Ἐντεῦθεν τὸν σκοπὸν τῆς παρόντος συγγράμματος δηλοῖ*, the Greek reads: "We spoke about their order above" (102.16). Cf. Elias, *in Isag*, 44.4 Ἐντεῦθεν τὸν σκοπὸν λέγει. [i] Here starts a new Greek chapter: "Lecture 3." [j] There is no **δηλοῖ λέγων* in the Greek text, which reads: "Porphyry teaches us, for he says" (105.7). [k] The Greek adds "some." [l] Instead of "let us now state in how many ways," the Greek reads: "let us teach, from what" (105.9–10). [m] The Greek reads "Heraclitus's writings" (105.12). [n] The Greek adds: "an unclarity arises." [o] There is no **λεγόμενα* in the Greek text; instead it has "are" (105.14). Both in the case of Heraclitus and Galen, "texts" is an obvious later addition by Armenian scribes; this is especially clear when compared to "Heraclitus' writings" of the Greek version. [p] Instead of "unclarity befalls them," the Greek reads: "they are unclear" (105.15). [q] The Greek adds "behave."

ներհամեմտացեալ ասէ. արդ եթէ (29) որպիսի ինչ *հեշտ ցաւն*[1] եւ ներհամետացեալ՝ ոչ գիտեմք: Եւ (30) զի՞ զայսոսիկ այլուստ ձեռնարկեմք ցուցանել եւ ոչ ի մերոց (31) առաջնորդապետաց եւ վերակացուաց իմաստասիրութեան. (32) ի Պղատոնէ ասեմ եւ յԱրիստոտէլէ. քանզի ի սոցանէ ոմն ըստ (33) յարմարաբանութեան ախորժեաց առնել զանհաւաստութիւն. (34) իսկ ոմն ըստ տեսաւորութեան:[2] Քանզի արիստոտէլականքն (35) տեսաւորութիւնք դիւրք են, իսկ յարմարաբանութիւնն (36) դժուարապատում.[3] քանզի եթէ ոք իմանայ զի՞նչ է ներաւարտ 36 ունակութիւն եւ քանակ զօրութեամբ, հեշտ եւ դիւրալուր երեւին (2) ասացուածք. իսկ յարմարաբանութիւնքն են դժուարք: Իսկ (3) պղատոնականքն տեսաւորութիւնք ամենեւին խորհինք եւ (4) դժուարք. իսկ յարմարաբանութիւն դիւր եւ ճոխ[4] յամենայն (6) կարծիս հուպ անկեալք. եւ զի այս այսպէս գոյ, յայտ է զի (7) ամենայն մեկնող ըստ իւրում կարծեաց ձեւացուցանէ: Բայց (8) եթէ զի՞ ախորժեցին առնել զանհաւաստութիւն, (9) կատարելապէս ի «Ստորոգութիւնսն» Արիստոտէլի *ուսցուք*:[5]

5. (10) «Համառօտ քեզ ընձեռութիւն առնելով»: Տեսանես թէ (11) որպէս ամենայն ուրեք զհաւաստութիւն կամի պահել. զի (12) ասելովն՝ «համառօտ» յայտ արար՝ թէ ի ձեռն երկայն (13) յարմարաբանութեան ոչ առնեմ անհաւաստութիւն: «Փորձեցայց»:[6] Ոմանք (14) մեղադրեն իմաստասիրիս՝ եթէ զի՞ ասաց՝ «փորձեցայց». (15) քանզի օտար է այս իմաստասիրաց՝ երկբայաբար ասել ինչ: (16) Վասն որոյ ասեմք եթէ «զփորձեցայցն» ասելով՝ ոչ եթէ վասն (17) զի երկբայաբար ասելոց է, այլ *չափաւորացուցանելով*[7] զինքն, (18) որ մանաւանդ վայել է իմաստասիրութեան: Եւ դարձեալ՝ (19) վասն զի Քրիսաւորիէս այր գոլով զօրավար եւ ի (20) զօրավարութեան[8] իրս պարապեալ, եւ ոչ գոլով ամենեւին (21) հմուտ

[1] M1746, P242, P240, M1751 // A, Ven., M2326, M1716, M1766 հեշտացաւ. [2] M1746, P242, M2326, M1716 // A, Ven., P240, M1751, M1766 տեսութեան. [3] M1716, M2326 + է. [4] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + զի (5) պղատոնական տեսաւորութիւնքդ. դժուարք եւ խորհինք եւ. [5] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240, P242 ուսանելոց եմք. [6] Porph., *Isag* arm., 133. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1751, M1766 չափաւորեալ ունելով // M1716 չափաւոր ունելով. [8] Ven v.l., M1746, P242 զօրավարական.

unsaddled pain." Now what kind of pleasant and unsaddled pain, we do not know. And why do we undertake to show this from elsewhere, and not[a] from our leaders and heads of philosophy, I mean[b] from Plato and Aristotle. For one of them cultivated unclarity by expression, the other one by speculation. For Aristotelian speculations are easy but their expression is difficult. For if one understands[c] what an entelechy is and what a potential quantity,[d] the things said seem pleasant and easy[e] but the expression difficult. And Platonic speculations are very deep[f] and difficult but their expression is easy and ample[g] and following any opinion. And it is clear that this is so because every interpreter fashions it according to his opinion.[h] But the reason why they cultivated unclarity, we shall thoroughly learn from Aristotle's *Categories*.[i,46]

5. "In making you a concise exposition." You see how he wishes to observe clarity everywhere. For by using the word "concise" he indicated that "I do not produce[j] unclarity by a long expression."[k] "I shall attempt." Some accuse the philosopher of saying "I shall attempt."[l] For it is alien to philosophers to say something ambiguously. This is why we say that, by saying "I shall attempt," he does not mean to speak ambiguously but[m] to moderate himself, which is especially fitting to philosophy.[n] And again, since Chrysaorius was a military man, being engaged in military affairs, he was not skilled in philosophical

---

[a] Instead of "from elsewhere, and not," the Greek reads: "from many" (105.19). [b] Instead of **καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν ἡμῶν ἀρχηγῶν καὶ προστατῶν τῆς φιλοσοφίας, φημι*, the Greek reads: "whereas we have gained clear knowledge to show the same from the founders and heads of the philosophy" (105.18–19). [c] Instead of "if one understands," the Greek reads "you know" (105.22). [d] Instead of **καὶ πόσον δυνάμει*, the Greek reads "and quantity and potentiality" (105.23). [e] The Greek adds "to you." [f] The Greek reads δύσκολα "difficult to explain" (105.25). [g] The Greek word means "even, equal" (cf. Dav., *in Cat*, 192.19, 23: ὁμαλή—Dav., *in Cat* arm., 291: հարթ). It adds: "and, to put it simply, Platonic." [h] The Armenian phrase seems to contain some confusion (the characteristic of Plato's speculation is attributed to his style). The Greek text means: "and simply saying, following almost any opinion (and that this is true, is clear from the fact that he is able to fashion any interpretation according to whatever he wishes), but the expression is easy and even and to put it simply, Platonic" (105.25–28). [i] The Greek reads: "Since it is not the case that common men undertook to introduce unclarity in their writings, let us learn for the sake of what they were worried about unclarity." (106.1–3). The Armenian passage is a short summary of the following long passage of the Greek (106.3–107.19). [j] The Greek reads: "he does not produce" (102.22). [k] Instead of "a long expression," the Greek reads: "length of the expression" (107.22). [l] Instead of this sentence, the Greek reads: "they criticise the 'I shall attempt'" (107.24). [m] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "he has as an excuse that he says this" (107.25). [n] The Greek reads "philosopher" (107.26).

իմաստասիրական բանից, վասն այսորիկ ասաց «Փորձեցայց» եթէ (22) ըստ քում կարողութեան ասել եւ հաստուցանել:[1]

6. (23) «Իբր ներածութեան յեղանակի»:[2] Եւ աստուստ եւս փախչի ի (24) յանհաւաստութենէ. քանզի յասելն[3]՝ «իբր ներածութեան (25) յեղանակի», յայտ արար՝ եթէ ըստ որակութեան բառիցն ոչ (26) առնեմ անհաւաստի. վասն զի ներածութիւնք ոչ կամին բերել (27) յինքեանս զդժուարութիւն բառից: «Զառ ծերունեացն անցանել (28) բանիւ»[4] զհետեւիլն իմաստասիրաց. պահեաց աստանօր՝ ոչ իւր (29) առնել զայլոց[5] ասացուածս. քանզի ասէ՝ եթէ ոչ զիմս[6] ասեմ, (30) այլ զոր ինչ ի հնոցն շահեցայ: «Ի խորազունիցն ի բաց կալ ի (31) խնդրոյ,[7] եւ պարզագունիցն չափաւորապէս հանդիպելով».[8] այս (32) ինքն թէ խորագոյնս ասել ըստ տեսութեան ոչ կամիմ:

7. «Արդ (33) աստէն իսկ վաղվաղակի»:[9] Ըստ իւրում խոստմանն գնալով՝ (34) ամենայն ուրեք իմաստասէրս հոգ տանի հաւաստոյն. քանզի (35) ասէ՝ եթէ խորագոյնս կարող զոմ ասել վասն հինգ այսոցիկ (36) բարբառոցս՝ եթէ են, եւ եթէ ոչ են, եթէ ի մակամտածութեան 38 միայն են, եթէ ենթակացեալք: Եւ թէ զինչ է (2) ի մակամտածութեան,[10] ասասցուք: (3) Մակամտածութիւն է, որոյ լինելութիւնն մեր (4) տրամախոհութիւնս է, եւ ապականութիւն՝ մեր մոռացումն: Որգոն, (5) յորժամ մակամտածէ ոք յիւրում տրամախոհութեանն (6) զեղջերուաքաղն՝ զոր բնութիւն ոչ եստեղծ, այլ մեր (7) մակամտածութիւն բռնադատեալ բնութիւն իմացաւ

[1] A, Ven, M1746, M1766, P240 // M1716, M2326, P242 հատուցանել. [2] Porph., *Isag* arm., 133. [3] P242, P240. [4] Porph., *Isag* arm., 133. [5] M1746 // A, Ven., P240, P242, M1716, M1751, M1766 զայլոյ. [6] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զիմ. [7] M1746 (խնդրո overwritten by խնդրոց), M1763, M2364, M1916, M2368 խնդրոց. [8] Porph., *Isag* arm., 133, M2368, M1738, M3501 (ending ով erased) // A, Ven., P240, P242 հանդիպել. [9] Porph., *Isag* arm., 133. [10] M2326, M1716 // A, Ven., P240, P242, M1746, M1751, M1766 մակամտածութիւն.

reasoning.[a] This is why he said: "I shall attempt," i.e. to say and to make you understand it according to your ability.[b]

6. "As[c] in the manner of an introduction." Here too he escapes unclarity. For saying "As[d] in the manner of an introduction" he clarified[e] "I do not produce obscurity[f] by the quality of words," for introductions ought not to bear in themselves[g] difficulties of expression.[h] "To rehearse what the older masters say," means to follow[i] the philosophers. Here[j] he paid attention not to claim for himself what other people said. For he says that I do not say my [words] but what I have obtained from the old masters.[k] "Avoiding deeper inquiries,"[47] "and aiming suitably at the more simple," i.e. I do not want to speak about deeper things which concern speculations.[l]

7.[m] "Just from now immediately."[n] When proceeding in accordance with his promise, the philosopher[o] everywhere takes care of clarity.[p,48] For he says that "I could speak more deeply about these five terms whether they exist or not[q] and whether they exist in thought only[r] or whether they subsist." Let us state[s] what "in thought"[t] means. Thought is that whose origin is our thought[u] and whose destruction is our forgetting. For example, when someone thinks in his thought about[v] a goat-stag, which nature has not created but which our thought, violating nature, thought of[w] as of an animal[x] [composed] of a stag

---

[a] Instead of this sentence, the Greek reads: "Or since Chrysaorius being engaged more in military affairs than in literature, was not intellectual at all" (107.26–27). [b] Instead of "i.e. to say and to make you understand it according to your ability," the Greek reads: "instead of 'I shall make an attempt according to your nature'" (107.29). [c] Porphyry's *ὥσπερ* is absent from the Greek quotation (108.1). [d] Porphyry's *ὥσπερ* is absent from the Greek quotation (108.2). [e] The Armenian verb is the regular equivalent of the Greek *ἐδήλωσεν*, while the Greek reads *ἔδειξεν* ("showed") (108.3). [f] The Greek reads: "he does not produce obscurity …, like the 'unsaddled'" (108.3–4). [g] Instead of "bear in themselves," the Greek reads "have" (108.4). [h] Instead of **δυσχέρειαν λέξεων*, the Greek reads "difficult expressions" (108.4). [i] Instead of **τὸ παρακολουθῆσαι*, the Greek reads: "which follow" (108.6). [j] The Greek reads "for" (108.6). [k] The Greek adds: "I say that." [l] Instead of "i.e. I do not want … speculations," the Greek reads: "Again, they blame him for 'aiming'; for the philosopher should not speak ambiguously. And this has an excuse, similar to the first one, for he wants to moderate" (108.13–15). [m] Greek "Lecture 4" starts from here. [n] The three Armenian adverbs (both in Porphyry and in David) are used for rendering the Greek *αὐτίκα*, which J. Barnes has translated "for example." [o] The Greek reads "Porphyry" (108.18). [p] The Greek reads: "offers clarity" (108.19). [q] Instead of "I could speak more deeply … exist or not," the Greek reads: "to examine them deeply and skilfully" (108.24). [r] "Only" is absent from the Greek text. [s] "Let us state" is absent from the Greek text [t] The Greek contains the continuation of the quotation: "they exist in thought or they subsist." [u] The Armenian word is the literal equivalent of **διάνοια*. [v] Instead of "when someone thinks in his thought about," the Greek reads: "we consider that there is" (108.26). [w] The Greek adds "in itself." [x] This word is absent from the Greek text.

կենդանի ինչ (8) յեղջերուէ եւ ի քաղէ, զոր բնութիւն ոչ գիտէ. զոր յիշելով ի (9) մակամտածութեան լինելութիւն առնէ, իսկ մոռանալով՝ (10) ապականութիւն: Իսկ ենթակայացեալ ասեմք՝ զոր բնութիւն (11) եստեղծ եւ գիտէ, որպէս մարդ, ձի արծուի, որք ոչ ունին (12) զլինելութիւն ի մակամտածութեան:

8. (13) Արդ բարւոք ասաց, եթէ ոչ խնդրեմ[1]՝ եթէ են հինգ (14) բարբառքդ, եթէ չեն, զի մի ի խորագոյնս քննութեան մտից: Եւ (15) զի մի՛ ոք ասիցէ եւ տարակուսեսցի՝ եթէ զի՞նչ պէտք էին (16) այսպիսի խնդրոց, մի՞թէ երկբայութիւն ինչ է յաղագս գոլոյ կամ (17) ոչ գոլոյ հինգ բարբառոցդ. ասեմք՝ եթէ երկբայութիւն էր ոմանց (18) առ ի հնոցն՝ որպէս Անտիսթենեայ: Քանզի ասէր Անտիսթենէս[2]՝ (19) «Մարդ տեսանեմ, մարդութիւն[3] ոչ. ձի տեսանեմ, ձիութիւն ոչ, (20) արջառ տեսանեմ, արջառութիւն ոչ»: Զայս ասէր յայտ (21) առնելով՝ թէ մասնաւորքս եւ զգալիքս են, իսկ ընդհանուրքն եւ (22) իմանալիք չեն. զոր յանդիմանելով ասեմք, եթէ ոչ ամենայն (23) ինչ յէիցն ընդ զգայութեամբ անկանի: Զի եթէ որք ընդ (24) զգայութեամբ անկանին՝ նոքա միայն են գոյք, ապա վասն զի (25) աստուածայինն եւ միտք եւ հոգի ոչ անկանի[4] ընդ (26) զգայութեամբ, ապա ուրեմն ոչ են գոյք: Նա եւ պարտիմք իսկ ոչ (27) զգայութեանցդ հաւատալ, վասն զի ոչ ճշմարտեն. (28) ահաւասիկ արեգակն բազմապատիկ մեծ գոլով

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // M1766, M1751 խնդրեն // A, Ven. խնդրեմք. [2] M1766, M1751 Անտիսթենեա. [3] A, Ven., M1716, M2326, M1766 // M1746, P242, P240, M1751 մարդկութիւն. [4] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P242, P240, M1751, M1766 անկանին.

and a goat which nature did not know, and, when remembering it, he creates it in thought and, when forgetting it, brings about its destruction.[a] And we say "subsistent" of what nature has created[b] and knows,[c] like man, horse, eagle, which are not generated in thought.[d]

8. Now he said well: "I do not examine whether the five terms exist or nor so as not to enter deeper inquiries[e] and so that no one asks wondering: 'what was the use of such inquiries?,' or 'is there any doubt concerning the existence or non-existence of the five terms?' "[f] We say that there was doubt among some old masters, e.g. Antisthenes.[g] For Antisthenes said:[h] "I see a man, not humanity, I see a horse, not horsehood, I see a bull, not bullhood."[i] He said so trying to show that particulars and sensibles exist whereas universals and intelligibles do not exist.[j] Rejecting this we claim that[k] not all beings are objects of the senses. For if only those that are objects of the senses are beings[l] then, since the divine, reason and the soul are not objects of the senses, they are not beings.[m] Besides, we must not believe the senses for they do not report the truth.[n] Note that the

---

[a] Instead of "when remembering it, he creates it in thought and, when forgetting it, brings about its destruction," the Greek reads: "and preserves it as long as it is concerned with it and takes it into account, and destroys it when it forgets it. So that the coming into being is our thought and the destruction, our forgetting" (109.3–5). [b] The Greek reads "creates" (109.5). [c] The Greek adds: "which our thought neither preserves when considering it, nor destroys when forgetting it." [d] The Greek reads: "like (man) and dog are creatures of nature. Whether one thinks of them or not, the substance is neither destroyed nor preserved" (109.7–9). [e] Instead of *ζητῶ εἰ εἴσι *αἱ πέντε φωναὶ ἢ μὴ εἴσιν, ἵνα μὴ εἰς βαθυτέρα ζητήματος ἐμβαίνω*, the Greek reads: "want to inquire if there is a genus or a difference, so that the schooling in them does not seem complicated and over-clever" (109.9–10). [f] Instead of "and so that no one asks ... of the five terms?'," the Greek text reads: "And some say: 'But why?' for there was in general an ambiguity concerning this, whether there is a genus or a difference because he says: 'I can make it complicated, examining whether it exists or not' " (109.10–12). [g] Instead of "among some old masters, e.g. Antisthenes," the Greek reads: "among the old masters, whether there is a genus and a species" (109.13). [h] The Greek adds: "that there is neither genus nor species; for he says." [i] Cf. Ammon., *in Isag*, 40.6–8, Elias, *in Isag*, 47.14–16, Simpl. *In Cat*, 8.211.18. [j] Instead of **βοῦν ὁρῶ, βούτητα οὐ· ταῦτα ἔλεγε δηλοῦν ὅτι μερικὰ καὶ αἰσθητά εἰσιν, καθόλου δὲ καὶ νοητὰ οὐκ εἴσι*, the Greek reads: "so that a universal does not exist" (109.15–16). [k] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "And this is silly, for" (109.16). [l] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "According to this argument, many of the beings do not exist" (109.17). [m] Instead of *οὔτε νοῦς οὔτε ψυχὴ αἰσθήσει οὐχ ὑποπίπτει *οὐκ ἄρα εἰσι ὄντα*, the Greek reads: "is not object of the senses, nevertheless it exists. But neither the rational, nor the non-rational soul, nor the natural one exists, in so far as it is not object of a sense" (109.18–19). [n] There is no "for they do not report the truth" in the Greek text.

քան զերկիր՝ (29) թզաչափաբար տեսանի, եւ զղեկ[1] ի ջուր՝ բեկեալ տեսանեն (30) զգայութիւնք:

9. (31) Արդ ցուցեալք, եթէ անհրաւաբար ի բաց բառնայ (32) Անտիսթենէս զընդհանրականսն, ասասցուք եթէ զի՞նչ է (33) ընդհանուր: Ընդհանուր է մի թուով ըստ տեսակի ի բազմաց (34) ընկալեալ. արդ «մի թուով» ասացաք, վասն զի մի ինչ է. իսկ վասն զի (35) եւ նիւթ մի ինչ է, առադրեցաք «զըստ տեսակին»: Վասն զի նիւթ (36) թէպէտ մի ինչ է, այլ ոչ ըստ տեսակի. եւ զի ոչ ընդհանրական 40 ինչ է նիւթ եւ ոչ մասնական, կատարելապէս հանդերձ (2) Աստուծով ի «Բնաբանութիւնսն» Արիստոտէլի ուսցուք: Իսկ «ի բազմաց (3) ընկալեալ» ասացաք, վասն զի մի գոլով՝ ի բազումս տեսանի: (4) Եւ եթէ զիարդ մի գոլով՝ ի բազումս տեսանի, ասասցուք:

10. (5) Անհատքն ամենայն իրօք հաղորդին միմեանց՝ կամ ըստ (6) նոյնին, կամ ըստ նմանին, որգոն՝ Սոկրատէս, Ալկիպիադ, (7) Պղատոն. բայց եթէ ըստ իրի միում հաղորդին միմեանց, արդ (8) կամ ըստ նոյնին ումեք հաղորդին, կամ ըստ նմանին: Արդ, (9) եթէ ըստ նոյնին, գտաք զխնդրելին՝ եթէ մի է ըստ տեսակին (10) ի բազմաց ընկալեալ: Իսկ եթէ ըստ նմանին հաղորդին, կամ (11) ըստ միոյ եւ կամ ըստ բազմաց: Արդ, եթէ ըստ միոյ՝ (12) նոյնպէս գտաք զխնդրելին. իսկ եթէ ըստ բազմաց՝ դարձեալ (13) բազումքն կամ ըստ միոյ հաղորդին, կամ ըստ բազմաց: Եւ (14) վասն զի այս յանհունս, եւ ոչ ինչ է, որ յանհունս է, ապա (15) ուրեմն հարկ է բազմացն ըստ միոյ ումեք հաղորդիլ: Արդ, (16) բարւոք ուրեմն բացատրեցաւ սահման հանրականին մի գոլ (17) ըստ տեսակին,

[1] M1753, M1750, M1687 // A, Ven., P240, P242 + նաւի // M1716, M2326, M1766 զղեակ նաւի // M1746 զեղեգն.

sun, although it is many times larger than the earth,[a] appears[b] inch-sized and that the senses see an oar in the water as broken.[c]

9. Now having shown that Antisthenes is not justified in rejecting universals, let us say what a universal is.[d] A universal item is something which is one in number according to a form and shared by many. We said "one in number" because it is one. And because matter, too, is something one, we added "according to a form." For although matter is something one, it is not according to a form. And that matter[e] is neither universal nor particular, we shall, with the help of God, perfectly learn from Aristotle's[f] *Physics*. And we said[g] "shared by many" because, being one, it is observed "in the many." And we shall say[h] in what way it is, being one, observed "in the many."

10. Individuals in every case share something with each other either according to the same or according to the similar. For example, Socrates, Alcibiades, and Plato share only[i] one thing with each other. Now they share it either according to the same or according to the similar.[j] Now if[k] according to the same, we have found[l] what we were looking for (that it is one according to a form,[m] shared by many). But if they share something according to the similar, it is one or many.[n] Now if one, we have likewise found[o] what we were looking for, and if according to many things, again[p] the many share,[q] according to one or to many. And since this goes on *ad infinitum*,[r] and since there is nothing *ad infinitum*,[s] therefore, the many must[t] share something which is one. Now the definition

---

[a] Instead of "although it is many times larger than the earth," the Greek reads: "while the reality shows that it is hundred seventy-fold larger than the earth" (109.21–22). [b] The Greek adds "to us." [c] Instead of *καὶ τὴν ἐν τῇ ὕδασι κώπην κεκλάσμένην ὁρῶσι αἱ αἰσθήσεις, the Greek reads: "and while reality shows that the oar is not broken in the water, eye-sight says that this is not sound. Again when we sit in a ship and those on the shore seem to us to be moving, reality announces to us that this is false" (109.22–25). [d] Instead of "let us say what a universal is," the Greek reads: "well, let us establish how it is, first exposing it through a definition" (109.26–27). [e] This word is absent from the Greek text. [f] There is no **Ἀριστοτέλους* in the Greek text. It reads "when we are in the" (109.31). [g] There is no "we said" in the Greek text. [h] The Greek reads: "and we shall learn" (109.33). [i] The Greek reads "in every case" (110.2). [j] This sentence is absent from the Greek text. [k] The Greek adds: "they share something." [l] The Greek has: "from there we have" (110.3). [m] Instead of "that it is one according to a form," the Greek reads: "for the same is one, so that the form is one" (110.3–4). [n] The Greek reads: "they share it according to one or according to many" (110.5). [o] Instead of "Now if one, we have likewise found," the Greek reads "if according to one, we have" (110.6). [p] The Greek adds: "we examine according to what." [q] The Greek adds: "according to something." [r] Instead of **καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον*, the Greek reads: "And if you say 'according to many', again the same examination remains necessary up to the point where the many arrive at some one thing according to their community, or else the inquiry goes on *ad infinitum*" (110.7–9). [s] There is no "since there is nothing *ad infinitum*" in the Greek text. [t] There is no "therefore, the many must" in the Greek text.

կամ որպէս կենդանին, կամ որպէս շնչական: (18) Ընդ այսոսիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

7 (19) **Պրակք Է**

1. (20) Աղբիւր հաւաստութեան ցուցեր զշարագրութիւնդ քո, ով (21) Պորփիւրիէ,[1] ամենայն ուրեք[2] *խնայելով*[3] ի նորագոյնսն. քանզի (22) ասես կարող գոլ զքեզ ինքն՝ կամ ի սոսկ մտածութեանց[4] գոլ (23) *յառաջիկայս*,[5] որպէս կարծեցին գոլ շնականքն, եւ կամ (24) *ենթակայացեալ*,[6] խնդրել եւ քննել: Այլ եւ եթէ խոստովանաբար (25) զոն ենթակայացեալք ասես կարող գոլ կարի յոյժ (26) *խորաբար*[7] եւ բարձրաբար յաղագս նոցա խնդրել: Քանզի (27) յենթակայացելոցն ոմանք անմարմինք են, եւ ոմանք եռակի (28) տրամակայեալք. եւ կարող գոյիր յաղագս այսոցիկ՝ թէ մարմինք (29) են եւ եթէ անմարմինք են, խնդրել. քանզի եւ կարեւոր գոյ (30) յաղագս այսոցիկ խնդիր, եւ յայտ յայնցանէ է, վասն զի (31) ստոյիկեանքն զամենայն ինչ մարմին ենթառնեն,[8] արք երկրածինք (32) եւ սերմանեալք ի կաղնոյ եւ ի վիմէ՝ ըստ քերթութեանն, որք 42 եւ ոչ զիմաստասիրութեանն առկոչութիւն արժանիք էին (2) ընդունել, եթէ ոչ մեծաբանութեամբ *անուանց*[9] զնա զարդարեալ էր:

2. (3) Քանզի ասեն զիմաստասէրն միայն հարուստ, միայն (4) թագաւոր, միայն բարեբախտ, միայն փարթամ, վասն զի իւրովքն (5) *միայն*[10] շատանայ, եւ այլոց պէտս ոչ ունի. քանզի այս է (6) փարթամին, ոչ այլ ումեք պէտս ունել, թէպէտ եւ առաջիկայ (7) ժամանակս զայսոսիկ խորթացոյց՝ *յազումն*[11] շահելոյն ոչ ունել[12] (8) փարթամաց: Միայն թագաւոր, վասն զի զպատերազմօղսն (9) հնազանդեցուցանէ, որ միայնոյ է թագաւորի: Միայն (10) բարեբախտ, վասն զի *որոց*[13] բաղձայն՝

[1] M1746, M1766, M1751, P240 Պորփիւրիոս. [2] M1716, M2326 իրաւք. [3] Ven. v.l., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. խնամելով. [4] M1716, M2326, M1766, P240, P242 մտածութեան. [5] Ven., M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 // M2326 om. // A յառաջիկայս. [6] M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242 // A, Ven., M1746 ենթակայացեալք. [7] M1753, M1750, M1687 // M1746, M1716, M2326, P240 խորագոյն // A, Ven., M1751, P242 խորագունաբար. [8] Ven. v.l., M1812 ենթասեն // M1687 ենթարկեն. [9] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 անուամբ. [10] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. միշտ. [11] M1746, M1766 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751 յանկումն. [12] M1746, M2326, M1766 ունելով. [13] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 որոյ.

of the universal was well presented as being[a] one[b] according to a form, e.g. as an animal or as an animate.[c,49] Here, with the help of God, ends the present exposition.[d]

Lecture 7[e]

1. You have shown your[f] writing to be a source of clarity,[g] o Porphyry, you always taking care of the younger generation. For you say that you yourself are able to examine whether the points at issue lie in bare thought, as the Cynics considered them to be,[h] or whether they subsist.[50] But even if it is agreed upon that they subsist, you say that you are able to examine their case very deeply and in sublime manner. For some of the subsisting things[i] are incorporeal and some are three-dimensional. And you were able to examine whether they are bodies or incorporeal things.[j] For examining them[k] is necessary which is clear from the following:[l] the Stoics assume that all beings are bodies, earthborn men, sown by oak-tree and rock,[m] according to poetry. They would not even be worthy[n] of sharing the name of philosophy if they did not adorn it with the magnificence of names.

2. For they say that the philosopher is the only wealthy man, the only king, the only happy person. The only wealthy man because he is content only[o] with what he owns and is not in need of other things (for this is characteristic of a wealthy man, that he does not need anything else[p] although[q] the present time has corrupted this,[r] wealthy men are not satisfied with their earnings). The only king because he subdues his enemies[s] (which is characteristic[t] of a

---

[a] Instead of **ἀπεδόθη εἶναι*, the Greek reads: “stands well saying” (110.10). [b] The Greek adds “in number.” [c] There is no “e.g. as an animal or as an animate,” in the Greek text. It reads: “participated by many.” [d] This sentence is absent from the Greek text. [e] The corresponding Greek chapter is “Lecture 5.” [f] This word is absent from the Greek text. [g] The Greek reads: “of clear instruction, flowing clarity” (110.22–23). [h] There is no **ὥσπερ ἐνόμισαν εἶναι οἱ Κυνικοί* in the Greek text, but this passage could have been written by David, cf. Elias, *in Isag*, 47.12–17: οἱ μὲν γὰρ ἔλεγον ὑφεστάναι τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη, ὡς Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ τοιοῦτοι, Ἀντισθένης δὲ ὁ Κυνικὸς ὁ τοῦ Διογένους διδάσκαλος ἔλεγεν μὴ εἶναι τὰ καθόλου. [i] There is no “For some of the subsisting things” in the Greek text. [j] This sentence is absent from the Greek text. [k] There is no **περὶ τούτων* in the Greek text. [l] The Greek reads: “from some saying that” (111.4). [m] Cf. Hom. *Od.*, 19.163, Pl. *Apol.* 34d4, *Soph.* 247c5, [n] Instead of **ἠξιοῦντο*, the Greek reads “they did not intend” (111.6), but cf. Elias, *in Isag*, 48.7–8 διὰ ταύτας οὖν τὰς μεγαληγορίας ἠξιώθησαν τοῦ τῆς φιλοσοφίας ὀνόματος. [o] There is no “only” in the Greek text. [p] There is no “that he does not need anything else” in the Greek text. [q] The Greek adds: “in particular.” [r] The Greek adds: “showing that.” [s] The Greek adds: “anger and lust.” [t] The Greek adds: “token.”

եւ հասանօղ գոյ. եւ *որոց*[1] (11) հասանող գոյ՝ նմին եւ բաղձայ. քանզի բաղձայ միշտ (12) առաքինութեանց, որոյ եւ հասանել կարօղ գոյ: *Արդ*[2] սոքա (13) երկաքանչիւրովքս պերճացեալք՝ ըստ գիտութեան երկրաքարշ*ք*[3] եւ գձուձ*ք*,[4] (14) ասելով զամենայն գոյսս մարմին. ըստ որոց աստուածայինն (15) նրբաբար մարմին գոլով ընդ ամենայնն թափանցեալ.[5] (16) քանզի այս է նոցա պարկեշտագոյնն, իսկ ըստ կենցաղավարութեան (17) առաւելեալ՝ ասելով զիմաստասէրն միայն թագաւոր, միայն (18) փարթամ:

3. (19) Արդ վասն զի այսպիսի խնդիրք եւ երկբայութիւն ի հնոցն (20) եղեն արիստոտէլականացն եւ պղատոնականացն,[6] ասելով՝ (21) թէ ոմանք անմարմինք են, եւ ոմանք եռակի տրամակացեալք, (22) իսկ *ստոյիկեանցն*[7] զամենայն էակսս մարմին կարծելով, բե՛ր (23) ըստ սովորական վարդապետութեանն զհինգ բարբառսդ (24) ցուցցուք անմարմին*ս*[8] ըստ չորից այսոցիկ յեղանակաց:

4. (25) Նախ եւ առաջին՝ մարմին ի մեծամեծսն եւ[9] փոքունսս (26) ոչ նոյնաբար յայսոցիկ ունի, որզան՝ փղի եւ մրջման ոչ նոյն (27) մեծութիւն գլխոյ տեսանի, եւ ոչ Էանտեայ եւ Տիդեայ նոյն (28) բազուկ տեսանի: Իսկ սեռ եւ *տեսակ եւ տարբերութիւն*[10] եւ այլք (29) ի բարբառոցն՝ նոյնաբար տեսանին յընդունօղսն. քանզի ոչ (30) ոք ասէ եթէ՝ սա առաւել կենդանի է քան զնա, կամ Իաս (31) առաւել մարդկութիւն ունի քան զՏիդէս: Ապա ուրեմն (32) յայտ է՝ թէ անմարմինք են: Ուստի յայտ եղեւ, թէ եւ (33) բաղազանութիւնքն անմարմինք են. զի՞նչ են բաղազանութիւնքն՝ (34) կրկնապատ*կին*[11] առ կէսն, եւ կիսոյն առ կրկնապատիկն:

---

[1] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 որոյ om. [2] M2326 // A, Ven., M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 այլ. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. երկրաքարշ. [4] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A գձուձ. [5] M2368 // alii թափանցեալք. [6] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 յարիստոտէլականաց եւ ի պղատոնականաց; M1746, P240, M2326, M1716 + եւ ի պիւթագորականացն. [7] P242 // A, Ven., M1746, M1716, M2326, M1766, P240 Ստոիկեանքն. [8] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 անմարմին. [9] Ven., M1746, M1716, M2326, P240, P242 + ի. [10] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 տարբերութիւն եւ տեսակ. [11] M1746, P242 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240, P242 կրկնապատիկն.

king alone[a]), the only happy person because, whatever he desires, he achieves it and whatever he achieves, he desires it. For he always desires virtue, which he is able to achieve.[b] Now they are smitten together from two sides, on the one hand, according to knowledge, they are grovelling and mean,[c] saying that all beings are bodies and their divinity is a delicate body pervading everything (for this is their most holy entity); and, on the other hand, as to the way of life, [they are] excellent, saying that the philosopher is the only king and the only wealthy man.[d]

3. Now since there were such inquiries and doubts among the old masters, the Aristotelians and Platonists claiming that some things[e] are incorporeal and some three-dimensional, whereas the Stoics considered[f] all beings to be bodies,[g] let us show, according to the customary instruction, that the five[h] terms are incorporeal in the four[i] following ways.

4. First of all, a body is not in the same way in the large and in the small, e.g., the size of the elephant's head and that of an ant do not look the same, neither does Ajax' arm and Tydeus' look the same. But genus and species and difference and the rest of the terms[j] are observed in what receives them in the same way.[k] For nobody says that this one is more animal than that one,[l] or that Ajax[m] has more humanity than Tydeus. Therefore, it is clear that they are incorporeal.[n] From this it was clear[o] that relations are incorporeal, too. What is a relation? Double in regard to half, and half in regard to double.[p,51]

---

[a] There is no "alone" in the Greek text. [b] Instead of this sentence, the Greek reads: "For he always desires to procure virtue" (111.14). [c] Instead of "according to knowledge, they are grovelling and mean," the Greek reads: "possess groveling and mean knowledge" (111.15). [d] Instead of "as to the way of life … wealthy man" the Greek reads: "and [they possess] an excellent way of life" (111.17–18). [e] The Greek reads "some of the beings" (111.20). [f] The Greek reads "said" (111.22). [g] The Greek adds: "namely also genera and species" (111.22). [h] The Greek reads: "present" (111.23). [i] The Greek reads "six" (111.23). [j] There is no "and difference and the rest of the terms" in the Greek text. [k] Instead of "are observed in what receives them in the same way," the Greek reads: "are the same in the large and in the small" (111.27). [l] Instead of "For nobody … than that one," the Greek reads: "For there is the same animal in elephant and in ant; we [do not] say that an elephant is more animal than an ant" (111.28–29). [m] The Greek adds: "is more animal or." [n] The last two sentences are rearranged. [o] The Greek reads: "we have a corollary" (111.31). [p] Instead of **διπλασίου πρὸς ἡμίσυ καὶ ἡμίσεος πρὸς διπλάσιον* (cf. Damasc., *Dial*, 50.73–76 ὡς δὲ σχέσιν ἔχοντα πρὸς ἄλληλα καὶ ὡς πρὸς ἄλληλα λεγόμενα ὑπὸ τὰ πρός τι· τὸ γὰρ μέγα πρὸς τὸ μικρὸν λέγεται μέγα καὶ τὸ διπλάσιον πρὸς τὸ ἥμισυ), the Greek reads: "The assertion that half of ten is five, and five by two is ten, half of sixty is thirty, thirty by two is sixty" (111.32–112.1).

5. (35) Երկրորդ, ոչ երբէք մարմին բոլորն որպէս բոլոր (36) ամենեցունց[1] ունականայ. որգոն, ի սափորոյ գինւոյ եթէ 44 առնուցուս զկէսն, ոչ բոլոր սափորն որպէս բոլոր ի կիսումն (2) տեսանի. իսկ սեռ եւ տեսակ յամենեսեան բոլոր որպէս բոլոր (3) տեսանի. քանզի մարդութիւն[2] բոլորն որպէս բոլոր տեսանի (4) յիս եւ յայլում, նոյնպէս եւ կենդանին. յայտ է թէ անմարմինք (5) են: Աստուստ յայտ եղեւ՝ թէ եւ ձայն անմարմին է, զի բոլորն (6) որպէս բոլոր յամենեսեան տեսանի:

6. (7) Երրորդ, առ այսոքիւք՝ ամենայն մարմին մարմնում (8) առադրելով, աճումն *առնէ ընդունողին*[3] յաւելուածն. որգոն՝ (9) եթէ կապիճ մի գինի զեղցե*ս*[4] յայլ գինի, կրկնապատիկ լինի (10) ընկալեալն: Իսկ սեռ եւ տեսակ եւ այլքն ամենայն առադրեալ (11) Սոկրատումն, ոչ ինչ յաւելուն. յայտ է թէ անմարմինք են:

7. (12) Չորրորդ, առ այսոքիւք՝ ոչ երբէք նոյն մարմին ի նոյն (13) ժամանակում ի բազումս տեսանի. զի թէպէտ եւ նմանն (14) տեսանի, այլ ոչ նոյն: Իսկ սեռ եւ տեսակ նոյնք ի նոյնում (15) ժամանակի ի բազումս տեսանին. յայտ է թէ անմարմինք են: (16) Ուստի *ունիմք*,[5] թէ եւ անտեսակ նիւթ անմարմին է: (17) Ընդ այսոսիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ (18) տեսութիւն:

8 (19) Պրակք Ը

1. (20)[6] բազում գովութեանց արժանի է իմաստասէրս՝ վասն (21) հաւաստութեան առաջիկայ շարագրութեանս. քանզի ասէ՝ (22) թէպէտ եւ անմարմինս գոլ զդոսա ի խնդրոց եւ ի քննութեանց (23) գտաք, սակայն կարող գոյ եւ այլապէս ի խորագոյն *խնդիր*[7] (24) անկանել եւ ասել, թէ նախ քան զբազումս են, եւ թէ ի բազումս, (25) եւ ի վերայ բազմաց: Եւ է նախ քան զբազումս՝ որ զպատճառսն (26) ունի առ ի յԱստուծոյ

[1] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 յամենեցունց. [2] M1746 մարդկութիւն. [3] M1746, P242, Ven. v.l. // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 առընդունողին լինի. [4] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240 զեղցեն // P242 զեղցի. [5] M1746 // A, Ven., P240, P242, M1751, M1766 եւ ուսանիմք // M2326, M1716 եւ ունիմք (supra lineam սան). [6] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + եւ. [7] M2326, M1716 // A, Ven., P242, P240, M1746, M1751, M1766 խնդիրս.

5. Secondly, a body as a whole never gives a share of itself as a whole to all [parts] (e.g. if you take half[a] of a jar of wine,[b] the whole jar is not considered in the half[c] as a whole). But a genus and a species, being wholes, are considered in everything as wholes. For humanity, being a whole, is considered as a whole in me and in another one,[d] likewise animal;[e] clearly they are incorporeal. Hence it became clear that the word,[f] too, is incorporeal, for it, being a whole, is considered in everything as a whole.[52]

6. Thirdly, in addition,[g] each body added to a body augments the receiver of the addition (e.g. if you pour a ladleful of wine[h] into other wine,[i] the receiver becomes double). But[j] a genus and a species and all the other items,[k] added to Socrates, add nothing; it is clear that[l] they are incorporeal.[53]

7. Fourthly, in addition,[m] the same body is never considered to be in many things[n] at the same time (for even if a similar thing is considered [to be so], the same is not).[54] But the same[o] genus and species are considered in many things at the same time; it is clear that they are incorporeal.[p] Hence we know that also formless matter is incorporeal.[55] Here, with the help of God, ends the present exposition.[q]

Lecture 8[r]

1. Our philosopher is[s] worthy of much praise for the clarity of the present writing.[56] For he says: although we have found out by inquiry that they are incorporeal it is possible also to undertake a deeper inquiry[t] also in another way and state whether they are "before the many" or "in the many" or "after the many." And "before the many" is that which[u] has its cause in God's creation.

---

[a] The Greek reads "some and a little more" (112.9). [b] The Greek reads just "a jar" (112.9). [c] The Greek reads "in both" (112.9–10). [d] There is no "and in another one" in the Greek text. [e] The Greek adds: "being a whole [is considered] as a whole in Socrates, and in Alcibiades, and in Plato." [f] The Greek reads: "the uttered word" (112.14). [g] There is no "in addition" (*πρὸς τούτοις) in the Greek text. [h] The Greek reads: "a ladleful measure" (112.18). [i] The Greek reads "ladle" (112.19). [j] The Greek reads: "now if it is agreed that" (112.19–20). [k] There is no "and all the other items" in the Greek text. [l] The Greek reads "it is agreed that" (112.21). [m] There is no "in addition" in the Greek text. [n] The Greek reads "in all things" (112.27). [o] There is no "the same" in the Greek text. [p] The Greek reads: "it is agreed that they are not bodies" (112.31). [q] The Greek reads: "Such is the exposition and the present lecture." [r] The corresponding Greek chapter is "Lecture 6." [s] The Greek reads: "appears to you." [t] Instead of "although we have found out … a deeper inquiry," the Greek reads: "that even if it is agreed that the items proposed subsist and subsisting items are incorporeal, but I could inquire into them deeply" (113.12–14). [u] The Greek adds: "is in God's knowledge or."

արարչութենէն: Իսկ ի բազումս է՝ որ (27) ի նիւթում տեսանի: Իսկ ի վերայ բազմաց է՝ որ ի (28) գիտութիւն մեր տրամախոհութեանս *գայ*:[1] Եւ վասն զի (29) դժուարիմանալիք են ասացեալքդ, յարացուցիւ հաւաստեսցուք[2] զնոյնս: (30) Եղիցի ոսկի մատանի՝ զքաջի ուրուք *ցտպաւորութիւն ունե-լով*,[3] (31) եւ զսա դարձեալ իմացիր[4] ի բազում մոմս տպաւորեալ.[5] եւ *ց*ոմն[6] (32) մի զայսոսիկ զտպաւորութիւնս տեսեալ, եւ յիւրում ի միտսն[7] (33) զամենայն տպաւորութիւնսն խորհելով *եւ գիտելով*:[8] Արդ ասի մատանին 46 նախ քան զբազումս, քանզի նա նախ է քան (2) զտպաւո-րութիւնսն, որ ի մոմսն. իսկ տպաւորութիւնքն որ ի մոմսն եղեն՝ (3) ի բազումս ասին գոլ. իսկ տեսեալ[9] զտպաւորութիւնսն եւ (4) յիւրում միտսն[10] խորհեալ՝ ի վերայ բազմաց ասի:

2. (5) Արդ վասն զի ցուցաք ի տարացուցէդ, թէ զինչ է (6) ասա-ցեալդ, բե՛ր եւ որ ինչ յաղագս այսոցիկ տարաձայնութիւն է (7) *Արիստո-տէլի եւ Պղատոնի*[11]՝ ասասցուք, եւ ի վերջոյ դա տեսցուք[12] (8) զնոսա: Եւ սքանչելի իմն հանդիպեցաւ *յայսմ*[13] ի բաժանման, (9) քանզի յայլ բաժանմունս ոչ կարէ ի հակաբաժանեալսն սուտ (10) լինել եւ ճշմարիտ: Քանզի ոչ կարէ ստել եւ ասել, եթէ ոչ (11) ենթակայացաւ եւ ոչ ի սոսկ մտա-ծութեան է. եւ ոչ ճշմարտել եւ (12) ասել, թէ ենթակայացեալ է եւ ի սոսկ մտածութեան է. եւ ոչ ստել, (13) թէ ոչ մարմինք *են*[14] եւ ոչ անմարմինք.[15] եւ ոչ ճշմարտել, թէ մարմինք (14) են *եւ*[16] անմարմինք: Իսկ ի վերայ առաջի-կայիցս կարօղ գոյ (15) յերկաքանչիւրսն ճշմարիտ լինել. քանզի *ոչ եթէ*[17] միոյն ճշմարիտ (16) ելոյ[18] միւսն սուտ ցուցանի. զի կարօղ գոյ ասել, թէ յառաջ քան (17) զբազումս է, *եւ*[19] ի բազումս, եւ ի վերայ բազմաց. քանզի այսպէս (18) եւ Պղատոն ասէ, թէ լինի, եւ է, եւ ի բաղազանութեան է: Եւ

---

[1] M1751 (in marg. գոյ) // A, Ven., P240, P242, M1746, M1766 գոյ // M2326, M1716 գոյանայ. [2] A, Ven. // M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 հաւաստեցուսցուք. [3] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ունելով զտպաւորութիւն. [4] M1746, P240 // A, Ven., P242, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [5] Cf. Dav., *Prol*, 510.13–14: ὥσπερ … ὁ κηρὸς ἀναματτόμενος τὴν σφραγῖδα—Dav., *Prol* arm., 122.6–7: որպէս մոմ առատպելով յինքեան զգիր մատանւոյ. [6] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ոմն. [7] M1766, M1751 տան. [8] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [9] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զտեսեալ. [10] Ven., M2316, M1766, M1751 տան. [11] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 Պղատոնի եւ Արիստոտէլի. [12] A // Ven., M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 դասեսցուք. [13] M1746, P240, P242, M2326, Ven. v.l., M1716, M1751, M1766 // A, Ven. միում. [14] M2326 // A, Ven., M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 om. [15] M2326 // A, Ven., M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 + են. [16] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 կամ. [17] P242, M2326, M1716 // Ven., M1746, P240, M1751, M1766 եթէ ոչ // A եթէ. [18] A, Ven., M1746 // P242, P240, M2326, M1716, M1751 ճշմարտելոյ. [19] P242, M2326, M1716 // A, Ven. M1746, P240, M1751, M1766 om.

"In the many" is that which is considered[a] in matter. And "after the many" is that which arrives at the cognition of our thinking.[57] And since the things said are difficult to understand,[b] let us clarify them by means of examples. Let there be a golden signet ring, having the relief figure of a brave man, and again think of it as being impressed onto many pieces of seal-wax,[c] and think of somebody seeing these imprints and considering and thinking in his mind of all the imprints. Now the signet ring is said[d] to be "before the many," for it is[e] before the impressions that are on the wax.[f] And the impressions on the wax are said to be "in the many," and one who sees the impressions and considers them in his mind is said [to have them] "after the many."[g,58]

2. Now, as we have shown by example what the thing said is,[h] let us speak about Aristotle's and Plato's[i] disagreement concerning it and later evaluate them. And something surprising happened in relation to this division; for in the case of other divisions,[j] there cannot be a falsehood and a truth in both distinguished logically.[k] For one could not[l] say something false when stating: "it neither exists nor is in bare thought," nor could he speak the truth and say both that it subsists and that it is in bare thought, nor say something false stating that they are neither bodies nor incorporeal things, nor[m] speak the truth when saying that they are both bodies and incorporeal. In the case of the present[n] it is possible that they are both true; for it is not the case that one is true but the other is shown to be false.[o] For it is possible to say that such a thing is "before the many" and "in the many" and "after the many." For also Plato[p] says, that it comes into being and is and is in a relation. And by saying

[a] The Greek reads "which is" (113.17). [b] The Greek reads "seem difficult" (113.20). [c] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "think of a golden signet ring which has the relief figure of a brave man on it, and transposes the image of the brave man onto many pieces of wax" (113.21–22). [d] Instead of **ὁ οὖν δακτύλιος λέγεται*, the Greek reads: "and say the signet ring" (113.24). [e] The Greek reads: "has come into being" (113.25). [f] The Greek adds: "came into being." [g] Instead of this sentence, the Greek reads: "(and think of) the impressions that are on the wax as 'in the many,' and the man who has these imprints in his mind 'after the many'; for thus he is rightly said to be 'after the many,' in so far as coming after the many impressions on the wax, he thinks of them in his mind" (113.25–29). [h] Instead of "Now, as we have shown by example what the thing said is," the Greek reads: "the example has taught us the thing said" (114.7). [i] The Greek adds: "seeming." [j] The Greek reads "in the case of others" (114.9). [k] Instead of **ἐν τοῖς ἀντιδιῃρημένοις*, the Greek reads "in both cases" (114.10). [l] The Greek reads: "you could not," ms K reads: "he could not" (114.11). [m] The Greek adds: "again." [n] The Greek adds: "division." [o] Instead of *ψευδῆ (ms V) *δείκνυνται*, the Greek reads: "they are subject to something false, as it happened in the first case" (114.17). [p] The Greek adds: "thinks so, for he."

(19) վասն ասելոյն լինել՝ յայտնեաց *զնախ*[1] քան զբազումս, (20) որպէս զի իմասցիս զմատանին նախ քան *զկնիքսն*:[2] Իսկ *ասելովն*[3]՝ (21) եւ է, յայտ արար, թէ *եւ*[4] ի բազումս է, այս ինքն ի նիւթում: Իսկ (22) ասելն՝ թէ ի բաղազանութեան է, յայտ արար, թէ ի վերայ (23) բազմաց է, այս ինքն ի գիտութեան: Իսկ Արիստոտէլ զ'ի (24) բազումսն գոլ կարծէ, այլ ոչ յառաջ քան զբազումս. քանզի (25) ասէ, թէ ի ներգործութեանցն ոմանք են եղուտք, եւ ոմանք (26) մակեղուտք: Եւ եղուտքն ներգործութիւնք են բնութեան, (27) քանզի այսոքիկ պէտս ոչ ունին բանին. իսկ գիտութիւն ամենայն (28) իրօք բանիւ լինի: Իսկ մակեղուտք ներգործութիւնք են (29) *հիւսան* եւ[5] նմանեացն. քանզի այսոքիկ բանի պիտանանան: Արդ, (30) *որք*[6] զայսոսիկ ասեն, սուտ ասեն վասն Արիստոտէլի, քանզի եւ ոչ նա ասէ զգործն առանց գիտութեան, եւ ոչ զգիտութիւն առանց *գործոյ*:[7]

3. 48 Եւ արդ, ուստի՞[8] եղեւ[9] երկբայութիւն՝ պարտ է (2) ասել, եթէ ոչ սակաւ զանազանութիւնք են պղատոնականացն (3) առ միմեանս: Քանզի ոմանք ասեն, թէ ըստ այսմ ասեմք (4) յառաջ քան զբազումս, վասն զի ի ձեռն բանի ստեղծանէ (5) Աստուած զայսպիսիս: Իսկ այլք ասեն, թէ *են*[10] ոմանք տեսակք (6) ինքնաստորակայք բան ոչ ունելով, բայց զգայութիւն ունին, (7) ըստ որոց կերպարանի զամենայն ստեղծանէ Աստուած: Իսկ (8) այլք ասեն, թէ են ոմանք տեսակք, որ *զգայութիւն ոչ*[11] ունին, (9) ըստ *որոց*[12] կերպարանի զամենայնս ստեղծանէ Աստուած:

4. *Որոց*[13] ոչ (10) հաւանի Արիստոտէլ, վասն այսորիկ ոչ[14]՝ յառաջ քան (11) զբազումս: Իսկ որք ասեն, թէ բանիւ ստեղծանէ զամենայն (12) Աստուած՝ այնոցիկ հաւանի, եւ ասէ զյառաջ քան զբազումս, այս (13) ինքն է գիտութիւնն Աստուծոյ: Եւ ոչ միայն յառաջ քան (14) զբազումս, այլ եւ ի բազումս. քանզի «Յետ քան[15] զբնականացն» (15) յաղագս այսոցիկ ասելոյ՝ յարացոյց նոցին ասէ, ասելով, թէ (16) որպէս իշխան ունի յինքեան զկարգաւորութիւն եւ ի նմանէ ի (17) զօրսն լինի, նոյնպէս եւ այսպիսի իրք առ ի յԱստուծոյ. ապա (18) եւ ի վերջոյ ի նիւթում: Նախ գիտէ Աստուած,

---

[1] Scripsi // M1746 նախ // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240, P242 զնա նախ. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զկնիքն. [3] M1746 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ասելն // P242 յասելն. [4] M1716, M2326 // A, Ven., M1746, P240, P242, M1766, M1751 om. [5] P242 // M1746, P240 ի հիւսան եւ ի // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 ի հիւսանց եւ ի. [6] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 որ. [7] P240 // A, Ven., M1746, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 գործոց. [8] M1746, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 + երբէք // P242 արդեօք. [9] M1746, P240, P242 // A, Ven., M1716, M2326, M1751, M1766 + այս. [10] P240, M1716 // A, Ven., M1746, P242, M2326, M1751, M1766 om. [11] M1746 // Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զգայութիւնս ոչ // A ոչ զգայութիւն. [12] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 որում. [13] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 բայց. [14] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + ասէ. [15] M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1766 om.

"to come into being" he indicated "before the many," so that you apprehend the ring[a] before the seals. And by saying "and is" he indicated that it is "in the many," that is in matter. And by saying that "it is in a relation" he indicated that it is "after the many" that is in knowledge.[b] But Aristotle thinks that it is "in the many" but not "before the many."[59] For he says that, of all activities, some are substantial and some post-substantial. For the activities of nature are substantial (for they do not need reason,[60] whereas knowledge by all means comes into being through reason[61]). The activities of a carpenter and those of similar people are post-substantial because they need reason.[62] Now those who claim such things speak falsely of Aristotle, for[c] he says that there is no action without knowledge and no knowledge without action.

3. Now let us say where from the doubt occurred. There are not few differences amongst the Platonists.[d] For some[e] claim[f] that we say "before the many" with respect to the following: since God creates such things[g] by reason. Others claim[h] that there are some self-subsistent Forms which have no reason but perception in the image of which God creates everything. Others say[i] that there are some Forms which have no perception, in the image of which God creates everything.[63]

4. Aristotle does not agree with them, which is why [he does] not [accept] the "before the many."[j,64] And he agrees with those who say that God creates everything with reason and uses the expression "before the many," i.e. God's knowledge.[k] But he not only [uses the expression] "before the many," but also the "in the many"; for speaking about them in the *Metaphysics* he talks about an example of them, saying that just as a ruler has order[l] in himself and,[m] as coming from it, order appears in the army,[n] likewise such things are[o] in God and later in matter. First God knows them and then nature creates them. Now when

---

[a] The Greek adds: "to have come into being." [b] Instead of "that is in knowledge," the Greek reads: "for a relation is also knowledge" (114.23–24). [c] The Greek reads "everywhere" (115.1). [d] The Greek reads: "of Platonic doctrines" (115.3). [e] The Greek adds: "of the Platonists." [f] The Greek verb is in the *imperfectum*. [g] The same phrase in Greek is in the passive: "such things are created by God" (115.6). [h] The Greek verb is in the *imperfectum*, besides, the Greek adds: "that we say 'before the many' according to the fact." [i] The Greek verb is in the *imperfectum*. [j] Instead of *τούτοις μὴ συγκατατιθέται ὁ Ἀριστοτέλης, διὸ μὴ τὸ πρὸ πολλῶν, the Greek text reads: "This is why also Aristotle appeared not to have thought about the 'before the many,' and did not agree with them" (115.13–14). [k] Instead of thie sentence, the Greek reads: "Aristotle agrees with one who says that God's creation is with reason" (115.24–25). [l] The Greek adds "first." [m] The Greek adds: "then later in this way." [n] The Greek reads: "either in the army or in city" (115.29). [o] Busse has added "first" (115.30), but the Armenian does not confirm this reading.

եւ ապա (19) ստեղծանէ զնոսա բնութիւնն: Արդ, յորժամ ասէ Արիստոտէլ (20) ստեղծանել բնութեանն զայսոսիկ առանց բանի՝ զայս (21) *կամելով ցուցանել*,[1] թէ ինքն բնութիւնն ոչ գիտէ զտեսակս, բայց (22) ստեղծանելով ոչ թաքչի յԱստուծոյ.[2] (24) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

9 (25) Պրակք Թ

1. (26) *Զհանդիսացն*[3] զպարզեւս հանրականացն եռակի (27) շնորհեաւ, եթէ ոչ *ի սոսկ*[4] մտածութեան են, այլ *են*[5] (28) ենթակայացեալք. եւ եթէ ոչ[6] մարմինք, այլ անմարմինք. եւ եթէ յառաջ (29) քան զբազումս են, եւ ի բազումս, եւ ի վերայ բազմաց. (30) բե՛ր այսուհետեւ[7] զընդդէմսն նոցա եղեալ՝ զստոյգն ուսցուք: 50 Քանզի ոմանք ասեն, թէ ոչ են ենթակայացեալք, այլ ի սոսկ (2) մտածութեան են. եւ ոչ[8] անմարմինք, այլ մարմինք. յառաջ (3) քան զբազումս եւ ի բազումս ոչ ասեն լինել, այլ ի վերայ (4) բազմաց: Եւ զառաջինն այսպէս ասեն, թէ ի սոսկ (5) մտածութեան են, եւ ոչ են ենթակայացեալք. քանզի որք ոչ են ի (6) բնութենէ ստեղծեալ*ք*,[9] այլ ապաւէն իւրեանց լինելութեանն զմեր (7) տրամախոհութիւնս ունին, զայսոսիկ ասեմք ի սոսկ (8) մտածութեան *գոլ*,[10] որպէս զեղջերուաքաղն:

2. (9) Իսկ առ երկրորդն ընդդիմաբանեն ասելով, թէ մարմինք (10) են ընդհանուրքն, զի զնոյն բնութիւն *ունին*[11] (11) զմասնականացն եւ զնոյն *սահման*:[12] Արդ, եթէ ընդհանուրն մարդ՝ պարտ (12) է եւ զսահման ընդունել զմասնական մարդոյ. եւ եթէ ոչ (13) ընդունի զմասնականին սահման, ապա եւ ոչ ընդհանուր. իսկ եթէ (14) ընդունի՝ մարմին է ամենայն իրօք. քանզի կենդանի (15) բանաւոր, մահկանացու, մտաց եւ մակացութեան ընդունակ՝ (16) ամենայն իրօք զմարմնաւոր յայտնէ:

[1] M1746 // P242 կամի ցուցանել // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ցուցանելով. [2] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716 (in margine), M1751, M1766 + զի աստուծոյ գիտութեամբն առնէ բնութիւն, եւ ոչ իւրովն. [3] M1746 (in margine + ասիր) // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զհանդիսասիրացն. [4] M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 // A, Ven., M2326 սոսկ ի. [5] M1716 // A, Ven., M1746, P240, P242, M1766, M1751 om. [6] M1716 // A, Ven., P240, P242, M1746, M2326, M1751, M1766 + են. [7] M2326, P240, P242 // A, Ven., M1746, M1716, M1751, M1766 + եւ. [8] M1746, P240 // A, Ven., P242, M2326, M1716, M1751, M1766 + են. [9] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, M1751, M1766 ստեղծեալ. [10] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [11] M1746, M1716, M2326 // A, Ven., M1766, P240 P242 ընդունին. [12] M1746, P240, M2326, M1716 // A, Ven., P242, M1751, M1766 սահմանս.

Aristotle says that nature creates these things[a] without reason, he wishes to show the following: nature itself does not know Forms[b] but while creating it is not hidden from God. Here, with the help of God,[c] ends the present exposition.

Lecture 9[d]

1. Granting three times the rewards to universals—that they are not in bare thought but subsist, that they are not bodies but incorporeal, and that they are "before the many," "in the many" and "after the many," let us now, by presenting[e] the opposite [views], learn what is correct. For some say that they do not subsist but are in bare thought and that they are not incorporeal but bodies; they say that they are not "before the many" and "in the many" but "after the many." And first they say that they are in bare thought and do not subsist. For[f] of the items which are not created by nature but have our mind as the[g] preserver of their existence,[h] we say that they are in bare thought, e.g. goat-stag.[65]

2. And[i] they speak against the second claim, saying that universals are bodies, for they accept the same nature and the same definition[j] as for particulars. Now if there is[k] a universal man, he must also receive the definition of the particular man.[l] And if he has not received the definition of the particular, then[m] he is not universal, and if he has received it, he is in every case a body. For "rational animal, mortal, receptive of thought and knowledge"[n] in every case indicates something corporeal.[o,66]

---

[a] There is no **ταῦτα* in the Greek text. [b] There is no **τὰς ἰδέας* in the Greek text. [c] There is no "with the help of God" in the Greek text. [d] The corresponding Greek chapter is "Lecture 7." [e] The Greek equivalent of the Armenian participle եդեալ is **τιθέμενοι*, while the common equivalent of the Greek verb παρατίθημι is յարադրեմ (as in l. 16.4, 21.5, 29.3, +1.1, 3, +3.1, +5.1). [f] The Greek adds "if." [g] The Greek adds "only." [h] There is no "of their existence," in the Greek text. [i] The Greek adds "again." [j] The Greek reads: "they have the same nature and they accept the same definition" (116.17). [k] The Greek reads: "somebody is" (116.18). [l] The Greek reads: "of man, rational animal, etc." (116.19). [m] The Greek omits: "the definition of the particular, then" and adds: "we say that" (116.19–20). [n] There is no "mortal, receptive of thought and knowledge" in the Greek text. [o] The Greek reads "body" (116.21).

3. (17) Իսկ առ երրորդն ասեն թէ ոչ է նախ քան զբազումս, (18) որպէս յայտ առնէ Արիստոտէլ ասելով, թէ տեսակք ի բաց (19) երթիցեն, քանզի ընդհանրականն ոչ է. զի յերկբայս է վասն (20) այսոցիկ Արիստոտէլ. ապա թէ է՝ ի մերում (21) տրամախոհութեան միայն է: Այլ եւ ոչ ի բազումս ասեն զոլ. քանզի[1] (22) կամ զմի բնութիւն ասեն[2] ենթակայացեալ եւ ի բազմաց (23) ունակացեալ, կամ զբազումս ի բազումս տեսանել: Եւ եթէ մի (24) բնութիւն *ասեն*[3] ըստ ինքեան ենթակացեալ, սուտ *ասեն*.[4] (25) քանզի յանդիմանեցաւ յառաջնումն ձեռնարկութեանն: Իսկ եթէ (26) բազումս, եւս անկարելի է՝ զ'ի վերայ բազմացն՝ միայն *ասեն*:[5] (27) Եւ բարւոք ասեն, քանզի այս որ ի վերայ բազմացս է (28) ընդհանուր, ոչ եթէ վասն զի ի բազումս է՝ վասն այնորիկ (29) ընդհանուր է. քանզի կարող զոյ եւ ի Սոկրատուումն միայն տեսանիլ. (30) այլ վասն զի ի Պղատոն հայելով եւ ի յառաջագոյն*ն*[6] քան (31) զնա, նոյնպէս էին եւ որ ի վերջոյ քան զնա: Եւ համայն իսկ 52 ասել, թէ վասն զի նախեղելոցն, եւ որ լինելոցն են, եւ որ ենս (2) պատկանին, վասն այնորիկ ասի զոլ ընդհանուր: Իսկ այս (3) ապրի եւ լինի ի մերում տրամախոհութեանս. քանզի հայելով (4) ի Սոկրատէս եւ ի միւսն, որք զնոյն բնութիւն ունին, ասեմք (5) զոլ զընդհանուրն:

4. (6) Եւ արդ, զի՞նչ ասասցուք: Բարիո՞ք տարակուսեցին առ (7) ամենայն: Ասասցուք՝ թէ ոչ. քանզի եւ ոչ ի սոսկ (8) մտածութեան են՝ որպէս ասեն, այլ ենթակայացեալ են. ոչ ըստ (9) ինքեան, այլ ի մերում տրամախոհութեանս: Քանզի եթէ զոչ (10) զոյն ասեմք ի սոսկ մտածութեան, այս ինքն զեղջերուաքաղն: (11) Ապա թէ այդպէս է, ընդհանուրն ոչ է *ի*[7] սոսկ մտածութեան. (12) քանզի ի զոյիցն ճանաչեմք զհանուրն: Իսկ այսպիսիս ի (13) մերում մտածութեան ապրի, այլ ոչ եթէ ըստ ինքեան (14) ենթակայանայ: Իսկ առ երկրորդն՝ թէ մարմինք են եւ եթէ (15) անմարմինք, ոչ ինչ է մեզ փոյթ. քանզի ենթակայանայ ի մերում (16) տրամախոհութեան, որ է ի վերայ բազմաց: Իսկ առ (17) երրորդն բարիոք ասացին՝ ոչ զոլ յառաջ քան զբազումս. (18) քանզի ոչ զոն ենթակացեալք, բայց եթէ ըստ զիտութեան (19) Աստուծոյ, որպէս ասէ Արիստոտէլ: Իսկ ի բազումսն զոլ ոչ (20) է,[8] եւ

[1] P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P242, M1751, M1766 ասեն. [2] P240, M2326, M1716 // A, Ven., P242, M1746, M1751, M1766 om. [3] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ասեն. [4] M1746 // A, Ven., P242, M2326, M1716, M1751, M1766 ասեն // P240 են. [5] Scripsi // ասեն. [6] P242 // M1746 յառաջագոյն // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 յառաջագոյնսն. [7] Ven., M1746, P240, M1716, M2326, M1751, M1766 // A, P242 om. [8] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + զի.

3. Against the third claim they say that the "before the many" does not exist, as Aristotle indicates by saying that "Forms we can dispense with,"[67] "a 'universal'[a] does not exist,"[68] (for Aristotle has doubts about them), and even if it exists,[b] it is merely[c] in our mind.[69] But they also say that the "in the many" does not exist.[70] For they say[d] that either one nature subsists[e] and is shared by many[71] or that many is considered "in the many." And if you say that one nature subsists by itself, you will say something false; for this was refuted by the first[f] argument. And if many, it is also impossible.[g] They say only "after the many." And they correctly say so because the universal which is "after the many," is[h] a universal not in so far as it is "in the many" (for it[i] can even be considered only in Socrates), but if you look at Plato you also look at the one before him, and also at the one after him.[j] And it should be called universal because it suits those existing before and those coming after and those which are; for this reason it is said to be a universal.[k] And it (the universal) is preserved and exists[l] in our mind. For looking at Socrates and someone else who shares the same nature, we say[m] that a universal exists.

4. Now what shall we say? Were they right to be puzzled[n] about all this? We shall deny it. For [universals] are not in bare thought, as they say, but they subsist, not by themselves but in our mind. For if[o] we say that non-beings are in bare thought, e.g. a goat-stag,[p] then if this is so, universals are not in bare thought because we[q] recognize the universal to be from beings.[r] And they are preserved in our mind but do not subsist by themselves. And against the second claim: whether they are bodies or incorporeal, we do not care.[s] For they subsist in our mind which is "after the many."[72] And against the third claim they correctly said that universals are not "before the many," for they are not subsistent[t] except in God's[u] knowledge, as Aristotle says. And the "in the many"

---

[a] The Greek adds: "animal." [b] The Greek adds: "the universal exists at all." [c] There is no "merely" in the Greek text. [d] The Greek reads: "you will say" (117.6). [e] The Greek adds "by itself." [f] Instead of *ἐν τῷ *πρώτῳ* ἐπιχειρήματι, the Greek reads: ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἐπιχειρήματι (117.9); πρὸ τοῦ seems to be a corruption of *πρώτῳ*. [g] The Greek reads: "it is rather not universal, but particular" (117.10). [h] The Greek adds "called." [i] The Greek reads "the universal" (117.13). [j] The Greek reads: "I saw such one before him and also the one after him" (117.14). [k] Instead of "for this reason it is said to be a universal," the Greek reads: "Now if only one is left, I shall call it universal, since all are of this kind" (117.16–17). [l] There is no **καὶ γίνεται* in the Greek text. [m] The Greek reads: "I say" (117.18). [n] The Greek reads: "were they right to say" (117.20). [o] The Greek adds "there." [p] The Greek adds: "and similar things." [q] The Greek adds: "take in our mind and." [r] The Greek adds: "from Socrates and Alcibiades and similar men; it is of beings." [s] Instead of "incorporeal, we do not care," the Greek reads: "no, nothing is destroyed by our reason" (117.28). [t] The Greek text reads: "they do not exist." [u] There is no "God's" in the Greek text.

ոչ *է*[1] ի գիտութեան. քանզի գիտութիւն ի մեզ է, կամ (21) յարարչին, որ է յառաջ քան զբազումս: (22) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

10 (23) **Պրակք Ժ**

1. (24) «Արդ աստէն իսկ վաղվաղակի»:[2] Ոչ սակաւ (25) տեսաւորութեան ասացելոյ՝ եկեսցուք ի նոյն իսկ յառաջիկայ (26) բարբառսն, որ ունի այսպէս. «Արդ աստէն[3] իսկ վաղվաղակի (27) յաղագս սեռից եւ տեսակաց»,[4] մինչեւ ցբուն իսկ նախերգանդ: (28) Բայց խնդիր է՝ թէ վասն է՞ր առաջի *կացեալ էր*[5] Պորփիւրի ասել 54 եւ ի կիր առնուլ զհինգ բարբառսդ՝ զսեռ միայն *յիշեաց*[6] եւ (2) զտեսակ, *իսկ*[7] զտարբերութիւն եւ զյատուկ եւ զպատահումն ոչ յիշեաց:

2. (3) Եւ ասեմք, թէ յիրաւի զտարբերութիւն եւ զյատուկ եւ (4) զպատահումն ոչ երբէք յիշեաց, վասն զի բաւական էր նմա յիշել (5) զսեռ[8] եւ զտեսակ. քանզի սեռ եւ տեսակ թափանցեալք (6) զոն ընդ այլ *երիսն եւս*:[9] Արդ ասելով զսեռ եւ զտեսակ, (7) պարունակեալ առնու եւ զայլսն. քանզի ունի տարբերութիւն սեռ եւ (8) տեսակ. սեռ, որպէս զի ասե*մ*[10] զտարբերութիւն, որ յիսն է եւ (9) ի ձիումն եւ յարծուումն եւ յայլ տեսակս: Արդ որ ստորոգի (10) տեսակաց՝ նա սեռ է. իսկ զանազանութիւն տեսակաց ստորոգի. (11) ապա ուրեմն կարող գոյ տարբերութիւն սեռ լինել: Իսկ (12) տեսակ՝ յորժամ անհատեսցես զնա ի բազմաց, որպէս (13) բանաւորութիւն. քանզի բանաւորութիւն անհատից ստորոգի: Այլ եւ ի

[1] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [2] Porph., *Isag* arm., 133. [3] A // Ven., M1746, M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242 բայց արդէն. [4] Porph., *Isag* arm., 133: Արդ աստէն իսկ վաղվաղակի յաղագս սեռի եւ տեսակի: [5] Scripsi // A, Ven., M1746, M1716, M2326, M1766, P240, P242 կացելոյ. [6] M2326, M1716 // A, Ven., P240, P242, M1746, M1751, M1766 յիշէ. [7] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [8] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + միայն. [9] M1746 // A, Ven., M1716, P240, P242, M1751 եւս. [10] P242 // M1746 ասեմ // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ասեն.

cannot exist,[a] and it is not in knowledge. For knowledge is inside us or[b] inside the creator, which is "before the many."[c] Here, with the help of God,[d] ends the present exposition.

Lecture 10[e]

1. "Just from now immediately."[f] After having discussed a not unlengthy theoretical exposition,[g] let us move to the text at hand[h] itself. It[i] is the following:[73] "Just from now immediately about genera and species," up to the *Introduction* itself.[j] But there is a problem to discuss:[k] why did Porphyry examine and[l] treat the five terms? He mentioned only genus and species, and did not mention difference, property and accident.[74]

2. Yet he reasonably never mentioned[m] difference, property and accident. For it was sufficient for him to mention genus and species because genus and species pervade the other three. Now by discussing genus and species he includes also the others.[n] For[o] the difference has a genus and a species. (It has) a genus as if you state the difference that is in me, in the horse, in the eagle[p] and in other species (now that which is predicated of a species is[q] a genus, and the difference is predicated of species); therefore the difference can be a genus.[r] And (it has) a species when you individualise it according to many, e.g.[s] rationality; for rationality[t] is predicated of individuals.[u] But genus and species

---

[a] There is no **εἶναι οὐκ ἔστι* in the Greek text. So Busse's text reads: "and what is 'in the many' is also in knowledge" (118.2). The *varia lectio* οὐδέ in the manuscript group KTV[1] introduces some conformity with the Armenian version, and reads: "and the 'in the many' is not also in the knowledge." [b] The Greek reads "and" (118.2). [c] The Greek adds: "and 'after the many'." [d] There is no "with the help of God" in the Greek text. [e] The corresponding Greek chapter is "Lecture 8." [f] The Greek is "for example," cf. l. 6.7. [g] The Greek word with the prefix προ- means "preface, previous exposition" (118.6). [h] There is no **προκειμένην* in the Greek text. [i] The Greek reads "the composition." [j] This not quite clear expression could rather be interpreted as "up to the [end of] the proem itself." Instead of "up to the *Introduction* itself," the Greek contains the continuation of the quotation: "whether they subsist, whether they actually depend on bare thoughts alone, whether if they actually subsist they are bodies or incorporeal and whether they are 'before the many,' 'in the many' or 'after the many'—these matters I shall decline to discuss, etc." (118.12–15). [k] Instead of "there is a problem to discuss," the Greek reads "we discuss" (118.15). [l] There is no **εἰπεῖν καί* in the Greek text. [m] The Greek reads "did not mention" (118.22). [n] The Greek reads: "the three other terms" (118.24–25). [o] The Greek adds: "as we have said." [p] The Greek reads "dog" (118.26). [q] The Greek reads: "is called" (118.27). [r] This clause is absent from the Greek text. [s] Instead of "according to many, e.g.," the Greek reads: "the difference related to many species and say" (119.1–2). [t] The Greek reads "it" (119.2). [u] The Greek adds: "and what is predicated of individuals is a species."

(14) յատկում տեսանի սեռ եւ տեսակ. սեռ՝ որպէս յորժամ իմացիս (15) զբոլոր յատկութիւնն յամենայն տեսակս. քանզի որպէս (16) ասացաք՝ որ տեսակացն ստորոգի, նա սեռ է. իսկ տեսակ՝ *որպէս*[1] յորժամ (17) անհատեսցես զմի յատուկն, որպէս զծիծաղականն: Ըստ նմին (18) օրինակի իմացիս եւ յաղագս պատահմանն: Այլ վասն (19) այսորիկ զսեռ եւ զտեսակ միայն յիշեաց, վասն զի սոքա՝ որպէս (20) ասացաք, յայլսն տեսանին:

3. (21) «Մի՝ զի թէ ենթակայացաւ, եւ թէ միայն ի սոսկ (22) *մտածութիւնսն*[2] կայ»:[3] Բարիոք յառաջագոյն դասեաց զենթակայացաւն՝ (23) սոսկ մտածութեանն, զգոյն՝ ոչ գոյին, եւ զճշմարիտն՝ (24) ստութեանն: «Եւ եթէ ենթակայացեալք՝ մարմինք են կամ (25) անմարմինք»:[4] Խնդրելի է դարձեալ, եթէ զի՞ զմարմինս *նախադասեաց*[5] (26) անմարմնոցն: Եւ ասեմ, թէ վասն ներածիցելոցն. վասն զի (27) նոցա *մարմին ստուգագոյն է*[6] քան զանմարմին: «Եւ եթէ (28) արդեօք զատելիք՝ կամ ի զգալիսս, եւ յայսորիկ (29) ենթակայացեալք»:[7] Արդ «զատելիս» ասելով՝ յայտնեաց զյառաջ քան (30) զբազումս. քանզի յառաջ քան զբազումսն զատուցեալք են ի (31) զգալեացս: Իսկ «ի զգալիսս» ասելով՝ յայտ արար զ'ի բազումս. (32) քանզի որք ի նիւթումս են՝ զգալիք են: Եւ դարձեալ՝ ասելով 56 «յայսորիկ ենթակայացեալք», յայտ արար զ'ի վերայ բազմացն, (2) որք ի մերում մտածութեանս են:

4. (3) «Բայց զիարդ յաղագս սոցա եւ առաջիկայիցս»:[8] Արդ ասելով «առաջիկայիցս», յայտ արար զայլ եւս երիս բարբառսն՝ (5) զտարբերութիւն, զյատուկ եւ զպատահումն: «*Բանականագոյն*»[9] (6) «հինքն՝

[1] M1746. [2] M1746, P242 // A, Ven., M1716, P240, մտածութեան. [3] Porph., *Isag* arm., 133. [4] Porph., *Isag* arm., 133. [5] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 դասեաց նախ. [6] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ստուգագոյն է մարմին. [7] Porph., *Isag* arm., 133. [8] Porph., *Isag* arm., 133. [9] Porph., *Isag* arm., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 // A, Ven., M1766 բանականագոյնք.

are considered[a] in properties, too; the genus as when you learn[b] the whole[c] property which is in every species (for as we have said, whatever is predicated of a species is a genus[d]), and a species when you individualise one property, e.g. laughing.[e,75] In the same way you will also learn what holds true of the accident. And this is why he mentioned only genus and species because they, as we have said, are considered in the others.[f]

3. "Whether they subsist," and "whether they actually depend on bare thought alone." He put well "subsist" before "bare thought," existence before non-existence, truth before falsehood.[g,76] "Whether if they actually subsist they are bodies or incorporeal."[77] Again one should examine[78] why he put bodies before the incorporeal. And I say: "for the sake of the beginners" because for them the body is more obvious than the incorporeal.[h] "And whether they are separable or are in perceptible items and subsist about them."[79] And by using the term "separable" he indicated the "before the many." For the things "before the many" are separated from the perceptible items.[i] And[j] by "in perceptible items" he indicated the "in the many," for those in the matter are perceptible. Again by "and subsist about them" he indicated the items "after the many" that are in our thought.[k]

4. "How [they treated] them [sc. genera and species] and the items before us."[80] Now by saying "the items before us" he indicated the three other terms:[l] difference, property and accident. "From a logical point of view … the old

---

[a] The Greek reads "are" (119.4). [b] The Greek reads "say" (119.4). [c] There is no *ὅλον in the Greek text. [d] Instead of this clause, the Greek reads: "each and every species has some property" (119.5). [e] Instead of this clause, the Greek text reads: "as if you say laughing. For thus you individualise the property related to many species" (119.5–7). [f] Instead of the last two sentences, the Greek reads: "Again in the accident, too, there is a genus and a species; a genus as if you call an accident what is in the hot, in the cold, in white, in black, in knowledge and in ignorance (for this is a genus because it is related to many species), and a species, as if you say 'hot'. For you individualise this accident which, being related to many individuals, indicates some one accident which is a species" (119.8–12). [g] Instead of this sentence, the Greek reads: "He did well putting 'they subsist' first. For since there are two [possibilities], true and false, he put the true first; for they subsist" (119.14–15). In the Greek original this sentence precedes the second quotation from Porphyry (119.16). [h] Instead of this sentence, the Greek reads: "And we say that interpreting the bodies in a more introductory manner, he put them in front of the incorporeal, since they are clearer and more manifest" (120.4–5). [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "for they are called separable because they are not in matter" (120.9). [j] The Greek adds "again." [k] Instead of "that are in our thought," the Greek has a whole sentence: "For we say 'and subsist about them' concerning our thought which is called 'after the many.' And as we have said, he explained the order well" (120.12–14). [l] Instead of this sentence, the Greek reads: "for he says 'and the items before us,' which are" (120.17).

բուռն հարեալ»:[1] Երկակի յայսորիկ ելոյ խնդրոյ, ոմանք (7) աստուածաբանաբար, եւ ոմանք տրամաբանաբար, արդ ասէ՝ (8) թէ աստուածաբանաբար ոչ կամիմ խնդրել. քանզի (9) դժուարագոյն է այսպիսի խնդիր, այլ տրամաբանաբար. քանզի (10) անխիտ եւ պարզ է նա: Արդ եթէ զի՞նչ աստուածաբանաբար է, եւ (11) զի՞նչ տրամաբանաբար:[2] Աստուածաբանաբար (12) խնդիր է[3]՝ յորժամ խնդրեմք, թէ մշտնջենաւո՞ր է Աստուած՝ եթէ ի (13) լինելութեան եւ յապականութեան. եւ եթէ *անմիջաբար*[4] (14) Աստուած ստեղծանէ, եթէ միջնորդութեամբ բնութեանն: Իսկ (15) տրամաբանաբար է, յորժամ խնդրեմք՝ եթէ հոմանունք իցեն (16) բարբառքն, եւ եթէ բազում նշանակութիւնս ունին: Եւ պարտ (17) է գիտել, եթէ տրամաբանաբար աստանօր զբանականն կոչէ:

5. (18) «Եւ այսոցիկ յաւէտ որք ի ճեմարանէն»:[5] *Զճեմականսն*[6] յիշէ, (19) որպէս ոմանք ասեն, վասն զի ճեմականքն զօրաւորք էին (20) բանականաւն. այլք ասեն՝ թէ վասն զի պղատոնական է, (21) կամեցաւ ցուցանել՝ թէ եւ արիստոտելականացն հետեւի. վասն (22) այսորիկ յիշեաց: Իսկ ճեմական կոչեցաւ Արիստոտէլ, վասն (23) զի Պղատոնի տակաւին եւս կենդանի զոլով՝ ոչ իշխէր նստել (24) եւ ուսուցանել, այլ ճեմէր. այլք ասեն ոչ, այլ հակառակէր (25) Պղատոնի:[7] Որ զայդ (26) ասեն, սուտ ասեն. այլ եւ պատուէր զնա եւ պաշտէր. որպէս եւ (27) ուրեմն բագին կանգնեաց, եւ մակագրեաց այսպէս. «Բագինս (28) այս Պղատոնի, զոր կանգնեաց Արիստոտէլ, առն՝ զոր չարք եւ (29) ոչ գովելոյ զնա արժանի են»: Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով եւ առաջիկայ տեսութիւնս:[8]

---

[1] Porph., *Isag* arm., 133. [2] M1746, M2326, M1716 // A, Ven., P242, P240, M1751, M1766 + ասասցուք. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om. [4] Ven. M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A անընդմիջաբար. [5] Porph., *Isag* arm., 133. [6] M1750 // Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զճեմականն // A, M1746 զճեմարանն. [7] M1746, M2326, M1716 // A, Ven., P242, M1751, M1766, P240 (in marg.) + զի նա նստեալ զոլով՝ ինքն յոտն կացցէ. [8] M1746, P240, P242, M1751, M1766 // M1716 Ընդ այսորիկ աստուծով պրակք //A, Ven., M2326, M1716 om.

masters treated."[a] Since their examination[b] was twofold, some[c] starting from a theological point of view, others from a dialectical point of view, he says: I wish to examine [them][d] not from a theological point of view, for such an inquiry is difficult, but from a dialectical point of view, for this is simple. Now what is "from a theological point of view," and what is "from a dialectical point of view"? An examination is[e] from a theological point of view when we examine whether God is[f] eternal or subject to coming into being and destruction, whether God is immediately active in the creation[g] or with nature's mediation. And it is from a dialectical point of view when we inquire whether terms are homonyms, and whether they have many meanings.[81] And one should know that here[h] he calls logic the "from the dialectical point of view."[i]

5. "And especially the Peripatetics among them." He mentions[j] the Peripatetics, as some say, because the Peripatetics were good at logic.[k] Others say that, because he was a Platonist,[l] he wished to show that he also followed the Aristotelians;[m] this is why he mentioned [the Peripatetics].[n] Aristotle was called a Peripatetic[82] for when Plato was still alive, he did not dare to sit down and to teach but rather walked around.[o] Others say: "no, instead[p] he opposed Plato."[q] Those claiming this lie.[r] Instead, he honoured him, as he erected an altar somewhere and inscribed it thus:[s] "Aristotle erected this altar for Plato, a man whom bad men have not even the right to praise."[t] Here, with the help of God, ends the present[u] exposition.

[a] There is no **διέλαβον*, in the Greek text. [b] The Greek adds: "by the old masters." [c] The Greek adds: "examining them." [d] The Greek reads: "I examine them" (120.22). [e] The Greek reads "it is." [f] The Greek reads "they are." "God" of the Armenian version seems to be inserted by analogy with the following sentence. The correctness of the Greek reading is confirmed by the following passage: Δυνατὸν οὖν ἐστι περὶ τῶν γενῶν τε καὶ εἰδῶν καὶ θεολογικῶς μὲν διαλέγεσθαι (Ammon, *in Isag*, 43.25–44.1). [g] The Greek adds "of them." [h] There is no **καὶ ἰστέον ὅτι ἐνταῦθα* in the Greek text. [i] The Greek adds: "because dialectics belong to logic." [j] The Greek reads: "Then why did he mention …?" (121.4). [k] Instead of "were good at logic," the Greek reads: "were very passionately drawn to dialectics. Now wishing to do the same, he mentioned them" (121.5–6). [l] The Greek reads: "because he was called a Platonist out of prejudice" (121.6–7). [m] The Greek reads: "Aristotle" (121.8). [n] Instead of "this is why he mentioned [the Peripatetics]," the Greek reads: "what he wanted to show in his writings. And it is worth examining why the Aristotelians are called Peripatetics. They say that for this reason" (121.7–9). [o] Instead of **καθέζεσθαι καὶ διδάσκειν, ἀλλ' ἐπεριπάτει*, the Greek reads: "to have the discussion while sitting" (121.11–12). [p] Instead of "no, instead," the Greek reads: "that it is false, on the contrary" (121.12). [q] The Greek reads: "him" (121.13). [r] Instead of this sentence, the Greek text reads: "Such people dare to blame him, for he did not oppose him" (121.13–14). [s] Instead of "he erected an altar somewhere and inscribed it thus," the Greek reads: "Aristotle's inscription on Plato's tomb shows" (121.14–15). [t] Cf. *Epigrammatum anthologia Palatina cum Planudeis et appendice nova*, ed. Didot, vol. 3, Paris, 1890, "Epigrammata demonstrativa," 47.1–2. [u] There is no "the present" in the Greek text.

58 **Սկիզբն Աստուծով**[1]

(2) ՅԱՂԱԳՍ ՍԵՌԻ[2]

11 (3) Պրակք ԺԱ

1. (4) Յետ երկակի նախերգութեան իմաստասիրիս եւ մեր, (5) օգնականութեամբ լաւագունին բուռն հարցուք զնոցին իսկ (6) զհանդիսիցն, սկիզբն առնելով ի վարդապետութենէ, որ (7) յաղագս սեռին, զոր ուսուցանէ մեզ Պորփիւրիոս: Նախ եւ առաջին (8) արիստոտէլական բացորոշմանցն հետեւիլ լաւագոյն համարի, (9) եւ զհոմանունութիւն ընդ երիւք այսոքիւք արկանել սահմանօք: (10) Նախ, եթէ քանի նշանակութիւնք են սեռի: Երկրորդ, եթէ (11) յաղագս որո՞յ նշանակութեան բանն է: Երրորդ, ստորագրել եւ (12) սահմանել զայն, յաղագս որոյ բանն է: Ապա եթէ *ոք*[3] ոչ կամիցի (13) ըստ այսմ բացորոշութեանց առնել, յանհուն (14) երկբայութիւնս անկեալ ցնդի. վասն զի հոմանունութիւն մայր է (15) մոլորութեան եւ երկբայութեան: Արդ այսմ բացորոշութեան (16) հետեւելով Պորփիւրիոս՝ նախ եւ առաջին տարորոշէ (17) զհոմանունութիւն եւ ասէ, թէ քանի նշանակութիւնք են սեռի. եւ (18) երկրորդ, ասելով՝ թէ յաղագս

---

[1] A, Ven., M1751, M1766 // M1746, M2326, M1716, P242, P240 om. [2] A, Ven., M2326, P242, M1751, M1766 // M1746, M1716, P240 om. [3] M1746, P240, M2326, M1716, M1766 // A, Ven., P242, M1751 om.

Beginning with the Help of God. About the Genus

Lecture 11[a]

1. After the double proem, that by the philosopher and our own, let us, with the help of the superior,[b] pass to the main arguments.[c] Let us start with the teaching about the genus about which Porphyry instructs us.[d,1] First he considers it better to follow Aristotelian determinations and to apply the following three limitations to homonymy.[e] Firstly, how many meanings of "genus" there are;[f] secondly,[g] what the meaning at issue is; thirdly, to delineate and to define what the account is about.[h] And if somebody does not want to act according to this determination, he becomes, falling into infinite ambiguity, unreasonable. For homonymy is the mother of error and ambiguity.[i,2] Now Porphyry following this determination,[j] first of all disentangles[k] homonymy and says how many

---

[a] The corresponding Greek chapters are "Lecture 9" and "Lecture 10" (starts with l. 11.5). [b] Lit. "the better," i.e. God? [c] The Greek adds: "of the text." [d] There is no "about which Porphyry instructs us" in the Greek text. [e] Instead of this sentence, the Greek text reads: "But Aristotle became an obstacle on this way, since he said in the *Demonstrations*, that one who treats the homonymy of terms, has to do the following three things before their interpretation" (122.28–30). By *Demonstrations* David probably means Aristotle's *Posterior Analytics*. "Determinations" (բացորոշմունք) may reflect ἀφορίσματα, cf. Porph., *Isag*, 14.6 ἀφορίζοντες, ἀφορισθέντων—Porph., *Isag* arm., 134: բացորոշելով, p. 145: բացորոշելոց; Dav., *Prol*, 46.9: ἀφώρισεν—Dav., *Prol* arm., 16.15: ի բաց որոշելով. [f] Instead of "how many meanings of "genus" there are," the Greek text reads: "to disentangle homonymy and to say, in how many senses the present term is understood" (122.30–32). [g] The Greek adds "to say." [h] Instead of "to delineate and to define what the account is about," (**ὑπογράφειν καὶ ὁρίζειν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστι*), the Greek reads: "to explain the instruction of it" (122.33). The reading of the Armenian version is similar to the corresponding passage in Elias, cf. Elias, *in Isag*, 51.29–31 διορίσαι περὶ οὗ ὁ λόγος κἀκεῖνο ὑπογραφῆς ἢ ὁρισμοῦ ἀξιοῦν. [i] Instead of the last two sentences, the Greek reads: "He says that it is quite strange to follow someone who does not do this. For he will seem to utter unreasonable things and not to say the truth and to destroy the communication in accordance with which our species is stamped" (122.33–123.2). The Greek equivalent of the second Armenian sentence would sound **ἡ γὰρ ὁμωνυμία μήτηρ ἐστι πλάνης καὶ ἀμφιβολίας*, cf. Ammon., *in Isag*, 48.22–23 ἡ γὰρ ὁμωνυμία εἴωθεν ἀσάφειαν καὶ πλάνην γεννᾶν. [j] Instead of **ἀφορισμῷ*, the Greek reads "argument" (123.19). [k] Instead of "first of all disentangles," the Greek reads: "wants to disentangle" (123.19–20).

որոյ է նորա խնդիրն. եւ երրորդ, (19) յետ այսորիկ ասելոց է[1] զվարդապետութիւն՝ յաղագս որոյ (20) խնդիրն է:

2. (21) *Արդ*[2] ասէ, թէ «նախ առաջին սեռ է, որ ի միջոջէ (22) յարանուանեալ է՝ եւ յառաջ եկեալ, որպէս հերակլեանքն ի Հերակլեայ՝ (23) յարանունաբար ասացեալք,[3] եւ յառաջ եկեալք ի Հերակլեայ»:[4] (24) Եւ բարիոք առընթեր եդաք «զյառաջ եկեալն». քանզի են ոմանք (25) ի միջոջէ յարանուանեալք, այլ ոչ ասին սեռք. վասն զի ոչ են (26) ի միջոջէն յառաջ եկեալք,[5] որպէս *պիթագորականք*[6] ի Պիթագորէ, (27) եւ պղատոնականքն ի Պղատոնէ: Բայց ոչ ասին այսպիսիքս (28) սեռք, վասն զի ոչ են յառաջ եկեալք՝ ոչ պղատոնականքն (29) ի Պղատոնէ, եւ ոչ պիթագորականքն ի Պիթագորէ, որպէս (30) հերակլեանքն ի Հերակլեայ: Այս առաջին նշանակութիւնք են (31) սեռի՝ որ ունի երիս բաղզանութիւնս. ի Հերակլեայ առ (32) բազմութիւն հերակլեանց, եւ ի բազմութենէ հերակլեանց առ (33) Հերակլէս, եւ ի հերակլեանց առ միմեանս:

3. 60 Երկրորդ, սեռ ասի՝ սկիզբն իւրաքանչիւրոյ լինելութեան. (2) իսկ սկիզբն ասեմ լինելութեանն՝ կամ զհայրն կամ (3) զհայրենիսն: Եւ այս երկակի. քանզի է որ հուպ է, եւ է որ հեռի, եւ (4) ի վերայ հօր եւ ի վերայ հայրենեաց. զորս միով յարացուցի (5) *հաւաստեցուցուք*:[7] Աքիլլեւս հուպ ունի զսեռն ի հայրենեացն, (6) որպէս յորժամ ասեմք զնա փտիովտացի.[8] իսկ հեռի՝ յորժամ (7) ասեմք զնա թետալացի. իսկ ի հօրէ հուպ սեռ՝ որպէս յորժամ (8) ասեմք զնա որդի Պելեայ. իսկ հեռի, որպէս յորժամ ասեմք (9) զնա[9] Յէակսեայ:[10]

[1] Ven., M1746, M1716, M2326, P242, P240, M1751, M1766 // A եւ. [2] M1746, P242, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 այդ. [3] A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // M1746 յարաբար անուանակոչեալք. [4] Cf. Porph., *Isag* arm., 134: քանզի սեռ ասի, եւ ոմանց ունելով իմն առ մի ինչ եւ առ միմեանս հաւաքումն: Ըստ որում նշանակի՝ հերակլեանցն ասի սեռ ի միջոջէն կալմանէ. եւ զայս ասեմ ի Հերակլեայ. [5] M1746, M1766, M1751, P240, P242. [6] M1746, P242, M1716, M2326 // A, Ven., P240, M1751, M1766 պիթագորեանքն. [7] M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1751, M1766 // A, Ven. հաւաստեսցուք. [8] Ven., M2326, M1766, M1751, P240, P242 նափտիովտացի. [9] M1746, M2326 // A, Ven., M1766, P242, P240 (in marg.) + որդի. [10] M1746 յԷակկոսեայ // M1716, M2326, P240, P242 յԷակոսեայ // M1766, M1751 յԷակաւսեա.

meanings "genus" has got.[a] And secondly, he explains what his inquiry is about; and thirdly, after this, he will discuss the teaching about which the inquiry is.[b]

2. Now he says that, firstly, genus is what is named after and has its origin in some one item, e.g. the Heraclids were named after[c] Hercules and they have their origin in Hercules. And we correctly added "have their origin in";[d] for there are items named after some one item without being called genera, because they do not have their origin in someone,[e] e.g.[f] the Pythagoreans in Pythagoras, and the Platonists in Plato.[g] For such people are not called[h] a genus, for they do not have their origin in the name-giver, neither the Platonists in Plato, nor the Pythagoreans in Pythagoras, as the Heraclids in Hercules.[i] This is the first meanings of "genus," which[j] has three relations:[k] of Hercules to the multitude of Heraclids,[l] of the multitude of Heraclids[m] to Hercules and of the Heraclids[n] to one another.

3. Secondly, the origin of the birth of each person is called[o] a genus. And I call origin of birth either the father or the fatherland.[p] And this[q] is twofold:[3] one is proximate and the other is remote, both in the case of a father and in the case of a fatherland.[r] This[s] we shall clarify by the following example. Achilles possesses the[t] proximate genus from his fatherland, when we call him man of Phthia, and the[u] remote when we call him Thettalian. And the proximate genus from his father[v] when we call him son of Peleus, and the[w] remote Aeacus.[4]

---

[a] Instead of "and says how many meanings "genus" has got," the Greek reads: "for genus is said to be a homonymous term" (123.20). [b] Instead of this sentence, the Greek reads: "for he says about which meaning he speaks, and then adds the teaching of it" (123.20–21). [c] The Greek adds "one." [d] The Greek phrase is in the passive voice: "the 'have their origin in' is added correctly." [e] The Greek reads "in him" (123.25). [f] The Greek adds: "some were called." [g] There is no "and the Platonists in Plato" in the Greek text. [h] The Greek reads "such a thing is not" (123.27). [i] Instead of "neither the Platonists … in Hercules," the Greek reads "in him" (123.27). [j] Instead of **ταῦτα τὰ πρῶτα σημαινόμενα εἴσι τοῦ γένους ὅ*, the Greek reads: "such a genus" (123.27). The Armenian reading finds a parallel in Arethas 17.11: τὸ σημαινόμενον τοῦτο τοῦ γένους τρεῖς ἔχει σχέσεις. [k] The Greek adds "the one." [l] The Greek reads "of those [who stem] from him, the other" (123.28). [m] There is no "of Heraclids" in the Greek text. [n] Instead of "of the Heraclids," the Greek reads: "the other which the group of people possesses" (123.29–30). [o] The Greek reads "is" (123.30). [p] There is no **ἀρχὴν δέ φημι τῆς γενέσεως ἢ τὸν πατέρα ἢ τὴν πατρίδα* in the Greek text; it reads: "as the fatherland" (124.1). Cf. Elias, *in Isag*, 52.12–14 ἡ ἑκάστου τῆς γενέσεως ἀρχή. αὕτη δὲ ἢ ἔμψυχος ἢ ἄψυχος, καὶ ἔμψυχος μὲν ὁ πατὴρ ἄψυχος δὲ ἡ πατρίς. [q] The Greek reads: "but such a genus" (124.1). [r] There is no "in the case of a father and in the case of a fatherland" in the Greek text. [s] The Greek reads: "the aforesaid" (124.3). [t] The Greek adds: "inanimate and." [u] The Greek adds: "inanimate." [v] Instead of "genus from his father," the Greek reads "and the animate" (124.6). [w] The Greek adds: "animate."

4. (10) Երրորդ, սեռ ասի այն՝ որ ըստ իմաստասիրութեան է ի (11) յոգունս տարածեալ, որպէս զկենդանին. քանզի սա ի (12) յոգունս տարածի, քանզի ասի եւ ձի, եւ շուն: Եւ նմանեալ է սա (13) երկուց սեռից. նախ այնմ՝ որ ի միոջէն յարանուանեալ է.[1] (14) քանզի որպէս նա մի գոլով՝ զբազումս պարունակեալ ունի, (15) նոյնպէս եւ կենդանին մի գոլով՝ զբազում տեսակս (16) պարունակեալ ունի: Իսկ այնմ սեռի որ սկիզբն գոյ, որպէս հայրն՝ (17) նմանեցաւ, վասն զի եւ կենդանին սկիզբն ասի իւրաքանչիւր*ոյ*[2] (18) տեսակի:

5. (19) «Բայց երեւեցաւ, թէ *եւ*[3] ոչ սեռ եւ ոչ տեսակ պարզաբար ասի»:[4] (20) Արդ վասն զի են բարբառք, որ մի նշանակութիւն ունին, եւ (21) են՝ որ բազումս. արդ ասէ, թէ սեռ ոչ մի նշանակութիւն ունի, (22) այլ բազում. վասն այսորիկ ասաց, թէ ոչ սեռ եւ ոչ տեսակ (23) պարզաբար ասին. այս ինքն[5] միայնաբար, այլ բազմաբար: (24) Տարակուսեն ոմանք ասելով, թէ զի՞ զսեռէ բուռն հարեալ՝ (25) զտեսակ յիշեաց: Ասեմք, թէ ոչ ինչ անտեղի արար, քանզի (26) այսոքիկ առինչունակին են. իսկ առինչունակն՝ որքանաբար (27) մինն ասի, նոյնքանաբար եւ միւսն եւս: Արդ վասն զի (28) բազմաբար ասի սեռ, նմանապէս եւ տեսակ բազմաբար ասի:

6. 62 «Քանզի սեռ ասի՝ եւ ոմանց ունելով առ մի ինչ իմն եւ առ (2) միմեանս հաւաքումն»:[6] Եւ բարիոք ասաց «զիմն». քանզի յայտ (3) արար թէ ոչ յարանուանիլն յումեքէ միայն բաւական է սեռ (4) ասիլ, այլ եւ յառաջն գալ ի նմանէ յորմէ անուանեցանն.[7] (5) քանզի ասէ՝ թէ սեռ ասի հաւաքումն, որ ունի իմն առ միմեանս (6) ընտանութիւն սեռի: Եւ ի վերայ

---

[1] M2326, M1716, P242 // A, Ven., P240, M1746, M1751, M1766 om. [2] M1746, M2326, M1716, P240, P242. [3] M1746, P240. [4] Porph., *Isag* arm., 134: Բայց երեւեցաւ, եթէ ոչ սեռ եւ ոչ տեսակ պարզաբար ասին. [5] M1746, P240, M2326, M1716 // A, Ven., P242, M1751, M1766 + ոչ. [6] Porph., *Isag* arm., 134. [7] M1746, P242 յարանուանեցանն.

4. Thirdly, a genus is said in the philosophical sense when it extends over many, e.g. animal. For it extends over many, as both horse and dog are called so.[a] And it is like the two genera,[b] on the one hand, like the first (genus) which is called after some one item. For although it is one, it contains many,[c] likewise animal although it is one, contains many species.[d] And it is like the genus which is the origin, e.g. father; for animal, too, is called the origin of each species.[e,5]

5.[f] "Neither genera nor species, it seems, are so called simply." As there are words that have one meaning and there are others that have many,[g] he says that "genus" has not one meaning but many.[6] For this reason he said[h] that genus and species are not so called simply, i.e. in one sense[i] but in many senses. And some are puzzled and asking[j] why, when treating the genus, he mentioned the species. We say that he did nothing[k] extraordinary; for they belong to the relative items, and it holds true of relative items[l] that, in as many senses one item is said,[m] in so many senses also the other. Now because "genus" is called thus in many senses, likewise "species" is called thus in many senses.[n]

6. "Thus we call a genus an assembly of certain people who are somehow related to some one item and to one another." He correctly said "somehow" because he showed[o] that not only "being called after someone" suffices to be called[p] a genus but also having one's origin in the person after whom one is called.[q] For he says that "we call a genus an assembly of certain people who are

---

[a] Instead of "both horse and dog are called so," the Greek reads: "it pervades man and dog and others" (124.29–30). [b] The Greek reads "preceding items" (124.30). [c] Instead of "like the first … it contains many," the Greek reads: "it is both like the one who says 'being called after some one item and having its origin in it', in so far as it contains many in itself. As Hercules contains every genus under him" (124.32–125.1). [d] Instead of "although it is one, contains many species," the Greek reads: "contains all under itself" (125.2). [e] Instead of this sentence, the Greek reads: "and it is like the one who says 'the origin of the birth of each one', as the father is the origin of the genus so is the fatherland. In the same way, animal is the origin of those under it" (125.1–3). [f] The corresponding Greek chapter is "Lecture 10." [g] The Greek reads: "there are others that mean many things" (126.8–9). [h] Instead of "For this reason he said," the Greek reads: "it seems" (126.16). [i] Instead of "simply, i.e. in one sense," the Greek reads: "in one sense and without complexity" (126.16). [j] The Greek has no "and asking." [k] The Greek reads: "this is not" (126.18). [l] There is no *τὸ δὲ πρός τι in the Greek text. [m] The Greek reads "is taken" (126.19). [n] Instead of "likewise "species" is called thus in many senses," the Greek reads: "Porphyry sought to show the same about the species. For it is one of the relative terms and it was necessary for him to mention it" (126.20–22). [o] The Greek reads: "in order to show" (126.25). [p] Instead of " "being called after someone" suffices to be called," the Greek reads: "something called after someone is called" (126.25–26). [q] There is no "after whom one is called." in the Greek text. Instead it reads: "and the 'somehow' shows this" (126.26).

ածէ՝ թէ «Եւ ասեմք ի (7) Հերակլեայ».[1] աստուստ զմիոյ առ բազումս զբաղազանութիւն (8) նշանակէ: «Որք ունին առ միմեանս».[2] աստուստ զառ միմեանս (9) բաղազանութիւն նշանակէ:

7. (10) «Բայց ասի եւ այլազգ դարձեալ սեռ իւրաքանչիւրոյն (11) սերման սկիզբն».[3] աստուստ երկրորդ նշանակութիւն սեռի: «Քանզի (12) այսպէս զՈվրեստէս ի Տանտալեայ ասեմք, եւ զՀիւլոն ի (13) Հերակլեայ»:[4] Արդ ասելով զՈվրեստէս ի Տանտալեայ՝ զհեռի սեռն (14) նշանակեաց. իսկ զՀիւլոն ի Հերակլեայ՝ զհուպն: Եւ դարձեալ (15) ասելով, զՊինդարոս թեբայեցի զհեռի սեռ՝ ի *հայրենեացն*[5] (16) նշանակեաց. իսկ ասելով զՊղատոն աթենացի՝ զհուպ սեռ (17) ի հայրենեացն: Եւ զի մի ոք ասիցէ՝ թէ եւ հայրենիքն սե՞ռք են, (18) այո՝ ասէ, եւ կարի քաջ. վասն զի անտի է սկիզբն (19) լինելութեան սերմանն. եւ նա է որ ուսուցանէ բարս պիտանացուս (20) եւ օրէնս եւ կրօնս[6]՝ առ ի բարիոք կենցաղավարութիւն: (21) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ պրակք:

12 (22) Պրակք ԺԲ

1. (23) «Արդ եռակի սեռի[7] ասացելոյ՝ յաղագս երրորդին առ (24) իմաստասէրս է բան»:[8] Յետ անջատելոյ զհոմանունութիւնն եւ (25) յայտնելոյ, թէ զորմէ նշանակութենէ բուռն հարկանէ, յիրաւի ի (26) նորին վարդապետութիւնն խաղայ: Թողեալք[9] (27) զեթէէն՝ ի զինչէէն սկիզբն արասցուք.[10] քանզի խոստացաք[11] իսկ ոչ զայս խնդրել՝ 64 եթէ ի սոսկ մտածութեան

[1] Porph., *Isag* arm., 134: սեռ ասի, եւ ոմանց ունելով իմն առ մի ինչ եւ առ միմեանս հաւաքումն … եւ զայս ասեմ ի Հերակլեայ. [2] Porph., *Isag* arm., 134. [3] Porph., *Isag* arm., 134: Բայց ասի եւ այլ ազգ դարձեալ սեռ. իւրաքանչիւրոցն սերմանց սկիզբն. [4] Porph., *Isag* arm., 134: Քանզի այսպէս զՈվրեստէս ի Տանտալեայ ասեմք ունել զսեռն, եւ զՀիւլոն ի Հերակլեայ. [5] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // M1766 (in margine), M1751 հայրենեաց // A, Ven. հայրենի. [6] M1746 կանոնս. [7] P242, P240, M2326, M1716 // M1746 սեռոյր // A, Ven., M1751, M1766 սեռ. [8] Porph., *Isag* arm., 134: Արդ եռակի սեռոյր ասացելոյր՝ յաղագս երրորդին առ իմաստասէրս է բան. [9] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 թողեալ. [10] M1716, M2326, M1766 & M1751 (in marg. արասցուք) առնէ. [11] M2326, M1766, M1751 խոստացաւ.

somehow related to one another."[7] And he adds:[a] "I mean, to Hercules." Thus he means the relation of one person to a plurality. "Related to one another."[b] Here he means the relation to one another.[8]

7 "Again, in another sense we call a genus the origin of anyone's birth." This is the second meaning of "genus."[c,9] We say that Orestes has got his genus from Tantalus,[d] and Hyllus from Hercules.[e] For by saying "Orestes from Tantalus" he indicated the remote genus and by "Hyllus from Hercules," the proximate.[f,10] And again, by calling Pindar a Theban, he indicated the remote genus, derived from the fatherland, and by calling Plato an Athenian, the proximate genus, i.e. that of the fatherland.[g] So that nobody asks: "Is fatherland a genus?"[h] he says yes, and quite surely.[i] For our origin of birth is there and it teaches us manners and laws useful for a good life.[j] Here, with the help of God, ends the present lecture.[11]

Lecture 12

1. "Thus genera are so called in three ways; and it is the third which is of account to philosophers."[k] After disentangling homonymy and indicating which meaning he is dealing with, he reasonably moves on[l] to its teaching. Leaving aside the "does it exist?", let us start with the "what is it?" For we have

---

[a] In the Greek the quotation starts earlier: "in the following another (relation): from their relation to some one item." [b] In the Greek the quotation is longer: "the plurality of other people somehow related to one another taking their name, in contradistinction to the other genera, from the affinity derived from him." [c] Instead of this sentence, the Greek contains the continuation of the quotation: "whether from his progenitor or from the place where he was born." [d] The Greek adds: "(this is remote)." [e] The Greek adds: "(this is proximate)." [f] This sentence expands the two small parenthized notes of the previous sentence in the Greek text. [g] Instead of this sentence, the Greek contains a longer passage: "but, concerning Pindar, one should say the contrary. Pindar, since he was called a Theban, has the remote genus from his fatherland, for he was not from Thebes but from the village Cynoscephalae. So his proximate genus is the village, and the remote one is Thebes. And Plato, since he was called an Athenian, has the proximate genus. 'For anyone's fatherland is a sort of origin of his birth, just as his father is too'" (128.5–12). [h] The Greek differs: "Why is fatherland called a genus?" (128.13). [i] The Greek is slightly different: "he says that it is not extraordinary" (128.13–14). [j] Instead of this sentence, the Greek reads: "For as 'father' is called a genus, so is also 'fatherland'. We have also shown that the genus of fatherland is better than that of father." (128.13–16). [k] This quotation from Porphyry (Porph., *Isag*, 2.14: Τριχῶς οὖν τοῦ γένους λεγομένου περὶ τοῦ τρίτου παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ὁ λόγος·) is absent from the Greek original. It is presented in Ammon., *in Isag*, 54.1. [l] Instead of "he is dealing with … moves on," the Greek reads "we wish to deal with … moving forward" (130.17).

են, եւ եթէ ենթակայացեալք: Եւ (2) վասն զի զինչէն կամ ի ձեռն ստորագրութեան,[1] կամ ի ձեռն (3) սահմանի յայտնի, նախ առաջին տեսցուք, թէ զի՞նչ (4) արդեօք առնէ Պորփիւրիոս. ստորագրիցէ՞, եթէ սահմանիցէ: Եւ (5) ասեն ոմանք՝ ստորագրէ. առ որս տարակուսեմք ասելով, եթէ (6) վասն է՞ր ոչ առաւել սահմանէ, այլ ստորագրէ: Եւ ասեն թէ (7) յիրաւի ոչ սահմանէ, այլ ստորագրէ. քանզի՝ թէ ասացաք (8) զնմանէ փախչել ի խնդրոյն *որ*[2] յաղագս եթէէին[3] կամ ոչէին: (9) Իսկ սահման ամենայն իրօք ի վերայ գոյիցն առնու: Յիրաւի ոչ (10) սահմանեաց, զի մի ի ձեռն սահմանին ցուցցէ զսեռն՝ թէ ի (11) գոյիցն իցէ. այլ ստորագրեաց, վասն զի ստորագրութիւն (12) կարող գոյ եւ ի վերայ գոյիցն եւ ի վերայ ոչ գոյիցն առնուլ:

2. (13) Եւ եւս ասեն, թէ ոչ կարող գոյ սահմանել, վասն զի (14) սահմանելոյն պէտք են գերազանցեալ սեռ *ունել*,[4] իսկ (15) ընդհանրական սեռի ոչ ինչ է այլ գերազանցեալ սեռ, որով սահմանի: (16) Եւ զի այսոքիկ այսպէս են, յայտ է *եւ*[5] ի զանազանութենէ. եւ (17) վասն զի ընդհանուր զանազանութիւն ոչ ընդունի այլ (18) զանազանութիւն*ս*,[6] որովք սահմանի, փախչի ի սահմանելոյ: (19) Առ *որ*[7] ասասցուք, եթէ ոչ է ճշմարիտ բանդ. քանզի (20) ասեմք, եթէ վասն ոչ ունելոյ գերազանցեալ՝ սեռ ոչ (21) սահմանեցաւ, այլ եւ ոչ տարբերութիւն, ընդէ՞ր այլքն ի բարբառոցն (22) ունելով սեռ՝ ոչ սահմանեցան, այլ ստորագրեցան:[8]

3. (23) Առ այսորիկ ընդհանրական պատասխանատրութիւն (24) ասեն յաղագս հինգ բարբառոցդ, եթէ ոչ կարող գոյր (25) սահմանել. վասն զի հինգ բարբառքդ այդոքիկ հոմանունք են, (26) իսկ հոմանունք գոլով՝ բազում նշանակութիւնս բնութեանց (27) յայտնեն. իսկ սահման մի բնութիւն բնաւորեցաւ նշանակել. (28) զիա՞րդ կարէր սահման ի վերայ նոցա առնուլ, որք բազում (29) բնութիւնս նշանակեն: Այլ եւ եթէ ասէ ոք, եթէ կարող գոյր 66 զհոմանուն ձայն*ս*[9] սահմանել, եթէ որոշութեան

[1] M1751 ստորոգութիւն. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 om. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 + եւ. [4] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 ունելով. [5] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [6] M2326, M1716 // A, Ven., P240, P242, M1746, M1751, M1766 զանազանութիւն. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 որս. [8] M1716, M2326 ստորոգեցան. [9] M1751 // alii ձայնն.

promised not to examine whether they are in bare thought or whether they subsist.[12] And since the "what is it?" is indicated by means of a delineation or by means of definition,[13] let us first see what Porphyry does: does he delineate or define?[a] Some say that he delineates. And we are puzzled saying to them: why does he not rather define than delineate? They say that in fact he does not define, but[b] delineates. For we have said that he avoids examining the "does it exist?" and the "does it not exist?" And the definition is in every case taken[c] to be of beings; he[d] correctly did not define so as not to show by a definition that the genus belongs to the realm of beings. But he delineated because a delineation can be taken to be of beings and of non-beings.[e]

2. Besides, they say that he cannot define[f] because what is defined must have a superordinate genus.[g] But the universal genus has no further superordinate genus by which it is defined.[h] And that this is so,[i] is clear from the difference and because the universal difference does not allow for other differences by which it is defined,[j] it escapes being defined.[k] To this we shall say that this claim[l] is not true. For we say if, because of not having something superordinate, the genus has not been defined, nor has the difference, why have[m] the other terms having a genus[n] not been defined but delineated?

3. To this they give a universal speech in defence of the five terms, claiming that he could not define them. Since[o] these five[p] terms are homonymous, and, being homonymous, they indicate many meanings of nature.[q] And the definition is of a nature such as[r] to indicate one nature; how could a definition be taken to concern the terms which mean many natures?[s] But even if someone claims[t] that it would be possible to define homonymous terms if they obtain[u]

---

[a] The Greek slightly differs: "does Porphyry rather define the genus or does he delineate (it)?" (131.5–6). [b] The Greek has no "does not define, but". [c] The Greek reads: "was shown to be taken" (131.9). [d] The Greek reads "Porphyry" (131.10). [e] The Greek adds: "as has been shown" (131.9). [f] The Greek reads: "genus could not be defined" (131.12–13). [g] The Greek reads: "something superordinate" (131.13). [h] There is no "further ... genus by which it is defined," in the Greek text. [i] Instead of "this is so," the Greek reads: "the claim is true" (131.14). [j] Instead of "because the universal ... is defined," the Greek reads: "which, since it is likewise universal and does not have anything superior" (131.15–16). [k] The Greek reads: "definition" (131.16). [l] There is no *ὁ λόγος in the Greek text. [m] The Greek has the additional "the species and" (131.18). [n] The Greek reads "superordinate items" (131.19). [o] The Greek reads: "for they say" (131.21). [p] There is no *πέντε in the Greek text. [q] Instead of "meanings of nature," the Greek reads: "natures" (131.22). [r] The Greek reads: "ought" (131.22). [s] Instead of merely *πολλὰς φύσεις σημαινουσῶν, the Greek contains a longer phrase: "while it ought to indicate one nature, whereas they mean many natures" (131.23–24). [t] The Greek reads: "you claim" (131.24). [u] The literal meaning of Greek verb τυγχάνω ("meet") is expressed in the translation.

հանդիպին, (2) ասեն՝ թէ Պորփիւրիոս զայսոսիկ բարբառս զբոլորս՝ որպէս (3) զբոլոր կամեցաւ ստորագրել: Առ որս ասեմք, եթէ ընդունայն (4) բարբառիք. քանզի ըստ այդմ բանի զոր ասացէքդ՝ եւ ոչ (5) ստորագրել արժան էր. քանզի պատկեր սահմանի է (6) ստորագրութիւն: Արդ եթէ սահման մի բնութիւն յայտնէ, ապա եւ (7) ստորագրութիւն: Իսկ եթէ ոչ սահմանին առաջիկայ բարբառքս (8) վասն բազում բնութիւնս յայտնելոյ՝ քանզի հոմանունք են, (9) ապա եւ ոչ ստորագրիլ պարտ էր, վասն զմի բնութիւն (10) յայտնելոյ:

4. Այլք ասեն, եթէ պարտ էր ըստ բաղզանութեանցն՝ (11) զոր ունին առ միմեանս հինգ բարբառքդ, սահմանել: Եւ (12) ոմանք ասեն, եթէ ոչ կարեն ի ձեռն բաղզանութեան (13) սահմանիլ. վասն զի ոչ է ընդունելի այդպիսի սահման առ ի (14) յիմաստասիրաց. եւ ապացոյց՝ վասն զի ի խնդրելոյն (15) զխնդրելին յարկացոցեն: Առ որս ասեմք, թէպէտ յայլ իրս ոչ է (16) ընդունելի, այլ յայնոսիկ որ առինչունակին է, յոյժ ընդունելի է. (17) քանզի այսոքիկ առ միմեանս ունին ընտանութիւն եւ ի ձեռն (18) միմեանց նշանակին:

5. (19) Արդ զի՞նչ ասիցեմք[1] մեք: Ասեմք, եթէ (20) զբաղզանութիւնն[2] սահմանեաց, որպէս ցուցանելոց եմք. իսկ զիրսն յորս (21) *բաղպականութիւն տեսանի*,[3] ստորագրեաց: Քանզի եւ եթէ[4] (22) զսպիտակն, որ ի մարմնում, սահմանեմք[5] որպէս առ (23) սպիտակն՝ սահման ասեմք զոլ, իսկ որպէս առ մարմինն՝ (24) ստորագրութիւն. վասն զի ամենայն սպիտակ ի մարմնում: (25) Նոյնպէս եւ աստանօր որպէս առ բաղզանութիւնս բարբառոցդ, (26) զորս[6] ունին առ միմեանս, սահման ասեմք զոլ. իսկ որպէս (27) առ իրսն, յորս բաղզանութիւնքն, ստորագրութիւն ասեմք (28) զոլ: (29) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

---

[1] P242, M1751, M1766 ասեմք. [2] M1746, M1716, M2326, P240 ըստ բաղզանութեան. [3] P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven., M1746, P242 բաղզանութիւնքն տեսանին. [4] M1746, M1716, M2326, P240 + որ. [5] M1746, M1716, M2326, P240 սահմանէ. [6] M1746, M1766, M1751, P240, P242 զոր.

a discrimination, they say[a] that Porphyry wanted to delineate[b] these whole terms as wholes. And we say to them: "you speak of vain things, for according to the argument you gave,[c] it was not necessary to delineate [the terms]."[d] For delineation is the image of definition. Now if a definition indicates one nature, then a delineation too. And if the terms before us are not defined because they indicate many natures (for they are homonymous) then they should not be delineated because they indicate many natures.[e,14]

4. Others say that the five terms should be defined by the relation they have to one another.[f] And some say that they cannot be defined by this relation because such a definition is not acceptable for philosophers.[g] And the proof is this: they present the point in discussion by a point in discussion.[h,15] We say against them that, although it is not acceptable in the case of other things, it is completely acceptable in the case of relative terms.[i] For they have a kinship to each other and are signified by each other.[16]

5. Now what shall we say? We shall say that he[j] defined a relation as we are going to show;[k] and he delineated the things in which the relation is considered.[l] For if we define the white, and the white is[m] in a body, we call it a definition with respect to the white and a delineation with respect to the body because each the white is in a body.[n] Likewise here, we say that it is a definition with respect to the relation of the terms which they have to one another,[o] and we say that it is a delination with respect to the objects of which there are relations.[p,17] Here, with the help of God, ends the present exposition.[q]

---

[a] The Greek reads: "we say" (131.25). [b] The Greek reads: "define" (131.26). [c] There is no *ὃν εἴπετε* in the Greek text. [d] The Greek reads: "Porphyry should not delineate such terms" (131.28). [e] Instead of **διὰ τὸ μίαν φύσιν δηλοῦν*, the Greek reads: "whereas delineation indicates one nature" (131.31–32). [f] Instead of this sentence, the Greek reads: "And they say against this that a genus could not be defined by the relation" (132.6–7). [g] Instead of this sentence, the Greek reads: "For this would be a reciprocating statement which is discredited by philosophers" (132.8). [h] Instead of this sentence, the Greek reads: "For it pursues to indicate the unknown by an unknown" (132.9). [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "and that in the case of items, which do not preserve their kinship to each other, a reciprocating statement is unfitting, but in the case of relative terms it never is" (132.23–24). [j] The Greek has "Porphyry" (132.26). [k] The Greek reads "it will be shown" (132.27). [l] Instead of "he delineated the things in which the relation is considered," the Greek reads: "and as with respect to a relation, we call it a definition, with respect to the objects in which it is considered, a delineation" (132.27–28). [m] The Greek reads "is considered" (132.29). [n] There is no "because each the white is in a body" in the Greek text. [o] Instead of this sentence, the Greek reads: "Likewise defining the relation, we say that in so far as it is with respect to it, it is a definition" (132.31). [p] There is no "we say that it is a delination with respect to the objects of which there are relations" in the Greek text. [q] There is no **ἐν οἷς σὺν θεῷ ἡ παροῦσα θεωρία* in the Greek text.

13 (30) Պրակք ԺԳ

1. (31) Վասն զի խոստացաք յառաջագոյն խնդրել. եթէ զինչ է (32) սեռ, բե՛ր ըստ մերում խոստմանն սահմանեսցուք: «Սեռ է, որ (33) ըստ յոլովից եւ տարբերեցելոց տեսակաւ՝ ի ներում զինչէն 68 ստորոգեալ»:[1] Եւ վասն զի առաքինութիւն սահմանի ասացաք (2) զոլ զանդրադարձիլն առ[2] սահմանելին, տեսցուք եւ (3) յառաջիկայում սահմանիս, եթէ նոյն առաքինութիւն սահմանի պահի: (4) Եւ ասեմք թէ աներկբայաբար պահի. քանզի ունիմք (5) ցուցանել եթէ ամենայնում սեռի եւ միայնում պատկանի (6) բացատրեալդ սահման:

2. (7) Եւ գիտելի է, զի եօթն են ձայնք. մի[3] աննշանական՝ որպէս (8) արալէզն, իսկ նշանական երկակի, մասնական եւ ընդհանուր. (9) իսկ ընդհանրականին հինգ են, որպէս յառաջագոյն ուսաք,[4] (10) սեռ, տարբերութիւն, տեսակ, յատուկ, պատահումն: Արդ, (11) են վեց ձայնք նշանականք, հինգ հանրականք,[5] մին (12) մասնական, եւ այլ[6] որ աննշանական է: Յայսց[7] եօթանցս սեռում (13) միայն պատկանի բացատրեալդ սահման՝ զամենեսեան (14) տարորոշելով ի նմանէ: Քանզի յասելն «ստորոգեալ»՝ տարորոշէ (15) յաննշանական ձայնէն. քանզի աննշանական զոլով՝ ոչ ումեք (16) ստորոգի: Իսկ յասելն «ըստ յոլովից»՝ տարադատէ, այս ինքն (17) որոշէ զմասնականն ի հանրականացն: Իսկ աննշանականին (18) եւ մասնականին արտաքսեցելոյ՝ հինգքն ընդհանուրքն (19) մնացին:

3. (20) Արդ, ասելով «ի ներում զինչէին ստորոգեալ», զերիսն ի (21) նոցանէ արտաքս հանէ՝ զտարբերութիւն, զյատուկ[8] եւ (22) զպատա-

---

[1] M1746, M1716, M2326 ստորոգեալք; Porph., *Isag* arm., 135: Սեռ զոլ ասելով զըստ բազմացն եւ տարբերեցելոց տեսակաւ՝ ի ներում զինչէն ստորոգեալ. [2] M2326, M1716 // A, Ven., P242, P240, M1746, M1751, M1766 ի. [3] M1746 // A, Ven. P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [4] M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven., P242 ասացաք. [5] M1746. [6] Scripsi // այն. [7] M1746. [8] M1746, M1716, M2326, M1751, P240 զյատուկ, զտարբերութիւն.

Lecture 13

1. Since we have promised to examine first what a genus is, let us define it according to our promise.[a] "A genus is what is predicated in answer to 'What is it?', of several items which differ in species." For we have said that the virtue of a definition is to convert into the thing defined.[b] Let us see in the present definition whether this virtue of the definition is preserved. And we say that it[c] is undoubtedly preserved. For we have to show that the presented definition[d] only suits the genus and all of it.

2. And one should know that[e] there are seven sounds, one being meaningless, as goat-stag,[f] and that the meaningful[g] is twofold: particular and universal. And five belong to universals, as we have learned earlier,[h] genus, species, difference, property, accident.[i] Now there are six meaningful terms,[j] five universal and one particular, and another one meaningless.[k] Of these seven, the presented[l] definition suits only the genus, distinguishing all others from it.[m] For by saying "predicated" it distinguishes it from a meaningless sound (for, since it is meaningless,[n] it is predicated of nothing). And by saying "of several items" it distinguishes particulars from universals. And since the meaningless and the particulars were eliminated,[o] the universal remained.

3. And by saying "what is predicated,[p] in answer to 'What is it?'," he eliminates three of them, difference, property and accident. For they are predicated not

---

[a] Instead of "to examine first what a genus is, let us define it according to our promise," the Greek reads: "to define the genus, let us move to the definition; well then, the genus is defined as follows" (133.5–6). [b] Instead of *ἀρετὴ ὁρισμοῦ *εἴπομεν εἶναι* τὸ ἀντιστρέφειν *πρὸς τὸ ὁριστόν*, the Greek reads: "we have established above that it is a virtue of a definition to apply to one and the same thing and also to convert" (133.8–9). Probably the following passage of David's *Prolegomena* is meant: Dav., *Prol*, 19.10: τέλειος ὁρισμός ἐστιν ὁ ἀντιστρέφων πρὸς τὸ ὁριστόν—Dav., *Prol* arm., 46.10: կատարեալ սահման այն է, որ անդրադարձի առ սահմանելին. [c] Instead of **λέγομεν δὲ ὅτι*, the Greek reads: "this virtue" (133.10–11). [d] There is no "For we have to show that the presented definition" in the Greek text. [e] The Greek reads just "for" (133.12). [f] There is no **οἷον τραγέλαφος* in the Greek text. [g] The Greek reads: "the other one is meaningful, and it" (133.12). [h] There is no **πρῶτον* in the Greek text. [i] Instead of enumerating them, the Greek reads: "i.e. the present terms" (133.13–14). [j] Here we have the same word play as in l. 2.3: the Greek word *φωνή* figures both in its literal and metaphorical meanings. The Armenian equivalent is the same, literally meaning "sound." [k] The Greek adds: "completing the number seven." [l] There is no **ἀποδοθείς* in the Greek text. [m] Instead of "distinguishing all others from it," the Greek reads: "and distinguishes genus" (133.16–17). [n] Instead of "since it is meaningless," the Greek reads: "since it means nothing" (133.18). [o] Instead of this clause, the Greek reads: "For the particulars will be eliminated, not as being related to 'several items'; for 'Socrates' is not related to anything else" (133.19–22). [p] The Greek text does not contain **κατηγορούμενον*.

հումն. քանզի այսորքիկ ոչ ի ներում զինչէին ստորոգին, (23) այլ ի ներում որպիսիինչէին: Քանզի հարցեալք՝ որպիսի՞ ինչ (24) մարդ, պատասխանեմք՝ բանական, որ է տարբերութիւն. եւ (25) որպիսի ինչ է, պատասխանատրեմք՝ ծիծաղական, որ է (26) յատուկ. եւ դարձեալ սեաւ կամ սպիտակ, որ է պատահումն: Իսկ (27) յասելն «տարբերեցելոց տեսակաւ»՝ որոշէ զնա ի տեսակէ. զի (28) տեսակ թէպէտ եւ զյոլովից ստորոգի եւ ի ներում զինչէին, այլ (29) ոչ տեսակաւ տարբերեցելոց,[1] այլ թուով: Արդ այսպէս (30) յամենեցունց յայլոց ձայնիցն որոշեալ եւ զատուցեալ զսահմանդ՝ (31) ցուցաք եթէ ամենայնում սեռում[2] եւ միայնում յարմարի:

4. 70 Աստուստ մեղադրեն ոմանք վասն կարգի որոշմանցդ, եւ (2) թուի թէ բարւոք: Քանզի ասեն, թէ պարտ է նախ զհեռագոյնն (3) որոշել, եւ այնպէս ապա զմօտոյն՝ որպէս ի *մարդոյ*[3] (4) սահմանում: Քանզի անդ նախ զհեռին որոշեմք ասելով՝ «կենդանի».[4] (5) որոշեմք զնա յոչ կենդանւոյն, այս (6) ինքն յանշնչականէն՝ որ է հեռագոյն ի մարդոյ. իսկ «բանական»[5] (7) ասելով՝ որոշեմք զնա ի մօտագունիցն, այս ինքն ի ձիոյ եւ (8) յարծուոյ եւ յայլոցն՝ որ են մօտագոյն ի մարդն, որպէս (9) շնչականք: Նոյնպէս եւ յայսմ սահմանում պարտ էր նախ (10) զհեռագոյնն որոշել. այս ինքն զաննշանական ձայնն, եւ այնպէս (11) ապա զնշանականն:[6]

[1] M1716, M2326, P240, M1751, M1766 տարբերի. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. սեռի. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. մարդում. [4] Porph., *Isag* arm., 135; P242, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven., M1746, P240 + քանզի ասելով կենդանի. [5] Porph., *Isag* arm., 135. [6] P242, P240, M1716, M2326 // A, Ven., M1746, M1766 զնշանականսն.

in answer to "What is it?" but in answer to "What sort of so-and-so is it?" For being asked "What sort of so-and-so is man?", we answer[a] "rational," which is a difference, and [being asked] "what sort of so-and-so?", we answer[b] "laughing," which is a property, and again,[c] black or white, which is an accident. And by saying "which differ in species," he distinguishes it from the species,[d] for although a species is predicated of several items and in answer to "What is it?", it does not differ in species but in number.[18] Now thus having distinguished this definition from all other terms, we have shown that it suits every genus and only it.[e]

4. Hence[f] some people criticise the order of the distinction, and, as it seems,[g] correctly. For they say that first one should distinguish the remote and then the proximate,[19] as in the definition of man.[h] For there we first, by saying "animal," distinguish the remote; we distinguish it from the non-animal, that is from the inanimate which is quite remote from man.[i] And by saying "rational" we distinguish it from those more proximate, e.g. from horse and eagle and others which are more proximate to man since they are animate.[j] In this definition, too, one should first distinguish the remote, that is the meaningless sound, and then the meaningful.[k] Now they say that one should define as follows,

---

[a] Instead of **ἐρωτηθέντες γὰρ ὁποῖόν τί ἐστι ἄνθρωπος, ἀποκρινόμεθα*, the Greek text reads: "What sort of animal is [man]?" (133.15). Cf. Ammon., *in Isag*, 61.7–8: ἀποκρινόμεθα ἐρωτηθέντες, ὁποῖόν τί ἐστι ζῷον ὁ ἄνθρωπος, ὅτι λογικόν, ὅπερ ἐστὶ διαφορά. [b] There is no "and [being asked] "what sort of so-and-so?", we answer" in the Greek text. [c] There is no **πάλιν δέ* in the Greek text. [d] Instead of "he distinguishes it from the species," the Greek reads: "it eliminates the species" (133.26). [e] Instead of this sentence, the Greek reads: "Now it has been shown that only the genus is left and the present definition suits it alone" (134.2–3). [f] There is no **ἐντεῦθεν* in the Greek text. [g] There is no **δοκεῖ ὅτι* in the Greek text. [h] Instead of "as in the definition of man," the Greek reads: "The definition of man has a similar [order]" (134.10). [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "for first he distinguishes the remote, and later the proximate. And why [does he distinguish] the remote? The inanimate is remote from 'man,' because it is animate. Now by saying 'animal' he indicates that it is animate. For animal is animate. And later we distinguish the proximate" (134.10–14). [j] Instead of this sentence, the Greek reads: "For, because horse and all non-rational beings are animate (for the animate beings are proximate to man, because man too is among the animate beings), we say 'animate' and thus we distinguish those proximate to him" (134.14–17). [k] The Greek passage corresponding to this sentence is much longer: "there is nothing of this kind in the case of the present definition: for first it distinguished those proximate and later those remote. For by saying 'of several items', it distinguishes the universal from the particular which are more proximate than they are, and by saying 'what is predicated' it distinguished what is meaningless. And it should rather first distinguish the meaningless [sound] which is remote, and later the meaningful which is proximate" (134.17–22).

Արդ պարտ էր, ասեն, այսպէս (12) սահմանել, եթէ «սեռ է, որ ստորոգի ըստ յոլովից եւ (13) տարբերեցելոց տեսակաւ՝ ի ներում զինչէին»: Զի ասելովն «ստորոգեալ» (14) հանէր զաննշանական ձայնն, որ է հեռագոյն, իսկ «ըստ (15) յոլովիցն» ասելով՝ զմասնականն. իսկ «տարբերեցելոցն տեսակաւ» (16) որոշէ ի տեսակէ. իսկ յասելն[1] «ի ներում զինչէին» որոշէ ի (17) տարբերութենէ, ի յատկէ եւ ի պատահմանէ:

5. (18) Աստուստ դարձեալ են ոմանք որ ասեն, եթէ (19) բացատրեալդ սահման պարունակէ յինքեան զհինգ պղատոնական (20) սեռսն: Եւ ասեմք թէ ոչ պարունակէ, վասն զի այս սեռ ի (21) ներ զինչէումն ստորոգի. իսկ պղատոնականքն սեռք ի ներ (22) որպիսիինչէումն ստորոգին. եւ զի՞րդ նոքա ի ներ (23) որպիսիինչէումն ստորոգին: Արդ ասելի է, եթէ վասն զի նոքա (24) զնմանութիւն աստեացս[2] նշանակեն. իսկ ամենայն նմանութիւն (25) ընդ որակութեամբ է, եւ ներ որպիսիինչէն՝ ընդ որակութեամբ է: (26) Արդ յայտ է, թէ եւ պղատոնական սեռքն ի ներ որպիսիինչէին (27) ստորոգին. ապա ուրեմն ոչ պարունակեալ ունի յինքեան (28) բացատրեալդ սահման[3] զհինգ պղատոնական սեռսն: (29) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ *պրակ*:[4]

[1] M1746, M1716, M2326 ասելն. [2] M1746, P242 // A, Ven, M1716, M2326, M1766, P240 զաստեացս. [3] M1746, M1716, M2326, P240, P242 սահմանս. [4] P242, P240, M1716, M2326 // A, Ven., M1746, M1751, M1766 տեսութիւն.

namely:[a] “A genus is what is predicated of several items which differ in species, in answer to ‘What is it?’ ” So that, by saying[b] “what is predicated,” one would eliminate the meaningless sound which is more remote,[c] and, by saying “of several items,” the particular,[d] and the “which differ in species” distinguishes it from the species,[e] and by saying[f] “in answer to ‘What is it?’,” one would distinguish it from the difference, the property, and the accident.[g]

5. For this reason there are some who say that the presented definition embraces the five Platonic genera.[h] And we say that it does not embrace them because this genus is predicated in answer to “What is it?”, and the Platonic genera are predicated in answer to “What sort of so-and-so is it?” And why are they predicated in answer to “What sort of so-and-so is it?”[i] Now it should be said that since they indicate a likeness with the things here, and every likeness belongs to a quality, and the question “What sort of so-and-so is it?” belongs to quality.[j] Now it is clear that the Platonic genera are predicated in answer to “What sort of so-and so is it?”,[k] hence, the present definition does not embrace the five Platonic genera.[l,20] Here, with the help of God, ends the present[m] lecture.

---

[a] Instead of **οὕτως ὁρίζειν ὅτι*, the Greek reads: “they should say converting” (134.22). [b] There is no “by saying” in the Greek text. [c] There is no “sound which is more remote” in the Greek text. [d] The Greek is longer: “one distinguished the particular from the universal” (134.25). [e] Instead of “distinguishes it from the species,” the Greek reads: “would eliminate the species” (134.26). [f] There is no **ἐν τῷ λέγειν* in the Greek text. [g] Instead of “it from the difference, the property, and the accident,” the Greek reads: “the three remaining terms: difference, property, accident” (134.26–27). [h] Instead of this sentence, the Greek reads: “And some examine whether this definition indeed embraces the universal genus by Plato, I mean the Forms” (134.28–29). [i] Instead of the last two sentences, the Greek reads: “we learn in two ways that it does not embrace it, I mean the ‘before the many.’ Firstly, because the other one is predicated in answer to ‘What sort of so-and-so is it?’ and this one, in answer to ‘What is it?’ And let us say why the one by Plato [is predicated] in answer to ‘What sort of so-and-so is it?’.” (134.29–135.1). [j] Instead of **λεκτέον οὖν ὅτι αὐτὰ* ὁμοιότητα *τῶν τῇδε* (cf. Dav., *Prol*, 40.5: τῶν τῇδε—Dav., *Prol* arm., 94.2: աստեացս) *σημαίνουσιν, πᾶσα δε ὁμοιότης ὑπὸ τὴν ποιότητά* (cf. Dav., *Prol*, 10.23: ὑπὸ τὴν ποιότητα—Dav., *Prol* arm., 24.18: ընդ որակութեամբ) *ἐστί, καὶ* τὸ ἐν τῷ ὁποῖόν τι ἐστιν *ὑπὸ τὴν ποιότητά ἐστιν*, the Greek reads: “Likenesses are predicated in answer to ‘What sort of so-and-so is it?’ Let two heads, which look alike, be exposed, that of a wild and that of a tamed pigeon. Now because of the strong likeness we ask of what sort the head of the wild pigeon is. Note that a likeness is predicated in answer to ‘What sort of so-and-so is it?’ ” (135.1–5). [k] Instead of this sentence, the Greek reads: “It has been said that Plato’s followers say that we exist by likeness of those Forms. Now if one thing is predicated in answer to ‘What is it?’ and another thing in answer to ‘What sort of so-and-so is it?’ ” (135.5–7). [l] Instead of “the five Platonic genera,” the Greek reads: “the Platonic genus too” (135.8). [m] The words **σὺν θεῷ καὶ παροῦσα* are absent from the Greek text.

14 72 Պրակք ԺԴ

1. (2) Թէպէտ եւ ստոյգ է սահմանն եւ բանն որ յաղագս սեռին է, (3) այլ սակայն տագնապ հասանէ ի հակառակորդաց (4) ճշմարտութեանն, որք սովորեցան ընդդէմ ասել ճշմարտութեանն. (5) քանզի ոչ եթէ վարկպարազի տարակուսանօք ընդդէմ զինին, այլ (6) եւ յոյժ ուժգնագունիւք եւ դժուարալուծիւք: Քանզի ասեն, եթէ (7) սահմանս այս, որ ընդհանուր սեռի է, ոչ կարէ պարունակել (8) յինքեան եւ զգերազանցեալ զսեռն, այսինքն զստորոգեալն, (9) քանզի ստորոգեալն գերազանցեալ է քան զսեռն. քանզի (10) ասեմք, եթէ սեռ է ստորոգեալ ըստ յոլովից եւ տարբերեցելոց (11) տեսակաւ ի ներում զինչէին: Արդ, որովհետեւ ասացաք սեռ է (12) ստորոգեալն, յայտ արարաք, թէ գերազանցեալ է (13) ստորոգեալն քան զսեռն. եւ ոչ պարունակէ զնա բացատրեալդ (14) սահման:

2. (15) Զայս տարակուսութիւն լուծանելով ասեմք, եթէ որպէս (16) սահմանի սահման ոչ միայն զայլսն սահմանէ, այլ եւ զինքն, *այսպէս*[1] եւ աստանօր (18) բացատրեալդ սահման ոչ միայն զինքն, այլ եւ զհանուրն եւ (19) զգերազանցեալն պարունակէ:

3. (20) Իսկ երկրորդ տարակուս*են*[2] ընդդիմակացուք (21) ճշմարտութեանն ասելով, եթէ նուազ է բացատրեալ սահմանդ. քանզի (22) ստո-

[1] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 վասն զի եւ զինքն սահմանէ. նոյնպէս. [2] M1746, P240, P242 // A, Ven. տարակուսին.

Lecture 14

1. Although the definition and[a] the account of the genus is precise, it is endangered by the opponents of truth[b]—those who are used to speaking in opposition to the truth; for they are armed against it not with chance [weapons] but with very strong puzzles, hard to solve.[c,21] For[d] they say that this definition, which is of the universal genus, cannot embrace also the superordinate genus, which is the predicate.[e] For a predicate is superordinate to a genus; for we say that "A genus is what is predicated, in answer to 'What is it?' of several items which differ in species."[f] Now since we said: the predicate is the genus, we indicated that the predicate is superordinate to the genus and the presented definition does not embrace it.[g]

2. Resolving this puzzle, we say that, in the same way as the definition of "definition" defines not only others but also itself, so here, too, the presented definition embraces not only itself but also the universal and the superordinate.[h]

3. Secondly, those opposing the truth[i] are puzzled, saying that the presented definition is defective.[j] For a predicate is what is superordinate to[k] several

---

[a] There is no "the definition and" *καί* in the Greek text. [b] There is no "by the opponents of truth" in the Greek text; it adds: "in reality." [c] "But with very strong puzzles, hard to solve" is absent from the Greek text. [d] The Greek reads "thirdly" (135.32). [e] Instead of "cannot embrace also the superordinate genus, which is the predicate," the Greek reads: "does not embrace the universal genus" (135.32–33). [f] Instead of this sentence, the Greek reads: "For we find that there is nothing else superordinate to this universal genus, as a predicate superordinate to this genus" (136.33–137.1). [g] Instead of this sentence, the Greek reads: "For from this predicate stems either a particular or a universal [genus]. For first of all we divided a predicate into a particular and universal term. And the present definition was given of the universal genus (γένος corrigendum γένους?) and not of the superordinate one" (137.2–5). [h] Instead of this sentence, the Greek reads: "And we say to them that, although the puzzle is plausible, yet the solution is easy. For what we have said in the case of the definition of the universal, we shall say in the case of this definition, namely that this definition defining every 'definition' also defines itself; in the same way, this definition defining the universal genus defines the superordinate genus too. For saying 'what is predicated in answer to 'What is it?' of several items which differ in species,' it also embraces the superordinate genus; for this too is predicated of several items which differ in species. Now it is not strange that another superordinate [genus] embraced by the definition of the universal genera has been found" (137.5–14). [i] Instead of **δεύτερον … οἱ ἀνατρέποντες τὴν ἀλήθειαν* (cf. Dav., *Prol* arm., 16.8–9: ընդդիմակացուաց իմաստասիրութեան—Dav., *Prol*, 6.23: ἀνατρεπόντων τὴν φιλοσοφίαν), the Greek reads: "fourthly, they." [j] Instead of **ἐλλιπής ἐστι ὁ ἀποδοθείς ὁρισμός*, the Greek reads: "the definition is not correct" (137.15). [k] Instead of "For a predicate is what is superordinate to," the Greek reads: "there is a universal genus predicated of" (137.15–16).

բոզեալն որ է գերազանցեալ՝ ոչ ըստ յոլովից եւ (23) տարբերեցելոց տեսակաւ միայն, այլ եւ սեռիւ. որգոն՝ գոյն ստորոգի (24) մարմնոյ եւ անմարմնոյ. իսկ մարմին ստորոգի շնչականի եւ (25) անշնչականի: Արդ, մարմին եւ անմարմին ոչ որպէս տեսակք (26) միայն[1] զանազանին, այլ եւ որպէս սեռք. վասն զի մարմինն (27) շնչականին է սեռ, իսկ անմարմին՝ անձին եւ մտաց: Արդ, (28) պարտ է յաւելուլ ի սահմանդ եւ ասել, թէ սեռ է ստորոգեալն (29) ըստ յոլովից եւ տարբերեցելոցն ոչ միայն տեսակաւ, այլ եւ (30) սեռիւ ի ներքուստ զինչէին:

4. (31) Զայս տարակուսութիւն լուծանելով ասեմք, եթէ (32) բացատրեալ սահմանդ առ ի Պորփիւրէ՝ զամենայնսն պարունակէ, (33) եթէ գերազանցեալ եւ եթէ ոչ: Իսկ բացատրեալդ առ ի ձենջ՝ (34) ոչ ամենայն սեռի պատկանի. վասն զի եւ ոչ կենդանոյն. (35) քանզի կենդանին սեռ գոլով՝ ստորոգի բանականին եւ անբանին, 74 որ տեսակք գոլով՝ տեսակաւ միայն զանազանին ի միմեանց, (2) այլ ոչ սեռիւ, վասն զի ոչ կարեն սեռք գոլ: Արդ, լաւագոյն եւ (3) հաւաստագոյն է բացատրեալ սահմանդ առ ի Պորփիւրէ, (4) վասն զի ամենեցուն պատկանի. եւ այդ է առաքինութիւն (5) սահմանի ամենեցուն պատկանիլ, եւ միշտ եւ նոյնպէս գոլն. (6) այլ ոչ որպէս բացատրեալդ առ ի ձենջ, վասն զի դա ոչ (7) ամենեցուն պատկանի:

5. (8) Երրորդ առ այսոքիւք տարակուսեն[2]՝ եթէ ոչ բարւոք է (9) սահմանդ, վասն զի տեսակի եւ տարբերութեան պատկանի եւ (10) այլոց բարբառոցն. քանզի եւ ընդհանուր տեսակ եւ (11) տարբերութիւն՝ ըստ յոլովից եւ տարբերեցելոց տեսակաւ ստորոգին. (12) նոյնպէս եւ ընդհանուր յատուկն, նոյնպէս եւ ընդհանուր (13) պատահումն: Առ որ[3] ասեմք, եթէ ընդհանուր տեսակն թէպէտ եւ (14) ստորոգի ըստ յոլովից[4] եւ տարբերեցելոց տեսակաւ, (15) յայնժամ[5] ոչ որպէս տեսակ, այլ որպէս սեռացեալ գոլով՝ սեռային (16) բաղազանութեամբն ստորոգի, այլ ոչ որպէս տեսակ:

6. (17) «Զոր եւ ենթագրելովք բացատրեցին»:[6] Եւ զի՞ ոչ ասաց (18) ենթագրելով, այլ «ենթագրելովք», զի ցուցցէ՝ թէ ոչ իւր է բացատրեալ

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716 ոչ միայն որպէս տեսակք. [2] M1766, M1751 տարակուսին. [3] M1746, M1716, M2326, P240, P242 որս. [4] M1746, M1716, M2326, P240, P242 զյոլովից. [5] M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven., P242 այլ յայնժամ.
[6] Porph., *Isag* arm., 135: զոր եւ ենթագրելովք բացատուեցին.

items that differ not only in species but also in genus.[22] For example, substance is predicated of body and of the incorporeal, body of the animate and the inanimate.[a] Now the body and the incorporeal differ not only as species, but also as genera. For the body is the genus of the animate and the incorporeal of the soul and the mind. Now one should make an addition to the definition and say: "A genus is what is predicated, in answer to 'What is it?' of several items which differ not only in species but also in genus."[b]

4. Resolving this puzzle, we say that the definition presented by Porphyry embraces everything, be it superordinate or not. But the one presented by you does not suit every genus, for it does not [suit] animal. For animal, which is a genus, is predicated of the rational and of the non-rational, which, since they are species, differ from each other by species and not by genus, for they cannot be genera. Therefore, the definition presented by Porphyry is better and more clear, for it suits everything. And it is the virtue of the definition to suit everything and always to be the same, unlike the one presented by you, for it does not suit everything.[c,23]

5. Thirdly, in addition, they are puzzled[d] about whether the definition is not correct, for it suits species and difference and the other terms.[e] For both species and difference[f] in general are predicated of several items which differ in species, likewise property in general, likewise accident in general.[g] To this we say that the species in general, although it is predicated of several items which differ in species,[h] is predicated, not as a species, but as if turned into a genus; it is predicated by a generic relation, and not as a species.[i]

6. "Delineating it they present it." And why did he not say "delineating it he" but "delineating it they"?[j] In order to show that the presented definition

---

[a] The Greek passage is shorter: "Substance is predicated of what is animate and what is inanimate" (137.20). [b] This passage (starting with "Now the body and …") has no equivalent in the Greek text. [c] This whole paragraph has no equivalent in the Greek text. [d] Instead of "Thirdly, in addition, they are puzzled," the Greek reads: "fifthly, they also say" (138.10). [e] Instead of "for it suits species and difference and the other terms," the Greek reads: "for they say that this definition suits not only genus, but also species" (138.10–11). [f] There is no **καὶ διαφορά* in the Greek text. [g] Instead of "likewise property in general, likewise accident in general," the Greek reads: "For there is a species in me and a species in a horse, yet in the whole of the species too" (138.12–13). [h] Instead of **κἂν κατηγορεῖται κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει*, the Greek reads: "is a genus. For the species that is in me and in the horse and in the dog is a genus. Yet the difference in general is a genus too when it is in horse and in dog and in others" (138.14–16). [i] Instead of **ἀλλὰ τότε οὐχ ὡς εἶδος ἀλλὰ ὥσπερ γένος γενόμενος γενικῇ σχέσει κατηγορεῖται, ἀλλ' οὐχ ὥς εἶδος*, the Greek reads: "And it is not strange that even this definition suits such [terms] which aim at the position of the genus. Yet it will not suit such a difference and such a species" (138.16–18). [j] This sentence is absent from the Greek text. It appears later, on p. 139.14.

(19) սահմանն, այլ այնոցիկ, որք ի ճեմարանէն: Բայց մեք (20) ասացաք ի տեսութեան, թէ զիարդ պարտ է նախ եւ առաջին (21) զաննշականն ի նշանականէն որոշել, եւ այնպէս ապա (22) զնշանականն. իսկ Պորփիւրիոս նախ զնշանականն, եւ ապա (23) զաննշանականն: Եւ է նշանականն կամ հանուր, կամ մասնական. (24) այլ այսպէս բաժանեալն[1] նուազ ցուցանէ զբաժանումնն, քանզի (25) ոչ պարունակեալ *ունի*[2] յինքեան զիւրաքանչիւրն.[3] վասն զի (26) այլ է մասնականն, եւ այլ իւրաքանչիւր, քանզի մասնականն (27) անորիշ է. որգոն՝ իք մարդ. իսկ իւրաքանչիւր որոշեալ եւ (28) սահմանեալ, որգոն՝ Սոկրատէս, Պղատոն:

7. Արդ, եթէ այսպէս (29) բաժանեմք՝ եթէ նշանական ձայնն կամ հանուր է, կամ (30) մասնական, նուազ առնեմք զբաժանումն եւ ոչ առողջ: Բայց պարտ է (31) այսպէս ասել՝ եթէ նշանական ձայնն կամ հանուր է, կամ ըստ (32) միոյ. քանզի ասելով ըստ միոյ՝ պարունակես[4] եւ *զմասնականն եւ* 76 *զիւրաքանչիւր*.[5] քանզի մի ինչ նշանակեն (2) իւրաքանչիւր եւ մասնականն. ուստի եւ հակասահմանին միմեանց, (3) քանզի զի՞նչ է մասնականն, եթէ ոչ անորիշ իւրաքանչիւր. եւ (4) զի՞նչ իւրաքանչիւր, եթէ ոչ որոշեալ մասնական:

8. (5) Այլ եւ դարձեալ այսպէս բաժանելով, նոյնպէս նուազ (6) առնեմք զբաժանումն. քանզի զհոմանունս ձայնիցն ոչ (7) պարունակեցաք, վասն զի ոչ ըստ միոյն նոքա եւ ոչ ըստ (8) հանրականին: Եւ ըստ միոյն ոչ են, վասն զի բազում բնութիւնս[6] (9) նշանակեն. այլ եւ ոչ ըստ հանրականին, վասն զի հանրականն եւ (10) փաղանունաբար ստորոգի. իսկ հոմանունքն ի ձայնիցն ոչ (11) փաղանունաբար, այլ հոմանունաբար ստորոգին: Իսկ եթէ (12) զինչ հոմանունն է եւ զինչ փաղանունն՝ ստուգապէս ի (13) «Ստորոգութիւնս» Արիստոտէլի ուսցուք: Ապա ուրեմն այսպէս

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716 բաժանելն. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 ունին. [3] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240, P242 զիւրաքանչիւրսն. [4] M2326, M1716, P240 պարունակէ. [5] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 զիւրաքանչիւրսն եւ զմասնականսն. [6] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 բնութիւն.

is not his, but that of the Peripatetics.[a] But we have said in the exposition, how one first ought to discriminate a meaningless expression from a meaningful one, and then, in the same way, [specify] the meaningful one; but Porphyry first [specified] the meaningful expression and then the meaningless one.[b] For a meaningful [expression] may be universal and particular. But the one so divided shows the division as something defective,[c] for it does not embrace singulars. For a particular [word] is one thing and a singular is something different, for a particular is indeterminate, for example, "a man," and a singular is determinate, like Socrates or Plato.[d]

7. So if we divide in this way, and if a meaningful word is either universal or particular, we make the division defective and not sound.[e] But one should say that a meaningful word[f] is either universal or [said] of only one item. For by saying "of only one item," you embrace[g] both the particular and the singular. For the singular and the particular[h] mean some one thing. Therefore they are defined by mutual relations. For what is a particular, if not an indeterminate[i] singular? And what is a singular, if not a determinate particular?

8. But again, if we divide[j] in this way, we also make the division[k] defective. For we did not embrace[l] the homonymous words, for they are neither [said] "only of one item" nor among the universals.[m] Neither [said] "of only one item" in so far as they indicate many natures, nor among the universals in so far as the universal is also predicated synonymously;[n] and homonymous words are predicated not synonymously, but homonymously.[o] And what is homonymous and what is synonymous, we shall learn precisely in Aristotle's *Categories*.[p]

---

[a] There is no **ἵνα δείξῃ μὴ ἴδιον εἶναι τὸν ἀποδοθέντα ὁρισμόν, ἀλλὰ τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου* in the Greek text. Cf. ps.-Elias, 31.26: καλῶς ὁ Πορφύριος εἶπεν "ὑπογράφοντες ἀποδεδώκασι", σημαίνει γὰρ τοὺς Περιπατητικοὺς καθ' οὓς ὑπέσχετο ποιεῖσθαι τὴν διδασκαλίαν. [b] Instead of *ὁ δὲ Πορφύριος *πρῶτον τὴν σημαντικὴν καὶ εἶτα τὴν ἄσημον*, the Greek reads: "but Porphyry himself distinguishes the meaningful [expression], leaving the distinction of the meaningless and the meaningful aside" (138.22–23). [c] The Greek reads just: "such a division is defective" (138.24–25). [d] "Or Plato" is absent from the Greek text. [e] This sentence is absent from the Greek text. [f] There is no **φωνή* in the Greek text. [g] Instead of **συμπεριλαμβάνεις*, the Greek reads "indicate" (138.28). [h] The Greek only reads "they." [i] Instead of **εἰ μὴ ἀόριστον*, the Greek reads "irregular" (138.30). [j] The Greek reads "saying" (138.31). [k] The Greek reads: "we let the statement" (138.31). [l] Instead of **οὐ συμπεριελάβομεν*, the Greek reads: "we disregarded" (139.1). [m] This clause is absent from the Greek text. [n] Instead of **καὶ συνωνύμως κατηγορεῖται*, the Greek reads: "shares both the name and the subject matter" (139.2–3). [o] Instead of **οὐ συνωνύμως, ἀλλ' ὁμωνύμως κατηγοροῦνται*, the Greek reads: "[shares] only the name" (139.3). [p] There is no **τί δὲ ὁμώνυμός ἐστι καὶ τί συνώνυμος, ἀκριβῶς ἐν τοῖς Ἀριστοτέλους Κατηγορίαις μαθησόμεθα* in the Greek text. Cf. Dav., *in Cat* arm., l. 15–16.

(14) պարտ է բաժանել. եթէ նշանական ձայնն կամ ըստ յոլովից (15) ստորոգի,[1] կամ ըստ միոյ.[2] քանզի ասելով ըստ յոլովից՝ ոչ (16) միայն զհանրականն պարունակէ, այլ եւ զհոմանունսն ի (17) ձայնիցն:

9. (18) «Քանզի ստորոգիցել*ոցն*[3]՝ է ինչ որ զմիոջէ ասի միայնոյ»:[4] (19) Բարւոք ասաց «զմիայնոյ», զի եթէ «զմասնականէ» ասացեալ էր, (20) «զիւրաքանչիւր» թողոյր: Բարւոք ասաց եւ «զյոլովիցն». վասն զի (21) թէ եւ ասացեալ էր «զհանրականացն», թողոյր եւ ոչ (22) պարունակէր զհոմանունս ի ձայնիցն: «Որզան՝ Սոկրատէս, եւ սայն, եւ (23) այսն»:[5] Ի ձեռն յարացուցիցս[6] յայտ արար զիւրաքանչիւրսն՝ (24) Սոկրատէս ասելովն, եւ զմասնականսն՝ սայն եւ այսն յատուկ (25) ասելովն:

10. «Եւ պատահմունքն հասարակաբար, այլ ոչ (26) յատկապէս»:[7] Բարիոք ասաց «հասարակաբար». քանզի հասարակաբարն (27) կարող գոյ յոլովից ստորոգիլ, այլ եւ ոչ յատկապէսն: «Եւ (28) պատահն, որգոն՝ սպիտակն, սեաւն, նստելն»:[8] Խնդրելի է թէ վասն (29) է՞ր ի վերայ այլոցն մի մի յարացոյց ասաց, իսկ ի վերայ (30) պատահմանն[9] երիս:[10] Եւ ասելի է, 78 թէ պատահումն երկակի ասի՝ անջատական եւ (2) անանջատական: Արդ, զանանջատականսն ի ձեռն սպիտակին եւ սեւոյն (3) յայտնեաց, իսկ զանջատականսն՝ ի նստելոյն:

[1] M2326, M1716, M1766 ստորոգին. [2] M1766, M1751 միւսոյ. [3] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240 ստորոգիցելոյն // P242 ստորոգիցելոյրն. [4] M1746, M2326, M1716 զմիայնոյ; Porph., *Isag* arm., 135: քանզի ստորոգեցելոյն է ինչ՝ որ զմիոջէ ասի միայնոյ. [5] Porph., *Isag* arm., 135. [6] M1746 տարացուցիցս // M1716, M2326 յարացուցիս. [7] Porph., *Isag* arm., 135. [8] Porph., *Isag* arm., 135. [9] M1746, M2326, M1716, P242 // A, Ven., P240, M1751, M1766 պատահման. [10] M1746, M2326, M1716 // A, Ven., P240, P242, M1751, M1766 + սպիտակն, սեաւն, նստելն.

Then one should divide as follows:[a] a meaningful word is predicated[b] either of several items or of only one item. For if we say "of several items" the meaningful word embraces not only the universal, but also homonymous words.[c,24]

9. "For of predicates, some are said of only one item."[d,25] He correctly said "of one item," for if he had said "of the particular," he would have left out the singular. He also correctly said "of several items," for if he said "of the universal," he would leave out and not embrace homonymous words.[e] "For example, Socrates and 'this' and 'that'." By means of[f] examples he indicated:[g] the singular, saying Socrates, and the particular, by saying properly "and 'this' and 'that'."[26]

10. "And accidents (those which hold commonly not properly of something)." He said correctly "commonly," for "commonly" can be predicated of several items, and not "properly."[h] "White, black, sitting are accidents." One should inquire, why in the case of the others,[i] he said[j] it by means of one example, but in the case of the accident[k] by means of three. And one should say that the accident is said in two ways, separable and inseparable.[l] Now he exemplified the inseparable by means of white and black, and the separable by sitting.[m]

---

[a] Instead of "Then one should divide as follows," the Greek reads: "Now one should speak of several items, so that the division would be as follows" (139.4). [b] The Greek reads "is" (139.5). The Greek seems to have preserved the original reading; the substitution of verbs in the Armenian version may be explained by the analogy with որ ստորոգի ըստ յոլովից (13.2 (P), 24, 14.4, 9). [c] Instead of "not only the universal, but also homonymous words," the Greek reads: "you introduce both homonyms and synonyms" (139.6). [d] The Greek adds: "namely individuals." [e] There is no **καλῶς εἶπε καὶ "κατὰ πλειόνων", ἐπειδὴ κἂν εἴρηκε "τὰ καθόλου", εἴασε καὶ οὐ συμπεριελάμβανε τὰς ὁμωνύμους τῶν φωνῶν* in the Greek text, but a similar passage occurs later, p. 140.1–2. [f] The Greek adds: "the present." [g] The Greek adds: "the singular and the particular." [h] There is no "or 'commonly' can be predicated of several items, and not 'properly'," in the Greek text. The corresponding passage is: "He correctly said that an accident is taken commonly and not properly. For if it was taken 'properly,' then the accident would be said not of several items but of one, as Odysseus' scar is a proper accident and it is not related to anyone else. Yet white and black are common accidents and are related to several items" (140.5–9). [i] The Greek adds "terms" (140.11). [j] The Greek reads: "puts forward" (140.12). [k] The Greek reads: "he put it forward" (140.12). [l] The corresponding Greek passage is more detailed: "We say that since the accident is twofold (for one is separable, like the white in us, the other is inseparable, like the black in the Ethiopian), he puts forward twofold examples, by nouns and verbs" (140.12–15). [m] Instead of this sentence, the Greek reads: "and by nouns he indicates the inseparable [accidents] (for nouns do not change in time), and by verbs he indicates the separable; for as verbs change in time [i.e. according to tenses], in the same way, the separable accident changes in time" (140.15–18).

11. (4) «Արդ, զմիոյ միայնոյ[1] ստորոգիցելոյն տարբեր է սեռն (5) այնու[2]՝ որ զյոլովից է բացատրուեալ[3] ստորոգիլ»։[4] Այս ինքն թէ ի (6) մասնականէն որոշեալ է սեռն. զի սեռ զյոլովիցն ստորոգի, (7) իսկ մասնականքն[5]՝ եւ ոչ երբէք։ Նմանապէս աստ եւ զորոշումն (8) յայլոց բարբառոցն, զոր մեք յառաջագոյն ի տեսութեան (9) ասացաք։

12. (10) «Ոչ ինչ ապա ուրեմն աւելորդ եւ ոչ նուազ պարունակէ (11) սեռիս՝ ճառեցեալս ենթագրութիւն մտածութեան»։[6] Ըստ մերում (12) խոստմանն բե՛ր ասասցուք, եթէ զիարդ սահման է, եւ ոչ (13) ենթագրութիւն առաջիկայ բացատրութիւնս։ Վասն զի (14) ենթագրութեան կարողութիւն է միոյ բառի ի բաց բարձեցելոյ՝ (15) ամբողջ պահիլ ենթագրութեանն. որգոն՝ յորժամ ասեմք, «մարդ (16) է հետեւակ երկոտանի, ուղղորդագնաց, լայնեղունկն»։ Արդ եթէ (17) զայլսն ասելով՝ «զլայնեղունկն» ի բաց բառնայ,[7] ոչինչ նուազ (18) գտանի ենթագրութիւն մարդոյն։ Իսկ յորժամ սահմանեմք (19) զմարդ եւ ասեմք՝ կենդանի բանաւոր, մահկանացու, մտաց եւ (20) մակացութեան[8] ընդունակ, եւ «զբանաւորն» ի բաց բարձեալ[9]՝ (21) զայլսն ասեմք, ոչ ասեմք սահման մարդոյ գոլ զնա. վասն (22) զի ոչ գոյ կարող մարդ[10] լինել մարդ առանց բանաւորութեան։ (23) Նոյնպէս եւ *ի*[11] բացատրեալ սահմանին սեռի. քանզի եթէ (24) զյոլովիցն կամ զտարբերեցելոցն տեսակաւ, եւ կամ զ' ի ներում (25) զինչէին ստորոգիլն ի բաց բառնաս, ոչ գոն կարող (26) մնացեալքն սահման գոլ սեռի. վասն զի ոչ լիով յարկացուցէ (27) զտեսութիւն[12] նորա։ Արդ, ուրեմն յայտ է եւ[13] յասացելոցս, թէ (28) բացատրեալդ ի վերայ սեռի ոչ է ստորագրութիւն, այլ սահման։ (29) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով վերլուծութիւն յաղագս տեսակի։[14]

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716 միայնոյր. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716 om. [3] Porph., *Isag* arm., 135, M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 բացատրուեալ է. [4] Porph., *Isag* arm., 135: Արդ զմիոյր միայնոյր ստորոգեցելոյրն տարբեր են սեռքն, այնու՝ որ զյոլովիցն է բացատրուեալ ստորոգիլ. [5] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 մասնականն. [6] Porph., *Isag* arm., 136: Ոչ ինչ ապա ուրեմն աւելորդ, եւ ոչ նուազ պարունակէ սեռոյրս՝ ճառեցեալս ենթագրութիւն մտածութեան. [7] Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A բառնաս // M1746 բառնալով. [8] A, Ven., M1751, M1766 // M1746, P242, P240, M2326, M1716 հանճարոյ. [9] M1746, P242, P240, M2326, M1716 առեալ. [10] M1746 սահման մարդոյ // P242 մարդոյ. [11] Ven., M1746, M1716, M2326, M1751, P240, P242 // A, M1766 om. [12] M1746, M2326, M1716 զէութիւն. [13] M1746, M1716, M2326, P242 եղեւ. [14] A, Ven. // M1766, M1751 + ի Դաւթէ // M1746 ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով առաջիկայ տեսութիւն // M2326 ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով առաջիկայ պրակ // M1716 Ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով եւ առաջիկայ // P242 Ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով եւ յաղագս տեսակի.

11. "Genera differ from what is predicated of only one item in that they are predicated of several items." That is: the genus differs from the particular,[a] for the genus is predicated of several items but particulars never are.[b] Likewise, he speaks of its distinction from other terms, of which we have spoken before in the exposition.[c,27]

12. "The stated delineation of genera, then, contains nothing excessive and nothing deficient of the concept."[d] According to our promise let us say, why the presentation[e] before us is a definition and not a delineation. For in the case of a delineation, if one word is removed, it is possible for the delineation to be preserved. As when we say: "Man is two-footed, walking on foot,[f] walking erect, with flat nails,"[g,28] Now if he says the other [words] and removes "with flat nails," the delineation of man will by no means be defective. But when we define "man" and say "rational mortal animal, receptive of thought and knowledge," and, after having removed the "rational," we say the other [words], we do not say that this is the definition of man. For man cannot be man without rationality. The same holds true in the case of the definition presented of genus; for if you remove "of several items which differ in species," or "predicated in answer to what is it," what remains cannot be a definition of the genus because it does not completely present its exposition (*v.l.* substance). Thus it is clear from what was said above that the text presented about the genus is not a delineation but a definition. Here, with the help of God, starts the analysis concerning the species.[h]

---

[a] The Greek reads "from those said 'of one item'" (140.21). [b] There is no "but particulars never are" in the Greek text. [c] This sentence resumes in short the long Greek passage (140.22–142.9). [d] The Greek quotation is in a shorter form, so *οὐδὲν ἄρα περιττὸν οὐδὲ ἐλλεῖπον περιέχει* and **τῆς ἐννοίας* are absent from it. According to Barnes, the last word (which he has not translated) probably is a gloss, see BARNES (2006), p. 92, n. 118. In the Armenian version of Porphyry it is rendered by the same մտածութեան. [e] There is no **ἀπόδοσις* in he Greek text. [f] The Greek reads: "animal" (142.14). [g] There is no **πλατυώνυχος* in the Greek text; cf. Dav., *Prol*, 12.17 πλατυώνυχον—Dav., *Prol* arm., 28.33 լայնեղունգն; cf. also ps.-Elias, 31.5 ὅταν λέγῃ ὸν ἄνθρωπον εἶναι ὀρθοπεριπατητικὸν πλατυώνυχον γελαστικόν. ἔχεις οὖν διὰ τούτων τί ἐστι καὶ ὑπογραφὴ καὶ τί διαφέρει ὁρισμοῦ. [h] The whole passage (starting with "Now if he says the other [words] …") is an addition in the Armenian version.

15 (2) Պրակք ԺԵ

1. (3) Զկարգ իմաստասիրիս որպէս բնական ինչ հետեւող (4) իրողութեանս ի պէտս առեալք՝ յիրաւի յետ սեռին (5) վարդապետութեան ի տեսակին վարդապետութիւն իջցուք: Այլ աստուստ (6) մեզ տարակուսեն ոմանք ասելով, եթէ պարտ էր դմա (7) զտարբերութիւն յառաջ քան զտեսակն նախադասել, որպէս անդ (8) ուրեմն ի վերն: Արդ, կամ զտեսակ պարտ էր անդ (9) նախադասել յառաջ քան զտարբերութիւն, եւ կամ որպէս անդ (10) նախադասեաց զտարբերութիւն, պարտ էր եւ աստ նախադասել. արդ (11) փոփոխելով զկարգն՝ անհետեւողութիւն արար (12) վարդապետութեանն: Առ որս ասեմք, եթէ անդ զտարբերութիւն (13) յիրաւի նախադասեաց, իսկ աստ զտեսակ. վասն զի անդ (14) առաջին կարգաւորութիւն էր, յիրաւի առաջին դասաւորութիւն (15) *տարբերութեանն տուաւ ի բնութենէ*.[2] վասն զի բնականաբար (16) նախադասեցաւ յառաջ քան զտեսակ, վասն զի (17) ընդհանրականագոյն է քան զտեսակ եւ պարզագոյն. այլ եւ պատճառ (18) նորին է, վասն զի նա բաժանէ զսեռ ի տեսակս: Իսկ աստ (19) յիրաւի զտեսակ քան զտարբերութիւն նախադասեաց, վասն (20) զի առինչունակին են տեսակ եւ սեռ:

2. Արդ, ի սահմանի սեռի ամենայն իրօք յիշումն տեսակի (22) լինի, քանզի քարշէ յինքն *սեռ*[3] զտեսակ: Արդ, վասն զի (23) սակաւ ինչ յառաջագոյն զսեռ սահմանեցաք՝ հարկ է եւ զտեսակ (24) սահմանել. քանզի է մի եւ նոյն[4] վարդապետութիւն սեռի եւ (25) տեսակի, վասն զի առինչունակին են: Արդ, ուսեալք զկարգ (26) նախադասութեան նոցա, եկեսցուք եւ ի վարդապետութիւն (27) տեսակին: Նախ եւ առաջին, արիստոտէլական բացորոշութեանցն (28) հաւանեալք՝ տարորոշեմք զհոմանունութիւնն, եւ ասեմք՝ եթէ (29) քանի նշանակութիւնք են տեսակի: Երկրորդ,[5] յաղագս որոյ (30) նշանակութեան են բանքս, եւ ապա զյաղագս այնորիկ (31) զվարդապետութիւն յառաջ ածցուք:

[1] Inserted in A. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 տուաւ ի բնութենէ տարբերութեանն. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om. [4] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 + իսկ. [5] P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1746, M1751, M1766 + եթէ.

About the Species

Lecture 15[a]

1. Making use of the order of the philosopher, which is natural and corresponds to the things, let us, after the teaching about the genus, reasonably descend[b] to the teaching about the species. But here some among us are puzzled, saying that we should put the difference before the species, as [we did] above, in the other passage. Now in the earlier passage[c] he would have had to put the species before the difference or, since he put it first there, he should put it first here, too.[d] Now by changing the order, he produced an inconsistency in his teaching.[e] To this[f] we say that he correctly put the difference first there and the species here. Since there it was the first arrangement, the first place was reasonably given by nature to the difference. For it naturally proceeded the species. For it is more universal than the species and[g] simpler [than it]. Yet it is also its cause, for it divides a genus into species. Whereas here, it is reasonable to put the species before the difference in so far as species and genus belong to the relative items.

2. Now in the definition of the genus, the species is mentioned in every case because the genus draws the species to itself. Now since a little earlier we defined the genus, it is also necessary to define the species. For the teaching of genus and species is[h] the same because they belong to the relative items.[1] Now having learnt the order,[i] let us move to the teaching of the species.[j] Firstly, since we assent to Aristotle's determinations,[k] we should disentangle the homonymy and say how many meanings "species" has got; secondly,[l] [we should say] which meaning is the one in question, and then further develop[m] the teaching about it.[2]

---

[a] The corresponding Greek chapter is "Lecture 16." [b] The Greek reads "pass" (143.1). [c] Literally "there"; the Greek reads "above" (143.2). [d] There is no "or, since he put it first there, he should put it first here, too" in the Greek text. [e] Instead of **ἀμείβων* (cf. Dav., *Prol*, 4.1, 8: ἀμείβονται—Dav., *Prol* arm., 10.10, 17–18: փոփոխին) *οὖν τὴν τάξιν ἀκαταλληλίαν ἐποίησε τῆς διδασκαλίας*, the Greek reads: "For the fact that he put the difference before the species above, whereas here the species before the difference, makes the writing inconsistent" (143.3–4). [f] There is no **πρὸς ταῦτα* in the Greek text. [g] The Greek reads "as" (143.8). [h] The Greek adds "almost." [i] The doublet in Armenian can be literally translated as "order of their precedence." [j] The Greek reads: "to the remaining teaching" (143.17). [k] Instead of **ἀφορισμῷ συγκατατιθέμενοι*, the Greek reads: "using the Aristotelian rule" (143.18). [l] There is no "how many meanings 'species' has got; secondly" in the Greek text. [m] The Greek verbs are in 3rd p. sing., so it means: "one should discriminate … say … and lead forward" (143.19–20).

3. (32) Արդ, *է երկակի*[1] տեսակ, քանզի տեսակ ասի եւ (33) կերպարան. որպէս Եւրիպիդէս ողբերգակ ասէ. «նախ եւ առաջին (34) տեսակ՝ արժանի բռնաւորութեան»: Բայց ասի եւ *տեսակ*[2] (35) ստորադասեալն սեռում, որպէս մարդ՝ տեսակ կենդանոյն ասի: Արդ, 82 որովհետեւ գիտացաք, եթէ քանաբար ասի տեսակ, բե՛ր (2) ասասցուք՝ եթէ յաղագս որո՞յ նշանակութեան է բանս: Եւ պարտ է (3) գիտել, եթէ յաղագս այնորիկ՝ որ ըստ իմաստասիրութեան է, զոր (4) եւ երրակի սահմանէ:

4. Եւ նախ եւ առաջին այսպէս[3]՝ «Տեսակ (5) է՝ ստորադասեալն սեռում».[4] երկրորդ[5]՝ «Տեսակ է որում սեռն (6) ստորոգի».[6] երրորդ[7]՝ «Տեսակ է որ ըստ յոլովից եւ (7) տարբերեցելոց թուով ի ներքում զինչէին ստորոգեալ»:[8] Եւ գիտելի է, (8) թէ *առաջինքն երկու*[9] սահմանքն հաղորդութիւն ունին առ (9) միմեանս եւ զանազանութիւն: Եւ հաղորդութիւն, վասն զի (10) երկոքեան զտեսակ սահմանեն. իսկ զանազանութիւն, վասն զի (11) ոմն ունի զբաղազանութիւն՝ որպէս ի տեսակէ առ սեռ, իսկ (12) ոմն՝ որպէս ի սեռէ առ տեսակ: Այլ եւ երրորդ սահմանն ունի (13) առ նոսին հաղորդութիւն եւ զանազանութիւն. հաղորդութիւն, (14) վասն զի եւ նա զտեսակ սահմանէ. *իսկ*[10] զանազանութիւն, վասն (15) զի նա զյատկագոյն տեսակն սահմանէ. իսկ նոքա զմիմեանց (16) վերայն:

5. (17) «Իսկ յատկագոյն՝ տեսակ է, որ զյոլովից եւ (18) զզանազանեցելոց թուով ի ներքում զինչէին ստորոգեալ»:[11] Արդ, այսպիսի (19) սահմանս զմարդն եւ զձին սահմանէ. քանզի մարդ[12] (20) զյոլովիցն եւ զզանազանեցելոց թուով ի ներքում զինչէին (21) ստորոգեալ՝ որ է յատկագոյն. վասն զի ոչ բաժանի յայլ տեսակս: (22) Իսկ ի վերայ միմեանց ստորոգին

[1] M1766 // A, Ven., P242, M1751 երկակի է //M1746, M1716, M2326, P240 երկակի. [2] M1746, P242, M1716, M2326, M1766 (supra lin.) // A, Ven., P240, M1751 om. [3] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P240, P242, M1751, M1766 + թէ. [4] Porph., *Isag* arm., 136: Տեսակ է դասեալ ընդ սեռիւ. [5] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P240, P242, M1751, M1766 + թէ. [6] Porph., *Isag* arm., 136 [7] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 + թէ. [8] Porph., *Isag* arm., 136: տեսակ է զյոլովիցն եւ զտարբերացն թուով ի ներքում զինչէն ստորոգեալ. [9] Scripsi // M1766 առաջինքն երկրորդ // M1716, M1751 առաջինքն եւ երկրորդ // A, Ven., M1746, P240, P242, M2326, M1716 առաջինն եւ երկրորդ. [10] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 եւ. [11] Cf. Porph., *Isag* arm., 136: տեսակ է զյոլովից եւ զտարբերացն թուով ի ներքում զինչէն ստորոգեալ: Այլ այս բացատրութիւն յատկագունին եղիցի. [12] P242, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 & P240 (in marg.) + տեսակ // M1746 om.

3. Now species is twofold, for also a shape is called a species, as the tragedian Euripides says:[a] "First may his shape be worthy of a kingdom."[3] We also call a species what is ordered under a genus, as man is called a species of animal. Now since we have learnt in how many senses "species" is said, let us also say which meaning our discussion concerns.[4] And it should be known that it concerns the philosophical species which he defines in three ways.[b]

4. And first of all as follows: "a species is[c] what is ordered under a genus," secondly, "a species is of which a genus is predicated." Thirdly, "a species is[d] what is predicated, in answer to 'What is it?', of several items which differ in number." And one should know that the previous two[e] definitions have features common with and differing from each other. [They have] a common feature, in so far as both define species, and a difference in so far as one[f] has a relation like that of[g] a species to a genus,[h] and the other like that of a genus to a species.[i] But the third definition[j] too has features common with them as well as differences; a common feature in so far as it, too, defines the species, and a difference in so far as this one defines[k] the most special[l] species, whereas those [define] the species in between.

5. And the most special[m] is:[n] "a species is what is predicated, in answer to 'What is it?', of several items which differ in number." (Now such a definition defines man and horse.[o] For man is predicated of several items which differ in number, in answer to "What is it?"; it is the most special species in so far as it is not divided into further species[p]). And those[q] are predicated of the species

[a] The Greek reads: "Euripides says in the *Phoenician Women*." See *Tragicorum Graecorum fragmenta*, Leipzig, 1889, 15.2. [b] Instead of this sentence, the Greek reads: "therefore, the species is defined in three ways" (144.7). [c] Instead of *πρῶτον μὲν οὕτως· εἶδος ἐστι, the Greek reads: "a species is called so" (144.7). [d] Instead of "Thirdly, 'a species is'," the Greek reads: "besides" (144.9). [e] There is no *δύο in the Greek text. [f] The Greek reads "the first" (144.12). [g] The Greek reads: "moving from" (144.12). [h] The Greek adds: "saying 'what is ordered under a genus'." [i] The Greek adds: "saying 'of which a genus is predicated'." [j] There is no *ὁρισμὸς in the Greek text. [k] The Greek reads: "is predicated of" (144.17). [l] Actually: "most proper," as a result of an itacistic reading of εἰδικωτάτου as ἰδικωτάτου, as in the Armenian version of Porphyry. [m] The mistake of Porphyry's translator (յատկագոյն instead of տեսակագոյն, which is explained by the itacistic reading of the diphthong ει in the word εἰδικώτατον) has penetrated into David's Armenian version, while in other cases (l. 18.4, 5, cit. from Porph., *Isag*, 6.12–13—Porph., *Isag* arm., 138–139) it has the correct տեսակագոյն. [n] The Greek adds: "which says." [o] Instead of this sentence, the Greek reads: "this means man" (144.19–20). [p] There is no "in answer to "What is it?"; it is the most special species in so far as it is not divided into further species" in the Greek text. [q] The Armenian reads "species" (in plural) which is an obvious corruption.

տեսակք, որք ոչ սահմանեն զըստ (23) յոլովիցն եւ տարբերեցելոցն թուով ի ներքում զինչէին (24) ստորոգեալն, այլ զայն տեսակն սահմանեն զստորադասեալն[1] (25) սեռում, եւ որում սեռն ստորոգի: Քանզի այս կարող գոյ եւ՛ (26) ի վերայ մարդոյ ասել, եւ՛ ի վերայ կենդանոյ. քանզի եւ (27) կենդանին տեսակ է՝ ստորադասեալ սեռի, այս ինքն շնչականին:

6. (28) Եւ պարտ է գիտել, եթէ երեք *սահմանք տեսակիս յերիս* (29) *բաղպականութիւնս յայտնին*.[2] զմին՝ որպէս ի տեսակէ առ սեռ, (30) եւ զմին՝ որպէս ի սեռէ առ տեսակ. իսկ զերրորդն՝ որպէս ի (31) տեսակէ առ անհատսն: Բայց ոչ ոք ի դոցանէ *գոյ*[3] աւարտեալ, 84 քանզի եւ ոչ առաջինքն յիշատակեն[4] վասն բաղազանութեան (2) անհատի[5]՝ որ առ նոսա, եւ ոչ վերջագոյնն յիշատակէ սեռ, զոր պարտ է յիշատակել վասն բաղազանութեան տեսակի առ (4) սեռն: Վասն այսորիկ պարտ է մանաւանդ այսպէս (5) սահմանել. «Տեսակ է՝ ստորադասեալն[6] սեռում ըստ յոլովից եւ (6) տարբերեցելոց թուով ի ներքում զինչէին ստորոգեալ»:

7. (7) «Իսկ եթէ զսեռն բացատրելով՝ զտեսակն յիշեցաք, (8) ասելով՝ ըստ յոլովից եւ տարբերեցելոց տեսակաւ ի ներքում (9) զինչէին ստորոգեալ, եւ զտեսակն ասեմ զայն, որ ընդ (10) բացատրեալ սեռիւ է, գիտել պարտ է, վասն զի *սեռն՝ որումն է*[7] սեռ, եւ (11) տեսակ՝ որումն *է*[8] տեսակ»:[9] Զայս ասելով յայտ առնէ, թէպէտ եւ (12) սահմանելով զսեռ՝ զտեսակ յիշեցաք, եւ զտեսակ (13) սահմանելով[10]՝ զսեռ յիշեցաք, մի կարծեսցի ըստ[11] միմեանց բանս. (14) քանզի այսոքիկ առինչունակին են, յորում պիտանանայ[12] «Ըստ[13] (15) միմեանց» բանն: «Բացատրեն». այս ինքն սահմանեն, «իսկ այլքն (16) եղիցին թերեւս արդեօք եւ ոչ տեսակազունիցն».[14] այս ինքն, թէ (17) այլ սահմանքն ոչ միայն տեսակազունիցն տեսակացն

---

[1] P242, P240, M1746, M1766 // A, Ven., M1751 զստորոգեալն // M2326, M1716 զստորագրեալն. [2] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 սահմանքն տեսակի երիս բաղազանութիւնս յայտնեն. [3] P242, P240, M1746, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om. [4] M1746, P242, M1751 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1766 յիշատակել. [5] M1716, M2326, P240, P242, M1766 & M1751 (in marg. անհատի) տեսակի // M1746 om. [6] M1746, P242, M2326, M1716 // A, Ven., P240, M1751, M1766 ստորադասեալ ընդ. [7] Porph., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1766 // A, Ven., M1751 սեռ է որումն. [8] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1766, M1751 // A, Ven. om. [9] Porph., *Isag* arm., 136: Եւ եթէ զսեռն բացատուելով՝ զտեսակն յիշեցաք, ասելով զյոլովիցն եւ տարբերեցելոց տեսակաւ ի ներքում զինչէն ստորոգեալ, եւ զտեսակն ասեմք զայն՝ որ ընդ բացատուեալ սեռիւ է: Գիտել պարտ է, վասն զի սեռն՝ որումն է սեռ, եւ տեսակն՝ որումն է տեսակ. [10] M1746, M1716, M2326, P240, P242 սահմանելով զտեսակ. [11] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 յըստ. [12] M1746, M2326, M1716 // A, Ven. պիտանան // P242, P240, M1751, M1766 պիտանանան. [13] M1746, P242, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 յըստ. [14] Porph., *Isag* arm., 137: իսկ այլքն եղիցին արդեօք եւ ոչ յատկազունին.

in between in so far as they do not define:[a] "what is predicated, in answer to 'What is it?', of several items which differ in number," but they define[b] species thus: "what is ordered under a genus," and "of which a genus is predicated." For this can be said[c] both about man and about animal. For animal, too, is a species ordered under a genus, i.e. under the animate.[d,5]

6. And one should know that the three definitions of species are indicated in three relations.[e] One[f] as a relation of species to genus, the second one as a relation of genus to species[6] and the third one as a relation of species[g] to individuals. But none of them is perfect because neither the previous [definitions] mention the relation of an individual to them,[h] nor does the last one mention the genus, which should be mentioned because of the relation of species to genus.[i] For this reason, one should rather define as follows: "a species is something subordinate to a genus which is predicated, in answer to 'What is it?', of several items which differ in number."[7]

7. "If, in presenting genera we mentioned species (saying "predicated, in answer to 'What is it?', of several items which differ in species") and if we now say that a species is what is under a genus of the sort presented, then it must be realized that, since a genus is a genus of something, a species is a species of something."[j] Saying this he indicates[k] that, although[l] when defining the genus we mentioned the species,[m] and when defining the species we mentioned the genus,[n] the statement will not seem to be reciprocating.[o] For they belong to the relative items to which a reciprocating statement contributes.[p,8] "They present," i.e. they define, "whereas the others will also apply to what are not most special." That is: the other definitions are not of only the most special

---

[a] The Greek adds: "the species." [b] There is no **ὁρίζονται* in the Greek text. [c] The Greek reads: "taken" (144.25). [d] Instead of "i.e. under the animate," the Greek reads: "and that of which a genus is predicated" (144.26). [e] Instead of this sentence, the Greek reads: "And one should know that in the case of the three definitions three relations are thought of" (145.4–5). [f] The Greek reads: "for the two have" (145.5–6). [g] Instead of "as a relation of species," the Greek reads: "has" (145.9). [h] Instead of "mention the relation of an individual to them," the Greek reads: "have a relation to individuals" (145.10). [i] Instead of "mention the genus, which should be mentioned because of the relation of species to genus," the Greek reads: "[has a relation] to a genus" (145.11). [j] The Greek omits this part of the citation, starting with "then it must be realized …" and adds: "up to 'making use of both'" (146.7). [k] The Greek reads just "he says" (146.8). [l] There is no **κἂν* in the Greek text. [m] The Greek adds: "saying: 'a genus is … of several items which differ in species'." [n] Instead of "we mentioned the genus," the Greek reads: "we said 'what is under a genus of the sort presented'" (146.10). [o] The Greek adds: "and leading us to a mistake." [p] Instead of **εἰσὶν ἐν ᾧ συμβάλλεται ὁ διάλληλος λόγος*, the Greek reads: "those which belong to the relative items do not reject a reciprocating statement but, on the contrary, welcome it" (146.12).

են, այլ (18) եւ ընդմիմեամբքն: (19) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

16 (20) Պրակք ԺԶ

1. (21) Առակաբար[1] ասացեալ յաղագս սեռի եւ տեսակի ի (22) յառաջագոյնսն, բե՛ր[2] յաղագս հաստատութեան (23) յարացուցիւ յայտ արասցուք, եւ մանաւանդ արիստոտելականօք (24) ընտրագունիւք յայսպիսիսս: Բայց յառաջ քան (25) զարիստոտելական բաժանումն, բե՛ր յառաջագոյն բացորոշել ինչ, որ (26) զբաժանումն բացորոշէ՝ ասասցուք: Սեռ երկակի ասի. քանզի (27) ասի սեռ եւ սեռականագոյնն, ասի եւ ընդմիմեամբքն: Այլ եւ (28) տեսակ երկակի ասի. քանզի առինչունակին են. իսկ (29) առինչունակին որքանաբար մինն ասի, նոյնքանաբար եւ միւսն եւս: (30) Արդ, վասն զի սեռ երկակի ասի, հարկ է եւ տեսակին երկակի 86 գոլ. քանզի ասի տեսակ եւ տեսակագոյնն, ասի եւ (2) ընդմիմեամբքն:

2. (3) Արդ, սեռականագոյն սեռ ասի, որ ոչ ունի վերագոյն քան (4) զինքն սեռ. եւ դարձեալ, տեսակագոյն տեսակ ասի, որ ոչ ունի (5) *ի ներքոյ այլ տեսակի քան զինքն*:[3] Իսկ ընդմիմեամբք սեռ է, (6) որ եւ՛ սեռ կարող գոյ գոլ եւ՛ տեսակ. նոյնպէս եւ ընդմիմեամբք (7) տեսակ ասի, որ եւ՛ տեսակ կարող գոյ գոլ եւ՛ սեռ: Արդ, (8) ծայրագոյն սեռ սեռականագոյն ասի, իսկ ծայրագոյն տեսակ՝ (9) տեսակագոյնն. իսկ մէջ սեռ՝ ընդմիմեամբքն սեռ, իսկ մէջ (10) տեսակ՝ ընդմիմեամբքն տեսակ:

[1] In A the manuscript reading Քառակաբար is changed into Առակաբար, in correspondence with αἰνιγματωδῶς. In mss M1746 and M6897 the scribes have not added the initial letters of the lectures throughout the text. So we read առակաբար in M6897, and ռակաբար (sic!) in M1746. Since in ms M1746 only one initial letter of each lecture is lacking, the correct reading is Առակաբար. M8722 seems to read Եռակաբար, and Քա is overwritten above the ornamented initial capital letter Ե. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. + այսուհետեւ եւ. [3] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 քան զինքն այլ տեսակ ի ներքոյ.

but also of subaltern species. Here, with the help of God, ends the present exposition.[a]

Lecture 16[b]

1. Having spoken enigmatically[c] about genus and species in the preceding passages, let us, for the sake of clarity, indicate [the things] in such words by examples[d] and most of all by the famous Aristotelian examples. But before [moving to] the Aristotelian division, let us, before determining the issue, speak of something that determines the division.[e] "Genus" is so called in two senses; for a most general item is called a genus but also a subaltern one is called thus. "Species," too, is so called in two senses, for they[f] belong to the relative items. And it holds true of relative items that one is said in as many senses as the corresponding relative item.[g] Now because "genus" is so called in two senses, also "species" has to be in two senses.[h] For both the most special item is called a species and the subaltern one is also called thus. For both the most special item and the subaltern one are called species.

2. Now a genus which has no genus superordinate to itself, is called most general, and again, a species which has no other species subordinate to itself, is called most special.[i] And a genus which can be both genus and species is subaltern; similarly, a species which can be both a species and a genus, is called subaltern.[j] Now the most extreme genus is called most general, and the most extreme species most special, whereas an intermediate genus [is called] a subaltern genus, and an intermediate species a subaltern species.

---

[a] Instead of the last sentence, the Greek reads: "And we shall speak in more detail about what is a subaltern species" (146.19–20). [b] The corresponding Greek chapter is "Lecture 17." [c] The corrupt reading of the Armenian version (քառակաբար) means: "in four senses." [d] The Greek reads: "apply examples, as if pointing to the objects with a finger" (146.23–24). [e] Instead of "before determining the issue, speak of something that determines the division," the Greek reads: "speak of something that sheds light upon the division" (146.25). [f] The Greek reads: "genus and species" (147.2–3). [g] This sentence is absent from the Greek text. [h] Instead of this sentence, the Greek reads: "Now as the genus is taken, in the same way also the species; he rightly called it twofold" (147.3–4). [i] The corresponding Greek passage is longer: "And because a most general genus has no genus superordinate to itself, for this reason, we have used a superlative word (for so we call what is most white very white since it has no part of black), but a subaltern genus has a superordinate genus which is also called a species, for instance, animal, substance. Again, a species is called most special when it has no subordinate species (for this reason we have used the superlative in this case)" (147.5–10). [j] Instead of this sentence, the Greek reads: "And a species is subaltern, which is called not only a species but also a genus" (147.10–11).

3. (11) Արդ է տեսանել երիս իրողութիւնս եւ չորս բաղազանութիւնս: (12) Երկու ծայրք եւ մի մէջն, իսկ բաղազանութիւն՝ մի ի (13) *սեռակա-նագունէ*[1] սեռէ առ ստորնագոյնն,[2] այս ինքն տեսակագոյնն, (14) եւ մի ի տեսակագունէն առ վերագոյնն. եւ երկու (15) ընդմիմեամբքն, քանզի ունի մի առ վերագոյնն քան զնա, եւ միւս (16) *առ*[3] ստորագոյնն քան զնա: Արդ, վասն զի գիտացաք երիս (17) գոլ զիրսն եւ չորս զբաղա-զանութիւնսն, բե՛ր այսուհետեւ (18) ասասցուք՝ վասն էր ընդմիմեաբքն ասին:[4] Եւ պարտ է (19) գիտել, եթէ ընդմիմեամբք ասին, վասն զի կարող գոն եւ սեռ (20) գոլ եւ տեսակ. տեսակ այնր՝ որ ի վերոյ քան զնա, եւ սեռ՝ որ (21) ի ներքոյ քան զնա:

4. (22) Արդ ուսեալք՝ եթէ զի՞նչ է *սեռականագոյնն եւ զի՞նչ*[5] տեսակա-նագոյնն եւ զի՞նչ (23) ընդմիմեամբքն՝ բե՛ր զարիստոտելական բաժա-նումն (24) յարադրեսցուք, զի ստուգագոյնն ուսցուք:[6] (25) Արդ, բաժանեն արիստոտելականքն զսեռականագոյն (26) սեռն այսպէս. «Գոյացութիւն բաժանի ի մարմին եւ (27) յանմարմին. մարմին՝ ի շնչական եւ յանշնչա-կան. շնչականն՝ ի (28) կենդանի, ի կենդանաբոյս եւ ի բոյս.[7] կենդանին՝ ի բանաւոր եւ (29) յանբան. բանաւորն ի մահկանացու եւ յանմահ. մահկա-նացու[8]՝ ի (30) մարդ»:[9] Եւ[10] արդ, զգոյացութիւնն ասեն սեռականագոյն (31) սեռ. վասն զի ոչ ունի քան զինքն գերազանցեալ սեռ: Իսկ (32) տեսա-կագոյն տեսակ ասեն զմարդն՝ *որոյ*[11] ոչ գոյ ի ներքոյ (33) այլ տեսակ, քանզի այն է վերջագոյն: Իսկ զկենդանին եւ 88 զշնչականն ընդմիմեաբք սեռ կոչեն, եւ ընդմիմեամբք տեսակ. (2) քանզի ի միջի գոլով՝ կարողք գոն եւ սեռք գոլ եւ տեսակք: (3) Այսոքիկ այսպէս:

5. (4) Արդ ասասցուք՝ զի՞նչ է կենդանին, կենդանաբոյս, եւ (5) բոյս: *Արդ*,[12] բոյս է, որ ունի երիս զանազանութիւնս՝ (6) զծննդականն, զաճո-ղականն, զսննդականն: Եւ վա՜շ արարչականին (7) բնութեան. զի ի շնորհելն մեզ զծննդականն՝ շնորհեաց եւ (8) զաճողականն. զի ի ձեռն նորա կատարեալք լինելով՝ կարասցուք (9) զնմանն ծնանել. եւ վասն զի աճողական*ն*[13] պէտս ունի (10) սննդականին՝ վասն այսորիկ եւ

---

[1] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 սեռականագունիցն. [2] M1716, M2326, M240, P242 ստորագոյնն // M1746 ստորագոյն սեռ // M1751 ստորնագոյնսն. [3] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A սեռ. [4] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P240, P242, M1751, M1766 + այսոքիկ. [5] Ven., M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1751, M1766 // A om. [6] P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven., M1746, P242 + յաղագս այսոցիկ. [7] Ven., M1746, M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242 ի կենդանաբոյս, եւ ի բոյս եւ ի կենդանին. [8] Ven., M1716 // A, P240, P242 մահկանացուն. [9] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + եւ յարջառ. [10] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [11] M1746, M1751, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1766 որ // P242 որոց. [12] M1746, Ven., P242, P240, M2326, M1751, M1766 // A, M1716 այդ. [13] M1746, M1716, P240, P242, M1766.

3. Now one can consider three objects and four relations: two extreme and one intermediate objects; one relation of a most general item to lower items, I mean to the most special items,[a] and one of the most special item[b] to higher items, and two [relations between] subaltern items, for they have one [relation] to items higher than themselves and one to items lower than themselves.[c] Now after having learnt that there are three objects and four relations, let us say why subaltern items are called so.[9] One should know that[d] they are called subaltern in so far as they can be called both a genus and a species, that is species of higher items,[e] and a genus of lower items.[f,10]

4. Now having learnt what is the most general,[g] and what is the most special,[h] and what is the subaltern, let us put forward the Aristotelian division in order to learn it more precisely.[i] Now the Aristotelians divide a most general genus as follows: substance is divided into body and the incorporeal;[j] body into animate and inanimate, animate into animal and zoophyte and plant; animal into rational and non-rational; rational into mortal and immortal, mortal into man.[k] And they call "substance" the most general genus in so far as it has no genus superordinate to itself, and they call man a most special species, which has no further subordinate species (for it is the last one), and they call animal and animate subaltern genera and subaltern species for, since being intermediate, they can be both genera and species. So much about this.[11]

5. Now let us say, what[l] an animal, a zoophyte, and a plant are. And a plant is what has three capacities,[m] generative, promoting growth and feeding. And bravo to nature's creation! For having granted the generative capacity to us, it also granted the one promoting growth, so that after having become fully developed by means of it, we are able to give birth to a similar being.[n,12] And since the capacity to promote growth needs the capacity of feeding, for this

---

[a] There is no **λέγω δὲ πρὸς τὰ εἰδικώτατα* in the Greek text. [b] The Greek reads "species" (147.17). [c] There is no **αὐτῆς … αὐτῆς* in the Greek text. [d] There is no **ἰστέον δὲ ὅτι* in the Greek text. [e] Instead of "of higher items," the Greek reads: "the items before them" (147.23). [f] Instead of "of lower items," the Greek reads: "the items after them" (147.24). [g] The Greek adds "genus." [h] The Greek adds "species." [i] Instead of **ἀκριβέστερον εἰσώμεθα*, the Greek reads: "as we have promised, to make what is said more precise by its means" (147.33). [j] Instead of **διαιρεῖται εἰς … καὶ εἰς*, the Greek reads: "is either … or" (147.34). The subsequent divisions display the same relation. [k] Instead of *θνητόν εἰς ἄνθρωπον, the Greek reads: "and if it is mortal, it indicates man, and if immortal, it indicates divinity" (148.2–3). [l] The Greek reads: "Well then, the animate is divided into" (148.12). [m] The reading զանազանութիւնս ("differences") does not make sense; it may be the corruption of զաւրութիւնս. [n] Instead of "we are able to give birth to a similar being," the Greek reads: "we become adapted to giving birth" (148.16).

զսննդականն շնորհեաց մեզ: Արդ (11) այսոցիկ երիցս զմի ի զգայութեանցն ընդունելով, այս ինքն (12) զշօշափականն, լինի կենդանաբոյսն. եւ զի կենդանաբոյսն (13) զշօշափականն միայն ունի՝ աստուստ է յայտ, զի ի ծագել (14) արեգականն ի ջուրս ծովուն՝ բանայ զպատենկունսն եւ (15) հեշտանայ, եւ հարելոյ *շղոյն*[1] ամփոփի: Եւ ի վերայ այսոցիկ (16) այլ եւս չորք զգայութիւնքն ի ներքս եկեալ հանդերձ (17) *շարժողութեամբ*[2]՝ զկենդանին բաղկացուցանեն: Եւ գիտելի է, եթէ ուր (18) շարժողութիւն է, անդ եւ զգայութիւն, այլ ոչ ուր զգայութիւն (19) է, անդ եւ շարժողութիւն. վասն զի որպէս տրպագոյն ինչ (20) զգայութիւն ստորադասեալ է ընդ շարժողութեամբ:

6. (21) Եւ թերեւս ուրեք տարակուսեսցի ոք ասելով, եթէ ուստի՞ (22) յայտ է, թէ ամենայն շարժումն զգայութիւն ունի. ասեմք, եթէ (23) վասն զի ոչ ինչ ընդ վայր առնէ բնութիւն: Արդ, եթէ (24) արտաքոյ զգայութեան շնորհեալ էր զշարժումն, այն ինչ (25) հանդերձեալ էր սատակիլ, ի քարանձաւաց հոսիլ, կամ ի *գուբ*[3] (26) անկանիլ, զոր ոչ կամի բնութիւն, որպէս արարիչ յետ արարչին. (27) ուստի այնպէս իւրոց արարածոց խնամ տանի բնութիւն, մինչ (28) զի զորդն, որ ոչ ունի զգայութիւն, անոսկր եւ *կակուղ*[4] (29) եստեղծ՝ զի մի ի բարձուէ ուստեք անկեալ սատակեսցի: Արդ, (30) ուսեալք յասացելոցդ, թէ նուազ է սահմանդ կենդանոյն. եւ 90 պարտ է այսպէս սահմանել՝ գոյացութիւն ներշնչական, (2) զգայական, ինքնաշարժ: Շարժումն ասեմ ի տեղւոջէ ի տեղի[5] (3) փոխումն: (4) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

---

[1] Scripsi // A, Ven., M1746, M1716, M2326, M1766 շողոյն. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 շարժութեամբ. [3] M1746, P240 // A, Ven., P242, M2326, M1716, M1751, M1766 զուբս. [4] M1716, M2326 // A, Ven., M1746, P240, P242, M1766 կակղագոյն. [5] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զտեղի ի տեղւոջէ.

reason,[a] nature also granted the capacity of feeding to us. Now if these three [capacities] accept [i.e. add to themselves] one of the senses, i.e. the sense of touch, the zoophyte comes into existence.[b] And that a zoophyte has only[c] the sense of touch is clear from the following: at dawn[d] it opens its shell in sea[e] water and is delighted but when a small piece of wood[f] touches it, it contracts. In addition to them, four more senses, when occurring together with movement, constitute the animal.[g] And it should be known that, wherever there is movement, there is also a sense, but not: wherever there is a sense, there is movement. For being something inferior,[h] sense is ordered under movement.

6. And perhaps one could be puzzled saying: "Why is it clear that every[i] movement has a sense?" We say: "because[j] nature does nothing in vain." Now if movement were granted[k] without sense, we would perish, be precipitated from rocks or fall into an abyss,[l] which nature, like a creator after the creator,[m] does not want. So nature takes care of its creatures to the extent that it created[n] the worm, which has no sense,[o] boneless[p] and soft so that it does not perish by falling from a height. Having learnt from the words said[q] that the definition of animal is defective,[13] one should define "animal" in the following way:[r] "animate, percipient, self-moved substance." I call "movement" the change[s] from place to place. Here, with the help of God, ends the present exposition.[t,14]

[a] The Greek reads: "necessarily" (148.18). [b] Instead of this sentence, the Greek reads: "If any sense is added to these three capacities, this produces a zoophyte" (148.18–19). [c] There is no **μόνον* in the Greek text and it reads merely "sense" (148.19). [d] There is no **ἐντεῦθεν· ἡλίου ἀνατέλλοντος* in the Greek text. [e] There is no **θαλάσσης* in the Greek text. [f] The actual Armenian reading շողոյն means "a ray"; by removing just one letter, it is easy to reconstruct the correct reading շղոյն. [g] Instead of this sentence, the Greek reads: "if movement is added to them, animal comes into existence" (148.21–22). [h] The Greek reads: "being inferior to movement" (148.23). [i] There is no **πᾶσα* in the Greek text. [j] Instead of "We say: 'because'," the Greek reads: "why is it clear?" (148.25). [k] Instead of "movement were granted," the Greek reads: "nature created" (148.26). [l] Instead of **ἢ εἰς βόθυνον ῥίπτεσθαι*, the Greek reads: "having no sense in movement" (148.27). [m] There is no **ὥσπερ δημιουργὸς μετὰ τὸν δημιουργόν* in the Greek text. [n] The Greek reads "granted" (148.29). [o] The Greek reads "eyesight" (148.29). [p] There is no **ἀνόστεον* in the Greek text. Cf. Arethas 38.24–25 ἀποτυχόντι τῷ σκώληκι ὁράσεως, τῷ μαλακῷ καὶ ἀνόστεῳ. [q] Instead of "Having learnt from the words said," the Greek reads: "therefore, we have a corollary" (148.30–31). [r] Instead of **οὕτως ὁρίζεσθαι*, the Greek reads: "add 'self-moved,' that is" (148.33). [s] There is no **μετακίνησιν* in the Greek text; cf. Dav., *Prol*, 44.18 ἀμετακίνητος—Dav., *Prol* arm., 104.16 անփոփոխելի, also Ammon., *in Isag*, 77.21 τὴν μεταβατικὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. [t] This sentence is absent from the Greek text.

17 (5) Պրակք ԺԷ

1. (6) Հասեալ է Պորփիւրիոս յաղագս նոցին վարդապետութիւն (7) *առնելով*,[1] նախ յաղագս ծայրիցն ուսուցանելով, եւ ապա (8) յաղագս միջոցացն, այս ինքն յաղագս ընդմիմեամբքն, եւ ապա (9) յաղագս տեսակագունիցն: Աստուստ տարակուսեն ոմանք, (10) եթէ էակն որպէս սեռ ստորոգի զսեռականագունից սեռիցն, (11) այս ինքն զտասն ստորոգութեանցն: Առ *այսորիկ*[2] ասեմք, եթէ ոչ (12) որպէս սեռ եւ ոչ որպէս այլքն ի բաժանելեացն, որք ըստ վեց (13) յեղանակաց բաժանին, կարօղ գոյ բաժանիլ այսպէս եւ ըստ (14) այսմ օրինակի:

2. Էակն որպէս տեսակ բաժանիլ ոչ կարէ. (15) քանզի տեսակն յանհատս բաժանի, իսկ անհատք մի *բնութիւն*[3] (16) յայտնեն, իսկ սեռականագոյն սեռքն բազում բնութիւնս (17) յայտնեն, ապա ուրեմն ամենայն իրօք էակն ոչ կարող գոյ՝ (18) որպէս տեսակ բաժանիլ յանհատս: Այլ մի գուցէ որպէս (19) բոլո՞ր ի մասունս բաժանի: Այլ եւ ոչ այս է ճշմարիտ. քանզի (20) բոլոր՝ կամ ի նմանամասնեայս բաժանի, կամ (21) յաննմանամասնեայս. ի նմանամասնեայս՝ որպէս փայտ ի բազում (22) փայտս. իսկ յաննմանամասնեայս՝ որպէս Սոկրատէս ի ձեռս եւ (23) յոտս եւ ի գլուխս:

3. Իսկ էակ ի սեռականագոյն սեռսն ոչ (24) որպէս ի նմանամասնեայս բաժանի, քանզի նմանամասնեայքն եւ (25) անուան հաղորդին եւ իրի, այնմ որ բաժանեցաւ ի (26) նմանամասնեայս: Իսկ սեռականագոյն սեռքն՝ թէպէտ եւ անուան (27) հաղորդին էակին, այլ եւ ոչ իրի: Այլ եւ ոչ (28) աննմանամասնաբար կարօղ գոյ բաժանիլ, վասն զի աննմանամասնաբար (29) բաժանեալքն ոչ անուան եւ ոչ իրի հաղորդին. իսկ (30) սեռականագոյն սեռքն՝ թէպէտ եւ ոչ իրի, այլ սակայն անուան (31) հաղորդին, քանզի էակք ասին: Այլ եւ ոչ որպէս հոմանուն ձայն (32)

---

[1] M1746, P240, M2326 // A, Ven., P242, M1716, M1751, M1766 առնել. [2] M1746, P242 // P240, M2326, M1716 այնոսիկ // A, Ven., M1751, M1766 որս. [3] Ven., P242, P240, M1766 // A, M1746, M2326, M1716, M1751 բնութիւնս.

Lecture 17[a]

1. Porphyry is ready to instruct [us] about them, first teaching us about the extremes, later about the intermediate, i.e. the subaltern items and later about the most special ones.[b,15] Hence some people are puzzled whether[c] being as a genus is predicated of the most general genera, i.e. the ten categories. Against this we will say that it can be divided so and in this way neither as a genus nor as any other of the divisible items that are divided in six ways.[d,16]

2. Being cannot be divided like a species[e] because a species is divided into individuals, and individuals indicate one nature. But most general genera indicate many natures,[f] hence in every way Being cannot, like a species, be divided into individuals.[g] But maybe as a whole is divided into parts? But this is not possible because the whole is divided into items with similar or non-similar parts.[h] Into items with similar parts, as wood into pieces of wood, and into items with non-similar parts, as Socrates into head, hands and feet.

3. And Being is divided into most general genera, not as into items with similar parts.[i] For items with similar parts share both the name and the subject matter with the item which is divided into the items with similar parts.[j] And although most general genera share the name with Being they do not share the subject matter.[k] They cannot be divided like items with non-similar parts either, for those divided like items with non-similar parts share neither the name nor the subject matter, whereas the most general genera share, not the subject matter, but the name, for they are called beings.[l] Neither is it divided like a homonymous word because a homonymous word gives a share only of

[a] The corresponding Greek chapters are "Lecture 19" and "Lecture 20" (starting at l. 17.7). [b] There is no "and later about the most special ones" in the Greek text. [c] Instead of "Hence some people are puzzled whether," the Greek reads: "one could often say that" (154.18–19). [d] Instead of **τῶν διαιρετῶν κατὰ ἓξ τρόπους διαιρουμένων*, the Greek reads: "and that it is not divided into these as something different, for we can show with plenty of reasons that [it is so] not as something different; what is divisible is divided into several items in six ways" (154.20–22). [e] The Greek adds: "into the most general genera." [f] The Greek adds: "now if they indicate many natures." [g] The Greek reads: "Confessedly being is not divided into the most general genera like into individuals" (155.4–5). [h] There is no **εἰς ὁμοιομερῆ ἢ εἰς ἀνομοιομερῆ* in the Greek text. [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "and if you say into items with similar parts, you will not tell the truth" (155.8). [j] There is no **ἐκείνῳ ὅπερ διῃρέθη εἰς ὁμοιομερῆ* in the Greek text. [k] Instead of this sentence, the Greek reads: "substance and accidents do neither share the same name nor the same subject matter" (155.8–9). [l] Instead of this sentence, the Greek reads: "For this is clear. And if you say into items with non-similar parts, you will not tell the truth again; for items with non-similar parts are not called by the name of the whole, for we do not call Socrates' head Socrates, but we call substance a being" (155.10–13).

բաժանի. զի հոմանունն անուան միայն հաղորդութիւն տայ. (33) իսկ էակն եւ անուան եւ իրի հաղորդութիւն տայ՝ տասն (34) սեռականագոյն սեռիցն:

4. (35) Երկրորդ, վասն զի հոմանուն ձայն հասարակաբար (36) հաղորդութիւն տայ, որք ընդ նովաւն են, իսկ էակն՝ 92 սեռականագոյն սեռիցն ոչ այսպէս, քանզի գոյացութիւն առաւելագոյն (2) էակ *է*[1] քան զայլսն. զի պատահմունքն նուազագոյնք են: *Արդ*[2] մի (3) արդեօք որպէս էութիւ՞ն ի *պատահմունս*[3] բաժանի: Այլ եւ ոչ այս (4) *է*[4] ճշմարիտ. վասն զի եւ ոչ գոյ*ն*[5]՝ պատահումն, եւ ոչ (5) պատահմունքն՝ գոյ. ապա եթէ ոչ կոչին՝ ապա եւ ոչ կարող գոյ էակն (6) որպէս ի *պատահմունս*[6] բաժանիլ. այլ եւ ոչ որպէս պատահումն (7) յէութիւն. այլ եւ ոչ որպէս պատահումն՝ ի (8) պատահումն: Յորոց պակասէ ցուցանել, թէ եւ ոչ որպէս սեռ[7] ի (9) տեսակս, վասն զի յընդդիմաբաժանեալ տեսակսն ոչ է (10) բնութեամբ առաջին եւ վերջին, իսկ աստ բնութեամբ առաջին է (11) գոյ*ն*,[8] եւ վերջին՝ պատահմունքն. ապա ուրեմն ոչ կարէ որպէս (12) սեռ ի տեսակս բաժանիլ:

5. Բայց ասասցուք, եթէ զի՞նչ է (13) բնութեամբ առաջին եւ բնութեամբ վերջին: Բնութեամբ առաջին է, որ (14) շարաբերի՝ եւ ոչ շարաբերէ, շարաբառնայ՝ եւ ոչ շարաբառնի: (15) Որգոն, բնութեամբ առաջին է կենդանին, քանզի յորժամ ասես (16) մարդ՝ շարաբերի կենդանին, այս ինքն թէ եւ կենդանի է. իսկ (17) յորժամ ասես թէ կենդանի՝ ոչ շարաբերի մարդն, քանզի ոչ (18) միանգամ որ կենդանի է՝ մարդ է: Այլ շարաբառնայ՝ եւ ոչ (19) շարաբառնի, վասն զի եթէ ի բաց բառնի կենդանին՝ (20) ամենայն տեսակք շարաբառնին. իսկ եթէ ի բաց բառնի մարդն (21) եւ

---

[1] M1751 // alii om. [2] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 այլ. [3] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 պատահումն. [4] M1716, M2326, P242. [5] M1746, M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242. [6] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 պատահումն. [7] P242, P240, M2326, M1716 // M1746 սեռիւ // A, Ven., M1751, M1766 + է. [8] M1746, M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242.

the name.[a] And Being gives a share of the name and subject matter[b] to the ten most general genera.

4. Secondly, because[c] a homonymous word gives an equal share to those under it whereas Being gives its share to the most general genera not in this way.[d] For[e] substance is more being than the rest;[f] for accidents are less so.[g] Now is it divided as a substance into accidents? But neither is this true because neither is a substance an accident, nor are accidents a substance.[h] And even if they are not called thus, it can neither be divided as a substance into accidents, nor as accident into a substance nor as an accident into an accident.[i] Of these[j] it remains to show that it is not divided as a genus into species,[k] for in the species which are logically distinguished,[l] there is nothing prior and posterior by nature. But in this case,[m] substance is prior by nature and the accidents are posterior. Hence it cannot like genera be divided into species.[n]

5. But let us say what is prior by nature and what is posterior.[o] Prior by nature is that which is co-introduced and does not con-introduce, co-removes and is not co-removed. For example, animal is prior by nature,[p] for when you say "man," animal is co-introduced, i.e. it is also an animal.[q] But when you say "animal,"[r] man is not co-introduced, for whatever is an animal, it is not in every case a man. Besides, it co-removes and is not co-removed, for if animal is removed, all species are co-removed, but if man and eagle are removed,[s]

---

[a] The Greek adds: "and not of the subject matter." [b] The Greek reads: "not only of the name, but also of the subject matter" (155.15). [c] The Greek reads: "but" (155.16). [d] Instead of **κοινῶς μεταδίδωσι τοῖς ὑπ' αὐτὴν, τὸ δὲ ὂν τοῖς γενικωτάτοις γένεσιν οὐχ οὕτως*, the Greek reads: "never gives a share to the meaningful items under it, according to the more and the less" (155.16–17). [e] The Greek reads: "we see that" (155.17). [f] There is no "than the rest" in the Greek text. [g] The Greek reads: "are less beings" (155.18); the reading նուազագոյնք may go back to նուազ գոյք—"less beings." [h] Instead of this sentence, the Greek reads: "very well, yes, the ten genera ought to be called accidents" (155.19). [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "Now if they are called beings, neither as a substance into accidents nor as an accident into a substance" (155.19–21). [j] There is no **ὧν* in the Greek text. [k] The Greek adds: "and one should begin as follows." [l] The Greek reads: "classed under the same genera" (155.23). [m] The Greek reads: "now if" (155.24). [n] Instead of "this sentence," the Greek reads: "it is clear that such items will not be species. And if there are no species, there is no genus either" (155.25–26). [o] Instead of this sentence, the Greek reads: "And that substance precedes by nature accidents is clear from the fact that it has items which follow those prior by nature" (155.26–27). [p] The Greek adds: "to man, for it is co-introduced but does not co-introduce." [q] Instead of "animal is co-introduced, i.e. it is also an animal," the Greek reads: "you co-introduce animal (for if [something is] a man, [it is] also an animal)" (155.30–31). [r] The Greek reads: "when you say 'it is an animal'." [s] Instead of "for if animal is removed, all species are co-removed, but if man and eagle are removed," the Greek reads: "for by saying 'it is not an animal', you remove man too, and by saying 'it is not a man'" (156.1–2).

արծուին՝ ոչ շարաբառնի կենդանին: Այսպէս եւ գոյն[1] (22) բնութեամբ առաջին է, վասն զի շարաբերի՝ եւ ոչ շարաբերէ. (23) շարաբառնայ՝ եւ ոչ շարաբառնի: Ապա ուրեմն յասացելոցս (24) երեւի, թէ ոչ կարօղ գոյ էակն սեռ գոլ: Եւ արդ այսոքիկ (25) յաղագս ոչ գոլոյ զէակն սեռ, երթիցուք այսուհետեւ ի (26) մեկնութիւն առաջիկային:

6. 94 «Որպէս ասէ Արիստոտէլ»:[2] Կամի յարիստոտելական (2) կարծեաց ցուցանել, թէ ոչ է էակն սեռ, այլ հոմանուն ձայն. զի (3) անուան հաղորդութիւն տայ սեռականագոյն սեռիցն, այլ եւ (4) ոչ իրողութեան: «Թէպէտ զամենայն ոք էակս կոչէ, (5) հոմանունաբար, այլ ոչ փաղանունաբար»:[3] Արդ ասէ, թէ արդարեւ սեռ է (6) էակն, պարտ է նմա եւ անուան հաղորդութիւն տալ եւ իրի, (7) արդ որովհետեւ ոչ տայ, ոչ կարող գոյ: Արդ[4] որպէս Պղատոն (8) ասէ, էակն սեռ գոյ տասն սեռականագոյն սեռիցն:

7. Եւ վասն (9) զի ոչ պարտ է զՊղատոնի կարծեօքն զանց առնել, զառն՝ (10) զիմաստասիրութիւն ի լոյս *բերեցելոյ*,[5] բե՛ր ասացութիւն ինչ (11) յաղագս սորա զէակն սեռ ասելոյ՝ արտադրեսցուք: Քանզի (12) ասէ, եթէ էակն սեռ է. քանզի որ անուան եւ իրի (13) հասարակութիւն ունի ընդհանրականաց ոմանց, սեռ կոչի. արդ եթէ (14) էակն տասն սեռականագունից սեռիցն եւ անուան եւ իրի (15) հասարակութիւն ունի, յայտնապէս սեռ է: Իսկ ընդհանրականաց (16) ոմանց ասացաւ վասն տեսակագոյն տեսակի, քանզի եւ նա (17) անուան եւ իրի հասարակութիւն ունի անհատիցն, բայց ոչ է (18) սեռ:

8. (19) Բայց Արիստոտէլ տարաձայնէ առ այսորիկ, որպէս եւ (20) յառաջագոյն Պորփիւրիոս ասաց, եթէ ոչ է սեռ էակն, այլ (21) հոմանուն

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1766, M1751. [2] Porph., *Isag* arm., 138: որպէս ասէ Արիստոտելէս. [3] Porph., *Isag* arm., 138: թէպէտ զամենայնն ոք էակս կոչեսցէ, հոմանունաբար, ասէ, կոչեսցէ, եւ ոչ փաղանունակի. [4] M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242 այլ. [5] M1746, M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242 // A, Ven. բերիցելոյ.

animal is not co-removed. So substance is prior by nature, for it is co-introduced and does not co-introduce, it co-removes and is not co-removed.[a,17] Thus it is obvious from what has been said that being cannot be a genus.[b] So much about the fact that being is not a genus. Then let us move to the interpretation of what is before us.[c,18]

6. "As Aristotle says." He wishes to show[d] by means of Aristotelian opinions[e] that Being is not a genus, but a homonymous word, for it gives a share of the name to the most general genera,[f] and not of the subject matter.[g] "Even if you call everything being, you will do so homonymously and not synonymously."[h] Now he says that if Being really is[i] a genus, it has to[j] give a share both of the name and of the subject matter, and now, because it does not do so, it cannot be a genus, as Plato says: "being is the genus of the ten most general genera."[k,19]

7.[l] Since one should not disregard the opinion of Plato, a man who brought philosophy to light, let us set forth some claims concerning his calling being a genus.[m] For he says that being is a genus. For what has a share of the name and the subject matter with certain universal items, is called a genus. Now if being has a share of the name and the subject matter with the ten most general genera, it is obviously a genus. And it has been said that [it has a share with] certain universal items[n] through the most special species, because it gives a share of the name and subject matter with the individuals but it is not a genus.[o]

8. But, as Porphyry said earlier, Aristotle disagrees with this, saying that Being is not a genus but a homonymous word. That it is neither a genus nor a

---

[a] Instead of **οὕτως καὶ ἡ οὐσία φύσει πρώτη ἐστι, συνεισφέρεται γὰρ καὶ οὐ συνεισφέρει συναναιρεῖ καὶ οὐ συναναιρεῖται*, the Greek reads: "the same holds true in the case of substance and accidents, for substance is co-introduced and does not co-introduce" (156.2–4). [b] This sentence is absent from the Greek text. [c] Instead of this sentence, the Greek reads: "in another exposition, we shall provide [reasons] that defend Plato. Now let us move to the text" (156.31–32). [d] The Greek reads "present" (157.14). [e] The Greek reads "examples" (157.14). [f] Instead of "to the most general genera," the Greek reads: "to the ten categories" (157.16). [g] The Greek adds: "and we call all most general genera beings." [h] Instead of **κἂν δὴ πάντα τις ὄντα καλῇ, ὁμωνύμως ἄλλ' οὐ συνωνύμως* (Porph., *Isag*, 6.8–9), the Greek cites another sentence from Porphyry: "all things would be said to be existent synonymously" (157.18). [i] There is no **δικαίως ἐστι* in the Greek text; it reads "were." [j] The Greek reads "it would" (157.19). [k] Instead of "and now, because ... most general genera," the Greek reads: "to the ten most general genera" (157.20). [l] The Greek "Lecture 20" starts here. [m] Instead of *τοῦ λέγειν*, the Greek reads τοῦ εἶναι (158.3), so the meaning is: "a defence for him that being is a genus." [n] The Greek reads: "it belongs to universal items" (158.7). [o] The Greek adds: "in so far as individuals are not universal."

ձայն: Եւ արդ, զի ոչ սեռ է եւ ոչ հոմանուն ձայն, (22) կատարելաբար ի «Ստորոգութիւնսն» Արիստոտէլի ուսցուք: (23) Սեռ ոչ կարէ գոլ էակն, որպէս ասէ Արիստոտէլ, վասն (24) յառաջասացելոցն պատճառաց. այլ եւ ոչ հոմանուն ձայն կարող (25–26) գոյ գոլ, որպէս ասէ Պղատոն:[1]

9. Եւ արդ զի՞նչ ասասցուք: Տարաձայնեցի՞ն (27) *արդեօք առ միմեանս*[2] իմաստասէրքդ թէ ոչ: Քանզի իւրաքանչիւր (28) ոք զծայրս նոցին յայտ արար զմիջէն եւ առ մին: Արդ (29) ստուգաբար փաղանուն ոչ կարէ գոլ. վասն զի ի փաղանունսն ոչ (30) գոյ առաւել եւ նուազ. իսկ աստ առաւել է գոյացութիւն քան (31) զայլ ստորոգութիւնսն: Եւ դարձեալ, փաղանունքն (32) հասարակաբար տան անուան եւ իրի հաղորդութիւն, իսկ էակն ոչ 96 հասարակաբար տայ, քանզի գոյացութիւն առաւել էակ է, եւ (2) անուամբ եւ իրօք քան զայլ ստորոգութիւնսն: Արդ, ոչ (3) փաղանուն ստուգաբար կարէ գոլ, այլ եւ ոչ հոմանուն, այլ որպէս ի (4) միջէ եւ առ մի: Ի միջէ էակէ անուանեցան տասն (5) սեռականագոյն սեռքն՝ էակք. եւ առ մին առ նոյն ինքն էակն. վասն (6) զի իւրաքանչիւր ոք ի[3] սեռականագոյն սեռիցն բաղձայ՝ (7) է գոլ եւ կոչիլ:

[1] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 + վասն յառաջասացելոց պատճառանաց. [2] M1716, M2326, M1766, M1751, P240 առ միմեանս արդեօք. [3] M1746, P240, M2326, M1716 // A, Ven., P242, M1751, M1766 + տասն.

homonymous word, we shall perfectly learn from Aristotle's *Categories*.[a] Being cannot be a genus, as Aristotle says, for the reasons mentioned above,[b] but neither can it be a homonymous word, as Plato says.[c]

9. Now what shall we say? Did the philosophers disagree with each other or not?[d] For each of them indicated the extremes, namely something derived from some one item and something related to some one item.[e,20] It really cannot be synonymous because among synonyms there is no more and less but here there is more substance than in other predications.[f] And again, synonyms give an equal share of the name and subject matter, but being does not give it equally.[g] For substance is more being than the other categories both by name and by subject matter.[h] Now, indeed, it can be neither synonymous nor homonymous but like[i] something derived from some one item and something related to some one item.[21] As derived from one being, the ten most general genera were called being.[j] As related to some one item, i.e. to Being itself because each of the most general genera desires to be a being and to be called so.[k]

---

[a] The Greek reads: "was shown to us in the *Categories* and a little earlier. And let us also, in order to remind ourselves, briefly talk about what prevents it from being a genus and a homonymous word" (158.12–13). See Dav., *in Cat*, 159–160. [b] Instead of "as Aristotle says, for the reasons mentioned above," the Greek reads: "in so far as one cannot find what is prior and posterior by nature amongst the species classed under the same genus. Now if substance precedes accidents by nature, it is agreed that it will not be called a species of the being" (158.14–17). [c] Instead of "as Plato says," the Greek reads: "in so far as a homonymous word does not give a share of the subject matter (for if I say 'dog,' I will not indicate land-dog or sea-dog); now if being gives a share of the subject matter (for substance is called and is a being, likewise are accidents), it is agreed that it is not a homonymous word" (158.17–21). [d] Instead of "or not," the Greek reads: "and did not attain the truth? We deny this" (158.22). [e] Instead of this sentence, the Greek reads: "For each of them embraced the intermediate items by the extreme items. For Being as derived from some one item and related to some one item, is divided into the ten most general genera" (158.22–24). [f] Instead of this sentence, the Greek reads just "It really cannot be synonymous." [g] Instead of this sentence, the Greek reads: "because it does not give a share of the subject matter on equal terms. And the one that gives a share of the name and subject matter on equal terms to everything, just as animal gives a share of the name and subject matter on equal terms to man and horse" (159.2–5). [h] This sentence is absent from the Greek text. [i] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "Now insinuating this, philosophers have said that this is predicated homonymously and synonymously, embracing the intermediate item by the extreme ones, I mean" (159.5–7). [j] Instead of this sentence, the Greek reads: "The items derived from one item: just as the medical scalpel and the medical book have one maker, medicine, in the same way, the ten genera have the being as their maker" (159.19–21). [k] Instead of this sentence, the Greek reads: "Items related to some one item, as the healing scalpel desires to produce health (for this is its aim), in the same way, the ten genera have the being as their aim. For they desire to be" (159.21–23).

10. Արդ, ուսեալք յաղագս էակին, եթէ ո՞րպէս եւ ըստ որո՞ւմ (9) յեղանակի բաժանի էակն ի տասն սեռականագոյն սեռսն, (10) ասասցուք, եթէ քանաբար ասի էակն: Եւ պարտ է գիտել, եթէ (11) եռակի ասի էակն: Քանզի էակն կամ ըստ գիտութեան եւ ըստ (12) բնութեան եզերեալ գոյ, կամ ըստ գիտութեան եւ ըստ (13) բնութեան անեզր. կամ բնութեամբ անեզր եւ գիտութեամբ (14) եզերեալ, եւ կամ գիտութեամբ անեզր եւ բնութեամբ եզերեալ: Արդ, (15) մին ի դոցանէ ոչ կարէ գոյանալ, քանզի ուր հասանէ (16–17) գիտութիւն, ուր ոչ հասանէ բնութիւն: Արդ, եզերեալ եւ բնութեամբ եւ գիտութեամբ[1] տասն սեռականագոյն սեռքն. որ գիտութեամբ (18) եզերեալ են, վասն զի գիտեմք զնոսա, թէ տասն են: Իսկ ոչ (19) եզերեալ*ք*,[2] ոչ ըստ *բնութեան*[3] եւ ոչ ըստ *գիտութեան*[4]՝ անհատքն, (20) քանզի այսորիկ ոչ ըստ բնութեան են եզերեալ եւ ոչ ըստ (21) գիտութեան. եւ ըստ բնութեան, զի հանապազ եւ միշտ եղանին: (22) Արդ, որ միշտ եղանի, ոչ է եզերեալ ըստ բնութեան. այլ եւ ոչ (23) ըստ գիտութեան, քանզի որ ըստ բնութեան ոչ է եզերեալ, եւ եւս (24) առաւել ըստ գիտութեան: Արդ, անհունս ասեմ*ք*[5] *զանհատսն*[6] ոչ (25) եթէ անելանելիք ի հնէն, քանզի ամենայն ուրեք եզերեալք են (26) յեզերեցելում տեղւոջ՝ այս ինքն յաշխարհ*ում*,[7] այլ վասն զի միշտ (27) եղանին, վասն այսորիկ ասեմք յանհունս գոլ: Իսկ եզերեալ (28) ըստ բնութեան եւ անհուն ըստ գիտութեան ասեմք զտեսակսն. (29)[8] վասն զի տեսակք ըստ բնութեան եզերեալք են, իսկ ըստ (30) գիտութեան անհունք. քանզի են տեսակք, զորս ոչ գիտեմք, որք (31) են ի խորս ծովու եւ յանկոխ լերինս, որք եւ ոչ անուան 98 հանդիպեցան առ ի մէնջ: Արդ, յայտ ուրեմն է յասացելոցս, եթէ[9] (2) եռակի իմանի էակն. սեռականագոյնքն,[10] եւ անհատքն, եւ (3) տեսակքն: (4) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

---

[1] M1746, M2326, M1716 // A, Ven., P242, P240, M1751, M1766 գիտութեամբ եւ բնութեամբ. [2] P242, M2326, M1716, M1766, M1751 // A, Ven., M1746, P240 եզերեալ. [3] P242, M1751 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1766 գիտութեան. [4] P242, M1751 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1766 բնութեան. [5] M1746, M1716, M2326, P242, P240, M1751, M1766 // A, Ven. ասեմ. [6] Ven., M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1766, M1751 // A զանհատն. [7] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240, P242 յաշխարհի. [8] P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1746, M1766 + եւ. [9] M1746, P242, P240, M1716 // A, Ven., M2326, M1751, M1766 + է եւ. [10] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. + սեռքն.

10. Now having learned about Being, how and in what way it is divided into the ten most general genera, let us say in how many senses Being is called so. And one should know that Being is called so in three senses.[a] Being is either finite by knowledge and by nature, or infinite by knowledge and by nature,[b] or infinite by nature and finite by knowledge, or infinite by knowledge and finite by nature. Now one of these [members] cannot exist,[c] for what could knowledge cover which nature does not cover?[22] Now the ten most general genera are[d] finite by nature and by knowledge, for they[e] are finite by knowledge because we know that they are ten. And individuals are finite neither by nature nor by knowledge, for they are finite neither by nature nor by knowledge. By nature, in so far as they always become (for what always becomes is not finite by nature), nor by knowledge, for what is not finite by nature, is much less so by knowledge. Now we call individuals infinite, not in so far as they are inexhaustible for they are in any case finite in a finite place, i.e. in the world,[f] but in so far as they always become—for this reason we say that they are infinite.[g] And we call species finite by nature and infinite by knowledge,[h] for species are[i] finite by nature and infinite[j] by knowledge. For there are[k] species we do not know, which are in the depth of the sea and on impassable mountains which have not even received names from us.[l] Now, therefore it is clear from what has been said[m] that Being is thought of in three senses: most general items, individuals and species. Here, with the help of God, ends the present exposition.[n]

---

[a] Instead of these two sentences, the Greek reads: "Now having discussed the philosophers, let us say in how many senses Being is taken. Now it is taken in three senses, and this is clear from the following division" (159.24–25). [b] There is no **ἢ τῇ γνώσει καὶ τῇ φύσει ἀπέραντον* in the Greek text. [c] Instead of *οὐ *δύναται συνίστασθαι*, the Greek reads: "does not exist, I mean the last item, for nothing which is not finite by nature, is finite by knowledge" (159.28–29). [d] Instead of *τὰ δέκα *γενικώτατα* γένη ἐστι, the Greek reads "we call the ten most universal genera" (160.1). [e] The Greek adds: "are finite by nature, in so far as it has produced them, and." [f] There is no **τοῦτ' ἐστι ἐν τῷ κόσμῳ* in the Greek text. [g] Instead of "for this reason we say that they are infinite," the Greek reads: "and they have no limit of becoming" (160.10). [h] The Greek phrase is different: "And beings are finite by nature and infinite by knowledge, as species are." [i] The Greek adds: "in every case." [j] The Greek reads: "not in every case" (160.12). [k] The Greek adds "many." [l] Instead of **ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης καὶ ἐν ἀβάτοις ὄρεσιν, ἅπερ καὶ οὐκ προσηγορίας ἐπέτυχον παρ' ἡμῖν*, the Greek reads: "hidden in caverns" (160.13); cf. the following passage without Armenian translation in Lecture 18: ἔστι πολλὰ εἴδη καὶ ἐν σπηλαίοις καὶ ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης κεκρυμμένα, ἅπερ οὐ γινώσκομεν (Dav., *in Isag*, 170.9–10); cf. also Elias, *in Isag*, 72.8–10 τινὰ δὲ τῇ μὲν φύσει ὥρισται, ἡμῖν δὲ ἄπειρά ἐστιν, ὡς τὰ εἰδικώτατα· ταῦτα γὰρ ἡμῖν ἄγνωστα διὰ τὸ εἶναι ζῷά τινα ἐν ἀβάτοις ἡμῖν τόποις γινόμενα· [m] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "from this division we have" (160.13–14). [n] This sentence is absent from the Greek text.

18 (5) Պրակք ԺԸ

1. (6) Թէպէտ եւ հետեւիլ Ստագիրացւոյն խոստացաւ (7) իմաստասէրս, բայց սակայն ոչ ամենեւին առանց յիշելոյ թողու զիւր (8) վարդապետին զպատուէր, այս ինքն զՊղատոնի. քանզի երիս (9) յեղանակս բաժանման աւանդէ մեզ Պղատոն. որոց առաջինն (10) այս է: Ասէ թէ պարտ է զբաժանումն ի սեռականագունիցն (11) լինել մինչ ցտեսակագոյնսն, եւ յայնկոյս տեսակագունիցն ոչ (12) անցանել: Եւ խնդրելի է, թէ վասն էր մինչեւ ցտեսակագոյնսն (13) հրամայէ իջանել, եւ ոչ եւս յայնկոյս յանհատսն անցանել: Եւ (14) ասելի է, թէ վասն այնորիկ ոչ հրամայէ յանհատսն անցանել, զի (15) մի գտցի յանհատսն առնել զբաժանումն, որք ոչ ունին (16) զմշտնջենաւորութիւն: Քանզի եթէ ասես, եթէ մարդ բաժանի (17) ի Սոկրատէս, ի Պղատոն եւ յԱլկիպիադ, ոչ եւս ի մնացական*ս*[1] եւ (18) մշտնջենաւորս, այլ յայնոսիկ, որ այսօր իցեն արդեօք եւ վաղիւ (19) ոչ եւս: Իսկ բաժանումն պարտ է ի մշտնջենաւորսն լինել, (20) որպէս գոյացութիւն՝ ի մարմին եւ յանմարմին, կենդանին՝ ի (21) բանաւորն եւ յանբան. վասն զի հաստատուն գիտութիւն ըստ (22) մշտնջենաւորաց լինի եւ որք միշտ եւ նոյնպէս գոն: Այլք ասեն, (23) թէ պարտ է զբաժանումն ոչ յայսպիսի եւ յայսպիսի լինել (24) յանհատս, այս ինքն Թէմիստոկլի, եւ յԱլկիպիադ, այլ յընդհանուր (25) յանհատսն: Առ որս ասեմք, եթէ ընդհանուր անհատն ոչ այլ ինչ (26) է, այլ տեսակագոյն տեսակ:

2. (27) Երկրորդ յեղանակ բաժանման, զոր պատուիրէ Պղատոն (28) պահել, ասելով, թէ պարտ է որ բաժանեն՝ ոճով բաժանել եւ (29) առնել

---

[1] M1746 // M1716, M2326 ի մնացական // P242, P240, M1766, M1751 մակացական //A, Ven. մնացական.

Lecture 18[a]

1. Although the philosopher promised[b] to follow the Stagirite, he nevertheless does not completely fail to mention the command of his teacher, I mean Plato. For Plato presents to us three modes of division,[c] the first of which is this. He[d] says that the division must proceed from the most general to the most special but not go beyond the most special.[e] And one should inquire for what reason he prescribes to descend to the most special but not to pass beyond, to the individuals.[f,23] And one should say that he[g] prescribes not to proceed to individuals[h] for the reason that we shall not be found to divide things which have no permanence. For if we say that man is divided into Socrates and Plato[i] and Alcibiades, instead of something permanent, but into[j] items which exist today, but no longer[k] tomorrow. And the division should be into permanent items, as substance into body and incorporeal, animal into rational and non-rational. For firm knowledge exists according to permanent items and according to things which always exist in the same way.[l,24] Others say that the division must be not into such and such individuals, I mean Themistocles and Alcibiades, but into individuals in general. To whom we say that an individual in general is nothing else but a most special species.[m,25]

2. The second mode of division which Plato instructs us to observe[n] is the one which says that whoever divides has to divide in an orderly manner[o] and to

---

[a] The corresponding Greek chapter is "Lecture 21." [b] The Greek reads: "prefers" (160.17). [c] Instead of *τρεῖς γὰρ τρόπους διαιρέσεως *παραδίδωσι ἡμῖν ὁ Πλάτων*, the Greek reads: "contributing to every division, he furnishes three modes of it" (160.19–20). [d] The Greek reads "Plato" (160.20). [e] The Greek reads: "and that it is unpleasant when it goes beyond it" (160.22). [f] Instead of this sentence, the Greek reads: "And we examine for what reason we do not also divide the most special into individuals" (160.22–23). [g] Instead of "And one should say that he," the Greek reads "Plato" (161.12). [h] Instead of "not to proceed to individuals," the Greek reads: "not to continue the division beyond the most special items" (161.12–13). [i] There is no **καὶ Πλάτωνα* in the Greek text. [j] Instead of "instead of something permanent, but into," the Greek reads: "Socrates and Alcibiades do not remain so as to confirm the division, but we shall be found to divide" (161.15–16). [k] The Greek reads: "will perish and become unknown for the division" (161.17–18). [l] The last two sentences have no equivalent in the Greek text. [m] Instead of the last two sentences, the Greek reads: "And if you say: 'according to this argument, the division 'as species into individuals' should be divided not into a certain kind of individual, but into individual in general,' you will make a mistake. For individual in general is a species. And the division of a species into species is quite incoherent." Themistocles is mentioned in Dav., *in Cat*, 132.31—Dav., *in Cat* arm, 223 (Թեմիստոկղիս). [n] There is no **διαιρέσεως, ὃ παραγγέλλει ὁ Πλάτων φυλάττειν* in the Greek text. [o] Cf. Dav., *Prol*, 43.33: κατὰ τάξιν—Dav., *Prol* arm., 102.30: ըստ կարգի.

զբաժանումն, ոչ գերազանցական աշտիճանաւ (30) քայլափոխիլ. որգոն՝ պարտ է զգոյացութիւնն նախ ի մարմին եւ (31) յանմարմին բաժանել. այլ ոչ ի կենդանի, ի կենդանաբոյս[1] եւ ի (32) բոյս,[2] զի մի՛ թողցէ, որ ի միջոցին: Եւ զի ախորժելի է 100 Պղատոնի ոճով առնել զբաժանումն, ինքն իսկ յայտ արար ասելով, (2) զի «ըստ բաժանականն, ասէ, հնարս ոչ ինչ պանծացի (3) փախչել»:[3]

3. (4) Երրորդ յեղանակ, զոր պատուիրէ յեղուտսն[4] առնել[5] (5) զբաժանումն, այլ ոչ ի մակեղուտսն.[6] զի մակեղուտքն անհունք են, եւ (6) ոչ ենթակացուցանեն զբնութիւն որպէս[7] եղուտքն: Իսկ (7) յանհունս բարբառոցն եւ յայնոսիկ, որք ոչ յայտնեն զբնութիւն (8) ենթակայ իրին, ոչ է պարտ առնել զբաժանումն. քանզի (9) անարհեստ եւ անմակացական է, որպէս ինքն իսկ ասէ եւ յայտ (10) առնէ ի Փիլեբոսի[8] տրամաբանութեան, ասելով, թէ որ առնէ (11) զբաժանումն յեղուտ ձայնիցն, նման է արուեստաւոր (12) խոհակերի, որ ըստ յօդից առնէ զքակմունսն. իսկ որ ի մակեղուտսն[9] (13) առնէ, նման է փցուն խոհակերի, որ ոչ ըստ յօդից առնէ (14) զքակմունսն, այլ վայրապար: Այս են երեք յեղանակ բաժանման, (15) զորս հարկ է յամենայն բաժանման պահել: Եւ պարտ է գիտել, (16) թէ յամենայն բաժանման ել է եւ էջ. եւ էջ ի սեռականագունիցն (17) ի տեսակագոյնսն,[10] որ ընդարձակէ զբաժանումն. իսկ ելն ի (18) տեսակագունիցն ի սեռականագոյնսն, որ նեղէ զբաժանումն, (19) որք քատակեցան անհատի եւ բազմութեան. քանզի ի (20) սեռականագունիցն ի տեսակագոյնսն իջանել բազմութեան քատակի. (21) իսկ ի տեսակագունիցն ի սեռականագոյնսն ելանել՝ անհատի:

4 (22) «Արդ տասունք սեռականագոյնք»:[11] Զայս ասելով (23) Պորփիւրիոս, յայտ արար զեզերեւալսն[12] ըստ բնութեան եւ ըստ (24) գիտութեան, այս ինքն զսեռականագոյնսն. քանզի ասելով տասն, (25) յայտ արար,

---

[1] M1746, P240, M2326 // A, Ven., P242, M1716, M1751, M1766 կենդանաբոյսն. [2] M1746, P240, M2326 // A, Ven., P242, M1716, M1751, M1766 բոյսն. [3] Cf. Dav., *in Cat*, 142.31–33: τὴν γὰρ διαιρετικὴν μέθοδον οὐδὲν καυχήσεται φυγόν—Dav., *in Cat* arm., 235: ըստ բաժանականն, ասէ, հնարս ոչ ինչ պանծացի փախչել; Dav., *Prol*, 9.29–30: τὴν δὲ διαιρετικὴν μέθοδον οὐδὲν ἐγκαυχήσεται φυγόν—Dav., *Prol* arm., 22.25–26: ընդ (*v.l.* ըստ) բաժանականն հնարս ոչ ինչ պանծացի փախչել. [4] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A յեղուտն. [5] M1746, P242, P240, M1751, M1766 // A, Ven., M2326, M1716 առնուլ. [6] M1746, P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. մակեղուտն. [7] M1746, M1716, M2326, P242, P240 // A, Ven., M1751, M1766 + եւ. [8] Ven., M1766, M1751 Փիլիպպէի // M1716, M2326 Փիլիպի // M1746 Պիլիպ // P240 Պիղիպի // P242 Պիլիպեայ. [9] M1746, P240, P242, M2326, M1716, M1751 // A, Ven. մակեղուտն. [10] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 // A, Ven. + եւ. [11] Porph., *Isag* arm., 138. [12] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + եւ.

make divisions,[a] not by overstepping.[b] As, for instance, substance should first[c] be divided into body and incorporeal but not into animal, zoophyte, plant, in order not to leave aside what is in the middle. And that it is dear to Plato to make[d] divisions in an orderly manner, he himself demonstrated by saying:[e] "one will by no means boast of skipping the method of division."

3. And the third mode is that which instructs us to make a division[f] into the substantial,[g] but not into the post-substantial. For post-substantial terms are infinite and they do not give subsistence to nature, as the substantial does. And one should not make a division into infinite terms and into those which do not indicate the nature of the subject. For this is unprofessional and unskilful, as he himself[h] says, and indicates in the dialogue "Philebus",[i] claiming that he who made the division of substantial words is like a skilful butcher who cuts according to the joints.[j] And someone who divides into post-substantial items is like an unskilful butcher who cuts, not according to the joints, but randomly.[k] These are the three modes of division which ought to be observed in every division.[l] And it should be known that in each division there is an ascent and a descent, and the descent from the most general to the most special item widens the division. And the ascent from the most special to the most general item narrows down the division, and they resemble the individual and the multitude. For descending from a most general to a most special item is like a multitude, and ascending from a most special to a most general item is like an individual.[m,26]

4. "The most general items, then, are ten." Saying this, Porphyry[n] indicated the items which are finite both by nature and by knowledge, i.e. the most general items. For by saying "ten," he indicated that we know them and that they

[a] There is no "and to make divisions," in the Greek text. [b] The Armenian literally reads: "not to walk by overstepping." Cf. in Elias, *in Isag*, 73.9–10 δεύτερον οὐ δεῖ ὑπερβάθμιον πόδα τεῖνειν καὶ ἀπὸ τῶν γενικωτάτων ἔρχεσθαι ἐπὶ τὰ εἰδικώτατα ὑπερβαίνοντα τὰ μέσα, and ps.-Elias, 37.4 δεῖ τὸν διαιροῦντα μὴ ὑπερβάθμιον πόδα τεῖνειν καὶ ἀπὸ τῶν γενικωτάτων ἁπλῶς ἔρχεσθαι ἐπὶ τὰ εἰδικώτατα. Perhaps David's original reading here has been **μὴ ὑπερβάθμιον πόδα τεῖνειν*, and it was rendered by ոչ գերազանցական աշտիճանաւ քայլափոխիլ? [c] There is no "first" in the Greek text. [d] There is no "to make" in the Greek text. [e] Instead of "he himself demonstrated by saying," the Greek reads: "is clear from saying" (161.33). [f] The Greek reads: "to divide what is divided" (162.2). [g] The Greek adds "terms." [h] Instead of this part of the sentence, the Greek reads "for this reason" (162.6). [i] Instead of "and indicates in the dialogue 'Philebus'," the Greek reads "in 'Philebus'." [j] Cf. Pl. *Phaedr*. 265e1–3. [k] The Greek reads: "but through lack of skill he cuts in many directions" (162.9). [l] This sentence is absent from the Greek text. [m] This sentence is absent from the Greek text. [n] Instead of "Saying this, Porphyry," the Greek reads: "Porphyry moves to the object itself" (162.19).

թէ գիտեմք զնոսա, եւ բնութեամբ եզերեալք զոն: (26) «Իսկ տեսակա-գոյնքն ներ թուումն իմն են՝ այլ ոչ յանհնին»:[1] (27) Դարձեալ աստանօր յայտ առնէ եւ զայն, որ ըստ բնութեան (28) եզերեալք են եւ անհուն ըստ գիտութեան. Քանզի յասելն, թէ (29) ներ թուումն իմն են, յայտ առնէ, թէ եզերեալք են ըստ (30) բնութեան. իսկ յասելն այլ ոչ յանհնին, յայտ առնէ,[2] թէ անհունք (31) են ըստ գիտութեան. որպէս զի ասիցէ՝ թէպէտ եւ ըստ մերում (32) գիտութեան անհունք են, այլ ոչ են յանհնին:

5 102 «Իսկ անհատքն, որ էին զկնի քան զտեսակագոյնսն, (2) ան-հունք»:[3] Ոմանք ասեն, թէ անհուն ասէ զանորոշսն, եւ յայտ առնէ (3) զայն, որ ոչ ըստ բնութեան եւ ոչ ըստ գիտութեան եզերեալ են. (4) քանզի երկակի է անհունն՝ անելանելին[4] եւ անորիշն: Արդ ասեն, (5) եթէ ոչ վասն լինելոցն[5] է անհուն, այլ վասն զի ի (6) ներկայումս են եւ անորիշք են: Եւ զի՞րդ են անորիշք՝ աստուստ յայտ (7) է. բնութիւն ամենայն ուրեք զամենայնի զծայրսն ունի, քանզի (8) չափ ունի եւ սակաւուց եւ յոլովից եւ փոքունցն եւ մեծամեծաց: Եւ (9) զոր ինչ եւ ասեմք, ասեն, այսպիսի ինչ է. սահմանեաց (10) բնութիւն զկատարումն հասակի՝ զչափ ունել զչորեքկանգնեան, եւ (11) ոչ եւս աւելի ի մեծա-գոյնսն ետ[6] անցանել. եւ դարձեալ (12) զփոքրագոյնն հասակ որոշեաց երկուկանգնեան, եւ ի նուազագոյնսն ոչ (13) ետ անցանել. իսկ զմի-ջինսն անորիշ եթող: Նոյնպէս եւ ըստ (14) սակաւուց, եւ ըստ յոլո-վից. քանզի սահմանեաց զյոլովիցն, (15) որպէս զի ասասցես զկատա-րեալ բազմութիւն հազար. իսկ (16) զկատարեալ պակասութիւնն հարիւր. իսկ զմիջին (17) քանակութիւնն՝ անորիշ: Արդ, ըստ այսմ բանի ասէ Պորփիւրիոս (18) զանհատսն անհունս. քանզի ասէ, եթէ սահմանեալ են. վասն զի որոց (19) ծայրքն եզերեալք են, այնոցիկ եւ մէջն. այլ անհուն ասին, (20) վասն անորոշութեան, այլ ոչ որպէս անելանելիք:[7]

6 (21) «Վասն որոյ ի սեռականագունիցն ի տեսակագոյնսն իջեալ (22) հրաման տայր Պղատոն դադարել»:[8] Եւ այս առաջին յեղանակ եւ (23) պատուէր Պղատոնի յաղագս բաժանման: «Եւ իջանելով ի ձեռն

[1] Porph., *Isag* arm., 138–139: եւ յատկագոյնքն ներ թուումն իմն են, այլ ոչ յանհնին. [2] M1746, M1716, M2326, P242 // A, Ven., P240, M1751, M1766 արար. [3] Porph., *Isag* arm., 139: Իսկ անհատքն, որ էին զկնի քան զյատկագոյնսն, անհունք. [4] Ven., P242, P240, M2326, M1766, M1751 անեղանելին. [5] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. անլինելոցն. [6] M1746 om. [7] A, M1746 // Ven., M1716, M2326, P240, M1751, M1766 անեղանելիք. [8] Porph., *Isag* arm., 139: Վասն որոյ մինչեւ ցյատկագոյնսն ի սեռակա-նագունիցն իջեալքն՝ հրաման տայր Պղատոն դադարել.

are finite by nature.[a] "The most special items are of a certain number, but not an infinite one." Again, here he indicates the items finite by nature and the items infinite by knowledge. And by saying "of a certain number," he indicates that they are finite by nature, and by saying "but not an infinite one," he indicates that they are infinite by knowledge; as if he says that, although according to our knowledge[b] they are infinite, "but not of an infinite number."

5. "The individuals—that is to say, the items after the most special items—are infinite." Some say that he calls the indeterminate infinite. And he indicates what is finite neither by nature nor by knowledge.[27] For the infinite is twofold, inexhaustible and indeterminate. Now they say that they are infinite, not because of the future, but because they are in the present and are indeterminate. And why they are indeterminate is clear from the following. Nature possesses the extremes of everything everywhere.[c] For it possesses the measure of the few and many,[d] of small and big items. And what we say, they say,[e] is the following. Nature has defined the perfect height[f] to be four cubits and not any higher. And again it has defined the shortest height to be two cubits,[g] and did not let it be any less. And it left the intermediate indeterminate.[28] Likewise with respect to the few and many, for it [nature] made definitions with respect to the many,[h] as if one says that the perfect multitude is a thousand, and the perfect minority is a hundred,[i] and the intermediary quantity is indeterminate.[29] Now it is according to this argument that Porphyry says that individuals are infinite. For he says that they are finite: because they have finite extremes, they also have such an intermediary item. But they are called infinite because of their indeterminateness, and not because they are inexhaustible.[30]

6. "That is why Plato advised those who descend from the most general items to the most special to stop there." This is Plato's first mode and precept concerning division.[j] "And to descend through the intermediaries, dividing

---

[a] Instead of "and that they are finite by nature," the Greek reads: "and he indicates that nature has produced them" (162.21). [b] Instead of "as if he says that, although according to our knowledge," the Greek reads: "as if, since we do not know whether it is infinite or not, he says" (162.25–26). [c] The Greek reads "determinate" (163.6). [d] There is no *καὶ ὀλίγων καὶ πολλῶν*, in the Greek text, but MSS KTV read *ὀλίγων* instead of ἐλαττόνων of Busse's text, based on Urb. 35. [e] There is no "they say" in the Greek text. [f] The Greek adds "of man." [g] The Greek reads: "one cubit" (163.10). [h] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "Now in the case of individuals, it is the same; for it [nature] has defined their extremes" (163.11–12). [i] The Greek adds: "and that individuals do not surpass a thousand, nor do they become less than a hundred." [j] Instead of "and precept concerning division," the Greek reads: "For he says that he makes the division from the most general items to the most special ones, yet not further" (164.16–17).

(24) միջնոցն բաժանելով տեսակարարօք տարբերութեամբքն»:[1] (25) Այս երկրորդ յեղանակ բաժանման, զոր հրամայէ Պղատոն. այս (26) ինքն՝ եթէ պարտ է ոճով իջանել ի տեսակագոյն տեսակսն,[2] 104 ոչ գերազանց աստիճանի ոտամբ: «Եւ բաժանելով[3] (2) տեսակարարօք տարբերութեամբքն»: Այս երրորդ յեղանակ, զոր պատուիրէ (3) Պղատոն, եթէ պարտ է յեղուտսն առնել զբաժանումն, եւ ոչ ի (4) մակեղուտսն, զի անմակացելի են. եւ «զանհունսն ասէր» թողուլ. (5) «քանզի ոչ գոյ լինել ի սոցանէ մակացութիւն»,[4] այս ինքն եթէ (6) յորժամ անորիշք են եւ անհունք՝ անորիշիցն եւ անհնիցն ոչ գոյ (7) մակացութիւն եւ արհեստ: (8) Ընդ այսորիկ Աստուծով հանդերձ առաջիկայ տեսութիւն:

19 (9) Պրակք ԺԹ

1. (10) Զիւր դիտաւորութիւնն[5] ամենայն իրօք պահելով (11) իմաստասէրս՝ բանականագոյն խնդրել յանձն առեալ, քանզի վասն (12) արմատոյ *բանականին եւ հիման*[6] այժմ զվարդապետութիւն առնէ, (13) այս ինքն յաղագս ստորոգելոյ եւ ենթակայի. եւ զի այսոքիկ (14) երկոքեան արմատ եւ հիմն են բանականին, այսինքն (15) ստորոգեալն եւ ենթակայն, յայտնի է յասացելոցս: Բանականն (16) կատարումն ունի զապացուցականն, իսկ ապացուցականն ի (17) շարաբանութեանցն բաղկանայ, իսկ շարաբանութիւնքն՝ (18) ի նախադասութեանց, իսկ նախադասութիւնքն՝ ի ստորոգելոյ եւ (19) յենթակայէ: Իսկ ապացուցականն է հաստատութիւն եւ (20) անդիմաճառելի: Եւ շարաբանութիւն է շարադրեալ բան. մարդ (21) կենդանի,[7] իսկ կենդանին գոյ: Իսկ մասունք շարաբանութեան (22) են նախադասութիւնք: Առաջին նախադասութիւն՝ մարդ (23) կենդանի, երկրորդ նախադասութիւն՝ կենդանին գոյ: Բայց ունին (24) նախադասութիւն*ք*[8] ենթակայ եւ ստորոգեալ. ենթակայ ունի (25) առաջին նախադասութիւն զմարդն, իսկ ստորոգեալ՝ զկենդանին: (26) Իսկ երկրորդ նախադասութիւնն ենթակայ ունի զկենդանին, (27) իսկ ստորոգեալ՝ զգոյն:

[1] Porph., *Isag* arm., 139: եւ իջանել ի ձեռն միջնոցն բաժանելով տեսակարարօք տարբերութեամբքն. [2] M1716, M2326 // A, Ven., P240, P242 տեսակսն եւ // M1746, M1751, M1766 տեսակն եւ. [3] M1716, M2326 բաժանել // P242 բաժանելովք. [4] Porph., *Isag* arm., 139. [5] Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1766, M1751 զդիտաւորութիւն. [6] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 եւ հիման բանականին. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + է. [8] M1746 // alii նախադասութիւն.

them by the specific differences."[a] This is the second mode of division which Plato instructs, i.e. one should descend to the most special species in an orderly manner, and not by overstepping.[b] "Dividing them by the specific differences." This is the third mode that Plato recommends: that one should make a division into substantial items, and not into post-substantial ones, for the latter are unknowable.[c] "And he tells us to leave the infinites alone,"[d] "for there will be no knowledge of them."[31] That is: when they are indefinite and infinite, there is no knowledge and art of the indefinite and infinite. Here, with the help of God, ends the present exposition.[e]

Lecture 19[f]

1. In every way observing his aim, the philosopher undertakes to make his examinations[g] from a logical point of view. For he now teaches us about the root and foundation of logic, I mean about predicate and subject. And that these two, i.e.[h] the predicate and the subject, are the root and the basis of logic, is clear from what is said in the following. Logic[i] has demonstration as its goal, and demonstration consists of syllogisms, and syllogisms of premisses, premisses of predicate and subject. Demonstration is a certainty and incontrovertible.[j,32] A syllogism is a compound statement: "man is an animal, animal is a substance."[k] Premisses are parts of syllogisms. The first premiss is: "man is an animal," the second premise is: "animal is a substance." Premisses in their turn have a subject and a predicate. The first premiss has "man" as a subject, and "animal" as a predicate. The second premiss has "animal" as its subject and "substance" as its predicate.

---

[a] The second part of the quotation (*διαιροῦντας ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς) is absent from the Greek text. [b] The Greek text differs: "Again he presents the second mode, saying that one should descend through intermediary items and in an orderly manner and not overstepping" (164.19–20). [c] Instead of this sentence, the Greek reads: "he mentions, for he says, resort to substantial differences which produce species, and not to the post-substantial ones which do not produce any species; for the 'rational' produces species but the 'laughing' does not" (164.22–24). [d] The Greek adds: "(he tells us to leave alone the infinite items, i.e. the individuals)." [e] The last two sentences are absent from the Greek text. [f] The corresponding Greek chapter is "Lecture 22". [g] The Greek adds: "about everything." [h] There is no **ταῦτα δύο, λέγω δέ* in the Greek text. [i] The Greek reads: "logical study" (166.1). [j] Instead of *ἡ ἀποδεικτική ἐστι βεβαιότης καὶ ἀναντίρρητος, the Greek reads: "A certain incontrovertible statement is a demonstration" (166.4). [k] The Greek contains the missing conclusion of the Armenian syllogism: "Therefore, man is a substance."

2. (28) Արդ, ստորոգեալն կամ յոլովագոյն պարտի գոլ քան (29) զենթակայն կամ հանգէտ նորին, բայց նուազ՝ եւ ոչ երբէք: Իսկ (30) ենթակայն՝ կամ հանգէտ կամ նուազ, բայց յոլով՝ ոչ երբէք քան (31) զստորոգեալն: Արդ, յոլովագոյն ստորոգեալն քան զենթակայն, 106 որպէս կենդանին քան զմարդն: Իսկ հանգէտ ստորոգիլ ասեմք (2) ենթակային՝ այս ինքն մարդոյ զծիծաղականն. քանզի (3) հանգիտանիւթք են միմեանց ծիծաղականն եւ մարդն, եւ հակադարձին (4) առ միմեանս: Եւ յարացոյց ասացելոցդ՝ նախաճառեցեալ (5) բաժանումն, քանզի գոյացութիւն ստորոգեալ միայն է, իսկ (6) անհատքն՝ ենթակայ. իսկ մէջքն ստորոգեալք են եւ ենթակայք. այլ (7) տեսակագոյնն՝ ենթակայ առաւել գոյ քան ստորոգեալ, զի (8) անհատիցն միայն ստորոգի, բայց ենթակայացեալ եւ (9) տարընկղմեալ ամենեցուն վերնոցն. իսկ ընդմիմեամբքն՝ (10) ստորոգեալք առաւել քան ենթակացեալք:

3. (11) Աստուստ տարակուսեն ոմանք ասելով, եթէ զիա՞րդ ասէք (12) զգոյացութիւն միայն ստորոգեալ. քանզի ահա տեսանեմք (13) զսպիտակն, այս ինքն զպատահումն ստորոգեալ գոյացութեան. (14) եւ է կաթն գոյացութիւն, իսկ սպիտակն պատահումն: Ապա (15) ուրեմն ոչ բարւոք ասէք զգոյացութենէն, թէ ստորոգի միայն, (16) քանզի ահա եւ ենթակայանայ պատահմանց: Առ այսորիկ (17) ասեմք, եթէ ոչ ասեմք, զնա ամենայն գոյիցն ստորոգիլ, այլ (18) այնոցիկ միայն, որք ընդ նովաւն են, քանզի այնոցիկ, որք ընդ (19) նովաւն են, ոչ ումեք ենթակայանայ, այլ միշտ ստորոգի: Եւ (20) *յարացուցի*[1] ասացելոցդ զնոյն բաժանումն ստորարկեսցուք.[2] (21) եղիցի գոյացութիւն, որպէս բոլոր ինչ. իսկ անհատքն որպէս (22) մասունք. իսկ մէջքն՝ եւ բոլորքն եւ մասունք. այլ տեսակագոյն*ն*[3] (23) առաւել մասն քան թէ բոլոր. իսկ ընդմիմեամբքն առաւել բոլոր (24) քան թէ մասունք: Արդ, որպէս բոլորն զամենայն ընդ *ինքեամբ*[4] (25) ունի զմասունս, նոյնպէս եւ գոյացութիւն ընդ *ինքեամբ*[5] ունի (26) զամենայն բաժանեալսն ի նմանէ: Արդ, բոլորն եւ (27) գոյացութիւն, թէպէտ նմանք միմեանց են ասացելովքդ, բայց սակայն (28) այլ է բոլոր եւ այլ[6] գոյացութիւն. քանզի գոյացութիւն իւրով 108 ենթագրութեամբն կարող գոյ յայնսն տեսանիլ, որք ի նմանէն (2) բաժանեալք են, իսկ բոլորն իւրով ենթագրութեամբ ոչ կարող (3) գոյ

[1] Scripsi // յարացոյց. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + եւ. [3] P242, P240 // alii տեսակագոյն. [4] M1746, P242, P240, M1766, M1751 // A, Ven., M2326, M1716 միմեամբ. [5] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 // A, Ven., M1766 ինքեամբք. [6] P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P242, M1751, M1766 + է.

2. The predicate must be[a] either more extended than the subject or equal to it, but never less. And the subject is equal or less extended, but never more than the predicate, whereas the predicate is more extended than the subject, as animal is more than man[33] and we say that the equally extended is predicated of a subject, as laughing of man, for "laughing" and "man" are of equal weight, and they convert into each other.[b,34] The division mentioned earlier is[c] an example of what has been said. For substance is only a predicate, while individuals are[d] a subject. And the intermediary items are both subjects and predicates, but a most special item is rather a subject than a predicate (for it is predicated only of individuals, and it is subject to and lies under everything above). And the subaltern items are rather predicates than subjects.[35]

3. Hence,[e] some will be puzzled saying: "why do you say that only substance is predicated?" For note that[f] we see that white, i.e. an accident,[g] is predicated of a substance. And milk is a substance, while white is an accident.[h] So that we do not correctly say that substance is only predicated, for note that it is subject to accidents. To this we say that we do not say that it is predicated of all beings, but only of those under it. For it is subject to none of the items that are under it but is always predicated [of them].[i] Let us apply the same division to the example of what has been said:[j] substance is like a whole, and individuals are like its parts, and the intermediary items are both a whole and parts, but a most special item is rather a part than a whole, and the subaltern items are rather wholes than parts.[36] Now just as a whole has all its parts under it, likewise a substance has all the items divided from it under it. For although the whole and the substance, according to what has been said, are similar to one another the whole is something one and a substance is something different.[k] For a substance with its delineation[l] can be observed in the items that are divided under it.[m] While the whole with its delineation[n] cannot be observed

[a] Instead of "must be," the Greek has "is" (166.13). [b] Instead of "for "laughing" and "man" are of equal weight, and they convert into each other," the Greek reads: "for both are of equal weight" (166.19). [c] The Greek reads "let be" (166.24). [d] The Greek adds "only." [e] The Greek reads "perhaps" (167.1). [f] The Greek reads "from this" (167.2). [g] There is no **φημὶ δὲ συμβεβηκός* in the Greek text. [h] Instead of **καὶ ἔστι τὸ γάλα οὐσία*, τὸ *δὲ* λευκὸν *συμβεβηκός*, the Greek reads: "for we say that 'white' is predicated of 'swan'" (167.2–3); cf. Dav., *in Isag*, 161.5–6 τὸ γὰρ λευκὸν … διαιρεῖται εἰς *κύκνον καὶ γάλα καὶ* ψιμύθιον; 161.21; 180.18; Ammon., *in Isag*, 80.26 τὸ ἐν *γάλακτι* λευκόν. [i] There is no "but is always predicated [of them]" in the Greek text. [j] There is no "of what has been said" in the Greek text. [k] Instead of this sentence, the Greek reads: "it should be known that the 'whole' and 'substance' are not the same thing" (167.12–13). [l] There is no "with its delineation" in the Greek text. [m] The Greek adds: "whole as a whole" (167.13). [n] There is no "with its delineation" in the Greek text.

որպէս բոլոր տեսանիլ յիւր մասունսն.[1] քանզի ոչ կարող գոն (4) ձեռն եւ ոտն ի գլուխ տեսանիլ:

4. (5) Արդ, ասացեալ Պորփիւրի յաղագս սեռականագունիցն եւ (6) տեսակագունիցն եւ ընդմիմեամբցն,[2] ոչ անտես առնէ եւ (7) զանհատսն, այլ սահմանէ եւ զնա ասելով, եթէ «Անհատ է ի (8) յատկութեանց բաղկացեալն, որոց հաւաքումն ոչ երբէք ի վերայ (9) այլոց տեսցի»:[3] Այս է սահման անհատի: Եւ յարացոյց (10) իմասջիր ինձ զՍոկրատէս. քանզի նա անհատ գոլով՝ ի (11) յատկութեանց գոյ բաղկացեալ. այս ինքն ի կնդութենէ, եւ (12) յառաջքաղերթութենէ, եւ յուշիմութենէ, եւ ի գոլոյ Սոփրոնիսկոսի որդի: (13) Արդ, այսոցիկ հաւաքումն, ոչ երբէք միաբան *յայլոյ*[4] վերայ (14) տեսանի. քանզի թէ կունդ է, քաղրթեղ չէ, թէ քաղրթեղ է, (15) ուշիմ չէ, թէ ուշիմ գոյ, Սոփրոնիսկոսի որդի ոչ կարէ գոլ:

5. (16) Աստուստ տարակուսեն ճեմականքն, եթէ ըստ երկուց (17) յեղանակաց յանցեաւ Պորփիւրիոս, զանհատն ի (18) պատահմանցն ասելով լնուլ, զոր Արիստոտէլ նախ եւ (19) *պատուականագոյն եւ լաւագոյն*[5] ասէ գոլ գոյացութիւն ի «Ստորոգութիւնսն». (20) յայտ է թէ յոյժ սխալեաց յայսորիկ Պորփիւրիոս. քանզի (21) *եղուտքն*[6] յեղտիցն լնանին,[7] եւ ոչ ի մակեղտիցն: Այլ եւ ընդդէմ (22) այսորիկ, քանզի ինքնաստորակայքն բաղկացուցանեն (23) զայլաստորակայսն, իսկ ըստ Պորփիւրի այլաստորակայքն (24) բաղկացուցանեն զինքնաստորակայսն, որ է անհնարին: Քանզի (25) ինքն Պորփիւրիոս ասէ, թէ «Պատահումն է՝

[1] M1746, P242, P240. [2] A, Ven., P240, M1766 (in marg. ընդմիմեամբքն) // Ven., v.l., M1746, P242, M2326, M1716, M1751 ընդմիմեամբքն. [3] Porph., *Isag* arm., 140: անհատք ասին այսպիսիքս, զի ի յատկութեանց բաղկացաւ իւրաքանչիւր, որոց հաւաքումն ոչ ի վերայ այլոյ ուրուք եղիցի. [4] M1716, M2326, M1766 // A, Ven., P240, P242 յայլոց // M1746 om. [5] M1746, M1766, M1751 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716 լաւագոյն եւ պատուականագոյն. [6] M1746, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven., P240 եղուտն. [7] M1746, P242 լնուն.

as whole in its parts. For the hand and the foot cannot be observed in the head.[a,37]

4. Now Porphyry, having spoken about the most general and most special and subaltern items, does not ignore the individuals, but defines them, too.[b] "Individual is what is constituted of proper features the assemblage of which will never be found the same in anything else." This is the definition of the individual. Please think of Socrates as an example. For he, being an individual, is constituted of proper features,[c] that is of baldness, of a protruded belly, of cleverness, and of being Sophroniscus' son.[d] Now[e] "their assemblage will never be found the same together[f] in anything else." For if someone is bald, he is not with a protruded belly, if with a protruded belly, he is not clever, and if clever, he cannot be Sophroniscus' son.[g,38]

5. Therefore the Peripatetics are puzzled by the fact[h] that Porphyry[i] has erred in two ways by saying that an individual is completed by accidents. Firstly, Aristotle says in the *Categories* that [individual] is the most honourable and the best substance.[j] It is clear that Porphyry made a big mistake in these matters.[k] For substantial items are completed by substantial items, and not by post-substantial ones. And, on the contrary, self-subsistent items complete items which subsist in something else, but according to Porphyry, items which subsist in something else[l] complete self-subsistent items, which

---

[a] Instead of this sentence, the Greek reads: "for the whole Socrates is not observed in his hand" (167.14–15). [b] The Greek text is longer: "Porphyry, having spoken about the most special species and the subaltern item and predicate and subject, considers it strange to ignore the individuals not taking them into account in his instruction, particularly as they are related to the superordinate items, and one instruction about them will be demanded. For wherever there is a species, there are also individuals. Now he defines individuals as follows" (167.18–22). [c] Instead of **οὗτος ἐστι ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἀτόμου, παράδειγμα δὲ νόησον μοι τὸν Σωκράτην· ἐκεῖνος γὰρ ἄτομον ὢν ἐξ ἰδιοτήτων ἐστι συγκείμενος*, the Greek reads: "And look how it has preserved the philosopher's own idea, as he did not define a so-and-so individual (for this is a particular), but the individual in general. And he says: 'Individual is what is constituted of accidents the assemblage of which will never be found the same in anything else'" (167.24–27). [d] Instead of "and of being Sophroniscus' son," the Greek reads: "As Socrates is constituted … and of temperance. These features together would never appear in anybody else. Even if [he is constituted] of baldness, but not of all the rest; for it is impossible for any couple [of items] to be similar in everything" (167.27–30). [e] The Greek adds: "he said correctly." [f] There is no **ἅμα* in the Greek text (cf. Dav., *Prol*, 36.15: ἅμα—Dav., *Prol* arm., 84.11: միաբան). [g] This sentence is absent from the Greek text. [h] The Greek reads "The Peripatetics attack Porphyry by claiming" (168.16). [i] There is no "Porphyry" in the Greek text. [j] The Greek adds: "more than the whole." Cf. Arist., *Cat*, 2a11. [k] The Greek reads: "If Porphyry says that individuals are completed by accidents, he makes a big mistake" (168.19–20). [l] The Greek adds: "are proven to."

որ լինի եւ (26) *բացալինի*[1] առանց ենթակային ապականութեան»:[2] Արդ, եթէ ի (27–28) պատահմանց բաղկացեալ է անհատն, հարկ է *յապականիլ պատահմանցն ապականիլ եւ ենթակային*:[3] Առ այսորիկ (29) պատասխանատրեն պղատոնականքն ասելով, թէ ոչ ասէ ի (30) պատահմանց բաղկանալ անհատին, այլ ճանաչիլ: Արդ 110 այսպէս պղատոնականքն: Իսկ *զի՞նչ դուք, ո՜վ ճեմականք*,[4] (2) ասիցէք: Եւ նոքա ասեն *ոչ ինչ անտեղի է*[5] լինել զէութիւն[6] (3) պատահմանց, եւ առ այլ զոլ էութիւն, եւ առ այլ պատահումն. քանզի (4) որպէս ջերմութիւն ի *հրում*[7] եւ էութիւն ասի զոլ, եւ պատահումն. (5) քանզի որպէս առ անորակ մարմին՝ պատահումն, իսկ առ (6) հուրն՝ էութիւն. Քանզի *զոյացութիւն*[8] հրոյ ջերմութիւն է: Նոյնպէս (7) եւ կնդութիւն որպէս մարդոյ *եւ*[9] պատահումն ասեմք, իսկ[10] (8) առ Սոկրատէս՝ գոյացութիւնն:

6. (9) «Արդ բացատրելոյ սեռի եւ տեսակի զինչ իւրաքանչիւր ոք (10) է»:[11] Աստուստ զենթագրութենէ սեռակագունիցն եւ (11) տեսակագունիցն ճառէ: «Քանզի պարտ եւ արժան է կամ հանգէտք (12–13) զհանգիտից ստորոգիլ *որպէս խխնջականն ձիոյր եւ կամ մեծն կնուազէն*,[12] իսկ մեծն *կնուազէն*[13]՝ կենդանին՝ զմարդոյ»:[14] Աստուստ (14) զարմատոյ եւ զհիմանէ բանականին ճառէ, զստորոգելոյ եւ (15) զենթակայէ. եւ ասէ, թէ ամենայն նախադասութիւն (16) ստորոգեալ եւ ենթակայ ունի. եւ ստորոգեալն կամ մեծագոյն քան (17) զենթակայն կամ հանգէտ, բայց նուազ եւ ոչ երբէք. իսկ (18) ենթակայն կամ հանգէտ ստորոգելոյն է կամ նուազ, բայց *մեծ*[15] (19) եւ ոչ երբէք:

7. «Քանզի բոլոր իմն սեռն է, իսկ անհատն մասն»:[16] (20) Աստուստ ասէ, թէ որ ստորոգին միայն բոլորումն (21) ստորոգեալ է, իսկ անհատն՝ մասին, որպէս ի տեսութեան (22) յառաջագոյն ասացաք, զի՞նչ զանազանին բոլորն՝ եւ որ ստորոգին (23) միայն: Եւ արդ ասասցուք, թէ զի՞նչ

[1] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A բացայինն. [2] Porph., *Isag* arm., 144. [3] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ապականիլ ենթակային յապականիլ պատահմանցն. [4] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 դուք, ո՜վ ճեմականք, զի՞նչ. [5] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ոչինչ անտեղի է ասեն. [6] M1746, P240, M2326, M1716 // A, Ven., P242, M1751, M1766 + ի. [7] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 հուր. [8] Ven. v.l., M1746, P242, M1751 // A, Ven., P240, M1716, M1766 զոյութիւն. [9] Scripsi // ելոյ. [10] M1746, M2326 // A, Ven., P242, P240, M1716, M1751, M1766 + որպէս. [11] Porph., *Isag* arm., 139: Արդ բացատուեցելոյ սեռոյրն եւ տեսակոյրն՝ զինչ երկաքանչիւր. [12] M1716, M2326 // A, Ven., M1746, P242, P240, M1751, M1766 եւ կամ մեծն զնուազէն, որպէս խխնջականն ձիոյր. [13] M1746, M2326 // A, Ven., P242, P240, M1751, M1716, M1766 om. [14] Porph., *Isag* arm., 139: քանզի պարտ եւ արժան է միշտ հանգէտքն զհանգիտիցն ստորոգիլ, որպէս խխնջականն ձիոյր. կամ մեծն զնուազիցն, որպէս կենդանին զմարդոյ. [15] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1766, M1751 յոլով. [16] Porph., *Isag* arm., 140.

is impossible.[a,39] For Porphyry himself says:[b] "Accidents are items which come and go without the destruction of their subjects." Now if an individual is constituted of accidents, in the case of the destruction of the accidents, also the subject must be destroyed.[c] The Platonists defend themselves answering to this by saying that he does not claim that an individual is constituted[d] of accidents, but that it is recognized by them.[40] So much for the Platonists.[e] And what do you, o Peripatetics, say?[f] And they say that it is not strange that accidents complete a substance, and that in one respect they are a substance and in another accidents. For just as the heat in fire is said to be both a substance and accident (for in respect of a body without quality [it is][g] an accident, and in respect of fire a substance; for the substance of fire is its hotness).[41] Likewise we call baldness as belonging to man an accident, and with respect to Socrates, a substance.[h,42]

6. "Genera and species—what each of them is—having been presented," henceforth he speaks of the delineation of the most general and the most special. "For it must be the case that either equals are predicated of equals (as neighing of horse) or the larger of the smaller (as animal of man)." From here on he speaks of the root and the foundation of logic, of predicate and subject. And he says that each premiss has a predicate and a subject. And the predicate is more than the subject or equal, but never less. And the subject is less than the predicate or equal, but never more.[i,43]

7. "For a genus is a sort of whole, and the individual a part."[j] Therefore[k] he says that only what is predicated is predicated of the whole, and the individual of the part.[l] As we said before in the exposition, how the whole and the item which is only predicated differ. And now let us say how a part differs from

---

[a] Instead of "which is impossible," the Greek reads: "I mean that accidents [complete] a substance" (168.24). [b] Instead of "For Porphyry himself says," the Greek reads: "we find that" (168.26–27). [c] Instead of this sentence, the Greek reads: "in the case of the destruction of the accidents the whole, I mean Socrates, is not destroyed" (168.28–29). [d] Instead of "an individual is constituted," the Greek reads "it is completed" (168.30). [e] This sentence is absent from the Greek text. [f] The Greek reads "answer in defence" (169.6). [g] Instead of "without quality [it is]," the Greek reads "of fire it is called" (169.9). [h] Instead of **ὡς ἀνθρώπου εἶναι συμβεβηκός, ὡς δὲ* πρὸς τὸν Σωκράτην οὐσίαν, the Greek reads: "of Socrates both accident and substance, accident with respect to Socrates, in so far as he is a man, and his substance, in so far as it completes Socrates" (169.12–14). [i] The whole paragraph (besides the first citation from Porphyry) is absent from the Greek text. For the second citation cf. Porph., *Isag*, 7.4–6: δεῖ γὰρ ἢ τὰ ἴσα τῶν ἴσων κατηγορεῖσθαι ὡς τὸ χρεμετιστικὸν τοῦ ἵππου ἢ τὰ μείζω τῶν ἐλαττόνων ὡς τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου. [j] **τὸ δὲ ἄτομον μέρος* is absent from the Greek quotation. [k] The Greek reads "now note" (172.6). [l] Instead of "is predicated of the whole, and the individual of the part," the Greek reads: "is like the whole" (172.6).

զանազանի մասն (24) յանհատէն: Արդ, զանազանի, վասն զի մասն ոչ կարէ ընդունել (25) զենթագրութիւն բոլորին. այսինքն՝ ձեռն, մասն գոլով, ոչ (26) ընդունի զենթագրութիւն ոտից եւ գլխոյ, իսկ անհատն ընդունի (27) զենթագրութիւն գոյացութեան: Այսոքիկ մեզ եւ յաղագս (28) տեսակի վարդապետեցան:

the individual. Now it differs because a part cannot admit of the delineation of a whole. That is, the hand, being a part, does not admit of the delineation of feet and the head whereas the individual admits of the delineation of the substance. Such things have been taught to us about the species.[a,44]

[a] These four sentences (starting with "As we said before …") are absent from the Greek text.

(29) ՅԱՂԱԳՍ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԵԱՆ[1]

20 (30) Պրակք Ի

1. (31) Յետ երկաքանչիւոց ծայրից վարդապետութեան՝ (32) եկեսցուք եւ ի տարբերութիւն, որ ունի *չերրորդ*[2] դասաւորութիւն, 112 թէպէտ եւ բնութեամբ յառաջագոյն է քան զտեսակ. այլ զի մի (2) օգտեսցի վարդապետութիւն սեռին եւ տեսակին ի միմեանց, (3) քանզի նոքա ի ներում զինչէին ստորոգին, իսկ տարբերութիւն եւ յատուկ եւ պատահումն՝ ի ներում որպիսիինչէին, վասն (5) այսորիկ զերրորդն ընկալաւ աստիճան:

2. (6) Արդ, սկիզբն առնելով վարդապետութեան որ յաղագս (7) տարբերութեան, նախ ըստ սովորութեանց (8) զբացորոշութեանցն Արիստոտէլի զհոմանունութիւն բացորոշեսցուք. քանզի[3] (9) հոմանուն ձայնիցն է տարբերութիւն: Արդ, ասի տարբերութիւն (10) եռակի, քանզի է տարբերութիւն հասարակաբար, յատկապէս (11) եւ յատկեղ: Եւ հասարակաբար է՝ որ նշանակէ անջատական (12) պատահումն. իսկ յատկապէս՝ որ նշանակէ անանջատական, (13) իսկ յատկեղ՝ որ զգոյացութիւն յարկացոյց: Եւ[4] (14) առաջնոյն յարացոյց՝ սպիտակն, որ է յիս, որ է անջատական եւ (15) կարօղ գոյ լինել սեաւ. իսկ երկրորդին՝ խաժակնութիւն, որ է (16) յիս, այս է անանջատականն. իսկ երրորդին՝ բանականն, որ (17) տարադատէ զմեզ յանբանիցն. արդ, այս տարբերութիւն (18) գոյացութիւն յայտնէ: Բայց պարտ է գիտել, եթէ զի՞ են երեք (19) տարբերութիւնք եւ ոչ յոլովագոյնք եւ ոչ նուազ քան զերիս. (20) զոր արժան է ասել, եւ ապա ի վերջոյ՝ թէ վասն է՞ր այսպիսի (21) անուանց հանդիպեցան:

---

[1] A // Ven., M1751, M1766 Յաղագս տարբերութեան Վերլուծութիւն ի Դաւթէ // P240 յաղագս տարբերութեան առաջիկայ պրակք // P242 հանդերձ աստուծով յաղագս տարբերութեան առաջիկայ պրակքս // M1746 ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով առաջիկայ տեսութիւնս // M2326, M1716 ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով առաջի. [2] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P242, P240, M1751, M1766 երրորդ. [3] M1746, P242, P240, M1766, M1751 + ի. [4] M1766 // A, Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 + արդ.

About the Difference

Lecture 20[a]

1. After the teaching about the two extremes, let us move to the difference which is the third in order;[1] although it is prior to species[b] by nature[2] [it comes third] so that the teaching of genus and species are not separated from one another.[c] For they[d] are predicated in answer to “What is it?”, and difference, property and accident in answer to “What sort of so-and-so is it?” For this reason it received the third rank.[e,3]

2. Now starting the teaching about the difference,[f] let us first, according to the custom of Aristotle’s determinations, determine homonymy.[g] For “difference” belongs to the homonymous terms. Now a difference is so called in three senses, for there is a common, a proper and a most proper difference. And the common difference is that which means a separable accident; the proper, that which means an inseparable [accident]; and the most proper, that which presents a substance. And an example[h] for the first is the white which is in me, which is separable and can become black. And of the second, the being blue-eyed which is in me, is inseparable.[4] Of the third, reason which distinguishes us from non-rational beings. Now this difference indicates a substance. But one should know[i] for which reason there are three differences, and no more and no less than three. This is worth explaining; and then, finally, why did they obtain such names?

---

[a] The corresponding Greek chapter is “Lecture 23.” [b] There is no “to species” in the Greek text. [c] There is no “of genus and species are not separated from one another,” in the Greek text. It reads: “so that there would not be any interval between the two ways of teaching” (173.2–3). [d] The Greek reads “genus and species” (173.4). [e] There is no **διὰ τοῦτο ἔλαβον τὸν τρίτον βαθμόν* in the Greek text. Cf. Dav., *in Cat*, 121.6: βαθμός—Dav., *in Cat* arm., 213: աստիճան. [f] The Greek reads: “Now having learnt from the words which have been said now and earlier about the due place which the difference must take, let us hastily move to it” (173.10–11). [g] Instead of “according to the custom of Aristotle’s determinations, determine homonymy,” the Greek reads: “applying the declared rules, let us disentangle the homonymy” (173.11–12). [h] There is no **παράδειγμα* in the Greek text. Busse has inserted ὑπόδειγμα. [i] Tn the Greek reads “we shall say” (173.21).

3 (22) Երկու են իրողութիւնք. կամ պատահումն կամ (23) գոյացութիւն: Իսկ պատահումն, կամ անջատական, կամ (24) անանջատական: Արդ, եթէ անջատական է, առնէ զհասարակական (25) պատահումն. իսկ եթէ անանջատական՝ առնէ զյատկապէսն: Իսկ եթէ (26) գոյացութիւն՝ առնէ զյատկեղն, որպէս բանականն եւ (27) մահկանացուն, որք են գոյացութիւնք մեր: Արդ, եթէ երկակի (28) *են իրողութիւնք*[1] եւ յերիս բաժանեալ[2] են, յիրաւի երեք են (29) տարբերութիւնք: Երկրորդ պատճառ, զոր եւ Պորփիւրիոս ասէ՝ եւ այս (30) է: Գոյացութիւն է այլ, իսկ պատահումն՝ որ է այլայլակ: Եւ 114 եթէ զիա՞րդ գոյացութիւն այլ է, իսկ պատահումն այլայլակ, (2) առաջիկայ շարագրութիւնդ ուսուցանէ զմեզ:

4 (3) Արդ, իւրաքանչիւր ոք ի դոցանէ առնէ երկուս (4) լծակցութիւնս. այլ անջատական եւ այլ անանջատական *եւ*[3] այլայլակ (5) անջատական, եւ այլայլակ անանջատական: Են եւ այլ երկուս. (6) այլ եւ այլայլակ. անջատական եւ անանջատական, որք լինին (7) վեց: Եւ ի սոցանէ երեքն բաղկանան եւ երեքն՝ ոչ. եւ (8) բաղկանան ընդմիմեամբքն, եւ մի[4] ի տրամանկեանցն.[5] (9) իսկ ոչ բաղկանան ընդդիմակքն, եւ մի՝ ի տրամանկեանցն: (10) Քանզի ոչ բաղկանայ այն, որ ասէ՝ *այլ*[6] եւ այլայլակ. եւ ոչ որ (11) ասէն՝ անջատական եւ անանջատական, եւ ոչ մի ի (12) տրամանկեանցն, որ ասէ՝ այլ անջատական: Իսկ բաղկանայ այն, որ (13) ասէ՝ այլ անանջատական, եւ որ ասէ՝ այլայլակ անջատական (14) եւ այլայլակ անանջատական: Արդ, այլայլակ անջատականն (15) առնէ զհասարակաբար պատահումն, իսկ այլայլակ (16) անանջատականն առնէ զյատկապէսն. իսկ այլ անանջատականն առնէ (17) զյատկեղն:

[1] M1751 // alii իրողութիւնք են. [2] M1746, P242 բաժանեալքն // M2326, M1716 բաժանեալք են. [3] M1766, P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751 om. [4] M1716 // A, Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1751, M1766 + այն՝ որ [5] M1716 // A, Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1751, M1766 + է. [6] Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, M1746 om.

3. There are two things, either accidents or substances. And accidents are separable and inseparable. Now if it is separable, the accident creates a common [difference], and if inseparable, it creates a proper [difference].[a] And if it is a substance, it creates a most proper [difference], like rational and mortal, which are our substance. Now if things are twofold and if they are divided into three, it is clear that there are three differences.[5] The second reason[b] which Porpyhry mentions, is this.[c] A substance is other, and an accident is otherlike. The present writing[d] will teach us why a substance is other and an accident otherlike.

4. Now each of them makes by two conjunctions: “other”-separable, “other”-inseparable, “otherlike”-separable, and “otherlike”-inseparable. And there are also two further [conjunctions]: “other” and “otherlike,” separable and inseparable, and all together are six. Three of them are combined and three are not.[e] The subaltern as well as one of the diagonals are combined, and[f] the contraries as well as one of the diagonals are not combined. For the [conjunction] which says “other” and “otherlike” is not combined,[6] nor is the item which says separable and inseparable,[7] nor is the one of the diagonals which says separable and “other.”[8] And the one which says “other”-inseparable and the one which says “otherlike”-separable, and “otherlike”-inseparable are combined. And the “otherlike”-separable creates a common difference, and the “otherlike”-inseparable creates a proper one, and the “other”-inseparable creates a most proper one.

Ms W656, unnumbered fol. between 68 and 69r, marginal drawing[g]. It shows how other (upper left) and otherlike (upper right), separable (lower left) and inseparable (lower right) are combinable or non-combinable.

[a] The Greek is longer: “And if the accident is separable, then common difference comes into being, as the white and the black from being sunburnt (for they can be separated), and if the accident is inseparable, a proper [difference] comes into being, as blue-eyedness, snub-nosedness, hook-nosedness, baldness, black in the Ethiopian (for these are not separated)” (173.24–27). [b] The Greek reads: “we shall arrange the third division” (174.9). [c] Instead of “is this,” the Greek reads: “which differs by name from the one mentioned earlier but is the same in reality” (174.10–11). [d] The Greek reads: “The received text” (174.13). [e] The Greek reads: “are non-combinable” (174.17). [f] The Greek reads: “the rest no longer, I mean” (174.18); there is no “are combined, and.” [g] An identical drawing is found in Arethas, p. 235, picture XIII (to p. 69.2–23 of the text).

5 (18) Արդ, ուսեալք, եթէ վասն է՞ր երեք են տարբերութիւնք, (19) բե՛ր ըստ մերում խոստմանն ասասցուք, եթէ վասն է՞ր (20) այդպիսում հանդիպեցան անուանց: Արդ, հասարակաբար (21) կոչեցաւ տարբերութիւն, որ յայտնէ անջատական պատահումն. (22) վասն զի հասարակաբար *ունի*[1] զընդդիմակսն, թէպէտ եւ (23) ոչ ի *նոյնում*[2] ժամանակի. քանզի կարող է՝ որ սպիտակն է, յայլ (24) եւ յայլ ժամանակի սեաւ գոլ. եւ որ շարժին, կարօղ գոյ (25) դադարել յայլ եւ յայլ ժամանակի: Իսկ յատկապէս տարբերութիւն (26) կոչեցաւ, որ անանջատական պատահումն յայտնէ. վասն զի 116 ոչ կարողք գոն ընդդիմակքն ի միում եւ ի նոյնում տեսանիլ. (2) քանզի ոչ կարող գոն կնտութիւն եւ հերաւորութիւն ի միում եւ (3) ի նոյնում մասին տեսանիլ. եւ վասն զի ոչ երբէք անջատի (4) կնտութիւն, վասն այսորիկ յատկապէս տարբերութիւն (5) կոչեցաւ: (6) Իսկ յատկեղ կոչեցաւ տարբերութիւն անանջատական՝ այլն, (7) որպէս բանականն. վասն զի բանական գոլով մարդոյ՝ ոչ (8) երբէք բաժանի, ոչ ազդմամբ եւ ոչ մտածութեամբ. վասն (9) այսորիկ յատկեղ տարբերութիւն կոչեցաւ, վասն զի (10) զխաժակնն մարթ գոյ մտածութեամբ սեաւակնն իմանալ. իսկ (11) զմարդ՝ առանց բանականին անհնար է մարդ իմանալ:

6. (12) «Տարբերութիւն հասարակաբար՝ եւ յատկապէս եւ յատկեղ (13) ասասցի»:[3] Թուի թէ հրամայելով ասէ, թէ «ասասցի». ուստի յայտ (14) է՝ թէ իւր են անուանքդ այսպիսի տարբերութեանց. զի վասն (15) այսորիկ ասաց՝ թէ «ասասցի», ոչ ասաց՝ թէ «ասի», այլ թէ (16) «ասասցի»:

7. Ասեն ոմանք, թէ ոչ բարւոք նախադասեցան սեռ եւ (17) տեսակ տարբերութեան, վասն զի հանրականագոյն է (18) տարբերութիւն քան զտեսակ: Ասեմք, եթէ բարւոք (19) նախադասեցան, վասն զի առինչու-

[1] M1751 // alii ընդունի. [2] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 միում.
[3] Porph., *Isag* arm., 140.

5. Now having learnt why there are three divisions, let us say, according to our promise, why they obtained such names. A difference that indicates the separable accident is called common because it commonly possesses contraries, although not at the same time. For the white can, at different times, also be black, and an item in motion can at a different time[a] also be at rest. And a difference is called proper when it indicates an inseparable accident because contraries cannot be observed in one and the same item.[b] For baldness and hairiness cannot be observed in the same part.[c] And since baldness[d] is never separated, it was called proper difference.[e] And the inseparable-"other," e.g. the rational,[f] is called a most proper difference.[9] For man, who is rational, is never divided,[g] neither in one's mind nor actually. For this reason it has been called a most proper difference.[h] For it is possible to think in one's mind[i] of a blue-eyed person as of being black-eyed, but it is impossible to think of a man without reason as of being a man.[j]

6. "Let differences be so called commonly, properly and most properly." He seems to say[k] imperatively: "let them be so called." Therefore, it is clear[l] that the names[m] of these differences are his. That is why he said "let them be so called";[n] he did not say "are so called" but "let them be so called."[o]

7. Some say that it is not[p] correct to put genus and species before difference because the difference is more common than the species.[q] We say that it is correct to put them first because they belong to the relative items—not only[r]

[a] There is no "at a different time" in the Greek text. [b] Instead of "cannot be observed in one and the same item," the Greek reads: "do not indicate that they are ever shared by the same" (175.3–4). [c] The Greek phrase is different: "For a bald person cannot be hairy, even if time changes nor does the black of an Ethiopian change into white at a different time, nor does a blue-eyed become black-eyed" (175.4–6). [d] The Greek reads "they" (175.6). [e] The Greek reads: "they have a proper difference and are properties" (175.7). [f] The Greek reads: "the one which indicates a substance because it properly and inseparably belongs to something" (175.8–9). [g] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "For in the case of substantial differences, you cannot think of separation" (175.12). [h] Instead of this sentence, the Greek reads: "And in the case of differences indicating an inseparable accident, you can think of separation in your mind." (175.13–14). [i] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "if you think … you will cause no damage to the subject, but if you think of him as of a non-rational being, you will cause damage to the subject" (175.15–16). [j] Instead of this part of the sentence ("but it is impossible …"), the Greek reads: "there is no man without reason" (175.16–17). [k] The Greek reads: "Porphyry indicates" (175.19). [l] There is no "'let them be so called.' Therefore, it is clear" in the Greek text. [m] The Greek reads: "invention of the names." [n] There is no "he said 'let them be so called'" in the Greek text. [o] There is no "but 'let them be so called'." in the Greek text. [p] There is no *οὐκ in the Greek text. [q] There is no "because the difference is more common than the species" in the Greek text. [r] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "why do we say?" (175.22).

նակին են. եւ ոչ միայն զտեսակն, այլ (20) եւ զանհատսն պարտ է նախադասել տարբերութեան. զի (21) այսոքիկ առինչունակին են, եւ առինչունակն համանգամայն (22) պարտի գոլ:

8. (23) «Որպէս զհարդ եւ իցէ կամ առ ինքն, կամ առ այլ»:[1] Բարիոք (24) ասէ. բայց ոմանք ասեն, եթէ «զառ ինքն» ասելով[2] ոչ (25) բարւոք ասաց, քանզի տարբերութիւն մինչ յոյժ պակաս յերկուս (26) տեսանի, ի միում եւ ոչ երբէք. քանզի զիա՞րդ ինքն ինքեան (27) տարբերէ: Ասեմք, եթէ բարիոք ասաց. քանզի տարբերէ (28) ինքն ինքեան յայլ եւ այլ ժամանակի, այլ ոչ ի միում՝ որ է (29) անհնարին, որպէս ինքն ասէ:

9. 118 «Մանկան ելոյր՝ եւ այրացելոյր, եւ ներգործելոյր եւ (2) դադարեցելոյր»:[3] Աստուստ պարտ է գիտել, եթէ անջատականին (3) պատահման ոմանք դիւրանջատականք են, եւ ոմանք (4) դժուարանջատականք: Քանզի ներգործել ինչ եւ կամ դադարել՝ (5) դիւրանջատականք, իսկ մանկան ելոյր՝ այրանալ, (6) դժուարանջատական, քանզի «միշտ յիւր ինչ պէտս»[4] ասելով՝ (7) զդիւրանջատական պատահումն ասաց: Այլ եւ անանջատականն երկակի է, (8) քանզի ոմն ի ծնէ, որպէս խաժակն եւ կորունչ. եւ է ինչ (9) ժամանակաւոր, որպէս[5] կնդութիւն, եւ սպի ի վիրէ սեւեռեալ:[6] (10) Զայս ասելով՝ յայտնէ զերկակին գոլ եւ անանջատականին (11) պատահման:

10. (12) «Իսկ յատկեղքն՝ տարբերել այլ այլոյ ասին. յորժամ (13) տեսակարարաւ տարբերութեամբ զանազանիցէ, որպէս մարդ՝ (14) ձիոյ»:[7] Բարւոք ասաց՝ «տեսակարարաւ տարբերութեամբ». (15) քանզի տեսակարար տարբերութիւն եղուտ[8] գոլով՝ զմեր (16) գոյացութիւնս կերպարանէ: Եւ պարտ է գիտել, թէ եւ *տեսակարարք*[9] (17) տարբերութիւնք երկակի գոն, ոմանք բաժանականք եւ ոմանք (18) բաղկացականք: Եւ բաժանականք են ընդդիմակայքն, որգոն՝ (19) բանականն եւ անբանն, իսկ բաղկացականքն են նոյնք, այլ (20) զընդմիմեամբքն առնլով, որպէս բանականն եւ (21) մահկանացուն:

---

[1] Porph., *Isag* arm., 141. [2] M1746, P242 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, M1751, P240 + գոլ. [3] Porph., *Isag* arm., 141. [4] Porph., *Isag* arm., 141. [5] M1746, P242, M1751 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240 + եւ. [6] Cf. Porph., *Isag*, 8.15: γλαυκότης ἢ γρυπότης ἢ καὶ οὐλὴ ἐκ τράματος—Porph., *Isag* arm., 141: խաժակնութիւն, արծռունկութիւն եւ սպի ի վիրէ սեւեռեալ. [7] Cf. Porph., *Isag* arm., 141. [8] Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A եւ եղուտ // M1746 երկակի. [9] M2326, M1716, P242 // A, Ven., M1746, P240, M1751, M1766 տեսակարար.

the species—but one should[a] also put individuals before the difference. For they belong to the relative items, and relative items ought to be together.[10]

8. "In any fashion either in relation to itself or in relation to another item." He says this correctly. But some say[b] that, by saying "in relation to itself," he put it incorrectly. For the difference is observed in at least two items but never in one. For how does one item differ from itself? We say that he said it[c] correctly. For at different times one differs from oneself but not at the same time, which is impossible, as he says.[d,11]

9. "As a boy and as a grown man, and as being active or having stopped." Hence one should know that[e] of separable accidents, some are easily separable, others are hardly separable. For acting or stopping is easily separable but a boy becoming a grown up man[f] is hardly separable.[12] And by saying "always with respect to diversities in what he is like," he mentioned the easily separable accident.[g,13] The inseparable [accident] too is twofold, for the one is had from birth, as being blue-eyed and being hook-nosed,[h] and the other is temporary,[i] like baldness or a hardened[j] scar from a wound. Saying this,[k] he indicates that the inseparable accident too[l] is twofold.[14]

10. "One item is said to differ most properly from a diverse item when it is distinguished by a specific difference—as man from horse."[m] He correctly said[n] "by a specific difference." For a specific difference, since it is substantial, characterises our substance. And one should know that specific differences[o] are twofold, some divisive and some constitutive. And divisive are the opposites, as rational and non-rational, and constitutive are the same but include subaltern items, like rational and mortal.[p]

---

[a] Instead of "but one should," the Greek reads: "from which he demands to" (175.22–23). [b] The Greek reads: "are puzzled saying" (176.4). [c] The Greek reads: "the word stands" (176.6). [d] There is no "but not at the same time, which is impossible, as he says" in the Greek text. [e] There is no "Hence one should know that" in the Greek text. [f] Instead of "but a boy becoming a grown up man," the Greek reads: "those concerning the age" (176.13). [g] Instead of "And by saying" and "he mentioned the easily separable accident," the Greek reads: "thus he indicates the separable" (176.17). [h] The Greek adds: "of an Ethiopian." [i] The Greek reads: "in the course of time" (176.23). [j] There is no **ἐνσκιρωθεῖσα* in the Greek text; cf. Porph., *Isag*, 8.15; cf. also ps.-Elias, 39.14 οὐλήν τινα ἔχουσιν ἐνσκιρρωθεῖσαν ἐκ τραύματος; Elias, *in Isag*, 78.26 οὐλὴ ἐκ τραύματος ἐνσκιρωθεῖσα. [k] Instead of "Saying this," the Greek reads: "by means of examples" (176.24). [l] Instead of "the inseparable accident too," the Greek reads "it" (176.24). [m] There is no "as man from horse" in the Greek quotation. [n] The Greek adds: "it is distinguished." [o] The Greek adds: "that is substantial." [p] Instead of this sentence, the Greek reads: "For they are the same but not included under the same. For the rational and the non-rational are divisive, yet certainly not constitutive of animal, but only of man and horse; for the rational substantively constitutes man" (177.6–9).

11. (22) «Այլ հասարակաբարն եւ յատկապէսն այլայլակ առնէ»:[1] Այս (23) ինքն է, թէ պատահմունքն զտեսակսն ոչ կարեն փոխել՝ որ (24) են *տափընչութիւն, սպիտակութիւն*:[2] «Իսկ յատկեղքն այլ».[3] (25) այս ինքն եղուտ գոլով՝ փոխեն զտեսակսն, եւ առնեն զոմն (26) բանական կենդանի եւ զոմն անբան: «Արդ ըստ այլարարակս (27) բաժանմունք լինին սեռիցն ի տեսակս, եւ սահմանք (28) բացատուեալ լինին ի սեռէ ելով եւ յայսպիսեաց տարբերութեանց»:[4] 120 *Աստի*[5] յայտ առնէ, եթէ երկակի տեսակարարօղքն են. ոմանք (2) բաժանականք եւ ոմանք բաղկացականք: (3) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով յառաջիկայ (4) տեսութիւն:[6]

21 (5) Պրակք ԻԱ

1. (6) Հանդերձեալ Պորփիւրիոս եւ երկրորդ բաժանումն առնել. (7) զոր եւ մեք յայնմ ի տեսութեան թողեալք՝ այժմ կարեւոր (8) համարեցաք ի կիր արկանել. որ է ըստ այսմ օրինակի: «Էակացն (9) ոմանք անջատականք են եւ ոմանք անանջատականք»:[7] Եւ վասն (10) զի ոչ լիով էանց ընդ այսպիսի բաժանումն, բե՛ր զնուազն ի (11) կիր արկցուք, նախ ուսանելով՝ թէ զինչ զանազանութիւն է (12) գոյացութեան եւ գոյեղտին, պատահման եւ մակագոյեղտին. (13) քանզի զայսոսիկ ուսանելով գիտեմք եւ զնուազութիւն (14) բաժանմանն, զոր արար Պորփիւրիոս: Արդ, զանազանեալ է (15) գոյացութիւն ի գոյեղէն,[8] վասն զի գոյեղն եւ ի վերայ (16) պատահման առնու, իսկ գոյն եւ ոչ երբէք: Արդ, եթէ նոյն էր գոյեղն եւ (17) գոյն, պարտ էր գոյին տեսանիլ՝ ուր գոյեղն է:

2. (18) Բայց թէ զիա՞րդ ի վերայ պատահման առնու գոյեղն՝ (19) ասասցուք: Գոյնն պատահումն է, եւ սեռ է սպիտակին. եւ (20) ստորոգի գոյնն սպիտակին գոյեղաբար. քանզի թէ ոչ է (21) կարողութիւն

---

[1] Porph., *Isag* arm., 141. [2] P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. տափընչութիւնք, սպիտակութիւնք // M1746 om. [3] Porph., *Isag* arm., 141. [4] Porph., *Isag* arm., 141. [5] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A ուստի. [6] M1746, M1716 պրակք // M1766, M1751 գործաւորութիւն. [7] Cf. Porph., *Isag* arm., 141: ճառելի է. ի տարբերութեանցն են ոմանք անջատականք, եւ ոմանք անանջատելիք. [8] M1716, M2326, P242 գոյեղտէն.

11. "But while common and proper differences make it otherlike": accidents[a]—white or snubnozedness—cannot change[b] a species. "Most proper differences make it other." That is: being substantial, they change the species and turn one item into a rational animal and another one into a non-rational one.[c,15] "Now it is in virtue of the differences which make a thing other that divisions of genera into species are made, and that definitions—being made from a genus and differences of this sort—are presented." Here he indicates that the specific items are twofold, some are divisive and some constitutive.[d,16] Here, with the help of God, ends the present exposition.[e]

Lecture 21[f]

1. Porphyry, since he intends also to make the second division, which we too, having omitted in our presentation, now considered it necessary to treat, namely in this way:[g] "some of the beings are separable and some inseparable." And because he did not thoroughly pursue such a division, let us fill in what is missing,[h] by first learning what is the difference between substance and substantial, accident and post-substantial. For having learnt these things, we shall also know what is missing in the division which Porphyry made.[i] Now substance differs from the substantial because the substantial is applied in the case of the accident too, but substance never. Now if the substantial and substance were the same, substance would have to be observed[j] where the substantial is found.

2. But let us say how the substantial is applied in the case of an accident. Colour is an accident and it is the genus of white. And colour is predicated of white substantially. For if one cannot think of white without colour, neither in

[a] There is no "accidents" in the Greek text. [b] The Greek reads: "do not change" (177.11). [c] Instead of this sentence, the Greek reads: "That is the substantial, for they change the species. For suppose, if I call the non-rational rational, I will change the species of the non-rational and it will turn to be some other thing" (177.14–16). [d] Instead of **εἰδοποιοῦντές· αἱ μὲν* διαιρετικαί *αἱ δὲ συστατικαί*, the Greek reads: "the most proper. For by saying 'divisions of genera into species are made' he indicates the divisive, and by saying 'and definitions are presented' he indicates the constitutive" (177.26–178.2). [e] This sentence is absent from the Greek text. [f] The corresponding Greek chapter is "Lecture 24." [g] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "Porphyry is ready to present the teaching of the second division, I mean the one saying that" (178.9–10). [h] The Greek adds: "or refute what is bad." [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "For their difference being known Porphyry will be easily claimed to have fallen into error" (178.13–14). [j] The Greek reads: "to be" (178.17).

զսպիտակն ոչ մտածութեամբ եւ ոչ ազդմամբ (22) առանց գունոյ իմա- նալ՝ յայտ է, թէ գոյեղաբար ստորոգի (23) գոյնն սպիտակին: Քանզի այսպէս բնաւորեցան ստորոգիլ *եւ*[1] (24) այնոքիկ, որ ոչ կարող գոն կամ մտածութեամբ կամ (25) ազդմամբ անջատիլ: Արդ, թէ տեսանի գոյեղն անդ՝ ուր ոչ կարող (26) գոյ գոյն տեսանիլ, ամենայն իրօք ոչ գոյ նոյնն: Ըստ նմին (27) օրինակի որոշեալ զանազանի եւ մակագոյեղն ի պատահմանէ. (28) քանզի մակագոյեղն գոյացութեան ստորոգի, իսկ (29) պատահումն գոյացութեան ոչ երբէք ստորոգի, եթէ ոչ՝ յորժամ (30) ասեմք, Սոկրատէս սպիտակ է, ոչ ասեմք՝ եթէ Սոկրատէս (31) փոխա- նակ Սոկրատէս գոլոյ՝ սպիտակ է, այլ այնպէս իմանամք (32) ստորո- գիլ, որպէս թէ սպիտակն ի Սոկրատում է: Այն իսկ (33) յորժամ ասեմք, եթէ Սոկրատէս սպիտակ ոչ է, այս ինքն, թէ (34) զսահման[2] սպիտակին ոչ ընդունի, որպէս զկենդանոյն, 122 յայնժամ ոչ ստորոգի պատահումն գոյացութեան: Ըստ այսմ (2) յեղանակի *աւսաց*[3] ոչ ստորոգիլ զպատա- հումն (3) գոյացութեան:

3. (4) Բայց եթէ զիարդ ստորոգի մակագոյեղն գոյացութեան, (5) որպէս յորժամ ասես՝ ծառայի եւ տեառն զմարդն ստորոգիլ: (6) Քանզի որպէս ստորոգի *ի*[4] մարդում կենդանին, այսպէս եւ ի (7) տէրումն եւ ի ծառա- յումն մարդ, քանզի ուր տէր, անդ եւ (8) մարդն: Բայց ոչ զնոյն ստորո- գութիւն ասեմ. քանզի կենդանոյն (9) առ մարդն գոյեղ է. իսկ մարդոյն առ տէրն՝ մակագոյեղ: (10) Արդ, եթէ տեսանի մակագոյեղն անդ՝ ուր ոչ տեսանի (11) պատահումն, ամենայն իրօք ոչ նոյն է մակագոյեղն եւ պատահումն:

4. (12) Արդ, ուսեալք զսոցա *զանազանութիւն*,[5] եկեսցուք եւ ի (13) բանս իմաստասիրիս: Արդ՝ ասէ, թէ «Զանազանին յատկեղն, (14) եւ հասարակաբարն, եւ յատկապէսն. Քանզի ոմանք ունին (15) զառաւելն եւ զնուազն, զսպիտակն եւ զսպիտակագոյնն, իսկ (16) ոմն ոչ»: Ոչ բարիոք ասէ, քանզի ցուցանի, եթէ (17) հասարակաբարն եւ յատկապէսն ոչ ունի զառաւելն եւ զնուազն, իսկ (18) յատկեղն ունի: Քանզի ահա հասարա- կաբարն ոչ ընդունի (19) զառաւելն եւ զնուազն. որպէս յորժամ ասեմք զեռանկիւնին, եւ (20) զքառանկիւնին ի մոմին[6] զոլ. քանզի նա ընդունե- լով զեռանկիւնին եւ (21) զքառանկիւնին՝ ոչ տեսանի ի նոսա առաւելն եւ նուազ. քանզի (22) ոչ է եռանկիւնի եռանկիւնոյ առաւել եւ նուազ.

[1] M1746, P242, M2326, M1716 // A, Ven., P240, M1751, M1766 om. [2] M2326, M1716, M1766, M1751 զսահմանս. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 (supra lin. ու) // A, Ven., M1766 ասացու. [4] M2326, M1716, M1766 // A, Ven., M1746, P240, P242 om. [5] P240, P242, M2326, M1716, M1751 // A, Ven., M1746 զանազանութիւնս. [6] Scripsi // նմին.

one's mind nor actually, it is clear that colour is predicated of white substantially. For also items that cannot be separated neither in the mind nor actually are of a nature such as to be predicated[a] in this way. Now if the substantial is observed where substance cannot be[b] observed, it is agreed upon that they[c] are not the same. In the same way, the post-substantial differs from accidents. For the post-substantial is predicated of substance, but no accident is ever predicated of a substance, except when we say that Socrates is white (we do not say that Socrates—instead of "being Socrates" is white), but[d] we think that it is predicated in the way that white is in Socrates. And when we say that Socrates is not[e] white, i.e. that he does not[f] accept the definition of white, like that of animal, then the accident is not predicated of the substance. In this way he said that no accident is predicated of a substance.

3. But how is the post-substantial predicated of a substance? As if you say that "man" is predicated of a servant and a master. For as "animal" is predicated of[g] man, likewise man is in the master and in the servant.[h] For where there is a master, there is also a man. But I do not say that the predication is the same. For the predication of "animal" to man is substantial but that of man to master is post-substantial. Now if something post-substantial is observed where no accident is observed, the post-substantial and the accident are agreed not to be the same.

4. Now having learnt their difference, let us move to the philosopher's words. Now he says: "The most proper, the common and the proper differ. For some [the first two] possess the more and the less, white and whiter,[i] and the third does not have it." He does not state this correctly, for it has been shown that the common and the proper[j] do not have the more and the less, whereas the most proper[k] has got it. For note that the common does not admit[l] the more and the less, as when we say that there is a triangle and a quadrangle in the wax. For it shares the triangle and quadrangle,[m] and the more and the less are not observed in them. For a triangle is not more or less than a triangle, so that

---

[a] The Greek reads simply: "are predicated" (178.22). [b] The Greek reads: "is not" (178.23). [c] The Greek reads: "the substantial and substance" (178.24). [d] There is no "(we do not say that Socrates—instead of "being Socrates" is white), but" in the Greek text; it reads just "and" (178.27). [e] There is no *οὐκ in the Greek text. [f] There is no *οὐ in the Greek text. [g] There is no "is predicated of" in the Greek text which means "is in man"; the verb is inserted into the Armenian by mistake, and it literally reads "is predicated in." [h] There is no "and in the servant" in the Greek text. [i] The Greek adds: "snub-nosed and more snub-nosed." [j] Instead of "the common and the proper," the Greek reads: "some" (179.13). [k] The Greek reads: "the other" (179.14). [l] The Greek reads: "does not have" (179.14). [m] The Greek reads: "the triangle and quadrangle are shared by the same" (179.16).

արդ[1] ուրեմն ոչ (23) ամենայն ուրեք ի հասարակաբար տարբերութեան տեսանի (24) առաւելն եւ նուազն: Այլ եւ ոչ յատկապէսն ամենայն ուրեք (25) ընդունի զառաւելն եւ զնուազն. քանզի ահա աթենացի[2] (26) անանջատական է պատահումն. իսկ աթենացի առ 124 աթենացի՝ ոչ ունի զառաւելն եւ զնուազն. իսկ յատկեղն ունի. (2) եւ թէ զիարդ՝ ասասցուք:

5. (3) Յատկեղն նշանակէ[3] զգոյ, եւ զգոյեղ. զգոյ՝ որպէս զի (4) ասես զբանականն. իսկ զգոյեղն՝ որպէս զսպիտակն. քանզի (5) ուսաք, եթէ զիարդ զանազանի գոյացութիւնն գոյեղին: Արդ, (6) եթէ յատկեղն առնու ի վերայ գոյին եւ գոյեղին, իսկ գոյեղն (7) իմանի ի վերայ պատահման, յայտ է, թէ յատկեղին ճանաչի (8) առաւելն եւ նուազ: Քանզի ասեմք զսպիտակն յոյժ սպիտակ եւ (9) նուազ սպիտակ. իսկ ասացաք եւ զգոյնն գոյեղաբար ստորոգիլ (10) սպիտակին: Բայց ասէ զյատկեղն ոչ ունել զառաւելն եւ (11) զնուազն. իսկ զհասարակաբարն եւ զյատկապէսն ունել: Բե՛ր (12) յարադրեսցուք զբանս իմաստասիրիս:

6. (13) Արդ ասէ, թէ յատկեղն յիրաւի ոչ ընդունի զառաւելն եւ (14) զնուազն. վասն զի մի տեսակ յայտնէ, որ կերպարանողական (15) գոյ մեր, որպէս բանականն: Իսկ մին եւ նոյնն զիա՞րդ կարող (16) գոյ ընդունել զընդդիմականն, այս ինքն՝ զառաւելն եւ զնուազն. (17) քանզի եթէ ընդունի, փոփոխի. իսկ բանական ասէ զգոյեղն. (18) որ միշտ եւ նոյնպէս իւրաքանչիւր ումեք գոյ: Ապա թէ ոք (19) *ասիցէ*,[4] թէ ասեմք բանականագոյն, ասեմք, թէ հանճարոյ եւ (20) մակացութեան է *ընդունող*[5] զառաւելն եւ զնուազն, այսինքն (21) զբանականն:

7. (22) Բայց է եւ այլազգ յանդիմանել զիմաստասէրս. քանզի (23) ասեմք, եթէ ըստ այդմ բանի եւ ոչ մի ոք ի (24) զանազանութեանցդ *ունի*[6] զառաւելն եւ զնուազն. քանզի եթէ վասն գոլոյ (25) մի տեսակ

[1] M1746, P240 // A, Ven., P242, M2326, M1716, M1751, M1766 ապա. [2] M2326, M1716 // A, Ven., P242, P240, M1751, M1766 + գոլ // M1746 գոլով. [3] M1746 // alii + եւ. [4] M1746, P242, P240, M1716 // A, Ven., M2326, M1751, M1766 ասէ. [5] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ընդունել. [6] M1746, M2326, M1716 // A, Ven., P242, P240, M1751, M1766 ընդունի.

not everywhere the more and the less is observed in the common difference. The proper too does not everywhere admit the more and the less. For note that Athenian is an inseparable accident. And an Athenian does not have the more and the less as compared to an Athenian. But the most proper does. And we shall say how.

5. The most proper means a substance and something substantial, a substance as if you say rational, and something substantial like white. For we have learnt how the substance differs from the substantial. Now if the most proper is taken in the case of the substance and the substantial, and the substantial is thought of[a] as in the case of an accident, it is clear that the more and the less is recognized[b] in the most proper differences. For we say that white is very white and less white. And we have said that "colour" is substantially predicated of "white."[17] But[c] he says that the most proper does not possess the more and the less but the common and the proper do. Let us present the philosopher's[d] words.

6. Now he says that the most proper correctly does not admit[e] the more and the less because it indicates one species, which is characteristic of us, like rational. And how can one and the same admit contraries, that is[f] the more and the less, for if it admits them,[g] it changes. And he calls the substantial rational which is always[h] the same in each. And if somebody says that we call it more rational, we say that what admits the more and the less, i.e. the rational,[i] belongs to knowledge.[j]

7. But one can attack the philosopher[k] in another way. For we say that according to these words none of the differences[l] possesses the more and the less. For if, because there is one species of rational, it does not admit the more

---

[a] The Greek reads: "is taken also" (179.25). [b] The Greek reads: "is observed" (179.26). [c] The Greek reads: "for this reason justly" (179.29). [d] There is no "philosopher's" in the Greek text. [e] The Greek reads: "have" (179.32). [f] Instead of "admit contraries, that is," the Greek reads "have" (180.1). [g] The Greek reads "has" (180.2). [h] There is no **ἀεὶ καὶ* in the Greek text. [i] There is no "i.e. the rational" in the Greek text. [j] The doublet հանճարոյ եւ մակացութեան renders ἐπιστήμης (cf. մակացութիւն in 2.6, 25.7, 27.7, 28.8, and հանճար in 3.10, 26.3, 28.2, +2.5). The Greek adds: "and learning." The following parallel passage clarifies the sense of the sentence in question: Ammon., *in Isag*, 126.2–6 Οὐδὲν γὰρ λογικοῦ ἐστι μᾶλλον λογικὸν ἢ ἧττον … εἰ δὲ λογικώτερον ἄλλο ἄλλου, μᾶλλον καὶ ἧττον λέγομεν, ἀλλ' ἕτερόν τι σημαίνομεν διὰ τοῦ λογικοῦ ἐνταῦθα· οὐδὲ γὰρ τὴν λογικὴν οὐσίαν ζητοῦμεν, ἀλλὰ τὴν ἐν μαθήμασι λογικὴν ἕξιν, ἥτις ἐπιτηδειότης ἐστὶ ψυχῆς ("The more and the less does not belong to the rational … while if one is more rational than another one, we speak of the more and the less, but here by 'rational' we mean something else, for we examine not the rational substance, but the rational disposition to learning, which is a capacity of the soul"). [k] The Greek reads: "him" (180.5). [l] The Greek reads: "of them" (180.6).

բանականին ոչ ընդունի զառաւելն եւ զնուազն, (26) ապա եւ ոչ որ հասարակաբարն է՝ պարտ է ընդունել, եւ ոչ որ 126 յատկապէսն: Քանզի սպիտակն, որպէս ի սպիտակում (2) մարմնում, տեսակ է սպիտակ մարմնոյ, եւ ոչ գոյ կարողութիւն (3) զսպիտակ մարմին արտաքոյ սպիտակութեան իմանալ: Եւ է (4) մի տեսակ սպիտակն սպիտակ մարմնոյն. վասն զի առ (5) սպիտակ մարմինն՝ տեսակ է սպիտակն. իսկ առ հանուր մարմին՝ (6) ոչ երբէք: Արդ, ոչ պարտ է սպիտակին, որ է մի տեսակ (7) սպիտակ մարմնոյն, ընդունել զառաւելն եւ զնուազն. քանզի պարտ (8) է սպիտակին, *որոյ*[1] է սպիտակ, նոյնպէս գոլ: Ապա ուրեմն ոչ է ընդունելի բան իմաստասիրիս:

8. (10) Իսկ արդ զի՞նչ եւ մեք ասասցուք: Ասեմք, թէ *այսպէս* (11) *պարտի*[2] ասել. թէ անլայն *իրն*[3] նշանակէ տարբերութիւն, (12) որպէս զեռանկիւնին եւ զքառանկիւնին, քանզի այսոքիկ անլայն (13) են խառնուածով, եւ ոչ ընդունի զառաւելն եւ զնուազն: Նոյնպէս (14) եւ աթենացին անլայնական գոլով ըստ խառնուածս, ոչ (15) ընդունի զառաւելն եւ զնուազն: Նոյնպէս եւ բանականն միշտ եւ (16) նոյնպէս գոլով՝ եւ ոչ ունելով լայնութիւն խառնուածոյ, ոչ ընդունի (17) զառաւելն եւ զնուազն: Իսկ եթէ լայնութիւն խառնուածոյ ունի՝ (18) յայնժամ ընդունի զառաւելն եւ զնուազն, որգոն՝ սպիտակն (19) կարող գոյ առաւել սպիտակ գոլ եւ նուազն: Վասն այսորիկ (20) ընդունի զառաւելն եւ նուազն:

9. (21) Իսկ ըստ երկրորդ յեղանակի զանազանի յատկեղն ի (22) հասարակաբար եւ ի յատկապէս տարբերութենէ. քանզի նոքա (23) յենթագրութիւնս յարառոցին, իսկ յատկեղքն ի սահմանս: (24) Զայս ճշմարիտ ասէ: Եւ տե՛ս զիարդ յայտ արար աստանօր, (25) եթէ յատկեղն եւ՛ զգոյացութիւն նշանակէ եւ՛ զգոյեղ: Քանզի (26) *յասելն*,[4] եթէ «յատկեղն ի սահմանս յարառոցին», յայտ արար, եթէ ի վերայ պատահմանց ասի գոյեղն, քանզի սահմանեմք (28) եւ զպատահմունս: Իսկ սահման*ք*[5] ի գոյեղիցն բաղկանան (29) ձայնից. յայտ է, թէ եւ ձայնք ի վերայ սահմանաց պատահմանց (30) գոյեղք գոն: Քանզի ասեմք, եթէ սպիտակն գոյն է 128 *տարաղատող*[6] աչաց:[7] Երրորդ առ այսոքիւք ասէ, եթէ զանազանի (2) յատկեղն ի հասարակաբար եւ ի յատկապէս տարբերութեանց. (3) քանզի

[1] P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P242, M1751, M1766 որ. [2] M1746 // A, Ven., M1716, P240, P242 պարտ է այսպէս. [3] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 իրս. [4] P242 // alii ասելն. [5] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 սահման. [6] P240, M2326, M1716, M1766 // A, Ven., M1746, P242, M1751 (in marg. տար) արտաղատող. [7] Cf. Dav., *in Cat*, 167.31: τὸ σῶμα λευκὸν χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως—Dav., *in Cat* arm., 260: մարմին է սպիտակն գոյն արտաղատող աչաց; Dav., *Prol*, 7.17: λευκόν ἐστι χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως—Dav., *Prol* arm., 18.6–7: սպիտակն գոյն է արտաղատող աչաց.

and the less, neither ought the common to admit it, nor the proper. For white, for instance in a white body, is the species of the white body, and it is impossible to think of a white body as not being white. And the white of the white body is one species because for the white body, white is a species, but for the body in general, it never is. Now the white, which is one species of the white body, must not admit the more and the less.[18] For the white of something which is white must be the same. Therefore the philosopher's[a] word is not acceptable.[b]

8. Now what do we say? We say that one should put it like that: the difference means items without any range of variation,[c] like a triangle and a quadrangle, for they are without any range of variation and[d] do not admit the more and the less. Likewise is an Athenian, who is without range of variation[19] does not admit the more and the less. Likewise the rational, being in a like manner always and without any range of variation,[e] does not admit the more and the less. And if it has[f] a range of variation, then it admits the more and the less. For white can also be more[g] and less white; for this reason it admits the more and the less.[20]

9. Secondly,[h] the most proper difference differs from the common and the proper difference, for some are included[i] in delineations, while the most proper[j] is so in definitions. He says this correctly.[k] And look how he indicates here that the most proper means both the substance and the substantial.[l] For by saying that the most proper differences[m] are included in definitions, he indicates that the substantial is said[n] in the case of accidents, for we also define accidents. And definitions consist of substantial terms. It is clear that terms too are substantial in the case of definitions of accidents. We say that[o] white is a sight-piercing colour. Thirdly, in addition[p] he says that the most proper difference differs from the common and proper difference because they make

[a] The Greek reads "such" (180.23). [b] Instead of "not acceptable," the Greek reads "absurd" (180.23). [c] The Greek adds: "then it does not admit the more and the less." [d] The Greek reads: "because of this" (180.25). [e] There is no *ἀεὶ καὶ οὐκ ἔχον πλάτος* in the Greek text. [f] The Greek reads: "means" (180.29). [g] The Greek reads: "very much" (180.30). [h] The Greek adds: "he says that." [i] The Greek reads: "taken" (181.2). [j] There is no "the most proper" in the Greek text; it means: "the other." [k] The Greek reads: "this is true" (181.2–3). [l] The Greek adds: "and that this substantial item is taken in the case of accidents." [m] There is no "the most proper differences" in the Greek text. [n] The Greek reads: "is taken" (181.6). [o] There is no *λέγομεν γὰρ ὅτι* in the Greek text. [p] There is no *πρὸς τούτοις* in the Greek text.

նոքա այլայլակ առնեն, իսկ յատկեղն՝ այլ: (4) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:[1]

22 (5) **Պրակք ԻԲ**

1. (6) *Ասացեալք*,[2] եթէ ըստ որոց իրաց զանազանին ի միմեանց (7) տարբերութիւնքս, ասասցուք, թէ զի՞նչ զանազանութիւն ունի (8) առ ինքն յատկեղն՝ յայտնելով զբաղկացականս եւ (9) զբաժանականս տարբերութիւնս: Վասն որոյ ասեն ոմանք, թէ նոյնք են: (10) Եւ զի ոչ են նոյնք՝ յասացելոցս յայտ է: Սեռականագունից (11) սեռիցն ոչ են բաղկացուցիչ զանազանութիւնք, բայց միայն (12) բաժանականքն. եւ դարձեալ, տեսակագունից տեսակացն ոչ (13) գոն բաժանականք տարբերութիւնք, այլ բաղկացուցիչ*ք*[3] (14) զանազանութիւնք: Արդ, եթէ նոյնք էին, պարտ էր ի միում մասին (15) տեսանել զերկաքանչիւրսն, իսկ եթէ ոչ տեսանին, յայտ է, թէ ոչ (16) են նոյնք:

2. Եւ ունիմք աստուստ երկուս առածս: Մի՝ թէ (17) սեռականագոյն սեռն ոչ սահմանի, վասն զի ոչ ունի բաղկացուցիչ (18) զանազանութիւնս. նա քանզի[4] ամենայն սահման ի սեռէ եւ ի (19) բաղկացուցիչ զանազանութեանց լինի, եւ եթէ ըստ այսմ բանի՝ (20) եւ ոչ տեսակագոյն տեսակն բաժանի. քանզի այսպէս ասէ (21) Պղատոն:[5] Երկրորդ, բաժանականքն[6] սեռիցն միայն են, ոչ (25) երբէք եւ տեսակացն. իսկ բաղկացականքն՝ տեսակացն միայն[7] (26), ոչ եւս եւ սեռիցն. եւ թէպէտ ասէ ոք, թէ եւ սեռիցն են (27) բաղկացականքն ապա ուրեմն պարտ էր եւ ամենայն սեռի գոլ, զի (28) որք *համատեսակի*[8] գոյեղաբար գոն, եւ ամենեցուն նմանեացն (29) գոյեղաբար գոն:

3. 130 Արդ, եթէ միում սեռի բաղկացականք գոն (2) զանազանութիւնք, պարտ է եւ ամենայն սեռի գոլ. իսկ եթէ ոչ գոյ, քանզի (3) սեռականագունիցն ոչ գոն բաղկացականք, ապա ուրեմն (4) ամենայն իրօք ոչ նոյնք են *բաժանականք եւ բաղկացականք*[9] (5) տարբերութիւնքն: Եւ յընդդիմակէն մարթ գոյ հակադարձել (6) զբանն, եւ զնոյն ասել ի վերայ բաժանականացն: Եթե էին (7) բաժանականք տարբերութիւնք տեսակի, պարտ

[1] M1716 պրակք // M1766, M1751 գործաւորութիւն. [2] M1746, M1753 // alii ասացաք. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1766, M1751 // A, Ven. բաղկացուցիչ. [4] M1766, M1751 // alii + եւ. [5] Ven. v.l., M1746, M1716, M2326, P242, P240, M1751, M1766 // A, Ven. + նախ պարտ է զբաժանումն ի սեռականագունիցն մինչեւ ցտեսակագոյնսն լինել, եւ ոչ անցանել յայնկոյս յանհատսն. [6] M1746, P242 // A, Ven., P240, M1751, M1766 + սեռից. [7] M1746, M2326, M1716 // A, Ven., P242, P240, M1751, M1766 + են. [8] M1746, P242, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 նոյն տեսակի. [9] M1746 // alii բաղկացական եւ բաժանականք.

something otherlike whereas the most proper[a] makes it other.[21] Here, with the help of God, ends the present exposition.[b]

Lecture 22[c]

1. After having discussed in virtue of what differences differ from one another, let us state in what the most proper [difference] differs with respect to itself, by indicating the constitutive and divisive [differences]. About which[d] some say that they are the same. But that they are not the same is clear from the following words. Most general genera do not have constitutive differences but only divisive ones. Again, most special species do not have divisive differences but constitutive ones. Now if they were the same, both[e] had to be observed in one and the same part.[f] And if they are not observed, it is clear that they are not the same.

2. Hence we have two corollaries. Firstly, that most general genera are not defined since they have no constitutive differences because every definition is produced by a genus and constitutive differences; and that according to such an argument, the most special species[g] are not divided, for Plato says so.[h] Secondly, divisive differences are only of genera but never of species, and constitutive differences are only of species but never of genera. Even if somebody says that also genera have constitutive [differences], then every genus should have them—for what is substantially in the same co-specific items, is substantially also in all similar items.

3. Now if one[i] genus has constitutive differences,[j] also every genus has to have them. And if [one genus] does not have them (for the most general have no constitutive [differences]), it is agreed that divisive and constitutive differences[k] are not the same. And it is possible to convert what has been said into the contrary and to claim the same concerning the divisive [difference]. If species have divisive differences,[l] also every species should have them. And if

[a] There is no “the most proper” in the Greek text. [b] This sentence is absent from the Greek text. [c] The corresponding Greek chapter is “Lecture 25.” [d] There is no *περὶ οὗ in the Greek text. [e] The Greek reads: “the first member” (181.18–19). [f] Instead of *ἐν τῷ ἑνὶ μέρει, the Greek reads: “where the other is” (181.19). [g] The Greek adds: “which do not possess divisive terms.” [h] The Greek reads “wished” (181.24). [i] There is no *ἑνός in the Greek text. [j] There is no *διαφοραί in the Greek text. [k] There is no *διαφοραί in the Greek text. [l] There is no *διαφοραί in the Greek text.

էր եւ ամենայն (8) տեսակի *գոլ*.[1] իսկ եթէ ոչ են, քանզի տեսակագոյնքն ոչ ունին (9) բաժանականս, ապա ուրեմն ամենայն իրօք ոչ են նոյնք, քանզի (10) ոչ կարօղ գոն ի միում եւ ի նոյնում տեսանիլ:

4. (11) Երրորդ եւ հաւաստագոյն՝ եթէ ոչ նոյնք են. վասն զի (12) կենդանոյն բաղկացականք են գոյացութիւն, ներշնչաւորն եւ (13) զգայականն. իսկ բաժանականք կենդանոյն՝ բանականն եւ (14) անբանն: Չորրորդ, թէպէտ եւ նոյնք էին՝ ամենայն իրօք (15) բաղկացականքն ի բաժանականացն լինին. բայց սակայն ոչ ի (16) նոյնում եւ ի միում կարօղ գոյ տեսանիլ. քանզի կենդանոյն (17) բաժանական՝ բանականն եւ մահկանացուն, մարդոյն (18) բաղկացականք գոն:

5. Հինգերորդ, բաղկացականքն հանրականագոյնք (19) են, իսկ բաժանականքն՝ մասնականագոյնք: Եւ զի (20) բաղկացականքն հանրականագոյնք են, յայտնի է ի բաժանելն մեր (21) զնոսա, քանզի ասեմք, եթէ կենդանին՝ գոյացութիւն (22) ներշնչական զգայական: Արդ, վասն զի ներշնչականն ի յոլովագոյնս (23) հասեալ գոյ, քան զկենդանին, բաժանեմք զնա ի զգայականն (24) եւ յանզգայականն. եւ դարձեալ, վասն զի զգայականն (25) յոլովագոյն է, քան զկենդանին, բաժանեմք զնա յինքնաշարժն եւ (26) յանշարժն:

6. (27) Վեցերորդ, բաժանականքն ապականութեան գոն (28) արարչականք, իսկ բաղկացականքն՝ բաղկացութեան. քանզի (29) ոմանք, բաժանելով զկենդանին ի բանականն եւ յանբանն, (30) կարծիս ապականութեան տան, իսկ բաղկացուցիչքն՝ (31) բաղկացութեան: Եօթներորդ, բաժանականքն ի հակակայսն 132 տեսանին, բանականն եւ անբանն. իսկ բաղկացուցիչքն՝ եւ ոչ երբէք. (2) քանզի ոչ ոք ասէ, եթէ մարդ է կենդանի բանական եւ անբան:

7. (3) Եւ պարտ է գիտել, թէ Պորփիւրիոս միով անուամբ (4) զբաղկացականսն[2] կոչէ, եւ զբաժանականսն՝ (5) բաղկացականս: Քանզի պատուականագոյն է (6) բաղկացականն, քան զբաժանականսն: Նախ եւ առաջին աստուստ, զի (7) բաղկացականքն պատուականագոյնք են,

---

[1] M1766 & M1751 in margine // A, Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716 om. [2] M1746, M1716, M2326 (in margine բաժանականս) // A, Ven., P240 (deleted), P242, M1766 + բաժանականս.

not (for the most special differences have no divisive ones), it is agreed that they are not the same, for they cannot be observed[a] in the same.

4. Thirdly, it is also quite clear that they are not the same, for in the case of animal the constitutive [differences] are the substance, animate and percipient. And the divisive [differences] of animal[b] are rational and non-rational. Fourthly, although they are the same (in every case the constitutive differences come into being from the divisive ones), it cannot be observed[c] in the case of the same. For the divisive [differences] of animal, rational and mortal, are constitutive of man.

5. Fifthly, constitutive [differences] are more universal whereas divisive [differences] are more particular. And that constitutive [differences] are more universal is clear from the fact that we divide them;[d] for[e] we say that animal is an animate percipient substance. Now since the animate extends to more items than animal, we divide it into percipient and non-percipient.[f] And again, because percipient is more than animal, we divide it into self-moved and unmoved.[g,22]

6. Sixthly, the divisive differences are capable of causing a destruction and the constitutive of causing a constitution. For those which divide animal into rational and non-rational, create an impression of destruction, and the constitutive of a constitution.[h] Seventhly, divisive [differences] are observed in opposite items, rational and non-rational, while constitutive [differences] never are; for nobody says that man is a rational and non-rational animal.[23]

7. And one should know that Porphyry calls them with one name, constitutive, and in particular [he calls] the divisive constitutive,[i] for constitutive [differences] are more honourable than the divisive ones.[j] Firstly [it is clear[k]] from here that constitutive differences are more honourable than divisive ones,

---

[a] Instead of "for they cannot be observed," the Greek reads: "since they are prevented from being taken" (182.7). [b] There is no "of animal" in the Greek text. [c] Instead of "it cannot be observed," the Greek reads: "they are not taken" (182.11). [d] The Greek adds: "by proceeding further than the item of which they are constitutive." [e] The Greek adds: "note that." [f] Instead of "we divide it into percipient and non-percipient," the Greek reads: "we separate it through the percipient" (182.16–17). [g] Instead of "is more than animal, we divide it into self-moved and unmoved," the Greek reads: "extends to more items, we say self-moved" (182.17–18). [h] Instead of "into rational and non-rational, create an impression of destruction, and the constitutive of a constitution" the Greek reads: "they destroy one, I mean animal, and the others constitute man" (182.21–22). [i] There is no **καὶ τὰς διαιρετικὰς συστατικάς* in the Greek text. Cf. Porph., *Isag*, 10.9–10. [j] Instead of "for constitutive [differences] are more honourable than the divisive ones," the Greek reads: "having adapted their denomination from what is more honourable" (183.2). [k] The Armenian mistakenly omits "it is clear"; the Greek has preserved it (183.3).

քան զբաժանականսն. (8) վասն զի բաղկացականքն հանրականագոյնք են, իսկ (9) բաժանականքն՝ մասնականագոյնք: Իսկ պատուականագոյն է (10) հանրականն, քան զմասնականն: Երկրորդ, վասն զի (11) բաժանականքն զօրութեամբ են, իսկ բաղկացականքն՝ (12) ներգործութեամբ: Եւ պատուականագոյն է *ներգործութեամբն*,[1] քան (13) զզօրութեամբն. վասն զի կենդանին զբաժանականն, այս (14) ինքն զբանականն եւ զմահկանացուն, զօրութեամբ ունի (15) յինքեան, իսկ մարդն՝ ներգործութեամբ: Վասն այսորիկ (16) պատուականագոյն է բաղկացականն, քան զբաժանականն: (17) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

23 (18) Պրակք ԻԳ

1. (19) «Արդ, ի վերուստ դարձեալ սկսանելով ճառելի է»:[2] Յասելն (20) ի վերուստ սկսանելով յայտ արար երկրորդ բաժանումն (21) առնել էակացն, յանջատականն եւ յանանջատականն: «Եւ (22) անանջատականացն՝ են որ ըստ ինքեանց են, եւ են որ ըստ (23) պատահմանց»:[3] Զանանջատականն աստուստ բաժանէ ի (24) գոյացութիւն եւ ի պատահումն. քանզի ըստ ինքեան ասելով՝ (25) զգոյացութիւն նշանակեաց. Քանզի սովորութիւն է (26) Արիստոտէլի զբնութիւն ըստ ինքեան անուանել՝ որպէս ինքնագոյ:

2. (27) «Իսկ ըստ պատահմանքն[4] ոչ առեալ լինին ի գոյացութեանն (28) բանի, եւ ոչ առնեն այլ, այլ այլայլակ»:[5] Արդ, տե՛ս աստանօր՝ (29) զիա՞րդ զգուշաբար ասաց: Քանզի վասն գոյեղիցն, որք ի 134 սահմանս առնուն եւ յենթագրութեան, ոչ քննեաց եւ ասաց, թէ (2) ի գոյացութեան միայն բանի առնու, զի ցուցցէ, թէ եւ (3) յենթագրութիւնս պատկանաւորք գոն:

---

[1] Ven., M1746, P242, P240, M1751, M1766 // A, M2326, M1716 ներգործութեամբքն. [2] Porph., *Isag* arm., 141. [3] Porph., *Isag* arm., 141–142: Եւ անանջատականացն՝ են որ ըստ ինքեանց են, եւ են որ ըստ պատահման: [4] Ven., M1746, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, P242 պատահմանցն // P240 պատահմանն. [5] Porph., *Isag* arm., 142: Իսկ ըստ պատահմանքն ոչ ի գոյացութեան առեալ լինին բանի, եւ ոչ առնեն այլ, այլ այլայլակ:

because[a] the constitutive are more universal, and the divisive are more particular. And a universal item is more honourable than a particular one.[24] Secondly, because[b] divisive [differences] are potentially so and constitutive ones are actually so. And the actual is more honourable than the potential.[c] Because animal potentially has in itself a divisive [difference], i.e. rational and mortal, whereas man [has it] actually.[d] For this reason, a constitutive [difference] is more honourable than a divisive one. Here, with the help of God, ends the present exposition.[e]

Lecture 23[f]

1. "Beginning again from the beginning, we should say."[g] By saying "beginning from the beginning," he indicates his intention to make[h] the second division of beings[i] into separable and inseparable.[25] "Of inseparable differences, some hold in their own right and some by accident." Here[j] he divides the inseparable into substance and accident. For by saying "in their own right" he indicated the substance.[k] (For Aristotle has a custom to call nature in its own right as[l] something self-subsistent).[26]

2. "Accidental differences neither are said in the account of the substance nor make the item other—but otherlike."[m] Now look how cautiously he said this.[n] For about the substantial differences, as they are comprised in definitions and delineations, he did not want[o] to say, that they are comprised only by the account of the substance in order to show that they are suitable for delineations.[p] And about the accidental [differences], which are not comprised by

---

[a] The Greek reads "firstly" (183.4). [b] The Greek reads "thirdly" (183.10). [c] This sentence is absent from the Greek text. [d] Instead of this sentence, the Greek reads: "And the divisive differences are potentially so, as when you say that animal can be both rational and non-rational, and the constitutive differences are actually so, as when you say that man is a rational mortal animal. For in every case, man is a rational animal" (183.11–13). [e] Instead of the last two sentences, the Greek reads: "Now if what is actually is better than what is potentially, it is agreed that constitutive [differences] are better than the divisive ones" (183.14–15). [f] The corresponding Greek chapter is "Lecture 26." [g] There is no **ῥητέον* in the Greek text. [h] There is no "his intention to make" in the Greek text. [i] Instead of **τῶν ὄντων*, the Greek reads: "for, as we already said in the exposition, he now makes a division" (184.18–19). [j] There is no "here" in the Greek text. [k] The Greek reads: "the substantial items" (184.10). [l] The Greek reads: "For Aristotle [means] so; for this indicates the" (184.11). [m] There is no **ἀλλὰ ἀλλοῖον* in the Greek quotation. [n] The Greek reads: "set out the account" (184.18). [o] The Armenian քննեաց corresponds to the usual meaning of ἐζήτεσεν, "examined," so it means "he did not examine and say," which makes little sense. [p] The Greek adds: "and definitions."

Իսկ վասն պատահմանցն, (4) որք ոչ առնուն ի գոյացութեան բանի, այլ յենթագրութեան, (5) զի ցուցցէ, թէ յենթագրութեան միայն գոն պատկանաւորք, (6) ասաց՝ եթէ ոչ առնեն այլ, այլ այլայլակ:

3. (7) «Դարձեալ ըստ ինքեանցն տարբերութեանց՝ ոմանք են (8) ըստ որս բաժանեմք զսեռսն ի տեսակս, եւ ոմանք ըստ որս (9) բաժանեալքն տեսակարարին»:[1] Աստուստ յաղագս (10) բաժանականաց եւ բաղկացուցչաց զանազանութեանցն ճառէ: «Զի (11) շնչաւորին եւ զգայնոյ տարբերութիւն ենթակայական է (12) կենդանոյն գոյացութեան»:[2] Աստուստ ցուցանէ, թէ ոչ նոյն (13) տարբերութիւնք են բաղկացականք եւ բաժանականք, վասն զի ոչ ի (14) վերայ միոյ առեալ տեսանին:

4. (15) «Այլ բանականն եւ մահկանացուն՝ բաղկացականքն լինին (16) մարդոյ»:[3] Յայսմ բաժանմանէ վեց լինին լծակցութիւնք. (17) բանական եւ անբանն. մահկանացուն եւ անմահն. բանական (18) մահկանացուն, բանական անմահն. անբան մահկանացուն, (19) անբան անմահն. յորոց ըստ ոմանց երկու անբաղկացելիք (20) են, իսկ չորք բաղկացելիք. իսկ ըստ այլոց երեք են (21) բաղկացելիք *եւ երեք են անբաղկացելիք*.[4] եւ յերիցն երկուքն գտանին ընդմիմեամբք (22) եւ մինն տրամանկիւնի: Իսկ եթէ չորք են բաղկացելիք, (23) երկու տրամանկիւնիքն, եւ երկու ընդմիմեամբքն: Արդ, ըստ (24) Պղատոնի *չորք*[5] են բաղկացելիքն. բանական անմահ, (25) բանական մահկանացու, անբան մահկանացու, անբան անմահ: (26) Իսկ զընդդիմականն անբաղկացելիս *զբանականն եւ* (27) *զանբանն, զմահկանացուն եւ զանմահն*:[6] Իսկ Արիստոտէլ զանբան (28)

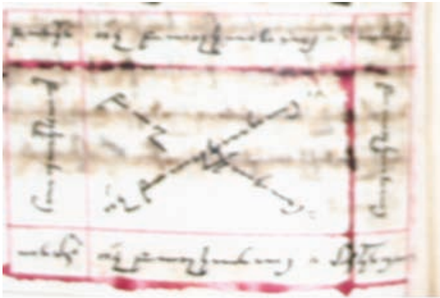
---

[1] Porph., *Isag* arm., 142. [2] Porph., *Isag* arm., 142. [3] Porph., *Isag* arm., 143: Այլ բանականին եւ մահկանացուին տարբերութիւնք բաղկացականք լինին մարդոյն: [4] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om. [5] P242, P240 // A, Ven., M1746, M2326, M1716, M1751, M1766 չորս. [6] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զբանականին եւ զանբանին, զմահկանացուին եւ զանմահին.

the account of the substance but[a] in that of the delineation, he said that "nor make the item other—but otherlike", in order to show that they are only suitable for delineations.[27]

3. "Again of differences in their own right, some are those in virtue of which we divide genera into species[b] and some those in virtue of which the items divided are specified." Henceforth he will speak of divisive and constitutive differences.[c] "The difference of animate and percipient is constitutive of the essence of animal." Here he shows that the constitutive and the divisive are not the same differences because they are not observed[d] as taken in the case of the same.

4. "And the differences of rational and mortal are found to be constitutive of man." From this division there are six conjunctions: rational and non-rational, mortal and immortal, rational mortal, rational immortal, non-rational mortal, non-rational immortal.

Ms W656, fol. 78v, marginal drawing (covering the lower lines of the text)[e]. It shows how rational (upper left) and non-rational (upper right), immortal (lower left) and mortal (lower right) are combinable or non-combinable.

Of which, according to some, two are non-combinable and four are combinable. And according to others, three are combinable and three non-combinable. And of the three,[f] two are found to be subaltern and one is diagonal. And if the combinable are four, two are found to be subaltern and two diagonal. Now according to Plato, the combinable are four:[g] rational immortal, rational mortal, non-rational mortal, non-rational immortal. And contraries are[h] non-combinable: rational and non-rational, mortal and immortal.[28] And

[a] The Greek adds "only." [b] The first part of the quotation (**Πάλιν τῶν καθ' αὑτὰς διαφορῶν αἱ μέν εἰσι καθ' ἃς διαιρούμεθα τὰ γένη εἰς τὰ εἴδη*) is absent from the Greek text. [c] Instead of this sentence, the Greek reads: "i.e. the constitutive difference" (184.21). [d] There is no "because they are not observed" in the Greek text. [e] An identical drawing is found in Arethas, p. 236, picture XV (to p. 86.24–87.9 of the text). [f] The Greek reads: "if three are combinable" (186.6–7). [g] Instead of this part of the sentence, the Greek text reads: "And Plato wants them to be four" (186.9). [h] The Greek reads: "he calls" (186.10).

անմահին ոչ ընդունի, այլ երիս բաղկացելիս, որում հետեւիլ (29) խոստացաւ Պորփիւրիոս:

5. (30) «Այսպէս *եւ*[1] վերնագոյն գոյացութեան»:[2] Արդ այսպէս ունի (31) եւ գոյացութիւն, քանզի բաժանի *եւ նա*[3] ի շնչականն եւ յանշունչն, ի 136 զգայունն եւ յանզգայն, որք լինին եւ յայսմ բաժանմանէ վեց (2) լծակցութիւնք. շնչականն եւ անշունչ, զգայուն եւ անզգայ, (3) շնչական զգայուն, շնչական անզգայ, անշնչական զգայուն, (4) անշնչական անզգայուն, որոց տրամագծութիւնք լինին (5) այսպէս եւ ըստ այսմ օրինակի, զոր վերոյ ասացաք: (6) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

24 (7) **Պրակք ԻԴ**

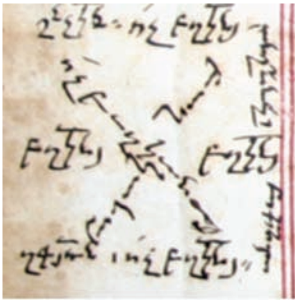
1. (8) Եթե ի գիտութիւն իրողութեանց սահմանք գոյանան, (9) եկեսցուք այսուհետեւ եւ զտարբերութիւն սահմանեսցուք. (10) ասացեալ եթէ զի՞նչ է հասարակաբարն եւ զի՞նչ յատկապէսն, (11) եւ զի՞նչ յատկեղն, եւ զիա՞րդ յատկեղն զգոյացութիւն եւ (12) զգոյեղ նշանակէ, եւ զիա՞րդ բաղկացաբար եւ բաժանաբար առեալ (13) գոյ: Արդ, ասի տարբերութիւն, որով առաւելու տեսակն քան (14) զսեռն:[4] Եւ բարւոք ասաց, թէ որով առաւելու քան զսեռն. վասն զի ի տեսակում առաւելուն տարբերութիւնք, (16) իսկ ի

---

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 է. [2] Porph., *Isag* arm., 143: Այսպէս եւ վերնագոյն գոյացութեան. [3] M1746 // alii om. [4] Porph., *Isag* arm., 143: տարբերութիւն է՝ որով առաւելու տեսակն քան զսեռն; M1746 // A, Ven., M1716, P240, P242 + Եւ բարւոք ասաց, թէ «որով առաւելու տեսակն քան զսեռն».

Aristotle, whom Porphyry promised to follow,[a] does not accept the non-rational immortal, but only three as combinable.[b,29]

5. “In this way … of substance, which is the highest item.” Now also substance behaves like this, for it is divided into animate and inanimate, into percipient and non-percipient, and from this division there occur[c] six conjunctions: animate and inanimate, percipient and non-percipient, animate percipient, inanimate percipient, inanimate non-percipient. The diagrams of which are thus and in this way, as we have shown above.[d,30]

Ms W656, fol. 79^{v}, marginal drawing[e]. It shows how animate (upper left) and inanimate (upper right), percipient (lower left) and non-percipient (lower right) are combinable or non-combinable.

Here, with the help of God, ends the present exposition.[f]

Lecture 24[g]

1. Since definitions are for the knowledge[h] of things, let us also define the difference. Having said what is common and proper and most proper and how the most proper indicates substance and the substantial, and how it is[i] taken to be constitutive and divisive. Now “difference is so called by which a species

---

[a] The Greek reads: “follows” (186.15). [b] Instead of “but only three as combinable,” the Greek reads: “wants them to be three” (186.14). [c] Instead of “and from this division there occur,” the Greek reads: “and in their case there are” (186.19). [d] There is no **ὧν διαγράμματα* (cf. Elias, *in Isag*, 13.17 καθὼς τὸ διάγραμμα τοῦτο δηλοῖ) *γίνονται οὕτως καὶ τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν ἄνω εἴπομεν* in the Greek text. Instead, it reads: “and in their case likewise, there are three combinable items and three non-combinable items. And the combinable items are the two subaltern, animate percipient, inanimate non-percipient, and one diagonal, animate non-percipient. Two opposites are non-combinable, animate inanimate and percipient non-percipient, and one of the diagonals, the inanimate percipient” (186.21–26). [e] An identical drawing is found in Arethas, p. 236, picture XVI (to p. 87.9–12 of the text). [f] This sentence is absent from the Greek text. [g] The corresponding Greek chapter is “Lecture 27.” [h] Instead of “for the knowledge,” the Greek reads “for the illumination” (187.4). [i] There is no “and how it is” in the Greek text.

սեռում եւ ոչ երբէք. քանզի սեռն, որպէս սեռ (17) անբաժանելի գոլով, ոչ ունի զանազանութիւնս:

2 (18) Ապա եթէ ասիցէ ոք, այո ունի. քանզի ահա ասեմք՝ (19) գոյացութիւն ներշնչական, զգայական. ասասցուք, եթէ ոչ ունի (20) զտարբերութիւնս զայս որպէս սեռ, այլ որպէս տեսակ: Եւ (21) այս նախ յայտնի յայնոցիկ, զի բաղկացականք գոն (22) զանազանութիւնքն. իսկ բաղկացականք տարբերութիւնք ոչ գոն (23) սեռիցն, այլ տեսակացն: Ապա եթէ վիճաբար ոք ի ներս գայցէ՝ (24) եթէ ամենայն իրօք *ունի սեռ*[1] տարբերութիւնս, այլ ոչ եթէ (25) զիանգէտս եւ զնոյնս թուով տեսակի. քանզի տեսակն ունի եւ (26) զիւր տարբերութիւնսն, ունի եւ զսեռին. քանզի «գոյացութիւն (27) ներշնչական, զգայական»[2] ասի եւ ի վերայ մարդոյ, որ է (28) տեսակ, եւ «բանականն եւ մահկանացուն»,[3] այլ եւ ներգործութեամբ (29) գոն ի տեսակում *եւ*[4] զօրութեամբ ի սեռում, յորժամ եւ թոյլ 138 տացէ ոք զբանականն զանազանութիւն գոլ սեռում որպէս (2) սեռում: Բայց զայս ասեմ, զի անբաժանելի գոլով *սեռ*[5]՝ ոչ (3) ունի զբանականն յիւրմէ բաժանեալ:

3. (4) Եւ մի ոք կարծեսցէ, եթէ տեսակ, յոլովագոյն ունելով (5) տարբերութիւն*ս*,[6] հանրականագոյն է քան զսեռ. քանզի ուր (6) յոլովք են տարբերութիւնք, անդ սուղ եւ նուազ գոյ (7) սահմանեալն: Քանզի ահա յանհատսն տարածանելով մարդ՝ ոչ (8) այնչափ ինչ ունի զանազանութիւն*ս*,[7] որչափ անհատն: Քանզի (9) ասելով, մարդ կենդանի, բանաւոր, մահկանացու, մտաց եւ (10) հանճարոյ ընդունակ,[8] զընդհանուրն սահմանէ: Իսկ եթէ (11) կամիցի զմի յանհատիցն՝ այս ինքն զմասնականսն, յաւելու (12) եւ այլ զանազանութիւնս առ ի յանհատել զհանուր մարդն: (13) Քանզի ասեմք զՍոկրատէս մարդ կենդանի, բանաւոր, (14) մահկանացու, մտաց եւ հանճարոյ ընդունակ, լայնեդունկն, (15) յառաջաքաղերթ: Եւ այսպէս ի ձեռն յոլովից զանազանութեանց (16) անհատի ընդհանուր մարդն:

---

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 սեռ ունի. [2] Porph., *Isag* arm., 142: գոյացութիւն շնչաւոր, զգայուն: [3] Porph., *Isag* arm., 143. [4] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om. [5] M1746, P242, P240, M1716, M2326 // A, Ven., M1751, M1766 սեռի. [6] P242, P240, M1716, M2326 // A, Ven., M1746, M1751, M1766 տարբերութիւն. [7] M1746, P242, M1716, M2326 // A, Ven., M1766, P240 զանազանութիւն. [8] M1746, P242, P240, M1716 // A, Ven., M2326, M1751, M1766 + եւ.

exceeds its genus." For differences exceed in species, but never in genus. For a genus, since it is indivisible as a genus, has no differences.

2. And if somebody says: "yes, it has, for note that we say:[a] an animate percipient substance," we shall say that it possesses these differences not as a genus but as a species. And this is clear in advance from the fact that differences are constitutive. And genera possess no constitutive differences whereas species do.[b] And if somebody enters the discussion by arguing[c] that in every case[d] a genus has differences, but [it has] not the same number as the species. For a species has its own differences and those of the genus. For a substance is called "animate percipient" also in the case of man, which is a species,[e] as well as "rational mortal"; but they are actual in a species and potential in a genus when somebody allows the rational to be the difference of a genus as a genus. But I say this because the genus, since it is indivisible, does not have the rational as something divided from itself.

3. And let nobody think that a species, since it has more differences, is more universal than the genus. For where there are many differences, the item defined is small and less. For note that man extended over individuals, has not as many differences as the individual. For calling man "a rational mortal animal, receptive of thought and knowledge,"[f] one defines it in general. But if one wishes to refer to one of the individuals,[g] i.e.the particular, you add also other differences in order to individualise man in general. For we say: "Socrates is a rational mortal animal, receptive of thought and knowledge,[h] with flat nails, with a protruded belly." And so, with the help of many differences, man in general is individualised.

---

[a] The Greek adds: "animal is." [b] The Greek adds: "as it has been already said." [c] Instead of "somebody enters the discussion by arguing," the Greek reads: "you are contentious when you say" (187.14). [d] The Greek adds: "it has, we shall say that even if." [e] There is no "which is a species" in the Greek text. [f] There is no **νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν* in the Greek text. [g] The Greek reads: "to say individual" (187.25–26). [h] There is no **νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν* in the Greek text.

4. (17) Աստուստ քննեն ոմանք, եթէ վասն է՞ր Պորփիւրիոս (18) զտարբերութիւն սեռիւ եւ տեսակաւ սահմանեաց, իսկ զտեսակ (19) եւ զսեռ ոչ ի ձեռն միմեանց աւանդեաց. եւ այն զի կարող (20) գոյր տեսակ տարբերութեամբ եւ սեռիւ սահմանիլ. որպէս զի (21) յորժամ ասէ ոք, «տեսակ է, որ յոլով զանազանութիւնս ունի (22) քան զսեռ», նմանապէս եւ սեռ կարող գոյր բացազայիլ[1] (23) տեսակաւ եւ զանազանութեամբ. որպէս յորժամ ասէ ոք, «սեռ է, (24) որ ի տեսակում տեսանի, եւ ոչ ի տարբերութեան երբէք», (25) քանզի զմարդ կենդանի ասեմք, իսկ զբանաւորութիւն՝ ոչ (26) կենդանութիւն: Բայց է առ այսորիկ այսպէս (27) պատասխանատրել. չորք են որ ներանիւթեն. երեք անբաղկացելիք եւ մին (28) բաղկացելի. խոստովանեալ ի խոստովանելոյ, երկբայ (29) յերկբայէ, խոստովանեալ յերկբայէ, երկբայ ի խոստովանելոյ: Եւ ի (30) սոցանէ երեքն, որպէս ասացաք, անբաղկացելի*ք*,[2] եւ մին (31) բաղկացելի: Եւ ո՞յք ոմանք այսոքիկ են, ասասցուք: Խոստովանեալն ի (32) խոստովանելոյ ոչ *բաղկանայ*.[3] վասն զի ոչ մարթ գոյ (33) ներանիւթել զխոստովանեալն,[4] եւ ոչ զերկբայն 140 յերկբայէ. քանզի այսպիսիս ընդմիմեանց գոյ բան: Այլ եւ ոչ (2) զխոստովանեալն յերկբայէն, զի եթէ զխոստովանեալն ի (3) խոստովանելոյն ոչ մարթի ներանիւթել, զիա՞րդ զխոստովանեալն՝ (4) յերկբայէն: Իսկ զերկբայն ի խոստովանելոյն ներանիւթել եւ (5) *հաւատացուցանել*[5] մարթ գոյ: Արդ, այսոցիկ այսպէս ելոց, (6) բանաւորական[6] հնարի պիտանացեալ, Պորփիւրիոս ոչ (7) սահմանէ զխոստովանեալն յերկբայէն. քանզի զսեռ սահմանելով՝ ոչ (8) կարող *գոյր*[7] տարբերութեամբ եւ տեսակաւ զնա բացատրել. (9) քանզի տակաւին եւս *տարբերութիւն եւ տեսակ*[8] երկբայանային (10) առ ի մէնջ: Այլ եւ ոչ զտեսակ տարբերութեամբ եւ սեռիւ. (11) քանզի տակաւին եւս անգիտանիւր[9] տարբերութիւն: Իսկ (12) զտարբերութիւն սեռիւ եւ տեսակաւ բացատրեաց, (13) զերկբայացեալն[10] ի խոստովանեցելոցն:

5. Եւ վասն զի ոմանք ներանիւթեն ոչ գոլ զտարբերութիւն, (15) բե՛ր նախ զներանիւթելն նոցա ուսցուք, եւ ապա ցուցցուք *զնոսա*[11] (16) գոլ ի գոյիցն: Արդ, ներանիւթեն ի ձեռն երկուց այսոցիկ (17) առածից. որոց

---

[1] P242, Ven. v.l. բացազոյիլ. The equivalent of παραδίδοσθαι would be բացատրիլ. [2] Ven., P242, P240, M2326, M1716 // A, M1746, M1751, M1766 անբաղկացելի. [3] M1746, P242 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240 կարէ բաղկանալ. [4] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, M1766 + ի խոստովանելոյ. [5] M1746, P240, M2326, M1716 // A, Ven., P242, M1751, M1766 հաւանեցուցանել. [6] A // Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 բնաւորական. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 գոյ. [8] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 տեսակ եւ տարբերութիւն. [9] M1746, P240, P242, M1716, M2326, M1766 + ի մէնջ // A, Ven., M1751 + առ ի մէնջ. [10] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + ի մէնջ. [11] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զնա.

4. Therefore[a] some wonder why Porphyry defined the difference by means of a genus and a species but presented species and genus not[b] by means of each other. And yet species can be defined by means of difference and genus. As when somebody says: “A species is what has more differences than a genus”; likewise genus too can be presented by means of species and difference. As when somebody says: “A genus is what is observed in a species but never in a difference.” For we call man an animal, but we do not call rationality an animality. And one can defend oneself in answer to this in the following way: there are four [pairs] established (three non-combinable and one combinable): items taken for granted by items taken for granted, disputed items by disputed items, items taken for granted by disputed items, disputed items by items taken for granted. And three of them are non-combinable, as we have said, and one combinable. And let us state what they are;[c] an item taken for granted is not combined by an item taken for granted (for it is impossible to establish an item taken for granted[d]) but neither a disputed item by a disputed item (for such an account is reciprocating), nor an item taken for granted by a disputed item, for if an item taken for granted cannot be established by an item taken for granted, then how can an item taken for granted[e] [be established] by a disputed item? And it is possible[f] to establish and justify[g] a disputed item by an item taken for granted. This being so, Porphyry using a logical method, does not define an item taken for granted[h] by a disputed item. For, when defining the genus, he could not present it by means of difference and species, for difference and species were still disputed by us,[i] nor the species by means of difference and genus, for the difference was still unknown. But he presented the difference by means of species and genus,[j] disputed items by items taken for granted.

5. And because some establish that there are no differences, let us first learn about their establishment and then whether they [the differences] belong to beings. Now they establish it by the two following assumptions, the first of

[a] There is no **ἐντεῦθεν* in the Greek text. [b] There is no **οὐ* in the Greek text. [c] Instead of “what they are,” the Greek reads: “which [of them] are non-combinable” (188.10). [d] The Greek text in parentheses reads: “for nobody establishes an item taken for granted” (188.11). [e] Instead of **πῶς τὸ ὁμολογούμενον*, the Greek reads: “much less [it can be established]” (188.14). [f] Instead of “it is possible,” the Greek reads: “combinable is the account that” (188.15). [g] There is no **καὶ πιστοῦσθαι* in the Greek text. [h] The Greek reads “a disputed item” (188.17), which seems to be the correct reading. [i] There is no “by us” in the Greek text. [j] The Greek adds “establishing.”

առաջինն է այս: Ոչ երբէք ընդդիմակքն ի միում (18) եւ ի նոյնում ըստ թուոյ, ի նորին մասին, ի նոյնում (19) ժամանակի տեսանին. որգոն՝ սպիտակն եւ սեաւն[1] ի (20) նորին մասին ի նոյնում ժամանակի տեսանիլ ոչ կարէ. եւ (21) վասն զի կարօղ գոյ ի նոյնում ըստ տեսակի, զի եղիցի ի (22) Սոկրատում սեաւն, իսկ ի Պղատոնում՝ սպիտակն: Եւ վասն (23) այնորիկ յաւելին՝ ըստ թուոյ, զի զմին յայտնեսցեն: Եւ քանզի (24) ի *միումն*[2] կարօղք գոն ընդդիմակքն տեսանիլ, յոտսն ցուրտ, (25) իսկ ի գլուխն ջերմ. վասն այսորիկ յաւելին՝ ի նոյն մասին: (26) Եւ դարձեալ, վասն զի յայլ եւ այլ ժամանակի կարօղ գոն ի (27) նոյն մասին ընդդիմակքն տեսանիլ, վասն այսորիկ յաւելին՝ (28) ի նոյն ի նմին ժամանակի:

6. (29) Իսկ երկրորդ առածն ունի ըստ այսմ օրինակի: Ոչ երբէք (30) յոչէէ եւ յոչնչէ գտանի ինչ եղեալ. քանզի ամենայն գոյք ի (31) գոյիցն ունին զլինելն: Եւ գիտելի է, թէ այլազգ ասէ Պղատոն (32) զոչ երբէք*ն*[3] ոչ ուրեք եւ այլազգ Արիստոտէլ: Քանզի Պղատոն 142 զոչն երբէք ոչ ուրեք ոչ մտածութեամբ եւ ոչ ներգործութեամբ (2) ասէ գոլ. ուստի զարալեզն ասէր ամենեւին ոչ ուրեք ոչ երբէք, (3) վասն զի ունի[4] զգոլն եւ ոչ մտածութեամբ: Իսկ Արիստոտէլ (4) զոչն երբէք ոչ ուրեք, է որ մտածութեամբ է, բայց (5) ներգործութեամբ ոչ: Արդ, այսոցիկ այսպէս ելոց, ասեն վասն (6) տարբերութեան ոչ գոլ. քանզի ու՞ր են՝ ասեն. քանզի թէ ասէք,[5] եթէ (7) ի սեռում գոն, սուտ ասէք.[6] քանզի զայսոսիկ ներանիւթեաց (8) առաջին առածն՝ զընդդիմակսն ոչ երբէք ի նոյնում ըստ (9) միում թուոյ՝ ի նոյնում մասին ի նոյնում ժամանակի գոլ: (10) Արդ եթէ կենդանին մի եւ նոյն է ըստ թուոյ, անմասն է ըստ (11–12) որում սեռ է. վասն զի սեռք *ընդհանուր գոլով անմարմինք են*.[7] իսկ անմարմինք անմասունք են: Ապա զիա՞րդ կարօղ գոյ (13) ի նոյն*ում*[8] ժամանակի ընդունել զընդդիմակսն, այսինքն (14) զբանականն եւ զանբանն, զմահկանացուն եւ զանմահն: Այլ թէպէտ եւ (15) ասին գոլ տարբերութիւնք ի սեռում, ամենայն իրօք եւ ըստ (16)

[1] M1746, M1716, M2326 // A, Ven., P242, P240, M1751, M1766 + ի միում ըստ թուոյ. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 միասին. [3] M1746, M1716, M2326, P242, P240. [4] Ven., M1746, M1766, P242 // P240, M2326, M1716, M1751 om. ունի // A ոչ ունի. [5] M1746, P242, P240, M2326 ասեմք. [6] A, Ven., M1766 // M1746 ասէ // P242 ասեն // M2326, M1716 + ասեն. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 անմարմինք են, ընդհանուր գոլով. [8] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 նոյն.

which is this:[a] contraries[b] are never observed in what is the same in number and in the same part and at the same time. For instance, white and black cannot be observed in the same part at the same time.[c] And because it can be in the same item in terms of species (for let their be[d] black in Socrates and white in Plato), for this reason,[e] they added "in number," in order to indicate one. And because it is possible that contraries are observed[f] in one, coldness in the feet and hotness in the head, for this reason,[g] they added: "in the same part." And again, because at different times contraries can be observed in the same part, for this reason,[h] they added: "at the same time."

6. And the second assumption is stated in the following way.[i] Never is anything found to have come into existence from non-beings and from nothing.[j] For all beings have their existence from beings. And one should know that Plato means one thing by what is never and nowhere and Aristotle something else. Plato said that what is never and nowhere exists neither in thought nor actually. Therefore he said[k] that a goat-stag is nowhere and never at all, for it has existence not even[l] in thought. And Aristotle called never and nowhere what is in thought but not actually.[m] Now these things being so, they say that there are no differences. For "where are they?", they ask.[n] For if you say, that they are in genera, you will not say the truth. For the first assumption established the following: contraries never are[o] the same in number, in the same part and at the same time. Now if animal is one and the same in number and an indivisible item, since it is a genus, for genera, being universal,[p] are incorporeal, and incorporeal items are indivisible, how can they at the same time accept contraries, I mean the rational and the non-rational, the mortal and the immortal? But although differences are said to be[q] in a genus, they are there in every case and

---

[a] Instead of *ἐστι τοῦτο, the Greek reads: "offers such an account" (188.24–25). [b] The Greek adds: "being unmixed and pure." [c] Instead of "cannot be observed in the same part at the same time," the Greek reads: "are never observed in the same item" (188.27). [d] There is no "for let their be" in the Greek text. [e] There is no "for this reason" in the Greek text. [f] Instead of "contraries are observed" the Greek reads: "hotness and coldness are" (188.30). [g] There is no "for this reason" in the Greek text. [h] Instead of "be observed in the same part, for this reason," the Greek reads: "show as observed in the same in the same part, for it later makes the hot head cold" (189.3–4). [i] Instead of *λῆμμα ἔχει τοιοῦτον τὸν τρόπον, the Greek reads: "is such" (189.5). [j] Instead of "to have come into existence from non-beings and from nothing," the Greek reads: "from items that are nowhere and never" (189.6). [k] The Greek reads: "no matter he does not say." [l] There is no *καὶ οὐκ in the Greek text. The assertion that it has no existence, not even in thought, corresponds to the assertion in the previous sentence. [m] The Greek adds: "as goat-stag and such things." [n] There is no "they ask" in the Greek text. [o] The Greek reads: "are not observed" (189.13). [p] Instead of "being universal," the Greek reads: "are universal, and the universal" (189.15–16). [q] The Greek reads: "are" (189.18).

նոյնում ժամանակի գոն. քանզի ոչ գոյ մարթ այսօր (17) բանական իմանալ զկենդանին, եւ այգուն անբան: Արդ, եթէ ոչ են (18) տարբերութիւնք ի սեռսն, ապա ուրեմն յոչերբէքէն յոչուրեքէն (19) գոն, զոր երկրորդ առածն արգելու յոչերբէքէն յոչուրեքէն գոլ (20) ինչ. եւ թէպէտ եւ ասես զջուր ի հրոյ լինել, *այլ*[1] սակայն յառաջագոյն (21) գոյր հուրն. *եւ*[2] եթէ ասես ջրոյ լինել *ցօղ*,[3] այլ սակայն (22) յառաջագոյն գոյր ջուրն:

7. 62 (23) Արդ, յաղագս այսոցիկ պատասխանատրութիւն, եթէ է ինչ (24) մէջ, որ ոչ յոչուրեքէ յոչերբէքէն է, եւ ոչ դարձեալ զգոլն ունի (25) յինքեան, այլ ընդ մէջ երկաքանչիւրոց ծայրիցն է, որ (26) զօրութեամբ կոչի, որպէս մանուկն, որ զօրութեամբ քերթող ասի: (27) Արդ, այսպիսիս ոչ ի գոյիցն է, վասն զի ոչ է եւ ոչ ասի, այլ (28) եւ ոչ յոչերբէքէ յոչուրեքէն է, վասն զի զօրութեամբ ունի զգոլն: 144 Արդ, այսպիսիս զերկոսեան զտարակուսանսն լուծանէ. (2) քանզի է ասել՝ եթէ տարբերութիւնք ի սեռսն ոչ են (3) ներգործութեամբ, այլ զօրութեամբ. այս ինքն յորակութեան կարօղ գոյ (4) տեսանել զօրութեամբ զջերմ եւ զցուրտ. քանզի իք ջերմ եւ (5) ցուրտ, այս ինքն ոմն ցուրտ զօրութեամբ եւ ջերմ, զոր եւ (6) ի վերայ ձիթոյ է տեսանել. քանզի ձէթ զօրութեամբ ունի (7) յինքեան զջերմ եւ զցուրտ, եւ որչափ ինչ ժամանակս ինքն ըստ (8) ինքեան մնայ՝ զօրութեամբ ասի ունել զջերմ եւ զցուրտ. իսկ (9) եթէ խառնի յինչ, փոփոխէ զմին ի միւսն: Քանզի եթէ խառնի (10) ընդ վարդում, փոփոխէ զջերմ ի ցուրտ. իսկ եթէ ընդ (11) կոչեցելումն գնդածաղիկ խառնեսցի, յայնժամ ի ջերմն փոխէ (12) զցուրտն:

8. (13) Արդ այսոցիկ այսպէս ելոց, ցուցանի, թէ սեռ (14) զօրութեամբ ունի *յինքեան զտարբերութիւն*.[4] թէպէտ եւ հակակայք (15) միմեանց գոն տարբերութիւնքն: (16) Քանզի գոյնն սեռ գոլով, զօրութեամբ ունի

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 om. [3] M1746 // alii օդ. [4] M2326, M1716, M1751 (corrected զտարբերութիւն յինքեան) // A, Ven., P242, P240, M1766 զտարբերութիւն յինքեան.

at the same time. For it is impossible to think today of animal as rational and tomorrow as non-rational. Now if differences are not in genera then they stem from never and nowhere; but the second assumption precludes that something stems from never nowhere. For if you say that water comes into being from fire, fire was there before, and if you say that air comes into being from water, then water was there before.

7. Now here is the defence in answer to this:[a] there is some intermediate which is not from never nowhere, but again, has no existence in itself,[b] but it is between[c] two extremes, which are[d] so called potentially, as a child who is called[e] a grammarian potentially. Now such a thing[f] does not belong to the realm of beings, in so far as it does not exist and is not said to exist,[g] but neither does it belong to the items never and nowhere, for potentially it possesses existence. Now this thing solves two puzzles.[h] For one can say that differences are in genera not actually, but potentially. That is in the case of quality, one can potentially see hotness and coldness, for something[i] hot is also[j] cold, that is something cold is also potentially hot,[k] as can be observed[l] in the case of oil. For oil[m] potentially possesses hotness and coldness in itself,[n] and as long as it remains by itself, it is said to have hotness and coldness potentially.[o] And if it is mixed with something,[p] it changes from one to the other, for if it is mixed with a rose, it changes from hotness into coldness.[q] And if camomile is added to the item mentioned,[r] then it changes from coldness into hotness.[s]

8. Now these things being so, it has been shown that a genus potentially possesses in itself differences although differences are opposite to one another.[t] For colour, which is a genus, potentially possesses in itself contraries, that is[u]

---

[a] The Greek reads: "one can defend oneself in answer to this in the following way" (189.24). [b] There is no *ἐν ἑαυτοῖς in the Greek text. [c] Instead of "it is between," the Greek reads "it goes to the middle, sharing in and being deprived of" (189.26). [d] The Greek reads: "such a thing is" (189.26). [e] The Greek reads "is" (189.27). [f] The Greek reads just "and" (189.27). [g] Instead of *οὐκ ἔστιν οὔτε λέγεται, the Greek reads: "is not how it is called" (189.28). [h] The Greek reads: "puzzling objections against us." [i] The Greek reads: "an item at present" (190.2). [j] The Greek reads: "potentially" (190.2). [k] There is no *τοῦτ' ἔστι τι ψυχρὸν δυνάμει καὶ θερμόν in the Greek text. [l] There is no "can be observed" in the Greek text. [m] The Greek reads "it" (190.3). [n] There is no *ἐν ἑαυτῷ in the Greek text. [o] Instead of "is said to have hotness and coldness potentially," the Greek reads: "has both" (190.4). [p] The Greek reads: "in view of the quality of the mixed items" (190.5). [q] Instead of *εἰ γὰρ μίγνυται ῥόδῳ, μεταβάλλει τὸ θερμὸν εἰς ψυχρόν, the Greek reads: "for, when roses are added to oil, its coldness increases, while hotness changes the quality by itself" (190.5–7). [r] There is no "to the item mentioned" in the Greek text. [s] Instead of *τότε εἰς θερμὸν μεταβάλλει δὲ τὸ ψυχρόν, the Greek reads: "hotness increases and changes coldness into itself" (190.7–8). [t] Instead of "in itself differences although differences are opposite to one another," the Greek reads: "contraries" (190.9). [u] There is no "which is a genus, potentially possesses in itself contraries, that is," in the Greek text.

յինքեան (17) զընդդիմակսն, այս ինքն զսեաւն եւ զսպիտակն, իսկ (18) որակութիւն՝ զջերմ եւ զցուրտ, իսկ կենդանին՝ զբանականն եւ (19) զանբանն: Աստուստ ունիմք, եթէ կարող գոն ընդդիմակք (20) միմեանց գոլով տարբերութիւնք՝ զօրութեամբ տեսանիլ ի սեռսն. (21) որով եւ երկրորդ տարակուսումն լուծանի. զի թէ (22) տարբերութիւնքն ի սեռսն զօրութեամբ գոն, յայտ է, թէ ոչ են յոչերբէքէն (23) յոչուրեքէն: (24) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

25 (25) **Պրակք ԻԵ**

1. (26) Ջճեմականացն զկարծիս անարգել պղատոնականքն (27) կամելով, փորձին ներգործութեամբ ցուցանել զտարբերութիւնսն (28) ի *սեռսն*.[1] քանզի զօրութեամբ ասել խտրեն զտարբերութիւնսն (29) ի սեռսն, ասելով՝ եթէ զօրութեամբ ասեմք զտարբերութիւնս (30) ի սեռսն, իսկ ներգործութեամբ ի տեսակսն, եղիցին տեսակքն (31) լաւագոյն*ք*[2] քան զսեռսն, վասն զի լաւագոյն է 146 ներգործութեամբն, քան զօրութեամբ*ն*:[3] Երկրորդ, վասն զի եւ ոչ ընդդիմակք (2) միմեանց են այսորիկ, վասն զի ոչ *ունի*[4] ընդդիմութիւն (3) բանականն եւ անբանն, քանզի գոյացութիւնք են: Իսկ (4) գոյացութիւնք ոչ ունին ընդդիմակս. վասն զի ոչ են յենթակայում, այլ (5) ենթակայք, որպէս հանդերձեալ եմք ուսանել ի (6) «Ստորոգութիւնսն» Արիստոտէլի: Ապա եթէ էին այսորիկ ընդդիմակք (7) միմեանց, ոչ կարէին ներգործութեամբ ի միում իմիք (8) տեսանիլ. իսկ այժմ բանականն եւ անբանն ի մարդում տեսանին, եւ (9) ոչ ապականեն զմիմեանս, որոց պարտ էր ապականել, եւ ոչ (10) փոփոխին ի *միմեանս*,[5] որոց պարտ էր փոփոխիլ ըստ օրինաց (11) *ընդդիմակութեան*:[6] Երրորդ առ այսորիկս, թէ եւ էին ընդդիմակք (12) միմեանց այսորիկ, պարտ էր ի միում եւ ի նոյնում տեսանիլ. (13) քանզի ահա ցուրտն եւ ջերմն, սպիտակն եւ սեաւն, եւ բոլոր (14) տեսակք յանտեսակում[7] նիւթում տեսանին: Չորրորդ, եւ զի (15) ընդդիմակք միմեանց ի միում եւ ի նոյնում տեսանին, որպէս (16) եւ ի նոյն իսկ ի զգայութեանց յայտնի գոյ. քանզի համայն (17) տեսութիւն զընդդիմակացն բուռն հարկանէ զսեւէն եւ (18) զսպիտակէն.

---

[1] Ven., P1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766, M1916 // A սեռն. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1766, M1751 // A, Ven. լաւագոյն. [3] Ven., M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242. [4] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ունին. [5] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 միմեանց. [6] Ven. v.l., M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1751, M1766 // A, Ven. ընդդիմութեան. [7] Corrected in A // յամենայն տեսակում.

black and white; and quality [possesses] hotness and coldness; and animal [possesses] rational and non-rational. Therefore we conclude that differences although they are contrary to one another, can be potentially observed in genera. In this way the second[a] puzzle is solved. For if differences are potentially[b] in genera, it is clear that they do not stem from never and nowhere.[31] Here, with the help of God, ends the present exposition.[c]

Lecture 25[d]

1. The Platonists who whish to disparage[e] the opinion of the Peripatetics, attempt to show that differences are actually in genera. For they avoid to mention differences which are potentially in genera,[f] claiming that,[g] if we[h] assert that differences are in genera potentially, and in species actually, species will be better than genera because what is actual is better than what is potential. Secondly, they are not contrary to one another. For the rational and the non-rational have no contrariety, for they are substances. And substances have no contrarieties, for they are not in a subject but are subjects, as we are going to learn from Aristotle's *Categories*.[i] Now if these were contraries, they could[j] not be actually observed in the same. But now the rational and the non-rational are observed in man[k] and, although they should destroy one another in this case, they do not.[32] And what ought to change one into another according to the law of contrariety does not change.[l] Thirdly, what is more,[m] if they were contrary to one another, they ought to be observed in the same.[33] For note that coldness and hotness, white and black and all the species are observed in formless matter. Fourthly, it is clear[n] from the perceptions themselves that also items contrary to one another are observed in one and the same. For vision grasps

---

[a] Instead of "In this way the second," the Greek reads: "through the first also the last" (190.12). [b] Instead of "are potentially" the Greek reads: "are observed" (190.13). [c] This sentence is absent from the Greek text. [d] The corresponding Greek chapter is "Lecture 28." [e] Instead of "who whish to disparage," the Greek reads: "disparaging" (190.17). [f] Instead of "to mention differences which are potentially in genera," the Greek reads: "they avoid the potential" (190.18–19). [g] The Greek reads: "the following" (190.19). [h] The Greek reads: "you, o Peripatetics" (190.19). [i] There is no "as we are going to learn from Aristotle's *Categories*" in the Greek text. [j] The Greek reads: "ought" (190.25). [k] Instead of "are observed in man" the Greek reads: "are in animal" (190.26). [l] Instead of **καὶ* οὐ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, *ἃ ὄφειλε* μεταβάλλειν *κατὰ τὸν νόμον τῆς ἐναντιότητος*, the Greek reads: "and they ought to change themselves into each other; and if the rational does not change itself into the non-rational, it is clear that they are not contraries" (190.28–29). [m] There is no **πρὸς τούτοις* in the Greek text. [n] Instead of "it is clear" the Greek reads: "we confirm this account" (191.3).

եւ հաւաստի զոյ բանդ՝ յորոշելոյ զսեաւն ի սպիտակէն,[1] (19) ի քարտիսի զգիրն:

2. (20) Բայց է յաղագս ճեմականացն այսպէս (21) պատասխանատրել, եւ առ առաջինն այսպէս ասել. եթէ մի, որ ինչ (22) արիստոտելականացն թուի, զնոյն ի կործանումն նոցին առնուք, ո՛վ (23) պղատոնականք. քանզի նոցա թուին տեսակք լաւագոյնք *զոյ*,[2] (24) քան զսեռսն. քանզի թէ ասիցէ ոք, եթէ մարդ բանական է, ոչ (25) պարտիմք մեղադրել, եթէ զի ասաց զմարդ բանական, այլ (26) ցուցանել, եթէ էր կարողութիւն, ի ձեռն այլոց ապացուցից, (27) եթէ ոչ է բանական: Արդ, եթէ թուի արիստոտէլականաց վասն (28) տեսակացն, եթէ լաւագոյնք են, քան զսեռսն, եւ անհատքն՝ (29) քան զտեսակսն, որպէս եւ Արիստոտէլ ցուցանէ ի (30) «Ստորոգութիւնսն», ոչ է պարտ ի նոցա կարծեացն *անպատեհ ցուցանել*[3] (31) եւ ասել, թէ վասն է՞ր տեսակք լաւագոյն*ք*[4] են, քան զսեռսն. (32) վասն զի այնպէս գիտէ եւ ճշմարտութիւնն:

3. 148 Իսկ առ երկրորդն ասեմք, թէ եւ զոյեղ (2) զանազանութիւքն ոչ են ընդդիմակք միմեանց՝ բանականն եւ անբանն. այլ (3) սակայն պատահականք տարբերութիւնքն ընդդիմակք (4) միմեանց են՝ ջերմն եւ ցուրտն, սպիտակն եւ սեաւն, որք ոչ կարօղ (5) զոն համայն ի միում[5] տեսանիլ: Արդ, եթէ խոստովանաբար (6) այսոքիկ համայն ի միում մասին ի միումն ժամանակի ոչ (7) կարօղք զոն զոլ, ապա եւ ոչ այնոքիկ, յաղագս *որոց*[6] յերկբայս (8) եմք, այս ինքն բանական եւ անբանն՝ կարօղք զոն (9) ներգործութեամբ տեսանիլ համայն ի միում. վասն զի եւ զերկբայն ի (10) խոստովանեցելոյն ներանիւթել բնաւորեցաք:

4. (11) Իսկ առ երրորդն[7] ասասցուք, որ ասացէք՝ եթէ (12) ընդդիմակքն յանտեսակում[8] նիւթում տեսանին: Արդ, թէպէտ եւ (13) տեսանին ի նմա, ոչ ներգործութեամբ, այլ զօրութեամբ, քանզի (14) զի՞նչ ասեմք յաղագս նիւթոյն, որ ի Սոկրատումն է, եւ յաղագս (15) այնորիկ, որ յամենայնումն

---

[1] M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1751, M1766 // A, Ven. + որպէս. [2] M1746 // alii om. [3] M1746, P240 // A, Ven., P242, M2326, M1716, M1751, M1766 անպատեհացուցանել. [4] M1746, P242, P240, M1716, M1766 // alii om. [5] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A + մասին. [6] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1766 // A, Ven., M1751 որոյ. [7] M1746, M1716, P240 երկրորդն. [8] A // Ven., P242, P240, M1716, M2326, M1751, M1766 յամենայն տեսակում.

contraries together, black and white. And this is clear from distinguishing black and white,[a] i.e. the letters from the papyrus.[34]

2. But one should speak in favour of the Peripatetics in the following way and say the following concerning the first point. Do not, o Platonists, turn this against them,[b] namely what seems good to the Aristotelians. For species seem to them to be better than genera. For if somebody[c] says that man is rational we ought not to accuse him[d] when he says that man is rational, but only if there were a possibility to show by means of other proofs that he[e] is not rational. Now if it seems to the Aristotelians that species are better than genera and individuals than[f] species, as also in the *Categories* Aristotle shows, one[g] should not try to show[h] the inadequacy of their[i] opinions and say: why[j] are species better than genera?; for he considers this to be true.[k]

3. Against the second point, we say:[l] even if substantial differences are not contrary to each other, rational and non-rational, accidental differences are still contraries, hot and cold, white and black,[m] which cannot be observed together in one item.[n] Now if it is agreed that these things cannot be together at the same time in the same part, then neither can those things about which we are in doubt, i.e. the rational and the non-rational, be actually observed together in one item because we usually establish disputed items by items taken for granted.[o]

4. Against the third point we shall say[p] that contraries, as you say, are observed in formless matter. But although they are observed in it,[q] they are not actually in it but only potentially. For what do we say about the matter which is in Socrates and about that which is in everything? If that which is in Socrates is

---

[a] There is no **τὸ μέλαν τοῦ λευκοῦ* in the Greek text. [b] Instead of **αὐτὸ εἰς ἀνατροπὴν αὐτῶν λαμβάνητε*, the Greek reads: “consider it good to slip from” (191.11). [c] The Greek reads “a man” (191.12). [d] The Greek adds: “and say that he pronounces strange things.” [e] Instead of “to show by means of other proofs that he,” the Greek reads: “to establish by means of something else that man” (191.14). [f] The Greek adds: “genera and.” [g] The Greek reads: “Aristotle said that Socrates is the principal and first substance, the Platonists” (191.17–18). [h] The Greek reads: “collect” (191.19). [i] The Greek adds: “(I mean the Aristotelians).” [j] There is no **διὰ τί* in the Greek text. [k] Instead of “for he considers this to be true,” the Greek reads: “actually having differences. For the Aristotelians want to make this very point.” (191.20). [l] There is no “we say” in the Greek text. [m] There is no “white and black” in the Greek text. [n] Instead of **ἀδύνατον ὄντα ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ* θεωρεῖσθαι, the Greek reads: “and hot and cold cannot be actually observed together in a genus, I mean in quality” (191.23–24). [o] Instead of this long sentence, the Greek reads: “Now if it is agreed that such things, white and black, hot and cold potentially are observed in genera, and doubt is aroused whether the rational and the non-rational are in genera potentially or actually, it is clear that a disputed item follows an item taken for granted” (191.26–28). [p] There is no “we shall say” in the Greek text. [q] There is no “But although they are observed in it” in the Greek text.

է. քանզի որ ի Սոկրատումն է՝ (16) նա ոչ[1] է ներգործութեամբ ձիոյ եւ շան, բայց (17) զօրութեամբ է ձիոյ եւ շան, իսկ ներգործութեամբ Սոկրատայ: Իսկ (18) եթէ զայն նիւթ ասէք, որ յամենայնումն է, անհնարին է նմա (19) ներգործութեամբ զՍոկրատէս ունել եւ զձին, բայց (20) զօրութեամբ:

5. (21) Իսկ առ չորրորդն ասեմք, թէ ոչ է պարտ տարակուսանօք (22) զտարակուսանս լուծանել. քանզի եթէ տարակուսեմք, եթէ (23) զի՞ է բանական մարդ, ոչ պարտիք ասել, թէ[2] (21) աստուածայինքն բանականք են. քանզի տարակուսի եւ ձեզ (25) ինքեանց, թէ վասն զի ի *տեսութեան*[3] ընդդիմակքն (26) ներգործութեամբ *են*,[4] քանզի ի վերայ անմարմնոցն ասին ընդդիմակքն (27) ազդմամբ տեսանիլ, իսկ ի վերայ մարմնոցն ոչ երբէք: Եւ (28) տարակուսեցաւ ձեզ, եթէ զիա՞րդ համայն բուռն հարկանէ (29) զընդդիմակացն տեսութիւն՝ մարմին գոլով: Զայս (30) տարակուսանս ի լուծումն երկբայեցելոցն ոչ է պարտ ձեզ ածել: Արդ, (31) եթէ զիա՞րդ տեսութիւն զընդդիմակացն համայն բուռն (32) հարկանէ՝ ի մեծամեծս իրողութեանցն ուսցուք:

6. 150 «Զորս եւ որոշելով, այս ինքն սահմանելով ասեն, (2) տարբերութիւն է, որով առաւելու տեսակն քան զսեռն»:[5] Սահմանս այս (3) ոչ է[6] Պորփիւրի, այլ ճեմականացն. վասն որոյ ասաց, թէ (4) ասեն, այլ ոչ թէ ասեմ: «Քանզի մարդն քան զկենդանին աւելի[7] (5) ունի զբանականն»:[8] Աւելիդ ասելով յայտ արար, թէ (6) ներգործութեամբ ունի տեսակն զտարբերութիւն, իսկ սեռն (7) զօրութեամբ: «Զի զկենդանին եւ ոչ մի ինչ ոչ է յայսցանէ»:[9] Այս ինքն, (8) եթէ սեռ ոչ երբէք ոչ ունի, այլ ունի. քանզի երկու (9) բացասութիւնք, որպէս ունիմք ուսանել, մի ստորասութիւն *առնեն*:[10] (10) Այսուհետեւ առակէ զերկուս ձեռնարկութիւնսն զայնոսիկ եւ ասէ. (11) եթէ զօրութեամբ ունի զդոսա, ապա թէ ոչ յոչերբեքէն (12) յոչուրեքէն տեսանին: «Եւ ոչ զամենայն զհակակայսն ունի»:[11] Ասեն (13) ոմանք, եթէ ոչ բարւոք ասաց զամենայն զհակակայսն. որպէս (14) թէ յայտ արար, թէ զոմանս ընդունի: Ոչ բարւոք մեղադրեն իմաստասիրիս. վասն զի ցուցեալ է Արիստոտէլի (16) զայսպիսիս զանտարորոշս նախադասութիւնս հանգիտակարողս գոլ (17) մասնականաց:

[1] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + երբէք. [2] P242 // alii + վասն զի. [3] M1746, P240, M1716, M2326 // A, Ven., P242, M1751, M1766 տեսութեանց. [4] P242 // A, Ven., M1746, M1766, P240 om. // M1716, M2326 + թէ զաւրութեամբ. [5] Porph., *Isag* arm., 143. [6] P242, P240, M2326, M1716 + իւր. [7] M1746, M1766, M1751 առաւել. [8] Porph., *Isag* arm., 143. [9] Porph., *Isag* arm., 143: զի կենդանին եւ ոչ մի ինչ ոչ է յայսցանէ. [10] M1753 // A, Ven., P240, M1751, M1766 առնէ // M1746, P242, M2326, M1716 առնել. [11] Porph., *Isag* arm., 143.

not actually the matter of a horse and a dog, then it is still potentially that of a horse and a dog but actually that of Socrates. And if you say "the matter[a] which is in everything," it is impossible that Socrates and the horse possess it actually, but [they possess it] only potentially.

5. Against the fourth point we say:[b] one should not solve a puzzle with the help of a puzzle. For if we are[c] puzzled, why man is rational, you[d] must not say that divine entities are rational. For it is a puzzle for you yourself how contraries actually obtain in vision (for it is in the case of the incorporeal items, that contraries are said to be actually observed but never in the case of bodies). And it was a puzzle for you how vision, which is a body, grasps contraries at once. You should not lead this puzzle to the solution of ambiguities.[e] Now the reason why vision grasps contraries at once we shall learn in greater[f] treatises.

6. "Defining them, they say: a difference is that by which a species exceeds its genus." This definition is not Porphyry's, but that of the Peripatetics.[g] That is why he said "they say," instead of "I say."[h,35] "For man surpasses animal by rational and mortal." By saying "surpasses" he indicated that a species actually possesses a difference whereas a genus only potentially possesses it.[i,36] "Animal is neither none of these items." That is "the genus no longer does not possess,[j] but possesses them," for two negations make, as we are going to learn, one[k] affirmation. By this he hints to these two arguments and says that it possesses them potentially, otherwise they are observed from the never and nowhere.[l] "Nor yet does it possess[m] all the opposite differences." Some say that he incorrectly said "nor all the opposite," as if he had indicated[n] that it possesses some.[o] They incorrectly accuse the philosopher, for Aristotle has shown that these indiscriminate premisses[p] are equivalent to particulars.[37]

---

[a] There is no "the matter" in the Greek text. [b] There is no *λέγομεν ὅτι in the Greek text. [c] The Greek reads: "I am" (192.1). [d] The Greek "you" is in the singular, the Armenian is in the plural. [e] There is no *ἀμφιβαλλομένων in the Greek text. [f] The Greek reads "the last" (192.8). [g] There is no "but that of the Peripatetics" in the Greek text. [h] Instead of "That is why he said 'they say', instead of 'I say'," the Greek reads: "he says 'defining them,' and does not say 'I define', in order to show that it is the definition of the Peripatetics" (192.11–12). [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "He says that a species surpasses its genus by the difference because the rational is actually in man and potentially in animal" (192.27–28). [j] The Greek adds "differences." [k] There is no "as we are going to learn, one" in the Greek text. [l] Instead of *δυνάμει ἔχει αὐτά, ἢ ἐκ τῶν μηδαμῇ μηδαμῶς θεωροῦνται, the Greek reads: "the animal possesses them, since they are found from the never and nowhere, and never actually, but potentially" (193.9). [m] The Greek omits *ἔχει from the quotation. [n] The Greek reads: "says" (193.12). [o] The Greek adds: "nor all." [p] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "He would have spoken incorrectly, if Aristotle hadn't shown in many places that such things" (193.12–13).

7. (18) «Այլ, որպէս արժանի առնեն, զօրութեամբ զամենայն (19) *ունել*»:[1] Ոմանք աստուստ ձեռնարկեն ի համաձայնութիւն ածել (20) զԱրիստոտէլ եւ զՊղատոն. զի Պղատոն ներգործութեամբ (21) ասէ ունել զտարբերութիւն, եւ Արիստոտէլ՝ զօրութեամբ: Է (22) ինչ *առաջին զօրութեամբ*,[2] եւ է ինչ երկրորդ զօրութեամբ, (23) զոր եւ միջակ ասեմք. եւ է ինչ առաջին ներգործութեամբ, եւ է (24) ինչ[3] երկրորդ: Առաջին զօրութեամբ ասեմք զմանուկն՝ որ (25) քերթողն *է*,[4] այս ինքն ըստ ճահաւորութեան. զի եթէ ոչ պակասէ (26) ժամանակն, կարող գոյ զամենայն մակացութիւնս ընդունել: (27) Երկրորդ զօրութեամբ ասեմք զայն, որ իրաց ինչ ունակութիւն (28) ունելով՝ ոչ ներգործէ: Իսկ առաջին ներգործութեամբ ասեմք, (29) որ քերթելն կարող գոյ՝ ննջիցէ եւ ոչ կամիցի քերթել: Իսկ 152 երկրորդ ներգործութեամբ ասեմք զքերթողն, որ (2) ներգործութեամբ ուսուցանէ, այս ինքն ըստ պատրաստութեան: Արդ, (3) տե՛ս զի նոյն է երկրորդ զօրութեամբ եւ առաջին (4) ներգործութեամբ. քանզի երկրորդ զօրութեամբ ասեմք զքերթողն (5) ունակութիւն ունել, բայց ներգործել ոչ երբէք: Զնոյն եւ առաջին (6) ներգործութեամբն ունի: Արդ, եթէ նոյն*ք*[5] են երկրորդ (7) զօրութեամբն եւ առաջին ներգործութեամբ, ձայնակից գոն (8) Արիստոտէլ եւ Պղատոն. քանզի ոմն ասէ զերկրորդ զօրութեամբն, եւ (9) ոմն՝ զառաջին ներգործութեամբն, եւ երկոքին ի նոյն ժողովին:

8. (10) Իսկ ոմանք բարւոք ընդդիմանալով ասեն, եթէ նոյն է եւ (11) ունակութեամբ ունել զքերթելն եւ ներգործել քերթողին. զի ի (12) բազում իրս զնոյն ցուցանէ Արիստոտէլ ասելով, եթէ որ (13) ունակութեամբ ոք ունի՝ եւ անմիջաբար ներգործէ.[6] Քանզի ոչ եթէ (14) այլ ասեմ զայն, որ ունակութեամբ քերթող, եւ այլ՝ որ (15) ներգործէն,[7] այլ նոյն ինքն է: Ապա եթէ այսոքիկ այսպէս (16) գոն, այլ է ներգործութեամբ եւ այլ զօրութեամբ. քանզի (17) զօրութեամբ ասէ Արիստոտէլ զայն, որ ոչ եւ ունակութեամբ. (18) վասն զի նա նոյնժամայն ներգործէ: Իսկ Պղատոն (19) զունակութեամբն ներգործութեամբ ասէ: Եւ պարտ է գիտել, եթէ (20) զօրութեամբն, յորժամ ունակութեամբ եղանի, ոչ նոյն (21) մնայ. քանզի մանուկն, որ զօրութեամբ քերթօղն է, յորժամ (22) ունակութեամբ սկիզբն

---

[1] M1746, Porph., *Isag* arm., 143 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ունի. [2] M1746 // alii զօրութեամբ առաջին. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 + առ. [4] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1766 (supra lin.) // A, Ven. om. [5] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1766 նոյն. [6] Scripsi // գործէ. [7] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ներգործութեամբ.

7. "Rather, as they claim, potentially it possesses all."[a],[38] Therefore some undertake[b] to bring Aristotle and Plato to agreement.[c] For Plato says that it possesses a difference actually, and Aristotle, that potentially.[d] There exists potentiality in the first way and in a second way which we call middle, and there exists actuality in the first way and in the second way. We call potentiality in the first way a child who is[e] a grammarian, that is according to his capacity. For, unless falling short of time,[f] he can acquire all knowledge.[g] We[h] call potentiality in the second way someone who possesses a disposition to do something[i] but does not act.[j] And we call actuality in the first way someone who is able to be a grammarian but sleeps and does not want to act as a grammarian.[k] And we call actuality in the second way a grammarian who actually teaches,[l] i.e. with respect to his readiness. Now note that the potentiality in the second way and the actuality in the first way are the same. For we call the grammarian who has a disposition[m] but never[n] acts potentiality in the second way. The actuality in the second way is the same. Now Aristotle and Plato agree that what is potentiality in the second way and what is actuality in the first way[o] are the same. For some call it potentiality in the second way[p] and others, actuality in the first way, and the two are brought together to the same.

8. And some who correctly contradict them, say that having by disposition to act as a grammarian is the same as to act as a grammarian, since Aristotle shows in many places that they are the same: when he claims that whoever has by disposition, he also immediately acts. For I do not call[q] someone who is a grammarian by disposition one person and someone who acts another person, for they are the same. Now, if these things are so, then "actually" is one thing and "potentially" another one. Aristotle calls "potentially" what is not by disposition, for it immediately acts, whereas Plato says that what is by disposition, is actually. One should know that what is potential does not remain the same when it becomes by disposition. For the child who is potentially a

---

[a] There is no *δυνάμει μὲν πάσας ἔχει* in the Greek text. [b] The Greek reads "Some want" (193.20). [c] The Greek adds: "applying such arguments." [d] This sentence is absent from the Greek. [e] Instead of "a child who is," the Greek reads: "as if to say 'a child is potentially'" (193.23). [f] The Greek adds: "the child becomes a grammarian and." [g] The Greek adds: "unless falling short of time." [h] The Greek reads: "they" (193.27). [i] Instead of *ἕξιν πραγμάτων τινων*, the Greek reads: "who already has by disposition to act as a grammarian" (193.26–27). [j] The Greek adds: "i.e. according to his not exercising his activity." [k] The Greek reads: "to interpret" (194.2); it adds: "i.e. with respect to his disposition." [l] Instead of "who actually teaches," the Greek reads: "who interprets and acts" (194.3). [m] The Greek adds: "to act as a grammarian." [n] There is no *ποτέ* in the Greek text; it means; "does not act." [o] There is no "in the second way and what is actuality in the first way" in the Greek text. [p] The Greek reads "last" (194.8). [q] The Greek reads "consider" (194.12).

առնէ ներգործել, ոչ նոյն մնայ: Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

26 (24) Պրակք ԻԶ

1. (25) Աստուստ այլազգաբար *մեկ*[1] սահմանեցելոյ զտարբերութիւն (26) Պորփիւրի: Քանզի ասէ, եթէ «տարբերութիւն է, որ ըստ 154 յոլովից եւ տարբերեցելոց տեսակաւ ի ներում *որպիսիինչէին*[2] (2) *ստորոգի*»:[3] Եւ վասն զի յաղագս ներում որպիսիինչէին կամի (3) ուսուցանել, զայլս՝ որպէս այն ինչ ծանուցեալս՝ ի բաց (4) թողեալս, բե՛ր ըստ սովորութեան, որ ի թողեալսն գոն (5) տարակուսանք, զայնոսիկ լուծցուք: Քանզի ասեն ոմանք, եթէ ոչ (6) բարիոք ասաց «Ըստ յոլովից», քանզի եթէ ըստ յոլովից բերի՝ (7) հասարակութիւն նշանակէ եւ ոչ տարբերութիւն. արդ ամենայն (8) իրօք յոռեպէս բացատրեալ գոյ սահմանդ:

2. (9) Առ որս պարտ է այսպէս պատասխանատրել. եթէ (10) տարբերութեանցն ոմանք *հանրականք են*,[4] եւ ոմանք մասնականք. (11) եւ մասնականք, որպէս յորժամ ասեմք զկնտութիւն ի (12) Սոկրատում. իսկ հանրական, որպէս յորժամ ասեմք զբանականն ի (13) մարդում եւ ի հրեշտակում: Արդ, յաղագս մասնականացն (14) եւ ոչ մի ինչ բան առ յ[5]իմաստասիրացն, բայց յաղագս (15) հանրականացն. արդ սահմանէ Պորփիւրիոս՝ ոչ զմասնականն, այլ (16) զհանուրն. եւ վասն զի ընդհանուր է, վասն այսորիկ ըստ (17) յոլովից *ստորոգի*.[6] վասն որոյ եւ ոչ որպէս տարբերութիւն ըստ յոլովից (18) ստորոգի, այլ որպէս ընդհանուր. զի թէ որպէս տարբերութիւն, (19) պարտ էր[7] եւ ամենայն տարբերութեան ըստ յոլովից (20) ստորոգիլ. քանզի մասնականն Սոկրատում միայն ստորոգի: (21) Եւ յայտ է, թէ ոչ որպէս տարբերութիւն ըստ յոլովից ստորոգի, (22) այլ որպէս ընդհանուր:

3. (23) Դարձեալ տարակուսին եւ ասեն, եթէ նուազ է (24) բացատրեալ սահմանդ. քանզի ոչ բարւոք ասաց «Ըստ յոլովից եւ (25) տարբերեցելոց տեսակաւ», քանզի ստորոգի ոչ միայն (26) տարբերեցելոց տեսակաւ, այլ եւ թուով: Քանզի մտաց եւ հանճարոյ (27) ընդունակն ոչ գոյ ի

---

[1] M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1751, M1766, M1753 // A, Ven. om. [2] P242, M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P240, M1751, M1766 որպիսիինչէն. [3] M1746, M1766, M1751 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716 ստորոգեալ; Porph., *Isag* arm., 143: զանազանութիւն է զյոլովիցն եւ զտարբերեցելոց տեսակաւ ի ներում որպիսիինչէն ստորոգեալն: [4] M1746 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, P240, P242 են հանրականք. [5] P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // M1746 առ ի //A, Ven., P242 յառ. [6] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 բերի. [7] M2326, M1716 // A, Ven., M1746, P242, P240, M1751, M1766 + ապա.

grammarian, does not, when it has begun to act[a] by disposition, remain the same. Here, with the help of God, ends the present exposition.[b]

Lecture 26[c]

1. Since Porphyry has defined[d] the difference for us in another way (for he says: "a difference is what is predicated, in answer to 'What sort of so-and-so is it?', of several items which differ in species"), and since he wants to teach us[e] about "What sort of so-and-so is it?", leaving aside the other items as something known, let us as usual solve the remaining puzzles in the items left aside. For some say that he incorrectly said "of several items," for if what refers to several items indicates common features and not a difference then it is agreed that the definition is set up badly.

2. In answer to this one can defend oneself in the following way: of differences, some are particular and some universal. And particular if, for instance, we mention the baldness of Socrates[f] and universal, if, for instance, we mention the rational in man and in angel. And philosophers have no account concerning particulars but only concerning universals. Now Porphyry defines not the particular difference, but the universal. And because it is universal, for this reason,[g] it is predicated of several items. This is why it is predicated[h] of several items, not as a difference, but as a universal item. For, if [it were predicated[i]] as a difference, also each difference ought to be predicated[j] of several items (for the particular is predicated only of[k] Socrates). And[l] it is clear that it is predicated of several items, not as[m] a difference but as[n] a universal.

3. Again, they are puzzled and say that the presented definition is defective.[o] For he did not correctly say "of several items which differ in species" because it is predicated of items which differ not only in species but also in number. For what is receptive of thought and knowledge does not only belong to[p] items

[a] The Greek reads: "having acquired the acting as a grammarian" (194.17). [b] This sentence is absent from the Greek text. [c] The corresponding Greek chapter is "Lecture 29." [d] The Greek reads: "Porphyry is ready to define" (194.20). [e] The Greek reads: "he teaches us only" (194.23). [f] The Greek reads: "in a body" (194.28). [g] There is no **διὰ τοῦτο* in the Greek text. [h] Instead of **διὰ τοῦτο κατηγορεῖται*, the Greek reads: "of course it is taken" (195.3). [i] The Greek reads: "it were taken" (195.3–4). [j] The Greek reads: "to be taken" (195.5). [k] The Greek reads "belongs only to" (195.5). [l] The Greek adds: "and if it is not taken." [m] The Greek reads: "to be predicated of several items is not of a" (195.6). [n] The Greek reads: "it is the cause of" (195.7). [o] Instead of this sentence, the Greek reads: "Again they criticise the definition and say that" (195.7). [p] The Greek adds "several."

տարբերեցելոցն տեսակաւ, այլ (28) *տարբերեցելոցն*[1] թուով: Քանզի եւ ոչ վերնագոյն գոյացութեան է (29) մտաց եւ հանճարոյ ընդունակն գոլ, վասն զի ոչ ունի պէտս. եւ (30) ոչ դարձեալ յոռեգունին, վասն զի ոչ գոյ կարող: Բարուք (30) տարակուսեցին. Բայց գտանի ի բազում գիրս (31) «Ներածութեանց» Պորփիւրի եւ շաղկապ, որ ունի այսպէս. եթէ 156 «տարբերութիւն է, որ ըստ յոլովից եւ տարբերեցելոց եւ տեսակաւ է». (2) վասն զի եւ շաղկապդ յայտ արար, թէ եւ թուով:

4. (3) Արդ, եկեսցուք *եւ*[2] ի պատմութիւն իմաստասիրիս, որ ի (4) ձեռն երկուց[3] ձեռնարկութեանց ցուցանէ, եթէ ի ներում (5) որպիսիինչէին ստորոգի տարբերութիւն: Որոց առաջինն այսպէս է. (6) ի հարցանելն մերում, թէ որպիսի՞ ինչ մարդ, կամ ձի, կամ (7) արծուի, ոչ պատասխանէ՝ կենդանի, այլ այսպիսի ինչ (8) կենդանի, բանական կամ անբան: Ապա ուրեմն ի հարցմանէ (9) պատասխանին, իսկ ի պատասխանոյն ստորոգութիւն յայտնի: (10) Իսկ երկրորդն է այսպիսի.[4] ամենայն իր ի նիւթոյ եւ ի (11) տեսակէ[5] բաղկանայ, կամ ի *համեմատելոց*[6] նոցին: Իսկ (12) համեմատի նիւթոյ սեռ, իսկ տեսակի, այս ինքն (13) կերպարանի, տարբերութիւն: Արդ, զոր օրինակ նիւթ ի բազումս (14) տարածեալ գոյ, նոյնօրինակ՝ *եւ*[7] սեռ. եւ զոր օրինակ ի վերայ նիւթոյ (15) կերպարանք *գալով*[8] անհատեն զնիւթն եւ յանհունս զնա (16) բաժանեն, ըստ նմին օրինակի տարբերութիւնք ի վերայ սեռի (17) *գալով*[9]՝ անհատեն զնա: Արդ, եթէ համեմատի տարբերութիւն (18) կերպարանի, իսկ կերպարան*ն*[10]՝ որպիսիինչ է,[11] որպէս ասէ (19) Արիստոտէլ ի «Ստորոգութիւնսն», յայտ է, *թէ*[12] եւ տարբերութիւն (20) որակ է, այս ինքն որպիսութիւն:

5. (21) «Բայց *սահմանեն*[13] զնա *եւ*[14] այսպէս»:[15] Պարտ է գիտել, եթէ ի (22) վերայ հինգ բարբառոցդ այդոցիկ երբեմն սահման ասէ (23) Պորփիւրիոս, եւ երբեմն ստորագրութիւն, ուսուցանելով զմեզ, (24) թէ եւ՛ ենթագրութիւն կարող են[16] ասիլ եւ՛ սահման. (25) ենթագրութիւն՝ որպէս

[1] M1746, P242 // A, Ven., M1751, M1766 տարբերութեանցն // P240, M1716 տարբերացն // M2326 եւ. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1751, M1766 om. [3] M1746, P240, M1751 // alii երկու. [4] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + ինչ. [5] M1746, M2326, M1716 ի տեսակէ եւ ի նիւթոյ. [6] Scripsi // համեմատութենէ. [7] P240, M2326 // A, Ven., M1746, P242, M1716, M1751, M1766 om. [8] Scripsi // գոլով. [9] Scripsi // գոլով. [10] M1746, P242. [11] M1746, P242, P240 // alii + է. [12] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1766, M1751 // A, M1716 om. [13] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ենթագրեն. [14] M1746, P242, M2326 // A, Ven., P240, M1716, M1751, M1766 om. [15] Porph., *Isag* arm., 143: Եւ որոշեն զնա եւ այսպէս. [16] M1716, M2326 է // M1766, M1751 գոն.

which differ in species but also to items which differ[a] in number.[39] For being receptive of thought and knowledge does not belong to a higher substance because it does not need it, but neither to an inferior one because it cannot have it. They were right to be puzzled:[b] "but in many copies of Porphyry's *Introduction*[c] the conjunction 'and' is found," and it is as follows:[d] "a difference is[e] [what is predicated] of several items and they differ and in species"—so that the conjunction "and" indicated that [they differ] also in number.[f]

4. Let us move to the interpretation of the philosopher who shows by means of two arguments that the difference is predicated in answer to "What sort of so-and-so is it?" The first of them is this: when we ask, "What sort of so-and-so is man or horse or eagle?"[g] he does not answer[h] "animal," but "this sort of animal, rational or non-rational." Hence, by the question the answer is indicated, and by the answer the predication. And the second one is the following: every object is constituted of matter and form or of items analogous to them.[i] A genus is analogous to matter, and the difference to form, i.e. to appearance.[j] Now matter is unfolded in many things,[k] as is genus. And as forms, when added to matter,[l] individualise matter and divide it[m] *ad infinitum*, so differences, when added to a genus,[n] individualise it.[o] Now if a difference is analogous to a form, and a form is "What sort of so-and-so?" as Aristotle says in the *Categories*, it is clear that difference, too, is a quality, i.e. a "being of what kind."[p]

5. "They also define it thus." One should know[q] that, with respect to these five terms, Porphyry sometimes says definition and sometimes delineation,[r] teaching us that they can be called both delineation and definition. Delineation, with

---

[a] There is no "which differ" in the Greek text. [b] The Greek reads: "such people say correctly" (195.14). [c] There is no "of Porphyry's *Introduction*" in the Greek text. [d] There is no **ἔχων οὕτως* in the Greek text. [e] There is no **ὅτι διαφορά ἐστι* in the Greek text. [f] Instead of "so that the conjunction 'and' indicated that [they differ] also in number," the Greek reads: "so that it is implied 'in number'" (195.15–16). [g] There is no **ἄνθρωπος ἢ ἵππος ἢ ἀετός* in the Greek text. [h] The Greek reads: "one does not answer, saying" (195.16). [i] The Greek reads: "to matter and form" (195.23). [j] "I.e. to appearance" is an exegetical addition of the translator; the word տեսակ used here to render μορφή, is the common equivalent of εἶδος. [k] There is no **ἐν πολλοῖς* in the Greek text. [l] There is no **τῇ ὕλῃ* in the Greek text. [m] The Greek reads: "unfold it" (195.26). [n] There is no "when added to a genus" in the Greek text. [o] The Greek reads: "the genus which is being unfolded" (195.27). [p] Arist., *Cat.*, 10a11–14. The same Greek expression ποιόν τι, is rendered literally, by որպիսիինչ in the first case, and by the doublet որակ, այս ինքն որպիսութիւն in the second; the first word is a Graecism, the regular equivalent of ποῖον in the sense "quality," while the second is its explanation, another, more understandable Graecism of an earlier stage. [q] The Greek reads: "we have often shown" (195.31). [r] Instead of **ἐπὶ τὰς πέντε τοιαύτας φωνάς ποτὲ μὲν ὁρισμὸν λέγει ὁ Πορφύριος, ποτὲ δὲ ὑπογραφήν*, the Greek reads: "he says that these terms sometimes are delineated and sometimes defined" (195.31–32).

առ իրս, իսկ սահման՝ որպէս առ կալմունս (26) իրաց, զոր առ միմեանս *ունին*:[1] (27) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

27 (28) Պրակք ԻԷ

1. (29) Աստանօր դարձեալ այլազգաբար բացատրէ մեզ (30) զենթագրութիւն տարբերութեան, ասելով, եթէ «տարբերութիւն է (31) անջատելն բնաւորեալ[2] զընդ նոյն սեռիւ»:[3] Եւ պարտ է յաւելուլ, (32) եթէ գոյեղաբար, եւ բարւոք է բացատրութիւն սահմանիս. 158 քանզի յայտնէ, եթէ տարբերութիւն է, որ անջատէ զայնս, որք (2) ընդ նովին սեռիւ են՝ բանականն եւ անբանն, մահկանացուն եւ (3) անմահն: Եւ այլազգաբար դարձեալ բացատրէ, եթէ (4) «տարբերութիւն է, որով իւիք տարբերէ իւրաքանչիւր»:[4] Աստուստ (5) խնդրեն ոմանք,[5] եթէ ընդէ՞ր զտարբերութիւն միայն (6) քառակի ենթագրեաց: Յաղագս որոց ասեմք, եթէ ոչ մի ոք ի (7) սահմանացդ ընդ թախանձութեան[6] մեղադրանօք անկանի, (8) քանզի ամենեքեան կարեւոր բացատրեցան:

2. (9) Արդ, առաջինն պարունակէ զբաժանականսն եւ (10) զբաղկացականսն տարբերութիւնս. քանզի ասէ, թէ «որով առաւելու (11) տեսակն, քան զսեռն»:[7] Եւ արդ, ի յայտնելն՝ թէ զոն ի սեռում (12) տարբերութիւնք, զբաժանականսն նշանակեաց. Քանզի ի (13) սեռում տարբերութիւնք բաժանականք են: Իսկ ի յայտնելն՝ ի (14) տեսակում զտարբերութիւնս, զբաղկացականսն նշանակեաց. (15) քանզի բաղկացականք տեսակացն են: Այս *է*[8] առաջին (16) ենթագրութիւն տարբերութեան, *յ*որ բաժանէ[9] երկրորդ եւ երրորդ:

3. (17) Երկրորդ զբաղկացականսն յայտնելով, քանզի յասելն (18) «Ըստ յոլովից եւ տարբերեցելոց տեսակաւ զբաղկացականսն» (19) յայտնեաց. քանզի որ ի տեսակսն ստորոգին տարբերութիւնք՝ (20) բաղկացականք են: Իսկ երրորդ զբաժանականսն պարունակէ. (21) քանզի ասէ, եթէ «տարբերութիւն է անջատելն բնաւորեալ (22) զայնս, որք ընդ նոյն սեռիւ են գոյեղաբար»: Եւ յայտ է, թէ (23) անջատելն ասել՝ զբաժանականսն նշանակեաց:

---

[1] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A ունի. [2] M1716, M2326, M1751 բնաւորել. [3] Porph., *Isag* arm., 144: տարբերութիւն է, որ մեկնելն բնաւորեալ է զընդ նոյն սեռիւ. [4] Porph., *Isag* arm., 144. [5] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 + ասելով. [6] Cf. Dav., *in APr*, 54: Կրթեա զքեզ յինքեան կոչեցելովն առ ի բազմաց թախանձութիւն. The citation is from Plato, *Parmenides* (135d): γύμνασαι μᾶλλον διὰ τῆς … καλουμένης ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀδολεσχίας. [7] Porph., *Isag* arm., 143. [8] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [9] M1746 // A, Ven., P240, P242, M1716, M2326, M1766, M1751 որ բաժանեցան.

respect to things, and definition with respect to the relation which the things have to each other.[a,40] Here, with the help of God, ends the present exposition.[b]

Lecture 27[c]

1. Here again he presents us with the definition of the difference in another way, saying:[d] "A difference is what is of a nature such as to separate items under the same genus." And one should add:[e] substantially; thus the presentation of the definition[f] is correct. For he indicates that a difference separates items under the same genus, rational and non-rational, mortal and immortal.[g] And again, he presents it in another sense: "A difference is that by which each type of thing differs." Therefore some ask: why did he delineate only[h] the difference in four ways? About this we say that[i] none of the definitions falls under the accusation of being superfluous, for it was necessary to present all of them.

2. For the first contains divisive and constitutive differences. For he says: "by which[j] a species exceeds its genus." And now, by indicating that there are differences in a genus, he meant the divisive ones (for the differences in a genus are divisive). And by indicating differences in a species he meant the constitutive ones, for the constitutive differences belong to the species. This is the first definition of the difference, which the second and the third one share.[k]

3. The second one indicates the constitutive [differences], for by saying "of several items which differ in species," it indicated the constitutive one. For the differences which are predicated in a species are constitutive. And the third one contains the divisive [differences], for it says: "A difference is what is of a nature such as to separate substantially items under the same genus." And it is clear that by saying "separate" it meant the divisive [differences].[l]

---

[a] Instead of the passage starting with "teaching us …," the Greek reads: "and we have learnt why" (195.32). For կալուածն—"relation" see Porph., *Isag*, 1.20–21: ἀφ' ἑνὸς σχέσεως—Porph., *Isag* arm., 134: ի միոջէ կալմանէ: [b] This sentence is absent from the Greek text. [c] The corresponding Greek chapter is "Lecture 30." [d] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: "Porphyry is equally ready to present the difference and says that" (196.17). [e] The Greek reads: "and he adds" (196.18). [f] The Greek reads: "the definition" (196.19). [g] The Greek reads: "from non-rational … from immortal." [h] The Greek reads: "why did he present" (196.22). [i] Instead of "About this we say that," the Greek reads: "and the question can be solved thus" (196–197). [j] The Greek omits *ᾗ from the qiotation. [k] The Greek is shorter: "the second and the third shared in the first one" (197.7). [l] The Greek sentence is: "And it is clear that what separates divides" (197.12).

4. (24) Իսկ չորրորդ զընդհանրական եւ զպարզ տարբերութիւն (25) յայտնէ. եւ մի ոք կարծեսցէ, եթէ որովհետեւ ի վերջէ (26) բացատրեցաւ եւ յիւրմէ ներգործութենէ նմանաբար ընկալաւ (27) զանուանակոչութիւն, նուազագոյն ինչ է նախաասացելոցն,[1] (28) լաւագոյն է, քան զայլ երիսն եւս, որպէս *եւ*[2] իւր Պորփիւրի թուի, (29) քանզի զառաջին ենթագրութիւն ոչ ընդունի. քանզի ասէ, թէ (30) որպէս ասեն: Իսկ զերկրորդն յոռի գոլ մեք ցուցաք, թէպէտ եւ (31) զեւն շաղկապ առնու. քանզի երբեմն տարբերեցե-լոց (32) տեսակաւ, եւ երբեմն թուով, որ է անվայելուչ սահմանի[3] երբեմն այսպէս եւ երբեմն այնպէս: Իսկ 160 երրորդ*ն*[4] նուազ գոյ, քանզի ասացաք, եթէ պարտ է յաւելուլ (2) զգոյեղաբարն: Իսկ չորրորդն յայսպիսեաց ինչ ոչ ունի, այլ (3) զամենայն տարբերութիւն յայտնէ:

5. (4) Արդ, ասացեալք[5] ի չորիցս սահմանացս (5) զիւրն, յայլ խնդիր զբանն ուղղեսցուք. քանզի խնդրի, թէ (6) վասն է՞ր յաւել զգոյեղն յերրորդ սահմանն: Բայց ինքն իսկ (7) Պորփիւրիոս ասէ, եթէ զգոյեղն պարտ է յաւելուլ, զի (8) զգոյեղագոյնն յայտնեսցուք. վասն զի եւ պատահականք[6] (9) տարանջատեն զընդ նոյն սեռիւ. քանզի նաւելն (10) տարանջատէ զմարդն[7] յայլոց կենդանեաց, եւ *ծիծաղականն*[8] եւ (11) լայնեղունկն. վասն զի այսոքիկ ի վերայ մարդոյ ասին:

6. (12) Աստուստ դարձեալ երկու[9] տարակուսանս վերաբուսանին (13) մեզ, այս ինքն խնդիրս, որոց առաջինն այսպիսի ինչ է. (14) *ի*[10] խնդիրս ասեն թէ զիա՞րդ մարդոյ միայն գոյ նաւելն, քանզի (15) եւ այլ կենդա-նիքն լողել գիտեն: Առ այսորիկ ասեմք այսպէս. (16) ոչ ասէ Պորփիւրիոս զնաւելն լողել, այլ զհիւսնելն նաւել. (17) քանզի հիւսնելն մարդում միայն գոյ:

7. (18) Աստուստ դարձեալ *այլ կծուագոյն*[11] տարակուսութիւն զմեզ (19) ընդունի, քանզի ասեն. եթէ զնաւելն հիւսնել ասէ (20),[12] վասն է՞ր զհիւսնելն պատահումն ասէ եւ ոչ գոյեղ. եւ զի (21) հիւսնելն գոյացութիւն մարդոյ է, սահմանք մարդոյն (22) յայտնեն, քանզի ասեմք՝ կենդանի բանաւոր, մահկանացու, մտաց (23) եւ մակացութեան ընդունակ. իսկ կարելն հիւսնել մասն է (24) ընդունականին, քանզի ամենայն մարդ

---

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. + այլ. [2] P242, P240, M2326, M1716 // A, Ven., M1746, M1751, M1766 om. [3] M1746, P240 // A, Ven., M1716, M2326, P242, M1766 + քանզի ոչ (33) վայել է սահմանի. [4] M1751, P242, P240 // alii երրորդ. [5] M1746, P240 // A, Ven., M1716, M2326, M1766, M1751, P242 + զիւրաքանչիւր ուրուք. [6] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + տարբերութիւնք. [7] M1746, P242, M1766, M1751. [8] M1746 // alii ծիծաղելն. [9] Corrected in A // Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 երկրորդ. [10] M1746, P240, M2326, M1716, M1766, M1751 // A, Ven., P242 om. [11] P242 // A, Ven., M1746, P240, M1751, M2326, M1716, M1766 երկրորդ. [12] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + Պորփիւրիոս.

4. And the fourth indicates the difference in general. And let nobody think that, because it was presented in the end and received its name from its activity by likeness,[a] it is the shortest compared with those discussed earlier; for it is better than the other three, as it also seems to Porphyry himself. For he does not accept the first definition, for he says: “as they say.” And we have shown that the second [definition] is a bad one, even if it contains the conjunction “and.” For sometimes[b] “which differ in species” and sometimes “in number.” It is unfitting[c] for a definition sometimes to be such and sometimes such. And the third is defective, for we have said that it is necessary to add[d] “substantially.” And the fourth has none of these [deficiencies] but indicates every difference.

5. Having said what belongs to each definition, let us move to another examination. For it is asked, for what reason he added “substantially” to the third definition. For Porphyry himself says that one should add “substantial” so that we indicate more[e] substantial [differences]. Because also accidental [differences] distinguish items under the same genus. For sailing distinguishes man from other animals, and laughing and being flat-nailed. For they are said with respect to man.

6. From this, again[f] two puzzles arise for us, i.e. examinations, the first of which is this. They ask why sailing is only said of man, for[g] also other animals know how to swim. Against this we say the following: Porphyry does not call sailing swimming, but [he calls] sailing[h] doing a joiner’s work. For a joiner’s work only belongs to man.

7. From this, again,[i] an even more bitter puzzle occupies us. For they say: if[j] he calls swimming a joiner’s work:[k] for what reason does he call a joiner’s work an accident and not something substantial? And that a joiner’s work is the substance of man is clear from the definition of man: for we say:[l] “rational mortal animal, receptive of thought and knowledge.” For the ability to do a

[a] Instead of “received its name from its activity by likeness,” the Greek reads: “received the constitution from its name” (197.13–14). “A difference is that by which each type of thing differs” is meant. The interpretations of both versions point to the etymological connection of “difference” and “differs.” [b] The Greek adds: “it indicates that a difference is predicated of items.” [c] Instead of *ὅ ἐστι ἀπρεπὲς, the Greek reads: “it means incorrectness” (197.19). [d] The Greek adds: “to it.” [e] The Greek adjective (197.25) is not in comparative form. [f] There is no *πάλιν in the Greek text. [g] The Greek adds: “they say that we see that.” [h] There is no “sailing” in the Greek text. [i] There is no *πάλιν in the Greek text. [j] The Greek adds: “you say that.” [k] The Greek adds: “there will be another puzzle.” [l] There is no “for we say” in the Greek text.

ընդունակ է (25) հիւսնութեան: Իսկ եթէ մասն է ընդունականին՝ մակացութիւն ոմն է, (26) եւ յայտ է, թէ գոյացութիւն *է*.[1] քանզի մասունք գոյացութեան (27) գոյացութիւն են, որպէս ասէ Արիստոտէլ ի «Ստորոգութիւնս»: (28) Արդ, զիա՞րդ զնաւելն պատահումն ասէ Պորփիւրիոս:

8. 162 Առ այսորիկ այսպէս *պարտ է ասել*,[2] եթէ է ինչ առաջին, եւ (2) է ինչ երկրորդ: Առաջին՝ մարդ, երկրորդ՝ այսպիսի ինչ մարդ, (3) որգոն՝ քերթօղ, կամ կարճ, կամ երկայն: Եւ է ինչ դարձեալ (4) որ ըստ ինքեան է, եւ է որ ըստ պատահման: Եւ ըստ ինքեան՝ (5) կենդանին, իսկ ըստ պատահման՝ սպիտակն: Արդ, եթէ (6) այսոքիկ այսպէս, եթէ մարդ առաջին է, իսկ քերթօղն գոլ՝ (7) երկրորդ, արդ, ուշ ունելով երկրորդին, Պորփիւրիոս ասէ (8) մակագոյեղս զայսպիսիս, որպէս երկրորդ ինչ մարդոյն. (9) քանզի զերկրորդ[3] մարդոյն եւ կամ կենդանոյն (10) մակագոյեղս կոչեն: Եւ պարտ է գիտել, եթէ սահմանս այս ոչ նշանակէ (11) զաննմանասեռսն, *այլ ընմանասեռսն*,[4] քանզի յասելն «զընդ նոյն սեռիւ»,[5] (12) զայս նշանակեաց:

9. (13) Արդ երկուս եւս տարակուսանս տարակուսեալ՝ (14) դադարեցուսցուք զյաղագս այսոցիկ զխնդիրն: Նախ եթէ մինչ (15) փաղանունքն տան անուան եւ իրի հաղորդութիւն, եւ ամենայն ոք (16) ասէ փաղանունաբար ստորոգիլ զտարբերութիւնս տեսակացն, (17) զի՞ ոչ տան տեսակացն եւ անուան եւ իրի հաղորդութիւն, այլ (18) իրի միայն. քանզի ոչ ասեմք զանբանութիւն բանական, եւ (19) զմահկանացուն *մահկանացութիւն*:[6] Առ այսորիկ ասեմ, եթէ որ (20) փաղանունաբար ստորոգին՝ երկակի են. են որք անուան եւ (21) իրի տան, որպէս կենդանին մարդոյն. եւ են որք իրի միայն, (22) որպէս *տարբերութիւնք*:[7] Ապա ուրեմն այլ է տարբերութիւն եւ (23) այլ՝ տեսակ: Քանզի եւ որ անջատին՝ այլ է այնմ, որ (24) անջատեն զնա. արդ, որ անջատեն՝ տարբերութիւն է, իսկ որ (25) անջատին՝ տեսակք: Ապա ուրեմն ամենայն իրօք այլ է (26) տարբերութիւն եւ այլ՝ տեսակ:

10. (27) «Բայց ենթագրեն զայսպիսի տարբերութիւն*ս*[8] եւ այսպէս. (28) տարբերութիւն է անջատելն բնաւորեալ զընդ նոյն սեռիւ»:[9] (29) Զայս

[1] M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1766, M1751 // A, Ven. om. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. ասել պարտ է. [3] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. + մարդ. [4] Ven., M1746, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, P240, P242 om. [5] Porph., *Isag* arm., 144. [6] M1766, M1751 // M1746, P242, P240, M2326, M1716 անմահութիւն // A, Ven. զանմահութիւն. [7] Ven., M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1766, M1751 // A տարբերութիւն. [8] M2326 // alii տարբերութիւն. [9] Porph. *Isag* arm., 144: Բայց ենթագրեն զայսպիսի տարբերութիւնս եւ այսպէս. տարբերութիւն է, որ մեկնելն բնաւորեալ է զընդ նոյն սեռի.

joiner's work is a part of the receptive, for every man is receptive of a joiner's work. And if it is part of the receptive, it is some knowledge,[a] and it is clear that it is a substance. For parts of a substance are substance as Aristotle says in the *Categories*.[b] Now why does Porphyry call swimming an accident?

8. One should say to[c] this the following: there is something first and there is something second. First is man, second is such a man, for example, a grammarian, short, tall. And some hold in their own right and some by[d] accident. Animal holds in its own right, white[e] is by[f] accident. Now if this is so, if man is the first and being a grammarian is the second, then Porphyry attending to the second, calls such items post-substantial, as something secondary to man,[g] for what is secondary to man and[h] animal, they call[i] post-substantial. And one should know that this definition does not indicate non-co-generic but co-generic [differences]. For he indicates this by saying "under the same genus."[41]

9. Having been puzzled by two more puzzles,[j] let us stop the examination of such things.[k] First if synonyms give a share of the name and subject matter—and everybody[l] says that differences are predicated of species synonymously—why do they[m] not give to the species both a share of the name and the subject matter, but only of subject matter? For we neither call rationality[n] rational nor mortality mortal.[42] Against these I say that[o] the items which are predicated synonymously[p] are twofold. Some give a share of name and subject matter, as animal to man, and some only of the subject matter like differences. Therefore,[q] a difference is one thing and a species another. For what is separated is other than what separates; now what separates is a difference and what is separated, a species.[r] So it is agreed that a difference is one thing and a species another.[43]

10. "They also delineate these sorts of differences thus: a difference is what is of a nature such as to separate items under the same genus." He presents the

---

[a] Instead of "it is some knowledge" the Greek reads: "doing a joiner's work belongs to knowldge" (198.6). [b] Arist., *Cat*, 3a29. [c] The Greek reads: "answer in favour of" (198.9). [d] There is no **κατὰ τό* in the Greek text; cf. Porph., *Isag*, 9.11 αἱ μὲν ὑπάρχουσι καθ' αὑτάς, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός. [e] The Greek adds "laughing." [f] There is no **κατὰ τό* in the Greek text. [g] There is no "secondary to man" in the Greek text. [h] There is no "to man and" in the Greek text. [i] The Greek reads "are" (198.15). [j] Instead of "by two more puzzles," the Greek reads: "in two things" (198.19). [k] Instead of **τὸ περὶ τούτων ζήτημα*, the Greek reads: "the account up to these things" (198.19). [l] The Greek reads: "in every case" (198.20). [m] The Greek reads: "differences" (198.22). [n] The "non-rationality" of the Armenian version is a corrupt reading; the "rationality" (198.23) of the Greek text is correct. [o] The Greek reads: "one can say thus" (198.24–25). [p] There is no **κατηγορούμενα συνωνύμως* in the Greek text, it reads: "the synonymous items" (198.25). [q] The Greek adds: "we have a corollary that." [r] Instead of **τὸ οὖν χωρίζον ἡ διαφορά ἐστι, τὰ δὲ χωριζόμενα τὰ εἴδη*, the Greek reads: "a difference separates species" (198.29).

սահմանի պակասութիւն յետ սակաւի միոյ բացատրէ 164 ասելով: «Եւ առարտագործելով զյաղագս տարբերութեան մի (2) զվայրապար դէպն ասել անջատողացն զընդ նովին սեռիւ (3) գոլ տարբերութիւն»:[1] Որոց շարադրութիւն նշանակէ զայս, (4) թէ ոչ զվայրապար անջատողն զընդ նովին սեռիւ պարտ է (5) ասել տարբերութիւն, այլ զգոյեղաբարն անջատող, զոր (6) Պորփիւրիոս «որ ի գոլն բաղարկոցէ»,[2] *քանզի զայս ասելովն*[3] (7) զգոյեղ տարբերութիւն նշանակեաց: «Եւ (8) զզինչէրն գոլ»:[4] Այս արիստոտէլական առբայութիւն ի վերայ (9) գոյեղիցն ասացեալ: «Եւ որ իրին է մասն»:[5] Բարւոք ասէ. զի (10) բանականն մասն է մարդոյ, քանզի բաղարկոցի ի սահման (11) մարդոյ: «Քանզի ոչ եթէ *բնաւորելն*[6] նաւել՝ տարբերութիւն[7] (12) մարդոյ, թէպէտ եւ յատուկ մարդոյ»:[8] Այս ինքն, թէ պարտ է (13) առադրել ի սահմանդ զգոյեղաբարն. քանզի թէ ոչ առադրեմք (14) զգոյեղաբարն, գտանեմք պարունակեալ եւ զյատուկն, քանզի (15) եւ յատուկն մարդոյ որոշէ զնա ի ձիոյն, եւ յատուկն ձիոյն՝ (16) որոշէ զնա[9] յայլոց կենդանեացն: Իսկ այսպիսիք ոչ են նշանականք (17) գոյացութեան, ոչ մարդոյն եւ ոչ այլոց կենդանեաց:

---

[1] Porph., *Isag* arm., 144: Եւ առարտագործելով զյաղագս տարբերութեան, մի զդէպն ասել զմեկնողացն զընդ նովին սեռիւ գոլ տարբերութիւն. [2] Porph., *Isag* arm., 144. [3] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ասաց. քանզի ասելովն որ ի գոլն բաղարկոցէ. [4] Porph., *Isag* arm., 144. [5] Porph., *Isag* arm., 144. [6] M1746, M2326, M1716 // A, Ven., Porph., P242, P240, M1766 բնաւորեալն. [7] M1746 // A, Ven., Porph., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + է. [8] Porph., *Isag* arm., 144. [9] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om.

deficiency of this definition, after a while, saying:[a] "Elaborating on the topic of differences, they say that not just anything which happens to separate items under the same genus is a difference." The composition of the words said means the following:[b] not that which happens to separate items under the same genus must be called a difference but only that which separates them substantially. For by saying "but rather something which contributes to their being," Porphyry signified the substantial difference.[c] "Of what it is to be." This Aristotelian designation is said about what is substantial. "Which is a part of the object."[d] He correctly says this, for the rational is part of man, and it contributes to the definition of man. "For being of a nature such as to sail is not a difference of man even if it is a property of man." That is: one should add to the definition[e] "substantially," for if we do not add "substantially," we will find that also the property is included. For both the property of man distinguishes him from horse and the property of horse distinguishes it from other animals.[f] And such items are not indicative of substance—neither that of man nor that of other animals.[g,44]

---

[a] Instead of "after a while, saying," the Greek reads: "I mean the 'substantially; after the presentation of the following definition" (199.9). [b] Instead of **ὧν σύνταξις σημαίνει τοῦτο ὅτι*, the Greek reads: "such is the composition and the meaning is as follows, they say" (199.12). [c] Instead of **ὃ ὁ Πορφύριος* "Ἀλλ' ὅπερ εἰς τὸ εἶναι συμβάλλεται"· *τοῦτο γὰρ εἰπὼν τὴν οὐσιώδη διαφορὰν ἐδήλωσε*, the Greek reads: "And he indicates this by the following: 'but rather something which contributes to their being' " (199.14–16). [d] The Greek adds: "and contributes to the definitions." [e] There is no "to the definition" in the Greek text. [f] Instead of "from horse and the property of horse distinguishes it from other animals," the Greek reads: "from the others. For if you mention man as being of such a nature as to be a grammarian, you distinguish him from other animals, and if you mention horse as of such a nature as to neigh, you distinguish it from other animals" (200.2–3). [g] Instead of **σημαντικὰ οὐσίας οὔτε ἀνθρώπου οὔτε τῶν ἄλλων ζῴων*, the Greek reads: "completive of such species" (200.4).

(18) ՅԱՂԱԳՍ ՅԱՏԿԻ[1]

28 (19) Պրակք ԻԸ

1. (20) Զմիահամուռ փոփոխմունս ոչ միայն յիրս, այլ *եւ*[2] ի ձայնս (21) սխալ գոլ ծանուցեալ, Պորփիւրիոս չուել ի պատահմունս (22) կոյս հեղգացաւ. քանզի պատահմունքն մակագոյեղ*ք*[3] գոլով, (23) միահամուռ ի գոյեղից անմիջակաբար ի մակագոյեղս *գալ*[4] ոչ (24) էր կարողութիւն: Յիրաւի ուրեմն ապա ի յատուկն[5] (25) խաղաց. վասն զի որչափ ինչ ի մակագոյեղսն հասեալ է, գոյեղ 166 գոյ յատուկն: Այս առաջին պատճառ,[6] թէ վասն է՞ր (2) զյատկէ բուռն եհար Պորփիւրիոս:

2. (3) Երկրորդն այսպիսի ինչ է. յատուկն ի միջի (4) տարբերութեան եւ պատահման տեսանի, վասն զի երբեմն գոյեղաբար (5) առնու, եւ երբեմն մակագոյեղաբար: Գոյեղաբար, *որպէս*[7] յորժամ (6) ասես՝ մտաց եւ հանճարոյ ընդունակ, որ է յատուկ մարդոյ. (7) իսկ մակագոյեղաբար առնու՝ որպէս յորժամ ասես (8) զծիծաղականն յատուկ գոլ մարդոյ, քանզի պատահումն է: Եւ արդ, (9) եթէ այսոքիկ այսպէս գոն, յիրաւի ուրեմն ապա (10) նախադասեաց զյատուկն պատահման:

3. (11) *Եւ*[8] երրորդ պատճառն այսպիսի ինչ է. պարտ է[9] յատկին (12) յառաջ քան զչորս բարբառսն *նախադասել*:[10] Քանզի եթէ ի (13) ձեռն ենթագրութեանց ուսուցանէ զսեռս, եւ զտեսակ, եւ (14) զտարբերութիւն, իսկ ենթագրութիւնք ի հակադարձից յատկիցն (15) ամենայն իրօք առնուն, ապա ուրեմն պարտ էր նախ եւ (16) առաջին յաղագս յատկիցն բուռն հարկանել, եւ ապա յաղագս (17) սեռի ուսուցանել. այլ

---

[1] A // Ven. Յաղագս յատկի վերլուծութիւն ի Դաւթէ // M1746 Յաղագս յատկի հանդերձ աստուծով // M1751, M1766 Յաղագս յատկի վերլուծութիւն ի Դաւթէ փիլիսոփայէ // M1716, M2326 Ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով առաջիկայ պրակք (տեսութիւն) // M242 Ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով եւ առաջիկայ տեսութիւնս յաղագս յատկի // P240 Ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով յաղագս յատկի. [2] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 // A, Ven., M1766 om. [3] M1746 // alii մակագոյեղ. [4] Scripsi // գոլ. [5] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + կոյս. [6] M1746, P242, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 + է. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [8] P240. [9] M1746 // էր. [10] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. նախադասել.

About the Property

Lecture 28[a]

1. After having recognised that complete change fails not only in objects, but also in words, Porphyry abstained from moving to the accidents.[b] For since accidents are post-substantial, one could not all at once move immediately from the substantial items to the post-substantial.[c] Hence he reasonably moved to the property, because in so far as it extends to[d] the post-substantial, property[e] is a substantial item. This is the first reason why Porphyry dealt with the property.[f]

2. The second is this: property is observed to be[g] between difference and accident, for it is sometimes taken to be substantial, sometimes to be post-substantial. Substantial, as when you say "receptive of thought and knowledge" which is proper of man.[1] And it is taken to be post-substantial, as when you say that laughing is proper of man since it is an accident.[h] Now if this is so, then it is correct he put property before accident.[i]

3. And the third reason is the following: property ought to precede the four[j] terms. For if he teaches about genus and species and difference[k] by delineations, and if delineations are in every case taken from converted properties,[l] it is agreed that it was first of all[m] necessary to treat property, and then to teach us[n] about the genus. But since they are substantial, for this reason,

---

[a] The corresponding Greek chapter is "Lecture 30." [b] Instead of this sentence, the Greek reads: "Complete changes since they recognise that they fail not only in objects but also in words, averted Porphyry from moving to accidents" (200.10–11). [c] Instead of *ἀπὸ τῶν οὐσιωδῶν *ἀμέσως εἰς ἐπουσιώδη ἔρχεσθαι*, the Greek reads: "they could not newly accept the teaching about substantial items" (200.12–13). [d] There is no **διήκει* in the Greek text. So its meaning is: "as much as it is substantial among the post-substantial items." [e] There is no "property" in the Greek text. [f] The Greek reads: "moved to property after the difference." [g] The Greek reads: "lies" (200.17). [h] The Greek reads: "a post-accident" (200.22). [i] Instead of *προέταξε τὸ ἴδιον τοῦ συμβεβηκότος, the Greek reads: "property ought to precede accident" (200.23). [j] The Greek reads: "ought to be put in front of the five" (200.24). [k] There is no "and difference" in the Greek text. [l] The Greek reads: "And a delineation is a converted property" (200.26). [m] The Greek reads: "prior to genus" (200–201). [n] There is no **διδάσκειν* in the Greek text.

վասն զի նոքա յատկեղք են, վասն (18) այսորիկ թոյլ ետ նոցա նախադասիլ յաղագս (19) պատուականութեան, իսկ մակագոյեղիցն՝ վասն զի հանգիտապատիւք են՝ (20) եւ ոչ երբէք:

4. (21) Արդ, ուսեալք զնախադասութեանցն բան, բե՛ր (22) այսուհետեւ ի նորին վարդապետութիւն խաղասցուք: Բայց նմանապէս (23) եւ աստանօր ըստ արիստոտէլականացն բացորոշութեանց (24) զհոմանունութիւն տարորոշեսցուք, եւ յաղագս որոյ (25) նշանակութեան է մեզ բանն. եւ այսպէս ապա ի նորին (25) վարդապետութիւն խաղասցուք:

5. (27) Արդ ասի յատուկն քառակի. կամ ամենայնում տեսակում, (28) որպէս երկոտանին գոլ. եւ կամ միայնում տեսակում, որպէս (29) կնդութիւն. քանզի մարդում միայնում *գոյ*[1] կնդութիւն. կամ (30) ամենայնում եւ միայնում, բայց ոչ միշտ, որպէս ալեւորելն.[2] 168 քանզի ամենայնում մարդում եւ միայնում է ալեւորելն ոչ (2) պակասելով ժամանակին. կամ ամենայնում եւ միայնում եւ միշտ, (3) որպէս ծիծաղականն. քանզի միայնում մարդում, եւ (4) ամենայնում յատուկ գոյ եւ միշտ: Բայց ասացաք ամենայնում (5) տեսակում գոլ զերկոտանին՝ առ որոշումն աննմանասեռից.[3] (6) զի մի առցէ երկոտանին զՍոկրատէս եւ զՊղատոն միայն, այլ (7) եւ *զհաւ*:[4] *Իսկ*[5] յերկրորդումն ասացաք միայնում, վասն (8) հոմասեռիցն.[6] քանզի մարդում միայնում է կունտն գոլ՝ յայլոց (9) կենդանեաց: Իսկ այլքն ամենայն յայտնիք են, քանզի (10) ամենայնում մարդում եւ միայնում է ալեւորիլն եւ ծիծաղականն. այլ (11) ոմն ոչ միշտ՝ որպէս ալեւորիլն, իսկ միւսն միշտ՝ որպէս (12) ծիծաղականն: Եւ տե՛ս, զիա՞րդ ի նուազագունէն ի յայտնագոյն[7] (13) յատուկն խաղաց կարգաւորութիւնս: Քանզի ամենայնում (14) տեսակում գոլ յատուկ զրէ թէ ոչ էր յատուկ, քանզի (15) հաւսարակութիւն[8] իմն առնէ այսպիսի յատուկ. վասն այսորիկ որպէս (16) զնուազ ինչ զնա նախադասեաց:

6. (17) Իսկ երկրորդ յատուկ ասացաւ՝ որ միայնում գոյր, թէպէտ (18) եւ ոչ ամենայնում: Եւ յիրաւի. զի այս յայտնագոյն քան (19) զառաջինն, քանզի ունի *զմիայնում*,[9] որ պատշաճ է յատկի: Իսկ (20) երրորդն՝

---

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om. [2] Cf. Porph. *Isag.* Arm. 144–145: Զյատուկն բաժանեն քառակի. քանզի է որ միայնումն իմիք տեսակի պատահեաց, թէպէտ եւ ոչ ամենայնի ... եւ որ ամենայնին պատահեաց տեսակի, թէպէտ եւ ոչ միայնում, որպէս մարդումն գոլ երկոտանի. եւ որ միայնումն եւ ամենայնի եւ երբէք, որպէս մարդումն ամենայնի ներածութեամբն ալեւորել: Եւ չորրորդն, որպէս ... միայնումն եւ ամենայնին եւ միշտ, որպէս եւ մարդոյ ծիծաղականն ... [3] A (corrected by Arevshatyan) // Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 հոմասեռից. [4] M1746 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զհաւս // P242 հաւս. [5] M1746, P242 // alii om. [6] A // M1746, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 աննմանասեռիցն // Ven., P240 աննման սեռիցն. [7] Scripsi // յոյժ. [8] P242 // alii հաւասարութիւն. [9] Scripsi // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զմիայնն // M1746 զմի զայս.

he permitted them to precede[a] because of their honour, but he never permitted the post-substantial [to do so] because they are of equal honour.[b]

4. Now having learned the account about the order,[c] let us move to the teaching about it. But likewise let us here too disentangle the homonymy according to Aristotelian determinations[d] and [determine][e] which meaning our account concerns and then move to its teaching.

5. Now property is called so in four senses: either it is of the whole species,[f] like being[g] two-footed, or only of a certain species alone,[h] like baldness (for only man alone has got baldness), or of the whole species and of it alone, but not always, like turning grey (for it holds true of man alone, and of all men, to turn grey if there is enough time),[2] or only of a species alone and of the whole and always, like laughing, for it[i] is a property of man alone and of all men and always. But we have said that the two-footed holds of the whole species, in order to discriminate [it] from non-co-generic[j] items. Hence, one should not take only Socrates and Plato to be two-legged but also[k] birds. And about the second we said "alone" because of co-generic items. For in contrast to other animals, it is man alone which is bald. And all others are clear; for turning grey and laughing holds of all men and of man alone. And some [properties] do not always hold, like turning grey,[l] others always hold, like[m] laughing. And look how the order has passed from the more defective[n] to the clearer [property]. For being proper to all of the species was almost no property, for such a property creates[o] a sort of common feature. For this reason he put it first as something defective.[p]

6. And secondly, property was called what belonged to a species alone, but[q] not of all. And [it was said] correctly, for this is clearer than the first because it has the "alone" which fits a property.[r] And the third is clearer than the second,

---

[a] Instead of **ἐπειδὴ ταῦτα ἰδιαίτατα* (յատկերք "most proper," is corrupted from գոյերք "substantial") *εἴσι, διὰ τοῦτο παρεχώρησε μὲν αὐτοὺς προτάσσεσθαι*, the Greek reads: "he permitted the substantial items" (201.1–2). [b] Instead of "because they are of equal honour," the Greek reads: "which bear the equal to their position" (201.2–3). [c] More literally the Armenian means: "about the precedence." Instead of *τῆς τάξεως *λόγον*, the Greek reads: "the order of the property" (201.4). [d] Instead of **ὁμοίως καὶ ἐνταῦθα κατὰ τοὺς Ἀριστοτελικοὺς ἀφορισμούς*, the Greek reads: "applying the declared rules" (201.5–6). [e] The Greek adds: "say." [f] The Greek adds: "and not alone." [g] There is no **ὑπάρχειν* in the Greek text. [h] The Greek adds: "and not of the whole." [i] The Greek reads "laughing" (201.15). [j] Instead of **ἀνομοιογενῶν*, the Greek reads "non-co-specific" (i.e. "not having the same species") (201.16). [k] Instead of **μόνον, ἀλλὰ καί*, the Greek reads: "and not" (201.17). [l] Instead of "like turning grey," the Greek reads: "because we do not reach the time fitting to that" (201.21). [m] The Greek reads: "I mean" (201.21–22). [n] The Greek reads "fainter" (201.22). [o] Instead of "a property creates," the Greek reads "displays" (201.24). [p] The Greek reads "faint" (201.25). [q] There is no **κἄν* in the Greek text. [r] The Greek reads: "For the 'alone' is related to property, for it fits a property to hold of something alone" (201.26–27).

երկրորդին յայտնագոյն, վասն զի զերկոսեան ունի. (21) եւ զամենայնում, եւ զմիայնում: Իսկ քառորդն երրորդին է (22) յայտնագոյն, վասն զի ունի զմիշտն. քանզի ծիծաղականն միշտ գոյ (23) մեզ:

7. (24) Եւ,[1] յաղագս որո՞յ է բանս: Ասեմք, եթէ յաղագս (25) վերջնոյն. քանզի նա է միշտ եւ միում տեսակում (26) ստորոգեալ. քանզի[2] այլք թէպէտ եւ են ընդհանրական եւ միշտ, (27) որպէս երկոտանին գոլ, կամ ամենայնում եւ միայնում, այլ (28) ոչ միշտ, որպէս ալեւորելն. իսկ սա եւ ամենայնում եւ միայնում 170 եւ միշտ: Եւ այլազգ դարձեալ, առաջինքն ոչ հակադարձին, (2) իսկ սա հակադարձի. քանզի որ ինչ մարդ՝ նա *եւ*[3] ծիծաղական, (3) եւ որ ինչ ծիծաղական՝ նա եւ մարդ:

8. (4) Արդ, եկեսցուք եւ ի սորին վարդապետութիւն: Ոմանք (5) այսպէս սահմանեն զնա. «որ ամենայնում, եւ միայնում, եւ (6) միշտ գոյ»: Եւ կարի *յոռեպէս*.[4] վասն զի զոր պատմեցին (7) վասն նորա, ի ձեռն նորին եւ սահմանեն: Իսկ այլք այսպէս (8) բացատրեն զնա. «յատուկ է՝ կամ *գոյացութիւն*,[5] կամ պատահումն (9) հակադարձեալ»: Արդ, որ այսպէս *սահմանէ*,[6] յերկուս (10) սխալանս *անկանի*:[7] Նախ եւ առաջին, եթէ ոչ երբէք գոյացութիւն (11) ասեմք զյատուկն, այլ պատահումն. ապա ուրեմն յորժամ (12) ասէաք զնմանէ, եթէ գոյացութիւն յայտնէ՝ մտաց եւ (13) *մակացութեան ընդունական*[8]՝ դիւրակործանելի *էր*.[9] բայց պիտակաբար (14) ասեմք զնմանէ գոյացութիւն նշանակել: Երկրորդ, ոչ երբէք (15) սահման ողջաբար ունելով՝ երբեմն զայս եւ երբեմն զայն (16) յայտնէ, որպէս բացադրեալդ:

9. (17) Բայց արդ է այսպէս բացատրել. յատուկ է՝ պատահումն (18) հակադառնալով: Եւ բարուոք բացատրեցաւ սահմանդ, քանզի (19) թէ ոչ աւելի եւ *ոչ*[10] նուազ ունելով *սահմանք*[11]՝ հանգէտ *գոն*[12] (20) սահմանելոյն, իսկ հանգէտ հակադարձի. ապա ուրեմն որ ասեն՝ (21) ամենայնում եւ միայնում գոյ յատուկ՝ հանգէտ է, վասն զի (22) ոչ առաւելութիւն եւ ոչ նուազութիւն ունի. նուազութիւն ոչ (23) ունի, վասն զի ամենայնում է. առաւելութիւն ոչ ունի, վասն (24) զի միայնում է. իսկ հանգէտ գոլով հակադարձի, ապա ուրեմն (25) բարուոք գոյ բացատրեալ սահմանդ:

[1] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + արդ. [2] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + եւ. [3] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [4] M1746, M1751 // A, Ven., P240, 242, M2326, M1716, M1766 յոռապէս. [5] Scripsi // գոյեղ. [6] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 սահմանեն. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 անկանին. [8] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 մտօք հանճարոյ ընդունականաւն. [9] M1746, M1716, P240 // A, Ven., P242, M1766, M1751 է. [10] M1746 // A, Ven., P240, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [11] Scripsi // սահմանդ. [12] Scripsi // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 գոյ // P242 գոլ.

because it has both "the all" and the "alone." And the fourth is clearer than the third because it has the "always." For laughing is always ours.

7. And what is the account concerned with? We say that it concerns the last one. For it[a] always holds true and is predicated of one species. For although other items are universal and always,[3] like being[b] two-legged,[4] or they hold of all of the species and of this species alone, but not always, like turning grey, this is of the whole species and of it alone and always. And again, in another manner, the preceding items[c] do not convert, whereas this one converts.[5] For if something is a man, it is also laughing, and if something is laughing, it is also a man.

8. Now let us move to the teaching about it. Now some define it thus: "which is of the whole and of it alone and always." And this is not correct, for by means of the same item by which they interpreted it, they also define it.[d] And others present it in the following way: "a property is either a substance or an accident which converts." Now whoever defines it so,[e] commits two errors. Firstly, that we never call a property a substance but an accident.[6] Hence, when we said about it that "receptive of thought and knowledge" indicates the substance, it[f] was easily refutable. But we catachrestically speak about it as signifying a substance.[g] Secondly, a definition which is sound never indicates sometimes one thing and sometimes another thing, like the one presented.[h]

9. But now it can be presented thus: "a property is a convertible accident." And the definition was presented[i] correctly. For definitions, since they have neither more nor less, are equal to the defined, and equals convert. Then they say:[j] the property which is of the whole and of it alone[k] is equal because it has nothing more and nothing less. It has nothing[l] less, in so far as it holds true of the whole, it has nothing[m] more in so far as it holds of it alone. And since it is equal, it converts. So the presented definition is correct.

---

[a] The Greek adds: "is universal and." [b] There is no "being" in the Greek text. [c] Instead of "again … the preceding items" the Greek reads: "in terms of both members" (202.5). [d] The Greek text reads: "they wish to define it" (202.14). [e] Instead of "Now whoever defines it so," the Greek reads: "such a definition" (202.16). [f] The Greek reads: "such an account" (202.19). [g] Instead of "as signifying a substance," the Greek reads: "also in the case of substance" (202.19). [h] Instead of *ὥσπερ ὁ ἀποδοθείς, the Greek reads: "and the one presented is such" (202.21). [i] The Greek reads "is correct" (202.22). [j] There is no "they say" in the Greek text. [k] The Greek adds: "and always." [l] There is no "has nothing" in the Greek text. [m] There is no "has nothing" in the Greek text.

10. (26) «Զյատուկն բաժանեն քառակի»:[1] Ոչ պահէ զկարգ (27) բացատրութեան Պորփիւրիոս, որպէս մեք ի տեսութեան, քանզի (28) ասէ, եթէ. «Զայն ասեմք յատուկ գոլ մարդոյ, որ միայնում (29) ասի եւ ոչ ամենայնում, որպէս բժշկելն». քանզի բժշկելն 172 միայնում մարդոյ գոյ, այլ ոչ ամենայնում: Եւ դարձեալ (2) զընդդէմն նորին յատուկ ասեմ, որ ամենայնում մարդոյ (3) գոյ եւ ոչ միայնում, որպէս երկոտանին. քանզի ոչ *մարդում*[2] (4) միայնում, այլ՝ եւ այլ տեսակաց: «Քանզի թէպէտ եւ ոչ ծիծաղի՝ (5) ծիծաղական ասի, ոչ ահա ծիծաղելովն, այլ բնաւորելովն»:[3] (6) Աստուստ ոմանք ասեն, թէ բնաւորեցաւ մարդ ծիծաղել, ապա (7) գոյացութիւն մեր է ծիծաղականն, որպէս բանականն. քանզի (8) թէպէտ եւ ոչ ծիծաղեմք, ասեն, այլ զօրութեամբ ունիմք (9) այսպիսի:

11. (10) Առ որս ասասցուք,[4] թէ չէ *գոյեղ*[5] (11) ծիծաղականն, այլ մակագոյեղ. եւ եթէ զիարդ լինի ծիծաղականն, (12) եւ աստուստ ցուցցուք, թէ ոչ է գոյեղ: Նախ եւ առաջին (13) ցուցանելի է, եթէ գոյեղքն կատարելականք գոն մեր, եւ որչափ ինչ (14) աճեն՝ նոյնչափ[6] կատարելականք գոն: Քանզի յոլովագոյնս (15) բնաւորեալ է գոյացութիւն մարդոյ: Արդ, եթէ էր (16) ծիծաղականն գոյեղ, պարտ էր նմա *կատարելական*[7] լինել մեզ, արդ (17) *կատարելական*[8] ոչ գոյ, այլ եւ հրաժարական, քանզի ասէ, թէ (18) «Եւ մի ծաղր յանդուգն»:

12. (19) Երկրորդ, ոչ երբէք ընդդիմակքն նորին իրի (20) բաղկացականք գոն. որգոն՝ մահկանացուն եւ անմահն, բանականն եւ (21) անբանն: Արդ, եթէ էր ծիծաղականն գոյեղ ի մեզ (22) բաղկացական, ապա եւ լալականն, վասն զի եւ նա միայնում մարդոյ (23) գոյ: Արդ, գոյեղ ասացի եւ նա՝ որպէս ծիծաղականն, վասն (24) զի որպէս մին ունի եւ է ի հակակայիցն, նոյնպէս եւ միւսն եւս: (25) Բայց անկարելի է երկուցն ընդդիմակացն բաղկացականս (26) գոլ մեզ:

[1] Porph., *Isag* arm., 144. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 մարդոյ. [3] Porph., *Isag* arm., 145. [4] M8522 // alii + եւ ցուցցուք. [5] Scripsi // գոյացութիւն. [6] M1746, P242, P240 // alii + եւ. [7] M1746, Ven. v.l., M1751 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1766 կատարողական. [8] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 կատարողական.

10. "They divide property into four." Porphyry does not observe the order of the presentation,[a] as we did[b] in the exposition.[7] For he says: "we say: that is a property of man which is said[c] of it alone and not of it all, as doctoring."[d] For doctoring holds[e] of man alone, but not of all men.[f] And again contrariwise I call a property which holds of all men and not of man alone, like the two-legged,[g] for it holds not of man[h] alone but also of other species.[8] "For even if man does not[i] laugh, he is said to be laughing not in that he always laughs but in that he is of such a nature." Therefore, some[j] say if man is of such a nature as to laugh,[k] laughing is our[l] substance, like rational. For even if we do not laugh, they say, we still have it potentially.

11. Against them[m] we shall say that laughing[n] is not substantial, but post-substantial; and how does laughing come into being? And henceforth we shall show that[o] it is not substantial. First of all[p] one should show that substantial items are for us perfective, and the more they increase, the more perfective they become. Being possessed by reason to a large extent is the substance[q] of man. For if laughing were substantial, it ought to be perfective of us but it is not perfective, but preventive, for it says:[r] "Do not[s] uncontrolled laughter."[9]

12. Secondly, contraries never become constitutive of the same thing, like mortal and immortal, rational and non-rational. Now if laughing were substantial to us, as well as constitutive then also mourning, for it too holds of man alone. Now it will also be called substantial, like laughing, for in the same way as one has and is[t] one of the contraries, likewise one is and has the other one. But it is impossible for two contraries to be constitutive of us.

---

[a] The Greek reads: "of the property" (202.29). [b] The Greek reads: "have observed" (202.29). [c] The Greek reads: "is" (202.32). [d] There is no "as doctoring" in the Greek text. [e] The Greek reads: "is the property" (203.1). [f] Instead of *ἀλλὰ μὴ παντί, the Greek reads: "even if it does not hold of every man" (203.1–2). [g] Instead of "like the two-legged," the Greek reads: "for the two-legged holds of every man" (203.3). [h] There is no "of man" in the Greek text. [i] The Greek adds: "always." [j] The Greek adds: "being excited." [k] There is no "if man is of such a nature as to laugh" in the Greek text. [l] The Greek adds "co-natural." [m] Instead of "Against them," the Greek reads: "such an excuse being given" (203.10). [n] There is no *τὸ γελαστικόν in the Greek text; it adds "why" (203.11). [o] There is no "And henceforth we shall show that" in the Greek text. [p] The Greek adds "from now on." [q] Instead of "is the substance," the Greek reads: "seems substantial" (203.14). The Armenian բնաւորեալ "being by nature" (*τὸ πεφυκέναι) is possibly corrupted from բանաւորել, invented for rendering λογικεύεσθαι. [r] Instead of "it is not perfective, but preventive, for it says," the Greek reads: "and if it is not, for on the contrary, it prevents, as it has" (203.15–16). [s] The Greek adds: "love." [t] There is no "and is" in the Greek text.

13. 73 (27) Այլ թերեւս *ասիցէ որ*,[1] թէ ոչ են այսորիկ ընդդիմակք (28) միմեանց, քանզի գոյացութիւնք են. իսկ դուք՝ որպէս[2] (29) խոստովանաբար մակագոյեղք են՝ այսպէս ներանիւթեցէք: Առ 174 որս ասեմք, թէպէտ եւ ոչ են ընդդիմակք, սակայն անկար է (2) երկոցունց բաղկացականս գոլ. քանզի ահա բանականն եւ (3) անբանն ընդդիմաբաժանեալք են, սակայն բանականն (4) բաղկացական է մեր, եւ այն զի անբան եւս ունիմք շունչ. իսկ (5) ծիծաղականն եւ լալականն ընդդիմակք միմեանց են. վասն (6) զի եւ փոփոխին ի միմեանս. արդ, եթէ այսորիկ այսպէս *են*,[3] (7) յայտնի է, թէ ծիծաղականն ի մեզ ոչ է բաղկացական:

14. (8) Երրորդ, ոչ երբէք գոյեղք աճելովն ի բաց բառնան *զայնուիկ*,[4] (9) որում ստորոգին. որգոն, բանականն աճելով ոչ ի բաց (10) բառնայ զմարդ, այլ եւ *զընդդէմն*[5] եւս աճեցուցանէ: Իսկ եթէ (11) ծիծաղականն ի բաց բառնայ զմարդ աճելովն, զիա՞րդ իցէ (12) գոյեղ, ուր եւ առ պարսից գտան դատապարտութիւնք՝ ծաղու (13) սատակել զդատապարտեալսն: (14) Չորրորդ առ այսորքիւք, եթէ ոչ զօրութեամբ ունիմք (15) զծիծաղականն, ուր եւ ոմանք ընդ Տրոփոնիոնն[6] անցեալք՝ յայնմ (16) հետէ եւ առ յապա առանց ծիծաղելոյ մնացին:

15. (17) Բայց ասելի է ըստ մեր խոստմանն, թէ զիա՞րդ լինի (18) ծաղր: Ոմանք[7] ասեն, թէ անբան շնչովն լինի, որոց (19) դաշնակից գոմք. քանզի ծիծաղելն ի ձեռն մկանց եւ ջլաց լինի, որ (20) անբան շնչոյն են, եւ զի ոչ ի ձեռն բանական հոգւոյ: Բայց (21) տարակուսեն ոմանք ասելով, եթէ ի ձեռն անբան շնչոյն (22) ծաղրն լինի, վասն զի[8] մկունքն եւ ջիլքն ի միմեանս *գալով*[9] (23) առնեն զծաղրն, ապա պարտ է *նմա*[10] եւ յանբանսն տեսանիլ. (24) վասն զի ունին *ջիլս եւ մկունս*:[11] *Առ*[12] այսորիկ ընդդիմաբանելով (25) ասեմք, թէ եւ այլ կենդանիք են ծիծաղական, որպէս վիպէ (26) Արիստոտէլ «Յաղագս կենդանեաց», յորոց մի է եւ տառեղն: (27) Երկրորդ, թէ ոչ յամենայն կենդանիս նմանապէս ներգործէ (28) անբան շունչն, ապա թէ ոչ՝ պարտ էր *հաջողութիւն*[13] շան եւ յայլ (29)

[1] M1746, M1751, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1766, P240 ասիցէք. [2] M1746, M1751 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1766 + զի. [3] P242 // A, Ven., P240, M1746, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [4] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զայն. [5] M1766, M1751, P242, P240 // A, Ven., M2326, M1716 զընդդէմսն // M1746 om. [6] A // Ven., M1716, M2326, M1766, M1751, P240, P242 Ստոփոնիոնն. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 Եւ ոմանք. [8] M1746, P242, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 + եւ. [9] Ven. v.l., P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 գոլով. [10] Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A նման. [11] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 մկունս եւ ջիլս. [12] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. Այլ. [13] M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. հաջութիւն // P242 յաջողութիւն.

13. But perhaps somebody would say that they are not contraries because they are substances. But you establish this matter as if it was agreed that they are post-substantial. Against them we say that, although they are not contraries, it is impossible for the two to be constitutive.[a] For note that the rational and the non-rational are distinguished logically, but rational is constitutive of us even if we also have a non-rational soul. Hence laughing and mourning are contrary to each other, since they change into one another. Now if this is so, it is clear that laughing is not constitutive of us.[10]

14. Thirdly, substantial items, while growing, never destroy the items of which they are predicated. As the rational, while growing, does not destroy man, but, on the contrary, increases it.[b] And if laughing, while growing, destroys man, how can it be substantial?[c] Punishments were invented by the Persians to kill the condemned[d] with laughter. Fourthly, in addition to this,[e] we do not have laughing potentially, as those who passed by Trophonius,[f] remained after that and forever without laughing.[11]

15. But, according to our promise, it should be said how laughter[g] comes to be. Some say: by means of the non-rational soul—with whom we agree. For laughing[h] comes into being by means of muscles and sinews which belong to the non-rational soul, and thus not by means of the rational soul.[i] Some are puzzled saying: "if laughter occurs by means of the non-rational soul because muscles and sinews,[j] by coming together, create laughter, it[k] ought to be observed in the case of the non-rational creatures too; for they also have sinews and muscles." Against this we say, contradicting them, that[l] other animals too are capable of laughter, as Aristotle tells in the *History of Animals* one of which is the heron.[m] Secondly, the non-rational soul does not act in all animals in the same way, otherwise the barking of the dog ought to be observed in other

---

[a] The Greek adds "of us." [b] Instead of "increases it," the Greek reads "constitutes" (204.2). [c] There is no "if" and "how can it be substantial?" in the Greek text. [d] There is no "to kill the condemned" in the Greek text. [e] There is no **πρὸς τούτοις* in the Greek text. [f] This correct reading is only in Arevshatyan's edition; the manuscripts read "Stophonius." [g] There is no "laughter" in the Greek text. [h] The Greek reads "such a habit" (204.8). [i] The Greek adds: "it is clear from that it is not in the subject" (204.10–11). [j] The Greek adds: "belong to it, which." [k] Instead of "laughter, it," the Greek reads: "such a habit, laughing" (204.13). [l] Instead of "contradicting them, that," the Greek reads: "firstly" (204.14). [m] The Greek reads: "about the heron" (204.16). Busse notes that this testimony is fictitious, cf. Arist., *HA*, 593a1, *PA*, 673a8.

կենդանիս տեսանիլ. քանզի այսոքիկ յատկութիւնք են շնչոյն (30) յիւրաքանչիւրում տեսակի. եւ զի ոչ բուսականին է (31) ծիծաղականն, յամենեցունց խոստովանեալ է, վասն զի երիս ունի 176 զօրութիւնս՝ *յծննդականն, յաճողականն, յսննդականն*:[1] Եւ (2) մի ոք յայսց զօրութեանց ոչ ներգործէ զծիծաղականն:

[1] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զաճողականն, զսննդականն, զծննդականն.

animals too.[a,12] For these are proper features of the[b] soul in each species. And that the vegetative [soul] has no laughing is taken for granted by everyone,[c] and that it has three faculties: generative, promoting growth, feeding. And none of these faculties[d] produces laughing.[13]

---

[a] Instead of **καὶ ἐν ἄλλοις ζῴοις θεωρεῖσθαι*, the Greek reads: “to extend to all animals” (204.17–18).
[b] The Greek adds: “non-rational.” [c] There is no “by everyone” in the Greek text. [d] The Greek reads “of them.”

(3) ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՏԱՀՄԱՆ[1]

29 (4) Պրակք ԻԹ

1. (5) Սահմանք պատահման բացատրեն նմա զըստ (6) արժանոյն կարգ, քանզի յայտնեն՝ եթէ վերջին է, եւ նուազ, եւ տկար: (7) Քանզի զի՞նչ է պատահումն: «Որ լինի եւ բացալինի թարց (8) ենթակային ապականութեան»:[2] Եւ տարակուսեն ոմանք (9) ասելով, եթէ վասն է՞ր ի պատահման միայն զանց արար (10) զբացորոշութեամբն Արիստոտէլի. ոչ ասաց, եթէ քանի (11) նշանակութիւնք են պատահման, եւ եթէ յաղագս որոյ (12) նշանակութեան է բանն, այլ նոյնժամայն ի վերայ ածէ (13) զվարդապետական յեղանակն:

2. (14) Առ որս ասեմք, եթէ զքանաբարն ասել եթող, վասն զի (15) յառաջ քան զայսոսիկ ասաց՝ եթէ պատահումն երկակի է, (16) կամ անջատական կամ անանջատական: Իսկ յաղագս որոյ (17) նշանակութեան ոչ արտադրեաց, կամելով զամենայն (18) պատահմանէ բուռն հարկանել. քանզի յայնժամ ասեմք յաղագս (19) որոյ նշանակութեան է բանն, յորժամ զմիոջէ բուռն (20) հարկանեմք, եւ յորժամ ոչ վասն բազմաց ուսուցանեմք:

3. (21) Արդ, եռակի բացատրելով ասէ, թէ «պատահումն է, որ (22) լինի եւ բացալինի առանց ենթակային ապականութեան». եւ (23) այլազգաբար, թէ «պատահումն է, որ ընդունի նոյնում գոլ (24) կամ ոչ գոլ»:[3] Իսկ ի բացասութենէ ենթագրէ այսպէս, թէ (25) «պատահումն է, որ ոչ սեռ է, եւ ոչ տեսակ, եւ ոչ տարբերութիւն, եւ (26) ոչ յատուկ»:[4] Եւ վասն զի ոմանք փորձին յոռեցուցանել[5] (27) զբացատրեալ սահմանդ, բե՛ր զառ ի նոցանէ ասացեալսն (28) յարադրեսցուք, եւ այնպէս ապա ի վերջէ *h*[6] նոցա ասացելոցն (29) վայելչական պատասխանատրութիւն բացատրեսցուք:

---

[1] A // Ven., M1751, M1766 + վերլուծութիւն ի Դաւթէ // M1716, M2326 + վերլուծութիւն ի Դաւթէ փիլիսոփայէ // M1746 Յաղագս պատահման հանդերձ աստուծով // P240 Յաղագս պատահման հանդերձ աստուծով առաջիկայ տեսութիւն // P242 Ընդ այսորիկ հանդերձ աստուծով եւ առաջիկայ պրակք. [2] Porph., *Isag* arm., 145. [3] Porph., *Isag* arm., 145: պատահումն է, որ ներընդունի նոյնում գոլ կամ ոչ գոլ. [4] Porph., *Isag* arm., 145. [5] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 յոռի ցուցանել. [6] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om.

About the Accident

Lecture 29[a]

1. The definitions of the accident present the place which it deserves. For they indicate that it is the last and feeble and weak. For what is an accident? “An item which comes and goes without the destruction of its subject.” Some are puzzled, saying: “Why did he disregard Aristotle’s determinations only[b] in the case of the accident?” He did not say how many meanings “accident” has,[c] but immediately proposes the form of instruction.

2. Against them we say[d] that he has given up saying in how many senses because he had said[e] before that the accident[f] is twofold, either separable or inseparable. And he did not set forth about which meaning[g] because he wished to treat all accidents. But we state about which meaning the account is when we treat one of them and[h] when we do not teach about many.[i]

3. Presenting it in three ways, he says: “Accident is an item which comes and goes without the destruction of its subject.” And in another way: “Accident is[j] what can hold or not hold of the same thing.” And from a negation he delineates thus: “Accident is what is[k] neither a genus nor a difference nor a species nor a property.” And because some try to reproach the presented definitions, let us mention what is said by them. Later let us present a proper defence in answer to what is said by them.

---

[a] The corresponding Greek chapter is “Lecture 32.” [b] Instead of “Aristotle’s determinations only,” the Greek reads: “the declared rules” (204.30). [c] Instead of this part of the sentence, the Greek reads: “for although it is homonymous, he did not say in how many senses it is taken” (204–205). [d] The Greek reads: “one can say” (205.2). [e] The Greek reads: “having taught” (205.3). [f] The Greek reads “it” (205.3). [g] The Greek adds: “he is speaking.” [h] Instead of “the account is when we treat one of them and,” the Greek reads: “we wish to treat” (205.6). [i] The Greek reads: “whole terms” (205.7). [j] There is no **συμβεβηκός ἐστιν* in the Greek text. [k] Instead of **ὑπογράφει οὕτως· συμβεβηκός ἐστι ὃ ἐστί*, the Greek reads: “which can be” (205.11).

4. (30) Ասեն ոմանք զառաջին սահմանէն, թէ նուազ գոյ եւ (31) աւելորդ: Եւ նուազ այսպէս, եթէ սահմանս այս զեղեալսն եւ 178 զբացեղեալսն պատահումն նշանակէ, յայտ է, թէ (2) զանջատական պատահումն միայն նշանակէ. որգոն՝ զսպիտակն, որ (3) կարող գոյ յիս լինել եւ բացալինել առանց ենթակային (4) ապականութեան. քանզի ոչ բացալինի սեաւն եթովպացւոյն՝ (5) տակաւին եւս գոլով եթովպացւոյն, եւ ոչ դարձեալ ագռաւուն:

5. (6) Առ որս դարձեալ ասեմք, եթէ պատահմանցն ոմանք (7) ներգործութեամբ *եւ մտածութեամբ*[1] անջատին յենթակայէն, իսկ ոմանք (8) մտածութեամբ միայն: Արդ, ներգործութեամբ եւ մտածութեամբ (9) անջատականքն. քանզի կարող գոյ եւ ներգործութեամբ (10) անջատիլ սպիտակն՝ որ յիս, կարօղ գոյ եւ մտածութեամբ. իսկ (11) մտածութեամբ միայն՝ *անանջատականքն պատահմունքն*.[2] (12) քանզի զսեաւն եթովպացւոյն կարօղ գոյ մտածութեամբ (13) իմանալ ի բաց եղեալ՝ առանց ենթակային ապականութեան: (14) Քանզի եթէ իմանաս սպիտակ զեթովպացին, ոչ ապականի (15) ենթակայն: Վասն որոյ պարտ է յաւելուլ ի սահմանդ՝ (16) *ներգործութեամբ եւ մտածութեամբ*,[3] եւ ոչ գտանի նուազ թէ (17) «պատահումն է որ լինի եւ բացալինի առանց ենթակային (18) ապականութեան, ներգործութեամբ եւ մտածութեամբ»:

6. (19) Իսկ առաւելուլ *ասեն ընմանէ*[4] այսպէս. եթէ զայս ասեմք (20) պատահումն, որ լինի եւ բացալինի առանց ենթակային (21) ապականութեան, արդ ոչ միայն զպատահումն պարունակեաց (22) սահմանս այս, այլ եւ գոյացութիւնս ոմանս. քանզի ահա (23) ջերմութիւն հրոյ լինի եւ բացալինի առանց ենթակային (24) ապականութեան, որ է էութիւն հրոյ: Ապա թէ ոք ասիցէ, թէ (25) զիա՞րդ բացալինի ջերմութիւն[5] հրոյն, եւ ոչ ապականի (26) ենթակայն. քանզի անորակ մարմին է, իսկ անորակ մարմին (27) ոչ ապականի:

7. (28) Առ որս ասեմք, եթէ ոչինչ է տարակուսութիւնդ. քանզի (29) յայտնի է լուծումն: Քանզի ջերմութիւն էութիւն է եւ (30) պատահումն. քանզի որպէս առ հուրն՝ էութիւն է ջերմութիւն, իսկ (31) որպէս առ մարմինն հրոյն՝ պատահումն: Եւ այլազգ դարձեալ (32) ասելի է, թէ եւ ոչ պարունակեաց զայսոսիկ սահմանդ. քանզի (33) յասելն «առանց

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. om. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զանանջատական պատահմունսն. [3] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 մտածութեամբ եւ ներգործութեամբ. [4] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զնմանէ ասեն. [5] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ի.

4. Some say about the first defintion that it is defective and superfluous. And it is defective in the following way. If this definition indicates the coming and going items as accidents, it is clear that[a] it signifies only the separable accidents. Like white, which can come and go in me without the destruction of the subject.[1] For the black does not go away from the Ethiopian whilst the Ethiopian is still here, and again neither from a raven.

5. Against this, again, we say that some of the accidents are separated from the subject[b] actually and in thought, and some only in thought: the separable accidents actually and in thought (for white in me can be separated both actually and it can [be separated][c] in thought), and inseparable only in thought (for the black of an Ethiopian can be considered[d] in thought as having gone away without the destruction of the subject). For if you think of a white Ethiopian, the subject is not destroyed.[e] For this reason one should add to the definition: "actually and in thought." And nothing will be found defective: "Accident is an item which comes and goes without the destruction of its subject, actually and in thought."

6. And they say that it is superfluous: if we call accident that which comes and goes without the destruction of its subject, then this definition includes not only accidents but also some substances. For note that the heat of fire comes and goes without the destruction of the subject, which is the substance of fire.[f] As when somebody said: "if the heat of the fire goes, why[g] is the subject not destroyed?"[h] for it is a body without quality, and a body without quality is not destroyed.[2]

7. To these we say that this puzzle is nothing.[i] For the solution is manifest.[3] For heat is a substance and an accident.[j] For as for fire, heat is a substance,[4] and as for the body of fire, it is an accident. And in another way, again, one should say that[k] this definition did not embrace such items. For by saying "without

[a] There is no "it is clear that" in the Greek text. [b] There is no "from the subject" in the Greek text. [c] In both cases the Greek reads: "you can separate" (205.22–23). [d] The Greek reads: "you can consider" (205.24). [e] Instead of "the subject is not destroyed," the Greek reads: "in thought, you cause no damage to the subject" (205.25–26). [f] Instead of "which is the substance of fire," the Greek reads: "and the heat is its substance" (205.32). [g] There is no "why" in the Greek text. [h] The Greek adds: "we say no." [i] Instead of "this puzzle is nothing," the Greek reads: "they did not perceive the puzzle at all" (206.2–3). [j] This sentence is absent from the Greek text. It adds: "Likewise" (206.6). [k] There is no "again, one should say that" in the Greek text.

ենթակային ապականութեան», յայտ առնէ, (34) թէ *ապականի*[1] ենթակայն. քանզի *յորոց*[2] բան ունի (35) ապականիլ ենթակայն՝ ամենայն իրօք ապականի, թէպէտ եւ ոչ՝ 180 բացալինի: Արդ, եթէ այսորիկ այսպէս ունին, վասն զի (2) ենթակայն իրոյ եւ ջրոյ *անապականելի է*,[3] քանզի անորակ (3) մարմին *է*,[4] յայտ է, թէ ոչ պարունակեաց զայսոսիկ (4) սահմանդ. քանզի *ասէ*[5] զենթակայն ապականելի. իսկ (5) այսոցիկ անապականելի է ենթակայն:

8. (6) Արդ, յայսպիսեաց կարծեաց *ապատեալք*[6] զսահմանդ, բե՛ր (7) յայլ երթիցուք տարակուսանս: Քանզի ասեն ոմանք, եթէ (8) վասն զի ոչ երբէք ինչ յէիցն ինքեան կորստեան բաղձայ. (9) քանզի ասեմք զանբանիցն, եթէ զինքեանս *կորուսանեն, ի քարանձաւաց վայելով եւ ի ջուրս անկանելով*[7]՝ ոչ (10) եթէ կորստեան ինքեանց բաղձալով զայսոսիկ առնեն, այլ (11) կամ վասն փախչելոյ յումեքէ, եւ կամ վասն բարկութեան (12) ըստ պատահման զինքեանս կորուսանեն, զի՞րդ (13) պատահմունքն զինքեանս կորուսանել բաղձան: Եւ զի զինքեանս (14) կորուսանեն, աստուստ է յայտ. զի թէ յենթակայումն են (15) պատահմունքն՝ եւ զենթակայն կորուսանեն խոստովանաբար եւ զինքեանս կորուսանեն. եւ եթէ զի՞րդ կորուսանեն (17) զենթակայն՝ ասասցուք: Ունական ջերմութիւնն կորուսանէ (18) զենթակայն, քանզի անհնար է *նմա բացալինել*[8] առանց (19) ապականութեան ենթակային. արդ, որովհետեւ զենթակայն կորուսանէ՝ (20) ապա եւ զինքն ընդ նմա:

9. (21) Առ որս ասեմք, եթէ ոչինչ ի պատահմանց իւրում (22) ապականութեան տենչայ, այլ եւ ոչ զենթակայն ապականել (23) տենչայ. քանզի ըստ պատահման ապականէ զնա, եւ ոչ (24) կամօք. եւ յայտ է աստուստ, եթէ ունական ջերմն անչափութիւն (25) է, իսկ առողջ խառնուած՝ չափակցութիւնքն. իսկ այսորիկ (26) ընդդէմ միմեանց են: Արդ, անչափութիւն փութայ ապականել (27) զչափակցութիւն. եւ ապականելով զնա, ըստ պատահման (28) ապականէ եւ զենթակայն. իսկ ապականելով զենթակայն, եւ (29) զինքն ապականէ:

[1] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ապականելի է. [2] M1746 // P242, P240, A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 որոց. [3] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 անապականելի են // P240 անապական լինի. [4] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 են. [5] M1746, P242 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 ասեն. [6] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ազատեալ. [7] Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766, P242 (+ զինքեանս) // M1746 տարակուսանեն, ի քարանձաւաց վազելով եւ ի ջուր արկանելով // A անկանելով. [8] M1751 // A, Ven., P242, P240, M1746, M2326, M1716, M1766 բացալինել նմա.

the destruction of the subject," he indicates that the[a] subject is destroyed. For if there is something by which the subject has a reason to be destroyed,[b] it is in every case destroyed, even if [it is] not [destroyed], when [the accident] goes away. Now this being so, the subject of fire and water is indestructible because their body is without quality,[c] it is clear that the definition did not embrace these things, for he calls the subject destructible, but their subject is indestructible.

8. Now having freed the definition from such conjectures, let us move on to another puzzle. For some say: if no being desires its perdition (for we say about non-rational [creatures] that they kill themselves by jumping from cliffs and falling into the water, and they do this, not desiring their perdition, but because they flee from somebody[d] or kill themselves by accident out of anger), why do accidents desire to destroy themselves? And that they destroy themselves, is clear from the following: for if accidents are in the subject and destroy the subject, it is agreed that they destroy themselves too. And we shall say why they destroy the subject. Hectic fever destroys its subject, for it is impossible for it to go without the destruction of its subject. Now because it destroys its subject, it also destroys itself with it.[e]

9. Against them we say[f] that none of the accidents longs for its destruction[g] and neither does it long for destroying its subject (for it destroys it by accident, and not on purpose). And hence it is clear that hectic fever is a disproportion, and that a sound mixture is a due proportion and that they are contrary to each other. And a disproportion seeks to destroy the due proportion and, destroying it, it destroys by accident the subject as well, destroying the subject, it destroys itself as well.[5]

---

[a] The Greek reads: "their" (206.10). [b] Instead of "has a reason to be destroyed," the Greek reads: "has destruction at all" (206.10). [c] The Greek adds: "and items without quality are not destroyed." [d] The Greek reads: "chase" (206.20). [e] There is no "with it" in the Greek text (206.26). [f] The Greek reads: "one can say" (206.26–27). [g] The Greek reads: "is pleased to destroy itself" (206.27).

10. (30) Իսկ երկրորդ սահմանն[1] անկատարելաբար ունի, քանզի (31) ասէ, թէ «պատահումն է, որ ընդունի նոյնումն գոլ կամ ոչ գոլ».[2] (32) եւ սա ոչ պարունակէ *զանանջատական*[3] *պատահմունսն*.[4] քանզի եւ (33) ոչ մարթ գոյ[5]՝ ոչ գոլ նոյնում. քանզի սեաւ ոչ մարթի 182 ոչ գոլ եթովպացւոյն. վասն որոյ պարտ է առադրել որպէս (2) առաջնումն՝ կամ ներգործութեամբ, կամ մտածութեամբ: (3) Իսկ[6] երրորդն գրէ թէ եւ սահման իսկ ոչ է, վասն զի ոչ (4) ասի՝ որ էն, այլ որ ոչն է:

11. (5) [«Պատահումն է՝ որ եւ ոչ սեռ, եւ ոչ տեսակ, եւ ոչ (6) տարբերութիւն եւ ոչ յատուկ»[7]]: Աստուստ ոմանք ասեն, թէ ընդէ՞ր (7) ոչ եւ զայլսն սահմանեաց այսպիսի բացասութեամբ: Առ որս (8) ասեմք, թէ ոչ կամէր զերկբայսն յերկբայիցն սահմանել, (9) վասն զի տակաւին եւս յերկբայս էին սեռ եւ տեսակ եւ (10) տարբերութիւն. եւ ոչ կարէր ասել, եթէ սեռ է, որ ոչ տեսակ է եւ ոչ (11) տարբերութիւն. վասն զի տակաւին եւս անգիտանային առ ի (12) մէնջ. իսկ որպէս զայլսն զամենայն սահմանաւ ծանոյց մեզ, (13) եւ պատահումն միայն գոյր մնացեալ, յիրաւի (14) բացասութեամբ ծանուցելոցն սահմանեաց:

12. (15) «Բայց կար է ընդ միտ ածել եւ իմանալ ագռաւ սպիտակ, (16) եւ եթովպացի ի բաց ընկեցեալ զգոյնն՝ առանց ենթակային (17) ապականութեան»:[8] Բազում անգամ ասացաք վասն սահմանաց (18) պատահմանց, թէ ոչ ոք ի դոցանէ ողջաբար ունի. քանզի (19) յառաջին սահմանն, որ ասէր, թէ «պատահումն է, որ լինի եւ (20) բացալինի առանց ենթակային ապականութեան», (21) առադրեցաք, թէ «կամ ներգործութեամբ, կամ մտածութեամբ»: Արդ, (22) «կամս» այս կամ բաղհիւսական է շաղկապ, կամ (23) տարալուծական. եւ եթէ բաղհիւսական է որպէս գոլ՝ թէ եւ (24) «ներգործութեամբ եւ մտածութեամբ», ստէ սահմանդ ի վերայ (25) անանջատականաց պատահմանց. քանզի անանջատականքն ոչ լինին եւ (26) բացալինին ներգործութեամբ եւ

[1] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1766, M1751. [2] Porph., *Isag* arm., 145: պատահումն է՝ որ ներընդունի նոյնում գոլ կամ ոչ գոլ. [3] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 զանանջատելի. [4] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 պատահումն. [5] M1746, M2326 // A, Ven., P242, M1716, M1751, M1766 + գոլ եւ // P240 + գոլ կամ. [6] Scripsi // + առ. [7] Inserted in A in accordance with the Greek. [8] Porph., *Isag* arm., 145: Բայց կար է իմանալ եւ ընդ միտ ածել եւ ագռաւ սպիտակ, եւ եթէովպացւոյ ի բաց ընկեցեալ զգոյնն՝ առանց ապականութեան ենթակային.

10. And the second definition[a] is imperfect, for it says: "Accident is what can hold or not hold of the same thing." And this does not embrace inseparable accidents, for they are not able not to hold of the same thing, for the black[b] is not able not to hold of the Ethiopian. For this reason one must add as[c] to the first definition: "either actually or in thought." And the third is almost not definition at all, for it does not mention being, but non-being.[d,6]

11. "Accident is what is[e] neither a genus nor a difference nor a species nor a property."[7] Therefore[f] some say: "Why didn't he define other items too in terms of such a negation?"[g] Against them we say that he did not want to define disputed items by disputed items, as genus, species and difference were still disputed.[h] And he could not say that "genus is what is neither a species nor a difference"; for they were still unknown to us.[i] And since he had made all the other items known to us by definition, and only accident was remaining, he reasonably defined it by the negation of the known items.[j]

12. "It is possible to think of a white raven and an Ethiopian losing his skin-colour without the destruction of the subjects."[8] For many times we said about the definitions of accidents that none of them is sound.[k] For to the first definition, saying:[l] "Accident is an item which comes and goes without the destruction of its subject," we added:[m] "either actually or in thought." Now this "or" is[n] either a copulative or disjunctive conjunction. And if it is copulative, so as to be "actually and in thought," this definition does not hold in the case of inseparable accidents (for neither do inseparable items come and go actually

[a] The Greek adds: "again." [b] The Greek adds: "of an Ethiopian." [c] The Greek adds: "we have added." [d] Instead of *οὔτε γὰρ *λέγεται* τὰ ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὴ ὄντα, the Greek reads: "for definitions wish to indicate not the non-being, but the being to somebody" (207.2–3). [e] Instead of **ἐστί*, the Greek reads: "can be" (207.7). [f] There is no "Therefore" in the Greek text. [g] Instead of **ἄλλας τοιαύτῃ ἀποφάσει*, the Greek reads: "all the terms, but only the accident?" (207.9–10). [h] Instead of this sentence, the Greek reads: "Against them we say that if Porphyry once erred, he ought not to err always. Then even if such a thing does not count as an error, nevertheless he could not define it thus in the case of other terms too. For we said that we do not justify disputed items by disputed items, but by items taken for granted" (207.10–13). [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "Now before presenting the species and the rest of the terms, how could we say in the case of the genus: 'a genus is what is neither a species nor a difference nor an accident nor a property'?" (207.14–16). [j] Instead of this sentence, the Greek reads: "And doing this, we were about to justify a disputed item by disputed items, which is strange. Only in the case of the last, I mean of the accident, we can do such a thing" (207.16–18). [k] Instead of this sentence, the Greek reads: "And one should know that none of the definitions is sound" (207.23). [l] Instead of "For to the first definition, saying," the Greek reads: "Look at the first, what it says" (207.23–24). [m] There is no **προσέθεμεν* in the Greek text. [n] The Greek reads: "is thought of" (207.26).

մտածութեամբ առանց (27) ենթակային ապականութեան: Իսկ եթէ տարալուծական է, ոչ ասի (28) գոլ սահման, այլ բաժանումն. քանզի սահմանի գործ է ժողովել (29) զբազումս եւ միացուցանել. իսկ բաժանման՝ զմին ի բազումս (30) ցուցանել: Արդ, այսպէս *եւ*[1] *առաջիկայ*[2] սահմանն, քանզի ասէ՝ «կամ (31) ներգործութեամբ, կամ մտածութեամբ»: Նոյն բան ասի եւ ի (32) վերայ երկրորդին: Իսկ վասն երրորդին անդէն իսկ ի (33) տեսութեան ցուցաք, թէ որպէս յոռի գոյ: (34) Կատարումն եղեւ գրելոյ միոյ մասին առաջիկայ (35) շարագրութեան Պորփիւրի:[3]

---

[1] M1746, M1751, P240 // A, Ven., P242, M2326, M1716, M1766 om. [2] M1753 // A, Ven., առաջին.
[3] A, Ven., M2326, M1716, M1766, M1751 Կատարումն եղեւ գրելոյ միոյ մասին առաջիկայ շարագրութեան Պորփիւրի // M1746, P242, P240 om.

and in thought without the destruction of their subject[a]), and if disjunctive, it is not said to be a definition but a division. For the task of a definition is to collect many into one, and that of a division to show one in many.[b] Now the definition before us is of this sort, for it says: "either actually or in thought."[9] The same word is also said in the case of the second definition.[10] And concerning the third we have already shown in the exposition why it is incorrect. The aim of writing [about] one part of Porphyry's present work is achieved.[c]

[a] The Greek adds: "although such accidents are separable." [b] Instead of "to show one in many," the Greek reads: "to make many out of one" (207.32). [c] This sentence is absent from the Greek text.

184 ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՆ (2) ՀԻՆԳ ՁԱՅՆԻՑ ԱՌԱՋԻԿԱՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ[1]

+1 (3) Առաջին[2]

1. (4) Ըստ խոստմանն մերում յետ բանիւ ստեղծանելոյ զհինգ (5) բարբառսդ, բե՛ր զհասարակութիւնս նոցին եւ (6) զզանազանութիւնս յարադրեսցուք: Եւ պարտ էր, որովհետեւ կատարելաբար (7) ուսաք, կատարումն *առնուլ*[3] առաջիկայ շարագրութեանս. (8) քանզի որ գիտէ զհինգ բարբառսդ եւ զնոցին ենթագրութիւնսն, (9) գիտէ եւ զնոցին հասարակութիւնսն եւ զզանազանութիւնսն:[4] (10) Այլ վասն զի առ ներածականս առնէ զբանս իւր, կարեւոր (11) համարեցաւ զայսոսիկ աւանդել: Եւ գիտելի է, *չի*[5] իրողութիւնք (12) ամենայն ոչ ամենայն ուրեք հասարակութիւն ունին առ (13) միմեանս եւ ոչ զանազանութիւնս. այլ ըստ իրաց ինչ (14) հասարակութիւնս ունին, եւ ըստ իրաց ինչ զանազանութիւնս: Արդ, (15) հասարակութիւն ունին, վասն զի զմիոջէ[6] սկզբանէ կախեալ գոն. (16) իսկ զանազանութիւն ունին ըստ նիւթոյն: Արդ, երկուց *ելոց*[7] (17) զանազանութեանց եւ հասարակութեանց՝ ընդհանրականաց եւ (18) մասնականաց, զառաջին նախադասութիւնն հանրականաց (19) շնորհէ. իսկ զանազանութեանն նախադասէ զհասարակութիւն: (20) Ուստի եւ տարակուսեն ոմանք, թէ ոչ ինչ հասարակութիւն (21) ունին առ միմեանս հինգ բարբառքդ, բայց եթէ ըստ միում (22) իմիք ունին հասարակութիւն: Իսկ մի ինչ առնել զհինգ (23) բարբառսդ տարակուսութիւն է. վասն զի տարակուսել (24) արժան է, թէ վասն է՛ր հինգ բարբառքդ մի գոն:

2. (25) Արդ, նմանեցաւ տարակուսութեան հասարակութիւն, իսկ (26) լուծման՝ զանազանութիւն. քանզի ցուցանէ, թէ ոչ գոն մի (27) ինչ. եւ ի ցուցանելն, թէ ոչ գոն մի ինչ՝ զտարակուսութիւն (28) լուծանէ: Արդ, վասն

---

[1] Corrected in A in accordance with the Greek // Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 Յաղագս հանրականաց սեռից եւ տարբերութեանց (M2326, M1716, M1751, M1766 + տեսակի, յատկի եւ պատահման) առաջիկայ տեսութիւն // P242 Յորս հանդերձ աստուծով եւ առաջիկայ տեսութիւն յաղագս հասարակաց սեռից եւ տարբերութեան. [2] A // Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [3] Scripsi // A, Ven., M1746, M1716, M2326, M1766, P240 առնել // P242 ունիլ. [4] A, Ven. // M1746, M1716, P242 P240, M1751, M1766 om. եւ զզանազանութիւնսն. [5] Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A om. [6] M1716, M1766, M1751, P242, P240 // A, Ven., M1746, M2326 + ի. [7] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. եղելոց.

The Present Exposition[a] about Common Features and Differences of the Five Terms

+1 First[b] [Universal Comon Features and Differences]

1. According to our promise let us, after having verbally elaborated on the five terms, put forward their common features and differences. And inasmuch as we have completely grasped,[c] the present writing should now have achieved its aim (for someone who completely understands the five terms and their delineations, knows[d] also their common features and differences). But because he made his account for beginners, he considered it necessary to present these features. And one should know that all[e] things neither have all features in common with one another and nor are they different in every respect. But they share certain common features and differ in certain respects. They have common features in so far as they depend on the same principle,[f] and they have differences in terms of matter. Now since differences and common features are twofold, universal and particular, he grants the first rank to universals,[g] and puts common feature before[h] differences. For this reason, some are puzzled that the five terms have no common features with one another except that they have common features in some one respect.[i] And making[j] the five terms some one thing is a puzzle since it is worth being[k] puzzled about why the five terms are one.

2. Now the common feature is like a puzzle and the difference its solution.[l] For he shows that they are not some one thing and by showing that they are not some one thing, he solves the puzzle. Now since the former is like a puzzle,

[a] There is no *ἡ παροῦσα θεωρία* in the Greek text. [b] There is no *πρῶτον* in the Greek text. [c] The Greek adds: "the five terms." [d] The Greek adds: "hence." [e] There is no "all" in the Greek text. [f] The word սկիզբն ("beginning") is used in the sense "principle" semantically calquing the Greek word ἀρχή. [g] Instead of "he grants the first rank to universals," the Greek reads: "universals have gained the first rank" (208.12). [h] Instead of "puts common feature before," the Greek reads: "the common feature is worth preceding" (208.13). [i] Instead of this sentence, the Greek reads: "for it is like a puzzle; for by showing that all have common features in one, he establishes their connexion and unity" (208.13–15). [j] The Greak reads: "calling" (208.15). [k] The Greek reads: "one would be puzzled" (208.15–16). [l] The Greek has only the second member of this comparison. For the first cf. above (208.13).

զի նմանեցաւ ումն տարակուսութեան եւ (29) ումն լուծման, եւ առաջին է տարակուսութիւն, քան զլուծումն, (30) առաջին է եւ հասարակութիւն քան զզանազանութիւն:

3. (31) Արդ, ասէ Պորփիւրիոս, թէ ընդհանրական (32) հասարակութիւն ամենեցուն *գոյ*[1]՝ ըստ յոլովիցն ստորոգիլ. իսկ զանազանին՝ (33) վասն զի ոչ ամենեքեան նոյն ենթակային ստորոգին, քանզի (34) ոմանք ի նոցանէ տեսակաց ստորոգին, որպէս սեռ, եւ 186 տարբերութիւն, եւ պատահումն: Իսկ ոմանք՝ անհատիցն, որպէս (2) տեսակ եւ յատուկ: Եւ ինքն Պորփիւրիոս մի հասարակութիւն (3) եւ մի զանազանութիւն յարադրեաց. իսկ մեք առադրեսցուք (4) յերկաքանչիւրսդ, *բացատրեսցուք*[2] զընդհանրականս ոմանս (5) հասարակութիւնս եւ զանազանութիւնս:

4. (6) Եւ նախ առաջին՝ զհասարակութիւնս: Դարձեալ, ունին (7) ամենեքեան հասարակութիւնս, վասն զի ամենեքեան (8) հոմանունք են: Երրորդ հասարակութիւն, վասն զի ամենեքեան ի (9) միում ստորոգութեան տեսանին, քանզի եթէ սեռք են (10) ստորոգութիւնք, ամենայն իրօք է եւ այլքն ի բարբառոցն: Չորրորդ (11) առ այսորքիւք տեսանեմք հասարակութիւն, վասն զի (12) ամենեքեան սահման*ք*[3] եւ եզերք են իմաստասիրականաց ձայնից. (13) քանզի ամենայնք իմաստասիրականք ձայնք յայսորիկ (14) բարբառս եզերին, եւ ոչ ինչ է արտաքոյ սոցին: Հինգերորդ (15) հասարակութիւն տեսանի՝ զմիմեանս ի ներքս ածելովն եւ (16) զմիմեանս բառնալովն. զի ուր մի ոք *է*[4] ի դոցանէ, անդէն (17) ամենեքեան. եւ ուր մին պակասէ՝ ամենեքեան նուազեն:

5. (18) Արդ, ասացեալք զհասարակութիւն, ասասցուք եւ (19) զզանազանութիւնս:[5] երկրորդ զանազանութիւն է նոցա (20) յեղանակ ստորոգութեան. քանզի ոմանք ի ներում զինչէին (21) ստորոգին,[6] եւ ոմանք ի ներում (22) որպիսիինչէին:[7] Երրորդ զանազանութիւն է նոցա սահմանք. զի (24) որոց սահմանքն *չանաչանք*[8] են՝ նոցա եւ գոյացութիւնքն: (25) Չորրորդ զանազանութիւն է նոցա զառ ի բաժանմանէն գոլ. (26) քանզի որք ի բաժանման*էն*[9] են՝ զանազանք գոն, քանզի ոչ ոք (27) ինքն յինքեան բաժանի: Հինգերորդ զանազանութիւն՝ ոչ (28) նշանակելն զմիմեանս ըստ նմին իրի. քանզի սեռն ոչ (29) նշանակէ զտե-

[1] Scripsi // om. [2] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 բացատրելով. [3] M1746, P242, M2326, M1716 // A, Ven., P240, M1751, M1766 սահման. [4] M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. իցէ. [5] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + նոցա. [6] A inserts որպէս սեռ եւ տեսակ in accordance with the Greek. [7] A inserts որպէս տարբերութիւն եւ յատուկն եւ (23) պատահումն in accordance with the Greek. [8] P242, Ven., M1716, M1751 // A, M1746, P240, M2326, M1766 զանազան. [9] M1746, P242.

and since the latter like its solution, and[a] the puzzle precedes the solution, the common feature precedes the difference.

3. Now Porphyry says that the universal common feature of all[b] of them is that they[c] are predicated of several items.[1] And they differ in so far as not all are predicated of the same subject. For some of them are predicated of species, like genus, difference and accident and some of individuals,[d] like property and species. And Porphyry himself presented one common feature and one difference. And we shall make an addition to each;[e] we shall present some[f] universal common features and differences.

4. And first of all the common features. Again, they all[g] have the fact in common that they all are homonymous.[h] Third common feature: since all are observed in one[i] predicate. For if the predicates are genera, in every case there exist[j] also the other terms.[2] We also observe the fourth common feature that all are boundaries and limits of philosophical terms. For all philosophical terms are limited to these terms[k] and there are none outside of them. The fifth common feature is observed in introducing each other and removing each other. For where there is one of them, there are all, and where one is missing, there all are missing.

5. Having mentioned the common features, let us also speak about[l] differences. Their second difference is the mode of predication, for some of them are predicated in answer to "What is it?",[m] and some in answer to "What sort of so-and-so is it?"[n] Their third difference is[o] definitions, for of items of which the definitions are different, the substances are also.[p] Their fourth difference stems from their division, for what stems from a division is different. For nothing is divided into itself. The fifth difference is that they do not signify each other in terms of the same, for a genus as a genus[q] does not signify a species.[3]

---

[a] Instead of "Now since the former is like a puzzle, and since the latter like its solution, and," the Greek reads: "now if" (208.18). [b] The Greek reads "their" (208.20). [c] The Greek reads: "all terms." [d] The Greek reads: "of particulars" (208.24). [e] The Greek adds "member." [f] The Greek reads: "also other" (208.27). [g] The Greek reads: "universally" (208.28). [h] The Greek adds: "again, we see their." [i] The Greek adds: "and every single." [j] The Greek reads: "they co-introduce" (208.31). [k] The Greek reads "to them" (208.34). [l] The Greek reads: "let us move to" (209.3). [m] The Greek adds: "like genus and species." [n] The Greek adds: "like difference, property and accident." [o] The Greek adds "different." [p] The Greek adds "different." [q] Instead of "as a genus," the Greek reads: "in terms of the same" (209.11).

սակ որպէս զսեռ: «Հասարակ ամենեցուն՝ ըստ յոլովից ստորոգիլ»:[1] Ի (31) հասարակութենէ մոռացաբար եւ զզանազանութիւն աւանդէ (32) Պորփիւրիոս, քանզի ասէ, եթէ «ստորոգին ըստ յոլովից», այլ ոչ (33) «նմանաբար». քանզի սեռ եւ տարբերութիւն եւ *պատահումն*[2] (34) տեսակաց եւ անհատից ստորոգին, իսկ յատուկն եւ տեսակն 188 անհատիցն միայն: Արդ, ոչ բարւոք ասեն այնոքիկ, որ ասեն, թէ (2) յերիս հատածս բաժանի առաջիկայ շարագրութիւնս. եւ (3) յառաջնումն զգոյացութիւնս նոցա ուսուցանէ, իսկ (4) յերկրորդումն՝ զհասարակութիւնս, իսկ յերրորդումն՝ (5) զզանազանութիւնս: Սուտ ասեն, քանզի միանգամայն զհասարակութիւնս եւ (6) զզանազանութիւնս[3] բացատրէ:

6. (7) «Իսկ անասուն»,[4] որ է տարբերութիւն, պիտակաբար ասաց, (8) որ է անբանութիւն: (9) «Այլ նախապետաբար զանհատիցն, իսկ ըստ երկրորդ (10) բանի՝ պարունակողացն զանհատսն»:[5] Արդ ասէ, թէ յանհատսն (11) նախ եւ առաջին տեսանի պատահումն, յետ այսորիկ ապա ի (12) տեսակս. քանզի ջերմն եւ սպիտակն նախ ի Սոկրատում (13) տեսանին, *եւ*[6] աստուստ ապա եւ զմարդն ասեմք սպիտակ եւ ջերմ: (14) Այսոքիկ են դոցա ընդհանուր հասարակութիւնք եւ (15) զանազանութիւնք հինգ բարբառոցդ: (16) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ (17) գործաւորութիւնս:

+2 (18) **Երկրորդ**[7]

1. (19) Ասացեալ Պորփիւրի յաղագս հանրականաց (20) հասարակութեանց,[8] գայ եւ ի մասնականսն, եւ (21) նախ եւ առաջին զհասարակութիւն եւ զզանազանութիւն (22) սեռի առ տարբերութիւն ասէ: Եւ տե՛ս, զի՞րդ յորժամ վասն (23) *հանրականացն*[9] է բան, զտարբերութիւն յետ սեռի դասէ, (24) իսկ յորժամ վասն գոյացութեան[10] կամի ցուցանել, (25)

[1] Porph. *Isag*. Arm. 146. In Mss M1766, M1751 this citation is in red ink. [2] M1746, M1751, M1766 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716 պատահ. [3] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1751, M1766 + նոցա. [4] Porph. *Isag*. Arm. 146. [5] Porph. *Isag*. Arm. 146: այլ նախապետաբար զանհատիցն, բայց ըստ երկրորդ բանի պարունակողացն զանհատսն. [6] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [7] A, Ven. // M1746, P240, M2326, M1716, M1751 om. // P242 պրակ լա. [8] A inserts եւ զանազանութեանց in accordance with the Greek. [9] M1746 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 հասարակականացն // P242 հասարակացն. [10] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + սոցա.

"Common to them all is being predicated of several items." Porphyry forgetfully presents one more difference instead of a common feature. For he says that they are predicated of several items but not in a similar way. For genus, difference and accident are predicated of species and individuals but property and species only[a] of individuals. Now those speak incorrectly who say[b] that the present writing[c] is divided into three sections and that in the first section he teaches their substances, in the second their common features and in the third their differences. They do not say the truth because he presents the common features and differences together.

6. "And non-rational," which is a difference. He catachrestically called it[d] non-rationality. "But principally of the individuals and also, on a second account, of the items which contain the individuals." Now he says that the accident is observed first of all in individuals and after this, in species. For being warm and white are first observed in Socrates, and after this we say that a man is white and warm.[4] These are the universal common features and the differences of the five terms. Here, with the help of God, ends the present study.[e]

+2 Second[f] [Genus and Difference]

1. Porphyry, having spoken about the universal common features,[g] moves to the particular as well. And first he mentions the common features and differences of the genus with respect to the difference. And look, why[h] he ranks, when the account is[i] about common features, the difference after the genus but when he wants to elucidate[j] substance, he ranks species under genus

[a] There is no "only" in the Greek text. [b] There is no *οἱ λέγοντες in the Greek text. [c] Instead of "the present writing," the Greek reads: "the book" (209.19). [d] The Greek adds: "non-rational; for he ought to say." [e] These two sentences are absent from the Greek text. [f] There is no "second" in the Greek text. [g] The Greek adds: "and the differences." [h] There is no "why" in the Greek text. [i] The Greek reads: "he establishes an account" (210.4). [j] The Greek reads: "to teach about" (210.5).

յայնժամ զտեսակն *դաւէ*[1] ընդ սեռիւ, վասն զի (26) առինչունակին են. իսկ զառինչունակն համանգամայն պարտ է (27) ուսանել:

2. (28) Արդ, աւէ, եթէ «հասարակ սեռի եւ տարբերութեան՝ (29) ստորոգիլն տեսակացն. եւ եւս հասարակութիւն ունին, զի որք (30) ստորոգինն սեռի որպէս սեռի, այնոքիկ՝ եւ զընդ սեռիւն (31) տեսակաց. եւ որք ստորոգինն տարբերութեան որպէս (32) տարբերութեան, այնոքիկ եւ զընդ տարբերութեան տեսակացն (33) ստորոգին»: Եւ բարւոք աւէ, թէ «որպէս սեռի». քանզի զայս աւէ, թէ (34) ամենայն՝ որ միանգամ սեռին ստորոգին գոյեղաբար, այնոքիկ եւ զընդ նովաւ տեսակացն ստորոգին. որգոն՝ գոյացութիւն 190 կենդանոյն[2] գոյեղաբար ստորոգի, իսկ այս եւ մարդում (2) ստորոգի:

3. (3) Դարձեալ, ներշնչականն եւ զգայականն կենդանոյն (4) ստորոգին, այսոքիկ եւ տեսակի *ստորոգին*[3] եւ անհատի: Քանզի (5) թէ ոչ զայսոսիկ առցուք ի վերայ սեռի՝ այլ զպատահմունսն, (6) այս ինքն զմիափաղառական գոլ, եւ կամ զկոչիլն նմա սեռ՝ (7) ընդհանրականապէս զայս առնուլ ոչ բաղկասցի բանն. քանզի (8) այսոքիկ գոյացութեան ներշնչականումն[4] զգայականումն (9) պատահեաց, պատահումն եւ կոչիլ սեռ, եւ միափաղառական (10) գոլ, որգոն կենդանի, հանրականապէս առնուլն՝ այսոքիկ (11) մարդոյ ոչ ստորոգեսցին, վասն զի գոյեղաբար սեռի, այս (12) ինքն գոյացութեան, ներշնչականումն զգայականումն ոչ[5] (13) ստորոգի:

4. (14) Նոյն բան եւ ի վերայ տարբերութեան, քանզի որք (15) գոյեղաբարն ստորոգին, այսոքիկ եւ զընդ նովաւ տեսակացն (16) ստորոգեսցին. քանզի գոյացութիւն ունի տարբերութիւն՝ (17) զպիտանանալն բանում, այս ինքն *ներդրականում*,[6] որ եւ մարդում եւ (18) անհատում ստորոգեսցի: Արդ, թէ ոք աւէ, թէ պատահումն (19) քառափաղառական գոյ, այս ոչ ստորոգի մարդոյ, քանզի ոչ (20) է էութիւն նորա: Դարձեալ, հասարակութիւն ունին զայն, զի (21) որպէս ի բաց բարձեցելոյ սեռի՝ ի բաց բառնին եւ որ ընդ (22) նովաւ են տեսակք, այսպէս տարբերութեան ի բաց (23) բարձեցելոյ՝ ի բաց բառնին եւ *որք*[7] ընդ նովաւ տեսակք:

5. (24) Ասացեալ[8] Պորփիւրի յաղագս հասարակութեան (25) սեռի եւ տարբերութեան, բուռն հարկանէ եւ զզանազանութենէ (26) նոցին եւ

[1] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 նախադաւէ. [2] A // Ven., M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 սեռի. [3] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ստորոգեսցին. [4] M1746, P242 // A, Ven., P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + եւ. [5] A inserts ոչ in accordance with the Greek. [6] Scripsi // M8522 ներգործականում // alii ներգրականում. [7] M1746 // A, Ven., P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 որ. [8] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 + Արդ before ասացեալ.

for they belong to the related items.[a] For related items ought to be studied together.

2. Now he says that being predicated of a species is common to genus and difference. Again, they have in common the fact that items which are predicated of a genus as genus, are also predicated of the species under the genus.[b] And items which are predicated of a difference as difference, are also predicated of the species under the difference.[c] And he correctly says "as genus," for this means: "what is substantially predicated of a genus, is also predicated of the species under it." For example, substance is substantially predicated of animal; but it is also predicated of man.

3. Again the animate and the percipient are predicated of animal; they are predicated both of a species and of individuals. For if we take not these items to belong to the genus, but its accidents, i.e. that it is monosyllabic[d] or that it is called a genus, that it is taken universally, no account will be constituted. For they accidentally belong to "animate percipient substance": that it is called a genus and that it is monosyllabic,[e] as animal, that it is taken universally; they will not be predicated of man. For they are not substantially predicated of the genus, i.e. of the animate percipient substance.

4. The same account also applies to the difference, for what is substantially predicated,[f] will also be predicated of the species under it. For the difference[g] has as a substance the making use of reason, I mean the word residing in the mind, which is predicated both of man and of individual [men]. Now if somebody says that its accident is tetrasyllabic, this is not predicated of man because it is not its substance. They also have in common the fact that, when a genus is removed, the species which are under it, are also removed, likewise, if a difference is removed, the species which are under it are also removed.

5. Porphyry,[h] after having spoken about the common features of genus and difference,[i] moves to their differences and says that genus and difference differ

---

[a] There is no **τῶν γὰρ πρός τί εἰσιν* in the Greek text. [b] The Greek reads: "under it" (210.9). [c] The Greek reads: "under it" (210.10). [d] The Greek reads "disyllabic" (210.16) related to the word γένος, whereas "monosyllabic" correctly describes the Armenian word սեռ. [e] The Greek is "disyllabic"; here it rather refers to ζῷον, while the Armenian "monosyllabic" does not correspond to the trisyllabic word կենդանի, which it characterises. [f] The Greek adds: "of it." [g] There is no "the difference" in the Greek text. [h] The Greek is "he." [i] There is no "of genus and difference," in the Greek text.

ասէ, թէ զանազանի սեռ տարբերութեան, զի սեռ (27) բնութեամբ առաջին է քան զտարբերութիւն: Եւ եւս, (28) զանազանի սեռ տարբերութեան, վասն զի սեռ զօրութեամբ ունի զտարբերութիւն, իսկ տարբերութիւն ոչ զօրութեամբ (30) պարունակէ զսեռ: Եւ եւս տարբեր է սեռ, քանզի սեռ ի ներում *ըինչէին*[1] 192 ստորոգի, իսկ տարբերութիւն ի ներում *որպիսիինչէին*:[2] Եւ եւս զանազանի սեռ տարբերութեան, քանզի իւրաքանչիւր տեսակի (3) սեռ՝ մի գոյ, իսկ տարբերութիւն՝ յոլով. քանզի ահա ի (4) մարդում մի է՝ կենդանին, իսկ տարբերութիւն՝ յոլով, որ է (5) կենդանի բանաւոր, մահկանացու, մտաց եւ հանճարոյ (6) ընդունակ: (7) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

+3 (8) Երրորդ[3]

1. (9) Զվարդապետութիւն տարբերութեան ընկալաւ տեսակ, (10) ընդ որում եւ վասն նախադասութեան հակառակի, արդ (11) յարադրէ Պորփիւրիոս զսեռի եւ զտեսակի հասարակութիւն, (12) երիս հասարակութիւնս եւ չորս զանազանութիւնս: Եւ վասն զի (13) պէտս ունի առտարորոշութեան մի մի ի զանազանութեանցն, (14) բե՛ր նախ քան[4] (15) զզանազանութեանցն վարդապետութիւն սակաւ ինչ վասն նորա (16) հանգանակեսցուք:

2. (17) Արդ ասէ, եթէ «զանազանի սեռ ի տեսակէ». վասն զի (18) բնութեամբ նախագոյն է սեռ քան զտեսակ: Արդ, այսոցիկ (19) այսպէս ունելով, եթէ *է ինչ*[5] սեռ եւ տեսակ, մի առցես զսեռ (20) եւ զտեսակ ըստ միում եւ ըստ նոյնում. որգոն՝ զկենդանին մի (21) առցես սեռ եւ տեսակ. ապա թէ ոչ՝ ինքն ինքեան եղիցի (22) բնութեամբ առաջին. այլ զներշնչականն առցես սեռ, եւ (23) զկենդանին տեսակ, եւ այնպէս գտանի բանդ ճշմարիտ:

3. (24) Երկրորդ առտարորոշութիւն. մի՛ առցես զսեռ ըստ այլում (25) իրի տեսակ, եւ զտեսակ՝ սեռ, այլ նոյնպէս. ապա եթէ (26) առնուցուս զներշնչականն որպէս տեսակ, եւ զկենդանին որպէս (27) սեռ, գտանի տեսակն բնութեամբ առաջին քան զսեռ: Վասն (28) այսորիկ ասացաք՝ մնասցէ սեռն որպէս սեռ, եւ տեսակն (29) որպէս տեսակ:

---

[1] M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. զինչէն // P242 զինչ է. [2] M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 // A, Ven. որպիսիինչէն // P242 որպիսիինչէ. [3] A, Ven. // M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. // P242 պրակ լբ. [4] A inserts զհասարակութեանց եւ in accordance with the Greek. [5] Ven., M1746, P242, P240, M1751, M1766 // A, M2326, M1716 ինչ է.

in the fact that a genus is prior to the difference by nature.[5] Again, a genus differs from a difference[a] because a genus possesses[b] the difference potentially, but a difference does not contain the genus potentially. Again, a genus differs[c] because a genus is predicated in answer to "What is it?" whereas a difference in answer to "What sort of so-and-so is it?" Again, a genus differs from a difference because in each species, there is[d] one genus but several differences.[e] For note that in man, there is[f] animal as one item but there are several differences, which is rational, mortal animal,[g] receptive of thought and knowledge.[6] Here, with the help of God, ends the present exposition.[h]

+3 Third[i] [Genus and Species]

1. Species succeeded the instruction of the difference, disagreeing with it about the order. Now Porphyry presents three common features and four differences of genus and species. And since one of the differences needs further specification, let us, before teaching about common features and differences, discuss this a bit.

2. Now he says that "genus differs from species" because a genus is prior to a species by nature. Since this is so, do not, if there is some genus and species, take the genus and the species in terms of the same, for instance, do not take animal as a genus and a species,[j] or else one item will be prior to itself by nature.[k] But take animate as a genus and animal as a species, and thus the account will turn out to be true.

3. Second further specification: do not take a genus in some respect as a species, and[l] a species as a genus, but[m] as it is. Then, if you take animate as a species and animal as a genus, a species will be found to be prior to a genus by nature. For this reason we said: let the genus remain a genus and the species a species.[n]

---

[a] The Greek reads: "they differ" (211.1). [b] The Greek reads "contains" (211.1). [c] The Greek reads: "they differ" (211.2). [d] The Greek reads: "there is in every case observed" (211.4–5). [e] Instead of "but several differences," the Greek reads: "but in each species, there is in every case not one difference but several" (211.5). [f] The Greek reads: "is observed" (211.6). [g] There is no "animal" in the Greek text. [h] This sentence is absent from the Greek text. [i] There is no "third" in the Greek text. [j] There is no "for instance, do not take animal as a genus and a species," in the Greek text. [k] There is no "by nature" in the Greek text. [l] The Greek adds: "again, in another respect." [m] The Greek adds: "let the account remain." [n] The Greek reads: "let the genus and species remain in the same way" (213.21).

4. (30) Երրորդ առտարորոշութիւն, թէ յառաջագոյն է սեռ քան (31) զտեսակ՝ ոչ ըստ սեռականի եւ տեսականի զանազանութեանց: (32) Եւ զայս ասեմ, ոչ թէ սեռ որպէս սեռ յառաջագոյն է քան (33) զտեսակ, քանզի առինչունակ է, իսկ առինչունակացն (34) համանգամայն պարտ է գոլ եւ լինել, այլ որպէս իր. քանզի (35) որպէս հայր ոչ յառաջագոյն է քան զորդի որպէս հայր, քանզի 194 համանգամայն են հայր եւ որդի ըստ օրինակի (2) առինչունակին. այլ որպէս մարդ յառաջագոյն է Սոփրոնիկոս Սոկրատայ: (3) Նոյնպէս եւ սեռ յառաջագոյն է քան զտեսակ ոչ որպէս սեռ, (4) այլ որպէս իր. որգոն՝ գոյացութիւն ներշնչական զգայական (5) արդ որպէս իր յառաջ է մարդոյ, քանզի յառաջ է քան զմարդ:

5. (6) Ասացեալք զառտարորոշութիւնս այսպիսի (7) զանազանութեանց, բե՛ր զհասարակութիւնս նոցա ասասցուք, եւ ապա (8) յետ այսորիկ զզանազանութիւնս: Արդ, հասարակ *է*[1] սեռ եւ (9) տեսակ, ըստ որում յոլովիցն ստորոգին. եւ եւս (10) հասարակութիւն ունին, վասն զի երկոքեան *յառաջագոյնք*[2] են քան (11) զանհատն. եւ եւս հասարակութիւն ունին, զի որպէս բոլոր ինչ են: (12) Եւ վասն է՛ր ասացաք՝ որպէս բոլոր ինչ եւ ոչ բոլոր. վասն զի (13) բոլորն՝ որպէս բոլոր համայն յիւր մասունսն ոչ կարէ (14) տեսանիլ. ապա թէ ոչ, եղիցի իւրաքանչիւր ոք ի մասանցն բոլորն: (15) Իսկ տեսակն եւ սեռն բոլորն որպէս բոլոր յանհատումն (16) տեսանի:

6. Իսկ զանազանին՝ վասն զի սեռն յառաջագոյն է (17) բնութեամբ քան զտեսակ. եւ եթէ զիա՛րդ եւ որո՞վ յեղանակաւ (18) է *յառաջագոյն*[3]՝ ասացաք: Եւ եւս զանազանին, զի սեռ նիւթում քատակեցաւ, (19) իսկ տեսակ կերպարանում. եւ եթէ զիա՛րդ նմանեցաւ սեռ (20) նիւթում եւ տեսակ կերպարանում. որպէս զի իմացիս ինձ (21) զայրաձեւն պղնձի. քանզի ի նիւթոյ ի պղնձոյ եւ ի (22) կերպարանէ *ի*[4] մարդոյ *բաղկացեալ*[5] է: (23) Բացատրեալ է եւ այլ եւս երկուս զանազանութիւնս սեռի եւ տեսակի:

[1] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 են. [2] M1746, P242 // A, M2326, P240, M1716, M1751, M1766 յառաջագոյն. [3] M1746, P242, P240 (supra lin.) // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 om. [4] M1746, M1716, M2326, M1766, M1751, P242, P240 // A, Ven. om. [5] Scripsi // om.

4. Third further specification: a genus is prior to a species not with respect to general and special differences (and I mean this: a genus is prior to a species—not as genus, for it is a relative item[a] and relative items must be together) but factually. For as a father is not, as father, prior to his son (for father and son are together in the way of relative items[b]), but Sophroniscus is prior to Socrates as man, likewise a genus is prior to a species—not as genus but factually. For the animate percipient substance is prior to man factually, for it precedes man.

5. Having mentioned the further specifications of such differences, let us discuss their[c] common features and after this[d] their differences. Now genus and species have in common the fact that they are predicated of several items. Again, they have in common that both[e] precede the individual.[f] Again, they have in common that they are like some whole-like thing. Why did we say "like some whole-like thing" and not "whole"? Because the whole cannot be[g] observed as a whole in all its parts. Otherwise, each of the parts will be a whole, but the whole species and[h] genus,[i] is observed as a whole in an individual.[j,7]

6. And they differ in that a genus is prior by nature to a species.[k] But we have said why and in what way it is prior to it.[l] Again, they differ because a genus is like matter and a difference is like shape.[m] And why does a genus resemble matter and a species, shape?[n] As if you think of a bronze[o] statue, for it is constituted of matter, of bronze, and of a shape, of man.[p,8] He has also presented two other differences between genus and species:[q] one by an

[a] There is no **τὸ γὰρ πρός τί ἐστι* in the Greek text. [b] There is no "in the way of relative items" in the Greek text. [c] Instead of "let us discuss their" the Greek reads: "move to" (213.31). [d] The Greek adds: "go to" (213.31). [e] There is no "both" in the Greek text. [f] The Greek reads: "those of which they are predicated; for a genus precedes both man and Socrates, and a species precedes all the individuals that are under it" (213.33–35). [g] The Greek reads "is not" (213.37) [h] There is no "species and" in the Greek text. [i] The Greek adds: "I mean animal." [j] The Greek reads: "in man in general and in Socrates" (214.38). [k] Instead of "to a species," the Greek reads: "but a species is not" (214.3). [l] The Greek adds "by nature." [m] The Greek reads: "shaped matter" (214.4). [n] This sentence is absent from the Greek text. [o] There is no "bronze" in the Greek text. [p] The Greek reads: "it is constituted of bronze and shape" (214.5). [q] There is no "between genus and species" in the Greek text.

(24) Զմին յանընդդիմահաւասարութենէ ստորասութեան, եւ զմին (25) յանընդդիմահաւասարութենէ բացասութեան: Արդ, (26) յանընդդիմահաւասարութենէ ստորասութեան զանազանի սեռ ի (27) տեսակէ, վասն զի սեռ յոլովագոյնս ունի զօրութեամբ (28) զբաժանականս տարբերութիւնս,[1] (29) իսկ տեսակ ոչ եւս զբաժանականսն, բայց յոլովագոյնս ունի (30) զնոսա ներգործութեամբ, որպէս բաղկացականս: Բայց (31) զստորասականն ասացաք: Եւ բացասական՝ վասն զի ասելն (32) սեռականագոյնն[2] ոչ ունի բաղկացականս տարբերութիւնս, (33) եւ տեսականագոյնն ոչ ունի բաժանականս. իսկ ստորասական եւ 196 բացասական է, յորժամ ասեմք՝ սեռն ոչ ունի բաղկացականս, (2) եւ տեսակն ոչ ունի բաժանականս: (3) Ընդ այսորիկ հանդերձ Աստուծով:

+4 (4) Չորրորդ[3]

1. (5) Եկեսցուք այսուհետեւ[4] զհասարակութիւն սեռի եւ յատկի (6) ասասցուք, եւ զզանազանութիւնս: Արդ, *ունի*[5] հասարակութիւն (7) սեռ եւ յատուկ. վասն զի երկաքանչիւր ոք ի դոցանէ (8) շարաբերի յայնցանէ՝ յորոց ստորոգին. քանզի մարդն շարաբերէ (9) եւ կենդանին, *շարաբերէ*[6] եւ ծիծաղականն. քանզի որ ինչ մարդ՝ (10) նա *եւ*[7] կենդանի. եւ որ ինչ մարդ՝ նա եւ ծիծաղական: Եւ եւս (11) հասարակութիւն ունին, վասն զի հանգիտաբար ունականան (12) յայնցանէ՝ որոց ստորոգին. քանզի

[1] A inserts բանականն եւ անբանն in accordance with the Greek. [2] M1746, P242, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 սեռականագոյն. [3] A, Ven. // M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. // P242 պրակ լգ. [4] P242 // alii + եւ. [5] P242 // A, Ven., M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 ունին. [6] Scripsi // շարաբերի. [7] M1746, P242, P240 // A, Ven., M2326, M1716, M1751, M1766 om.

affirmative comparison, the other by a negative comparison.[a] Now by the affirmative comparison,[b] a genus differs from a species, for a genus[c] potentially possesses more divisive differences;[d] whereas a species possesses no further divisive differences[e] but actually possesses more of them, namely constitutive ones.[f,9] We have called it affirmative;[g] and negative by saying that neither the most general possesses constitutive differences[h] nor the most special divisive ones.[i] But an affirmative comparison is also negative when we say that a genus has no constitutive differences and a species has no divisive ones. Here, with the help of God.[j,10]

+4 **Fourth**[k] **[Genus and Property]**

1. Let us then come to and discuss[l] the common features and differences of genus and property. Genus and property have the fact in common that both are co-introduced by the items of which they are predicated. For man co-introduces animal but he also co-introduces[m] laughing, for what is a man is also an animal, and what is a man is also laughing. Again, they have the fact in common that they equally share in the items of which they are predicated.

---

[a] The last two differences in Porphyry's corresponding section are meant: "Again, genera are more extensive by containing the species under them, and species are more extensive than genera by their own differences. Again, a species will not be most general nor a genus most special" (Porph., *Isag*, 15.21–24). Cf. Elias, *in Isag*, 98.1: τέταρτον ὅτι ἀντιπλεονεκτοῦσιν ἑαυτά; Arethas 125.4–9: Ἔτι τὰ μὲν γένη πλεονάζει τῇ τῶν ὑπ' αὐτὰ εἰδῶν περιοχῇ. Τοῦτο ἐξ ἀντανισώσεώς φησι καταφατικῆς· ἀντανίσωσις δὲ λέγεται διότι κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο θάτερον θατέρου τὸ πλεονάζον ἔχει, καταφατικὴ δὲ διότι ἀμφοτέρα θέσιν εἰσάγουσιν. τὸ δὲ ἑξῆς ἀντανίσωσιν μὲν ἔχει καὶ αὐτό, ἀποφατικὴν μέντοι, οὐ καταφατικήν· ἀπόφασις γὰρ τὸ οὔτε τὸ εἶδος γένοιτ' ἂν γενικώτατον οὔτε τὸ γένος γένοιτ' ἂν εἰδικώτατον καὶ τὰ ἑξῆς. [b] The Greek reads: "Now which is the difference stemming from the affirmative one?" (214.12). [c] There is no "a genus" in the Greek text. [d] Instead of *πλείονας ἔχει δυνάμει *διαιρετικάς διαφοράς*, the Greek reads: "has more differences, for it potentially has those logically distinguished: rational and non-rational." [e] The Greek reads "logically distinguished ones" (214.14). [f] Instead of *πλείονας δὲ αὐτὰς ἔχει ἐνεργείᾳ, *ὥσπερ συστατικάς*, the Greek reads: "has more, in so far as it has them actually." [g] The Greek adds: "because both genus and species have several [differences]." [h] There is no "possesses constitutive differences" in the Greek text. [i] There is no **ἔχει τὰς διαιρετικάς* in the Greek text. [j] The last two sentences are absent from the Greek text. [k] There is no "fourth" in the Greek text. [l] Instead of "Let us then come to and discuss," the Greek reads: "we are ready to present" (215.9–10). [m] Instead of **συνεισφέρει … συνεισφέρει*, the Greek reads: "introduces … introduces" (215.11–12). Cf. Arethas 125.17–19: ὁ ἄνθρωπος συνεισφέρει τὸ ζῷον … οὕτως καὶ τὸ γελαστικὸν τὸν ἄνθρωπον.

կենդանի հանգիտաբար (13) եւ ձիում եւ մարդում ստորոգի, եւ ծիծաղականն նմանաբար (14) Պղատոնի եւ Ալկիպիադայ: Եւ եւս հասարակութիւն ունին սեռ (15) եւ յատուկ, վասն զի փաղանունաբար ստորոգին՝ որոց (16) ստորոգինն. վասն զի որպէս կենդանին փաղանունաբար ստորոգի՝ (17) որոց ստորոգի, զի անուան եւ իրի տայ հաղորդութիւն, (18) նոյնպէս եւ ծիծաղականն փաղանունաբար ստորոգի (19) Պղատոնի. քանզի անուան եւ իրի տայ հաղորդութիւն այնմ՝ որ (20) ունի զնա:

2. (21) Իսկ զանազանի սեռ ի յատկէ, վասն զի սեռ (22) յառաջագոյն է քան զյատուկ. քանզի սեռ նախ է, երկրորդ՝ տեսակ, (23) ապա յատուկ: Եւ եւս զանազանի սեռ ի յատկէ, զի սեռն (24) բազում տեսակաց ստորոգի, իսկ յատուկն միում՝ որոյ է (25) յատուկ: Եւ եւս զանազանի սեռ ի յատկէ, վասն զի յատուկ (26) հակադարձի այնմ, որոյ յատուկն է, իսկ սեռ ոչ հակադարձի: (27) Հանդերձ Աստուծով (եւ առաջիկայ տեսութիւն):

+5 198 Հինգերորդ[1]

1. (2) Հետեւորական կարգի պիտանացեալք, եկեսցուք եւ զսեռի (3) եւ զպատահման հասարակութիւն եւ զզանազանութիւն (4) ասասցուք, այլ ոչ հանգէտ թուով զհասարակութիւն եւ (5) զզանազանութիւն. քանզի մի հասարակութիւն ունիմք բացատրել եւ (6) երիս զանազանութիւնս: Եւ տարակուսեն ոմանք, ասելով, թէ (7) վասն է՞ր ի վերայ այլոց բարբառոցդ բազում (8) հասարակութիւն սեռի յարադրեաց, իսկ առ պատահումն մի (9) հասարակութիւն:

[1] A, Ven. // M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. // P242 պրակ լդ.

For animal is equally predicated[a] of horse and man, likewise laughing is equally predicated of Plato and Alcibiades. Again, genus and property[b] have the fact in common that they are synonymously predicated of what they are predicated.[c] For as animal is synonymously predicated of what it is predicated[d] (for it gives a share of the name and subject matter), so laughing is synonymously predicated of Plato, for it gives a share of the name and subject matter to his possessor.[e]

2. And genus differs from a property[f] in that a genus is prior to the property, for a genus[g] is first, a species is second,[h] and then comes the property.[11] Again, a genus differs from a property[i] in that a genus is predicated of many species whereas a property of the one species of which it is a property.[j] Again, a genus differs from a property[k] in that a property converts to that of which it is a property[l] whereas a genus does not convert.[m,12] With the help of God, also the present exposition.[n]

+5 Fifth[o] [Genus and Accident]

1. Applying a well arranged order, let us come to and discuss[p] the common features and differences of genus and accident. But not an equal number of common features and differences, for we have to present[q] one common feature and three differences. And some are puzzled, saying: "for what reason, in the case of other terms, did he provide many common features of the genus, and in the case of the accident, only one common feature?"[r]

[a] Instead of *ἐπίσης … *κατηγορεῖται*, the Greek reads: "is equal to" (215.14). Cf. τὸ ἐπίσης κατηγορεῖσθαι (Porph., *Isag*, 16.3), ἀμφότερα ἐπίσης κατηγοροῦνται (Elias., *in Isag*, 98.10), ἐπίσης κατηγορεῖσθαι (Damasc., *Dial*, 22.3). [b] There is no "genus and property" in the Greek text. [c] There is no "of what they are predicated" in the Greek text. [d] Instead of "of what it is predicated," the Greek reads: "of man" (215.17). [e] Instead of "to his possessor,", the Greek reads: "in so far as it gives a share of laughing to Plato." [f] There is no **τὸ γένος τοῦ ἰδίου* in the Greek text, it reads "they differ"; cf. διαφορὰ δὲ γένους καὶ ἰδίου (Damasc., *Dial*, 22.5). [g] The Greek reads "animal, divided into the rational and the non-rational" (215.21–22). [h] There is no "a species is second" in the Greek text. [i] The Greek reads: "they differ" (215.24). [j] There is no **οὗ ἐστι ἴδιον* in the Greek text, cf. οὗ ἐστι ἴδιον (Porph., *Isag*, 16.11, Elias, *in Isag*, 98.17). [k] The Greek reads: "they differ" (215.25). [l] There is no "to that of which it is a property" in the Greek text. [m] The Greek adds: "to a species." The clauses in the two versions are in reverse order. [n] This sentence is absent from the Greek text. [o] There is no "fifth" in the Greek text. [p] Instead of "let us come to and discuss," the Greek reads: "we are ready to present" (218.6–7). [q] Instead of "we have to present," the Greek reads: "he presents" (218.8). [r] There is no "common feature" in the Greek text.

2. (10) Առ որս ասեմք, եթէ վասն զի յոյժ հեռազոյնս ի միմեանց (11) տարակացան սեռ եւ պատահումն. վասն զի սեռ ծայր (12) *գոյացութիւն*[1] է, իսկ պատահումն՝ ծայր մակազոյեղ. եւ ըստ (13) այլոց ոմանց կարողութիւն է ցուցանել, եթէ յոյժ հեռի գոն ի (14) միմեանց, վասն որոյ յոյժ գիտնոյ է գտանել զհեռազունիցն (15) հասարակութիւն: Արդ ասէ, թէ «հասարակ է սեռի եւ (16) պատահման ըստ յոլովիցն ստորոգիլ»: Զայսոսիկ (17) Պորփիւրիոս: Իսկ մեք արտաքուստ այլ հասարակութիւն սեռի եւ (18) պատահման բացատրեսցուք: Արդ, է հասարակութիւն սեռի (19) եւ պատահման, վասն զի երկաքանչիւր ոք ի դոցանէ եւ (20) տեսակաց եւ անհատից ստորոգի:

3. (21) Իսկ զանազանի սեռ ի պատահմանէ, վասն զի սեռ (22) յառաջագոյն է քան զտեսակն, եւ տեսակ յառաջագոյն է (23) քան զպատահումն. քանզի ամենայն պատահումն (24) յառաջագոյն ունի տեսակ՝ որոյ պատահումն է: Եւ եւս (25) զանազանի սեռ ի պատահմանէ, վասն զի սեռ հանգիտաբար (26) ստորոգի՝ որոց ստորոգի. իսկ պատահումն ոչ հանգիտաբար, (27) այլ ըստ առաւելումն եւ նուազումն: Եւ եւս զանազանի սեռ ի (28) պատահմանէ, վասն զի սեռ նախ տեսակաց ստորոգի, եւ (29) ապա անհատից. իսկ պատահումն նախ անհատիցն, եւ ապա (30) տեսակաց: Եւ եւս զանազանի սեռ ի պատահմանէ, վասն (31) զի սեռ ի ներքուն զինչէին ստորոգի, իսկ պատահումն ի (32) ներքուն որպիսիինչէին: (33) Հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն:

[1] P240 // A, Ven., M1746, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 գոյացութեան.

2. We say[a] to them that genus and accident stand far apart from each other. For a genus is an extreme substance and an accident is an extreme post-substantial item. And in some other[b] respects, it is possible to show that they are very far from each other, this is why only a very learned person can find the common features of what is very far [from one another].[c] Now he says[d] that the fact that they are predicated of several items is common to genus and accident.[13] Porphyry [has presented] this;[e] let us present[f] another common feature of genus and accident from the outside.[g] Now a common feature of a genus and an accident is that both of them are predicated of species and individuals.[14]

3. A genus differs from an accident in that a genus is prior to its species and species are prior to accidents. For every[h] accident has a prior species of which it is an accident. Again, a genus differs from an accident since a genus is equally predicated of what it is predicated,[i] whereas an accident not equally[j] but according to the more and the less.[k] Again, a genus differs from an accident[l] in that a genus is first predicated of species and then of individuals whereas an accident first of individuals and then[m] of species.[15] Again, a genus differs from an accident[n] in that a genus is predicated in answer to "What is it?" whereas an accident in answer to "What sort of so-and-so is it?"[16] With the help of God, the present exposition.[o]

---

[a] The Greek reads: "one should say." [b] Instead of "some other," the Greek reads: "many" (218.13). [c] Instead of the part of the sentence starting with "they are very far …," the Greek reads: "they stand apart from one another, if we do not want to lead them away from the exposition" (218.14). [d] The Greek reads: "Porphyry presents" (218.15). [e] There is no **ταῦτα ὁ Πορφύριος* in the Greek text. [f] The Greek reads: "let us demonstrate" (218.20). [g] There is no **ἡμεῖς δὲ ἔξωθεν* in the Greek text. Instead it reads: "since we are satisfied with the differences presented by the philosopher." [h] The Greek reads: "in every case" (218.24). [i] Instead of **κατηγορεῖται ὧν κατηγορεῖται*, the Greek reads: "is participated by the species under it" (218.26). Porphyry (Porph., *Isag*, 17.6), Elias (Elias, *in Isag*, 98.29) and John of Damascus (Damasc., *Dial*, 23.6) confirm the reading of the Greek version, while pseudo-Elias is more concordant with the Armenian version: τὸ μὲν γὰρ γένος ἐπίσης κατηγορεῖται τῶν εἰδῶν (ps.-Elias, 49. 20). [j] The Greek reads: "is not equally participated in." [k] This is a paraphrase of Porphyry's: "for participation in accidents admits augmentation and diminution" (Porph., *Isag*, 17.7–8). Elias illustrates this by the following example: λέγομεν γὰρ μᾶλλον λευκὸν καὶ ἧττον καὶ σιμὸν μᾶλλον καὶ ἧττον (Elias, *in Isag*, 98.30–31); also pseudo-Elias: μᾶλλον γὰρ λέγεται λευκὸς εἶναι ὁ Πλάτων καὶ ἧττον ὁ Σωκράτης (ps.-Elias, 49.20). [l] The Greek reads: "they differ" (218.27). [m] Instead of **εἶτα … εἶτα*, the Greek reads: "so … so" (218.28–29), cf. τότε τοῖς εἴδεσι (Damasc, *Dial*, 23.8); εἰθ' οὕτως … εἰθ' οὕτω (ps.-Elias, 49.21). [n] The Greek reads: "they differ" (218.30). [o] This sentence is absent from the Greek text.

+6 200 **Վեցերորդ**[1]

(2) Հասարակութիւն տարբերութեան եւ տեսակի՝ եթէ (3) հանգիտաբար ունականան, եթէ միշտ առընթեր գոն՝ որոց (4) ընդունականն գոն:[2] Զանազանութիւն տարբերութեան եւ (5) տեսակի՝ եթէ տարբերութիւն ի ներումն որպիսիհինչէումն (6) ստորոգի, իսկ տեսակ՝ ի ներում զինչէին.[3] եթէ (7) տարբերութիւն յոլովս ի տեսակացն պարունակէ եւ զտեսակացն (8) անհատսն, իսկ տեսակ՝ զընդ իւրեաւ միայն անհատս:[4]

+7 (10) **Եօթներորդ**[5]

(11) Հասարակութիւն տարբերութեան եւ յատկի՝ եթէ (12) տարբերութիւն հասարակաբար ստորոգի որոց ստորոգին, նոյնպէս (13) եւ յատուկ, եթէ միշտ առընթեր գոն որոց ստորոգին:[6] (14) Զանազանութիւն տարբերութեան եւ յատկի՝ եթէ տարբերութիւն (15) յոլով տեսակս պարունակէ, իսկ յատուկն մի:[7] Եթե (16) տարբերութիւն ոչ հակադարձի տեսակի, իսկ յատուկն հակադարձի:[8]

+8 (18) **Ութերորդ**[9]

(19) Հասարակութիւն տարբերութեան եւ պատահման՝ եթէ ի (20) վերայ յոլովիցն ասիլ. եթէ առ *անանջատականսն*[10] պատահմունսն (21) միշտ եւ

---

[1] A, Ven. // M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. // P242 պրակ լե // M1753 լե. [2] Cf. Porph., *Isag* arm., 151: արդ հասարակ տարբերութեան եւ տեսակի՝ զոյգ ընդունել ... եւ միշտն յարագոլ ընդունօղացն: [3] Cf. Porph., *Isag* arm., 152: յատուկ է տարբերութեան ներում որպիսիհինչէն՝ ստորոգիլ, եւ տեսակի ի ներում զինչէն ... [4] M1746 // A, Ven. + Հանդերձ Աստուծով առաջիկայ տեսութիւն. Cf. Porph. *Isag* arm., 152: զի տարբերութիւն ի վերայ յոլովից բազում անգամ տեսակաց տեսանի ... բայց տեսակն ի վերայ միայնց այնոցիկ որ ընդ տեսակաւն: [5] A, Ven. // M1746, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. // P242 պրակ լզ. [6] Cf. Porph., *Isag* arm., 152: տարբերութիւն եւ յատուկ հասարակ ունին զզոյգն ընդունել ընդունուացն ... եւ միշտ եւ ամենայնի յարագոլ՝ հասարակ երկոցունց: [7] Cf. Porph., *Isag* arm., 153: յատուկ տարբերութեան՝ զի սեռ ի վերայ յոլովից տեսակաց ասի բազում անգամ ... իսկ յատուկն ի վերայ միոյ ... [8] M1746 // A, Ven. + Աստուծով հանդերձ (առաջիկայ տեսութիւն). Cf. Porph., *Isag* arm., 153: եւ տարբերութիւն ... ոչ ... հակադարձէ. իսկ յատուկքն հակաստորոգին՝ որոց էին յատուկք վասն հակադարձելոյն: [9] A, Ven. // M1746, P242, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [10] M2326 // A, M1746, P242, P240, M1716, M1751, M1766 անանջատական.

+6 Sixth[a] [Difference and Species]

Common to difference and species is that they are participated in equally; that they are always present in what participates in them. The difference between[b] difference and species is that a difference is predicated in answer to "What sort of so-and-so is it?" whereas a species in answer to "What is it?"; that a difference contains several species and their individuals whereas a species only the individuals under it.

+7 Seventh[c] [Difference and Property]

Common to differences and properties is that a difference is predicated equally of what it is predicated; the same holds true of the property, that they are always present in that of which they are predicated.[d] The difference between difference and property is that a difference contains many species whereas a property only one; that a difference does not convert into a species whereas a property converts.

+8 Eighth[e] [Difference and Accident]

Common to differences and accidents is the fact that they are said of several items; that, in relation to inseparable accidents, they are present always and

[a] There is no "sixth" in any of the Greek texts. Lectures +6-+11 having no parallel in Greek, are restored on the base of John of Damascus' *Dialectica*, in comparison with Porphyry's *Isagoge* and Elias' *in Isagoge*. [b] Instead of **διαφορά*, John of Damascus reads: ἰδία "proper to" (Damasc., *Dial*, 24.3). [c] There is no "seventh" in any of the Greek texts. [d] John reads: "Common to differences and properties is that they are participated in, that they are always present in what participates in them." [e] There is no "eighth" in any of the Greek texts.

ամենայնին առգոլ:[1] Զանազանութիւն տարբերութեան (22) եւ պատահման՝ եթէ տարբերութիւնք պարունակեն եւ ոչ[2] պարունակին, իսկ պատահմունքն պարունակեն եւ 202 պարունակին.[3] եթէ տարբերութիւնք զառաւելն եւ զնուազն ոչ (2) ընդունին, իսկ պատահմունքն ընդունին:[4]

+9 (4) Իններորդ[5]

(5) Հասարակութիւն տեսակի եւ յատկի՝ եթէ միմեանց (6) ստորոգին, եթէ հանգիտաբար ունականան:[6] Զանազանութիւն (7) տեսակի եւ յատկի՝ եթէ տեսակ կարող գոյ այլոց որպէս սեռ (8) լինել, իսկ յատուկն ոչ.[7] եթէ տեսակ զոյեղ գոյ, իսկ յատուկն (9) մակագոյեղ:[8]

+10 (11) Տասներորդ[9]

(12) Հասարակութիւն տեսակի եւ պատահման ըստ յոլովիցն (13) ստորոգիլ:[10] Զանազանութիւն տեսակի եւ պատահման, եթէ (14) տեսակ ի ներ զինչէին ստորոգի,[11] իսկ պատահումն ի ներ (15) որպիսիինչէին:[12] Եթե տեսակ բնութեամբ յառաջագոյն է (16) պատահմանցն, իսկ պատահմունքն վերջագոյնք:[13]

[1] Cf. Porph., *Isag* arm., 153: տարբերութեան եւ պատահման հասարակ է ի վերայ յոլովիցն ասել. եւ հասարակ եւ առ անանջատական պատահմունս միշտ եւ ամենայնին առգոլ: [2] A, M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751 // Ven. om. ոչ. [3] Cf. Porph., *Isag* arm., 153–154: եւ տարբերին, զի տարբերութիւն պարունակէ եւ ոչ պարունակի … իսկ պատահմունքն … պարունակեն … եւ … պարունակին … [4] M1746 // A, Ven. + Աստուծով հանդերձ (առաջիկայ տեսութիւն). Cf. Porph., *Isag* arm., 154: եւ տարբերութիւնն անսաստկալի եւ աննուազելի. իսկ պատահմունքն զյաւէտն եւ զնուազն ընդունին: [5] A, Ven. // M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [6] Cf. Porph., *Isag* arm., 154: տեսակի եւ յատկի հասարակ է զմիմեանցն հակաստորոգիլ … եւ զոյգ՝ առգոյ … [7] Cf. Porph., *Isag* arm., 154: տարբեր է տեսակ ի յատկէ. զի տեսակն կարէ եւ այլոց սեռ գոլ. իսկ յատուկն … անկարելի: [8] M1746 // A, Ven. + Աստուծով հանդերձ (առաջիկայ տեսութիւն): Cf. Porph., *Isag* arm., 154: տեսակն նախ ենթակայի քան զյատուկն, բայց յատուկն մակալինի տեսակումն … [9] A, Ven. // M1746, P242, P240, M2326, M1751 om. [10] Cf. Porph., *Isag* arm., 155: տեսակի եւ պատահման հասարակ՝ ի վերայ բազմաց ստորոգիլ: [11] Ven., M1746, M2326 ստորոգին. [12] Cf. Porph., *Isag* arm., 155: յատուկ երկաքանչիւրոյ, տեսակոյրն ներում զինչէն ստորոգիլ … իսկ պատահմանն ներում զինչպիսիէ. [13] M1746 // A, Ven. + Աստուծով հանդերձ (առաջիկայ տեսութիւն). Cf. Porph., *Isag* arm., 155: տեսակք յառաջագոյն իմացեալք լինին պատահմանց … իսկ պատահմունքն վերջասեռք …

to every case.[a] The difference between a difference and an accident is that differences contain and are not contained whereas accidents contain and are contained;[b] that differences do not admit the more and the less whereas accidents do.

+9 Ninth[c] [Species and Property]

Common to species and property is the fact that they are counterpredicated of[d] one another; that they are equally participated in.[e] The difference between a species and a property is the fact that a species can also be a genus of other items whereas a property cannot;[f] that a species is substantial whereas a property is post-substantial.[g]

+10 Tenth[h] [Species and Accident]

Common to species and accident is that they are predicated of many items. The difference between species and accident is that a species is predicated in answer to "What is it?" whereas an accident in answer to "What sort of so-and-so is it?";[i] that a species is prior to an accident by nature whereas an accident is posterior.[j]

---

[a] John of Damascus reads: "Common to differences and accidents is the fact that both are predicated of several items in answer to 'What sort of so-and-so is it?' and that a difference and an inseparable accident are always present in that of what they are predicated." [b] John of Damascus adds: "For both contain species, since they are predicated of several species, but a difference is not contained in them, because the same species does not admit of contrary differences, whereas the accident is contained in them, because the same species and the same individual admit of many accidents, often even of contrary ones." [c] There is no "ninth" in any of the Greek texts. [d] John of Damascus adds: "or convert with." [e] John of Damascus adds: "and being equally participated in means that one does not give a more or less share than the other to the individuals which participate in them." [f] John of Damascus has no such phrase. It resembles Porphyry's τὸ μὲν εἶδος δύναται ἄλλων γένος εἶναι, τὸ δὲ ἴδιον εἶναι ἄλλων ἴδιον ἀδύνατον (Porph., *Isag*, 20.17–18). [g] John of Damsacus adds: "that a species is always actual, whereas a property is both potential and actual; also those having different definitions are clearly different." [h] Absent from the Greek texts. [i] John of Damascus reads: "that the participation [of each substance] is in one species, whereas one participates in several accidents." [j] Instead of "whereas an accident is posterior," John of Damascus reads: "that participating in the species is equal, whereas accidents admit the more and the less."

+11 (18) Մետասաներորդ[1]

(19) Հասարակութիւն յատկի եւ պատահման, թէ ոչ առանց (20) նոցա բաղկանան այնոքիկ՝ որոց նոքայն գոյանանն. եթէ[2] (21) հանապազ առընթեր զոն երկոքեանն:[3] Զանազանութիւն յատկի (22) եւ պատահ- ման, թէ յատուկ միում տեսակում գոյանայ, իսկ պատահումն յոլովից:[4] Եթե յատուկն հակադարձի տեսակի, (23) իսկ պատահումն՝ ոչ երբէք:[5]

[1] A, Ven. // M1746, P242, P240, M2326, M1716, M1751, M1766 om. [2] M1746, P242, P240, M1716, M2326, M1751 // A, Ven., M1766 + է. [3] Cf. Porph., *Isag* arm., 156: Հասարակ յատկի եւ ... պատահման՝ առանց նոցա ոչն ենթակայանալ այնց՝ յորոց վերայ տեսակն ... որպէս ... միշտ յարագոյ է յատուկն, այսպէս եւ պատահումն: [4] Cf. Porph., *Isag* arm., 156: զանազանեաց, զի յատուկն միայնում տեսակի յարագոյ է ..., իսկ ... պատահումն ... [5] Cf. Porph., *Isag* arm., 156: յատուկն հակաստորոգի ... իսկ ... պատահումն ոչ ...

+11 Eleventh[a] [Property and Accident]

Common to property and accident[b] is the fact that without them the items in which they are observed do not subsist; that both are always present. The difference of a property and an accident is the fact that a property holds of one species whereas an accident of several; that a property converts into a species whereas an accident never does.[c]

[a] Absent from the Greek texts. [b] John reads: "of an inseparable [accident]." [c] The Greek adds: "that an accident admits the more and the less, whereas a property never does."

English Translation of the Greek Passages Which Have No Armenian Parallels

1 “They are called heads because they have power over the whole writing. For just as the head has power over the whole animal because the senses are there or because it possesses the queen of the senses, I mean eyesight, so, in the same way, also the so-called heads have power over the whole writing.” (Here is play on words: the primary meaning of κεφάλαιον is “head”).

2 “Moreover, it provides the reader with some disposition (it is clear that everything said in the writing must be directed towards the aim); for someone who does not know the aim, approaches the text more reluctantly, like those who go a long way without knowing where to go. To put it simply, one who does not know the aim is like a blind man walking and toiling heavily. For someone who does not know the aim does not know what he is reading but considers everything said in the work to be said in vain.”

3 “so that, because of the trustworthiness of the man, the present writing seems acceptable.”

4 “When somebody who wishes to gain money for himself, produces a writing and inscribes the name of an old master to it.”

5 “For by means of style and argumentation we learn whether the writing is written by the man or not, for, if we find that the style and the argumentation fits a man, we know that the writing is by him.”

6 “For also just as we know of what parts man consists, we precisely know the whole, so if we know what is said in the chapters, we know precisely what is said in the whole.”

7 “For not only a raven is black but also an Ethiopian, and, again, not only a swan is white but also snow and white lead.”

8 “And neighing is proper to horse. Hence, they are called properties as compared to belonging peculiarly to one nature. For laughing is a constant attribute only of man and neighing only of horse.”

9 “(For not only man is an animal, but also the horse, the dog, and the ox).”

10 “For not only man is rational but also the angel and the demon. And if it suits one nature.”

11 “Now it has been shown that there are five terms as there are genus, species, difference, property, and accident. And five modes corresponding to the five terms, as they are: ‘What is it?’, ‘What sort of so-and-so is it?’, ‘What sort of thing is it?’, ‘What sort is it?’ and ‘What is it like?’ For some are puzzled, saying that there are not only five terms but six; for there is genus, species, difference,

 | DOI: 10.1163/9789004280885_004

accident, substantial property and post-substantial property. To those one can reply that the matter in question is terms, and that substantial property and post-substantial property are one term. For be it substantial or post-substantial, it is called property. Moreover, according to this argument, there are more than six terms because there is a separable and an inseparable accident but the separable accident and the inseparable accident are one term. For no matter whether it is separable or inseparable, it is called accident. So much for this."

12 "For it substantially inheres in man because, if it is present, it preserves the man and if it is absent, it destroys him; for there cannot be any man without reason."

13 "For neither does it, if it is present, preserve man nor does it, if it is absent, destroy him; for it is possible for man both to be white and not to be white and nevertheless to exist. The white of a swan and the black of an Ethiopian are inseparable accidents; for neither is it possible for the swan not to be white, nor for the Ethiopian not to be black. These are the things we have to say about the aim."

14 "Nor if someone was shipwrecked while sailing, will another one in any case also be shipwrecked while sailing."

15 "And it should be known that *dialysis* and *analysis* are different things, for *dialysis* is mentioned when the matter concerns parts, and *analysis* when the matter concerns the four elements. And parts differ from the four elements because parts have their own delineation and are limited by boundaries (for it is marked, from where to where the hand goes, and from where to where the foot). The four elements have no delineation, nor are they limited by boundaries. For it is not limited by boundaries from where to where in man there is water and from where to where there is earth, and from where to where there is fire, and from where to where there is air. This is how the matter stands."

16 "This is just as someone who wishes to define man, takes the genus, I mean animal, and after having divided animal into the rational and the non-rational, he takes the rational, and from the division of the rational into mortal and immortal, he takes the mortal. Now because, if one takes the usefulness from the division, one produces a definition, it is correct that the separative [method] precedes the definitional one."

17 "(For someone takes substance to be something simple and, dividing it, arrives at man, horse and dog which are compounds)."

18 "For someone making an analysis takes man, which is something compound, and divides it [arriving] at matter and form which are something simple."

19 "(for taking "rational mortal animal, receptive of thought and knowledge" it produces one nature: man)."

20 "For it takes man as something which is one and resolves it into different things, e.g. into hands, feet, head, veins, flesh, and bones. Analysis stands contrary

to demonstration because a demonstration is constituted of syllogisms (for if we wish to show that man is animate we show this by means of a syllogism, saying: 'man is animal, each animal is animate, and therefore man is animate'). A syllogism, as the name shows, is a collection of words whereas an analysis, by contrast, decomposes something. For it decomposes syllogisms into statements, and statements into words. So much about the order." (Here David shows the etymological relation of the word "syllogism" to the Greek word for "collection").

21 "(for constitutive differences are those which divide, for 'rational' added to 'animal' separates it from non-rational animals)."

22 "It claims that a genus is analogous to matter and the constitutive difference to form. For as formless matter in general is subject to all animals (for all animals consist of matter and form), and as a form added specifies them and creates now man, now horse, so likewise a genus is subject to all universal species (for also animal is subject to all its species) and a difference added specifies it and creates now a rational and now a non-rational animal."

23 "He called the statue an image of an image. For it is the imprint of the body."

24 "For titles of this kind, I mean such without a preposition, represent the writing more effectively, like Plato's *Phaedo* or Plato's *Alcibiades*."

25 "For, as that which contributes to Aristotle's *Categories*, it precedes them, and what preceeds them by necessity is also prior to the whole of philosophy. For Aristotle's *Categories* are prior to the whole of philosophy. In other words, the present writing is an introduction to the whole of philosophy. For by means of it, we are introduced to the whole of philosophy since we learn through it about the five terms, i.e. what is a genus, what is a species, what is a difference, what is a property, and what is an accident. And since it is an introduction to the whole of philosophy, it is reasonably prior to the whole of philosophy. For introductions ought to precede the texts to which they are introductions. So much for the order."

26 "So far as precision is concerned, it would have been enough to state what each of the terms is (for whoever knows what each of the terms is, also knows what they have in common and in what they differ) but because he addresses beginners, in particular a certain Chrysaorius, consul of Rome, engrossed with political affairs, he wished to make his instruction very clear and to explain separately their common features and differences. Some people claim that he divides the present study into three sections: in the first he explains what each of the five terms is, in the second he speaks about their common features, and in the third about the differences. If he had explained the common features in one place and the differences in another, they would speak correctly. But since he explains the common features and the difference together, and explains the two in the same place, it is clear that we cannot call this 'two sections'. For after having spoken about the common features he speaks of the difference, and again, after having

spoken about the difference, he speaks of the common features. And this is the division into chapters."

27 "explaining why each of them is involved in the delineation, he again treats the matter and form into which physical objects are analysed, and claims that genus is analogous to matter whilst difference is to form. So much about the mode of instruction."

28 "Whereas in the second part of the proem he gives some reasons for the things said. In the first part of the proem, the philosopher, cutting the part about the usefulness into sections, puts one [section] after the other, whilst leaving the aim in the middle. It is worth examining why he arranged it so. We claim that the philosopher, seeing that the beginners are drawn."

29 "As someone who is sailing believes that, while the ship is moving, the land is moving, and if he does not wonder about what is going on, he will not start examining it, i.e. he does not examine why this is happening. For this reason the messenger of the gods Iris, daughter of Thaumas, was allegorically called philosophy. Iris is said to be philosophy. And as Iris is told by poets to be the messenger of the gods, likewise philosophy is the messenger of the gods. For it announces to us the divine, if it is the knowledge of the divine and of human affairs. And they called her daughter of Thaumas." Cf. Hesiod. Theog., 265–266. (See the example on the philosophy as the messenger of the gods in Elias, *in Isag*, 40.19–21, ps.-Elias, 28.7).

30 "In other words, according to Pindar, 'the façade of each affair must be established shining' (*Olymp*. VI.4, cited also in Elias, *in Isag*, 40.14–16, and ps.-Elias, 28.8). As in the case of houses: the gateway of all houses must be splendid, so that through them each man admires also the interior. Now in the same way the usefulness must occur straightaway in the proem so that each person learning the usefulness, immediately moves on to read the writing."

31 "(for it is useful, as has been said, for Aristotle's *Categories* and for the whole of philosophy as well as for the dialectical methods), he puts two modes of the usefulness straightaway into the proem, after that the aim and finally the third mode of the usefulness; for he speaks thus: 'it being necessary, Chrysaorius'. "

32 "For the conjunction 'and' is indicative of something else, as when we say 'and he writes.' For if we say it using the conjunction 'and,' we indicate that he does something else. Now by using the conjunction 'and,' when saying 'and for a schooling in Aristotle's predications,' he indicated that it is useful for something else, too. And by saying 'to know what is a difference and what a species' etc., he indicated the aim; for he has an aim to treat these [subjects]."

33 "why Porphyry made the order of the five terms in this way, that is."

34 "(for the universal man always behaves in the same manner), whith which it is concerned."

35 "It is called singular, because each of them can be taken by itself. And they are called individuals, not because they are not split (for they are split like a whole into parts, for Socrates is split into arms and legs and head), but they are called individuals because, as genus is divided into species, as animal into man, horse and dog, so species [is split] into individuals."

36 "For Socrates when divided into arms, legs and head, does not preserve his own species. For neither the arm is separately called Socrates nor the leg nor the head but all the parts together. This is why individuals being divided do not preserve their own species."

37 "For if they are divided, they no longer preserve the species they had before. And some say that you incorrectly claim that whatever is divided into parts like a whole, does not preserve its own species. For note that the universal man, being a whole, is divided into particular men, e.g. into Socrates, Plato, and Alcibiades and preserves the same species. For Socrates is a man, and similarly Plato and Alcibiades. To such people one can reply that this is not a whole but a universal. For a whole is one thing and a universal another; for a universal is observed homogeneously in each of its species and individuals; e.g. the universal animal is observed homogeneously in each of its species. For man is an animal and horse is an animal, and dog, too. And it is considered to be shared by each of its individuals equally. For Socrates is an animal and Plato, too. A whole is not considered to be equally shared by each of its parts. For Socrates is not considered only in his arm, or only in his leg, or only in his head, but in all parts together. For neither Socrates' arm is Socrates nor his head but all parts together.

So let us move on and speak about the order of the five terms. As we have learnt in the [section on the] aim, when we divided sound, it should be known that genus and species and difference are substantial, whilst property and accident are post-substantial. Property, too, is often substantial, as we have learnt there. Now since genus and difference and species are only substantial, and accident is post-substantial, and property likewise (even if it was said to be substantial, it is nevertheless not always substantial), due to this, genus and difference and species precede property and accident. For a substantial item is more honourable than a post-substantial item if the substantial item, when present, preserves and, when absent, destroys (for also reason, when present, constitutes man and, when absent, destroys him; for when reason is absent, there is no man) whereas the post-substantial item, that is to say that which is after the substance, i.e. the accident, neither, when present, preserves nor, when absent, destroys. For 'being white' neither, when present, constitutes a man nor, when absent, destroys him. For it is possible for a man not to be white but to be a black man. Now because of this, as has been said, genus and difference and species precede property and accident. Genus precedes difference since the genus contains differences in itself.

For the universal animal contains in itself both the rational and the non-rational [animal]."

38 "for the rational is more universal than man, for it refers to several items."

39 "Now it is reasonable that the property precedes, for, as has been shown, a substantial item is more honourable than a post-substantial item."

40 "For laughing only belongs to man."

41 "For this assertion is not true, for note that snow and white lead, too, are white, and they are not swans."

42 "(For if something is necessary, it is also being, but not: if something is being, it is also necessary. Now if he had put 'necessary' first, he would no longer need 'being.' Secondly, for the sake of a good expression because if he had said: 'necessary being,' the expression would contain a hiatus and would not be euphonic. Thirdly, in order to begin with the most general.)"

43 "etc. Secondly, from this division: some of the beings are to be chosen for their own sake, others for the sake of other things: To be chosen for their own sake as happiness (for we choose to have it for its own sake), and to be chosen for the sake of something else as clothing, for it is to be chosen, not for its own sake, but for the sake of warming our body. And among the items to be chosen for the sake of something else, there is some difference; for some of them are unavoidable, and others allow for avoidance; unavoidable as breathing (for every living animal absolutely needs it, for without it, the living being does not become warm) and allowing for avoidance like clothing, for living creatures can exist without it. Now of those things, the unavoidable things are called necessary, and those allowing for avoidance useful, and those to be chosen for their own sake good. Now he correctly said 'necessary,' and neither 'useful,' nor 'good.' For the necessary indicates the unavoidable. For it is absolutely unavoidable for us to know the five terms. And he could not say 'useful,' for useful admits of avoidance, whereas this is unavoidable. Likewise he could not say 'good' because a good is to be chosen for its own sake and the present writing is to be chosen not only for its own sake but also for the sake of the whole of philosophy."

44 "And some ask themselves why, having said 'in the *Predications*,' he says 'Aristotle's'; for it would have been enough to say 'in the *Predications*.' And some say that he said 'Aristotle's' in order to distinguish him from others. For he wants to show that it contributes to the *Predications* of Aristote and not of others. For both Theophrastus and Eudemus wrote about predication in imitation of their teacher. But they explained it incorrectly. For if once it contributes to Aristotle's *Predications*, it also contributes to all predications. One would have to say that he wanted to show by means of something greater that it contributes, if to Aristotle's, also to all predications. And they ask themselves why he put the major part of the usefulness before the aim. And we say that he did this following Plato who

recommended to put the usefulness first so that, as we have said above, through the usefulness wondering comes upon us, and through wondering inquiry, and through inquiry philosophizing."

45 " 'And also for the presentation of definitions, and generally for matters concerning division and proof, the study of which is useful.' We have learnt what is a division and a definition and a proof and an analysis. Thus, let us pass to the interpretation. Division is that which passes from a genus to a species, as a substance [is divided] into a body and the incorporeal, etc.; a definition is that which is constituted by a genus and constitutive differences; proof is that which comes forth by means of syllogisms and premisses, † showing that being is sometimes good and sometimes bad. Bad in the following way: pleasure is linked to its suffering, suffering is bad, therefore pleasure is bad. And why is pleasure linked to suffering? Because, if you are not thirsty to start with, it is not pleasant to drink water; if you do not feel hungry first, it is not pleasant to eat food. Surprisingly, although they are opposites, such [conditions] increase and lessen each other; for the more thirsty you are, the more it is pleasant to drink. And it shows that pleasure is good in the following way: pleasure is desirable, the desirable is good, therefore pleasure is good. If somebody says: 'Thus, is enjoying adultery or robbery really good?', we say that to the one who practices them, it seems good because he is following unreasonable judgements. And an analysis is that which analyses a composition; e.g., 'rational mortal animal' indicates man, and it analyses it into rational animal and non-rational animal, and into similar things. And we have said above how it is contrarywise related to the other three dialectical methods. And without it there is no art. For assume there is a house having all its proper parts, and you analyse it, from the roof to the foundation. And if you consider for yourself that you must put a roof on the house, then, because of the roof, you also think of the walls, and because of the walls, of the foundation. Hence, this method constitutes an art.

And some are puzzled, asking why he put the definition before the division although it has been shown that the definition ought to precede the division. And some answer in defence of this that he put the definition first because, with its help, he always defines the nature of the terms before us and is much in need of it. And others, contradicting them, say that this is not the case; for he likewise always divides the principal terms and is in need of division. They acted wrongly when attacking the first group. For not having claimed that he put the definition first because he is much in need of it, they claim that he is not in need of division. But he put the definition first because of greater [need]; for he does not indicate the nature to us by division, like in the definition.

Again some are puzzled, asking why he did not remember analysis. And others claim that this analytical method is somethig physical, e.g. to analyse physical

objects, that man consists of four humours, humours [consist] of food, food [consists] of fruits, fruits [consist] of plants, plants [consist] of the four elements, the four elements of matter and form. We say about this that, in the works of the philosophers, analysis is threefold: for it is either physical or logical, and the latter is twofold. It is physical in the way already stated. And it is logical either concerning premisses or syllogisms. Concerning premisses, when he analyses a given premiss into definitions, like 'Socrates philosophizes.' He analyses this premiss into 'Socrates' and 'philosophizes' and claims that 'Socrates' is a noun and 'philosophizes' is a verb. Concerning syllogisms, as when we take a point under discussion for granted (when the subject of discussion is declared by a synthesis) and arrive at something taken for granted, e.g.: if the soul is immortal (we take this point under discussion for granted because the soul is immortal), recompense for bad and good deeds exists, and if there is recompense, there are underground courts [in Hades?], and if there are courts, a verdict exists, and if there is a verdict, there is also one who judges, and if a judge exists, there is also a supervisor and providence. And look how we arrived at providence whose existence is taken for granted by everyone. Now starting from this point, I speak by synthesis: since there is providence and a judge, certainly there are underground courts, and if they exist, certainly there are also recompenses for bad and good deeds and if there are recompenses, there is also a verdict, if there is also a verdict, therefore the soul is immortal. Now why did he leave aside these analytical procedures? And we say that, after having discussed division and definition and proof, he also embraced analysis. For it is observed everywhere, it is thought of in each [method], for wherever there is a composition, there is always also an analysis. And a composition is in everything. In other words, having discussed division and definition and proof, he taught all the more about analysis. For they are grasped by means of analysis. Indeed, since this one is more honourable, it is from it that Aristotle took the title, *Analytics*, although he has treated all of them. It can be said in other words, too. The proposed terms are universal, as it has been said; now the analysis not only deals with universals, but also with singulars. For I can analyse Socrates into soul and body. Now because analysis concerns singulars and the proposed terms concern universals, he often did not dare to list analysis.

And it should be known that he in this way also introduces the rest of the usefulness. And some are puzzled asking why he says 'is useful' although it has been shown that the usefulness admits of avoidance and, for this reason, he opposed the necessity to it. And we claim that the usefulness can here be thought of as necessity. For the usefulness is also related to the necessity. For as a noun is related both to the verb and to the conjunction (for we call them nouns in so far as they name something but, in the strict sense, a noun itself is called

noun), likewise the usefulness, too, is related to the necessity. And whatever admits of avoidance is called useful in the strict sense. And, in other words, we claim that he rightly says 'necessary' there and 'useful' here because some of the five terms are substantial and some post-substantial, and the substantial terms are necessary for definitions and for proofs whereas the post-substantial terms are useful because it is delineations that are produced by the post-substantial terms. Now with a view to substantial terms he said 'necessary,' and with a view to post-substantial terms he said 'useful.' Here ends the present lecture."

46 An additional passage in the Greek: "For neither God, nor nature, nor a prudent man does anything without reason. Now if prudent men, too, pursued to do this, it is clear that they in every case pursued this by means of something. Homer, too, taught his philosophy in this way, by means of myths, and someone who pays attention to his style, cannot comprehend the depths of his thought. For different are the things expressed by words and those to be interpreted allegorically. Apollonius of Tyana said about him: "one who said everything and kept silence about everything." For this reason Plato, knowing the depth of his conceptions, recommended young men not to read the complicated Homer so that, perceiving his style, they do not come to believe that the meaning is in accordance with the style and that, in this way, they continue to do so. For the ear of young men likes to preserve the voice of their teachers. For he thinks that he (Homer) says the truth when he says that a man wounds a god and since he often thinks that this is so, he would like to accomplish the same. Now the Homeric poetry was written for those thoroughly concerned with the exact understanding of speculations. So the unclarity of speculations and style was produced in order to discern the spurious from the genuine. For it would be absurd if non-rational animals sought to discern genuine children form spurious ones, yet man, having reason, by which the human nature is trained, would not be delighted in doing the same. Well, an eagle, eager to learn whether its young ones are genuine, exposes them to the sun-beam and if they are genuine, they accept the sun-beams with immovable eyes but if they are spurious, they cannot fix their gaze on the brightness of the beams, thus indicating their spuriousness. Now for this reason the old masters, wishing to discern those who are genuine from the spurious, produced some unclarity so that, if someone is genuine, he shows himself, irrespective of the unclarity of a speculation or style, to be genuine and, due to his love for literature, bears the toil and trouble (for the more unclarity the genuine person detects, the more seriously he arms himself so that he may be considered a great connoisseur of literature having mastered the strange and difficult parts) but if he is spurious, he will, seeing the unclarity, immediately consider its purification desirable because he has no love for literature, whose absence and presence his † life will consider indifferent.

But Pythagoras, too, tried to proceed thus. For wishing to learn who of the young men are genuine and who spurious in relation to their teacher, he asked them what dreams they had had, knowing that nocturnal visions have their origin in the considerations and excitements of the day, for if the soul intends to do something, this becomes visible when the body is quiet. Now he said that a nocturnal vision, since it is the messenger of a person's day-time plans, indicates whether somebody is genuine as far as his readings are considered. And Plato who wished to learn about this, made tests not only by means of the unclarity of the speculations, but also by means of drinking parties since he knew that a person, when asked, presents the truth at the time when wine has softened his heart and has it no longer move towards lying. Do you guess which one of them is perfect in catching the truth? It is clear from the start that it is Plato for although it is improper and alien to philosophy to plunge the soul into drinking, wine brings forth the truth when it softens the heart and the mind. But dreams are not always told by young men in the way they appeared. For often, because of their forgetfulness, they tell either more or less or they lie about many things or make changes. Here ends the present exposition."

47 "(likewise, here too, he escapes unclarity, for he says that I avoid over-clever and lofty inquiries)."

48 "as being the own daughter of his writing. For he says: 'I do not want to say anything in an unclear way because of my care of and sympathy with the younger generation.' So that nobody says: 'how could he make something clear unclear?' For there are some things taken for granted which contain no unclarity at all, as 'two times two equals four' and 'God is good'." (There are similar passages in ps.-Elias, 29.2: εἰ μὴ φειδοῖ τῆς νεολαίας, εἶχον βαθύτερά τινα ζητήματα εἰς μέσον προβάλλεσθαι, 29.1–2: πολλὰ γάρ εἰσιν ἕτερα φύσει σαφῆ ὑπάρχοντα, οἷον ὅτι δὶς δύο τέσσαρα, and Elias, *in Isag*, 46.6: εἰ μὴ φειδοῖ τῆς νεολαίας φιλάνθρωπον εἶδος μετῄει συγγραφῆς, 46.3: ὥσπερ καὶ ἄλλα φύσει εἰσὶ σαφῆ ὡς τὸ δὶς δύο.)

49 "And nobody shall suspect that the philosopher used the figure 'preterition'. For it is used by skilful orators; such a figure pretends to pass over an issue in silence but is a verbal contrivance. For someone who seems to pass over something in silence says by this method that he is going to be silent about what is supposed, for instance: 'I shall not say that you are thief,' 'I don't want to say that you are sacrilegious,' etc. The philosopher did not make use of such a figure since, if he had said 'I shall not say,' some would claim that this is not the case. For he would seem to say so, announcing that he would pass over it in silence but he says: 'Whether it is in thought or whether it subsists I do not want to discuss in this treatise'."

50 "Of the things that are said to exist, some lie in bare thought, others exist in their own subsistence, and of those that exist in their own subsistence, some are bodies and others incorporeal, and of the incorporeal things some subsist in their

own right, having their own proper subsistence, e.g. God, mind, soul, whereas others [have their subsistence] in matter, and of those subsisting in matter, some are separable from matter, like Plato's Forms, and some are inseparable from matter, e.g. natural species like hotness, coldness, whereas some are sometimes separable and sometimes inseparable, like shapes and mathematical entities. Now you say that you are able to examine whether the points at issue are in bare thought or whether they subsist."

51 "They belong to relative items. For by saying 'half' you indicate the double (for a half is the half of the double), and by saying 'double' you indicate the half; for a double is the double of the half. And why are relations incorporeal? Because both in the larger and in the smaller they stand in the same manner. For a half can be arranged both in the case of the larger and in the case of the smaller, and likewise the double. And in the case of ten one may say both half and double, and the same holds true in the case of sixty."

52 "For instance, if somebody says 'Socrates,' everybody hears 'Socrates' in the same way and have grasped [the word], which is a whole, as whole. For it is not that you hear one half and someone else the other half."

53 "And in other words, every a body changes either by growth, or by qualitative change, or by diminution. But genera and species change neither by growth nor by qualitative change, nor by diminution. It is manifest that they are incorporeal. Hence we have got as a corollary that qualities, white and black, cold and hot, are incorporeal. For note that, when added to Socrates and Alcibiades, they make no addition."

54 "For the similar is not the same, for instance, if ivory appears in your shoulder-blade, it is not really the same as that which is in Orestes' shoulder-blade."

55 "being at the same time in everything or having everything. Fifthly, bodies, since they are divided, never preserve the same form or quantity (e.g., if there is a stater which is divided into many parts, it never preserves the same form or quantity). But genera and species preserve their form since they are divided into Socrates and Plato and the rest; it is agreed that they are incorporeal. Sixthly, if every body is constituted of matter and form, and genus and species are bodies, species will be found to be constituted of matter and form, which is ridiculous. For nobody says that a species is constituted of form." (These are the fifth and sixth arguments against the Stoics. Here there is word play on "species" and "form," which are homonyms: εἶδος).

56 "as many people agree upon, as I suppose, he even exceded the degree [of their praise]. See how Porphyry, hunting clarity, everywhere abolishes unclarity for the sake of the young."

57 "Note that we have mentioned 'many' everywhere because of the universals; for these terms, since they are universal, need 'many'."

58 “Likewise, somebody will be puzzled saying to us that it is absurd to claim that the terms before us are in our mind while we have shown above that what is in bare thought subsists in our mind. To this we shall answer that the thing said is twofold: for there we spoke of a bare thought which thinks in itself of things unfamiliar to nature, violating nature by making something one of a stag and a goat and here I speak of a precise thought which exactly knows the creatures of nature.”

59 “For he says that it is in a relation and agrees that it is ‘in the many,’ but he does not say that it is ‘before the many’.”

60 “for it is the substance of nature to be active, and the latter is without reason. Now nature, which is active without reason, has no reason.”

61 “Now if there is no knowledge of creatures by God, then the ‘before the many’ does not exist.”

62 “For a carpenter has not got his activity from nature because [otherwise] he would not stop being active. For nature does not stop being active.”

63 “For they said that there is a universal cow, looking at which God creates our cow, and a universal man, looking at whom God creates our man, and all such things exist before our birth. That is why ‘before the many’ appeared different.”

64 “For they show God’s incapacity when they claim that he lacks perception. And most importantly: if such things have perception, why do we not see or touch them? Secondly, those who say that Forms are self-subsistent without having perception in whose image God creates, they stumble much. For they presented Forms as paradigms, and these paradigms are before God’s creation. For evidently, if God creates in their image, they precede the creatures. For just as we shall say in the case of a painter who looks at Socrates and makes an image of him, that Socrates precedes the image, likewise Forms [precede] God’s creation which is absurd.”

65 “(For it is agreed upon that they are unknown to nature); universals, too, exist in bare thought without having their being from nature, being preserved rather in our mind.”

66 “And we have as a corollary that universals are not everlasting. For “rational mortal animal” indicates something mortal, and what is mortal in every case dies. But perhaps somebody would say that it possesses the potentiality to die but does not in fact die. But this is absurd. For whatever has a potentiality in every case passes to actuality, time not failing because [otherwise] it would have the potentiality in vain. For example, man is potentially a grammarian and he will in every case be a grammarian, time not failing. Yet universals do not wholly subsist. For since particulars are bodies, also the universal will be a body, but it is impossible for the same to be both a body and incorporeal. Therefore, universals do not exist.”

67 " 'For they are mere sounds without sense,' for he said that they are self-subsistent Forms, which the philosopher disapproves of. Besides, he says:"

68 "and if it exists, it is a later product. And this shows that the 'before the many' does not exist." Cf. Arist., *Apo*, 83a33.

69 "that is 'after the many,' for the 'it is a later product' indicates this."

70 "And what do you say?"

71 "(for this is proper to universals)."

72 "And they do not correctly claim that they (universals) are not everlasting; for there are two kinds of being everlasting, one in number and the other one in form. The soul and the divine are everlasting in number (for they always are); and man is everlasting in form; for if Socrates dies, Alcibiades survives."

73 "I shall attempt, in making you a concise exposition, to rehearse, briefly and as in the manner of an introduction, what the older masters say, avoiding deeper inquiries and aiming suitably at the more simple."

74 "For, likewise in the case of the rest, too, the questions must be examined: whether they subsist or actually depend on bare thoughts alone; and what one examines in the case of genus and species, [one must] also in the case of difference, property and accident."

75 "For laughing is predicated of individuals, and it belongs to a species, to be predicated of individuals."

76 "It is worth examining what the difference is between thought and bare thought. Thought is when we dare to separate by word the creature, which is united by nature. For example, nature creates a body and colour together and there is no body without colour. Now we separate what is united, I mean whiteness and the body, by saying that whiteness is a sight-piercing colour, and a body is something three-dimensional. Now this is a thought. And we call something bare thought when we construct in our mind something which never and nowhere exists, a goat-stag and similar items."

77 "Since what is false is indivisible, he rightly omitted it and he mentioned the truth which allows for division. For he says: 'Whether if they actually subsist they are bodies or incorporeal—these matters I shall decline to discuss'."

78 "whether he correctly put bodies before the incorporeal; for they say that he incorrectly put them first. For if Porphyry has the same opinion as Plato and Aristotle who believe that these terms are incorporeal."

79 "Look how he maintained the order."

80 "Thus, by genus and species he does not yet embrace the rest of the terms."

81 "or whether they are the same as the customary ones. Now Porphyry says this: I do not treat them from a theological point of view (for this is proper to Plato) but from a dialectical point of view."

82 "because he held his discussion walking around, out of respect for his teacher."

About the Genus

1 “One should examine why the genus was put first of the five terms. Some speaking in defence of this say that it is because the genus is honourable and because it co-introduces the other terms together with itself. For by saying “genus,” you co-introduce species (for a genus is the genus of a species), and wherever there are a genus and a species, there is in every case also a difference (for a species is split off from a genus by means of a difference, as if holding a saw); and wherever there is a species, there is also a property (for a property is considered in a species, like laughing in man, neighing in horse), in fact an accident, too. For an accident is considered in individuals and distinguishes individuals from one another. For individuals are distinguished from one another, not by substance but by accidents. For Socrates differs from Plato not in so far as they are human beings but as one is bald and the other has beautiful hair, one is paunchy, the other is thin. Now individuals which have accidents are brought under a species. Such a reasoning advises also to put the species before the other terms. For I can say that the species, too, co-introduces the other four terms. For wherever there is a species, there is in every case a genus (for a species is the species of a genus), and wherever there are a genus and a species, there is also a difference. And there is also a property in species, as we have shown.

Yet in fact there are also accidents in the individuals, of which a species is predicated. But why am I saying this about the species? According to the proposed argument, the last term which runs a risk of not existing at all because of its meanness, I mean the accident, will be put first. For it co-introduces the other four, too. For we say that an accident makes the distinction between individuals, and individuals co-introduce a species (for the species is predicated of individuals), and wherever there are a genus and a species, there unambiguously is also a difference, and a property is within species. Now how absurd is such a reasoning! For genus was put first not by this argument, but by another one; how shall we characterize it? Genus is justly put in front of the others, holding the first place for two reasons: because it is honourable both in comparison with the substantial and post-substantial [terms]. As substantial, it is honourable in comparison with the post-substantial [terms], I mean property and accident, and in comparison with the substantial [terms], as being more universal. For the genus is more universal than the species and the difference.

Now when we have learnt that the genus is not put first by injustice, let us pass to the interpretation proper.”

2 “For he will seem to be unreasonable if he says that the dog usually brings illness to us, and he will be considered to speak about a dog on earth, which he did

not think of. For he wished to say "stellar dog." He will seem to lie when he claims that Ajax defeated Hector. For somebody might mean that he spoke of Oileus and will call him a liar. And he will destroy the communication, I mean the speech by which only we communicate (neither the substances below us nor those above communicate by it, some because they cannot, I mean the non-rational ones, others because they need not, I mean the divine). For when somebody uses homonyms and the other person does not know which meaning he intends, the communication will be destroyed. For how could there be inner communication if unclarity ruled about what is being said? For as it is impossible to bring together Egyptians and Chaldaeans, keeping clarity of speech, likewise [it is impossible to bring together] those who use homonyms, even if we seem to speak the truth. Therefore, we ought to disentangle homonyms in order to remove ambiguity. For you will seem to speak the truth when saying that Ajax fought near Ilion (both of them were fighting), but you will add ambiguity to your words, for it is unclear whether you want to mention Oileus' or Telamon's son."

3 "One is animate and the other is inanimate; and again, each of the two is twofold."

4 "And why do we call the father a genus? Correctly, if we really call parent the person from whom one has birth and genus. But it is probable that some people will say: 'Why do we not also have it from the mother?' And we say that the genus rather seems to have its origin in the more honourable, and the father is more honourable than the mother. Similarly again, somebody could say: 'Why do we call the fatherland genus?' To this we shall reply that it is reasonable to do so, if one really indicates the name which is derived from the father. For if we call the father a genus, and the fatherland is derived from him, why will the fatherland not be called a genus? Do not believe that the fatherland is worse a genus than the father because its name is derived from the 'father', for even if it is derived from it, it is still a better genus than that of the father. For [the fatherland] is teaching us good manners and pious laws. For instance, slave-traders do their business not in random countries. Instead, they first examine the countries of the slaves, of what sort they are, and consider whether they have reliable standards of both manners and laws. The poet himself indicates that he prefers countries to parents, putting everywhere fatherlands before parents and teaching us that they are sweeter than many things:

"Who art thou among men, and from whence? Where is thy city and where thy parents?" (Hom. *Od.* 1.170);

"that naught is sweeter than a man's own land and his parents" (Hom. *Od.* 9.34);

"But *Odysseus* in his longing to see were it but the smoke leaping up from his own land, yearns to die" (Hom. *Od.* 1.57–59)."

5 "And after having examined one last thing, we shall put an end to the present exposition. Some inveigh against Porphyry saying that he has not fully discussed all genera. For he has disregarded Plato's five genera. For Plato says that all beings have five genera: substance, identity, diversity, movement, rest (cf. Pl. *Soph.*, 254d–e). And he called substance the existence of each one item. For he said: 'if beings exist, they in every way also have existence.' Now because there is existence in many, he called it a genus. For he called the common feature and the difference of each one identity and diversity. For he said about all beings: they have something in common with each other and in something they differ, for everthing cannot be common in every way or differ in every way. Now he called identity a common feature and diversity a difference. Now because there is a common feature and a difference in many things, he called them genera. And he called activity motion. For all beings were created by nature. Now if nature created nothing in vain, certainly all beings have some activity. Now he called this activity that exists in everything, motion. And he called quietness rest. For he said that wherever there is activity, there is in every case also quietness. For one cannot always be active in the same way—yet, truly, even the divine which we say is always active, has, in being always active, also some rest. For being active in the same thing reveals some being at rest and abiding. And an axis which is always moving, has got, in its permanent movement, some rest. Now they say that Porphyry disregarded these things. And not only these things but also some others. For they say that Aristotle says in the *Physics* that matter is a genus yet [Porphyry] did not mention it. Yet truly neither did he mention the genders of the grammarians, that is the masculine, the feminine, the neutre. And we say that they unfairly blamed Porphyry for leaving aside these things. For it was not proposed to him to discuss the divine as to mention Plato's five genera (for Plato mentioned them because he wished to discuss the divine), nor was it proposed to him to discuss nature as to mention the genus as matter. Now because he wished to describe them more dialectically, he was satisfied with the genera mentioned, separating the customary from the philosophical. And why should he mention the genders of the grammarians to whom mere sounds are dear but meanings never? By this one can find the neutre, the masculine and the feminine, animate and inanimate, yet also only the masculine and the feminine. Only masculine, like 'eagle,' and only feminine, like 'swallow,' which they call 'common.' Thus, it is legitimate that the philosopher did not mention such things. With this let the present exposition be completed."

6 "For 'simply' indicates this. And 'simply' is taken in four senses; for it is taken in the strict sense and in general and as it occurs and instead of 'in one sense' and 'without complexity.' The tragic poet too says the same thing: 'The words of truth are naturally simple' (Euryp. *Phoen.* 468). And 'it seems' [is taken] in three senses:

sometimes for fitting, and sometimes for being similar, and sometimes instead of 'it appears.' Here it is put instead of 'it appears'."

7 "i.e. those who have an affinity to the genus. And we have said that merely being called so does not indicate the genus (as 'Pythagorean' is not called a genus since it is merely called after [Pythagoras]) but having one's origin in someone is also necessary which is meant by the 'somehow.' And by saying 'who are related to some one item,' he indicates the relation of the plurality of people to one person, yet by saying 'to one another' he indicates the relation to one another."

8 As opposed to the brief **ὧδε τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν δηλοῖ*, the Greek has a longer passage: "By 'in contradistinction' he means 'by appellation'. For an appellation, having the usage of a definition, distinguishes meanings from each other. He speaks of Hercules' plurality of people who take their name by appellation that is in contradistinction from the other genera. For when I say 'Heraclids', I separate it from the other genera, I mean those that will be mentioned. And he resumes the relation of one to another by saying: 'related to one another by the affinity which is derived from him'."

9 "He said this correctly and wisely. And he quoted the examples not one by one, as we have said in the exposition, but one for the proximate and another for the remote."

10 "And [he calls] Pindar a Theban (and this is proximate) and Plato an Athenian (and this is remote). And if Plato was from Athens proper, why is it remote? Now they say that in the past Attica was divided into wards. Now Plato's remote genus is Attica, and the proximate one is one of the wards. And those who do not know the places mentioned in the examples, set forth a silly puzzle and its resolution."

11 The Greek lecture 11 has no equivalent in the Armenian version: "Knowing that order can grant exactness to the instruction, let us say a few words about it. We should examine which genera will be put first, the philosophical or the customary one. For the customary usage speaks of man in general and philosophy of this kind of man. And if man in general precedes this kind of man, the customary will precede the philosophical. But again there is also another inquiry. For it is examined which one of the customary genera will be put before the other. And they say that Porphyry seems to put the both genera first. But this is absurd. How can both be first in order? And if the two are prior, then they are also posterior. It is strange that they are prior and posterior to themselves. In fact, on no account does Porphyry call the two prior and posterior, and one of them with respect to one thing and the other with respect to another. For they are not the prior and posterior with respect to the same thing but what is prior by nature is posterior by customary usage, I mean for us, and what is posterior by nature is prior for us. And we shall say in the form of an example how this corresponds to the things. What is prior by nature is posterior for us, e.g. the simple [elements] are prior

by nature, fire, water, but for us they are posterior. For first we look at a man and later we learn, starting from him, the simple elements. On the contrary, what is posterior by nature is prior for us, as man is posterior by nature and prior for us. For first God created fire, water and the rest of the elements, and later he made of them the compound man. For us, the man is prior. For first we learn about the man and later about the simple elements. Such is the case of the genera before us. For one is prior by nature and posterior for us. Which one is this? The one which says: 'the origin of each one's birth, from the parent or the fatherland.' For this was learnt to be prior by nature and posterior for us. If we do not consult teachers, we do not know that father and fatherland are genera. Now it is evident that they pre-existed in nature before we consulted any teachers. And I call nature not that which creates, since according to [nature] everything prior exists in it. And the other one is posterior by nature and prior for us. Which one is this? The one that says: 'what is named and appeared after some one item, as the Heraclids.' And it is prior for us, for we first perceive the Heraclids. For we do not perceive them [as descending] from Hercules since we discover this later, but we learn from them that they descend from Hercules. And they are posterior by nature because Hercules must first exist and the Heraclids later. Now we call them prior and posterior in different respects.

And because the genus has some relation to the species (for they belong to the relative items), let us learn which kind of relation it would be if there are four relations. For one is natural, as the father's relation to the son, another one is purposive, as a friend's relation to his friend, another one is pertaining to an art, as a teacher's relation to his pupil, another one is pertaining to fortune, as a master's relation to his servant. But because there is an ambiguity concerning the question of what kind of relation the right bears to the left, let us first speak about this and after that about the genus. Therefore if the right is always the same, it has a natural relation, both in inanimate and in animate things; e.g. the liver towards the right and the spleen towards the left. Such a relation is natural. And if it is not related thus, a purposive relation adds. For I can, without hindrance on behalf of nature, turn the left into the right. Indeed, the writer Thucydides, since he knows this, says: 'When we were entering the Ionian sea, we had Epidamnus on the right.' Such a relation is purposive, and for this reason he said: 'when we were entering,' as it is manifest that 'when we were leaving, we had Epidamnus on the left.' And the genus bears a natural relation to the species. For as a father has natural relation to his son, likewise animal to man." (Cf. Thuc. 1.24).

12 "It should be known that the 'does it exist?' correctly precedes the 'what is it?' For the 'does it exist?' has two [answers]: either 'it exists' or 'it does not exist.' Now we must first examine the 'does it exist?', so that, if it exists, we shall examine the 'what is it?', and if it does not exist, we shall not care for the 'what is it?'"

13 "Let us first say what difference there is between a delineation and a definition and then whether it is the delineation of a genus or a definition here. So the definition differs from the delineation, for a definition is in every case constituted of substantial words whereas a delineation of wholy post-substantial words or any other. Besides, a definition differs from a delineation because a definition is always taken to apply to something that is, but a delineation to what is and to what is not. In the case of the 'what is,' as when you say: 'man is a laughing animal with flat nails.' Concerning the 'what is not,' as when you delineate the void; for Aristotle defines it as follows: 'the void is a place bereft of any body' (Cf. Arist., *Phys*, 214b16–17). Now when we have learnt the difference between definition and delineation."

14 "Besides, some are puzzled: if the terms before us, being homonymous, cannot be defined by their objects (for they mean many objects), why is the genus not defined by a relation? For there is one relation of the philosophical and customary genus but the objects which, as it seems, have different natures, escape definition are different and manifold. For since it is one, this relation must be defined. And the genus means different objects in so far as it indicates both the customary and the philosophical, and the relation which it has to the species and to plurality and to the things being produced. For the relation is considered in the objects."

15 "And how would there be a reciprocating statement in the case of this definition? For by defining a genus by a species, we want to learn about it, and again, when we want to know what a species is, we would define it by means of a genus, yet both are unknown: what a genus is which is predicated of a species and what a species is which is subject of a genus. This argumentation in its defence is very bad. Yet in fact they did not even manage to refute what is incorrect. For, firstly, they were confuting them [by saying] that the relation between the philosophical genus and customary genera is not one. For even if it is the same relation, it remains different according to the relation; for the relation according to the philosophical genus is different from that of the customary genera. Hence, also the genera are different. Now since they do not know how to refute those who propose this puzzle, they falsely defended themselves by saying that the statement was found to be reciprocating, which is strange, since they did not know that, in the case of relative terms, a statement is always found to be reciprocating."

16 "This argument does not wholly prevent one from defining a relation."

17 "And this is why, when they pay attention to the objects but not to the relation, they call it a delineation and no longer a definition. Where does the ambiguity arise? From the fact that there is a relation between objects."

18 "For a species is predicated of many items which differ in number, of Socrates and Plato and many others but never of items which differ in species, otherwise

a species will differ from itself. Now a genus is predicated of many items which differ in number and species."

19 "For we see that fire too, when distinguishing metals, first distinguishes the remote and later the proximate, as gold and silver and wood, when they are together, it first distinguishes wood which is remote from gold and silver, and later it distinguishes what is proximate, I mean gold from silver, for they are kindred."

20 "Secondly this genus, which is predicated synonymously, shares with the species both the name and the subject matter, as animal shares the name with man (for I can call a man also animal), but also the subject matter (for it shares with us also that it lives). And this is called "to be predicated synonymously." But in the case of other genera, one could not find this. For even if they share the name, they do not also share the subject matter. For the [genus] is eternal and incorporeal, but we belong to the realm of birth and destruction and have a body."

21 "But first they even drive whatever seems to be opposed to them into its ruin. For they say: 'You incorrectly say that the genus is predicated of the species synonymously. For by being predicated synonymously, the genus shares the name and the subject matter with the species; and if the genus shares name and subject matter with the species, the species and the genus are the same. For instance animal: if it shares name and subject matter with man (the name, in so far as also man is called animal and the subject matter, in so far as also man is an animate percipient substance, like animal), then man is the same as animal. Thus it is true that this definition embraces also the species.' And they construct this by means of syllogisms: that man is a genus. For they say: 'If man is an animal and animal is a genus, it is agreed upon that man too is a genus.' And we say to them: you err. For since you do not know that the genus shares the name and the subject matter with the species with respect to the objects, but not with respect to the relation, you say that genus and species are the same. For the genus differs from the species although it shares with it the name and subject matter, in so far as, with respect to the relation, it shares nothing with the species. If it shared anything, you would have spoken correctly. Now if it has been shown that genus and species are not the same, it is clear that also the genus is constituted and that its definition does not embrace anything else.

Secondly, they again object by saying that the genus is adduced under a false assumption, in so far as it is not taken in many senses, as little as the species. For there is an Aristotelian rule saying that in as many senses one of the opposites is taken, in so many senses also the other (cf. Arist., *Top*, 106b13). Now if genus and species belonged to the relative items and the species were taken in many senses (for I mean man and horse and dog and others that are opposed to animal alone), animal too would have to be taken in many senses, just like the species. And now

if this does not happen (for there are many species but one genus) it is agreed upon that such [reasoning] is utterly mistaken. For then you can neither say that the genus is predicated by nature of one species, but accidentally of many, for according to such an argument, it is not a genus. For a genus is what is predicated of many species. And what is predicated of one is no more called a genus. And we say to them that Aristotle says that such things are opposed and are taken in the same sense, not by number, but by nature. For instance, we say that even one father is a father of five sons, and the sons are taken in as many senses as the father. For even if they, forming a greater number, bring forward the father, they are all opposed to the father in one nature, like one son. Yet we also say that one on the right and five on the left are taken in the same way, in so far as they are opposed to each other in one nature. And they ought to be blamed if they find that the many on the left are opposed to the one on the right, not in the same nature. Now if all on the left are opposed to the one on the right as lefts, the assertion becomes blameless. So it is not strange that a species taken in many senses is opposed to the genus like one species."

22 "Now the definition should be as follows: 'predicated, in answer to 'What is it?' of several items which differ in genus and in species.' And they say by means of examples why some genera are predicated of some items which differ in genera."

23 "Now substance is a genus predicated of several items which differ not only in species but also in genus; for example, the animate is either an animal or a zoophyte or a plant. And they differ not only in species but also in genus. For the animate is predicated of them as a genus of others. And some who speak in defence of this, say: we say such things with respect to the higher species (for instance, the animate and the inanimate are species with respect to substance), and with respect to lower genera, for instance, the animate is a genus with respect to the animal, the zoophyte and the plant. And this defence sounds plausible but it is not correct. For the truth is as follows: we say that the universal genus is predicated of several items which differ in genus and of several items which differ in species, and wherever it differs in genus, it in every case also differs in species, but where they differ in species, they not in every case differ in genus. And the following is an example for the first one: substance is predicated of the animate and the inanimate; for they differ in genus, yet in species too. And this is an example for the second one: animal is predicated of horse and man and some other items; they differ in species and not in genus. For man is only a species. Now if the genus is predicated of several items which differ in species but which not always differ in genus, Porphyry, since he necessarily puts 'always,' said 'which differ in species' and not in genus. For definitions, as they are composed of substantial words, must have permanent items. And if

substantial words must not sometimes be and sometimes not be, but must always be, Porphyry necessarily disregarded 'which differ in genus' as something that not always is."

24 "And here we do not care about homonyms but about synonyms. For these five terms are synonymous. And when they are predicated in answer to 'What is it?' they indicate either the genus or the species, and when in answer to 'What sort of so-and-so is it?' then, if they are predicated substantially, they indicate the difference, and if post-substantially, when they indicate one nature then the property, but if they mean something common, then the accident.

'Delineating it.'

Why didn't he say 'delineating it he,' but 'delineating it they'? They say, in order to show that the definition is not his own, but that of the Peripatetics, whom he said to follow."

25 "He makes distinctions of the meaningful [word] in order to show how to distinguish the genus from the meaningful words. For he made a mistake, as we have said, by not distinguishing first the meaningless from the meaningful, and then the meaningful from those expressions said of several items and of one item."

26 "For this is indeterminate in so far as it can be in the many, while Socrates cannot be in Alcibiades.

'And some of several items.'

He said well 'of several items' and not 'of the universal'; for he would leave out the homonymous words, if he had said 'of the universal'."

27 "Again he says how it differs from those items predicated of several items.

'Which differ not in species but in number.'

For individuals differ not in species but in number.

'But not only in number.'

For cow and man differ from one another not in number but in species.

'A genus differs from a property because a property is predicated of only one species—the species of which it is the property—and of the individuals under the species, like laughing.'

Not as we have said in the exposition, that a genus differs from a property, in so far as a genus is predicated in answer to 'What is it?', and a property in answer to 'What sort of so-and-so is it?', he says so here too. For he says that by saying 'which differ in species' we eliminate species and property; species, in so far as it is predicated of the items which differ not in species but in number, and property, in so far as it is predicated of one species—the species of which it is the property—and of the individuals of the species. For laughing is predicated only of man and of Socrates, whereas a genus is predicated of many species.

'A genus differs from a difference and common accidents' and up to 'they are not predicated in answer to 'What is it?'.'

He says that even if differences and accidents are predicated of several items which differ in species, a genus nevertheless is predicated in answer to ‘What is it?’, whereas they are in answer to ‘What sort of so-and-so is it?’ From where is it clear whether a genus is predicated in answer to ‘What is it?,’ while differences and accidents in answer to ‘What sort of so-and-so is it?’? From the question. For the question creates the answer, and the answer indicates the predication. For asking ‘What sort of so-and-so is man?’ you hear: ‘either white or rational,’ and ‘white’ indicates an accident, whereas ‘rational’ the difference. Therefore, the answer indicates the predication. And when you ask ‘What is man?’ you hear: ‘animal.’ Now a genus is predicated in answer to ‘What is it?’

‘Animal is a genus of man.’

He takes up the speech again and says that, by saying ‘a genus is predicated of several items,’ it is discriminated from what is predicated of only one item (for those predicated of only one item are predicated only of individuals), and by ‘which differ in species,’ from species and properties.

‘And the fact that they are predicated in answer to ‘What is it?’ separates them from differences and from common accidents.’

For they are predicated in answer to ‘What sort of so-and-so is it?’ And we have learnt why accidents are called common.

Or in answer to ‘What is it like?’

In answer to ‘What sort of a so-and-so it is?’ and in answer to ‘What is it like?’ are the same thing.”

28 “the delineation ‘laughing animal’ is preserved; but in the case of a definition, if one word is removed, the definition is no longer preserved. And why does the philosopher call what is before us a delineation and not a definition? Because it refers to objects. Now let what is before us be a definition and not a delineation, in so far as we cannot say it without one word. For as a genus it (the definition) has a simple word, and as a constitutive difference it has the division from that word. And it is divided into the meaningful and meaningless [sound].”

About the Species

1 “Yet we could not define the genus and immediately afterwards the difference and leave the discussion of the species suspended. For we have mentioned the species in the definition of the genus.”

2 “For ‘species’ is a homonymous term and in every case it requires this [examination].”

3 “Common usage too indicates the same thing, calling something beautiful ‘well-shaped,’ and something ugly, ‘misshapen’.”

4 “Now our discussion concerns the philosophical species. But before we deal with its teaching, it is necessary to consider what some censorious persons bring forward as a charge against the philosopher, and later we shall move on to [the philosophical species]. And some people bring forward a charge against him by claiming that he did not say that, in the case of the species, the meaning is manifold, as it is in the case of the genus. And we say to them that, when he was dealing with the genus, he said that the species, too, is not called so simply, i.e. in only one sense because he said ‘neither genera nor species, it seems, are so called simply.’ Others bring forward as a charge against him that he did not say which meaning of ‘species’ the discussion concerns. And they attack him with very little skill. For if he deals with species at all, he will in any case deal with the philosophical one because he also dealt with the philosophical genus. Now after having refuted those who vainly bring forward charges against the philosopher, let us clarify the teaching about the species, as we have promised.”

5 “Some discredit the statement as being reciprocating. For in the definition of the genus, we mentioned the species, and in the definition of the species, we mentioned the genus in a similar manner. For such people do not know that, in the case of relative items, a reciprocating statement must be admitted rather than rejected. On the contrary, if they were not defined by each other, they would deserve criticism. And bravo to the solution! For it has not only entered our souls but leads us to another puzzle. Probably somebody is puzzled about why, in the case of the last definition, the statement is not reciprocating; for there is no mention of a genus in it. Thus, such a puzzle is strange. But it can be said that the statement in it is reciprocating but not in the same way as the previous [definitions] have a reciprocating statement. For in their case, the statement is reciprocating in so far as it mentioned the genus and in this case in so far as it both introduces individuals and is introduced by individuals.”

6 “(for the phrase ‘of which a genus is predicated’ indicates the relation of genus to species, and the phrase ‘what is ordered under a genus’ indicates the relation of species to genus).”

7 “ ‘We call a species the shape of anything.’

They ask for what reason he put, before mentioning the difference of the species, a copulative conjunction. And they say: in order to show that it was mentioned in another way earlier. The answer is worthy of the puzzle but it is rather weak. For it is clear to everyone considering things correctly that the syntax is correct.

‘White is a species of colour.’

For colour is a genus. It refers to white and to black and to yellow. They are its species.

‘Triangle is a species of figure.’

Triangle is called a species and figure a genus. And some say that he unskilfully calls triangle a species. For no species ever precedes another, as man does not precede horse, nor does horse precede dog. If Porphyry calls the triangle or the square a species, he makes a mistake. For the triangle precedes the square; for three is in every case before four. And some often say that, because the triangle is called a 'rectilinear' figure and the square an 'equilinear' figure, in accordance with these names, the one does not precede the other; looking at the rectilinear, he called it a species."

8 " 'Each one of another.' That is: of a twofold item."

9 "Some say that they are called subaltern because they are ordered under each other. But this is incorrect, for according to this argument also the most special species which are ordered under others, will be called subaltern."

10 "And we call 'subaltern species' what can also be a genus, and 'subaltern genus' what can also be a species. Now 'subaltern' suits both. And one must know that one should not call the same item a subaltern genus and a subaltern species in order not to talk idly; one is enough. For by saying 'subaltern species' you indicate the genus, and by 'subaltern genus' you indicate the species. And the one item which is in question receives in addition 'subaltern'."

11 "Since the Platonists attack such a division and the account about it is not short, let us, by making a brief examination of animal, zoophyte and plant, put an end to the exposition, in order to get ready to teach the counter-arguments of the Platonists in another [exposition]."

12 "For if we remained children, we would not be able to give birth to another being."

13 "(for it embraces also the zoophyte; for we call an animal an animate percipient substance. This also applies to zoophytes)."

14 The Greek Lecture 18 has no Armenian translation: "As if they were defenders of truth, those who maintain Plato's doctrines are keen to attack Aristotle's division. For they say that Aristotle speaks against himself and others when he asserts that substance is divided into contrarieties although in the *Categories* he says that it has no contrariety. And Plotinus gave the reason why. For he correctly states: substance has no contrariety in so far as it is not in the subject. For it itself is the subject. And the contraries, since they are always in the subject, engage in battle [against each other]. So cold and hot fight for the subject since both want to take one another's subject. For the cold tries to change the hot into cold. That Aristotle divides substance into contraries is clear from the following words; for he says: 'substance is divided into body and the incorporeal.' Body and incorporeal are contraries. Yet there is not only this mistake, but another one, too. For he says that the body is also divided into animate and inanimate, and the animate is contrary to the inanimate. And he is mistaken also in another way. For one should rather separate the body from the animate. For if the animate has both a soul and a

body, it is agreed upon that the body is a part of the animate. On the contrary, he made the division starting from body, saying that it is divided into inanimate and animate. A third mistake is made by Aristotle when he says that the divinity is a body. This is inferred by him from such a division: if animal is produced from the animate body, and what is immortal and rational from animal, then there will also be a rational immortal body.

The Platonists, having rejected (lit. 'having thrown into the sea') Aristotle's division with the help of such a reproach, quicken their steps to another [division], considering it to be correct. And it is better first to speak in defence of the Aristotelian division which seems to be incorrect, and then to expose that of the Platonists. For one should say that those obeying Aristotle did not completely fail concerning such a division. For since we have plenty of time, we have to show that they are not contraries, to begin with that they are not opposites. But the opposite is divided into four: for opposites are either contraries, as hot and cold (for they are disposed to change into one another), or as possession and deprivation (for one of them changes into the other, as possession into deprivation but not also deprivation into possession; for deprivation comes from possession, but not also possession from deprivation), or as relative items (for they preserve each other, as father and son), or as a contradictory proposition: 'so-and-so walks about or does not walk about.' Such a statement can neither be true in both cases nor false in both cases, for a contradictory proposition is formed of affirmation and negation. For wherever a negation is true, the affirmation is false. For instance, 'he does not walk about'; here 'he walks about' is false. And wherever the affirmation is true, there the negation is false: 'Socrates walks about' makes 'he does not walk about' false, once it has been said 'he walks about.' So it is impossible for both to be true and to be false. And that the body is not opposite to the incorporeal in one of the ways mentioned is clear from the following. Body and the incorporeal are not contraries in so far as they by nature do not change into one another. For neither is the body incorporeal, nor the incorporeal a body, as cold changes into hot and hot into cold. They are not opposed like possession and deprivation in so far as neither changes into the other, yet truly only possession changes into deprivation, and not also deprivation into possession. Let us assume that you want some kind to change into the other one, yet this is really impossible. It is agreed upon that they are not opposed in the same way. Nor indeed are they opposed as relative items because relative items preserve each other, whereas they destroy one another. For wherever there is a body, there is no incorporeal item, and wherever there is an incorporeal item, there is no body. Yet really they are not opposed like contradictory propositions. For in the case of a contradictory proposition, both cannot be true and false, and in the case of relative items both are true and false. They are true as if one says: 'a man is a body and not something incorporeal' (for

both are true), and they are false as if one says: 'white is a body and not something incorporeal'; for in both cases it is false. Once it was false because we were saying that white is a body, and the other time because we said that it is not incorporeal. The argument in the case of the animate and inanimate is the same. For they are neither opposed to one another as relative items, nor as possession and deprivation, nor as contradictory propositions, in so far as they do not preserve each other, nor does the one change into the other, nor is it true in one case and false in the other. This only seems to be contrary. For one would often say that they are opposed like contrarieties because they change into each other. Note that food, being something inanimate, changes into something animate (for it becomes blood), and again, something animate [changes] into something inanimate, like the items in existence and destruction. And we say that they cannot be contrarieties in so far as contrarieties never preserve each other, but on the contrary, they destroy each other. But we see that also inanimate items, like food and nourishment, preserve what is animate. And to claim that those who say that animate items stem from a body are wrong (for the body is a part of something animate), is very trivial. For not every body is part of something animate, but only a body of this sort. Now the body in general is divided into animate and inanimate body. Thirdly, they said that Aristotle calls reason an immortal body with respect to such a division. But we say that he claims that it is not the divinity which takes care of us that is distinguished from the animal, but the celestial bodies. For he wants to call such divine things rational. And if they say: 'why does he call the sun divine?', we shall say: 'why is it strange that Aristotle calls the celestial bodies divine, whereas even Plato in many places thought it worthy to call men divine?' And such things are called divine (θεῖα) from 'θέειν,' i.e. running. For it is due to this that the divinity that takes care of us, is called 'running' (θεῖον), in so far as it always runs in circles.

Now speaking in defence of the Aristotelian division let us, according to our promise, also expound that of the Platonists. So they divide substance in the following way: substance is divided into body, the incorporeal and the mixed. Body is motionless or in motion. And if it is motionless, it constitutes space (and space is correctly said to be motionless, for something which moves, is in space. And if space was moving, it would need to move in space; and space being in space is absurd), and if it is movable, it moves in circles or in a straight line. And if it moves in a straight line upwards, fire and air come into being, and if downwards, water and earth. And if from east to west in a circle, a fixed sphere comes into being, and if from west to east, the next lower and the other spheres come into being. What is incorporeal is divided into material and immaterial. And if into material, it makes the vegetative and the non-rational soul, and if into the immaterial, which is incorruptible by nature and in actuality, the divinity

comes into being (for it is incorporeal and permanently incorruptible by nature and in actuality); and if [it is divided into] what is incorruptible by nature but corruptible in actuality, it indicates the rational soul. The mixed is mixed of body and the incorporeal, that is why it is called mixed. And this makes the animate, for the animate is mixed. The animate is divided into animal, zoophyte and plant. And if the plant is on the ground, it is called grass, and if it grows high, a tree, and if middle, a bush. Such a division is not blameless. For they incorrectly say that space is a body; for a body will be moving through a body if what moves moves in space. But this is absurd. Now space is not a body. In particular, from the same consideration it is also shown that it is not a body; for if a body ought to be in space and space is a body, space will be in space, and again, the other space will be in space, and this *ad infinitum*, which is absurd.

'In each type of predication there are some most general items.'

He says that we find some most general and some most special predicated items. The most general as when we say substance, the most special as when we say man. They say that he ought not to say 'the most general items'; for one thing is not predicated of many most general items. Now one should say in the singular, 'a most general item' or to consider the plural instead of the singular.

'Above which there will be no other superordinate genus.'

He correctly said 'genus'; for being is superordinate to substance which is called most general but which is not a genus, as Aristotle says. Now Porphryry, obeying Aristotle, does not call being a genus, even if Plato desperately wants it to be a genus.

'After which there will be no other subordinate species.'

And here he correctly said 'species'; for there are other items subordinate to species, like Socrates and Plato, but no species.

'Under it is body.'

He does well not to proceed with the division. For substance is not only divided into body but also into the incorporeal. And on no account does he explain by an example the juxtaposed items.

'Every item which is proximate before the individuals will be only a species and not also a genus.'

He correctly said 'proximate.' For note that animal is predicated of Socrates and Plato, but it is not only a species, in so far as it is not predicated of individuals proximately. Now only items predicated of individuals proximately are called a species, e.g. man."

15 "Now he says that a most general item has one relation to the items under it, and a most special item one to the items before it, and the subaltern items one to the items before them and another one to the items after them. The examples of such things are clear. Some people say that he speaks incorrectly when asserting that

a most special item has one relation to the items that are before it because it has two: one to the items before it, as man to animal, and another one to individuals. They incorrectly blame the philosopher. He says that there is one such relation, in so far as each of the two is a relation of a species; for that of man to animal is one of a species to a genus, and that of man to Socrates and Alcibiades is one of a species to individuals. Now he correctly calls such a relation one, for it is the same. Yet the subaltern items have a twofold relation in so far as they do not have the same relation to the items above and to the items below. To the items above, as that of a species to a genus, and to the items below, as that of a genus to a species. And he illustrates his words with a clear example. For he says: please think of Zeus as being the origin of the clan [the same word as for 'genus'] of the Tantalids, and that Tantalus descended from him, from Tantalus Pelops, from Pelops Atreus, from Atreus Agamemnon from whom Orestes. And we call Zeus only a father (for he is the father of the Tantalids) since he has not been born by anybody, and Orestes only son (son, in so far as he was born but did not beget), and we call Tantalus, Pelops, Atreus and Agamemnon fathers, in so far as they begot, and sons, in so far as they all were born. Now in the same way one can speak of the items before us. We shall call substance only a most general item, in so far as it has no genus before it, and man, only a most special item, in so far as it is only a species and not a genus, whereas we call the animate and the animal and the rational subaltern items, in so far as they are able to be both genera and species.

And it should be known that the most general philosophical genus does not completely resemble this example (and rightly so, in order not to be the same but different), in so far as it is possible in the case of Zeus to say that all customary genera are traced back to one item, i.e. to Zeus (for he is the father of men and gods), but in the case of a most general genus this is not possible. For we do not have any genus to be predicated of all most general genera."

16 "Either as a genus into species, e.g. animal into man, horse and dog, or as a species into individuals, e.g. man into Alcibiades, Socrates and Plato, or as a whole into parts, e.g. Socrates into head and hands and feet, or as a homonymous word into different meanings, e.g. dog into land-dog, see-dog and stellar dog, or as a substance into accidents, e.g. human being into man and woman (for they do not differ in substance but in accidents, that is in the prominent parts of the body; likewise Galen, too, says that a woman differs from a man in nothing but in the parts of the body), or as an accident into a substance, like white into swan and snow and white lead. And being cannot be divided in one of these ways into most general genera. And first we shall speak about the five, and later about the genus."

17 "For if you say 'it is white,' you co-introduce also substance (for there is no white in anything without a substance), and by saying 'it is a man,' you do not co-introduce

an accident; for not every man is white. For by saying 'it is not a man,' you co-remove white, and by saying 'it is not white,' you do not co-remove man. For it is not the case that, if something is not white, it is in any case not a man. Besides, among homogeneous species it is never the case that some are unrelated whereas others are in a relation but either all are unrelated or all are in a relation. And we see among the aforesaid most general genera that some are unrelated, like substance and accidents, and others are in a relation, like father and son, double and simple. Hence they are no species. And among homogeneous species it is never the case that one is the subject of the other. And we see that substance is the subject of accidents. Thus, such items are not species. Fourth, species are never called by names derived from a genus, e.g. we do not call the rational an animality. And if they are called by derived names (we say that this happens), it is granted that such items are not called species. Fifth, among homogeneous species there is never any more and less. And if the more and the less is observed in them, as the more in substance (for it is more being), and the less in accidents (for they are less than a substance), it is agreed upon that such items are not species. Sixth, it is also undeniable that, if they are called species, they are in every case also called differences. For species are after differences. What then? Is Being predicated of them or not? If you say that it is predicated, you will fall into absurdity (for we never say that a genus is predicated of its own differences, that is why we do not call rationality an animality), and if you say that being is not predicated of differences, differences do not exist, and if differences do not exist, species will not exist, and if species do not exist, the genus does not exist."

18 " 'Whereas it does not have the relation to the items after it.' In this he resolves the puzzle. For he says: even if a most special item has a relation both to the items before it and to the items after it, there is no difference; for this reason they do not call the same relation two relations. For a species is called so also in relation to individuals, as containing them, and it is called the species of the items before it as being contained by them. 'The items before the most special, ascending as far as the most general, are said to be genera and species and subaltern genera.' He says that animal and animate and body and all intermediate genera are also called species, which is why they are also called subaltern genera. 'For the most part.' They claim that he says 'for the most part' because Zeus is not the origin of all genera if the poet indicates this by saying: 'All was divided into three parts' (Hom. *Il.* 15.189)."

19 " 'They have only the name in common and not also the account which corresponds to the name.' He says that it gives a share of the name but not also of the subject matter which corresponds to the name."

20 "Now since also Aristotle has a suspicion about the homonymous predication of the ten genera, he says that they are predicated homonymously, and since Plato

has a suspicion about their synonymous predication, he says that they are predicated like a genus. For they preserve something of a homonymous word because they give a share of the name (but it cannot be perfectly homonymous because it does not give a share of the subject matter), and they preserve something of a synonymous word."

21 "And in what way the derived from some one item and the related to some one item is divided is perfectly explained in the *Categories*, and now we shall briefly elucidate this. We say 'to be divided as being derived from some one item' when the items divided have their existence from one maker but differ in their activity, for instance, we say that a medical scalpel and a medical book are derived from some one item (for we call their maker medicine), but the scalpel and the book are not the same. For their activity is different. Hence, both have medicine as their maker. And we say 'related to some one item' when the thing said is directed towards one aim, as the healing scalpel and the healing book. For we call a scalpel thus, not because of having come into being from health, but as producing health, likewise we call a book healing, not from health, but as an item having as its aim to be directed towards health. Now in this way, being too is divided into ten genera like the items derived from some one item and related to some one item."

22 "On the contrary, nature covers many things that knowledge does not as we are going to show."

23 "Now some people, solving [the puzzle] in a silly way say that Plato prescribes making a division only down to the most special items because, if we proceed further, the division will be found to be of individuals, and individuals are infinite, and infinite items are unknowable, and there is no division of unknowable items. Hence we have a corollary that a species ought not to be divided into individuals. As we have said, they have given a silly reason. For according to this argument, not only the division of the type 'species into individuals' will be eliminated but also the one 'homonymous word into many meanings' (for the word 'Alexander,' since it is homonymous, ought not to be divided because there are many unknown Alexanders), but also the one of the type 'accidents into substance.' For white is not only divided into swan and milk and white lead but also into many species unknown to us. Why do I say that the solution of such people is destructive while it is possible to prevent the genus itself, to be divided into species themselves, which is the greatest division? For, according to this argument, neither is the genus divided into species because there are many species, which we do not know, hidden in caverns and in the depth of the sea. Now this is the reason which will put an end to the absurdity of the first solution."

24 "This solution will not hinder us from dividing a genus into species (for a species has permanence), nor accidents into a substance because they are divided, not

into a certain kind of swan, but into swan in general; swan in general and milk in general are species."

25 "And the word as being homonymous word will be eliminated if the word is found to be of individuals, like Alexander. For Alexander perishes. And such perishable items are not known. And if they are predicated of a species, they will not be eliminated; for species do not perish. For instance, the word 'dog' is predicated of species, and this is not hindered by such an argument. Now whole words divided into individuals will be eliminated."

26 "This is like a decade. If you proceed from one to ten, you expand the number, you widen the measure, and if from ten to one, you narrow down the number. Now moving from the substance to a most special item, I mean to man, you expand the division, and if from man to substance, you narrow it down."

27 "They are infinite, not, as we have said in the exposition, because they always come to be (also the interpreters claim this), but he said that the infinite items are in the middle, and it is the indeterminate that he called infinite."

28 "For let a man be two cubits or three cubits tall."

29 "For [nature] allowed them to be five hundred or two hundred."

30 "For they all are finite beings in a finite place.

Opposing this, some say that it is not always the case that the items which have finite extremes, also have such intermediary items. For note that black and white are finite, but the colours in the middle are infinite. For you will not tell me that Galenus wants to say that they are thirteen. For although he says that there are thirteen species, there are many differences. Those who answer to this say that there are only three species, white, black and their intermediary—grey, and that all the others stem from them, and differ in greater or lesser extent, dark blue, purple, greenish and all such colours. Now the more and the less does not produce a variation in species. They did not solve the puzzle correctly. For it is proven by this argument that all these colours exist. Suppose that dark blue does not differ from grey but only to more or less an extent, therefore grey and dark blue and purple are the same. And not only by this argument but also by another one. For it is not true that the more or less does not produce a variation in species. For note that sweetness in a dried fig and in honey belong to the more or less, but it makes a variation in species, for dried fig and honey are not the same thing. The heat of fire and of air belongs to the more or less but it makes a variation in species, for air and fire are not the same. Now how should one defend oneself? One should first of all say that the colours which are in the middle are not infinite. For they are finite by nature. For although they are many, they are finite. For nature has created them. Now they are infinite by knowledge, not by nature. Let it be that they are infinite by knowledge, and if you please, also by nature, in accordance with their indeterminateness."

31 "That is they are not known; for they are indeterminate.

'So, when we are descending to the most special items, it is necessary to divide and to proceed through a plurality.'

This is the descent; these words concern every division.

'And when we are ascending to the most general items, it is necessary to bring the plurality together.'

This is the ascent.

'For species gather the many items into a single nature.'

He says that a species embraces many. For Socrates and Plato and all individuals are gathered in man. Genus gathers still more. For all species are gathered in one, in animal.

'Whereas the particulars or singulars, in contrary fashion, always divide the one into a plurality.'

He says that the particulars and the singulars divide the one into a plurality, as Socrates and Alcibiades divide the species into many. For with respect to the species many men are one, and with respect to individuals, one is multiple. For in general, the common is collective, and the particular is divisive."

32 "Many things may be said about it, which we shall present in their place. And in order not to make a long speech, we shall perhaps stop it here."

33 "(for 'animal' is more extended, it comes before 'man'; for if something is a man, it is also an animal, but not: if something is an animal, it is a man)."

34 "Under such conditions both may be taken as subject and as predicate, but not in this premise. From what has been said it is clear, how the subject is found to be both equal and less. It is found to be equal when 'laughing' is predicated of man, and less, when 'animal' of man."

35 "for they are predicated of many, but are subject not to many."

36 "For they are rather predicated than subject to."

37 "Nor are the parts and the individuals the same. For each of the individuals possesses the whole substance as whole but each of the parts does not possess the whole as whole."

38 "Some say that of the accidents it is rather the place which completes the individual. For all the others are common: baldness, cleverness and temperance, but only the place is proper to an individual. For two items cannot be set in the same place, since a body would pervade a body. So the place completes Socrates. But they speak incorrectly. For what kind of place do they mean, a universal or a particular place? If a universal, the words said appear to be false (for Socrates does not differ from Alcibiades, in so far as he is in a place; for the universal place is common), and if a particular, the words said are likewise false. For a place in the Lyceum is not only Socrates', for Plato too can be set in that place. For just as a seat in the theatre always belongs to someone who has taken it first, likewise a

place in the Lyceum. So it is not proper to Socrates. Therefore, the place does not complete Socrates any more than other accidents do."

39 "Secondly, accidents as parts complete Socrates so that Socrates becomes whole and accidents his parts. If parts are removed, the whole no longer exists."

40 "The Peripatetics reply to this that he does not say that it is recognized, but that it is completed, as the assumption indicates. The Platonists reply to this that even if he said that it is completed, he did not say this incorrectly. For he calls proper features not the accidents, but the peculiarity of a mixture. And the peculiarity of a mixture is the substance of each, like hot or cold. Correctly opposing this, the Peripatetics say that these, too, are accidents. For if Socrates were warmer than Plato he would not differ from him by this, no matter whether they come and go."

41 "And as we say that the cold in water is both an accident and a substance, an accident with respect to the body of water, and a substance with respect to the water."

42 "For baldness is his substance, and an accident in so far as it occurs in others, too. And it is not surprising if these items are called substance. For every accident ought to share in a substance, so that it will not be completely without a share of the better substance.

'Socrates is said to be an individual.'

An individual is so called in many senses. For there are indivisible individuals as 'now' and 'sign.' For 'now' indicates the momentary present. The momentary present is an individual, and the sign is for geometers an individual. A hardly divisible item too is an individual, as a diamond and similar things. Socrates and Alcibiades are also individuals, not because they are not split by nature (for they are split into body and soul), but because, after the split, they do not preserve their proper species."

43 "He says: 'we have presented what is a genus and what is a species.' 'We have presented,' as he says but the definition of each of them is incorrect. For we said that the definition mentioned above of the most general genus has been presented but it does not only fit the most general genera but also the subaltern ones. For as the definition which says 'what is predicated, in answer to 'What is it?', of several items which differ in species' fits the most general, likewise the subaltern. For if the same definition were said about the subaltern too, it would also fit. And the definition of the most special species does not only fit the most special but also the individual. For an individual in general admits of such a definition. An individual in general is 'what is predicated, in answer to 'What is it?', of several items which differ in number.' Now what shall we say to this? We say against the first claim that, if the definition of the most general genus fits the subaltern, this does not lead to an error. For it has not only been presented in relation to the most general, but to each kind of genus. Against the second claim

we say that the definition of the most special species does not fit a certain kind of individual, but an individual in general. An individual in general holds the rank of a species, i.e. it is a species. Therefore, we have it that the most special species must be divided into individuals in general, even if Plato does not want this. That the individual in general is not a species, we shall fully learn in the *Categories*. For it holds the rank of a species.

'The genus is always predicated of the species.'

Look how he says that all items which are more are predicated of items which are less; for you would not say that, if something is an animal, it is a man.

'As you will say that man is animal.'

He says that animal is correctly predicated of man. For if something is a man, it is also an animal, but not if something is an animal, it is also a man. Now being something more extended, animal precedes man.

'And a most general item of the genus or of the genera.'

He incorrectly says that a most general item is predicated of one item. For a most general item is never predicated of one genus, but of many.

'Should there be several intermediate and subaltern items.'

Again, he has said also this incorrectly. For he says: 'a most general item is always predicated of many genera, if there are many intermediate or subaltern items.' And in every case, wherever there is a most general item, there are many subaltern ones. And he said that the intermediate and the subaltern are the same.

'And of the species and of the individual.'

According to [what is said] above, a most general item is predicated both of the most special species and of individuals.

'And so is this white thing.'

He correctly said 'this white thing.' For he said this probatively. For white in general is not an individual.

'Should Socrates be his only son.'

He said correctly 'Should Socrates be his only son.' For if there were also another one then he would not indicate Socrates, but speak of an indeterminate son, and individuals are indeterminate.

'In several items—or rather, in all particular men in so far as they are men.'

He says that proper features being in man can also be in a particular [man], as rational, mortal and clever are in man and can also be in Socrates and Alcibiades, in so far as they too are men. At least Socrates' proper features cannot also be in another person, in so far as not all of them are Socrates. Having said 'in several items' and having learnt that proper features of the common, I mean man in general, extend not only to several, but also to whole items, he added: 'or rather, in all particular men.' And I know that this has another interpretation. For the philosopher's doubt seems strange. For since rational and mortal are properties

of man, we say that, with regard to rational, his proper feature refers to several items (for such a property can be in angels, too), and we say that, with regard to rational and mortal, his property refers to all particular men. So that it was impossible to say only 'in all.' For it would also make the angel mortal. Now he said 'in several items' giving heed to the angel, and he said 'in all' giving heed to the particular man."

44 "'And species, both a whole and a part.'

The subaltern is rather a whole than a part, and the most special is rather a part than a whole.

'But a part of one thing and a whole (not of another item but) in other items (for a whole is in the parts).'

Porphyry teaches us that relative items are not always taken equally. For sometimes it happens that they are taken equally and sometimes not. Equally, as if I say: 'the right is the right of the left, the left is the left of the right.' And not equally, as in the whole and in the parts. For we say: 'a part is the part of a whole,' but we do not likewise say in the singular: 'a whole is the whole of a part,' but 'a whole is the whole of parts.' In the same manner in the case of a father who has got many sons we say one member in the singular and the other in the plural: 'the sons are sons of the father,' but 'the father is the father of the sons,' but not of one son, like the first member."

About the Difference

1 "for in respect of order, it has given way to the species."

2 "because it is adjacent to the genus. And not only for this reason has it given way to the species in respect of order."

3 "Now if he had treated the difference after the genus, he would be likely to split the teaching of relative items, but also of items answering to 'What sort of so-and-so is it?' For the difference would intervene between genus and species, splitting the relative items, and the species intervening between difference and property would split those predicated of items answering to 'What sort of so-and-so is it?'"

4 "for a blue-eyed person is not also black-eyed."

5 "And no more and no less. It is possible to say this also in another way; things are twofold, either separable or inseparable, and separable, like the white or the black from being sunburnt, and inseparable items are either accidents or substances. And separable items create a common difference, and inseparable items, if they are accidents, create a proper difference, and if a substance, they create a most proper [difference]. And do not think that this division is the same as the first one. For in the first one we divided all things into substance

and accidents, and accidents into separable and inseparable ones, and in the second one into separable and inseparable items, and the inseparable items into accidents and substance. Now in the first one the accidents are first together, separable and inseparable, but in the second one they are not. For the inseparable accident is found to be after the substance. For likewise we say that inseparable items are divided into substance and accidents. And they are ranked with both because they participate in both: they have the post-substantial from accidents and from the substance, the inseparable."

6 "(for how does what makes the difference make the difference substantially and post-substantially?)."

7 "(for how does the separable and inseparable?)."

8 "(for the substantial is inseparable)."

9 "And we correctly call a [difference] which indicates an inseparable accident, 'proper,' and a [difference] which indicates a substance 'most proper,' using a superlative word. For a [difference] which means a substance is more inseparable than a [difference] which indicates an inseparable accident."

10 "For one does not precede the other. Now if genus precedes difference, and relative items ought to be together, let genus and species be together. If species and individuals belong to the relative items, let also individuals precede the difference. One can say to them that, with respect to the relation, relative items do not precede each other (for wherever there is a father, there is also a son) but they do with respect to the things they precede. For before becoming Socrates' father, Sophroniscus was a man. Now let it be that such items do not precede each other with respect to the relation, but that they precede each other with respect to the things. But the difference precedes [the others] with respect to the relation. For a species comes into being from a genus with the help of a difference."

11 "For he who is stationary differs from one who is not stationary, and he can [differ] from himself after some time. For being active is not the same."

12 "for a child hardly becomes a big boy. And he indicates this through the present examples."

13 "For the expression 'what is he like' always requires a verb: 'what is he like?', and one should answer: 'flourishes, ails.' As a verb changes from time to time [i.e. from tense to tense], likewise do separable accidents.

'An inseparable accident'."

14 "He correctly said 'a scar from a wound,' taking heed of an accident which has come into being in the course of time. For it is possible to say that a scar is had from birth, when it is not from a wound, as if one says that a pregnant woman from the suffering gave birth to a child having a scar."

15 "'The difference of being in motion makes it only otherlike compared to what is stationary.'

He correctly said 'only' in the case of the otherlike. For in the case of accidents there is only the otherlike. For the species remains the same. And in the case of the other he did not say 'only.' Where something is other, it is also otherlike. For non-rational differs from rational not only as being other, but also as being otherlike."

16 "'And changes in what it is like.'

Here some say that he speaks with respect to two differences, that is to those meaning accidents. For by saying 'diversities,' he speaks of the inseparable, and by saying 'in what it is like,' he means the separable. But such [reasoning] is false. For the two expressions fit both differences."

17 "And in the case of the substance and the substantial the most proper is considered."

18 "Nor the black of an Ethiopian, because for man it is not a species, but for an Ethiopian it is a species. For it is impossible to think of an Ethiopian as not black. Now if the black of an Ethiopian is his species, it ought not to admit the more and the less. For in the same way in which he says that rational is the species of man, he will say that the black is the species of the Ethiopian, and the white is the species of milk. And if you say that the rational is the same and that it does not change due to the approach of the more and the less, me too, I will say such a thing in the case of the black of the black body and in the case of the white of the white body."

19 "(for an Athenian is neither more nor less)."

20 "Being snub-nosed, since it has a wide range of variation (for it can be very much so and less so) admits the more and the less. Likewise, if colour is substantially predicated of white, it admits the more and the less, since it has a wide range of variation."

21 "And we have already learnt this earlier. And he says this correctly."

22 "And that divisive differences are more particular is clear from dividing one into many, e.g. animal into rational and non-rational."

23 "For this reason, some criticise the definition of medicine, saying that it is composed of opposites. Medicine is the knowledge of the healthy and the unhealthy and the neutral state. Yet in fact, by these words, they bring the same accusation to the definition of nature. Nature is the beginning of motion and of being at rest. And let others take care of the definition of medicine but, concerning the definition of nature, one should say that the divisions are not opposites. For he does not say that nature is rest and motion but that it is the beginning of rest and motion."

24 "Secondly, the latter cause destruction and the former constitution. To the same extent to which an effect is better than another effect, a cause is better than another cause. Now if constitution is better than destruction, and constitutive

[differences] are responsible for the constitution, and divisive [differences] for destruction, it is agreed upon that constitutive [differences] are better than divisive ones.”

25 “‘Some being in motion.’

Some blame the philosopher saying that not every motion is separable. For note that the celestial motion is inseparable. For the celestial sphere is always in motion. To those one shall reply that he did not say that ‘being in motion’ indicates every motion. For it was said by Aristotle that words said without distinction are equivalent to some particular; for example, if I say that a man washes himself, I do not say that every man washes himself but one, without distinction. Likewise in this case; by saying ‘being in motion’ Porphyry did not indicate that every nature is in motion, but only some, unqualifiedly. There is a certain separable motion which has stopped when at rest. For what reason did he mention discrimination only in the case of the celestial, although there are also other inseparable motions in us? For note that animation is an inseparable motion. And that this is unclear, I will show on the basis of what is commonly known, I mean of vital motions without which we cannot exist. So that those attacking the philosopher did neither recognise the necessary determination nor the Aristotelian account, I mean the one saying: ‘the indeterminate is equivalent to some particular item’.”

26 “And by saying ‘by accident’ he most readily indicates the accidents which are not in their own right, but in something else.

‘And being receptive of knowledge.’

He correctly said ‘receptive.’ For whether somebody possesses knowledge or not a man will understand it since he is receptive.”

27 “‘They are neither said in the account of the substance.’

‘Again, differences in their own right do not admit the more and the less.’

We have written about this quite a bit in the exposition.

‘Whereas accidental differences, even if they are inseparable.’

He took his start from the more; for if the inseparable admit the more and the less, the separable will do so much more.

‘Augmentation and diminution.’

He used the names correctly. For by ‘augmentation’ he indicates the more, and by ‘diminution’ the less.

‘For neither a genus nor the differences of a genus are predicated more or less of that of which it is the genus.’

He says that animal is no more than horse or man, nor is the rational, which is called substantial, more than Socrates or Plato. This is why they do not admit the more and the less.

‘Which complete the account of each item.’

That is the nature and definition.

'Inasmuch as it is one and the same, it admits neither of diminution nor of augmentation.'

We said that according to this argument, also the white of which it is white and only a species, ought not to admit the more and the less. And what is the reason for this? The absence of variation and that it is observed in variation.

'Or of some colour.'

That is to display the colour, whether it is yellow, white or something similar."

28 "And he cited the poet saying that a non-rational item is immortal, by saying:

'But (she is) an immortal plague' (cf. Od. 12.118)."

29 "For he says that there are three. For in this way he promised at the beginning to follow the Peripatetics."

30 " 'They have all been called specific.'

Instead of constitutive. And why? We have said that they are more honourable than the divisive differences. They are necessary for dividing genera and defining species whilst accidental differences are not necessary."

31 "Well then, the Peripatetics declare themselves to have such an opinion."

32 "For it is shown by Aristotle himself that the non-rational and the rational are in animal."

33 "For it is possible to find contraries observed in the same, as in formless matter."

34 "And if you say that black is grasped in one way and white in another, the old saying will fit your words, that when you perceive this, I perceive that. And this was said because if two people listen to someone, each perceives something different."

35 "And the definition shows that it is that of the Peripatetics because it does not allow for differences to be actually in a genus, but only potentially. And one should know that it is shown that, therefore, it is necessary to call the definition of a genus also a delineation. For some wanted it not to be definition but a delineation since Porphyry said 'delineating it.' But it is not only delineation, but also definition. And never mind that, whereas he says that he defined difference, we call it not only its definition but also a delineation. Now one should not say that it is only the delineation of a genus because he says 'delineating it.' For sometimes, attending to objects, he says 'delineating it' and sometimes to the relation, he says 'defining.' For if they present the definition also in the case of difference, it is clear that in the case of genus and species—and of the five terms in general—you may speak of a definition and a delineation, but of a definition with respect to the relation and of a delineation with respect to the things."

36 "Now man surpasses animal by rational. And attending to the actuality, they say that there is more difference in a species than in a genus, and if it were not thus, they would not say that in a species there is more difference than in a genus.

For, on the contrary, in a genus there is more, albeit potentially, rational and non-rational, mortal and immortal."

37 "For it is the same to say 'men do not wash themselves' and 'none of the men washes himself.' Now Porphyry too by saying 'nor all,' said 'none'."

38 "He wants to show that he does not share the opinion of the Peripatetics but that of the Platonists, which is why he said 'they claim.'

'Nor will opposite species be found about the same item'."

39 "For they belong only to men. And men differ not only in species but also in number."

40 " 'Which have a constitution at least analogous to matter and form.'

By 'form' he means shape. Two things are analogous to them, genus to matter and difference to form.

'And its figure as form.'

He said this correctly. For the figure comes into being by means of a form. Indeed, outside the form, only bronze is found.

'So too the common and special man.'

In this way he hints to the twofold differences, I mean the particular and the universal. For the common man indicates the universal (for the universal possesses the rational and animal, which he relates to the many), and the special man also possesses the particular, as Socrates the protruded belly.

'And these—rational mortal animal—taken as a whole are the man, just as there they are the statue.'

He says that being constituted of a genus and a differences indicates the man, as matter and shape [indicate] the statue."

41 "Now in this way he does not indicate the items under substance and quality. For such differences are non-co-generic."

42 "and it is agreed that we give a share of the subject matter."

43 "They are puzzled about why a species is more associated with a genus than with a difference, although it had to have much closer a relation to the difference since it is adjacent to it. For it lies in the middle between genus and species. And one should say that it is correctly said to have a relation to a genus rather than to a difference according to the following arguments. If items which give a share of name and subject matter have a closer relation than those that give only a share of the subject matter, and if the genus gives a share of name and subject matter whereas the difference only of subject matter, then necessarily species has got a closer relation to genera than to differences."

44 "And we said in the exposition about 'swimming' that he takes it to be post-substantial. 'And if they are included in what it is to be it.' Instead of [saying] 'substantially'."

About the Property

1 "It is proper of man, in so far as it belongs neither to a higher substance (because it is not necessary) nor to a lower (because it is not possible)."

2 "(I say this because not everybody turns grey since they do not have enough time necessary for that. For this reason we have added 'but not always')."

3 "But are not of a species alone."

4 "Or, although they hold of a species alone and always, but not of all of it, like baldness."

5 "If something is a man, it is also two-legged, not: if something is two-legged, it is also a man. Again, if something is bald, it is also a man, not: if something is a man, it is also bald. Again, if something is grey-haired, it is also a man, not: if something is a man, it is also grey-haired. But this one has both members convert."

6 "And this is agreed by everybody."

7 "What is an accident of a certain species alone, even if not of it all."

8 "And laughing is of it alone and of all of the species and always."

9 "It is clear that it is not substantial."

10 "If its contrary too, I mean mourning, is constitutive of us."

11 "And if they had the potentiality to laugh, they would, time advancing, in every case laugh."

12 "Because man has muscles and sinews like a dog, likewise the lowing of a cow and the neighing of a horse."

13 "Now one should agree with the afore-said."

About the Accident

1 "But the inseparable accident does not come and go without the destruction of its subject."

2 "Likewise also the coldness of water comes and goes without the destruction of the subject but it is not an accident, but the substance of water."

3 "For coldness is a substance and an accident, but not in the same way. For water, it is a substance (for it is impossible to think of water without coldness), and for the body of water it is an accident."

4 "(for there is no fire without heat)."

5 "Thus baldness destroys not its own subject, I mean the head, but its opposite, the density of hair."

6 "Indeed, while defining man, we do not say that man is what does neither fly nor bark nor neigh but we mention what is existent in him: rational animal, etc. Now this definition says, not what it has, but what it does not have."

7 “For this reason, we do not define the divine, because we do not know what it is.”

8 “This solves the puzzle. For against those who say that inseparable [accidents] do not go away without the destruction of their subject, this says that it is possible in thought.”

9 “And all the words of definitions should be said about one thing and not about different.”

10 “For it has ‘actually or in thought’.”

The Present Exposition about Common Features and Differences of the Five Terms

1 “For their common feature is that they all are predicated of several items.”

2 “For wherever there is a genus, there are also the remaining terms.”

3 “Now items that cannot be taken for each other are agreed to be different.”

4 “Likewise, one will be puzzled and say that their not signifying each other is a common feature. For note that I say that they have in common that they are not taken for each other. And this is not puzzling. For in the case of all items which are agreed to be different, one can say the same thing. For note that I say that in so far as all [terms] differ from one another, they can have the same thing in common. But such a thing is not a common feature but a certain difference.”

5 “That it is prior by nature is clear from the constant attributes of items which are prior by nature: it co-removes and is not co-removed. For if animal exists, rational and non-rational exist, and if animal does not exist, such things do not exist. But if the rational and the non-rational do not exist, the genus will exist. For animal, the animate percipient substance, can exist, if such things do not exist. Again, it is co-introduced and does not co-introduce, for if something is rational, it is also an animal, if something is an animal, it is not also rational. Again, it differs since a genus is predicated of several species, but a difference not of many, like a genus. So, then, a genus is more universal than a difference.”

6 “After we have discussed the common features and differences of the philosopher, let us ourselves provide other common features and differences. Now differences and genera have the fact in common that, as genera contribute to definitions, so do differences. Again, they have in common that both are simple. Again, they have in common that, as they are simple, they are parts of compounds; for man is a compound, and animal and rational are parts of man. And they differ because a genus can advance where a difference cannot; whilst the most general items have no superordinate genus, differences, wherever they advance, in every case have a genus before them. Again, they differ because a genus gives a share of the name and subject matter, and differences only of the subject matter.

'And using reason will be predicated not only of rational but also of the species under rational.'

He does not mean the uttered word, otherwise an angel would not be rational since they do not utter words (for angels do not utter words because it is not necessary), hence he means the word residing in the mind.

'Proper to genus is the fact that it is predicated of more items.'

One should know that Porphyry spoke in a mode of repetitiveness. For he says that they differ in so far as a genus is universal, and a difference is not equally universal. He introduces again another difference, saying that a genus differs from a difference in so far as it is prior by nature. Having ranked the differences in this manner, he falls into repetitiveness. For he has already embraced what is prior by nature by saying that a genus is more universal than a difference. For all universals are prior by nature. And what is prior by nature has to be ranked before the universal. For if something is a universal, it is also prior by nature, not: if something is prior by nature, it is also a universal. For note that one is prior by nature to two, but it is no more universal than two and three. That it is prior by nature is clear from the fact that the rules of items prior by nature hold of it: for they co-remove and are not co-removed (for if there is not one, there will not be two, but if there is not two, there will be one); they are co-introduced and do not co-introduce. For where there is two, there is in every case also one, but not where there is one, there is also two.

'Proper to genus is the fact that it is predicated of more items than is difference and species and property and accident.'

Although it is superfluous, he wants to say how it differs from the other terms. For it has not been proposed to him to say, except its difference from the difference.

'For animal applies to man and horse and bird and snake, quadruped only to things that have four legs.'

'Quadruped' for 'difference.'

'And accidents similarly to fewer items than a genus.'

Some are puzzled saying that an accident is predicated of more items than a genus, and so much so that it is even predicated of genera. Why does Porphyry differ from this? They are right to be puzzled; for one must add that a genus is predicated of more items than the accidents which are found in it; for animal is predicated of all the species under it but bald is not predicated of all the species under animal.

'We must take the differences by which a genus is split.'

He says that a genus is predicated of more items than a difference, I mean a divisive difference. For completive differences of animal—animate and percipient—are predicated of more items than animal.

'Again, genera are prior to the differences under them.'

We have said that he ought to rank it first.

'Again, there is one genus for each species (for example animal for man).'

Some are puzzled, saying that for each species, also many genera are observed. For note that, in the case of man the 'animate and animal are substance' is observed, and they are genera. Now why does he say that there is one genus in each species? And the interpreters are correct when replying and saying against them that the genus is one, for only 'substance is a genus' and the rest are constitutive differences, individualising substance down to animal. Now 'animate precipient substance' and 'animal' are the same thing.

'A genus is like matter, a difference like shape.'

This is fitted for someone who says that genus is predicated in answer to 'what is it?' and difference in answer to 'What sort of so-and-so is it?' For he says that the difference is like a shape, and a shape is qualified somehow (as it is said by Aristotle in the *Categories*) and a difference, which is like shape, will be predicated in answer to 'what sort of so-and-so is it?' And also this has been explained in the preceding discussion."

7 "And the whole man himself is observed, as a whole, in Socrates because he has the whole divided into many."

8 "For also man is in such a way. Hence man is found to be a composition whereas a genus is simple. This difference justifies the earlier one. For if a genus is like matter and a species like shaped matter, it is agreed that a genus precedes a species by nature, as shapeless matter precedes shaped matter."

9 "For this reason we said above that a difference exceeds a genus by a species."

10 "A species can also be a genus but a most special species cannot also be a genus. And it was called negative because it denies both. Having mentioned the common features and differences of the philosopher, let us, according to our custom, add also further ones. A genus and a species have in common that they can both be genera and species. They also have in common that they are predicated synonymously. A genus gives a share of the name and subject matter, both to a species and an individual, and a species, likewise to individuals. They also have in common that they are predicated in answer to 'What is it?'. And they differ because genera are defined both by nature and by knowledge whereas species are defined only by nature. Let us pass to the text.

'Let the species be taken as a species and not as a genus.'

Note that Porphyry presents the first specification. For he says that, if a genus can also be a species, do not take it as a species but as a genus. And he says this so that you do not take the genus and the species together and the same will be prior to itself.

'They differ in that a genus contains the species whereas species are contained by and do not contain the genus. For a genus is wider than a species.'

By saying 'a genus contains the species and is more universal' (for 'wider' means this), he shows that it is prior also by nature; for more universal items, as has been said, are prior by nature.

'Genera are predicated synonymously of the species under them, but not the species of the genera.'

This is the same as the first difference.

'Again, genera are more extensive by containing the species under them' (that is by logically distinguished differences) 'and species are more extensive than genera by their own differences' (in so far as they have them actually)."

11 "which appears in differences; for after the rational has come into being, laughing comes into being."

12 "For if something is laughing, it is also a man, and if something is a man, it is also laughing, and not: if something is an animal, it is also a man. And let us also move to the text.

'A genus is predicated equally of its species and so too is a property of what participates in it.'

Some doubt this, saying that Porphyry has not clearly said what kind of property the account concerns. For property is twofold: some are predicated of many species, and some of one species. Of many, like the ability of motion. For the ability of motion is the property of animal; and it indeed converts: for if something is an animal, it is also able to move, and if something is able to move, it is also an animal. And the ability of motion is predicated of many species. For it is in man and in dog and in horse and in many other species. And property is predicated of one species as laughing of man. If this is so, it seems unclear to us, about which property Porphyry speaks. In the section about their common features he mentions the one predicated of many species, and in the section about differences he mentions the one predicated not of many species, but of one species. And which kind his account is concerned with, we do not know. Those speaking thus explain that he embraced each kind of property. For he says that a genus is in every case predicated of several species, whereas a property not in all cases of several. For it is also predicated of one only. Such a reasoning is silly because from such an examination many strange things will follow. For, although Porphyry is agreed to have said, here and in other places, that a property does not belong to many species but always only to one (about which [claim] is our account), those who undertake such an examination have presented many strange things. For they call the ability of motion, which indicates the substantial difference of animal, its property. For it is strange to say that a property holds of many species. In all cases, a property holds only of one. Such a reasoning rather

fits the accident. The error has arisen from the text which produces the suspicion that Porphyry says that a property is predicated of many species. But this did not indicate the truth. For by saying 'of [many] species' he does not say that a property is predicated of species, but he says that a genus and a property are introduced under a species but he does not say that a property is predicated of many species.

'Common too is the fact that it is synonymously predicated.'

Some say that Porphyry should not say that a property is synonymously predicated. For how does an accident give a share of the name and subject matter?

Those who say such things have never read Aristotle who clearly states in the *Categories* that accidents too are synonymously predicated.

'They differ in that a genus is prior and a property posterior.'

Some say that genus does not in every case precede property. For note that animal and the ability of motion are together. For animal does not precede the ability of motion. And they defend themselves by saying that in so far as a genus is a subject, and properties are in the subject (and a genus is a subject in so far as it is like matter, and a property is in the subject, **), for this reason, genus precedes property. Those examining such things and defending themselves speak nonsense. And the puzzle occurred due to their incorrect examination. For we said that one ought not to take the ability of motion to be a property, and thus neither can one say that properties are not posterior to genera nor will one offer a silly solution by saying that a property seems to be in the subject. Nevertheless, even if they had offered a good solution, the puzzle would have occurred for no good reason. If so, one should admit that the property alone is predicated of one species and thus is found to be posterior to genus.

'Animal must exist and then be divided by differences and properties.'

For animal pre-exists and is then divided by the rational and by laughing.

'A property is counterpredicated.'

Instead of 'converts.' While a genus converts neither with a species nor with a property.

'Again, a property holds of all the species of which it is a property, and of it alone and always: a genus holds of all the species of which it is a genus, and always—but not of it alone.'

This is not a separate difference, but he maintains a second point. For the second point says that a property converts. Why? Because it holds of the whole species and of it alone and always. And a genus does not convert because it does not hold of it alone. By this it is also shown that a genus is more universal.

'Again, if properties are removed they do not co-remove the genera; but if genera are removed, they co-remove the species to which the properties belong.'

He says this correctly. For if I said: 'animal does not exist,' I would indicate that neither does laughing. And if I said: 'laughing does not exist,' I would not co-remove animal. For there are non-laughing animals. This is the same as the first difference. By this it has been shown that a genus is more universal than a property: it co-removes and is not co-removed.

In order to provide additional common features and differences according to our custom, let us present one common feature and one difference. They have in common that all co-specific items participate in both. For Socrates and Plato participate in animal and likewise in laughing. Do not consider that this is like someone who says that they are equally predicated of those under them. For this indicates the more and the less, but the former, not the more and the less but only that co-specific items participate in them. And they have as a difference that a genus as a genus is observed in individuals, whereas a property not as a property, but as an accident. Indeed, it does not convert with individuals; if something is Socrates, it is also laughing, but not: if something is laughing, it is also Socrates. And if it were a property, it ought to convert, as it has been shown."

13 "This common feature has already been shown in the universal [common features]. For because it is the function of a learned man to present the common features of items standing far apart from one another and to show the difference of items standing very close to one another, like in the case of dove and ringdove."

14 "One should also move to the differences."

15 "This is the same as the first [difference]. For it is also shown in this way that genus is prior by nature."

16 "Hence, we have got the common features and differences of genus and the other terms. And because he wishes to show the differences of the others between one another, he says that each one has differences from the other four. There are five terms, hence there are already twenty differences, since four times five is twenty. Now for someone who discreetly examines the issue and wishes to escape repetitiveness, they are found to be ten. For let us put it thus: the genus differs from the four terms; hence four differences are found. Again, we say that the difference differs from the three: from species, property, and accident. Do no more mention the genus, for it has already been discussed. Next, the species differs from the two: property and accident. And do no more mention difference and genus. For this has already been discussed. Next, the property differs from one item, from the accident. Hence, they are ten, without being reduplicated: four, three, two, one.

'Nevertheless that of which it is an accident is prior to the accident.'

He says that even if the accident is inseparable, the species is in every case prior to that of which it is an accident. For an Ethiopian as a man is prior to his being black.

'Whereas genera and species are prior by nature to individual substances.'

He says that accidents are observed first in individuals whereas genera in species.

'For, asked what sort of item an Ethiopian is, you will say black; asked what Socrates is like, you will say that he is sitting.'

He indicates inseparable and separable accidents. For by calling an Ethiopian black, he indicates an inseparable accident, and by saying 'he is walking about or sitting' he indicates a separable one. As verbs change [in time, i.e. according to tenses], so do separable [accidents], as it has been said.

'The second group is short by one.'

When he starts with the difference then one [comparison] is lacking, that with the genus. This was treated earlier when the difference between the genus and the other four was discussed.

'And the fifth by four.'

After you have moved to the accident which is the fifth item, it is found not to have any difference because they all have been already mentioned before. Now it is short by four when the accident appears."

Greek Text

 | DOI: 10.1163/9789004280885_005

80 ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΣΥΝ ΘΕΣΕΙ ΤΗΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ (2) ΦΩΝΗΣ ΔΑΒΙΔ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΡΟΝΟΣ (3) ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

1 (4) Πρᾶξις α

1. (5) Μέλλοντες σὺν θεῷ ἄρχεσθαι τοῦ παρόντος συγγράμματος τὰ εἰωθότα (6) ὑπὸ τῶν ἐξηγητῶν ζητεῖσθαι κεφάλαια, ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν ὄντα, ζητήσωμεν·

> (7) κεφάλαια δὲ ταῦτα λέγονται, διότι τὸ κῦρος παντὸς τοῦ λόγου ἐπέχουσιν· (8) ὥσπερ γὰρ ἡ κεφαλὴ τὸ κῦρος παντὸς τοῦ ζῴου ἐπέχει, διότι αἱ αἰσθήσεις (9) ἐν αὐτῇ εἰσιν ἢ διότι τὴν βασιλεύουσαν τῶν αἰσθήσεων, φημὶ δὴ τὴν ὅρασιν, (10) αὐτὴ ἔχει, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ταῦτα τὰ λεγόμενα κεφάλαια τὸ κῦρος (11) παντὸς τοῦ λόγου ἐπέχουσιν.

εἰσὶ δὲ, ὡς εἴρηται, τὰ ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν (12) κεφάλαια ταῦτα·[1] ὁ σκόπος, τὸ χρήσιμον, τὸ γνήσιον, ἡ αἰτία τῆς (13) ἐπιγραφῆς, ἡ εἰς τὰ κεφάλαια διαίρεσις, ἡ τάξις, ὁ διδασκαλικὸς τρόπος καὶ ἡ (14) ὑπὸ τί μέρος ἀναφορά. (15) Οὐ περιττὸν δέ τι ποιοῦντες ταῦτα ζητοῦσιν, ἀλλὰ βουλόμενοι (16) προθυμοτέρους τοὺς ἀναγινώσκοντας ἀπεργάσασθαι. καὶ γὰρ τὸν σκοπὸν ζητοῦσιν, (17) ἐπειδὴ ὁ σκόπος ἐν συντόμῳ περιέχει πάντα τὰ ἐν τῷ λόγῳ λεγόμενα.

> καὶ (18) ἕξιν τινὰ ἐν τῷ ἀναγινώσκοντι τίθησι (δῆλον ὅτι πάντα τὰ ἐν τῷ λόγῳ (19) λεγόμενα δεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν ἀπευθύνεσθαι)· ὁ γὰρ τὸν σκοπὸν ἀγνοῶν (20) ὀκνηρότερος ἐπὶ τὸ σύγγραμμα ἔρχεται, ὥσπερ οἱ μακρὰν ὁδὸν ἀπιόντες (21) καὶ ἀγνοοῦντες ποῦ ἀπέρχονται. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ὁ τὸν σκοπὸν ἀγνοῶν 81 ἔοικε τυφλῷ βαδίζοντι καὶ πολλὰ μοχθοῦντι· καὶ γὰρ ὁ τὸν σκοπὸν ἀγνοῶν (2) οὐκ ἐπίσταται τί ἀναγινώσκει, ἀλλὰ νομίζει πάντα τὰ ἐν τῷ λόγῳ (3) λεγόμενα μάτην λέγεσθαι.

εὐλόγως δὲ καὶ τὸ χρήσιμον ζητοῦσιν, ἐπειδὴ ἐὰν (4) γινώσκῃ ἕκαστος τὸ ἐκ τοῦ συγγράμματος ἀναφυόμενον χρήσιμον, (5) προθυμότερον ἀναγινώσκει τὸ σύγγραμμα. καὶ τὴν αἰτίαν δὲ τῆς ἐπιγραφῆς (6) εὐλόγως ζητοῦσιν, ἐπειδὴ εἰ καὶ θέλει ἡ ἐπιγραφὴ σύμφωνος εἶναι τῷ (7) σκοπῷ καὶ τὸν σκοπὸν ἐν συντόμῳ περιέχειν (οἷον ὥσπερ ἐπιγέγραπται (8) Περὶ οὐρανοῦ, ἐπειδὴ περὶ οὐρανοῦ σκοπὸν ἔχει διαλαβεῖν) ἀλλ᾽ οὖ πολλάκις (9) ἀσαφὴς *γίνεται*[2] ἡ ἐπιγραφή, ὥσπερ Ἀριστοτέλης

---

[1] L // Bus + ταῦτα. [2] B // Bus εὑρίσκεται.

ἐπέγραψεν Ἀναλυτικὰ (10) βουλόμενος Περὶ συλλογισμῶν ἐπιγράψαι, ἐπειδὴ περὶ συλλογισμῶν διαλαμβάνει (11) ἐκεῖ.

2. ἐπειδὴ οὖν πολλάκις, ἀσαφὴς *ἐστιν*[1] ἡ ἐπιγραφή, εὐλόγως ζητεῖται (12) ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς. εὐλόγως δὲ καὶ τὸ γνήσιον ζητεῖται, ἐπειδὴ (13) γινώσκοντες ὅτι γνήσιόν ἐστι τοῦ ἀνδρὸς τὸ σύγγραμμα διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ (14) ἀνδρός προθυμότερον αὐτὸ ἀναγινώσκομεν. καὶ γὰρ πολλοὶ οὔκ εἰσιν ἱκανοὶ (15) κρῖναι, εἴτε καλῶς ἔχουσιν τὰ ἐν τῷ συγγράμματι λεγόμενα εἴτε οὐ, ἀλλ' (16) ἀγαπητόν ἡγοῦνται τὸ ἀκολουθῆσαι τῇ δόξῃ τοῦ ἀνδρός.

3. ἢ διὰ τοῦτο (17) ζητεῖται τὸ γνήσιον, ἐπειδὴ εἰσὶ καὶ νόθα συγγράμματα. (18) γίνεται δὲ νόθον συγγράμμα κατὰ τέσσαρας τρόπους· ἢ[2] δι' (19) ὁμωνυμίαν, καὶ ταύτην διττήν· ἢ γὰρ δι' ὁμωνυμίαν τῶν συγγραψαμένων, ἢ δι' (20) ὁμωνυμίαν τῶν συγγραμμάτων. καὶ δι' ὁμωνυμίαν τῶν συγγραψαμένων, (21) ὡς ὅταν εὑρεθῶσι δύο τινὲς ὁμωνύμως λεγόμενοι καὶ ποιήσῃ ὁ μὲν εἷς (22) συγγράμμα Περὶ ψυχῆς ὁ δὲ ἕτερος σύγγραμμα Περὶ οὐρανου· τότε γὰρ διὰ (23) τὴν ὁμωνυμίαν τῶν συγγραψαμένων νοθεία γίνεται τῶν συγγραμμάτων· (24) νομίζεται γὰρ τὸ τούτου ἐκείνου εἶναι καὶ τὸ ἐκείνου τούτου. δι' (25) ὁμωνυμίαν δὲ τῶν συγγραμμάτων, ὡς ὅταν εὑρεθῶσι *δύο*[3] τινες διάφορα ὀνόματα (26) *ἔχοντες*[4] καὶ ποιήσωσιν ἀμφότεροι συγγράμματα τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἔχοντα (27) οἷον ἀμφότεροι Περὶ ψυχῆς καὶ μὴ ἐπιγράψωσι τὰ οἰκεῖα ὀνόματα ἀλλὰ (28) μόνον τὸ τοῦ συγγράμματος ὄνομα· τότε γὰρ διὰ τὴν τῶν (29) συγγραμμάτων ὁμωνυμίαν νοθεία γίνεται· νομίζεται γὰρ τὸ ἐκείνου τοῦ ἄλλου εἶναι (30) καὶ τὸ τοῦ ἄλλου ἐκείνου. (31)

4. Κατὰ δεύτερον δὲ τρόπον γίνεται νόθον σύγγραμμα διὰ φιλοτιμίαν ἤτοι 82
κενοδοξίαν, ὡς ὅταν τις[5] ἀφανὴς καὶ εὐτελὴς καὶ βουλόμενος (2) ποιῆσαι τὸ οἰκεῖον σύγγραμμα ἀναγινώσκεσθαι ἐπιγράψῃ ὄνομα ἀρχαίου καί (3) ἐνδόξου ἀνδρός, ἵνα διὰ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ ἀνδρὸς δεκτὸν τὸ παρὸν αὐτοῦ (4) φαίνεται σύγγραμμα.

5. (5) Κατὰ τρίτον δὲ τρόπον γίνεται νόθον σύγγραμμα δι' αἰσχροκέρδειαν, (6) ὥς ὅταν τις βουλόμενος πόρον ἑαυτῷ περιποιήσασθαι ποιήσῃ σύγγραμμα καὶ (7) ἐπιγράψῃ ἀρχαίου τινὸς ὄνομα ἐπὶ τοῦ Πεισιστράτου φασὶ (8) γενέσθαι. καὶ γὰρ λέγουσιν ὅτι ὁ Πεισίστρατος χύδην φερομένους τοὺς (9) *ὁμηρικοὺς*[6] στίχους ἠβουλήθη συναγαγεῖν καὶ διώρισε μισθόν τινα τοῖς φέρουσιν (10) αὐτῷ Ὁμηρικοὺς στίχους, καὶ λοιπὸν οἱ πολλοὶ δι' αἰσχροκέρδειαν (11) ἐπλάττοντο στίχους καὶ ὡς Ὁμήρου ὄντας ἐπέφερον αὐτῷ κέρδος ἐντεῦθεν (12) προσκτώμενοι·

6. (13) κατὰ τέταρτον δὲ τρόπον γίνεται νόθον σύγγραμμα δι' εὔνοιαν τοῦ (14) οἰκείου διδασκάλου· καὶ γὰρ πολλοὶ ποιοῦσι συγγράμματα καὶ διὰ τὴν (15) εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν διδάσκαλον τὸ ὄνομα τοῦ οἰκείου διδασκάλου (16) ἐπιγράφουσιν, ὅπερ καὶ οἱ

---

[1] V // Bus εὑρίσκεται. [2] B // Bus + γάρ. [3] BP // Bus om. [4] BPL // Bus διαφόρῳ ὀνόματι λεγόμενοι.
[5] L // Bus + εὑρεθῇ [6] BP // Bus Ὁμήρου.

Πυθαγόρειοι ἐποίησαν· καὶ γὰρ οὗτοι ἐποίησαν τὰ (17) Χρυσὰ ἔπη καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ οἰκείου διδασκάλου ἐπέγραψαν τὸ ὄνομα (18) αὐτοῦ. ἐπειδὴ οὖν, ὡς εἴρηται, πολλά εἰσι νόθα συγγράμματα, τούτου χάριν (19) ἀναγκαίως ζητεῖται τὸ γνήσιον, ἵνα γνῶμεν εἰ ἄρα αὐτοῦ εἰσιν ἢ ἄλλου.

7. (20) Διακρίνονται δὲ τὰ γνήσια συγγράμματα τῇ τε ὕλῃ καὶ τῷ εἴδει. τῇ (21) ὕλῃ μὲν τῇ φράσει ἤγουν ταῖς λέξεσι, τῷ εἴδει δὲ τοῦτ' ἔστι τοῖς (22) θεωρήμασι·

> καὶ γὰρ διὰ τῆς φράσεως καὶ τῶν θεωρημάτων γινώσκομεν εἰ ἄρα (23) αὐτοῦ εἰσι ἢ οὔ· εἰ γὰρ εὕρωμεν τὴν φράσιν καὶ τὰ θεωρήματα συνήθη (24) τῷ ἀνδρί, γινώσκομεν ὅτι αὐτοῦ ἐστι τὸ σύγγραμμα.

8. (25) Εὐλόγως δὲ καὶ *τὴν* εἰς τὰ κεφάλαια *τὴν* διαίρεσιν *ζητοῦμεν*,[1] ἐπειδὴ (26) γινώσκοντες τὰ ἐν τοῖς κεφαλαίοις λεγόμενα ἀκριβῶς τὸ ὅλον γινώσκομεν·

> καὶ (27) γὰρ ὥσπερ γινώσκοντες ἐκ ποίων μερῶν συνίσταται ὁ ἄνθρωπος ἀκριβῶς (28) τὸ ὅλον γινώσκομεν, οὕτω καὶ τὰ ἐν τοῖς κεφαλαίοις λεγόμενα γινώσκοντες (29) ἀκριβῶς τὸ ὅλον γινώσκομεν.

εὐλόγως δὲ καὶ ἡ τάξις ζητεῖται, ἵνα μὴ τὰ (30) ὀφείλοντα πρῶτα ἀναγινώσκεσθαι τελευταῖα ἀναγνῶμεν ἢ ἐκ τοῦ ἐναντίου 83 τὰ ὀφείλοντα τελευταία ἀναγινώσκεσθαι πρῶτα ἀναγνῶμεν. εὐλόγως δὲ (2) καὶ ὁ διδασκαλικὸς τρόπος ζητεῖται, ἵνα γνῶμεν ποίῳ διδασκαλικῷ τρόπῳ (3) κέχρηται· καὶ γὰρ ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς μαθησόμεθα, πολλοί εἰσι διδασκαλικοὶ (4) τρόποι. Εὐλόγως δὲ καὶ ἡ ὑπὸ τί μέρος ἀναφορὰ ζητεῖται, ἵνα μὴ (5) νομίσωμεν τὰ μὲν ὑπὸ τὸ θεωρητικὸν ἀναγόμενα ὑπὸ τὸ πρακτικὸν ἀνάγεσθαι, (6) τὰ δὲ ὑπὸ τὸ πρακτικὸν ὑπὸ τὸ θεωρητικόν. ἐν οἷς σὺν θεῷ καὶ ἡ *παροῦσα*[2] πρᾶξις.

2 (7) Πρᾶξις β

1. (8) Μαθόντες τὰ εἰωθότα λέγεσθαι κεφάλαια ἔλθωμεν καὶ ζητήσωμεν αὐτὰ (9) καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος συγγράμματος ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν ὄντα. ἀλλὰ πρῶτον (10) περὶ τοῦ σκοποῦ διαλάβωμεν. ἰστέον ὅτι ὁ σκοπός καὶ συμπεφώνηται καὶ (11) διαπεφώνηται· καὶ συμπεφώνηται μέν, ἐπειδὴ πάντες ὁμολογοῦσιν ὅτι σκοπὸν ἔχει (12) περὶ τῶν πέντε φωνῶν διαλαβεῖν, τοῦτ' ἔστι περὶ γένους περὶ εἴδους περὶ (13) διαφορᾶς περὶ ἰδίου περὶ συμβεβηκότος. καὶ τοῦτο πιστοῦται ἐξ αὐτοῦ· καὶ γὰρ (14) αὐτὸς λέγει ἐν τῷ προοιμίῳ ὅτι "ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰπεῖν τί γένος (15) καὶ τί εἶδος καὶ τί διαφορὰ καὶ τί

[1] BPL τὴν ... διαίρεσιν ζητοῦμεν // Bus διαίρεσις ζητεῖται. [2] BLM // Bus om.

ἴδιον καὶ τί συμβεβηκός".[1] διαπεφώνηται (16) δὲ, ἐπειδὴ οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι οὐ δι' ἄλλο τι διαλαμβάνει περὶ τῶν πέντε φωνῶν εἰ μὴ δι' αὐτάς, τοῦτ' ἔστι διὰ τὸ παραστῆναι ἡμῖν τὸ ἐξ αὐτῶν (18) ἀναφυόμενον χρήσιμον.

2. ἕτεροι δὲ λέγουσιν ὅτι διὰ τὰς Κατηγορίας (19) Ἀριστοτέλους διαλαμβάνει περὶ αὐτῶν· ἐπειδὴ[2] Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς (20) Κατηγορίαις περὶ πάντων τῶν ὄντων διαλαμβάνει, εἰς δὲ τὴν τῶν ὄντων (21) διδασκαλίαν συμβάλλονται ἡμῖν αἱ φωναί (διὰ γὰρ τῶν φωνῶν δηλοῦνται τὰ (22) πράγματα), τούτου χάριν περὶ τῶν πέντε φωνῶν διαλαμβάνει. ἄλλοι δὲ (23) λέγουσιν ὅτι διὰ τοῦτο περὶ τῶν πέντε φωνῶν διαλαμβάνει, ἐπειδὴ αἱ (24) πέντε φωναὶ συμβάλλονται ἡμῖν εἰς πᾶσαν φωνὴν ὑπὸ τὴν φιλοσοφίαν οὖσαν· (25) ὥσπερ γὰρ οἱ γραμματικοὶ ἐπενόησαν τὰ ὀκτὼ μέρη τοῦ λόγου ὑφ' ἃ πᾶσα (26) λέξις Ἑλληνικὴ ἀνάγεται, καὶ ὥσπερ οἱ ῥήτορες ἐπενόησαν τὰς δεκατρεῖς (27) στάσεις ὑφ' ἃς πᾶν πολιτικὸν ζήτημα ἀνάγεται, καὶ ὥσπερ ὁ Ἀριστοτέλης (28) ἐπινόησε τὰς δέκα κατηγορίας ὑφ' ἃς πάντα τὰ ὄντα ἀνάγονται, οὕτω καὶ (29) πᾶσα φωνὴ ὑπὸ τὴν φιλοσοφίαν οὖσα ὑπὸ τὰς πέντε φωνὰς ἀνάγεται. ἢ γὰρ (30) γένος ἐστὶν ἢ εἶδος ἢ διαφορὰ ἢ ἴδιον ἢ συμβεβηκός.

3. (31) Ὅτι γὰρ πέντε εἰσὶν αἱ φωναί, δείκνυται ἐκ διαιρέσεως τοιαύτης. (32) ἡ φωνὴ διττή ἐστιν· ἢ γὰρ ἔναρθρός ἐστιν ἢ ἄναρθρος. καὶ ἔναρθρος μὲν ἡ (33) ἐκ διανοίας προβαλλομένη ὥσπερ ἡ τοῦ ἀνθρώπου, ἄναρθρος δὲ ὥσπερ ἡ 84 τῶν ἀλόγων ζῴων καὶ ἦχος ὁ ἀπὸ λίθου ἢ ξύλου γινόμενος. καὶ (2) ἑκατέρα δὲ τούτων διττή ἐστιν, ἢ γὰρ σημαντική ἐστιν ἢ ἀσήμαντος. καὶ (3) ἔναρθρος μὲν καὶ σημαντικὴ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἄνθρωπος ἢ ἵππος· αὗται (4) γὰρ καὶ ἔναρθροί εἰσι καθὸ ἀνθρώπων εἰσι φωναί, καὶ σημαντικαί, καθὸ κατὰ πράγματα τίθενται. (5) ἔναρθρος δὲ καὶ ἀσήμαντος ὡς ἐπὶ τοῦ ἱπποκένταυρος· τοῦτο γὰρ ἀσήμαντόν ἐστιν, ἐπειδὴ οὐ τίθεται κατὰ πράγματος· (7) οὔτε γὰρ ἔστιν ἱπποκένταυρος. ἄναρθρος δὲ καὶ σημαντικὴ ὡς ἐπὶ τῆς (8) ὑλακῆς τῶν κυνῶν. αὕτη γὰρ καὶ ἄναρθρός ἐστι, καθὸ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου (9) φωνή, καὶ σημαντική, καθὸ δηλοῖ παρουσίαν ἢ ξένου ἢ φίλου. ἄναρθρος (10) δὲ καὶ ἀσήμαντος ὡς ἐπὶ τοῦ ἤχου τοῦ ἐκ λίθου ἢ ξύλου γινομένου· αὕτη γὰρ ἡ φωνὴ ἀσήμαντός ἐστιν· οὔτε γὰρ τίθεται κατὰ πράγματος.

4. (12) Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων οἱ φιλόσοφοι περὶ τῆς ἀνάρθρου φωνῆς (13) οὐ διαλαμβάνουσιν οὔτε δὲ περὶ τῆς ἐνάρθρου καὶ ἀσημάντου,[3] οὗτοι (14) γὰρ περὶ πράγματα καταγινόμενοι τῶν σημαινομένων φροντίζουσι. περὶ (15) τούτων δὲ τοῖς γραμματικοῖς μελέτω· οὗτοι γὰρ ὡς περὶ φωνὰς (16) καταγινόμενοι οὐ πάνυ τῶν σημαινομένων φροντίζουσι. περὶ δὲ τῆς ἐνάρθρου καὶ (17) σημαντικῆς φωνῆς διαλαμβάνουσιν οἱ φιλόσοφοι, καὶ περὶ ταύτης οὐ πάσης· (18) ἰστέον γὰρ ὅτι ἡ δὲ ἔναρθρος καὶ σημαντικη φωνὴ διττή ἐστιν· ἢ γὰρ μερική (19) ἐστιν ἢ καθόλου. καὶ μερικὴ μὲν, ὥς ὅταν εἴπωμεν "Σωκράτης", "Πλάτων" (20) (ταῦτα γὰρ μερικά εἰσι), καθόλου δὲ ὥς ὅταν εἴπωμεν "ἄνθρωπος", "ἵππος"· (21) ταῦτα γὰρ καθόλου εἰσι. περὶ οὖν τῆς μερικῆς

[1] Cf. Porph., *Isag*, 1.3–5. [2] B // Bus γάρ. [3] L // Bus + φωνῆς.

οὐ διαλαμβάνουσιν, ἐπειδὴ (22) τὰ μερικὰ ἀόριστα καὶ ἀπερίληπτά εἰσιν, ἀλλὰ περὶ τῆς καθόλου (23) διαλαμβάνουσιν.

5. (24) Αὕτη οὖν ἡ ἔναρθρος καὶ σημαντικὴ καθόλου φωνὴ διττή ἐστιν· ἢ (25) γὰρ οὐσιώδης ἐστιν ἢ ἐπουσιώδης. ἐπουσιῶδες δὲ λέγεται τὸ ἐπὶ τῆς οὐσίας (26) ὄν. ἑκάτερον δὲ τούτων διττόν ἐστιν· καὶ γὰρ τὸ ἐπουσιῶδες διττόν ἐστιν· (27) ἤ γὰρ μιᾷ φύσει ἁρμόζει ἢ πολλαῖς φύσεσι. καὶ εἰ μὲν πολλαῖς φύσεσιν (28) ἁρμόζει, γίνεται τὸ κοινῶς συμβεβηκός, ὅπερ διττόν ἐστιν· ἢ γὰρ χωριστόν (29) ἐστιν ἢ ἀχώριστον. καὶ χωριστὸν μέν ἐστιν ὡς ἐπὶ τοῦ κινεῖσθαι (τοῦτο γὰρ χωριστὸν συμβεβηκός ἐστι· δύναται γάρ τις μὴ ἀεὶ κινεῖσθαι, ἀλλὰ δύναται καὶ ἠρεμεῖν. τοῦτο δὲ πολλαῖς φύσεσιν ἁρμόζει· καὶ γὰρ παντὶ ζῴῳ παρέπεται τὸ κινεῖσθαι), (32) ἀχώριστον δὲ ὡς τὸ λευκὸν τοῦ κύκνου καὶ τὸ μέλαν 85 τοῦ κόρακος· ταῦτα γὰρ ἀχώριστα συμβεβηκότα εἰσίν· οὔτε γὰρ ὁ κύκνος δύναται μὴ εἶναι λευκὸς οὔτε ὁ κόραξ δύναται μὴ εἶναι μέλας. ταῦτα δὲ (3) πολλαῖς φύσεσιν ἁρμόζει·

> οὐ μόνον γὰρ ὁ κόραξ ἐστὶ μέλας ἀλλὰ καὶ ὁ Αἰθίοψ, καὶ πάλιν οὐ μόνον ὁ κύκνος ἐστὶ λευκὸς ἀλλὰ καὶ ἡ χιὼν καὶ τὸ (5) ψιμύθιον.

εἰ δὲ μιᾷ φύσει ἁρμόζει, γίνεται τὸ ἴδιον ἐπουσιῶδες, ὡς ὅταν (6) *λέγομεν*[1] τοῦ μὲν ἀνθρώπου ἴδιον εἶναι τὸ γελαστικόν

> τοῦ δὲ ἵππου τὸ (7) χρεμετιστικόν. ὅθεν καὶ ἴδια λέγονται παρὰ τὸ ἰδίως μίᾳ φύσει ὑπάρχειν· (8) καὶ γὰρ μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ παρέπεται τὸ γελᾶν καὶ μόνῳ τῷ ἵππῳ τὸ (9) χρεμετίζειν.

6. (10) καὶ τὸ οὐσιῶδες δὲ πάλιν διττόν ἐστιν· ἢ γὰρ μιᾷ φύσει ἁρμόζει ἢ (11) πολλαῖς φύσεσι. καὶ εἰ μὲν πολλαῖς φύσεσι ἁρμόζει, ἤ ἐν τῷ τί ἐστι (12) κατηγορεῖται καὶ γίνεται τὸ γένος (ἐρωτώμενοι γὰρ τί ἐστιν ἄνθρωπος τὸ (13) γένος ἀποκρινόμεθα "ζῷον" ὅπερ πολλαῖς ἁρμόζει φύσεσιν·

> οὐ (14) μόνον γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷον ἀλλὰ καὶ ὁ ἵππος καὶ ὁ κύων καὶ ὁ βοῦς).

ἢ (15) ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι κατηγορεῖται καὶ γίνεται ἡ διαφορά· ἐρωτώμενοι γὰρ (16) ὁποῖον τί ἐστιν ἄνθρωπος λέγομεν ὅτι λογικόν, τὴν διαφορὰν ἀποκρινόμενοι. (17) τοῦτο δὲ πολλαῖς φύσεσι ἁρμόζει·

> οὐ μόνον γὰρ ὁ ἄνθρωπός ἐστι λογικὸν (18) ἀλλὰ καὶ ἄγγελος καὶ δαίμων. εἰ δὲ μιᾷ φύσει ἁρμόζει,

---

[1] L // Bus εἴπωμεν.

ἢ πάλιν ἐν τῷ (19) τί ἐστι κατηγορεῖται καὶ γίνεται τὸ εἶδος (ἐρωτώμενοι γὰρ τί ἐστι (20) Σωκράτης καὶ λέγοντες ὅτι ἄνθρωπος, τὸ εἶδος ἀποκρινόμεθα, τοῦτο δὲ μιᾷ φύσει (21) ἁρμόζει. μόνοις γὰρ ἀνθρώποις ἁρμόζει ἡ ἀνθρώπου φωνή). ἢ (22) ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι κατηγορεῖται καὶ γίνεται τὸ οὐσιῶδες ἴδιον, οἷον ὡς (23) ὅταν ἐρωτώμενοι ὁποῖον τί ἐστι ἄνθρωπος εἴπωμεν "νοῦ καὶ ἐπιστήμης (24) δεκτικόν", τοῦτο γὰρ ἰδίως μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ πρόσεστιν.

7. (25) Πέντε οὖν οὐσῶν τῶν φωνῶν, ὡς *ἐδείξαμεν*[1] (ἔστι γὰρ γένος (26) εἶδος διαφορὰ ἴδιον συμβεβηκός), πέντε εἰσὶ καὶ οἱ τρόποι τῶν κατηγοριῶν (27) τῶν φωνῶν, τοῦτ' ἐστι πέντε τρόποι εἰσὶν οἱ κατὰ τῶν φωνῶν τούτων (28) φερόμενοι· ἔστι γὰρ[2] τί ἐστιν, ὁποῖόν ἐστι καὶ ποῖόν ἐστι καὶ πῶς ἔχει.[3] καὶ τὸ μὲν γένος καὶ τὸ εἶδος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγοροῦνται[4] (31–32) ἡ δὲ διαφορὰ καὶ τὸ ἴδιον οὐσιῶδες ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι κατηγοροῦνται … 86 …[5] (2) τὸ δὲ ἴδιον ἐπουσιῶδες ἐν τῷ ὁποῖόν ἐστι κατηγορεῖται (3) (ἐρωτώμενοι γὰρ ὁποῖόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος λέγομεν γελαστικὸν καὶ ὁποῖόν ἐστιν (4) ὁ ἵππος λέγομεν χρεμετιστικόν), τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς ἐν τῷ ποῖον (5) ἐστι κατηγορεῖται (ἐρωτώμενοι γὰρ ποῖόν ἐστιν ὁ κόραξ λέγομεν μέλαν καὶ (6) ποῖόν ἐστιν ὁ κύκνος λέγομεν λευκόν), τὸ δὲ χωριστὸν συμβεβηκὸς ἐν τῷ πῶς (7) ἔχει κατηγορεῖται·

> ἐρωτώμενοι γὰρ πῶς ἔχει Σωκράτης λέγομεν ὅτι ὑγιαίνει (8) ἢ κινεῖται. δέδεικται οὖν ὅτι πέντε εἰσὶν αἱ φωναί· ἔστι γὰρ γένος εἶδος (9) διαφορὰ ἴδιον καὶ συμβεβηκός. καὶ πέντε τρόποι οἱ κατὰ τῶν φωνῶν (10) τούτων φερόμενοι· ἔστι γὰρ τί ἐστιν, ὁποῖόν τί ἐστιν, ὁποῖόν ἐστι, ποῖόν ἐστι (11) καὶ πῶς ἔχει. (12) Ἀποροῦσι δέ τινες λέγοντες ὅτι οὐκ εἰσὶ μόναι πέντε φωναὶ ἀλλὰ καὶ (13) ἕξ· ἔστι γὰρ γένος εἶδος διαφορὰ συμβεβηκὸς ἴδιον οὐσιῶδες καὶ ἴδιον (14) ἐπουσιῶδες. πρὸς οὓς ἔστιν εἰπεῖν ὅτι περὶ φωνῶν ἐστιν ὁ λόγος, μία δὲ (15) φωνή ἐστι τὸ ἴδιον οὐσιῶδες καὶ τὸ ἴδιον ἐπουσιῶδες· εἴτε γὰρ οὐσιῶδές (16) ἐστιν εἴτε ἐπουσιῶδες, ἴδιον λέγεται. ἐπεὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον πλείονες (17) τῶν ἓξ φωνῶν εἰσιν· ἔστι γὰρ συμβεβηκὸς χωριστόν, ἔστι δὲ καὶ ἀχώριστον, (18) ἀλλὰ μία φωνή ἐστι καὶ τὸ χωριστὸν συμβεβηκὸς καὶ τὸ ἀχώριστον· εἴτε (19) γὰρ χωριστόν ἐστιν εἴτε ἀχώριστον, συμβεβηκὸς λέγεται. ταῦτα μὲν ἐν (20) τούτοις.

8. (21) ἰστέον δὲ ὅτι οὐσιῶδες μέν ἐστιν ὃ παρὸν μὲν σώζει ἀπὸν δὲ φθείρει, (22) ὡς ἐπὶ τοῦ λογικοῦ·

---

[1] V // Bus ἐδίδαξεν ἡ διαίρεσις. [2] Bus // L + τὸ εἰ ἔστι. [3] Bus. // L ὁποῖον τί ἐστιν, καὶ διὰ τί ἐστί. [4] A // Bus + (ἐρωτώμενοι γὰρ τί ἐστι τὸ δὲ προσιὸν ἢ ἄνθρωπος λέγομεν ἢ ζῷον, καὶ ἰδοὺ τὸ μὲν ζῷον γένος ἐστὶ τὸ δὲ ἄνθρωπος εἶδος). [5] A // Bus + (ἐρωτώμενοι γὰρ ὁποῖον τί ἐστι τὸ δὲ προσιὸν ἢ λογικὸν λέγομεν ἢ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, καὶ ἰδοὺ τὸ μὲν λογικὸν διαφορά ἐστι τὸ δὲ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν ἴδιον οὐσιῶδες).

τοῦτο γὰρ οὐσιωδῶς πρόσεστι τῷ ἀνθρώπῳ· παρὸν (23) μὲν γὰρ σώζει τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸν δὲ φθείρει αὐτόν· οὐ δύναται γὰρ (24) ἄνθρωπος χωρὶς τοῦ λογικοῦ εἶναι.

ἐπουσιῶδες δέ ἐστιν ὅ οὔτε παρόν (25) σώζει, οὔτε ἀπὸν φθείρει, ὡς ἐπὶ τοῦ λευκοῦ·

τοῦτο γὰρ οὔτε παρὸν σώζει (26) τὸν ἄνθρωπον οὔτε ἀπὸν φθείρει· ἐνδέχεται γὰρ τὸν ἄνθρωπον καὶ εἶναι (27) λευκὸν καὶ μὴ εἶναι καὶ ὅμως συνίστασθαι. τὸ δὲ λευκὸν τοῦ κύκνου καὶ (28) τὸ μέλαν τοῦ Αἰθίοπος ἀχώριστά εἰσι συμβεβηκότα· οὔτε γὰρ κύκνον (29) ἐνδέχεται μὴ εἶναι λευκὸν οὔτε Αἰθίοπα μὴ εἶναι μέλανα. ταῦτα ἔχομεν εἰπεῖν περὶ τοῦ σκοποῦ.

(30) ἐν οἷς *σὺν θεῷ*[1] καὶ ἡ δευτέρα[2] πρᾶξις.

3 87 Πρᾶξις γ

1. (2) Μαθόντες τὸν σκοπὸν τοῦ παρόντος συγγράμματος ἔλθωμεν *καὶ*[3] ἐπὶ τὸ (3) χρήσιμον. ἰστέον ὅτι τὸ χρήσιμον τοῦ παρόντος συγγράμματος τριττόν (4) ἐστι· χρησιμεύει γὰρ *ἡμῖν τὸ παρὸν σύγγραμμα*[4] καὶ εἰς τὰς Κατηγορίας Ἀριστοτέλους καὶ εἰς πᾶσαν (5) τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὰς διαλεκτικὰς μεθόδους. καὶ εἰς μὲν τὰς (6) Κατηγορίας Ἀριστοτέλους χρησιμεύει, ὅτι ἐν ταῖς Κατηγορίαις διδάσκει ἡμᾶς (7) ὁ Ἀριστοτέλης περὶ τῶν δέκα γενικωτάτων γενῶν, διδάσκει δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ (8) παρόντι συγγράμματι τί ἐστι γένος. καὶ πάλιν ὅτι τὰ γένη τῶν εἰδῶν (9) εἰσι γένη καὶ διὰ τῶν διαφορῶν διαιροῦνται εἰς τὰ εἴδη· καὶ γὰρ τὸ ζῷον (10) ὅπερ ἐστὶ γένος, διὰ τῶν διαφορῶν, φημὶ δὲ διὰ τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἀλόγου, (11) διαιρεῖται εἰς τὰ εἴδη, οἷον εἰς τὸ λογικὸν ζῷον καὶ εἰς τὸ ἄλογον ζῷον. διδάσκει (12) δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι σύγγραμματι καὶ τί ἐστιν εἶδος καὶ τί ἐστι διαφορά. (13) καὶ πάλιν ἐπειδὴ τὰ γενικώτατα γένη ὅρους οὐκ ἐπιδέχονται (ὁ γὰρ ὅρος (14) ἀπὸ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν σύγκειται,

οἷον ὁ ἄνθρωπός ἐστι ζῷον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· ἰδοὺ τὸ μὲν ζῷον γένος ἐστὶν (16) αἱ δὲ λοιπαὶ συστατικαὶ διαφοραί.

τὰ δὲ γενικώτατα γένη οὐκ ἔχουσιν (17) ὑπεραναβεβηκὸς γένος τὸ ὀφεῖλον τεθῆναι ἐν τῷ ὅρῳ· τούτου χάριν οὐκ (18) ἐπιδέχονται ὅρον, ἀλλὰ διὰ ἰδίου δηλοῦνται), διδάσκει δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι (19) σύγγραμματι τί ἐστιν ἴδιον. καὶ πάλιν ἐπεὶ τὰ πολλὰ τῶν

[1] V // Bus om. [2] V // Bus καὶ ἡ δευτέρα. [3] TV // Bus om. [4] BPD // Bus om.

δέκα γενικωτάτων γενῶν συμβεβηκότα εἰσὶν οἷον τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσόν, διδάσκει *δὲ*[1] ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι σύγγραμματι τί ἐστι συμβεβηκός.

2. Δεδείκται οὖν ὅτι χρησιμεύει τὸ παρὸν σύγγραμμα εἰς τὰς Ἀριστοτέλους Κατηγορίας. εἰς πᾶσαν δὲ τὴν φιλοσοφίαν χρησιμεύει τὸ παρὸν σύγγραμμα οὕτως· εἰ ἄρα αἱ Ἀριστοτέλους Κατηγορίαι εἰς πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν συμβάλλονται (εἰσαγωγαὶ γάρ εἰσι τῆς φιλοσοφίας, καὶ δι' αὐτῶν πάντα τὰ ὄντα διδασκόμεθα), συμβάλλεται δὲ ἡ παροῦσα πραγματεία εἰς τὰς Ἀριστοτέλους Κατηγορίας, ὡς δέδεικται, δῆλον ὅτι διὰ μέσου τῶν 88 Κατηγοριῶν συμβάλλεται ἡμῖν τὸ παρὸν σύγγραμμα καὶ εἰς πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν.

3. συμβάλλεται δὲ ὡς εἴρηται, τὸ παρὸν σύγγραμμα καὶ εἰς τὰς διαλεκτικὰς μεθόδους, ἀλλὰ πρῶτον εἴπωμεν διὰ τί λέγονται διαλεκτικαὶ μέθοδοι καὶ πόσαι εἰσὶ καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν, καὶ οὕτω λέγωμεν πῶς συμβάλλεται τὸ παρὸν σύγγραμμα[2] εἰς τὰς διαλεκτικὰς μεθόδους. Ἰστέον δὲ ὅτι διαλεκτικαὶ ἐλέγοντο, ἐπειδὴ ἐν τῷ διαλέγεσθαι ἀνεφαίνοντο.

4. ἐν γὰρ τῷ διαλέγεσθαι καὶ διῄρουν καὶ ὡρίζοντο καὶ ἀποδείξεσιν ἐκέχρηντο καὶ τῇ ἀναλύσει. εἰσὶ δὲ τέσσαρες αἱ διαλεκτικαὶ μέθοδοι· ἔστι γὰρ διαιρετικὴ ὁριστικὴ ἀποδεικτικὴ ἀναλυτική. καὶ διαιρετικῆς μὲν ἔργον ἐστὶ τὸ λαμβάνειν τὰ γένη καὶ διαιρεῖν αὐτὰ εἰς εἴδη, ὁριστικῆς δὲ ἔργον ἐστι τὸ ὁρίζεσθαι τὰ πράγματα, ἀποδεικτικῆς δὲ τὸ ἀποδείξεσι πιστοῦσθαι τὰ λεγόμενα. ἔστι δὲ ἡ πίστις τριττή· ἢ γὰρ ἐκ τῶν καθόλου τὰ μερικὰ πιστοῦτ*αι*[3] ἢ ἐκ τῶν μερικῶν τὰ καθόλου ἢ ἐκ τοῦ ἴσου τὸ ἴσον.

5. καὶ ἡνίκα μὲν ἐκ τῶν καθόλου τὰ μερικὰ κανονίζονται λέγεται ἀπόδειξις, οἷον ὡς ὅταν βουλόμενοι δεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔμψυχός ἐστιν ἐκ τῶν καθόλου τοῦτο πιστωσώμεθα λέγοντες, ὅτι "ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστι, πᾶν ζῷον ἔμψυχόν ἐστιν, ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἔμψυχός ἐστιν". ἡνίκα δὲ ἐκ τῶν μερικῶν τὰ καθόλου κανονίζομεν, λέγεται ἐπαγωγή, οἷον ὡς ὅταν βουλόμενοί δεῖξαι ὅτι πᾶν ζῷον τὴν κάτω γένυν κινεῖ ἐκ τῶν μερικῶν τοῦτο πιστωσώμεθα λέγοντες ὅτι "ὁ ἄνθρωπος τὴν κάτω γένυν κινεῖ, ὁ ἵππος τὴν κάτω γένυν κινεῖ, πᾶν ζῷον ἄρα τὴν κάτω γένυν κινεῖ". ἑνίκα δὲ ἐκ τοῦ ἴσου τὸ ἴσον κανονίζομεν, λέγεται τὸ τοιοῦτον παράδειγμα οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ Διονυσίου· βουλόμενος τις μὴ δοθῆναι τῷ Διονυσίῳ στρατόν εἰσέρχεται καὶ κέχρηται τῷ παραδείγματι τῷ Πεισιστράτῳ λέγων ὅτι "μὴ δῶμεν τῷ Διονυσίῳ στρατόν, ἵνα μὴ τυραννήσῃ ὡς ὁ Πεισίστρατος."

6. ἰστέον δὲ ὅτι εἷς κυρίως τρόπος ἐστιν ἀποδείξεως ὁ ἀπὸ τῶν καθόλου τὰ μερικὰ κανονίζων· οὗτος γὰρ ὄντως ἀναγκαίως ἔχει· ὁ γὰρ λόγος κανονίζων ἀπὸ τῶν καθόλου τὰ μερικὰ ἀναγκαίως ἀληθεύει. ἀνάγκη γὰρ πᾶσα τὸν ἄνθρωπον, εἰ γε ζῷόν ἐστιν, ὁμοίως πᾶσι τοῖς ζῴοις ἔμψυχον εἶναι. ὁ δὲ κανονίζων ἀπὸ τῶν μερικῶν τὰ καθόλου, οὐκ ἔστι κυρίως τρόπος ἀποδείξεως, ἐπειδὴ οὐ δύναταί 89 τις πᾶσι τοῖς μερικοῖς ἐπεξελθεῖν ἀπείροις καὶ ἀπεριλήπτοις οὖσιν, ἵνα κανονίσῃ

[1] V // Bus om. [2] KV // Bus + καί. [3] TV // Bus πιστοῦνται.

ἐκ τῶν μερικῶν τὰ καθόλου. ἄλλως τε δὲ οὔτε ἀληθεύει πάντως (3) ὁ λόγος ὁ ἐκ τῶν μερικῶν τὰ καθόλου κανονίζων· τὸ γὰρ λέγειν ὅτι "ὁ (4) ἄνθρωπος τὴν κάτω γένυν κινεῖ, ὁ ἵππος τὴν κάτω γένυν κινεῖ, πᾶν ἄρα (5) ζῷον τὴν κάτω γένυν κινεῖ" οὐκ ἀληθεύει. οὔτε γὰρ ὁ κροκόδειλος οὔτε ὁ (6) φοίνιξ τὸ ὄρνεον οὔτε ὁ δελφὶν τὴν κάτω γένυν κινοῦσιν, ἀλλὰ τὴν ἄνω. (7) ἀλλ' οὔτε δὲ ὁ ἐκ τοῦ ἴσου τὸ ἴσον κανονίζων ἐστὶ κυρίως τρόπος (8) ἀποδείξεως· οὐδὲ γὰρ πάντως ἀληθεύει· οὔτε γὰρ εἰ ὁ Πεισίστρατος ἐτυράννησε, (9) πάντως καὶ ὁ Διονύσιος τυραννήσει,

> οὔτε εἰ πλεύσας τις ἐναυάγησε, πάντως (10) καὶ ἄλλος πλεύων ναυαγήσει.

7. (11) Ἀναλυτικῆς δὲ ἔργον ἐστὶ τὸ διαλύειν τι εἰς ἐκεῖνα, ἐξ ὧν καὶ (12) συνίσταται, οἷον ὡς ὅταν λαμβάνων τις τὸν ἄνθρωπον διαλύῃ αὐτὸν εἰς χεῖρας (13) καὶ πόδας καὶ κεφαλὴν καὶ σάρκας καὶ ὀστέα, καὶ ταῦτα ἀναλύῃ εἰς τὰ (14) τέσσαρα στοιχεῖα, ἐξ ὧν καὶ σύγκειται, καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα εἰς ὕλην (15) καὶ εἰς εἶδος, ἐξ ὧν καὶ συνίσταται.

> ἰστέον δὲ ὅτι ἄλλο ἐστὶ διάλυσις (16) καὶ ἄλλο ἀνάλυσις· ἡ μὲν γὰρ διάλυσις ἐπὶ τῶν μερῶν λέγεται, ἡ δὲ (17) ἀνάλυσις ἐπὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων. διαφέρουσι δὲ τὰ μέρη τῶν τεσσάρων (18) στοιχείων, ὅτι τὰ μέρη οἰκείαν περιγραφὴν ἔχουσι καὶ περιωρισμένα εἰσί (19) (καὶ γὰρ περιώρισται πόθεν ἕως ποῦ ἐστιν ἡ χεὶρ καὶ πόθεν ἕως ποῦ (20) ἐστιν ὁ πούς), τὰ δὲ τέσσαρα στοιχεῖα οὐκ ἔχουσι περιγραφὴν οὐδέ εἰσι (21) περιωρισμένα· οὐδὲ γάρ ἐστι περιωρισμένον πόθεν ἕως ποῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ (22) ἐστὶ τὸ ὕδωρ καὶ πόθεν ἕως ποῦ ἡ γῆ καὶ πόθεν ἕως ποῦ τὸ πῦρ καὶ (23) πόθεν ἕως ποῦ ὁ ἀήρ. ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

8. (24) ἡ δὲ τάξις αὐτῶν ἐστι τοιαύτη· ἡ διαιρετικὴ προτερεύει τῆς (25) ὁριστικῆς, ἐπειδὴ καὶ ἡ διαίρεσις προτερεύει τοῦ ὁρισμοῦ· καὶ γὰρ λαμβάνων τις (26) ἐκ τῆς διαιρέσεως τὰ χρειώδη ἀποτελεῖ τὸν ὅρον,

> οἷον βουλόμενος (27) ὁρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον λαμβάνει τὸ γένος, φημὶ δὲ τὸ ζῷον, καὶ ἐκ τῆς διαιρέσεως (28) τοῦ ζῴου τῆς εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον λαμβάνει τὸ λογικὸν καὶ ἐκ τῆς (29) διαιρέσεως τοῦ λογικοῦ τῆς εἰς θνητὸν καὶ ἀθάνατον λαμβάνει τὸ θνητόν. (30) ἐπειδὴ οὖν λαμβάνων τις ἐκ τῆς διαιρέσεως τὰ χρειώδη ἀποτελεῖ τὸν ὅρον, 90 εὐλόγως ἡ διαιρετικὴ προτερεύει τῆς ὁριστικῆς.

ἡ δὲ ὁριστικὴ προτερεύει (2) τῆς ἀποδεικτικῆς, ἐπειδή, ὥς φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀρχὴ ἀποδείξεως ὁ (3) ὁρισμός ἐστιν[1]· ἡ γὰρ ἀπόδειξις τὴν φύσιν τοῦ ὑποκειμένου

---

[1] Cf. Arist., *APo*, 75b.31: ἐστὶν ὁ ὁρισμὸς ἢ ἀρχὴ ἀποδείξεως …

πράγματος (4) παρίστησι, καὶ οἱ ὁρισμοὶ δὲ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων παριστῶσιν. ἡ δὲ (5) ἀναλυτικὴ τελευταίαν ἔχει τάξιν, ἐπειδὴ ἐναντίως πῶς ἔχει πρὸς τὰ ἄλλα· (6) καὶ γὰρ ἡ ἀναλυτικὴ ἐναντίως ἔχει πρὸς τὴν διαιρετικήν, ὅτι ἡ μὲν (7) διαιρετικὴ ἀπὸ ἁπλοῦ τινος ἄρχεται καὶ εἰς σύνετά τινα τελευτᾷ

(καὶ γὰρ (8) λαμβάνει τις τὴν οὐσίαν ἁπλοῦν τι οὖσαν καὶ διαιρῶν αὐτὴν καταντᾷ ἄχρι (9) τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἵππου καὶ κυνός, ἅτινα σύνθετά τινά εἰσιν),

ἡ δὲ (10) ἀναλυτικὴ ἀπὸ συνθέτου ἀρχεται καὶ εἰς ἁπλᾶ καταντᾷ·

καὶ γὰρ ὁ ἀναλυτικὸς (11) λαμβάνων τὸν ἄνθρωπον, ὅπερ σύνθετόν τί ἐστι, διαιρεῖ αὐτὸν ἄχρι τῆς (12) ὕλης καὶ τοῦ εἴδους, ἅπερ ἁπλᾶ τινά εἰσι.

πρὸς δὲ τὴν ὁριστικὴν ἐναντίως (13) πως ἡ ἀναλυτική, ὅτι ἡ μὲν ὁριστικὴ ἐκ διαφόρων μίαν φύσιν ποιεῖ

(καὶ (14) γὰρ ἐκ τοῦ ζῷον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν μίαν φύσιν (15) ἀποτελεῖ, τὸν ἄνθρωπον).

ἡ δὲ ἀναλυτικὴ τοὐναντίον ἐξ ἑνός τινος διάφορα (16) ποιεῖ·

καὶ γὰρ λαμβάνει τὸν ἄνθρωπον ἕν τι ὄντα καὶ διαλύει αὐτὸν εἰς (17) διάφορα, οἷον εἰς χεῖρας πόδας κεφαλὴν φλέβας σάρκας ὀστᾶ. πρὸς δὲ τὴν (18) ἀποδεικτικὴν ἐναντίως ἔχει ἡ ἀναλυτική, ὅτι ἡ μὲν ἀποδεικτικὴ ἐκ (19) συλλογισμῶν συνίσταται (βουλόμενοι γὰρ δεῖξαι τὸν ἄνθρωπον ἔμψυχον διὰ (20) συλλογισμοῦ τοῦτο δεικνύομεν λέγοντες ὅτι “ὁ ἄνθρωπος ζῷον, πᾶν ζῷον ἔμψυχον, (21) ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἔμψυχον”), ὁ δὲ συλλογισμός, ὡς καὶ ἡ ὀνομασία δηλοῖ, (22) συλλογή ἐστι λόγων, ἡ δὲ ἀναλυτικὴ τοὐναντίον διάλυσιν ποιεῖται· καὶ γὰρ (23) τοὺς συλλογισμοὺς εἰς λόγους διαλύει καὶ τοὺς λόγους εἰς λέξεις. ταῦτα (24) μὲν καὶ περὶ τάξεως.

9. (25) Ἔλθωμεν καὶ δείξωμεν πῶς χρησιμεύει τὸ παρὸν σύγγραμμα εἰς (26) τὰς διαλεκτικοὺς μεθόδους. ἰστέον ὅτι εἰς τὴν διαιρετικὴν χρησιμεύει οὕτως· (27) ὥσπερ ἐν τοῖς ἔξω ἐστὶ τὸ διαιροῦν καὶ τὸ διαιρούμενον καὶ τὰ εἰς ἃ (28) γίνεται ἡ διαίρεσις οἷον ὡς ἐπὶ τῆς τεκτονικῆς (ἔστι γὰρ ὁ πρίων ὁ διαιρῶν καὶ (29) τὸ ξύλον τὸ διαιρούμενον καὶ αἱ σανίδες εἰς ἃς ἐγένετο ἡ διαίρεσις), οὕτω (30) καὶ ἐνταῦθά ἐστι τὸ διαιροῦν καὶ τὸ διαιρούμενον καὶ τὰ εἰς ἃ ἐγένετο (31) ἡ διαίρεσις, καὶ διαιρούμενον μέν ἐστι τὸ γένος (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διαιρούμενον) (32) διαιροῦν δὲ αἱ συστατικαὶ διαφοραί

> (καὶ γὰρ αἱ συστατικαὶ (33) διαφοραί εἰσιν αἱ διαιροῦσαι· τὸ γὰρ λογικὸν προσερχόμενον τῷ ζῴῳ διαιρεῖ 91 αὐτὸ ἐκ τοῦ ἀλόγου ζῴου),

εἰς ἃ δὲ *γέγονεν ἡ διαίρεσις*[1] εἰσι τὰ εἴδη· καὶ γὰρ τὰ εἴδη (2) εἰσι τὰ ἐκ τῶν γενῶν διῃρημένα. συμβάλλεται ἡμῖν τὸ παρὸν (3) σύγγραμμα εἰς τὴν διαιρετικήν, ἐπειδὴ διδάσκει ἡμᾶς τί ἐστι γένος καὶ τί (4) εἶδος καὶ τί διαφορά

> καὶ λέγει ὅτι τὸ μὲν γένος τῇ ὕλῃ ἀναλογεῖ ἡ δὲ (5) συστατικὴ διαφορὰ τῷ εἴδει· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀνείδεος ὕλη κοινῶς πᾶσι τοῖς (6) ζῴοις ὑπόκειται (πάντα γὰρ τὰ ζῷα ἐξ ὕλης καὶ εἴδους σύγκειται), (7) προσερχόμενον δὲ τὸ εἶδος εἰδοποιεῖ αὐτὰ καὶ ποιεῖ τὸ μὲν ἄνθρωπον τὸ δὲ ἵππον, (8) οὕτω καὶ τὸ γένος κοινῶς πᾶσι τοῖς εἴδεσιν ὑπόκειται (καὶ γὰρ τὸ ζῷον (9) πᾶσι τοῖς εἴδεσιν αὐτοῦ ὑπόκειται), προσερχομένη δὲ ἡ διαφορὰ εἰδοποιεῖ (10) αὐτὸ καὶ ποιεῖ τὸ μὲν λογικὸν ζῷον τὸ δὲ ἄλογον.

10. εἰς δὲ τὴν ὁριστικὴν (11) χρησιμεύει οὕτως· ὁ ὅρος ἀπὸ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν σύγκειται, (12) οἷον ἄνθρωπος ἐστι ζῷον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. (ἰδοὺ (13) τὸ μὲν ζῷον γένος ἐστίν, αἱ δὲ λοιπαὶ λέξεις συστατικαὶ διαφοραί)· διδάσκει (14) δὲ ἡμᾶς τὸ παρὸν σύγγραμμα τί γένος καὶ τί συστατικαὶ διαφοραί. εἰς τὴν (15) ἀποδεικτικήν χρησιμεύει ὅτι ὡς ἐμάθομεν, ἡ ὁριστική ἀρχή ἐστιν (16) ἀποδείξεως. εἰ ἄρα οὖν εἰς τὴν ὁριστικὴν χρησιμεύει τὸ παρὸν σύγγραμμα, ὡς (17) δέδεικται, δῆλον ὅτι διὰ μέσου τῆς ὁριστικῆς καὶ εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν (18) χρησιμεύει. εἰς δὲ τὴν ἀναλυτικὴν χρησιμεύει, ἐπειδὴ τὰ φυσικὰ πράγματα εἰς (19) ὕλην καὶ εἶδος ἀναλύονται, ἐξ ὧν καὶ σύγκεινται. Διδάσκει δὲ ἡμᾶς ὅτι (20) ἀναλογεῖ τῇ μὲν ὕλῃ τὸ γένος τῷ δὲ εἴδει ἡ διαφορά. ἐν οἷς ἡ πρᾶξις.

4 (21) Πρᾶξις δ

1. (22) Μαθόντες τὸν σκοπὸν καὶ τὸ χρήσιμον ἔλθωμεν καὶ εἴπωμεν τὴν (23) αἰτίαν τῆς ἐπιγραφῆς. ἰστέον ὅτι ἐπιγέγραπται τὸ παρὸν σύγγραμμα (24) "Πορφυρίου Εἰσαγωγή", Πορφυρίου τοῦ Φοίνικος τοῦ μαθητοῦ Πλωτίνου τοῦ (25) Λυκοπολίτου (ἡ δὲ Λυκόπολις ἐν Αἰγύπτῳ ἐστί), περὶ οὗ εἴρηται ὅτι (26) οὐ πολλοὺς Αἴγυπτος, ἐπὴν δὲ τέκῃ, μέγα τίκτει. (27) περὶ τούτου δὲ λέγει ὁ Πορφύριος ὅτι Πλωτῖνος ὁ καθ' ἡμᾶς ἐῴκει μὲν (28) αἰσχυνομένῳ, ὅτιπερ ἐν σώματι ἦν, βουλομένων δέ τινων ἀναθέσθαι αὐτῷ (29) εἰκόνα ἔφη ὅτι· "ἀρκεῖ μοι τὸ ἐκ τῆς φύσεως εἴδωλον, τοῦτ' ἐστι τὸ σῶμα 92 μὴ καὶ εἰδώλου εἴδωλον ἔχειν".

---

[1] V² εἰς ἃ γέγονεν ἡ διαίρεσις // Bus διῃρημένα δέ.

> εἰδώλου δὲ εἴδωλον τὴν εἰκόνα ἔφη. τοῦ (2) γὰρ σώματός ἐστιν ἐκτύπωμα.

2. ἰστέον δὲ ὅτι Πορφυρίου μαθητὴς ἦν ὁ (3) Ἰάμβλιχος, περὶ ὧν, φημι δὲ τοῦ Πορφυρίου καὶ τοῦ Ἰαμβλίχου, εἶπεν ἡ (4) Πυθία "ἔνθους ὁ Σύρος, πολυμαθὴς ὁ Φοίνιξ", Φοίνικα πολυμαθῆ (5) λέγουσα τὸν Πορφύριον (ἀπὸ γὰρ Φοινίκης ἦν) ἔνθουν δὲ Σύρον τὸν Ἰάμβλιχον (6) (οὗτος γὰρ Σύρος ἦν) ἐπειδὴ περὶ τὰ θεῖα (7) ἐνησχολεῖτο. "Εἰσαγωγή" δὲ ἐπιγέγραπται, ἐπειδὴ αὕτη εἰσάγει ἡμᾶς εἰς (8) πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν· καὶ γὰρ διδάσκει ἡμᾶς περὶ τῶν πέντε φωνῶν (9) φημὶ δὲ περὶ γένους καὶ εἴδους καὶ διαφορᾶς καὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος, (10) ὑφ' ἃς πᾶσα φωνὴ ὑπὸ τὴν φιλοσοφίαν οὖσα ἀνάγεται. εὐλόγως δὲ (11) "Εἰσαγωγή" ἐπέγραψε καὶ οὐ "Περὶ εἰσαγωγῆς", ἵνα δραστικώτερον δείξῃ τὸ (12) σύγγραμμα καὶ ὅτι αὐτὴν τὴν εἰσαγωγὴν διδάσκει ἡμᾶς·

> αἱ γὰρ τοιαῦται (13) ἐπιγραφαί, φημὶ δὴ αἱ ἄνευ τῆς προθέσεως, δραστικώτερον παριστῶσι τὸ σύγγραμμα, οἷον (14) Πλάτωνος Φαίδων, Πλάτωνος Ἀλκιβιάδης·

αἱ γὰρ μετὰ τῆς προθέσεως (15) ὕφεσιν καὶ μείωσίν τινα εἰσάγουσιν, οἷον Περὶ ψυχῆς, Περὶ κρισίμων ἡμερῶν.

3. (16) Ἔλθωμεν δὲ καὶ ἐπὶ τὸ γνήσιον. ἰστέον *δὲ*[1] ὅτι ἐκ πολλῶν δείκνυται (17) γνήσιον Πορφυρίου τὸ παρὸν σύγγραμμα. καὶ γὰρ καὶ ἐκ τοῦ (18) προοιμίου (πρὸς γὰρ Χρυσαόριόν τινα ὕπατον Ῥώμης ποιεῖται τὴν προσφώνησιν, (19) πρὸς ὃν καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ συγγράμμασι προσφωνεῖ), καὶ ὅτι (20) μέμνηται τοῦ συγγράμματος τούτου καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ συγγράμμασι, καὶ (21) ὅτι σαφηνείας ἐνταῦθα φροντίζει, ὅπερ ἴδιον αὐτοῦ· καὶ γὰρ τριῶν ὄντων (22) τρόπων καθ' οὓς ἡ ἀσάφεια γίνεται, ὡς ἐν τῷ προοιμίῳ μαθησόμεθα, (23) αὐτὸς πάνυ τῆς σαφηνείας φροντίζει. ταῦτα μὲν καὶ τὸ γνήσιον.

4. (24) Ἔλθωμεν καὶ ἐπὶ τὴν τάξιν. ἰστέον δὲ ὅτι πρὸ πάσης τῆς (25) φιλοσοφίας ἐστι τὸ παρὸν συγγράμμα. εἰ γάρ, ὡς ἐμάθομεν ἐν τῷ χρησίμῳ, (26) τὸ παρὸν σύγγραμμα εἰς τὰς Ἀριστοτέλους Κατηγορίας συμβάλλεται, αἱ δὲ (27) Ἀριστοτέλους Κατηγορίαι πρώτην τάξιν ἔχουσι (πρὸ γὰρ ὅλης τῆς (28) φιλοσοφίας εἰσι), δῆλον ὅτι εὐλόγως καὶ τὸ παρὸν σύγγραμμα πρὸ πάσης τῆς (29) φιλοσοφίας ἐστί.

> καὶ γὰρ ὡς συμβαλλόμενον εἰς τὰς Ἀριστοτέλους (30) Κατηγορίας προτέτακται αὐτῶν, προτετάμενον δὲ αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης καὶ πρὸ (31) πάσης τῆς φιλοσοφίας ἐστί· καὶ γὰρ αἱ Ἀριστοτέλους Κατηγορίαι πρὸ (32) πάσης εἰσὶ τῆς φιλοσοφίας. ἄλλως τε δὲ τὸ παρὸν σύγγραμμα εἰσαγωγή (33) ἐστι πάσης τῆς φιλοσοφίας· καὶ γὰρ διὰ τούτου εἰσαγόμεθα εἰς πᾶσαν τὴν 93 φιλοσοφίαν διδασκόμενοι τὰς

[1] V // Bus om.

> πέντε φωνάς, τοῦτ’ ἔστι τί γένος καὶ τί εἶδος (2) καὶ τί διαφορὰ καὶ τί ἴδιον καὶ τί συμβεβηκός· εἰσαγωγὴ δὲ οὖσα πάσης (3) τῆς φιλοσοφίας εὐλόγως πρὸ πάσης τῆς φιλοσοφίας ἐστί· καὶ γὰρ αἱ (4) εἰσαγωγαὶ πρότεραι θέλουσιν εἶναι τῶν ὧν εἰσιν εἰσαγωγαί. ταῦτα μὲν καὶ (5) ἡ τάξις.

5. (6) Ἔλθωμεν καὶ εἴπωμεν τὴν ἐπὶ τὰ κεφάλαια διαίρεσιν. ἰστέον δὲ[1] ὅτι (7) τὸ παρὸν σύγγραμμα διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ (8) τμήματι λέγει τί ἐστιν ἑκάστη τῶν πέντε φωνῶν, οἷον τί ἐστι γένος, τί (9) ἐστιν εἶδος καὶ τὰ ἑξῆς, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τμήματι τὰς (10) κοινωνίας αὐτῶν καὶ τὰς διαφοράς.[2]

> καὶ ὅσον μὲν κατὰ τὴν ἀκρίβειαν ἤρκει τὸ (11) εἰπεῖν τί ἐστιν ἑκάστη τῶν φωνῶν (καὶ γὰρ ὁ γινώσκων τί ἐστιν ἑκάστη (12) τῶν φωνῶν γινώσκει καὶ κατὰ τί κοινωνοῦσι καὶ κατὰ τί διαφέρουσιν), (13) ἀλλ’ ἐπειδὴ πρὸς εἰσαγομένους ποιεῖται τὸν λόγον καὶ πρὸς Χρυσαόριόν (14) τινα ὕπατον Ῥώμης πολιτικοῖς ἐνασχολούμενον πράγμασιν, ἠβουλήθη (15) σαφεστέραν τὴν διδασκαλίαν ποιήσασθαι καὶ κατ’ ἰδίαν παραδοῦναι τὰς κοινωνίας (16) καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν. τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι εἰς τρία τμήματα διαιρεῖ (17) τὴν παροῦσαν πραγματείαν, καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ παραδίδωσι τί ἐστιν (18) ἑκάστη τῶν πέντε φωνῶν, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ λέγει τὰς κοινωνίας αὐτῶν, (19) ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὰς διαφοράς. καὶ εἰ μὲν ἐν ἄλλῳ τόπῳ παρεδίδου τὰς (20) κοινωνίας αὐτῶν καὶ ἐν ἄλλῳ τόπῳ τὰς διαφοράς, καλῶς ἂν ἔλεγον· ὅπου (21) δὲ ἅμα κοινωνίαν καὶ διαφορὰν παραδίδωσι καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τὰ δύο (22) παραδίδωσι, δῆλον ὅτι οὐ δυνάμεθα τοῦτο δύο τμήματα εἰπεῖν· καὶ γὰρ (23) μετὰ τὸ εἰπεῖν κοινωνίαν λέγει διαφορὰν καὶ πάλιν μετὰ τὸ εἰπεῖν διαφορὰν (24) λέγει κοινωνίαν. ταῦτα μὲν καὶ ἡ εἰς τὰ κεφάλαια διαίρεσις.

6. (25) Ἔλθωμεν καὶ ἐπὶ τὸν διδασκαλικὸν τρόπον καὶ εἴπωμεν ποίῳ (26) τρόπῳ διδασκαλικῷ κέχρηται. ἰστέον ὅτι τεσσάρων ὄντων τῶν διδασκαλικῶν (27) τρόπων κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, οἷον διαιρετικοῦ ὁριστικοῦ ἀποδεικτικοῦ (28) ἀναλυτικοῦ, τοῖς τέσσαρσι τρόποις κέχρηται· καὶ γὰρ καὶ τῷ διαιρετικῷ κέχρηται (29) ἡνίκα διαιρεῖ τὴν οὐσίαν εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον καὶ εἰς τὰ ἑξῆς. ὁμοίως (30) δὲ καὶ τῷ ὁριστικῷ, ἡνίκα ὑπογράφει τὰς πέντε φωνάς· καὶ γὰρ ἡ (31) ὑπογραφὴ εἰκών ἐστι τοῦ ὁρισμοῦ. καὶ τῷ ἀποδεικτικῷ, ἡνίκα ἀποδείκνυσι (32) πῶς θεωροῦνται ἐν τῷ γένει αἱ διαφοραί, ἆρα δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ. καὶ 94 τῷ ἀναλυτικῷ, ἡνίκα τὰς ὑπογραφὰς τῶν πέντε φωνῶν ἀναλύει εἰς τὰς (2) λέξεις. καὶ ἑκάστην τῶν λέξεων σαφηνίζει

[1] V δέ // Bus om. [2] KT κοινωνίας αὐτῶν καὶ τὰς διαφοράς // Bus κοινωνίας καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν

λέγων διὰ τί ἑκάστη τούτων πρόσκειται ἐν τῇ ὑπογραφῇ, καὶ πάλιν διαλαμβάνει περὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἴδους, εἰς ἃ τὰ φυσικὰ πράγματα ἀναλύονται, καὶ λέγει ὅτι τῇ μὲν ὕλῃ τὸ γένος ἀναλογεῖ, τῷ δὲ εἴδει ἡ διαφορά. ταῦτα μὲν καὶ περὶ τοῦ διδασκαλικοῦ τρόπου.

7. (7) Ἔλθωμεν καὶ εἴπωμεν τὴν ὑπὸ τί μέρος ἀναφοράν. ἰστέον δὲ ὅτι (8) τὸ παρὸν σύγγραμμα ὑπὸ τὴν λογικὴν *ἀνάγεται*,[1] ἡ δὲ λογικὴ εἴτε μέρος (9) ἐστι τῆς φιλοσοφίας εἴτε ὄργανον ἐν ταῖς Κατηγορίαις μαθησόμεθα. *ἐν τούτοις* (10) *καὶ ἡ παροῦσα σὺν θεῷ πραγματεία*.[2]

---

[1] KL ἀνάγεται // Bus ἀνακτέον. [2] T // Bus ταῦτα ἔχει ἡ παροῦσα πρᾶξις καὶ τὰ προλεγόμενα τῆς Πορφυρίου Εἰσαγωγῆς.

95 ΣΧΟΛΙΑ ΣΥΝ ΘΕΩΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗΝ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ (2) ΑΠΟ ΦΩΝΗΣ ΔΑΒΙΔ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΡΟΝΟΣ (3) ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

5 Πρᾶξις α

1. (5) Ἐπειδὴ κόρον ἔχειν τῶν προοιμίων ἡγούμενοι[1] (πάντων γὰρ κόρος ἐστὶ (5) τῶν ἐφ' ἡμῖν πλὴν τῶν ἀρετῶν), σπουδαιότερον αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνας (7) ὑποδυσώμεθα ἐπ' αὐτήν που ἀφικόμενοι τῆς μετὰ χεῖρας λέξεως τὴν ἐξήγησιν. (8) αὕτη τοίνυν ἡ προκειμένη λέξις, φημὶ δὴ τὸ προοίμιον, διττὴν ἔχει τὴν παράδοσιν· (9) ἐν μὲν γὰρ πρώτῳ προοιμίῳ τρία τινὰ παραδίδωσι, τὸν (10) σκοπὸν τὸ χρήσιμον καὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας.

ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ προοιμίῳ αἰτίας τινὰς παραδίδωσι τῶν λεχθησομένων. Ἐν τῷ πρώτῳ προοιμίῳ τὸ μὲν χρήσιμον καταμερίσας ὁ φιλόσοφος τὸ μὲν προέταξε τὸ δὲ μετέταξε τοῦ σκοποῦ μεσαζομένου. ἄξιον δὲ ζητῆσαι τί δήποτε οὕτως ἔταξε. καί φαμεν ὅτι θεωρῶν ὁ φιλόσοφος τοὺς εἰσαγομένους ἑλκομένους τε

(15) καὶ ἀνθελκομένους ἐξ ἑκατέρων, φημὶ δή τοῦ σκοποῦ (16) καὶ τοῦ χρησίμου, μέσην ὁδὸν βαδίζων ὁ Πορφύριος συνεκέρασε τῷ σκοπῷ (17) τὸ χρήσιμον καὶ μεταξὺ τοῦ χρησίμου τὸν σκοπὸν ἔθηκε.

2. καὶ γὰρ ὁ σκοπὸς (18) πρὸς ἑαυτόν ἀνθέλκει ἡμᾶς, ἐπειδὴ ἀπὸ τούτου ἄρξασθαι δεῖ, εἴ γε κατὰ (19) τὸν Πλάτωνα "μία ἐστὶ ἀρχὴ τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι, τὸ εἰδέναι περὶ (20) ὅτου ἐστὶν ἡ σκέψις, ἢ τοῦ παντὸς ἁμαρτάνειν ἀνάγκη"· ὁ γὰρ τὸν σκοπὸν (21) τοῦ συγγράμματος ἀγνοῶν οὐδὲ ὅλως παρακολουθεῖ τοῖς λεγομένοις. τὸ (22) δὲ χρήσιμον πρὸς ἑαυτο ἡμᾶς ἀνθέλκει, ἐπειδὴ γινώσκοντες τὰ ἐκ τοῦ (23) συγγράμματος ἀναφυόμενον χρήσιμον προθυμότερον αὐτὸ ἀναγινώσκομεν· 96 καὶ γὰρ εἰ μή τις θαυμάσει τι οὐκ ἔρχεται εἰς τὸ ζητῆσαί τι περὶ αὐτοῦ·

(2) οἷον ὁ πλέων τοῦ πλοίου κινουμένου νομίζει τὴν γῆν κινεῖσθαι, καὶ εἰ μὴ (3) θαυμάσει τὸ γινόμενον, οὐδὲ ἔρχεται εἰς ζήτησιν τούτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ (4) ζητεῖ πόθεν γίνεται τοῦτο. ὅθεν καὶ τὴν Ἶριν τὴν ἄγγελον τῶν θεῶν (5) Θαύμαντος θυγατέρα ἔλεγον ἀλληγορικῶς νοοῦντες τὴν φιλοσοφίαν· καὶ γὰρ (6) τὴν Ἶριν τὴν φιλοσοφίαν λέγουσιν εἶναι· ὥσπερ γὰρ ἡ Ἶρις μυθεύεται παρὰ (7) τοῖς ποιηταῖς ἄγγελος εἶναι τῶν θεῶν, οὕτω καὶ ἡ φιλοσοφία ἄγγελός ἐστι

---

[1] V // Bus ἡγούμεθα.

> (8) τῶν θεῶν· αὕτη γὰρ ἀπαγγέλλει ἡμῖν τὰ θεῖα, εἴ γε γνῶσις θείων τε (9) καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐστί. Θαύμαντος δὲ θυγατέρα αὐτὴν ἔλεγον,

(10) ἐπειδὴ ἀρχή τῆς φιλοσοφίας τὸ θαῦμά ἐστιν. εἰ γὰρ μὴ θαυμάσει τίς τι, (11) οὐδὲ ἔρχεται εἰς τὸ ζήτῆσαί τι περὶ αὐτοῦ· οἷον εἰ μὴ θαυμάσει τις (12) τὴν ἶριν τὴν οὖσαν ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ἔρχεται εἰς *ζήτησιν*[1] πόθεν γίνεται (13) τοῦτο. διὰ τοῦτο οὖν ἀπὸ τοῦ χρησίμου δεῖ ἄρχεσθαι, ἐπειδή, ὡς εἴρηται, (14) γινώσκοντες τὸ ἐκ τοῦ συγγράμματος ἀναφυόμενον χρήσιμον (15) προθυμότερον ἀναγινώσκομεν τὸ σύγγραμμα.

> ἄλλως τε δὲ καὶ κατὰ τὸν Πίνδαρον (16) "χρὴ παντὸς ἔργου πρόσωπον θέμεναι θηλαυγές", ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν οἴκων· (17) δεῖ γὰρ τὰ τῶν οἴκων προπύλαια λαμπρὰ εἶναι, ἵνα διὰ τούτων ἅπας θαυμάσῃ (18) καὶ τὰ ἔσω· οὕτως οὖν δεῖ τὸ χρήσιμον εὐθέως ἐν τῷ προοιμίῳ εἶναι, ἵνα πᾶς (19) εὐθέως γινώσκων τὸ χρήσιμον προθυμότερος ἔλθῃ ἐπὶ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ (20) συγγράμματος.

3. ἑκατέρου οὖν ὡς εἴρηται τούτων, τοῦ χρησίμου καὶ τοῦ (21) σκοποῦ, πρὸς ἑαυτὸ ἡμᾶς ἀνθέλκοντος, τὴν μέσην ὁδὸν βαδίζων ὁ Πορφύριος (22) ἐκέρασε τὸ χρήσιμον τῷ σκοπῷ καὶ μεταξὺ τοῦ χρησίμου τὸν σκοπὸν ἔθηκε· (23) τριττοῦ γὰρ ὄντος τοῦ χρησίμου, ὡς ἐν τῷ προοιμίῳ εἴρηται, τοῦ παρόντος (24) συγγράμματος

> (χρησιμεύει γάρ, ὡς εἴρηται, καὶ εἰς τὰς Ἀριστοτέλους (25) Κατηγορίας καὶ εἰς πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὰς διαλεκτικὰς μεθόδους), (26) εὐθέως ἐν τῷ προοιμίῳ τίθησι τοὺς δύο τρόπους τοῦ χρησίμου καὶ μετὰ (27) ταῦτα τὸν σκοπὸν καὶ τελευταῖον τὸν τρίτον τρόπον τοῦ χρησίμου· φησὶ (28) γὰρ οὕτως· (29) Ὄντος ἀναγκαίου, Χρυσαόριε,

καὶ "εἰς τὴν τῶν παρὰ Ἀριστοτέλει Κατηγοριῶν διδασκαλίαν[2] τοῦ γνῶναι τί γένος καὶ τί 97 διαφορὰ τί τε εἶδος καὶ τί ἴδιον καὶ τί συμβεβηκός",[3]

4. "εἰς τε τὴν (2) τῶν ὁρισμῶν ἀπόδοσιν καὶ ὅλως εἰς τὰ περὶ διαιρέσεως καὶ (3) ἀποδείξεως",[4] (4) Καὶ ἰδοὺ διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν "καὶ εἰς τὴν τῶν παρὰ (5) Ἀριστοτέλει Κατηγοριῶν διδασκαλίαν"[5] ἐδήλωσεν ὅτι οὐ μόνον εἰς τὰς (6) Ἀριστοτέλους Κατηγορίας χρησιμεύει τὸ παρὸν σύγγραμμα ἀλλὰ καὶ εἰς (7) πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν·

> ὁ γὰρ καί σύνδεσμος καὶ ἄλλου τινός ἐστι (8) δηλωτικός, οἷον ὡς ὅταν εἴπωμεν "καὶ γράφει"· ἐὰν γὰρ εἴπωμεν μετὰ τοῦ "καί" (9) συνδέσμου, δηλοῦμεν ὅτι καὶ ἄλλο τι ποιεῖ. οὕτως οὖν εἰπὼν μετὰ τοῦ (10) "καί" συνδέσμου "καὶ εἰς τὴν τῶν παρὰ Ἀριστοτέλει Κατηγοριῶν (11) διδασκαλίαν" ἐδήλωσεν ὅτι καὶ εἰς ἄλλο

[1] K ζήτησιν // Bus ζητῆσαι. [2] Porph., *Isag*, 1.4. [3] Porph., *Isag*, 1.4–5. [4] Porph., *Isag*, 1.5–8.
[5] Porph., *Isag*, 1.3–4.

> τι χρησιμεύει. εἰπὼν δὲ “τοῦ (12) γνῶναι τί διαφορὰ καὶ τί εἶδος” καὶ τὰ ἑξῆς ἐδήλωσε τὸν σκοπόν· (13) σκοπὸν γὰρ ἔχει περὶ τούτων διαλαβεῖν.

Εἰπὼν “εἴς τε τῶν (14) ὁρισμῶν ἀπόδοσιν καὶ ὅλως εἰς τὰ περὶ διαιρέσεως καὶ (15) ἀποδείξεως”[1] τὸν τρίτον τρόπον τοῦ χρησίμου ἐδήλωσε, τοῦτ’ ἔστιν ὅτι (16) χρησιμεύει τὸ παρὸν σύγγραμμα καὶ εἰς τὰς διαλεκτικὰς μεθόδους, εἰς τὴν (17) διαιρετικὴν ὁριστικὴν ἀποδεικτικὴν καὶ ἀναλυτικήν. παραδίδωσι δὲ καὶ τὸν διδασκαλικὸν τρόπον, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς μαθησόμεθα. ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

5. (19) Ἄξιον δὲ ζητῆσαι διὰ τί οὕτως ἐποιήσατο τὴν τάξιν ὁ Πορφύριος (20) τῶν πέντε φωνῶν, τοῦτ’ ἔστι διὰ τί πρῶτον τὸ γένος ἔθηκε καὶ δεύτερον (21) τὴν διαφορὰν τρίτον τὸ εἶδος τέταρτον τὸ ἴδιον καὶ πέμπτον τὸ (22) συμβεβηκός. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ὀλίγα τινα ἔξωθεν εἴπωμεν. ἰστέον (23) ἐπειδὴ τὰ μερικὰ ἄλλοτε ἄλλως ἔχουσι καὶ ἀεὶ ἐν φθορᾷ εἰσι καὶ ἐν (24) ἀλλαγῇ καὶ στάσεως οὐδεμιᾶς μετέχουσι, τούτου χάριν ἡ φιλοσοφία (25) μιμουμένη τὴν φύσιν ἐπενόησε τὰ καθόλου, ἅτινα ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει

> (ἀεὶ γὰρ (26) ὁ καθόλου ἄνθρωπος ὡσαύτως ἔχει), περὶ ἃ καὶ καταγίνεται.

τὰ δὲ μερικὰ (27) λέγεται καὶ καθ’ ἕκαστα καὶ ἄτομα.

> καὶ καθ’ ἕκαστον μὲν λέγεται, ἐπειδὴ (28) δύναται ἕκαστον τούτων καθ’ ἑαυτὸ παραλαμβάνεσθαι, ἄτομα δὲ λέγονται, οὐκ (29) ἐπειδὴ οὐ τέμνονται (τέμνονται γὰρ ὡς ὅλον εἰς μέρη· τέμνεται γὰρ ⟨ὁ (30) Σωκράτης⟩ εἰς χεῖρας καὶ πόδας καὶ κεφαλήν), ἀλλ’ ἄτομα λέγονται, ἐπειδὴ (31) ὥσπερ τὸ γένος διαιρεῖται εἰς εἴδη, οἷον τὸ ζῷον εἰς ἄνθρωπον ἵππον καὶ (32) κύνα, καὶ τὰ εἴδη εἰς ἄτομα,

οἷον ὁ καθόλου ἄνθρωπος εἰς Σωκράτην (33) Πλάτωνα Ἀλκιβιάδην, τὸν αὐτὸν τρόπον οὐ διαιρεῖται ταῦτα εἰς (34) τέλειά τινα· εἰ γὰρ καὶ ὁ Σωκράτης διαιρεῖται εἰς χεῖρας πόδας καὶ κεφαλήν, 98 ἀλλ’ οὖν εἰς τέλειά τινα οὐ διαιρεῖται· οὔτε γὰρ ἡ χεὶρ καθ’ ἑαυτὴν οὖσα (2) τέλειόν τί ἐστιν οὔτε ὁ ποῦς καθ’ ἑαυτὸν ὢν οὔτε ἡ κεφαλὴ καθ’ ἑαυτὴν (3) οὖσα. διὰ τοῦτο οὖν λέγεται ταῦτα ἄτομα. ἐπειδὴ ὡς εἴρηται οὐ (4) διαιροῦνται εἰς τελειά τινα. πάλιν ἄτομα λέγεται, ἐπειδὴ διαιρούμενα οὐ (5) σώζει τὸ οἰκεῖον εἶδος·

> καὶ γὰρ Σωκράτης διαιρούμενος εἰς χεῖρας πόδας καὶ (6) κεφαλὴν οὐ σώζει τὸ οἰκεῖον εἶδος· οὐ γὰρ ἡ χεὶρ κατ’ ἰδίαν λέγεται (7) Σωκράτης οὔτε ὁ ποὺς οὔτε ἡ κεφαλή, ἀλλ’ ἅμα πάντα τὰ μέρη. διὰ τοῦτο (8) δὲ τὰ ἄτομα διαιρούμενα οὐ σώζει τὸ οἰκεῖον εἶδος,

---

[1] Porph., *Isag*, 1.5.

ἐπειδὴ ὡς ὅλον εἰς (9) μέρη διαιροῦνται, τὰ δὲ ὡς ὅλον εἰς μέρη διαιρούμενα οὐ σώζει τὸ (10) οἰκεῖον εἶδος·

> ἐὰν γὰρ διαιρεθῶσιν, οὐκέτι φυλάττουσι τὸ αὐτὸ εἶδος, ὅπερ (11) εἶχον καὶ πρότερον. λέγουσι δέ τινες ὅτι κακῶς λέγετε τὰ ὡς ὅλον εἰς (12) μέρη διαιρούμενα μὴ σώζειν τὸ οἰκεῖον εἶδος· ἰδοὺ γὰρ ὁ καθόλου ἄνθρωπος (13) ὅλον τι ὢν διαιρεῖται εἰς τοὺς κατὰ μέρος ἀνθρώπους, οἷον εἰς Σωκράτην (14) Πλάτωνα καὶ Ἀλκιβιάδην, καὶ φυλάττει τὸ αὐτὸ εἶδος· καὶ γὰρ ὁ Σωκράτης (15) ἄνθρωπός ἐστι καὶ ὁ Πλάτων ὁμοίως καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης. πρὸς οὓς ἔστιν (16) εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ὅλον, ἀλλὰ καθόλου· ἄλλο γάρ ἐστι τὸ ὅλον καὶ (17) ἄλλο τὸ καθόλου· τὸ μὲν γὰρ καθόλου ὁμοειδῶς ἐν ἑκάστῳ τῶν εἰδῶν (18) αὐτοῦ καὶ τῶν ἀτόμων θεωρεῖται, οἷον τὸ καθόλου ζῷον ὁμοειδῶς ἐν παντὶ (19) τῶν εἰδῶν αὐτοῦ θεωρεῖται· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστι καὶ ὁ ἵππος (20) ζῷόν ἐστι καὶ ὁ κύων ὁμοίως. καὶ ἐν παντὶ δὲ τῶν ἀτόμων αὐτοῦ (21) ὁμοτίμως θεωρεῖται· καὶ γὰρ καὶ ὁ Σωκράτης ζῷόν ἐστι καὶ ὁ Πλάτων. (22) τὸ δὲ ὅλον οὐ θεωρεῖται ὁμοτίμως ἐν παντὶ τῶν μερῶν· καὶ γὰρ ὁ Σωκράτης (23) οὐ θεωρεῖται ἐν χειρὶ μόνῃ ἢ ἐν ποδὶ μόνῳ ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ μόνῃ ἀλλ' (24) ἐν ὅλοις ἅμα τοῖς μέρεσιν· οὔτε γὰρ ἡ χεὶρ τοῦ Σωκράτους Σωκράτης (25) ἐστὶν οὔτε ἡ κεφαλή, ἀλλ' ἅμα πάντα τὰ μέρη.
>
> (26) Ἔλθωμεν τοίνυν καὶ εἴπωμεν περὶ τῆς τάξεως τῶν πέντε φωνῶν. (27) ἰστέον ὅτι, ὡς ἐμάθομεν ἐν τῷ σκοπῷ, ἡνίκα τὴν διαίρεσιν τῆς φωνῆς (28) ἐποιούμεθα, τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος καὶ ἡ διαφορὰ οὐσιώδη εἰσί, τὸ δὲ ἴδιον (29) καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἐπουσιώδη. ἔστι δὲ καὶ τὸ ἴδιον πολλάκις οὐσιῶδες, (30) ὡς ἐκεῖ μεμαθήκαμεν. ἐπειδὴ οὖν τὸ γένος καὶ ἡ διαφορὰ καὶ τὸ εἶδος (31) μόνως οὐσιώδη εἰσί, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἐπουσιῶδες καὶ τὸ ἴδιον ὁμοίως (εἰ (32) καὶ εὕρηται οὐσιῶδες, ἀλλ' οὖν οὐκ ἀεί ἐστιν οὐσιῶδες), τούτου χάριν τὸ 99 γένος καὶ ἡ διαφορὰ καὶ τὸ εἶδος προτερεύουσι τοῦ τε ἰδίου καὶ τοῦ (2) συμβεβηκότος· τὸ γὰρ οὐσιῶδες τιμιώτερον τοῦ ἐπουσιώδους ἐστίν, εἴ γε τὸ (3) μὲν οὐσιῶδες παρὸν μὲν σώζει ἀπὸν δὲ φθείρει (καὶ γὰρ τὸ λογικὸν παρὸν (4) μὲν συνίστησι τὸν ἀνθρώπων ἀπὸν δὲ φθείρει αὐτόν· τοῦ γὰρ λογικοῦ (5) ἀπόντος οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστι), τὸ δὲ ἐπουσιῶδες ἤγουν τὸ ἐπὶ τῆς οὐσίας (6) ὄν, τοῦτ' ἔστι τὸ συμβεβηκός, οὔτε παρὸν σώζει οὔτε ἀπὸν φθείρει· καὶ (7) γὰρ τὸ λευκὸν οὔτε παρὸν συνίστησι τὸν ἄνθρωπον οὔτε ἀπὸν φθείρει (8) αὐτόν· ἐνδέχεται γὰρ μὴ ὄντα λευκὸν τὸν ἄνθρωπον ἀλλὰ μέλανα (9) ἄνθρωπον εἶναι. Τούτου οὖν χάριν, ὡς εἴρηται, τὸ γένος καὶ ἡ διαφορὰ (10) καὶ τὸ εἶδος προτερεύουσι τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος. τὸ δὲ γένος (11) προτερεύει τῆς διαφορᾶς, ἐπειδὴ τὸ γένος περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὰς (12) διαφοράς· καὶ γὰρ τὸ καθόλου ζῷον περιέχει ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ λογικὸν καὶ (13) τὸ ἄλογον.

6. ἡ δὲ διαφορὰ προτερεύει τοῦ εἴδους ἐπειδὴ ἡ διαφορὰ (14) καθολικωτέρα ἐστι τοῦ εἴδους·

> καὶ γὰρ τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου καθωλικότερόν (15) ἐστι· φέρεται γὰρ κατὰ πλειόνων·

οὐ μόνον γὰρ ὁ ἄνθρωπος λογικός ἐστιν ἀλλὰ (16) καὶ ἄγγελος καὶ δαίμων.

7. τὸ δὲ εἶδος προτερεύει τοῦ ἰδίου, ἐπειδὴ (17) τὸ μὲν εἶδος μόνως οὐσιῶδές ἐστι, τὸ δὲ ἴδιον οὐκ ἔστι μόνως οὐσιῶδες, (18) ὡς εἴρηται· τὰ δὲ οὐσιώδη, ὡς δέδεικται, τιμιώτερά εἰσι τῶν ἐπουσιωδῶν.

8. (19) τὸ δὲ ἴδιον προτερεύει τοῦ συμβεβηκότος, ἐπειδὴ τὸ μὲν συμβεβηκὸς μόνως (20) ἐπουσιῶδές ἐστι, τὸ δὲ ἴδιον καὶ οὐσιῶδες καὶ ἐπουσιῶδες·

> εὐλόγως οὖν (21) προτερεύει τὸ ἴδιον· καὶ γάρ, ὡς δέδεικται, τὸ οὐσιῶδες τιμιώτερόν ἐστι τοῦ (22) ἐπουσιώδους.

κατ᾽ ἄλλον δὲ λόγον προτερεύει τὸ ἴδιον τοῦ συμβεβηκότος, (23) ὅτι τὸ μὲν ἴδιον ἀντιστρέφει (δύναμαι γὰρ εἰπεῖν ὅτι εἴ τι ἄνθρωπος, (24) καὶ γελαστικόν, καὶ εἴ τι γελαστικόν, καὶ ἄνθρωπος·

> μόνῳ γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ (25) τὸ γελαστικὸν ἕπεται).

τὸ δὲ συμβεβηκὸς οὐκ ἀντιστρέφει. οὐ δύναμαι γὰρ (26) εἰπεῖν ὅτι εἴ τι κύκνος, λευκόν, καὶ εἴ τι λευκόν, κύκνος·

> οὐ γὰρ (27) ἀληθεύει ὁ λόγος· ἰδοὺ γὰρ καὶ ἡ χιὼν καὶ τὸ ψιμύθιον λευκά εἰσι καὶ οὔκ (28) εἰσι κύκνοι.

ἐν οἷς σὺν θεῷ καὶ ἡ παροῦσα θεωρία.[1]

6 (29) Πρᾶξις β

1. (30) "Ὄντος ἀναγκαίου".[2] (31) Τινὲς αἰτιῶνται τὴν ἀρχὴν ὡς κακῶς ἔχουσαν· φασὶ γάρ· εἰ τὸ ὂν 100 ὁμώνυμόν ἐστι, τὸ δὲ ὁμώνυμον ἀόριστον, ἀόριστον ἄρα τὸ ὄν· οὐ δεῖ δὲ (2) τὴν ἀρχὴν ἀπὸ ἀορίστων ποιεῖσθαι. πρὸς δὲ τοῦτό φαμεν ὅτι οὐκ ἔστιν (3) ὁμώνυμον τὸ ὄν, ὡς καὶ ἤδη ἐδείχθη ἐν τοῖς προτέροις, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἑνός· (4) τίνα δέ εἰσι τὰ ἀφ᾽ ἑνός, τελείως ἐν ταῖς Κατηγορίαις εἰσόμεθα. ἔτι δέ (5) φασιν· διὰ τί οὐ προέταξε τὸ ἀναγκαῖον τοῦ ὄντος. καὶ λέγομεν πρὸς τοῦτο (6) τρεῖς αἰτίας· πρῶτον μὲν ὅτι ὡς καθολικώτερον τὸ ὂν τοῦ ἀναγκαίου (7) προέταξεν·

---

[1] V // Bus ταῦτα ἔχει καὶ ἡ παροῦσα πρᾶξις. [2] T, Porph., *Isag*,1.3 // Bus om.

> εἴ τι μὲν γὰρ ἀναγκαῖον, τοῦτο καὶ ὄν ἐστιν, οὐκ εἴ τι δὲ ὄν, (8) τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον. εἰ προέταξεν οὖν τὸ ἀναγκαῖον, οὐκέτι τοῦ ὄντος (9) ἐδέετο. δεύτερον δὲ διὰ τὸ εὐφραδές· εἰ γὰρ εἶπεν οὕτως “ἀναγκαίου (10) ὄντος”, οὐχ οὕτως ἔμελλεν εὔφωνος εἶναι ἡ φράσις ἔχουσα τὸ κεχηνός. τρίτον ἵνα ἀπὸ τῶν γενικωτάτων ἄρχηται·

οὕτως οὖν βουλόμενος ὁ Πορφύριος (12) ἄρξασθαι τὸ ὂν προέταξε. (13) Πάλιν ζητοῦσί τινες διὰ τί “ἀναγκαίου” εἶπε καὶ οὐχὶ δικαίου ἢ (14) ἀγαθοῦ ἢ χρησίμου. πρὸς τοῦτο ἀπολογούμεθα ἀπὸ διττῆς τινος διαιρέσεως, (15) πρώτης μὲν οὕτως· ἰστέον ὅτι δύο ταῦτα ἀλλήλοις παράκεινται, τὸ ἀγαθὸν (16) καὶ τὸ χρήσιμον. τὸ δὲ χρήσιμον τέμνεται εἰς δύο, εἰς τὸ ὁμώνυμον τῷ (17) γένει χρήσιμον καὶ εἰς τὸ ἀναγκαῖον. καὶ ἀγαθὸν μέν ἐστι τὸ δι’ ἑαυτὸ (18) αἱρετόν, οἷον εὐδαιμονία, εὐσέβεια. χρήσιμον δέ ἐστι τὸ ἀντιδιαστελλόμενον (19) τῷ ἀναγκαίῳ, ὅπερ οὔτε παρὸν σώζει οὔτε ἀπὸν φθείρει, ὡς τοιάδε ἐσθής. (20) ἀναγκαῖον δὲ ὃ παρὸν μὲν σώζει ἀπὸν δὲ φθείρει, ὡς ἡ ἀναπνοή.

2. πάλιν (21) τὸ ἀναγκαῖον ἑξαχῶς λέγεται· λέγεται δὲ ἀναγκαῖον ἡ ὕλη, ὡς αἱ σανίδες (22) τοῦ πλοίου πρὸς τὴν τούτου κατασκευήν, λέγεται ἀναγκαῖον ὡς τὸ λογικόν (23) τοῦ ἀνθρώπου, λέγεται ἀναγκαῖον καὶ τὸ βίᾳ, ὡς ὅταν εἴπωμεν ὅτι (24) ἀναγκαίως ὁ τεμνόμενος τελευτᾷ. λέγεται ἀναγκαῖον καὶ τὸ ἕπεσθαι, ὡς ὅταν (25) εἴπωμεν ὅτι ἀναγκαίως αἱ προτάσεις ἔχουσιν τὸ συμπέρασμα· ἕπεται γὰρ (26) ταῖς προτάσεσι τὸ συμπέρασμα. λέγεται δὲ ἀναγκαῖον καὶ τὸ δι’ ἑαυτὸ (27) μὲν φευκτὸν δι’ ἕτερον δὲ αἱρετόν, ὡς τὸ φλεβότομον· δι’ ἑαυτὸ μὲν γὰρ (28) ψευκτόν ἐστιν, ἐπειδὴ ὀδύνην ποιεῖ, δι’ ἕτερον δὲ αἱρετόν, ἐπειδὴ κενοῖ (29) τὴν ὕλην. λέγεται δὲ ἀναγκαῖον καὶ τὸ δι’ ἑαυτὸ αἱρετὸν καὶ δι’ ἕτερον, 101 ὡς ἡ ὑγίεια· δι’ ἑαυτὴν μὲν αἱρετή (οὐδὲν γὰρ ἔχει ἀποβολῆς (2) ἄξιον) καὶ δι’ ἕτερον δὲ αἱρετή ἐστι, διὰ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας· αἱ γάρ (3) ψυχικαὶ ἐνέργειαι διὰ τῆς ὑγιείας προέρχονται. αἱ δὲ πέντε φωναὶ καὶ δι’ (4) ἑαυτάς εἰσιν ἀρεταί, ἐπειδὴ πάντως ὀφείλομεν γινώσκειν τί ἐστιν ἑκάστη (5) αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ δι’ ἕτερόν εἰσιν αἱρεταί· συμβάλλονται γὰρ ἡμῖν καὶ εἰς (6) τὰς Κατηγορίας Ἀριστοτέλους καὶ εἰς πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ τοιαῦτα.

> (7) Δεύτερον δὲ ἀπὸ τοιᾶσδε διαιρέσεως· τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι δι’ ἑαυτὰ (8) αἱρετὰ τὰ δὲ δι’ ἕτερα, καὶ αἱρετὰ μὲν δι’ ἑαυτὰ ὡς ἡ εὐδαιμονία (ταύτην (9) γὰρ αἱρούμεθα ἔχειν δι’ ἑαυτήν), αἱρετὰ δὲ δι’ ἕτερα ὡς ἡ ἐσθής· αὕτη (10) γὰρ δι’ ἑαυτὴν οὐκ ἔστιν αἱρετή, ἀλλὰ διὰ τὸ θάλπειν τὸ ἡμέτερον σῶμα. (11) τῶν δὲ δι’ ἕτερον αἱρετῶν διαφορά τίς ἐστι· τούτων γὰρ τὰ μὲν (12) ἀπαραίτητά ἐστι τὰ δὲ παραίτησιν ἐπιδεχόμενα, καὶ ἀπαραίτητα μὲν ὡς ἡ ἀναπνοή (13) (πάντως γὰρ δεῖται ταύτης πᾶν ἔμψυχον ζῷον· χωρὶς γὰρ ταύτης τὸ (14) ἔμψυχον θερμὸν οὐ γίνεται), παραίτησιν δ’ ἐπιδεχόμενα ὡς ἡ ἐσθής· (15) δύναται γὰρ χωρὶς ταύτης εἶναι τὰ ἔμψυχα ζῷα. τούτων οὖν τὰ (16) ἀπαραίτητα λέγεται ἀναγ-

καῖα, τὰ δὲ παραίτησιν ἐπιδεχόμενα χρήσιμα, τὰ δὲ δι’ (17) ἑαυτὰ αἱρετὰ ἀγαθά. Καλῶς οὖν “ἀναγκαίου” εἶπε καὶ οὐ χρησίμου οὔτε (18) ἀγαθοῦ· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον δηλοῖ τὸ ἀπαραίτητον· ἀπαραίτητον γὰρ ὑπάρχει (19) ἡμῖν πάντως τὰς πέντε φωνὰς γνῶναι. Χρήσιμον δ’ οὐκ ἠδύνατο εἰπεῖν, (20) ἐπειδὴ παραίτησιν ἐπιδέχεται τὸ χρήσιμον, τοῦτο δὲ ἀπαραίτητόν ἐστιν. (21) ἀγαθὸν δὲ ὁμοίως οὐκ ἠδύνατο εἰπεῖν, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν δι’ ἑαυτὸ (22) αἱρετόν ἐστι, τοῦτο δὲ τὸ παρὸν σύγγραμμα οὐ δι’ ἑαυτὸ μόνον αἱρετόν ἐστιν, ἀλλὰ (23) καὶ διὰ πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν.

3. (24) “Χρυσαόριε”.[1] (25) Ἴσμεν αὐτοῦ φίλον εἶναι τὸν “Χρυσαόριον”, πρὸς ὃν ἐξεφώνησε τὸ παρὸν σύγγραμμα. (27) καὶ “ἐς τὴν παρὰ Ἀριστοτέλει Κατηγοριῶν διδασκαλίαν”.[2] (28) Ὧδε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χρησίμου ἐμφαίνει· καὶ γὰρ καὶ εἰς τὰς (29) Κατηγορίας φησὶ συμβάλλεσθαι καὶ εἰς πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν· τοῦτο γὰρ (30) δηλοῖ ὁ “καί” σύνδεσμος. σαφὲς δέ ἐστι καθὸ “εἰς τὰς Κατηγορίας” φησίν, (31) ἀσαφὲς δὲ καθὸ ὁ “καί” σύνδεσμος ἔξωθεν δηλοῖ πᾶσαν τὴν φιλοσοφίαν.

102 ζητοῦσι δέ τινες διὰ τί εἰρηκὼς “τῶν Κατηγοριῶν” λέγει “τῶν παρὰ (2) Ἀριστοτέλει·” ἤρκει γὰρ τῶν Κατηγοριῶν εἰπεῖν. καί τινές φασιν ὅτι πρὸς (3) ἀντιδιαστολὴν ἄλλων εἶπε “παρὰ Ἀριστοτέλει·” βούλεται γὰρ δεῖξαι (4) ὅτι συμβάλλεται εἰς τὰς Κατηγορίας Ἀριστοτέλους καὶ οὐκ ἄλλων· ἔγραψε (5) γὰρ καὶ Θεόφραστος καὶ Εὔδημος περὶ κατηγοριῶν κατὰ μίμησιν τοῦ οἰκείου (6) διδασκάλου. κακῶς δὲ οὗτοι ἐπελύσαντο· εἰ γὰρ ἅπαξ συμβάλλεται ταῖς (7) Κατηγορίαις Ἀριστοτέλους, καὶ πάσαις ταῖς Κατηγορίαις συμβάλλεται. τοῦτο (8) δὲ ἔδει εἰπεῖν ὅτι ἐκ τοῦ μείζονος θέλει δεῖξαι ὅτι πάσαις ταῖς Κατηγορίαις (9) συμβάλλεται, εἰ καὶ ταῖς Ἀριστοτέλους. ζητοῦσι δὲ διὰ τί τὸ πλεῖστον (10) μέρος τοῦ χρησίμου προέταξε τοῦ σκοποῦ. φαμὲν δὲ ὅτι τοῦτο ἐποίησε (11) Πλάτωνι παρακολουθῶν παρακελευομένῳ προτάττειν τὸ χρήσιμον, ἵν’, ὡς (12) εἴπομεν ἀνωτέρω, διὰ τοῦ χρησίμου θαῦμα ἡμῖν ἐπέλθῃ, ἐκ δὲ τοῦ (13) θαύματος ζήτησις, ἐκ δὲ τῆς ζητήσεως τὸ φιλοσοφεῖν.

(14) “Τοῦ γνῶναι τί γένος τί διαφορὰ τί εἶδος τί ἴδιον καὶ τί (15) συμβεβηκός”.[3] (16) Τούτων τὴν τάξιν ἀνωτέρω εἴπομεν.

(17) “Εἴς τε τὴν τῶν ὁρισμῶν ἀπόδοσιν καὶ ὅλως εἰς τὰ περὶ (18) διαιρέσεως καὶ ἀποδείξεως χρησίμης οὔσης τῆς τούτων θεωρίας”.[4] (19) Μάθωμεν οὖν τί ἐστι διαίρεσις καὶ ὁρισμὸς καὶ ἀπόδειξις καὶ ἀνάλυσις (20) καὶ οὕτως ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν χωρῶμεν. Διαίρεσίς ἐστιν ἡ ἀπὸ γένους (21) ἐπὶ εἶδος χωροῦσα, οἷον

[1] Porph., *Isag*, 1.3. [2] Porph., *Isag*, 1.3–4. [3] Porph., *Isag*, 1.4–5. [4] Porph., *Isag*, 1.5–6.

οὐσία εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον καὶ τὰ ἑξῆς, (22) ὁρισμός ἐστιν ὁ ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν συνιστάμενος, (23) ἀπόδειξίς ἐστιν ἡ διὰ συλλογισμῶν καὶ προτάσεων γινομένη, † τὸ ὂν ποτὲ μὲν (24) ἀγαθὸν δεικνῦσα ποτὲ δὲ κακόν. κακὸν μὲν οὖν οὕτως· ἡ ἡδονὴ σύνεστι (25) τῇ οἰκείᾳ λύπῃ, τὸ δὲ λυποῦν κακόν, ἡ ἡδονὴ ἄρα κακόν. πῶς δὲ (26) σύνεστιν ἡ ἡδονὴ τῇ λύπῃ; ἐπειδὴ εἰ μὴ πρότερον διψήσεις, οὐχ ἡδὺ ποτοῦ (27) μεταλαβεῖν, εἰ μὴ πρότερον πεινήσεις, οὐχ ἡδὺ βρώσεως μεταλαβεῖν. τὸ (28) δὲ θαυμαστόν, ὅτι ἐναντίως ἔχοντα τὰ τοιαῦτα ἀλλήλοις συναυξάνονται καὶ (29) συμμειοῦνται· ὅσον γὰρ διψῇς, τοσοῦτον ποτοῦ μεταλαμβάνειν ἡδύ. ἀγαθὸν 103 δὲ δεικνύει τὴν ἡδονὴν οὕτως· ἡ ἡδονὴ ἐφετόν, τὸ ἐφετὸν ἀγαθόν, ἡ ἡδονὴ (2) ἄρα ἀγαθόν. εἰ δὲ εἴποι τις "τί οὖν τὸ ἥδεσθαι μοιχεύειν ἢ κλέπτειν (3) ἀγαθόν ἐστι;" φαμὲν ὅτι ἐκείνῳ τῷ ταῦτα μελετῶντι ἀγαθὸν φαίνεται τῇ (4) ἀλόγῳ δόξῃ ἑπομένῳ. ἀναλυτικὴ δὲ ἡ ἀναλύουσα τὴν σύνθεσιν· οἷον (5) τὸ ζῷον λογικὸν θνητὸν δηλοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀναλύει δὲ αὐτὸν εἰς λογικὸν (6) ζῷον καὶ εἰς ἄλογον ζῷον καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα. εἴπομεν δὲ ἀνωτέρω πῶς (7) ἐξ ἐναντίας φέρεται πρὸς τὰς ἄλλας τρεῖς διαλεκτικὰς μεθόδους. Χωρὶς δὲ (8) ταύτης οὐδεμία συνίσταται τέχνη· θὲς γὰρ οἶκον εἶναι τελείως ἔχοντα τὰ (9) οἰκεῖα, τοῦτον δὲ ἀναλύεις ἀπὸ τῆς στέγης κατιὼν ἐπὶ τοὺς θεμελίους· εἰ δὲ (10) κατὰ σαυτὸν ἐνθυμηθῇ ὅτι δεῖ σε ὀροφῶσαι οἶκον, διὰ τὴν στέγην καὶ (11) τοὺς τοίχους ἐπινοεῖς καὶ διὰ τοὺς τοίχους τοὺς θεμελίους. ὥστε οὖν αὕτη (12) ἐστὶν ἡ συνιστῶσα τὴν τέχνην.

(13) Ἀποροῦσι δέ τινες λέγοντες διὰ τί τῆς διαιρέσεως προέταξε τὸν (14) ὁρισμόν, καίτοι ἐδείχθη ὅτι θέλει ἡ διαίρεσις τοῦ ὁρισμοῦ προτερεύειν. (15) καί τινες ὑπὲρ τούτου ἀπολογοῦνται ὅτι διὰ τοῦτο προέταξε τὸν ὁρισμόν, (16) ὅτι δι᾽ αὐτοῦ πανταχοῦ ὁρίζει τὴν φύσιν τῶν προκειμένων φωνῶν καὶ πάνυ (17) αὐτοῦ δέεται. τινὲς δὲ πρὸς τούτους ἀντιλέγοντές φασιν ὅτι οὐχ οὕτως· (18) καὶ γὰρ ὁμοίως πανταχοῦ διαιρεῖ τὰς προηγουμένας φωνὰς καὶ δέεται τῆς (19) διαιρέσεως. κακῶς δὲ οὗτοι ἐλάβοντο τῶν πρώτων· οὔτε γὰρ εἰρηκότες (20) ὅτι πάνυ δεόμενος τοῦ ὁρισμοῦ αὐτὸν προέταξε, λέγουσιν ὅτι οὐ δέεται (21) τῆς διαιρέσεως. διὰ δὲ τὸ μᾶλλον αὐτὸν προέταξεν· οὐδὲ γὰρ διὰ τῆς (22) διαιρέσεως δηλοῖ ἡμῖν τὴν φύσιν ὡς ἐν τῷ ὁρισμῷ.

(23) Πάλιν ἀποροῦσί τινες λέγοντες διὰ τί τῆς ἀναλυτικῆς οὐκ ἐμνημόνευσε. (24) καί φασί τινες ὅτι αὕτη ἡ ἀναλυτικὴ μέθοδος φυσική τίς ἐστιν, οἷον ἡ (25) ἀναλύουσα τὰ φυσικὰ πράγματα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος σύγκειται ἐκ τεσσάρων (26) χυμῶν, οἱ χυμοὶ ἐκ τῶν τροφῶν, αἱ τροφαὶ ἐκ τῶν καρπῶν, οἱ καρποὶ ἐκ (27) τῶν φυτῶν, τὰ φυτὰ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἐξ (28) ὕλης καὶ εἴδους. λέγομεν πρὸς τοῦτο ὅτι τριττὴ ἡ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις (29) ἀνάλυσις· ἔστι γὰρ ἢ φυσικὴ ἢ λογική, καὶ αὕτη διττή. καὶ φυσικὴ μέν (30) ἐστιν οἷον εἴπομεν τρόπον. λογικὴ δὲ ἢ ἐν προτάσεσιν ἢ ἐν συλλογισμοῖς. (31) καὶ ἐν μὲν προτάσεσιν, ὅταν τὴν δοθεῖσαν πρότασιν ἀναλύῃ εἰς τοὺς ὅρους, (32) οἷον "Σωκράτης φιλοσοφεῖ". Ταύτην τὴν πρότασιν ἀναλύει εἰς τὸ "Σωκράτης"

(33) καὶ εἰς τὸ “φιλοσοφεῖ” καὶ λέγει ὅτι τὸ μὲν “Σωκράτης” ὄνομά ἐστι τὸ δὲ (34) “φιλοσοφεῖ” ῥῆμα. ἐν δὲ συλλογισμοῖς, ὡς ὅταν λάβωμεν τὸ ζητούμενον (35) ὡς ὁμολογούμενον (ὅταν κατὰ σύνθεσιν ἀγορεύηται τὸ προκείμενον) 104
καὶ καταντήσωμεν εἴς τι ὁμολογούμενον, οἷον εἰ ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχή (2) (τοῦτο τὸ ζητούμενον λαμβάνομεν ὡς ὁμολογούμενον, ἐπειδὴ ἀθάνατός ἐστιν (3) ἡ ψυχή), εἰσὶν ἀμοιβαὶ τῶν φαύλων καὶ ἀγαθῶν πράξεων, εἰ δὲ εἰσὶν (4) ἀμοιβαί, εἰσὶ τὰ ὑπὸ γῆν δικαιωτήρια, εἰ δὲ εἰσὶ τὰ ὑπὸ γῆν δικαιωτήρια, (5) ἔστι τὸ δικαζόμενον, εἰ δὲ ἔστι τὸ δικαζόμενον, ἔστιν ἄρα καὶ ὁ δικάζων, εἰ (6) δὲ ἔστι δικαστής, ἔστι καὶ προνοητὴς καὶ πρόνοια. καὶ ὅρα πῶς (7) κατηντήσαμεν εἰς τὴν πρόνοιαν, ἥτις ὁμολογεῖται παρὰ πᾶσιν οὖσα. ὅθεν πάλιν (8) κατὰ σύνθεσιν λέγω· ἐπειδὴ ἔστι πρόνοια καὶ δικαστής, δῆλον ὅτι εἰσὶ τὰ (9) ὑπὸ γῆν δικαιωτήρια, εἰ δὲ εἰσὶ ταῦτα, δῆλον ὅτι καὶ ἀμοιβαὶ φαύλων καὶ (10) ἀγαθῶν πράξεων, εἰ δὲ εἰσὶν ἀμοιβαί, ἔστι τὸ κρινόμενον, εἰ δὲ ἔστι τὸ (11) κρινόμενον, ἀθάνατος ἄρα ἡ ψυχή. διὰ τί οὖν εἴασε καὶ ταύτας τὰς (12) ἀναλυτικάς; καὶ λέγομεν ὅτι εἰρηκὼς τὴν διαίρεσιν καὶ τὸν ὁρισμὸν καὶ τὴν (13) ἀπόδειξιν συμπεριέλαβε καὶ τὴν ἀνάλυσιν· πανταχοῦ γὰρ θεωρεῖται· ἐν μιᾷ (14) γὰρ ἑκάστῃ νοεῖται· ὅπου γὰρ σύνθεσις, πάντως ἔστιν ἐκεῖ καὶ ἀνάλυσις· (15) ἔστι δὲ ἐν πᾶσι σύνθεσις. ἄλλως τε δὲ εἰρηκὼς τὴν διαίρεσιν καὶ τὸν ὁρισμὸν (16) καὶ τὴν ἀπόδειξιν πολλῷ μᾶλλον τὴν ἀνάλυσιν ἐδίδαξε· διὰ γὰρ τὴν (17) ἀνάλυσιν καὶ αὗται λαμβάνονται· ἀμέλει ὡς αὐτῆς τιμιωτέρας οὔσης ἐξ (18) αὐτῆς τὴν ἐπιγραφὴν ἐποίησεν ὁ Ἀριστοτέλης, καίτοι περὶ πασῶν διαλαβών, (19) τὰ Ἀναλυτικά. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως εἰπεῖν· αἱ προκείμεναι φωναὶ καθολικαί (20) εἰσιν, ὡς εἴρηται· ἡ οὖν ἀνάλυσις οὐ μόνον τῶν καθόλου ἐστὶν ἀλλὰ καὶ (21) τῶν καθ’ ἕκαστα· δύναμαι γὰρ ἀναλύειν τὸν Σωκράτην εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα. (22) ἐπειδὴ οὖν καὶ τῶν καθ’ ἕκαστά ἐστιν ἀνάλυσις, αἱ δὲ προκείμεναι φωναὶ (23) τῶν καθόλου εἰσί, πολλάκις οὐκ ἠνέσχετο τὴν ἀναλυτικὴν ἀριθμῆσαι.

(24) Ἰστέον δὲ ὅτι ὧδε τὸ λεῖπον τοῦ χρησίμου εἰσφέρει. ἀποροῦσι δέ τινες (25) λέγοντες διὰ τί λέγει “χρησίμης οὔσης,” καίτοι ἐδείχθη ὡς τὸ χρήσιμον (26) παραίτησιν ἐπιδέχεται καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον ἀντ’ αὐτοῦ ἔταξε. λέγομεν (27) δὲ ὅτι δύναται ὧδε νοεῖσθαι τὸ χρήσιμον ἀναγκαῖον· φέρεται γὰρ τὸ (28) χρήσιμον καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίου· ὥσπερ γὰρ τὸ ὄνομα φέρεται καὶ ἐπὶ ῥήματος (29) καὶ συνδέσμου (ταῦτα δὲ λέγομεν ὀνόματα καθὸ ὀνομάζονται, κυρίως δὲ αὐτὸ (30) τὸ ὄνομα ὄνομα λέγεται), οὕτως καὶ τὸ χρήσιμον φέρεται καὶ ἐπὶ τοῦ (31) ἀναγκαίου· χρήσιμον δὲ κυρίως λέγεται τὸ παραίτησιν ἐπιδεχόμενον. ἄλλως τε (32) δέ φαμεν ὅτι δικαίως μὲν ἐκεῖ ἀναγκαῖον λέγει ὧδε δὲ χρήσιμον, ἐπειδὴ (33) τῶν πέντε φωνῶν αἱ μέν εἰσιν οὐσιώδεις αἱ δὲ ἐπουσιώδεις. αἱ μὲν οὖν 105
οὐσιώδεις ἀναγκαῖαί εἰσιν εἰς ὁρισμοὺς καὶ εἰς ἀποδείξεις, αἱ δὲ ἐπουσιώδεις (2) χρήσιμοι, ἐπειδὴ αἱ ὑπογραφαὶ ἐκ τῶν ἐπουσιωδῶν προέρχονται. ἀφορῶν (3) οὖν πρὸς τὰς οὐσιώδεις φωνὰς εἶπεν “ἀναγκαίου,” ἀφορῶν δὲ πρὸς τὰς (4) ἐπουσιώδεις εἶπε “χρησίμης.” ἐν οἷς καὶ ἡ παροῦσα πρᾶξις.

(5) Πρᾶξις γ

4. (6) "Σύντομόν σοι παράδοσιν ποιούμενος".[1] (7) Ἐντεῦθεν τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας διδάσκει ὁ Πορφύριος· φησὶ γὰρ (8) ὅτι δεινοῖς θεωρήμασιν οὐ βούλομαι ὁμιλεῖν· ἐκ τούτων γὰρ ἀσάφειά τις (9) γίνεται. ἐπειδὴ δὲ ἐμνήσθημεν ἀσαφείας, φέρε διδάξωμεν πόθεν ἡ ἀσάφεια (10) τίκτεται. Γίνεται τοίνυν ἡ ἀσάφεια ἢ ἀπὸ τῆς λέξεως ἢ ἀπὸ τῶν (11) θεωρημάτων. καὶ ἀπὸ μὲν θεωρημάτων, ὡς ἔχει τὰ Ἡρακλείτεια· ταῦτα γὰρ (12) βαθεῖα καὶ δεινὰ ὑπάρχει· περὶ γὰρ τῶν συγγραμμάτων Ἡρακλείτου εἴρηται (13) δεῖσθαι βαθέος κολυμβητοῦ. ἀπὸ δὲ λέξεως γίνεται διττῶς ἡ ἀσάφεια· ἢ γὰρ (14) διὰ τὸ μῆκος τῆς φράσεως γίνεται ἀσάφεια, ὡς ἔχει τὰ Γαλήνεια (κἂν (15) γὰρ εὐφραδῆ εἰσιν, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ μῆκος ἀσαφῆ ἐστιν). ἢ διὰ τὴν ποιότητα (16) τῆς λέξεως, ὡς ἔχει τὰ Ἀριστογένεια· οὗτος γὰρ "καὶ ἡδὺν πόνον καὶ ἐνσεσαγμένον" φησί, ποῖος δὲ πόνος ἡδὺς καὶ (17) ἐνσεσαγμένος οὐκ οἴδαμεν. τί δαὶ (18) ἀπὸ πολλῶν τοῦτο δεικνύειν ἐπιχειροῦμεν ἡμῶν εὐπορούντων τοῦτο αὐτὸ (19) ἀπὸ τῶν ἀρχηγῶν καὶ προστατῶν τῆς φιλοσοφίας δεῖξαι, Πλάτωνός τε καὶ (20) Ἀριστοτέλους; τούτων γὰρ ὁ μὲν εἰς τὴν ἀσάφειαν διὰ τῶν φράσεων (21) ποιεῖν ἐπετήδευσεν, ὁ δὲ ἕτερος διὰ τῶν θεωρημάτων. τὰ μὲν γὰρ (22) Ἀριστοτελικὰ θεωρήματα εὐχερῆ εἰσιν, ἡ δὲ φράσις δύσκολος. *ἃ μὲν*[2] εἰ νοήσεις (23) τί ἐστιν ἐντελέχεια καὶ πόσον καὶ δύναμις, ἡδέα καὶ εὐχερῆ φαίνεταί σοι (24) τὰ λεγόμενα· ὥστε οὖν ἡ φράσις ἐστὶ δυσχερής. τὰ δὲ Πλατωνικὰ (25) θεωρήματα πάνυ τι δύσκολα εἰσι καὶ δύσχερῆ καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πάσῃ δόξῃ (26) σχεδὸν ἑπόμενα (ὅτι δέ ἐστι τοῦτο ἀληθές, σαφὲς ἐκ τοῦ δύνασθαι ἑκάστην (27) ἐξήγησιν ἁρμόζειν αὐτὰ πρὸς ἃ βούλεται), ἡ δὲ φράσις εὐχερὴς καὶ ὁμαλή[3] καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν Πλατωνική· 106 Ἐπειδὴ δὲ οὐχ οἱ τυχόντες ἄνδρες ἀσάφειαν ποιεῖν ἐν τοῖς ἰδίοις (2) συγγράμμασιν ἐπετήδευον, φέρε μάθωμεν τίνος χάριν τῆς ἀσαφείας αὐτοῖς (3) μελέτη γέγονεν·

> οὔτε γὰρ ὁ θεὸς οὔτε ἡ φύσις οὔτε ἔμφρων ἀνὴρ μάτην (4) τι ἐργάζεται. εἰ οὖν καὶ ἔμφρονες ἄνδρες τοῦτο ἐπετήδευον ἐργάζεσθαι, (5) σαφὲς ὅτι πάντως διά τι τοῦτο ἐπετήδευον· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ὅμηρος διὰ (6) μύθων τὴν ἰδίαν φιλοσοφίαν ἐδίδαξε· τούτου δὲ πρὸς τὴν φράσιν προσέχων (7) τις οὐ δύναται τὰ βάθη τῆς διανοίας καταλαβεῖν· ἄλλα γὰρ τὰ φρασθέντα (8) καὶ ἄλλα τὰ μεθερμηνευόμενα κατὰ ἀλληγορίαν. περὶ τούτου δὲ Ἀπολλώνιος (9) ὁ Τυανεὺς ἔφη "ὁ πάντα εἰπὼν καὶ πάντα σιγήσας". διὰ τοῦτο γινώσκων (10) ὁ Πλάτων τὸ βάθος τῶν θεωρημάτων ποικίλον παρεκελεύετο μὴ (11) ἀναγινώσκειν τοὺς νέους τὸν Ὅμηρον, ἵνα μὴ τῇ φράσει προσέχοντες οἰηθῶσι (12) εἶναι τὸν νοῦν κατὰ τὴν φράσιν καὶ οὕτως ἐπιμείνωσιν ἔχοντες· ἀγαπᾷ (13) γὰρ τῶν νέων ἡ ἀκοὴ σώζειν τῶν οἰκείων διδασκάλων τὴν φωνήν· (14) νομίζει γὰρ ἀληθῆ λέγειν αὐτὸν ἄνδρα θεὸν

[1] Porph., *Isag*, 1.3. [2] KT ἃ μέν // Bus ἀμέλει. [3] Cf. Dav., *in Cat*, 192.19, 23: ὁμαλή—Dav., *in Cat* arm., 291: հարթ.

τρῶσαι, καὶ πολλάκις τοῦτο (15) οὕτως ἔχειν οἰόμενος ταῦτα διαπράξασθαι βουληθείη. τελείοις οὖν περὶ τὴν (16) ἀκρίβειαν τῶν θεωρημάτων καταγινομένοις ἡ Ὁμηρικὴ ποίησις πεποίηται. (17) πεποίηται τοίνυν ἡ ἀσάφεια τῶν θεωρημάτων καὶ τῆς λέξεως, ἵνα τοὺς (18) νόθους διακρίνῃ ἐκ τῶν γνησίων· ἄτοπον γάρ, εἰ τὰ ἄλογα ζῷα τὰ γνήσια (19) γεννήματα διακρίνειν σπεύδει ἐκ τῶν νόθων, ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐ ταὐτόν (20) τι χαίρων ποιήσει ἔχων τὸν λόγον, ᾧ ῥυθμίζεται ἀνθρώπου φύσις· ὁ γοῦν (21) ἀετὸς τὰ ἴδια τέκνα μαθεῖν σπεύδων εἰ γνήσιά εἰσιν ἀνταυγάζειν πρὸς τὴν (22) ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου ποιεῖ, καὶ εἰ μὲν γνήσια ᾖ, ἀκινήτοις ὀφθαλμοῖς δέχεται (23) τὰς βολὰς τῶν ἀκτίνων, εἰ δὲ νόθα, οὐκ ἐνατενίζειν πρὸς τὴν ἔκλαμψιν τῶν (24) ἀκτίνων οἷά τέ ἐστι, τὸ νόθον ἐκ τούτου ἐμφαίνοντα. τούτου οὖν χάριν (25) οἱ παλαιοὶ τοὺς γνησίους βουλόμενοι ἐκ τῶν νόθων διακρίνειν ἀσάφειάν (26) τινα ἐποίουν, ἵνα εἰ μέν τις γνήσιος ᾖ, τὴν ἀσάφειαν τῶν θεωρημάτων (27) ἤτοι τῆς λέξεως μὴ εὐλαβούμενος ἑαυτὸν ἀπαγγέλλῃ γνήσιον εἶναι καὶ δι' (28) ἔρωτα τῶν λόγων κόπον καὶ πόνον φέρῃ (ὁ γὰρ γνήσιος ὅσον ὁρᾷ (29) αὐξανομένην ἀσάφειαν, τοσοῦτον σπουδαίως καθοπλίζεται, ἵνα τὸ ξένον καὶ (30) δυσχερὲς κατορθωσάμενος μέγιστος ἐν λόγοις ὀφθείη), εἰ δὲ νόθος εἴη, εὐθέως (21) τὴν ἀσάφειαν ὁρῶν τὴν ἀπαλλαγὴν εὐκταίαν ἡγήσηται, ἔρωτα πρὸς τοὺς 107 λόγους οὐδένα ἔχων, οὗ τὴν ἀπουσίαν καὶ παρουσίαν ὁ † βίος τὴν αὐτὴν (2) ἡγήσεται. (3) Ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν τοιούτων ἥψατο Πυθαγόρας· οὗτος γὰρ μαθεῖν (4) βουλόμενος τοὺς γνησίως καὶ νόθως ἔχοντας πρὸς τὸν ἑαυτῶν διδάσκαλον τοὺς (5) νέους ἀεὶ ἠρώτα ποῖα ἂν ἴδοιεν ἐνύπνια, γινώσκων ἀπὸ τῶν μεθ' ἡμέραν (6) ἐνθυμήσεων καὶ κινήσεων γίνεσθαι τὰς νυκτερινὰς φαντασίας· εἴ τι γὰρ (7) προῄρηται ἡ ψυχή, τοῦτο καὶ ἠρεμοῦντος τοῦ σώματος φαντάζεται. ἔλεγεν (8) οὖν ὅτι εἰ γνησίως τις ἔχει πρὸς τὰ ἀναγνώσματα, δηλοῖ ἡ νυκτερινὴ (9) φαντασία ἄγγελος οὖσα τῶν μεθ' ἡμέραν βουλευμάτων. Πλάτων δὲ τὸ (10) τοιοῦτον γνῶναι βουλόμενος οὐ μόνον δι' ἀσαφείας τῶν θεωρημάτων ἀλλὰ (11) καὶ διὰ συμποσίων τὴν πεῖραν ἐποιεῖτο, γινώσκων τότε τὸν ἐρωτώμενον τὸ (12) ἀληθὲς ἐκφαίνειν, ὅταν ὁ οἶνος ἁπαλύνῃ τὴν καρδίαν καὶ πρὸς τὸ ψεῦδος (13) κινεῖσθαι νωχαλὴν ἀπεργάσηται. ποῖον δὲ τούτων ἀκριβῆ τὴν ἀλήθειαν (14) θηρᾶν ὑπονοήσεις; Πλάτωνα προδήλως, ὅτι εἰ μὲν ἀνοίκειον καὶ ἀλλότριον (15) τῆς φιλοσοφίας ὑπάρχει τὸ συμποσίοις ἐμβυθίζεσθαι τὴν ψυχήν, ἀλλὰ (16) ὁ οἶνος τὴν ἀλήθειαν τίκτει, ὅταν τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν ἁπαλύνῃ· (17) τὰ γοῦν ἐνύπνια οὐ πάντως ἐκ τῶν νέων οὕτως ἀπαγγέλλονται, ὡς καὶ ὤφθησαν· (18) πολλάκις γὰρ διά τινα λήθην ἢ πλέον λέγουσιν ἢ ἔλαττον ἢ τὰ πολλὰ (19) ψεύδονται ἢ ἀλλάσσουσιν. ἐφ' οἷς ἡ παροῦσα θεωρία.

5. (20) "Σύντομόν σοι παράδοσιν ποιούμενος".[1] (21) Ὁρᾷς πῶς τὴν σαφήνειαν πανταχοῦ θέλει φυλάξαι· ὧδε γὰρ λέγων (22) "σύντομον" ἐδήλωσεν ὅτι οὐ ποιεῖ ἀσάφειαν

[1] Porph., *Isag*, 1.9.

δια᾽ μῆκος φράσεως. (23) “Πειράσομαι”[1]· (24) Τὸ πειράσομαι αἰτιῶνται· Τοῦτο γὰρ ἀλλότριον φιλοσόφου ὑπάρχει, (25) τὸ ἐνδοιαστικὸν λέγειν τι. ἔχει δὲ ἀπολογίαν ὅτι μετριάζων τοῦτο λέγει, (26) ὅπερ μᾶλλον πρέπει φιλοσόφῳ. ἢ ὅτι ὁ Χρυσαόριος μᾶλλον στρατηγίαις (27) ἤπερ λόγοις σχολάζων οὐκ ἦν λογικὸς πάνυ, καὶ διὰ τοῦτο εἶπε (29) “πειράσομαι” ἀντὶ τοῦ πεῖραν ποιήσομαι πρὸς τὴν σὴν φύσιν.

6. 108 “ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ”.[2] (2) Καὶ ὧδε τὴν ἀσάφειαν φεύγει· ἐν γὰρ τῷ λέγειν “ἐν εἰσαγωγῆς (3) τρόπῳ” ἔδειξεν ὅτι τὴν ποιότητα τῆς λέξεως ἄγνωστον οὐ ποιεῖ ὥσπερ τὸ (4) ἐνσεσαγμένον· αἱ γὰρ εἰσαγωγαὶ δυσχέρεῖς λέξεις οὐ θέλουσιν ἔχειν. (5) “Τὰ παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις ἐπελθεῖν”[3]· (6) Τὰ παρακολουθήσαντα τοῖς φιλοσόφοις· ἐφυλάξατο γὰρ τὸ μὴ (7) οἰκειοποιεῖσθαι τὰ ἀλλότρια. λέγει οὖν ὅτι οὐκ ἐμὰ λέγω, ἀλλ’ ἅπερ ὠφελήθην (8) παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, ταῦτα λέγω. (9) “Τῶν μὲν βαθυτέρων ἀπεχόμενος ζητημάτων”. (10) Ὁμοίως καὶ ὧδε τὴν ἀσάφειαν φεύγει· φησὶ γὰρ ὅτι τῶν δεινῶν καὶ (11) ὑψηλῶν ζητημάτων ἀπέχομαι. (12) “Τῶν δὲ ἁπλουστέρων συμμέτρως στοχαζόμενος”.[4] (13) Τὸ “στοχαζόμενος” πάλιν αἰτιῶνται· οὐ δεῖ γὰρ ἐπ’ ἀμφιβόλῳ λέγειν (14) τὸν φιλόσοφον. τοῦτο δὲ ἔχει ἀπολογίαν ὁμοίαν τῷ πρώτῳ, ἐπειδὴ (15) μετριάζειν βούλεται.

(16) Πρᾶξις δ

7. (17) “Αὐτίκα.”[5] (18) Κατὰ τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα βαδίζων ὁ Πορφύριος πανταχοῦ τὴν (19) σαφήνειαν αὐτάδελφον θυγατέρα τοῦ οἰκείου συγγράμματος παρίστησι.

> φησὶ γὰρ (20) ὅτι ἀσαφῶς τι οὐ βούλομαι λέγειν διὰ τὴν πρὸς τὴν νεολαίαν φειδώ τε καὶ (21) συμπάθειαν. ἵνα δὲ μηδεὶς εἴπῃ “πῶς γὰρ ἠδύνατο ποιῆσαί τι σαφὲς (22) ἀσαφές; ἔστι γάρ τινα ὁμολογούμενα ἅτινα ἀσάφειαν παντελῶς οὐκ ἔχει, (23) ὡς τὸ δὶς δύο τέσσαρα καὶ ὁ θεὸς ἀγαθός ἐστι”,

λέγει ὅτι ἠδυνάμην βαθέως (24) αὐτὰ ζητῆσαι καὶ δεινῶς εἰ ἐν ἐπινοίᾳ ἐστιν ἢ ὑφέστηκε. τί δέ ἐστιν “ἐν (25) ἐπινοίᾳ ἐστὶν ἢ ὑφέστηκεν”; ἐν ἐπινοίᾳ ἐστὶν οὗπερ γένεσις μὲν ἡ ἡμετέρα (26) ἐπίνοια, φθορὰ δὲ ἡ ἡμετέρα λήθη· οἷον ἐννοοῦμεν εἶναι τραγέλαφον ὃν 109 ἡ φύσις οὐκ ἐδημιούργησεν, ἀλλ’ ἡ ἡμετέρα ἐπίνοια τὴν φύσιν τυραννήσασα (2) καθ’ ἑαυτὴν ἐπενόησέ τι ἐκ τράγου καὶ ἐλάφου, ὅπερ ἡ φύσις ἠγνόησε. (3) τοῦτο δὲ σώζει ὅσον περὶ αὐτοῦ ἐνθυμεῖται καὶ λογίζεται, ἀπόλλυσι δὲ αὐτὸ ὅταν (4) ἐπιλάθηται. ὥστε γένεσις μὲν ἡ ἡμετέρα ἐπίνοια φθορὰ δὲ ἡ ἡμετέρα (5) λήθη. *ὑφεστὸς*[6] δέ φαμεν ὅπερ ἡ φύσις δημιουργεῖ καὶ γινώσκει, ὅπερ (6) ἡ ἡμετέρα

---

[1] Porph., *Isag*, 1.9. [2] Porph., *Isag*, 1.7–10. [3] Porph., *Isag*, 1.10. [4] Porph., *Isag*, 1.8–9. [5] Porph., *Isag*, 1.9–10. [6] KT ὑφεστώς // Bus ὑφίστασθαι.

διάνοια οὔτε σώζει περὶ αὐτοῦ λογιζομένη οὔτε φθείρει (7) ἐπιλανθανομένη αὐτοῦ, οἷον ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κύων τῆς φύσεως (8) δημιουργήματά ἐστι· περὶ τούτων κἂν ἐνθυμηθῇ τις κἂν τε μή, ἡ οὐσία οὐ φθείρεται (9) οὔτε σώζεται.

8. καλῶς οὖν ἔλεγεν ὅτι οὐ βούλομαι ζητῆσαι εἰ ἔστι γένος ἢ (10) διαφορά, ἵνα μὴ ποικίλη καὶ δεινὴ ὀφθῇ τούτων ἡ διδασκαλία. τινὲς δὲ λέγουσι· (11) τί γάρ; ἀμφεβάλλετο ὅλως τοῦτο, εἰ ἔστι γένος ἢ διαφορά, ὅτι λέγει ὅτι (12) ἠδυνάμην ποιῆσαι αὐτὴν ποικίλην, ζητῶν εἴ ἐστιν ἢ μὴ ἔστιν; καί φαμεν (13) ὅτι καὶ ἀμφιβάλλετο παρὰ τοῖς παλαιοῖς, εἰ ἔστι γένος καὶ εἶδος· ἔλεγε γὰρ (14) ὁ Ἀντισθένης μὴ εἶναι γένος μήδε εἶδος· φησὶ γάρ· “ἄνθρωπον ὁρῶ, (15) ἀνθρωπότητα δὲ οὐχ ὁρῶ, ἵππον ὁρῶ, ἱππότητα δὲ οὐχ ὁρω, ὥστε οὖν οὐκ ἔστι (16) τὸ καθόλου”. ληρῶδες δὲ τὸ τοιοῦτον· οὔτε γὰρ πάντα τὰ ὄντα ὑποπίπτει (17) ταῖς αἰσθήσεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ τὰ πολλὰ τῶν ὄντων οὐκ ἔστι· τὰ γὰρ (18) θεῖα αἰσθήσει οὐκ ὑποπίπτει, καὶ ὅμως ἔστιν· ἀλλὰ μὴν οὔτε λογικὴ οὔτε (19) ἄλογος ψυχὴ οὔτε φυσικὴ ἔστι, καθὸ αἰσθήσει οὐχ ὑποπίπτει. ἄλλως τε (20) δὲ αἰσθήσεσιν οὐ δεῖ καταπιστεύειν· ἰδοὺ γὰρ ἥλιος ποδιαῖος ἡμῖν (21) φαίνεται τῶν πραγμάτων δεικνύντων αὐτὸν ἑκατονταεβδομηκονταπλασίονα (22) τῆς γῆς ὑπάρχειν, καὶ τῶν πραγμάτων δεικνύντων τὴν ἐν τῇ ὕδασι κώπην (23) μὴ κεκλάσθαι ἡ ὅρασις λέγει αὐτὴν μὴ εἶναι ὑγιῆ. πάλιν ἐν νηὶ (24) καθημένων ἡμῶν καὶ τῶν παρ’ αἰγιαλὸν δοκούντων ἡμῖν κινεῖσθαι, τὰ πράγματα (25) ψεῦδος εἶναι τὸ τοιοῦτον ἐπαγγέλλονται.

9. δείξαντες οὖν ἀδίκως τὸν (26) Ἀντισθένην τῶν καθόλου ἀναίρεσιν ποιησάμενον φέρε κατασκευάσωμεν πῶς ἔστι, (27) πρῶτον δι’ ὁρισμοῦ αὐτὰ παραδόντες. Καθόλου τοίνυν ἐστὶ τὸ ἓν τῷ (28) ἀριθμῷ κατ’ εἶδος, ὑπὸ πολλῶν δὲ μετεχόμενον. ἓν τῷ ἀριθμῷ εἴπομεν, (29) καθὸ ἕν τί ἐστιν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ὕλη ἕν τί ἐστι, προσεθήκαμεν τὸ κατ’ (30) εἶδος· κἂν γὰρ ἕν τι ὑπάρχῃ ἡ ὕλη, ἀλλ’ οὐ κατ’ εἶδος. ὅτι δὲ οὐ καθόλου (31) ἐστιν οὐδὲ μερικόν, ἐντελῶς *σὺν θεῷ*[1] εἰσόμεθα ἐν Φυσικοῖς λόγοις γινόμενοι. ὑπὸ (32) πολλῶν δὲ μετεχόμενον ἐπειδὴ ἓν ὑπάρχων ἐν πολλοῖς θεωρεῖται, πῶς (33) δὲ ἓν[2] ὑπάρχον ἐν πολλοῖς θεωρεῖται εἰσόμεθα.

10. τὰ ἄτομα κοινωνεῖ 110 πάντως ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ ἢ κατὰ τὸ ὅμοιον· οἷον ὁ Σωκράτης καὶ ὁ (2) Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Πλάτων πάντως κατά τι κοινωνοῦσι. καὶ εἰ μὲν κατὰ τὸ αὐτὸ (3) κοινωνοῦσιν, αὐτόθεν ἔχομεν τὸ ζητούμενον (τὸ αὐτὸ γὰρ ἕν ἐστιν, ὥστε (4) τὸ εἶδος ἕν τί ἐστιν ὑπὸ πολλῶν δὲ μετεχόμενον). εἰ δὲ κατὰ τὸ ὅμοιον (5) κοινωνοῦσιν, ἢ κατὰ ἕν τι κοινωνοῦσιν ἢ κατὰ πολλά. καὶ εἰ μὲν κατὰ (6) ἕν τι, τὸ ζητούμενον ἔχομεν, εἰ δὲ κατὰ πολλά, ζητοῦμεν πάλιν καὶ τὰ (7) πολλά κατὰ τι κοινωνοῦσι, κατὰ πολλά ἢ κατὰ ἕν τι. καὶ εἰ εἴπῃς κατὰ (8) πολλά, πάλιν ἡ αὐτὴ ζήτησις μένει, ἕως οὗ εἰς ἕν τι λήξῃ τὰ πολλὰ κατὰ (9) τὴν κοινωνίαν, ἢ ἐπ’ ἄπειρον τι χωρεῖ ἡ ζήτησις· κατὰ γὰρ ἕν τι κοινωνεῖ (10) τὰ πολλά. καλῶς οὖν ἔχει ὁ ὁρισμὸς ὁ λέγων τὸ καθόλου ἕν τῷ ἀριθμῷ (11) κατ’ εἶδος ὑπὸ πολλῶν δὲ μετεχόμενον.

---

[1] V σὺν θεῷ // Bus om. [2] KT // Bus + τι.

(12) Μηδεὶς δὲ ὑπονοησάτω τὸν φιλόσοφον τῷ κατὰ παράλειψιν σχήματι (13) χρήσασθαι· τούτῳ γὰρ κέχρηνται οἱ ῥήτορες οἱ δεινοὶ ὄντες, τὸ τοιοῦτον (14) δὲ σιωπῆς μὲν ἐπάγγελμα ἐμφαίνει, λόγου δὲ μηχάνημα· δοκῶν γάρ τις (15) σιωπᾶν διὰ μεθόδου τὰ ὑπονοούμενα σιωπᾶσθαι λέγει οἷον "ἐῶ λέγειν ὅτι (16) κλέπτης εἶ", "οὐ θέλω δὲ εἰπεῖν ὅτι ἱερόσυλος εἶ", καὶ τὰ τοιαῦτα. τοιούτῳ (17) δὲ οὐκ ἐχρήσατο ὁ φιλόσοφος, ἐπεὶ εἰ ἔλεγεν "ἐῶ εἰπεῖν", τινὲς ἔλεγον (18) αὐτὰ μὴ εἶναι· ἐδόκει γὰρ ἂν αὐτὰ λέγειν σιωπὴν ἐπαγγειλάμενος, αὐτὸς (19) δέ φησιν, κἂν εἰσὶν ⟨ἐν⟩ ἐπινοίᾳ κἂν ὑφέστηκε, περὶ τούτου διαλαμβάνειν (20) οὐ βούλομαι.

7 (21) Πρᾶξις ε

1. (22) Πηγὴν σαφοῦς διδασκαλίας τὸ σύγγραμμα ἔδειξας, ὦ Πορφύριε, (23) σαφήνειαν ῥέουσαν πανταχοῦ τῆς νεολαίας φειδόμενος· λέγεις γὰρ δύνασθαί σε (24) εἴτε ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις *εἶναι*[1] τὰ προκείμενα, εἴτε ὑφέστηκε ζητῆσαι.

τῶν (25) γὰρ εἶναι λεγομένων τὰ μὲν ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις κεῖται τὰ δὲ ἐν ἰδίαις (26) ὑποστάσεσι συνέστηκε, καὶ τῶν ἐν ἰδίαις ὑποστάσεσι συνισταμένων τὰ μὲν (27) σώματά εἰσι τὰ δὲ ἀσώματα, καὶ τῶν ἀσωμάτων τὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ (28) ὑφίσταται ἔχοντα οἰκείαν ὑπόστασιν, ὡς θεὸς νοῦς ψυχή, τὰ δὲ ἐν ὕλῃ, καὶ (29) τῶν ὑφισταμένων ἐν τῇ ὕλῃ τὰ μὲν χωριστά εἰσι τῆς ὕλης, ὡς παρὰ (30) Πλάτωνι αἱ ἰδέαι, τὰ δὲ ἀχώριστα τῆς ὕλης, ὡς τὰ φυσικὰ εἴδη οἷον θερμότης (31) ψυχρότης, τὰ δὲ πῇ μὲν χωριστὰ πῇ δὲ ἀχώριστα, ὡς τὰ σχήματα καὶ τὰ (32) μαθηματικά. λέγεις οὖν δύνασθαί σε εἴτε ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις ἐστὶ τὰ 111 προκείμενα εἴτε ὑφέστηκε ζητῆσαι.

ἀλλὰ καὶ εἰ ὁμολογεῖται ὑφίστασθαι, (2) λέγεις δύνασθαι πάνυ βαθέως καὶ ὑψηλῶς περὶ αὐτῶν ζητῆσαι, εἴτε (3) ἀσώματα εἰσιν εἴτε τριχῇ διαστατά. ὅτι δὲ ἀναγκαία ἡ ζήτησις ὑπάρχει, (4) σαφὲς ἐκ τοῦ λέγειν τινὰς πάντα τὰ ὄντα σώματα εἶναι, ὥσπερ οἱ Στωϊκοί, (5) ἄνδρες γηγενεῖς καὶ σπαρτοὶ ἀπὸ δρυὸς καὶ πέτρης κατὰ τὴν ποίησιν· οὗτοι (6) γὰρ οὐδὲ τῆς προσηγορίας τῆς φιλοσοφίας μετέχειν ἤμελλον, εἰ μὴ ὅτι διὰ (7) μεγαλορημοσύνης τῶν ὀνομάτων αὐτὴν ἐκόσμησαν.

2. φασὶ γὰρ τὸν (8) φιλόσοφον μόνον πλούσιον μόνον βασιλέα μόνον εὐτυχῆ. καὶ μόνον μὲν (9) πλούσιον, καθὸ τοῖς ἑαυτοῦ ἀρκεῖται καὶ ἄλλου οὐ δέεται (τοῦτο γάρ ἐστι (10) πλουσίου, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ τοῦτο ὁ παρὼν καιρὸς ἐνοθεύσε κόρον τοῦ (11) πορίζειν μὴ ἔχειν τοὺς πλουτοῦντας δεικνύων), μόνος δὲ βασιλεύς, καθὸ (12) τῶν πολεμίων ἐπικρατεῖ, θυμοῦ τε καὶ ἐπιθυμίας (τοῦτο γὰρ βασιλέως ἐστι (13) τεκμήριον), μόνος δὲ εὐτυχής, καθὸ τούτων ἐφίεται ἃ καὶ δύναται καὶ ταῦτα (14) δύναται ὧν ἐφίεται· ἐφίεται γὰρ ἀρετὴν ἀεὶ προσπορίζειν. οὗτοι οὖν διχόθεν (15) συγκεκροτημένοι τὴν μὲν γνῶσιν χαμαιπετῆ καὶ εὐτελῆ κέκτηνται λέγοντες (16)

[1] Cf. KT ἐστι // Bus κεῖται.

πάντα τὰ ὄντα σώματα εἶναι, τὸ παρ᾽ αὐτοῖς δὲ θεῖον λεπτομερῶς[1] σῶμα (17) διὰ πάντων διῆκον (τοῦτο δὲ τὸ παρ᾽ αὐτοῖς ὅσιον), τὴν δὲ ζωὴν (18) ὑπερέχουσαν.

3. (19) Ἐπειδὴ δὲ τοιαύτη ζήτησις καὶ ἀμφιβολία παρὰ τοῖς παλαιοῖς γέγονεν, (20) τῶν μὲν Ἀριστοτελικῶν καὶ Πλατωνικῶν λεγόντων τῶν ὄντων τὰ μὲν (21) εἶναι ἀσώματα τὰ δὲ τριχῇ διαστατά, τῶν δὲ Στωϊκῶν πάντα τὰ ὄντα (22) σώματα εἶναι λεγόντων, δῆλον ὅτι καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη, φέρε κατὰ (23) τὴν συνήθη διδασκαλιάν δείξωμεν τὰς προκειμένας φωνάς ἀσωμάτους κατὰ ἓξ (24) τοιούτους λόγους.

4. πρῶτον τὸ σῶμα οὐδέποτε ἐν μείζονι καὶ ἐλάττονι (25) ὡσαύτως ἔχεται, οἷον ἐν τῷ ἐλέφαντι καὶ τῷ μύρμηκι οὐ τὸ αὐτὸ μέγεθος τῆς (26) κεφαλῆς ὁρᾶται, ἐν τῷ Αἴαντι καὶ τῷ Τυδείδῃ οὐχ ὁ αὐτὸς βραχίων ὁρᾶται· εἰ οὖν (27) τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος ἐν μείζονι καὶ ἐλάττονι ὡσαύτως ἔχονται, σαφὲς ὅτι (28) ἀσώματά εἰσιν· ἐν γὰρ τῷ ἐλέφαντι καὶ τῷ μύρμηκι τὸ αὐτὸ ζῶον ὑπάρχει. (29) οὐ γάρ φαμεν τὸν ἐλέφαντα τοῦ μύρμηκος πλέον ζῆν, οὐδὲ τὸν Αἴαντα (30) τοῦ Τυδέως πλέον τι ζῆν ἢ ἀνθρωπότητος πλέον ἔχειν. ἐντεῦθεν δὲ (31) ἔχομεν προσπόρισμα, ὅτι καὶ αἱ σχέσεις ἀσώματοί εἰσι. τί δέ ἐστι (32) σχέσεις; τὸ λέγειν ὅτι τὸ ἥμισυ τῶν δέκα πέντε, τὸ δὶς πέντε δέκα, καὶ
112 τὸ ἥμισυ τῶν ἑξήκοντα τριάκοντα, τὸ δὶς τριάκοντα ἑξήκοντα.

> ταῦτα δὲ (2) καὶ τῶν πρός τί εἰσι· λέγων γὰρ ἥμισυ σημαίνεις τὸ διπλάσιον (τὸ γὰρ (3) ἥμισυ τοῦ διπλασίου ἐστὶν ἥμισυ), καὶ λέγων διπλάσιον δηλοῖς τὸ ἥμισυ· (4) τὸ γὰρ διπλάσιον ἡμίσεός ἐστι διπλάσιον. διὰ τί δὲ ἀσώματοι αἱ σχέσεις; (5) ἐπειδὴ καὶ ἐν μείζονι καὶ ἐν ἐλάττονι ὡσαύτως ἔχουσι· τὸ γὰρ ἥμισυ δύναται (6) καὶ ἐπὶ μείζονος καὶ ἐπ᾽ ἐλάττονος τάττεσθαι, καὶ τὸ διπλάσιον ὡσαύτως· (7) ἐπὶ γὰρ τῶν δέκα δύναται καὶ διπλάσιον καὶ ἥμισυ λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ (8) τῶν ἑξήκοντα ὡσαύτως.

5. δεύτερον δὲ οὐδέποτε σῶμα ὅλον ὡς ὅλον πᾶσι (9) μεταδίδοται (οἷον ἀπὸ χοίνικος εἰ λάβοις τι καὶ ἄλλο ὀλίγον τι, ἐν (10) ἑκατέροις ὁ χοῖνιξ οὐ θεωρεῖται ὅλος ὡς ὅλος)· τὸ οὖν γένος καὶ τὸ εἶδος ἐν (11) πᾶσιν ὅλα ὡς ὅλα θεωρεῖται· ἡ γὰρ ἀνθρωπότης ὅλη ὡς ὅλη ἐν ἐμοὶ (12) θεωρεῖται καὶ τὸ ζῷον ὅλον ὡς ὅλον, ὅμοίως καὶ ἐν Σωκράτει καὶ (13) Ἀλκιβιάδῃ καὶ Πλάτωνι· ἀσώματα ἄρα τὰ τοιαῦτα. ἔχομεν ἐντεῦθεν (14) ὅτι καὶ ὁ προφορικὸς λόγος ἀσώματός ἐστιν· ἐν πᾶσι γὰρ ὅλος ὡς (15) ὅλος νοεῖται.

> οἷον εἰ φωνήσῃ τις καὶ εἴπῃ "Σωκράτης", πάντες ὡσαύτως (16) ἀκούουσι τὸ "Σωκράτης" καὶ ὅλον ὡς ὅλον ἔχουσιν· οὐ γὰρ σὺ τὸ ἥμισυ (17) ἀκούεις καὶ ἄλλος τὸ ἥμισυ.

6. τρίτον πᾶν σῶμα σώματι προστιθέμενον (18) αὔξησιν ποιεῖται τοῦ δεχομένου τὴν προσθήκην (οἷον κυαθιαῖον μέτρον εἰ (19) ἐκχύσῃς εἰς ἄλλο κυαθιαῖον, διπλάσιον

[1] V λεπτομερῶς // Bus λεπτομερές.

γίνεται τὸ δεχόμενον)· εἰ οὖν (20) προστιθέμενον τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος τῷ Σωκράτει ὁμολογουμένως οὐδὲν (21) προστίθησιν, ὁμολογουμένως ἀσώματά ἐστι.

καὶ ἄλλως· πᾶν σῶμα ἢ κατ' αὔξησιν ἢ κατ' ἀλλοίωσιν ἢ κατὰ μείωσιν κινεῖται· τὰ δὲ γένη καὶ τὰ εἴδη οὐδὲ κατ' αὔξησιν οὐδὲ κατ' ἀλλοίωσιν οὐδὲ κατὰ μείωσιν κινεῖται· φανερὸν ὅτι ἀσώματά εἰσιν. ἐντεῦθεν ἔχομεν προσπόρισμα, ὅτι καὶ αἱ ποιότητες, τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμόν, ἀσώματοί εἰσιν· ἰδοὺ γὰρ προστιθέμεναι τῷ Σωκράτει καὶ τῷ Ἀλκιβιάδῃ οὐδεμίαν προσθήκην ποιοῦνται.

7. (27) τέταρτον οὐδέποτε ταὐτὸν σῶμα ἐν ταὐτῷ καιρῷ ἐν πᾶσι θεωρεῖται (28) (κἂν γὰρ τὸ ὅμοιον, ἀλλ' οὖν οὐ τὸ αὐτο·

οὐ γὰρ τὸ ὅμοιον ταὐτόν ἐστιν, (29) οἷον εἰ φανείη ὀστοῦν ἐλέφαντος ἐν τῇ σῇ ὠμοπλάτῃ, οὐ ταὐτόν ἐστι καὶ (30) τῷ ὄντι ἐν τῇ ὠμοπλάτῃ Ὀρέστου).

εἰ οὖν τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος ἐν τῷ (31) αὐτῷ καιρῷ ἐν πολλοῖς θεωρεῖται, ὁμολογουμένως οὐκ ἔστι σώματα. ἔχομεν (32) ἐντεῦθεν ὅτι καὶ ἡ ἀνείδεος ὕλη ἀσώματος ὑπάρχει

ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ ἐν 113 πᾶσιν ὑπάρχουσα ἢ πάντα ἔχουσα. πέμπτον οὐδέποτε τὰ σώματα (2) μεριζόμενα τὸ ἓν εἶδος ἢ ποσὸν φυλάττει (οἷον εἰ ἔστι στατὴρ καὶ (3) μερίζεται εἰς πολλά, οὐδέποτε τὸ ἓν εἶδος ἢ τὸ ποσὸν σώζει)· τὰ δὲ γένη καὶ (4) τὰ εἴδη σώζουσι τὸ οἰκεῖον εἶδος μεριζόμενα εἰς Σωκράτην καὶ Πλάτωνα (5) καὶ τοὺς λοιπούς· ὁμολογουμένως ἀσώματά εἰσιν. ἕκτον εἰ πᾶν σῶμα ἐξ (6) ὕλης καὶ εἴδους συνέστηκεν, ἔστι δὲ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος σῶμα, (7) εὑρεθήσεται τὸ εἶδος ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συνιστάμενον, ὅπερ ἐστὶ γελοῖον· οὐδεὶς (8) γὰρ λέγει εἶδος ἐξ εἴδους συγκεῖσθαι.

ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία καὶ ἡ (9) παροῦσα πρᾶξις.

8 (10) Πρᾶξις ς

1. *πολλῶν ἐπαίνων πρὸ τῆς σαφηνείας ὑμῖν ὁ φιλόσοφος ἄξιος φαίνεται*

πολλῶν ὁμολογουμένως· ὡς οἶμαι δὲ τούτων καὶ τὸν βαθμὸν ὑπερεπέρασεν.[1] (11) Ὅρα πῶς ὁ Πορφύριος φειδοῦς ἕνεκα τῶν νέων τὴν σαφήνειαν (12) πανταχοῦ θηρεύων τὴν ἀσάφειαν ἀποβάλλεται·

[1] V // Bus om.

φησὶ γὰρ ὅτι εἰ καὶ ὑφέστηκεν (13) ὁμολογουμένως καὶ ὑφεστῶτα ἀσώματά ἐστι τὰ προκείμενα, ἠδυνάμην *ὅμως*[1] (14) βαθέως περὶ τούτων ποιήσασθαι ζήτησιν, εἰ πρὸ πολλῶν εἰσιν ἢ ἐν (15) πολλοῖς ἢ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. πρὸ πολλῶν δέ ἐστι τὸ ἐν τῇ γνώσει τοῦ θεοῦ (16) ὑπάρχον ἤτοι τὸ ἔχον τὴν αἰτίαν ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ δημιουργίας, ἐν πολλοῖς (17) δὲ τὸ ὑπάρχον ἐν τῇ ὕλῃ, ἐπὶ τοῖς πολλοῖς δὲ τὸ εἰς γνῶσιν ἡμετέρας (18) διανοίας ἐρχόμενον.

> "σκόπει δὲ ὅτι πανταχοῦ τὸ πολλοῖς εἰρήκαμεν διὰ (19) τὰς καθόλου· αὗται γὰρ αἱ φωναὶ καθολικαὶ οὖσαι τῶν πολλῶν δέονται."

(20) ἐπειδὴ δὲ καὶ δυσχερῆ τὰ λεγόμενα φαίνεται παραδείγματι (21) αὐτὰ καθυποβάλλωμεν. χρυσοῦν δακτύλιον ἀριστέως ἐκτύπωμα ἔχοντα διανόει μοι εἰς (22) πολλοὺς κηροὺς τὴν εἰκόνα τοῦ ἀριστέως μετατιθέμενον, τινα δὲ ταύτας τὰς (23) εἰκόνας θεώμενον καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν διάνοιαν πάσας ἀναπολεῖν καὶ γινώσκειν (24) μελετῶντα, καὶ τὸν μὲν δακτύλιον λέγε πρὸ πολλῶν (οὗτος γὰρ καὶ (25) πρὶν ἢ γένωνται πολλαὶ σφραγῖδες ἐν τῷ κηρῷ γέγονε), τοὺς δὲ τύπους (26) τοὺς ἐν τῷ κηρῷ ἐν τοῖς πολλοῖς, τὸν δὲ ἄνθρωπον τὸν ἔχοντα ταύτας τὰς (27) εἰκόνας ἐν τῇ ἰδίᾳ διανοίᾳ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς· οὕτως γὰρ δικαίως ἐπὶ τοῖς (28) πολλοῖς λέγεται, καθὸ μετὰ τὰς πολλὰς σφραγῖδας τοῦ κηροῦ ἐρχόμενος (29) ταύτας ἐν τῷ ἰδίῳ νῷ διανοεῖται.

> ἴσως δὲ ἀπορήσει τις ἡμῖν λέγων ὅτι 114 ἄτοπόν ἐστι λέγειν τὰς προκειμένας φωνὰς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ ὑπάρχειν, (2) ἡμῶν δειξάντων ἀνωτέρω τὰ ἐν ψιλῇ ἐπινοίᾳ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ ὑφίστασθαι. (3) πρὸς ὃν ἐροῦμεν ὅτι διττόν ἐστι τὸ λεγόμενον· ἐκεῖ μὲν γὰρ ψιλὴν διάνοιαν (4) ἐλέγομεν, ἥτις τὰ μὴ ἐγνωσμένα τῇ φύσει καθ' ἑαυτὴν διανοεῖται ἐξ ἐλάφου (5) καὶ τράγου ἕν τι ποιοῦσα τὴν φύσιν βιαζομένη, ὧδε δὲ ἀκριβῆ διάνοιαν (6) λέγω τὴν γινώσκουσαν ἀκριβῶς τῆς φύσεως τὰ δημιουργήματα.

2. (7) Ἐπεὶ οὖν ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὸ παράδειγμα τὸ λεγόμενον, φέρε καὶ τὴν (8) περὶ τούτου δοκοῦσαν διαφωνίαν Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος εἴπωμεν, (9) ὕστερον δὲ καὶ αὐτοὺς διαιτήσωμεν. θαυμαστὸν δέ τι συνέβη ἐπὶ (10) ταύτης τῆς διαιρέσεως· ἐπὶ μὲν γὰρ ἄλλων ἐφ' ἑκάτερα ψεῦδος εἶναι (11) καὶ ἀληθὲς οὐκ ἠδύνατο. οὐ γὰρ ἐδύνω[2] ψεύσασθαι καὶ εἰπεῖν ὅτι οὔτε (12) ὑφέστηκεν οὔτε ἐν ψιλῇ ἐπινοίᾳ ὑπάρχει, οὔτε πάλιν ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι καὶ (13) ὑφέστηκε καὶ ἐν ψιλῇ ἐπινοίᾳ ὑπάρχει, οὔτε ὁμοίως *ψεύσασθαι*[3] ὅτι (14) οὔτε σώματά ἐστιν οὔτε ἀσώματά, οὐδὲ πάλιν ἀληθεῦσαι ὅτι καὶ σώματά (15) ἐστι καὶ ἀσώματα. ἐπὶ δὲ προκειμένης διαιρέσεως δύναται ἐφ' ἑκατέρα (16) τὸ ἀληθὲς εἶναι· οὔτε γὰρ ἑνὸς ἀληθοῦς δεικνυμένου τὰ ἕτερα *ψευδῆ*[4] (17)

---

[1] T ὅμως // Bus πάλιν. [2] K ἠδύνατο. [3] T ψεύσασθαι καί // K ψεύδεσθαι καί // Bus ψεῦδος εἰπεῖν. [4] V // Bus ψεύδει.

καθυποβάλλονται, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων συνέβη· δυνατὸν γὰρ λέγειν ὅτι (18) καὶ πρὸ πολλῶν ἐστι καὶ ἐν πολλοῖς καὶ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς· οὕτω γὰρ καὶ (19) Πλάτων δοξάζει· φησὶ γὰρ ὅτι καὶ γίνεται, καὶ ἔστι καὶ ἐν σχέσει ὑπάρχει, (20) καὶ ἐν μὲν τῷ λέγειν "*γίνεσθαι*"[1] ἐδήλωσε τὸ πρὸ πολλῶν (ὡς ἵνα νοήσῃς (21) τὸν δακτύλιον πρὸ τῶν σφραγίδων γινόμενον), ἐν δὲ τῷ λέγειν "καί ἐστιν" (22) ἐδήλωσεν ὅτι καὶ ἐν πολλοῖς ἐστι, τοῦτ' ἔστι τὸ ἐν τῇ ὕλῃ, ἐν δὲ τῷ (23) λέγειν ὅτι "καὶ ἐν σχέσει" ἐδήλωσεν ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς ἐστι· γνῶσις (24) γὰρ καὶ ἡ σχέσις. Ἀριστοτέλης δὲ τὸ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς δοξάζει, οὐχὶ δὲ (25) καὶ πρὸ πολλῶν.

> φησὶ γὰρ ὅτι ἐν σχέσει ἐστί, καὶ ταῦτα ἐν πολλοῖς (26) ὁμολογεῖ, τὸ πρὸ πολλῶν δὲ οὔ φησιν εἶναι·

λέγει γὰρ ὅτι τῶν ἐνεργειῶν (27) αἱ μέν εἰσιν οὐσιώδεις αἱ δὲ ἐπουσιώδεις, καὶ οὐσιώδεις μὲν αἱ τῆς φύσεως (28) (αὗται γὰρ λόγου οὐ δέονται·

> ἡ γὰρ φύσις οὐσίαν ἔχει τὸ ἐνεργεῖν, καὶ (29) ταῦτα ἐκτὸς λόγου. ἡ οὖν φύσις χωρὶς τοῦ λόγου ἐνεργοῦσα λόγον οὐκ ἔχει,

(30) ἡ δὲ γνῶσις πάντως διὰ λόγου γίνεται.

> εἰ οὖν οὐκ ἔστι παρὰ τῷ θεῷ (31) τῶν δημιουργημάτων γνῶσις, οὐκοῦν οὐδὲ τὸ πρὸ πολλῶν ὑπάρχει),

(32) ἐπουσιώδεις δέ εἰσιν αἱ ἐνέργειαι τοῦ τέκτονος καὶ τῶν ὁμοίων· αὗται γὰρ λόγου (33) δέονται.

> οὐ γὰρ ἀπὸ φύσεως ἔχει ὁ τέκτων τὸ ἐνεργεῖν, ἐπεὶ οὐκ ἐπαύετο (34) ἂν ἐνεργῶν· ἡ γὰρ φύσις οὐ παύεται ἐνεργοῦσα.

οἱ δὲ ταῦτα λέγοντες 115 καταψεύδονται Ἀριστοτέλους· πανταχοῦ γὰρ λέγει μὴ εἶναι πρᾶξιν χωρὶς (2) γνώσεως μήτε γνῶσιν χωρὶς πράξεως.

3 πόθεν δὲ ἡ πλάνη γέγονε (3) λέξωμεν. διαφορὰ τῶν Πλατωνικῶν δογμάτων οὐκ ὀλίγη γέγονε· τινὲς γὰρ τῶν (5) Πλατωνικῶν ἔλεγον ὅτι κατὰ τοῦτό φαμεν τὸ πρὸ πολλῶν εἶναι, καθὸ (6) λόγῳ παρὰ τῷ θεῷ *τοιαῦτα*[2] δημιουργεῖται. ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι κατὰ (7) τοῦτό φαμεν πρὸ πολλῶν, ὅτι εἰσίν τινες ἰδέαι αὐθυπόστατοι λόγον μὴ ἔχουσαι (8) αἴσθησιν δέ, ὧν κατ' εἰκόνα πάντα δημιουργεῖ ὁ θεός. ἄλλοι δὲ ἔλεγον (9) τινὰς ἰδέας αἴσθησιν μὴ ἔχουσας εἶναι, ὧν κατ' εἰκόνα πάντα δημιουργεῖ (10) ὁ θεός·

---

[1] V // Bus γίνεται. [2] KV τοιαῦτα // Bus πάντα.

> ἔλεγον γὰρ εἶναι καθολικὸν βοῦν, εἰς ὃν ἀφορῶν ὁ θεὸς δημιουργεῖ (11) τὸν παρ' ἡμῖν βοῦν, καὶ καθολικὸν ἄνθρωπον, εἰς ὃν ἀφορῶν ὁ θεὸς (12) δημιουργεῖ τὸν παρ' ἡμῖν ἄνθρωπον, ὅλα δὲ τὰ τοιαῦτα προϋπάρχειν τῆς ἡμῶν (13) γενέσεως. διὰ τοῦτο οὖν τὸ πρὸ τῶν πολλῶν διάφορον ἐφαίνετο.

4 διὸ καὶ ὁ (14) Ἀριστοτέλης ἔδοξε μὴ δοξάζειν τὸ πρὸ πολλῶν τούτοις μὴ συγκατατιθέμενος.

> (15) οὗτοι γὰρ ἀδυναμίαν τοῦ θεοῦ δεικνύουσιν αἰσθήσεως αὐτὸν δεῖσθαι λέγοντες. (16) τὸ δὲ μέγιστον· εἰ ἔχει τὰ τοιαῦτα αἴσθησιν, διὰ τί μὴ ὁρῶμεν αὐτὰ ἢ (17) ψηλαφῶμεν; δεύτερον οἱ λέγοντες ὅτι αὐθυπόστατοί εἰσιν αἱ ἰδέαι αἴσθησιν (18) δὲ μὴ ἔχουσαι, ὧν κατ' εἰκόνα ὁ θεὸς δημιουργεῖ, οὐκ ὀλίγα πταίουσιν· (19) οὗτοι γὰρ καὶ τὰς ἰδέας παραδείγματα ὑποτιθέασι, ταῦτα δὲ τὰ (20) παραδείγματα πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ θεοῦ· πάντως γὰρ εἰ κατ' εἰκόνα αὐτῶν (21) δημιουργεῖ ὁ θεός, αὗται προτερεύουσι τῶν δημιουργημάτων· ὥσπερ γὰρ (22) ⟨εἰ⟩ ἀποβλέψει ζωγράφος τις εἰς Σωκράτην καὶ τούτου τὴν εἰκόνα ποιήσει, (23) προτερεύειν λέξομεν τῆς εἰκόνος τὸν Σωκράτην, οὕτω καὶ τὰς ἰδέας τῆς τοῦ (24) θεοῦ δημιουργίας, ὅπερ ἄτοπον.

τῷ μὲν οὖν λέγοντι τοῦ θεοῦ τὴν (25) δημιουργίαν μετὰ λόγου εἶναι συγκατατίθεται ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ μὴν οὐ μόνον (26) τὸ πρὸ πολλῶν καὶ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς δοξάζει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τοῖς πολλοῖς· (27) ἐν γὰρ Μετὰ τὰ φυσικὰ περὶ τῶν τοιούτων λέγων παραδείγματι αὐτὰ (28) καθυπέβαλλε φάσκων ὅτι ὥσπερ ὁ ἄρχων ἔχει τὴν τάξιν ἐν ἑαυτῷ πρότερον, (29) καὶ εἶθ' οὕτως ὕστερον ἐκ ταύτης ἢ ἐν τῷ στρατοπέδῳ γίνεται ἢ ἐν τῇ πόλει, (30) οὕτω καὶ τὰ τοιαῦτα παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν, ὕστερον δὲ ἐν τῇ (31) ὕλῃ. πρῶτον γὰρ αὐτὰ γινώσκει ὁ θεός, καὶ ὕστερον δημιουργεῖ αὐτὰ ἡ (32) φύσις· ὅταν οὖν ἔλεγεν ὁ Ἀριστοτέλης δημιουργεῖν τὴν φύσιν χωρὶς λόγου, 116 τοῦτο ἐβούλετο δεῖξαι ὅτι *αὐτή*[1] ἡ μὲν φύσις οὐ γινώσκει, δημιουργοῦσα δὲ (2) τὸν θεὸν οὐ λανθάνει. ἐν οἷς ἡ παροῦσα θεωρία.

9 (3) Πρᾶξις ζ

1 (4) Τῶν ἀγώνων τὰ ἔπαθλα τοῖς καθόλου τριχῶς χαρισάμενοι, ὅτι οὐκ (5) ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις *εἰσίν*[2] ἀλλ' ὑφέστηκε, καὶ ὅτι οὐ σώματα ἀλλ' ἀσώματα, (6) καὶ ὅτι πρὸ τῶν πολλῶν εἰσι καὶ ἐν τοῖς πολλοῖς καὶ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, (7) φέρε τὰ τούτοις ἀντικείμενα παρατιθέμενοι τὸ ἀκριβὲς εἰσόμεθα· τινὲς γάρ (8) φασι μὴ ὑφίστασθαι ταῦτα, ἀλλ'

---

[1] V // Bus αὐτόν. [2] TV εἰσίν // Bus ἐστίν.

ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις ὑπάρχειν, μήτε (9) ἀσώματα ἀλλὰ σώματα, πρὸ τῶν πολλῶν ἢ ἐν τοῖς πολλοῖς οὔ φασιν (10) αὐτὰ εἶναι, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. καὶ πρὸς μὲν τὸ πρῶτον οὕτω λέγουσιν, (11) ὅτι ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις εἰσὶ καὶ οὐχ ὑφεστήκασιν· εἰ γὰρ τὰ μὴ ἐκ φύσεως (12) δεδημιουργημένα, σώτειραν δὲ μόνην τὴν ἡμετέραν διάνοιαν ἔχοντά φαμεν (13) ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις εἶναι ὥσπερ τὸν τραγέλαφον

(οὗτος γὰρ τῇ φύσει (14) ἀγνοεῖται ὁμολογουμένως), καὶ τὰ καθόλου ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις ὑπάρχει ἐκ (15) φύσεως μὴ ἔχοντα τὸ εἶναι, ἀλλ' ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ σωζόμενα.

2 πρὸς (16) δὲ τὸ δεύτερον πάλιν ἀντιλέγουσι φάσκοντες ὅτι σώματά ἐστι τὰ καθόλου· (17) τὴν αὐτὴν γὰρ φύσιν ἔχει τοῖς μερικοῖς καὶ τὸν αὐτὸν ὁρισμόν δέχεται. (18) εἰ οὖν ἔστι τις καθόλου ἄνθρωπος, ὤφειλε καὶ τὸν ὁρισμὸν δέχεσθαι τὸν (19) τοῦ ἀνθρώπου, ζῷον λογικὸν καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ εἰ μὲν οὐ δέχεται, λέγομεν (20) ὅτι οὐδὲ ἔστι καθόλου, εἰ δὲ δέχεται, πάντως σῶμά ἐστι· τὸ γὰρ ζῷον (21) λογικόν, σῶμα πάντως δηλοῖ.

ἔχομεν δὲ καὶ πορίσματος μοῖραν ὅτι οὐκ (22) εἰσιν ἀίδια τὰ καθόλου· δηλοῖ γὰρ τὸ θνητὸν "ζῷον λογικὸν θνητόν"· τὸ γὰρ (23) θνητὸν πάντως θνήσκει. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ὅτι δυνάμει ἔχει τὸ θνήσκειν, (24) οὐκ ἀποθνήσκει δέ. τοῦτο δὲ ὑπόψυχρον· τὸ γὰρ δύναμιν ἔχον πάντως (25) εἰς ἐνέργειαν χωρεῖ μὴ ἐπιλείποντος τοῦ χρόνου, ἐπεὶ μάτην ἔχει τὸ (26) δύνασθαι· οἷον ἄνθρωπος γραμματικὸς δυνάμει ἐστί, πάντως δὲ γραμματικὸς (27) ἔσται τοῦ χρόνου μὴ ἐπιλείποντος. ἀλλὰ μὴν οὔτε ὅλως ὑφέστηκε τὰ (28) καθόλου· τῶν γὰρ μερικῶν σωμάτων ὄντων καὶ τὸ καθόλου σῶμα ἔσται, εἶναι δὲ (29) σῶμα καὶ ἀσώματον τὸ αὐτὸ ἀδύνατον· οὐκ ἔστιν ἄρα τὰ καθόλου.

3 (30) πρὸς τὸ τρίτον φασὶν ὅτι οὐκ ἔστι τὸ πρὸ πολλῶν, εἴ γε μαρτυρεῖ ὁ (31) Ἀριστοτέλης λέγων "τὰ γὰρ εἴδη χαιρέτω·

τερετίσματα γάρ ἐστι"· ταῦτα 117 γὰρ ἔλεγόν τινες ἰδέας εἶναι αὐθυποστάτους, ἃς ψέγει ὁ φιλόσοφος. ἔτι δέ (2) φησι

"τὸ γὰρ καθόλου ζῷον οὐκ ἔστιν,

εἰ δὲ ἔστιν, ὕστερόν ἐστι". τοῦτο (3) δὲ ἐμφαίνει ὅτι πρὸ τῶν πολλῶν οὐκ ἔστιν,

εἰ δὲ ἔστι καθόλου ὅλως (4) (τοῦτο γὰρ ἀμφέβαλεν ὁ Ἀριστοτέλης), ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ ἐστί,

τοῦτ' (5) ἔστιν ἐπὶ τοῖς πολλοῖς· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ "ὕστερόν ἐστιν".

ἀλλὰ μὴν (6) οὔτε ἐν τοῖς πολλοῖς ἔστι·

> τί γὰρ λέγεις;

ἢ μίαν φύσιν ἐρεῖς καθ' ἑαυτὴν (7) ὑφίστασθαι ὑπὸ πολλῶν δὲ μετέχεσθαι

> (τοῦτο γὰρ ἴδιον τῶν καθόλου),

ἢ (8) πολλὰς ἐν πολλοῖς θεωρεῖσθαι; καὶ εἰ μὲν μίαν εἴπῃς καθ' ἑαυτὴν (9) ὑφίστασθαι, ψεύδῃ (τοῦτο γὰρ εὐθύνας δέδωκεν ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἐπιχειρήματι) εἰ (10) δὲ πολλάς, τοῦτο καθόλου μᾶλλον οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ μερικόν. τὸ ἐπὶ τοῖς (11) πολλοῖς δὲ μόνον φασιν εἶναι. *καλῶς δὲ λέγουσι,*[1] τοῦτο δὲ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς καθόλου οὐ (12) καθὸ ἐν τοῖς πολλοῖς ὑπάρχει, διὰ τοῦτο καθόλου λέγεται (δύναται γὰρ καὶ (13) ἐν Σωκράτει μόνῳ τὸ καθόλου νοεῖσθαι), ἀλλὰ καθὸ εἰς Πλάτωνα (14) ἀποβλέπων τὸν πρὸ αὐτοῦ τοιοῦτον ἐθεασάμην καὶ τὸν μετ' αὐτόν ὁμοίως. (15) καθόλου δὲ ῥηθήσεται, καθὸ προγεγενημένοις, καὶ οὖσι καὶ μεταγενεστέροις (16) ἁρμόζει. ἐὰν οὖν εἷς μόνος ὑπολειφθῇ, αὐτὸν καθόλου λέξω διὰ τὸ πάντας (17) τοιούτους εἶναι. σώζεται δὲ τοῦτο ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ· ἀποβλέπων (18) γὰρ εἰς Σωκράτην καὶ εἰς ἄλλον τῆς αὐτῆς μετέχοντα φύσεώς φημι εἶναι (19) τὸ καθόλου.

4 (20) Τί οὖν; καλῶς εἰρήκασι πρὸς ἅπαντα; φαμὲν ὅτι οὔ· οὔτε γὰρ ἐν (21) ψιλαῖς ἐπινοίαις ὑπάρχει, ὡς ἔλέγον, ἀλλ' ὑφέστηκεν, οὐ καθ' ἑαυτὰ δὲ, (22) ἀλλ' ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ. εἰ γὰρ ἐκεῖ τὰ μὴ ὄντα φαμὲν ἐν ψιλαῖς (23) ἐπινοίαις ὑπάρχειν, τὸν τραγέλαφον καὶ τὰ ὅμοια, οὐκ ἔστιν ἄρα τὰ καθόλου (24) ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις· ἀπὸ γὰρ τῶν ὄντων αὐτὰ λαμβάνομεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ (25) διανοίᾳ, ἀπὸ Σωκράτους καὶ Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν τοιούτων, *γινώσκομεν*[2] (26) εἶναι τὸ καθόλου· τοῦτο δὲ τῶν ὄντων ἐστί. ταῦτα οὖν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ (27) διανοίᾳ σώζεται, καθ' ἑαυτὰ γὰρ οὐχ ὑφίσταται. πρὸς τὸ δεύτερον· κἄν τε (28) σώματά ἐστι κἄν τε μή, οὐδὲν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ λυμαίνεται· ὑφίσταται (29) γὰρ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ, ὅπερ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς ἐστιν.

> οὐ καλῶς δέ (30) φασι μὴ εἶναι αὐτὰ ἀίδια· τὸ γὰρ ἀίδιον διττόν, τὸ μὲν ἀριθμῷ τὸ δὲ (31) εἴδει· ἀριθμῷ μὲν ἀίδιόν ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ τὰ θεῖα (ταῦτα γὰρ ἀεὶ ἔστιν), (32) εἴδει δὲ ἀίδιόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος· κἂν γὰρ φθαρῇ Σωκράτης, περιλείπεται (33) Ἀλκιβιάδης.

πρὸς τὸ τρίτον· καλῶς ἔλεγον μὴ εἶναι πρὸ τῶν πολλῶν· 118 οὔτε γὰρ ἔστιν εἰ μὴ τί γε κατὰ τὴν γνῶσιν, ὡς ἔλεγεν Ἀριστοτέλης. τὸ (2) δὲ ἐν τοῖς πολλοῖς *οὐδὲ*[3] ἐν γνώσει

---

[1] TV // Bus om. [2] TV // Bus ἐπιγινώσκοντες. [3] KTV[1] οὐδέ // Bus καί.

ἐστίν· ἡ γὰρ γνῶσις ἐν ἡμῖν ἐστι καὶ (3) ἐν τῷ δημιουργῷ, ὅπερ πρὸ πολλῶν ἐστι καὶ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. ἐν οἷς ἡ (4) παροῦσα θεωρία.

10 Πρᾶξις η

1 (6) "Αὐτίκα".[1] Οὐκ ὀλίγης προθεωρίας εἰρημένης χωρήσωμεν ἐπ' αὐτὴν τὴν λέξιν. (8) ἔχει δὲ τὰ τῆς συντάξεως οὕτως·

> "σύντομόν σοι παράδοσιν ποιούμενος (9) πειράσομαι διὰ βραχέων ὥσπερ ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ τὰ παρὰ (10) τῶν πρεσβυτέρων ἐπελθεῖν, τῶν μὲν βαθυτέρων ζητημάτων (11) ἀπεχόμενος, τῶν δὲ ἁπλουστέρων συμμέτρως στοχαζόμενος".

(12) "αὐτίκα περὶ τῶν γενῶν τε καὶ εἰδῶν[2] εἴτε ὑφέστηκεν εἴτε ἐν ψιλαῖς (13) μόναις ἐπινοίαις καῖται εἴτε ὑφεστηκότα σώματά ἐστιν ἢ (14) ἀσώματα καὶ πότερον πρὸ τῶν πολλῶν ἢ ἐν τοῖς πολλοῖς ἢ ἐπὶ τοῖς (15) πολλοῖς ἐστι παραιτήσομαι λέγειν" καὶ τὰ ἑξῆς. ζητοῦμεν δὲ διὰ τί ⟨ἐπεὶ⟩ (16) προέκειτο Πορφυρίῳ περὶ τῶν πέντε φωνῶν διαλαβεῖν, [καὶ] μόνου (17) τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους μνείαν ἐποιήσατο, διαφορᾶς δὲ καὶ ἰδίου καὶ (18) συμβεβηκότος, οὐκέτι.

> ὡσαύτως γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν παραλειφθέντων ζητητέα τὰ (19) προκείμενα, "εἴτε ὑφέστηκεν εἴτε ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις κεῖται", (20) καὶ ὅσα ἂν ζητήσῃ τις περὶ γένους καὶ εἴδους, τοσαῦτα καὶ περὶ διαφορᾶς (21) καὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος.

2 φάμεν δὲ ὅτι δικαίως τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ ἰδίου (22) καὶ τοῦ συμβεβηκότος οὐκ ἐμνήσθη, ἐπειδὴ ἤρκει αὐτῷ μνησθῆναι (23) γένους καὶ εἴδους· διὰ γὰρ τῶν ἄλλων τριῶν διήκει τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. (24) λέγων οὖν τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος συμπεριελάμβανεν καὶ τὰς ἄλλας τρεῖς (25) φωνάς· ἔχει γάρ, ὡς ἔφαμεν ἡ διαφορὰ γένος καὶ εἶδος· γένος μὲν ὡς (26) ἵνα εἴπῃς τὴν διαφορὰν τὴν ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν τῷ ἵππῳ καὶ ἐν τῷ κυνὶ καὶ (27) ἐν τοῖς ἄλλοις εἴδεσι (τὸ οὖν κατηγορούμενον εἰδῶν τοῦτο γένος καλεῖται, 119 αὕτη δὲ εἰδῶν κατηγορεῖται). εἶδος δὲ ὡς ἵνα ἀτομώσῃς τὴν ἐπὶ τὰ πολλὰ (2) εἴδη φερομένην διαφορὰν καὶ εἴπῃς λογικότης· αὕτη γὰρ ἀτόμων (3) κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἀτόμων κατηγορούμενον εἶδός ἐστιν ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ (4) ἰδίῳ ἐστὶ γένος καὶ εἶδος· γένος μὲν ὡς εἴπῃς τὸ ἴδιον τὸ ὂν ἐν πᾶσι (5) τοῖς εἴδεσιν (ἓν γὰρ καὶ ἕκαστον εἶδος ἔχει τι ἴδιον), εἶδος δέ, ὡς ἵνα (6) εἴπῃς τὸ γελαστικόν. οὕτω γὰρ ἀτομοῖς τὸ ἐπὶ τὰ πολλὰ εἴδη φερόμενον (7) ἴδιον·

---

[1] Porph., *Isag*, 1.9–10. [2] Porph., *Isag*, 1.9–10: αὐτίκα περὶ τῶν γενῶν τε καὶ εἰδῶν.

> ἀτόμων γὰρ κατηγορεῖται τὸ γελαστικόν, τὸ δ' ἀτόμων κατηγορεῖσθαι (8) εἴδους ἐστί.

πάλιν καὶ ἐν τῷ συμβεβηκότι ἐστὶ γένος καὶ εἶδος· γένος (9) μὲν ὡς ἵνα εἴπῃς τὸ συμβεβηκὸς τὸ ὂν ἐν θερμῷ ἐν ψυχρῷ ἐν λευκῷ ἐν (10) μέλανι ἐν γνώσει ἐν ἀγνοίᾳ (τοῦτο γὰρ γένος ἐστὶ τῷ ἐπὶ πολλὰ φέρεσθαι (11) ⟨εἴδη⟩), εἶδος δὲ ὡς ἵνα εἴπῃς τὸ θερμόν· ἀτομοῖς γὰρ ἐκεῖνο τὸ συμβεβηκός, (12) ὃ ἐπὶ πολλὰ ἄτομα φερόμενον σημαίνει ἕν τι συμβεβηκός, ὅπερ εἶδός ἐστι.

3 (13) "τὸ μὲν εἴτε ὑφέστηκεν". (14) Καλῶς τὸ "ὑφέστηκε" προέταξε· δύο γὰρ ὄντων, ψευδοῦς τε καὶ (15) ἀληθοῦς, τὸ ἀληθὲς προέταξεν· ὑφίσταται γάρ. (16) "Εἴτε ἐν μοναῖς ψιλαῖς ἐπινοίαις κεῖται".[1]

> (17) Ἄξιόν ἐστι ζητῆσαι τί διαφέρει ἐπίνοια τῆς ψιλῆς ἐπινοίας. ἐπίνοια (18) μέν ἐστιν, ὅταν διαχωρίζειν τῷ λόγῳ τολμῶμεν τὸ συνημμένον ἐκ τῆς (19) φύσεως δημιούργημα· οἷον ἡ φύσις ὁμοῦ τὸ σῶμα καὶ τὸ χρῶμα δημιουργεῖ, (20) καὶ οὐκ ἔστι σῶμα μὴ ἔχον χρῶμα. τοῦτο οὖν τὸ ὁμοῦ συνημμένον, φημὶ δὲ (21) τὸ λευκὸν καὶ τὸ σῶμα, διαχωρίζομεν λέγοντες τὸ μὲν λευκὸν χρῶμα (22) διακριτικὸν ὄψεως, τὸ δὲ σῶμα τριχῇ διαστατόν. αὕτη οὖν ἐστιν ἡ ἐπίνοια. (23) ψιλὴν δὲ ἐπίνοιάν φαμεν, ὅταν τὰ μηδαμῇ μηδαμῶς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ (24) οἰκοδομῶμεν, τὸν τραγέλαφον καὶ τὰ ὅμοια.

(25) "εἴτε ὑφεστηκότα σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα".[2]

> (26) Τοῦ ψευδοῦς μὴ διαιρουμένου δικαίως αὐτὸ παρέλιπε, τοῦ δὲ ἀληθοῦς (27) ἐμνημόνευσε τοῦ διαίρεσιν ἐπιδεχομένου· φησὶ γάρ· "εἴτε ὑφεστηκότα ἢ (28) σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα παραιτήσομαι λέγειν".[3]

Πάλιν ζητοῦσιν

> 120 εἰ καλῶς προέταξε τὰ σώματα τῶν ἀσωμάτων· φασὶ γὰρ ὅτι κακῶς αὐτὰ (2) προέταξεν· εἰ γὰρ τῆς αὐτῆς δόξης ἐστὶν ὁ Πορφύριος, ἧς ἐστι Πλάτων (3) καὶ Ἀριστοτέλης, οἵτινες ταύτας τὰς φωνὰς ἀσωμάτους δοξάζουσι,

διὰ τί (4) τὸ σῶμα τοῦ ἀσωμάτου προέταξε; φαμὲν δὲ ὅτι εἰσαγωγικώτερον (5) ἐξηγούμενος τὰ σώματα ὡς εὔδηλα καὶ φανερὰ ὄντα πλέον τῶν ἀσωμάτων προέταξε. (6) "Καὶ πότερον χωριστὰ ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ περὶ ταῦτα (7) ὑφεστῶτα".[4]

---

[1] Porph., *Isag*, 1.10–11. [2] Porph., *Isag*, 1.11. [3] Porph., *Isag*, 1.11–13. [4] Porph., *Isag*, 1.10–12.

> (8) Σκόπει πῶς ἐφύλαξε τὴν τάξιν·

“χωριστὰ” γὰρ λέγων ἐσήμανε τὰ (9) πρὸ τῶν πολλῶν (ταῦτα γὰρ χωριστὰ λέγεται, ἐπειδὴ ἐν τῇ ὕλῃ οὐκ εἰσιν). (10) “ἐν τοῖς αἰσθητοῖς” δὲ πάλιν λέγων ἐδήλωσε τὰ ἐν τοῖς πολλοῖς (τὰ γὰρ (11) ἐν τῇ ὕλῃ αἰσθητά ἐστι), πάλιν λέγων “καὶ περὶ ταῦτα ὑφεστῶτα” (12) ἐσήμανε τὰ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς· τὰ γὰρ περὶ ταῦτα ὑφεστῶτά φαμεν τὴν (13) ἡμετέραν διάνοιαν, ἥπερ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς λέγεται. ὡς εἴπομεν δέ, καλῶς (14) τὴν τάξιν παρέδωκε.

4 (15) “Τὸ δὲ ὅπως περὶ αὐτῶν καὶ τῶν προκειμένων”.[1]

> (16) Ὧδε οὐκέτι διὰ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους συμπεριλαμβάνει τὰς λοιπὰς φωνάς·

(17) φησὶ γὰρ “καὶ τῶν προκειμένων”, ὅ ἐστι διαφορὰ καὶ ἴδιον (18) καὶ συμβεβηκός. (19) “Λογικώτερον οἱ παλαιοί”.[2] (20) Διττῆς οὔσης τῆς τούτων παρὰ τοῖς παλαιοῖς ζητήσεως, τῶν τε (21) θεολογικῶς περὶ αὐτῶν ζητούντων, τῶν τε διαλεκτικῶς, φησὶν ὅτι οὐ (22) θεολογικώτερον περὶ αὐτῶν ζητῶ (δυσχερὴς γὰρ ἡ τοιαύτη ζήτησις), ἀλλὰ (23) διαλεκτικώτερον· τοῦτο γὰρ ἀποίκιλόν ἐστι. τί δέ ἐστι τὸ θεολογικώτερον καὶ (24) τί τὸ διαλεκτικώτερον; θεολογικώτερον ἐστιν ὅταν ζητῶμεν εἰ ἀίδιόν ἐστιν (25) ἢ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, εἰ ἀμέσως τούτων ὁ θεὸς τὴν δημιουργίαν (26) ποιεῖται ἢ διὰ μέσου τῆς φύσεως. Διαλεκτικώτερον δέ ἐστιν, ὅταν ζητῶμεν (27) εἰ ὁμώνυμοί εἰσι φωναί, καὶ εἰ πολλὰ σημαινόμενα ἔχουσιν,

> εἰ ⟨αἱ⟩ αὐταί (28) εἰσι ταῖς κατὰ συνήθειαν. τοῦτο οὖν φησιν ὁ Πορφύριος· θεολογικῶς περὶ (29) αὐτῶν οὐ διαλαμβάνω (τοῦτο γὰρ οἰκεῖον Πλάτωνος), ἀλλὰ διαλεκτικῶς.

121 τὸ δὲ διαλεκτικῶς *λογικὸν*[3] ἐκάλεσεν, ἐπειδὴ τῆς λογικῆς ἐστιν ἡ (2) διαλεκτική.

5 (3) “Μάλιστα οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου”.[4] (4) Διὰ τί ἄρα τῶν Περιπατητικῶν ἐμνήσθη; φασί τινες, ὅτι οἱ (5) Περιπατητικοὶ εἰς τὴν διαλεκτικὴν ὀξυτέρως ἐκινοῦντο. θέλων οὖν ταὐτὸν (6) ποιῆσαι, ἐμνήσατο αὐτῶν. ἄλλοι δέ φασιν, ἐπειδὴ ἀπὸ ὑπολήψεως Πλατωνικός (7) ἐλέγετο, ἠβούλετο ἑαυτὸν δεῖξαι Ἀριστοτέλει παρακολουθοῦντα, ὅπερ ἐν τοῖς (8) συγγράμμασιν ἐβουλήθη δεῖξαι. ἄξιον δὲ ζητήσεως ὑπάρχει διὰ τί (9) Περιπατητικοὶ καλοῦνται οἱ Ἀριστοτελικοί· φασὶν ὅτι διὰ τοῦτο Περιπατητικὸς ἐκαλεῖτο (10) ὁ Ἀριστοτέλης,

> ἐπειδὴ περιπατῶν τὰς συνουσίας ἐποιεῖτο τῇ πρὸς (11) τὸν διδάσκαλον αἰδοῖ.

---

[1] Porph., *Isag*, 1.14. [2] Porph., *Isag*, 1.15. [3] V // Bus λογικώτερον. [4] Porph., *Isag*, 1.15.

οὐκ ἐτολμα γὰρ Πλάτωνος περιόντος ἐν καθέδρᾳ (12) ποιεῖσθαι τὰς συνουσίας. ἄλλοι δέ φασιν ὅτι ψευδές ἐστι· τοὐναντίον γὰρ (13) ἠναντιοῦτο αὐτῷ. τολμῶσι δὲ οἱ τοιοῦτοι ψέγειν· οὐδὲ γὰρ (14) ἠναντιοῦτο αὐτῷ, ἀλλ' ἔσεβεν αὐτὸν ἀεί, ὡς δηλοῖ τὸ εἰς τὸν τάφον Πλάτωνος (15) Ἀριστοτέλους ἐπίγραμμα (16) βωμὸν Ἀριστοτέλης ἱδρύσατο τόνδε Πλάτωνος, (17) ἀνδρὸς ὃν οὐδ' αἰνεῖν τοῖσι κακοῖσι θέμις. (18) ἐν οἷς σὺν θεῷ θεωρία.

(20) ΠΕΡΙ ΓΕΝΟΥΣ

11 (19) Πρᾶξις θ

1 (21) Μετὰ τὰ διττὰ προοίμια τοῦ τε φιλοσόφου καὶ ἡμῶν σὺν εὐμενείᾳ (22) τοῦ κρείττονος ἐπ’ αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνας τῆς λέξεως χωρήσωμεν ἔχοντες (23) πάντων προηγουμένην τὴν τοῦ γένους διδασκαλίαν.

ζητητέον δὲ διὰ τί τὸ (24) γένος τῶν πέντε φωνῶν προετάγη. τινὲς γοῦν ὑπὲρ τούτου ἀπολογούμενοί (25) φασιν ὅτι ἐπειδὴ τὸ γένος τίμιόν ἐστι καὶ ἅμα ἑαυτῷ συνεισφέρει τὰς (26) ἄλλας φωνάς· λέγων γὰρ γένος συνεισφέρεις τὸ εἶδος (τὸ γὰρ γένος εἴδους (27) ἐστὶ γένος), ὅπου δὲ γένος καὶ εἶδος, ἐκεῖ πάντως ἐστὶ καὶ διαφορά (τὸ 122 γὰρ εἶδος ἀπὸ γένους τέμνεται διὰ μέσου διαφορᾶς δίκην πρίονος ἐπεχούσης), (2) ὅπου δὲ εἶδος, ἐκεῖ καὶ ἴδιον (τὸ γὰρ ἴδιον ἐν τοῖς εἴδεσι θεωρεῖται, ὡς (3) τὸ γελαστικὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ χρεμετιστικὸν ἐν τῷ ἵππῳ), ἀλλὰ μὴν (4) καὶ συμβεβηκός· τὸ γὰρ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς ἀτόμοις θεωρεῖται καὶ τὰ (5) ἄτομα διακρίνει· οὐσίᾳ γὰρ οὐ διακρίνεται τὰ ἄτομα, ἀλλὰ συμβεβηκόσιν· (6) οὐ γὰρ διαφέρει ὁ Σωκράτης Πλάτωνος, καθὸ ἄνθρωποί εἰσιν, ἀλλὰ καθὸ (7) ὁ μὲν φαλακρὸς ὁ δὲ εὔθριξ, ὁ μὲν προκοίλιος ὁ δὲ ἰσχνός· τὰ οὖν ἄτομα (8) ὑπὸ τὸ εἶδος ἀνάγεται, ὧν ἐστι τὰ συμβεβηκότα. ὁ τοιοῦτος δὲ λόγος (9) συνηγορεῖ καὶ τὸ εἶδος τῶν ἄλλων φωνῶν προτάττεσθαι· δύναμαι γὰρ λέγειν (10) ὅτι καὶ τὸ εἶδος συνεισφέρει τὰς ἄλλας τέσσαρας φωνάς· ὅπου γὰρ εἶδος, ἐκεῖ (11) πάντως καὶ γένος (τὸ γὰρ εἶδος γένους ἐστὶν εἶδος), ὅπου δὲ γένος καὶ (12) εἶδος, ἐκεῖ καὶ διαφορά. ἐν δὲ τοῖς εἴδεσίν ἐστι καὶ τὸ ἴδιον, ὡς ἐδείξαμεν.

(13) ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τοῖς ἀτόμοις ἐστὶ τὰ συμβεβηκότα, ὧν κατηγορεῖται τὸ (14) εἶδος. τί δὲ λέγω ταῦτα ἐπὶ τοῦ εἴδους; τῷ προκειμένῳ λόγῳ (15) προταχθήσεται ἡ ὑστέρα φωνὴ ἡ κινδυνεύουσα μὴ εἶναι διὰ τὴν εὐτέλειαν, λέγω δὲ (16) τὸ συμβεβηκός· αὕτη γὰρ καὶ τὰς ἄλλας τέσσαρας συνεισφέρει· λέγομεν (17) γὰρ τὰ συμβεβηκότα τῶν ἀτόμων τὴν διάκρισιν ποιεῖσθαι, τὰ δὲ ἄτομα (18) συνεισφέρει τὸ εἶδος (τῶν γὰρ ἀτόμων κατηγορεῖται τὸ εἶδος), ὅπου δὲ (19) γένος καὶ εἶδος, ἐκεῖ καὶ διαφορὰ ἀναμφιβόλως, τὸ δὲ ἴδιον ἐν τοῖς εἴδεσιν (20) ὑπάρχει. ὥστε οὖν ὑπόψυχρός ἐστιν ὁ τοιοῦτος λόγος· οὐ γὰρ κατὰ τοῦτον (21) τὸν λόγον προετάγη τὸ γένος, ἀλλὰ καθ’ ἕτερον. ποῖον δὲ τοῦτον λέξομεν; (22) τὸ γένος δικαίως τῶν ἄλλων προετάγη κατ’ ἄμφω φέρον τὰ πρωτεῖα· (23) τίμιον γὰρ καὶ τῶν οὐσιωδῶν ὑπάρχει καὶ τῶν ἐπουσιωδῶν. καὶ τῶν μὲν (24) ἐπουσιωδῶν τίμιον ὑπάρχει ὡς οὐσιῶδες, λέγω δὲ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος, (25) τῶν δὲ οὐσιωδῶν ὡς καθολικώτερον· καθολικώτερον γὰρ τὸ γένος τῆς τε (26) διαφορᾶς καὶ τοῦ εἴδους.

> (27) Ἐπεὶ οὖν ἐγνώκαμεν οὐ κατὰ ἀδικίαν προτετάχθαι τὸ γένος, φέρε ἐπ' (28) αὐτὴν τὴν ἐξήγησιν βαδίζωμεν.

ἀλλ' ἐμπόδιον ταύτης τῆς ὁδοῦ πέφυκεν (29) Ἀριστοτέλης φάσκων ἐν τοῖς Ἀποδεικτικοῖς δεῖν τὸν περὶ ὁμωνύμων φωνῶν (30) διαλαμβάνοντα πρὸ τῆς τούτων ἐξηγήσεως τὰ τρία ταῦτα ποιῆσαι· πρῶτον (31) διαστείλασθαι τὴν ὁμωνυμίαν καὶ εἰπεῖν ποσαχῶς λαμβάνεται ἡ προκειμένη (32) φωνή, δεύτερον εἰπεῖν περὶ ποίου σημαινομένου ἐστὶν ὁ λόγος, τρίτον τὴν (33) περὶ τούτου ἐμφανίσαι διδασκαλίαν· τῷ γὰρ μὴ ταῦτα ποιοῦντί φησιν οὐκ (34) ὀλίγα ἄτοπα παρακολουθεῖν· δόξει γὰρ καὶ ἀνόητα διαφθέγγεσθαι καὶ 123 ψεύδεσθαι καὶ τὸ κοινωνικὸν διαφθείρειν, καθ' ὃ χαρακτηρίζεται τὸ (2) ἡμέτερον εἶδος.

> δόξει δὲ ἀνοηταίνειν, εἰ εἴπῃ ὅτι εἴωθεν ἡμῖν ὁ κύων (3) νοσήματα προσφέρειν, νομίσῃ δέ τις αὐτὸν τὸν χερσαῖον κύνα λέγειν, ὅπερ οὐ (4) διενοήθη· τὸν ἀστρῷον γὰρ ἠβούλετο εἰπεῖν. δόξει δὲ ψεύδεσθαι λέγων τὸν (5) Αἴαντα νενικηκέναι τὸν Ἕκτορα· οἰήσεται γάρ τις αὐτὸν τὸν Ὀιλέως λέγειν (6) καὶ ψεύστην αὐτὸν προσαγορεύσει. Διαφθερεῖ δὲ τὸ κοινωνικόν, λέγω δὲ (7) τὸν λόγον καθ' ὃν μόνοι κοινωνοῦμεν (οὔτε γὰρ αἱ κάτω οὐσίαι οὔτε αἱ (8) ὑπέρτεραι κατὰ τοῦτον κοινωνοῦσιν, αἱ μὲν διὰ τὸ μὴ δύνασθαι, λέγω δὲ (9) τὰ ἄλογα, αἱ δὲ διὰ τὸ μὴ δέεσθαι, λέγω δὲ τὰ θεῖα)· ὅταν γὰρ περὶ (10) ὁμωνύμων λέγῃ τις ἑτέρου μὴ νοοῦντος περὶ ποίου σημαινομένου λέγει, (11) διαφθαρήσεται τὸ κοινωνικόν· πῶς γὰρ κοινωνία τοῦ ἔνδον γενήσεται (12) ἀσαφείας ἐπικρατούσης τῶν λεγομένων; ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστι συμβαλεῖν (13) Χαλδαίους Αἰγυπτίοις μετὰ σαφηνείας τῶν λεγομένων, οὕτως οὐδὲ τοὺς περὶ (14) ὁμωνύμων φθεγγομένους, καὶ εἰ δόξομεν ἀληθεύειν. ὀφείλομεν τοίνυν (15) διαστείλασθαι τὰ ὁμώνυμα πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἀμφιβολίας· δόξεις γὰρ (16) ἀληθεύειν λέγων στρατεύσασθαι ἐπὶ Ἴλιον τὸν Αἴαντα (ἑκάτερος γὰρ (17) ἐστράτευσεν), ἀμφιβολίαν δὲ ἐπιθήσεις τοῖς λεγομένοις· ἄδηλον γὰρ εἰ τὸν Ὀιλέως (18) βούλει εἰπεῖν ἢ τὸν Τελαμῶνος.

(19) Τούτῳ οὖν τῷ λόγῳ παρακολουθῶν Πορφύριος τὴν ὁμωνυμίαν βούλεται (20) διαστείλασθαι (ὁμώνυμος γὰρ φωνὴ λέγεται τὸ γένος)· λέγει γὰρ περὶ ποίου (21) σημαινομένου λέγει, καὶ εἶθ' οὕτως τὴν τούτου διδασκαλίαν ἐπάγει.

2 καί φησιν (22) ὅτι πρῶτον γένος ἐστὶ τὸ ἀφ' ἑνὸς παρονομασθὲν καὶ προελθόν, οἷον ἀπὸ (23) ἑνὸς τοῦ Ἡρακλέους οἱ Ἡρακλεῖδαι παρωνομάσθησαν καὶ προῆλθον ἐκ τοῦ (24) Ἡρακλέους. καλῶς δὲ πρόσκειται τὸ προελθόν· ἔστι γάρ τινα ἀφ' ἑνὸς (25) παρονομασθέντα καὶ μὴ καλούμενα γένη, καθὸ οὐ προῆλθον ἐξ αὐτοῦ οἷον (26) ἐκ τοῦ Πυθαγόρα παρωνομάσθησαν τινες Πυθαγόρειοι, γένος δὲ τοιοῦτον (27) οὐκ ἔστι, καθὸ οὐ προῆλθεν ἐξ αὐτοῦ, ἔχει δὲ τοιοῦτον γένος τρεῖς (28) σχέσεις· τὴν μὲν μίαν τὴν ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους πρὸς τὸ ἐξ αὐτοῦ πλῆθος, (29) τὴν μὲν ἑτέραν τὴν

ἀπὸ τοῦ πλήθους πρὸς τὸν Ἡρακλέα, καὶ τὴν ἄλλην (30) ἣν ἔχει τὸ πλῆθος πρὸς ἑαυτούς.

3 δεύτερον δὲ γένος ἐστὶν ἡ ἑκάστου τῆς 124 γενέσεως ἀρχή οἷον ἡ πατρίς. ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον γένος διττόν,

τὸ μὲν (2) ἔμψυχον τὸ δὲ ἄψυχον. καὶ ἑκάτερον πάλιν διττόν·

τὸ μὲν γὰρ προσεχές (3) ἐστι τὸ δὲ πόρρω. ἐπὶ ἑνὸς δὲ παραδείγματος σαφηνίσωμεν τὰ προειρημένα. (4) ὁ Ἀχιλλεὺς ἄψυχον καὶ προσεχὲς ἔχει τὸ γένος ἀπὸ πατρίδος, (5) ὅταν εἴπῃς αὐτὸν Φθιώτην, ἄψυχον δὲ πόρρω, ὅταν εἴπῃς αὐτὸν Θετταλόν, (6) ἔμψυχον δὲ προσεχές, ὅταν εἴπῃς αὐτὸν τοῦ Πηλέως, ἔμψυχον δὲ (7) πόρρω ὅταν εἴπῃς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Αἰακοῦ.

καὶ διὰ τί τὸν πατέρα γένος (8) λέγομεν; δικαίως, εἴ γε αὐτὸν γονέα καλοῦμεν ἀφ' οὗ ἡ γονὴ καὶ τὸ (9) γένος. εἰκὸς δέ τινας εἰπεῖν διὰ τί καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς οὐκ ἔχει τις. (10) καί φαμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ τιμιωτέρου μᾶλλον ἔοικε τὸ γένος προέρχεσθαι, (11) τιμιώτερος δὲ τῆς μητρὸς ὁ πατήρ. ἴσως δὲ πάλιν εἴποι τις διὰ τί καὶ (12) τὴν πατρίδα γένος λέγομεν. πρὸς ὃν λέξομεν ὅτι εὐλόγως, εἴ γε δηλοῖ τὸ (13) ὄνομα ἀπὸ τοῦ πατρὸς παραχθέν· εἰ γάρ φαμεν τὸν πατέρα γένος, (14) παρωνομάσθη δὲ ἀπ' αὐτοῦ ἡ πατρίς, διὰ τί καὶ ἡ πατρὶς μὴ λεχθείη γένος; (15) μὴ νομίσῃς δὲ ὅτι ἔλαττον γένος ἐστὶ ἡ πατρὶς τοῦ πατρός, ἐπειδὴ ἀπὸ (16) τοῦ πατρὸς ὠνομάσθη· εἰ γὰρ καὶ ἀπ' αὐτοῦ παρήχθη, ἀλλ' οὖν γε κρεῖττόν (17) ἐστι γένος τοῦ πατρός· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ χρηστὰ ἤθη καὶ εὐσεβεῖς νόμους (18) ἡμᾶς διδάσκουσα. ἀμέλει οἱ σωματέμποροι οὐκ ἀπὸ τῶν τυχουσῶν χωρῶν (19) ποιοῦνται τὴν πραγματείαν· πρῶτον γὰρ ἐξετάζουσι τὰς χώρας τῶν σωμάτων (20) οἷαί εἰσιν, οἰόμενοι αὐτὰς ἀσφαλὲς εἶναι κριτήριον ἠθῶν τε καὶ νόμων. δηλοῖ (21) δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ποιητὴς προτιμᾶσθαι τῶν γονέων τὰς χώρας, πανταχοῦ προτάττων (22) τῶν γονέων τὰς πατρίδας καὶ πάντων πραγμάτων γλυκυτέρας εἶναι διδάσκων·

(23) τίς πόθεν εἷς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες;
(24) ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος οὐδὲ τοκήων.
(25) αὐτὰρ Ὀδυσσεύς,
(26) ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
(27) ἧς γαίης, θανέειν ἱμείρεται.

4 (28) τρίτον δὲ γένος λέγεται τὸ κατὰ φιλοσοφίαν ἐπὶ πολλὰ ἐξαπλούμενον ὥσπερ (29) τὸ ζῷον· τοῦτο γὰρ ἐξαπλοῦται ἐπὶ πολλά· διήκει γὰρ ἐπὶ ἄνθρωπον (30) καὶ κύνα καὶ ἄλλα. ἔοικε δὲ τοῦτο τοῖς δύο τοῖς προηγουμένοις. καὶ τῷ (31) μὲν λέγοντι ἀφ' ἑνὸς παρονομασθὲν καὶ προελθὸν ἔοικε, καθὸ πολλὰ (32) περιέχει ἐν ἑαυτῷ. ὥσπερ γὰρ ὁ Ἡρακλῆς ἅπαν τὸ ὑπ' αὐτὸν γένος 125 περιέχει, οὕτω καὶ τὸ ζῷον πάντα τὰ ὑπ' αὐτὸ

περιέχει. τῷ δὲ λέγοντι (2) "ἡ ἑκάστη τῆς γενέσεως ἀρχή", ἔοικεν, ὥσπερ ὁ πατὴρ ἀρχή ἐστι (3) τοῦ γένους ὁμοίως δὲ καὶ ἡ πατρίς, οὕτω καὶ τὸ ζῷον ἀρχή ἐστι τῶν ὑπ' αὐτό.

(4) ἓν δὲ λοιπὸν ζητήσαντες ἐπ' αὐτῷ καταπαύσομεν τὴν παροῦσαν (5) θεωρίαν· καταβοῶσί τινες Πορφυρίου λέγοντες ὅτι οὐκ ἐπεξῆλθε πᾶσι τοῖς (6) γένεσι· παρῆκε γὰρ τὰ πέντε γένη τοῦ Πλάτωνος· φησὶ γὰρ ὁ Πλάτων πέντε (7) γένη εἶναι πάντων τῶν ὄντων, οὐσίαν ταυτότητα ἑτερότητα κίνησιν στάσιν. (8) καὶ οὐσίαν μὲν ἔλεγε τὴν ὕπαρξιν ἑνὸς ἑκάστου· ἔλεγε γάρ· εἰ ὄντα ἔστι, (9) πάντως ἔχει καὶ ὕπαρξιν. ἐπειδὴ οὖν ἐν πολλοῖς ἐστιν ἡ ὕπαρξις, ἔλεγεν (10) αὐτὴν γένος. ταυτότητα δὲ καὶ ἑτερότητα ἔλεγε τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν (11) διαφορὰν ἑνὸς ἑκάστου· ἔλεγε γὰρ πάντα τὰ ὄντα κατά τι πρὸς ἄλληλα (12) κοινωνεῖν καὶ κατά τι διαφέρειν ἀδύνατον γὰρ πάντῃ τὰ πάντα κοινωνεῖν (13) ἢ πάντῃ διαφέρειν. τὴν μὲν οὖν ταυτότητα κοινωνίαν ἔλεγε τὴν δὲ (14) ἑτερότητα διαφοράν. ἐπειδὴ οὖν ἐν πολλοῖς ἐστι κοινωνία καὶ διαφορά, γένη (15) αὐτὰ ὠνόμαζε. κίνησιν δὲ τὴν ἐνέργειαν ἔλεγε· πάντα γὰρ τὰ ὄντα ἀπὸ (16) τῆς φύσεως ἐδημιουργήθη. εἰ οὖν μηδὲν μάτην ἡ φύσις ἐδημιούργησε, (17) δῆλον ὅτι πάντα τὰ ὄντα ἔχει ἐνέργειάν τινα. ταύτην οὖν τὴν ἐν πᾶσιν (18) ὑπάρχουσαν ἐνέργειαν ἐκάλει κίνησιν. στάσιν δὲ ἔλεγε τὴν ἠρεμίαν· ἔλεγε (19) γὰρ ὅτι ὅπου ἐστὶν ἐνέργεια, πάντως ἐστὶν ἐκεῖ καὶ ἠρεμία· ἀδύνατον γάρ (20) ἐστιν ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἐνεργεῖν τινα, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ θεῖα, ἅπερ φαμὲν (21) ἀεὶ ἐνεργεῖν, ἐν τῷ ἀεὶ ἐνεργεῖν ἔχει καί τινα ἠρεμίαν· τὸ γὰρ ἀεὶ ἐν τῷ (22) αὐτῷ ἐνεργεῖν στάσιν καὶ μονήν τινα δηλοῖ. καὶ ὁ πόλος ὁ ἀεὶ κινούμενος (23) ἐν τῇ ἀεικινησίᾳ μονήν τινα ἔχει. ταῦτα οὖν, φασί, παρῆκεν ὁ Πορφύριος. (24) οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἕτερά τινα· λέγουσι γὰρ ὅτι ἐν τοῖς Φυσικοῖς (25) φησιν ὁ Ἀριστοτέλης γένος εἶναι τὴν ὕλην, τούτου δὲ οὐκ ἐμνήσθη. ἀλλὰ (26) μὴν καὶ τῶν παρὰ τοῖς γραμματικοῖς γενῶν οὐκ ἐμνήσθη, τοῦτ' ἔστιν (27) ἀρσενικοῦ θηλυκοῦ οὐδετέρου. καὶ λέγομεν ὅτι οὐ καλῶς μέμφονται (28) Πορφυρίῳ ἐάσαντι τὰ τοιαῦτα· οὔτε γὰρ προέκειτο αὐτῷ θεολογῆσαι, ἵνα μνησθῇ (29) τῶν πέντε γενῶν Πλάτωνος (καὶ γὰρ Πλάτων θεολογῆσαι βουλόμενος (30) τούτων ἐμνήσθη), ἀλλὰ μὴν οὔτε φυσιολογῆσαι αὐτῷ προέκειτο, ἵνα μνησθῇ (31) τοῦ γένους τῆς ὕλης. διαλεκτικώτερον οὖν βουλόμενος διαλαβεῖν μᾶλλον (32) τοῖς λεχθεῖσιν ἠρκέσθη διαχωρίζων τὰ κατὰ συνήθειαν τῶν κατὰ φιλοσοφίαν. (33) τί δὲ εἶχε τῶν παρὰ τοῖς γραμματικοῖς μνησθῆναι, οἷς αἱ φωναὶ φίλαι 126 καθεστήκασι μόναι, οὐδαμῶς δὲ τὰ σημαινόμενα; παρ' οἷς ἔστιν εὑρεῖν (2) οὐδέτερα καὶ ἀρρενικὰ καὶ θηλυκὰ ἔμψυχά τε καὶ ἄψυχα, ἀλλὰ μὴν καὶ (3) ἀρρενικὰ καὶ θηλυκὰ μόνον, μόνον ἀρρενικὰ ὥσπερ τὸ ἀετὸς καὶ μόνον (4) θηλυκὰ ὥσπερ τὸ χελιδών, ἅτινα ἐπίκοινα καλοῦσι. δικαίως ἄρα καὶ τῶν (5) τοιούτων ὁ φιλόσοφος οὐκ ἐμνήσατο. ἐφ' οἷς ἡ παροῦσα θεωρία πληρούσθω.

(6) Πρᾶξις ι

5 (7) "Ἔοικε δὲ μήτε τὸ γένος μήτε τὸ εἶδος ἁπλῶς λέγεσθαι".[1] (8) Ἐπειδήπερ εἰσί τινες φωναί μίαν ἔχουσαι σημασίαν, εἴσι δὲ ἄλλαι (9) πολλὰ σημαίνουσαι, φησὶν ὅτι τὸ γένος οὐ μίαν ἔχει σημασίαν, ἀλλὰ (10) πολλάς·

> τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ "ἁπλῶς." τὸ δὲ ἁπλῶς τετραχῶς λαμβάνεται· (11) λαμβάνεται γὰρ κυρίως καὶ ὡς καθόλου καὶ ὡς ἔτυχε καὶ ἀντὶ τοῦ (12) μοναχὸν καὶ ἀποίκιλον· τοῦτο γὰρ αὐτό φησι καὶ ὁ τραγικὸς (13) ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. (14) τὸ δὲ "ἔοικε" τριχῶς· πῇ μὲν ἐπὶ τοῦ πρέποντος, πῇ δὲ ἐπὶ τοῦ (15) ὁμοιωθῆναι, ποτὲ δὲ ἀντὶ τοῦ φαίνεται. ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ "φαίνεται" κεῖται·

(16) φαίνεται δὲ μήτε τὸ γένος μήτε τὸ εἶδος μοναχῶς καὶ ἀποικίλως λέγεσθαι, (17) ἀλλὰ πολλαχῶς καὶ πολυειδῶς, ἀποροῦσι δέ τινες διὰ τί περὶ γένους (18) διαλαμβάνων εἴδους ἐμνήσατο. καί φαμεν ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ἄτοπον· (19) ταῦτα γὰρ τῶν πρός τί ἐστιν, ὁσαχῶς δὲ θάτερον τῶν πρός τί λαμβάνεται, (20) τοσαυταχῶς καὶ τὸ ἕτερον. ἐπεὶ οὖν πολλαχῶς λέγεται τὸ γένος, ἐζήτησεν (21) ὁ Πορφύριος ταὐτὸν καὶ ἐπὶ τοῦ εἴδους δεῖξαι· τῶν γὰρ πρός τί ἐστι καὶ (22) ἀναγκαίως αὐτοῦ ἐμνήσατο.

6 (23) "Γένος γὰρ λέγεται καὶ ἡ τινῶν ἐχόντων πως πρὸς ἕν τι (24) καὶ πρὸς ἀλλήλους ἄθροισις".[2] (25) Καλῶς εἶπε τὸ "πώς", ἵνα δέξῃ ὅτι οὐ μόνον τὸ ὀνομασθὲν ἀπό (26) τινος γένος καλεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ προελθόν. τοῦτο δὲ δηλοῖ τὸ 127 "πώς·" φησὶ γὰρ "γένος λέγεται ἡ ἄθροισις τῶν ἐχόντων πως πρὸς (2) ἀλλήλους"[3]

> τοῦτ' ἐστι τῶν ἐχόντων οἰκειότητα γένους. καὶ εἴπομεν ὅτι τὸ (3) ὀνομάζεσθαι μόνον οὐ δηλοῖ τὸ γένος, εἴ γε τὸ Πυθαγόρειον οὐ λέγεται (4) γένος, μόνον παρονομασθέν, ἀλλὰ καὶ τὸ προέρχεσθαι ἀπό τινος, ὅπερ (5) σημαίνει τὸ πώς. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν "πρὸς ἕν τι ἐχόντων" δηλοῖ τὴν (6) ἀπὸ τοῦ πλήθους πρὸς τὸν ἕνα σχέσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ εἰπεῖν "πρὸς (7) ἀλλήλους" δηλοῖ τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν·

ἐπιφέρει γὰρ ἐν τοῖς ἑξῆς τὴν ἄλλην. (9) "Ἐκ τῆς ἀφ' ἑνὸς σχέσεως, λέγω δὴ τοῦ Ἡρακλέους".[4] (10) Ὧδε τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸ πλῆθος σχέσιν δηλοῖ. (11) "Καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐχόντων πως πρὸς ἀλλήλους τὴν (12) ἀπ' ἐκείνου οἰκειότητα κατὰ ἀποτομὴν τῶν ἄλλων γενῶν κεκλημένου."[5]

---

[1] Porph., *Isag*, 1.18. [2] Porph., *Isag*, 1.18. [3] Cf. Porph., *Isag*, 1.19. [4] Porph., *Isag*, 1.21.
[5] Porph., *Isag*, 1.21–22.

> (14) "Κατὰ ἀποτομήν" φησι κατὰ προσηγορίαν· ἡ γὰρ προσηγορία δίκην (15) ὁρισμοῦ ἔχουσα διαχωρίζει καὶ οἷον ἀποτέμνει τὰ σημαινόμενα ἀπ' ἀλλήλων. (16) λέγει οὖν τοῦ πλήθους τοῦ Ἡρακλέους κατὰ προσηγορίαν, τοῦτ' ἔστι κατὰ (17) ἀποτομήν, τῶν ἄλλων γενῶν κεκλημένου· ὅταν γὰρ εἴπω Ἡρακλεῖδαι, (18) διαχωρίζω αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄλλων γενῶν, λέγω δὴ τῶν εἰρησομένων. (19) ἀναλαμβάνει δὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν λέγων "τῶν ἐχόντων πρὸς (20) ἀλλήλους τὴν ἀπ' ἐκείνου οἰκειότητα."

7 (21) "Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως πάλιν γένος ἡ ἑκάστου τῆς (22) γενέσεως ἀρχὴ ἤτοι ἀπὸ τοῦ τεκόντος ἢ ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ τις γέγονε".[1]

> (24) Καλῶς αὐτὸ ἔφρασε καὶ σαφῶς. τὰ δὲ παραδείγματα οὐκ ἐπὶ ἑνὸς (25) παρέθετο, ὡς ἡμεῖς εἴπομεν ἐν τῇ θεωρίᾳ, ἀλλ' ἐπὶ μὲν ἄλλου τὸ (26) προσεχές, ἐπὶ δὲ ἄλλου τὸ πόρρω·

"Ὀρέστην ἀπὸ Ταντάλου φαμὲν ἔχειν (27) τὸ γένος" (τοῦτο πόρρω ἐστίν) "Ὕλλον δὲ ἀφ' Ἡρακλέους"[2] (τοῦτο (28) προσεχές ἐστιν),

> "Πίνδαρον δὲ Θηβαῖον" (καὶ τοῦτο προσεχές), "Πλάτωνα δὲ 128 Ἀθηναῖον" (τοῦτο δὲ πόρρω ἐστί). καὶ εἰ ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρχεν (2) ὁ Πλάτων, πῶς πόρρω ἐστί; φασὶν οὖν ὅτι πάλαι εἰς κώμας ἐμεμέριστο ἡ (3) Ἀττική· πόρρω οὖν γένος τῷ Πλάτωνί ἐστιν ἡ Ἀττική, προσεχὲς δὲ ἡ (4) μία τῶν κωμῶν. οἱ δὲ τοὺς τόπους ἐπὶ τῶν παραδειγμάτων εἰρημένους (5) ἀγνοήσαντες καὶ ἀπορίαν ψυχρὰν ἐκτίθενται καὶ λύσιν·

ἐπὶ γὰρ Πινδάρου (6) τοὐναντίον δεῖ λέγειν. ὁ Πίνδαρος μὲν Θηβαῖος λεγόμενος πόρρω ἔχει (7) τὸ γένος ἀπὸ τῆς πατρίδος· οὐ γὰρ ἦν ἀπὸ Θηβῶν, ἀλλ' ἀπὸ κώμης τῆς (8) τῶν Κυνὸς κεφαλῶν. ὥστε οὖν προσεχὲς μὲν αὐτῷ γένος ὑπάρχει ἡ κώμη, (9) πόρρω δὲ αἱ Θῆβαι. Πλάτων δὲ Ἀθηναῖος λεγόμενος προσεχὲς ἔχει τὸ γένος. (11) "Καὶ γὰρ ἡ πατρὶς ἀρχή τίς ἐστι τῆς ἑκάστου γενέσεως, (12) ὥσπερ καὶ ὁ πατήρ".[3] (13) Ἵνα μηδεὶς εἴπῃ "καὶ πῶς ἡ πατρὶς λέγεται γένος;" φησὶν ὅτι οὐκ (14) ἄτοπον. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ γένος λέγεται, οὕτω καὶ ἡ πατρίς. ἐδείξαμεν (15) δὲ ὅτι καὶ κρεῖττον γένος ὑπάρχει τὸ τῆς πατρίδος ἤπερ τὸ τοῦ πατρός. (16) ἐν οἷς *σὺν θεῷ*[4] ἡ παροῦσα πρᾶξις.

---

[1] Porph., *Isag*, 1.23–24. [2] Porph., *Isag*, 2.2–3. [3] Porph., *Isag*, 2.4. [4] V σὺν θεῷ // Bus om.

Πρᾶξις ια.

(18) Γινώσκοντες τὴν τάξιν ἀκρίβειαν δύνασθαι τῇ διδασκαλίᾳ χαρίζεσθαι, (19) φέρε ὀλίγον τὸν λόγον περὶ αὐτὴν ποιησώμεθα. ζητητέον δὲ οἷα γένη (20) προταγήσεται, ἆρα τὸ κατὰ φιλοσοφίαν ἢ τὰ κατὰ συνήθειαν· ἡ γὰρ (21) συνήθεια τὸν ἁπλῶς ἄνθρωπον λέγει, ἡ δὲ φιλοσοφία τὸν τοιόνδε. εἰ δὲ ὁ (22) ἁπλῶς ἄνθρωπος τοῦ τοιοῦδε προηγεῖται, τὰ κατὰ συνήθειαν τῶν κατὰ (23) φιλοσοφίαν προηγήσεται. ἀλλὰ πάλιν καὶ ἐνταῦθα ἄλλη ζήτησις ὑπάρχει· (24) τῶν γὰρ κατὰ συνήθειαν ζητεῖται ποῖον ἄρα τοῦ ἑτέρου προταγήσεται. καί (25) φασιν ὅτι τὰ δύο φαίνεται ὁ Πορφύριος προτάττων. τοῦτο δὲ (26) ὑπόψυχρον· πῶς γὰρ δύναται τὰ δύο πρῶτα εἶναι; εἰ δὲ καὶ τὰ δύο πρῶτά (27) ἐστιν, ἄρα καὶ ὕστερά ἐστι. πρῶτα δὲ καὶ ὕστερα εἶναι ἑαυτῶν ἄτοπον. (28) μήποτε δὲ τῷ ὄντι καὶ τὰ δύο πρῶτα καὶ ὕστερά φησιν ὁ Πορφύριος, 129 κατ’ ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο· οὔτε γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ πρῶτά ἐστι καὶ ὕστερα, (2) ἀλλὰ πρῶτα μὲν τῇ φύσει ὕστερα δὲ τῇ συνηθείᾳ, λέγω δὲ ἡμῖν, καὶ (3) ὕστερα μὲν τῇ φύσει ἡμῖν δὲ πρῶτα. πῶς δὲ τοῦτο ὑπάρξις, λέξομεν ἐν (4) παραδείγματος τρόπῳ. τὰ τῇ φύσει πρῶτά ἐστι ἡμῖν ὕστερα, οἷον τὰ (5) ἁπλᾶ τῇ φύσει πρῶτά ἐστι, τὸ πῦρ τὸ ὕδωρ, ἔστι δὲ ἡμῖν ὕστερα· πρῶτον (6) γὰρ ἀποβλέπομεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὕστερον ἐξ αὐτοῦ γινώσκομεν τὰ (7) ἁπλᾶ στοιχεῖα. ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ τὰ τῇ φύσει ὕστερα ἡμῖν πρῶτά ἐστιν, (8) οἷον ὁ ἄνθρωπος τῇ φύσει ὕστερος ἡμῖν δὲ πρῶτος· πρῶτον γὰρ ἐποίησεν (9) ὁ θεὸς τὸ πῦρ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα, καὶ ὕστερον ἐποίησεν ἐξ (10) αὐτῶν σύνθετον τὸν ἄνθρωπον. ὁ ἄνθρωπος δὲ ἡμῖν πρῶτος ἐστι· πρῶτον (11) γὰρ γινώσκομεν τὸν ἄνθρωπον καὶ ὕστερον τὰ ἁπλᾶ στοιχεῖα. τοιοῦτον (12) δέ ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν προκειμένων γενῶν· τὸ μὲν γὰρ πρῶτόν ἐστι τῇ φύσει, (13) ἡμῖν δὲ ὕστερον. ποῖον δὲ τοῦτὸ τὸ λέγον “ἡ ἑκάστου τῆς γενέσεως (14) ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ τεκόντος ἢ τῆς πατρίδος”[1]· πρῶτον γὰρ τοῦτο ἔγνωσται (15) τῇ φύσει ὕστερον δ’ ἡμῖν· εἰ μὴ γὰρ φοιτήσωμεν εἰς διδασκάλους, (16) οὐ γινώσκομεν ὅτι ὁ πατὴρ γένος ἐστὶ καὶ ἡ πατρίς. πρόδηλον οὖν ὅτι (17) προϋπῆρχε τῇ φύσει πρὶν ἢ φοιτήσωμεν εἰς διδασκάλους. φύσιν δὲ λέγω (18) οὐ τὴν δημιουργοῦσαν, ἐπεὶ κατ’ ἐκείνην πάντα αὐτῇ πρῶτα ὑπάρχει. τὸ (19) δὲ ἕτερον ὕστερόν ἐστι τῇ φύσει, ἡμῖν δὲ πρῶτον. ποῖον δὲ τοῦτο; τὸ (20) λέγον “τὸ ἀφ’ ἑνὸς παρονομασθὲν καὶ προελθὸν οἷον Ἡρακλεῖδαι”. (21) καὶ πρῶτον ἡμῖν ἐστιν, ὅτι πρῶτον κατανοοῦμεν τοὺς Ἡρακλείδας· οὔτε γὰρ (22) ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους κατανοοῦμεν αὐτούς, ἐπεὶ τοῦτο ὕστερον ἡμῖν εὑρίσκεται, (231) ἀλλ’ ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους κατάγονται. ὕστερον (24) δὲ τῇ φύσει ἐστίν, ὅτι πρῶτον δεῖ τὸν Ἡρακλέα εἶναι, ὕστερον δὲ τοὺς (25) Ἡρακλείδας· κατ’ ἄλλο οὖν καὶ ἄλλο φαμὲν αὐτὰ πρῶτα καὶ ὕστερα.

[1] Porph., *Isag*, 1.23–24.

(26) Ἐπειδὴ δὲ καὶ σχέσιν τινὰ ἔχει τὸ γένος πρὸς τὸ εἶδος (ταῦτα γὰρ (27) τῶν πρός τί ἐστι), φέρε μάθωμεν ποία ἂν εἴη αὕτη τεσσάρων οὐσῶν τῶν (28) σχέσεων· ἡ μὲν γάρ ἐστι φυσικὴ ὡς ἡ τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν, ἡ δὲ 130 προαιρετικὴ ὡς ἡ φίλου πρὸς φίλον, ἡ δὲ τεχνικὴ ὡς ἡ διδασκάλου πρὸς (2) μαθητήν, ἡ δὲ τυχηρὰ ὡς ἡ δεσπότου πρὸς δοῦλον. ἀλλ' ἐπειδὴ (3) ἀμφιβάλλεται καὶ τὸ δεξιὸν ποίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἀριστερόν, φέρε περὶ (4) αὐτοῦ πρῶτον εἴπωμεν καὶ μετὰ τοῦτο περὶ τοῦ γένους. τὸ δεξιὸν τοίνυν (5) ἐὰν ὡσαύτως ἀεὶ ἔχῃ, φυσικὴν ἔχει σχέσιν, εἴτε ἐν ἀψύχοις ᾖ εἴτε ἐν (6) ἐμψύχοις, οἷον τὸ ἧπαρ εἰς τὸ δεξιὸν καὶ ὁ σπλὴν εἰς τὸ ἀριστερόν· φυσικὴ (7) δὲ ἡ τοιαύτη σχέσις. ἐὰν δὲ μὴ ὡσαύτως ἔχῃ, προαιρετικὴν ἔχει τὴν (8) σχέσιν· δύναμαι γὰρ τὸ μὴ κωλυόμενον ὑπὸ τῆς φύσεως ἀριστερὸν (9) ποιῆσαι δεξιόν· ἀμέλει τοῦτο αὐτὸ γινώσκων ὁ συγγραφεὺς Θουκυδίδης φησίν (10) “εἰσιόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τὸ Ἰόνιον πέλαγος εἴχομεν ἐν τῇ δεξιᾷ τὴν (11) Ἐπίδαμνον.” προαιρετικὴ δὲ ἡ τοιαύτη σχέσις, καὶ διὰ τοῦτο εἶπε τὸ (12) “εἰσιόντων”, ὡς δῆλον “ἐξιόντων ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν εἴχομεν τὴν Ἐπίδαμνον”. ἔχει (13) δὲ τὸ γένος πρὸς τὸ εἶδος τὴν σχέσιν φυσικήν· ὡς γὰρ ἔχει ὁ πατὴρ πρὸς (14) τὸν υἱὸν φυσικὴν σχέσιν, οὕτω καὶ τὸ ζῷον πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

12 (15) Πρᾶξις ιβ

1 (16) Μετὰ τὸ διαστείλασθαι τὴν ὁμωνυμίαν καὶ δηλῶσαι περὶ ποίου (17) σημαινομένου διαλαβεῖν βουλόμεθα, εὐλόγως ἐπὶ τὴν διδασκαλίαν βαδίζοντες (18) ἐῶντες τὸ εἰ ἔστιν ἀπὸ τοῦ τί ἐστι τὴν ἀρχὴν ποιησόμεθα· τοῦτο γὰρ (19) καὶ ἐπηγγειλάμεθα μὴ ζητεῖν εἰ ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις ἐστὶν ἢ ὑφέστηκε.

(20) ἰστέον δὲ ὅτι τὸ εἰ ἔστι δικαίως τοῦ τί ἐστι προηγεῖται· δύο γὰρ ἔχει τὸ (21) εἰ ἔστιν ἤ τὸ εἶναι ἤ τὸ μὴ εἶναι· δεῖ οὖν ἡμᾶς πρῶτον τὸ εἰ ἔστι ζητεῖν, (22) ἵνα εἰ μὲν ἔστι, ζητήσωμεν τὸ τί ἐστιν, εἰ δὲ μὴ ἔστι, τί ἐστι μὴ (23) πολυπραγμονήσωμεν.

ἐπειδὴ δὲ τὸ τί ἐστιν ἢ δι' ὑπογραφῆς ἢ δι' ὁρισμοῦ (24) δηλοῦται,

φέρε πρῶτον λέξωμεν ποία διαφορά ἐστι τῆς ὑπογραφῆς καὶ τοῦ (25) ὁρισμοῦ καὶ ὕστερον λέγωμεν εἰ ὁρισμός ἐστιν ὧδε τοῦ γένους ἢ ὑπογραφή. (26) Διαφέρει τοίνυν ὁρισμὸς τῆς ὑπογραφῆς, ὅτι ὁ μὲν ὁρισμὸς ἐξ (27) οὐσιωδῶν φωνῶν συνίσταται πάντως, ἡ δὲ ὑπογραφὴ ἢ ἐξ ὅλων (28) ἐπουσιωδῶν ἢ τινῶν. ἔτι διαφέρει ὁρισμὸς τῆς ὑπογραφῆς, ὅτι ὁ ὁρισμὸς ἐπὶ ὄντων 131 πάντως λαμβάνεται, ἡ δὲ ὑπογραφὴ καὶ ἐπὶ ὄντων καὶ μὴ ὄντων, ἐπὶ (2) ὄντων μὲν ὡς ἵνα εἴπῃς “ὁ ἄνθρωπος ζῷον γελαστικὸν πλατυώνυχον”, ἐπὶ (3) μὴ ὄντων δὲ ὡς ἵνα ὑπογρά-

ψῃς τὸ κενόν· οὕτω γὰρ ὑπογράφει Ἀριστοτέλης (4) "κενόν ἐστι τόπος σώματος ἐστερημένος". ἐπεὶ οὖν ἔγνωμεν τὴν διαφορὰν (5) τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τῆς ὑπογραφῆς,

φέρε ζητήσωμεν εἰ ὁρίζει μᾶλλον ὁ (6) Πορφύριος τὸ γένος ἢ ὑπογράφει· λέγουσι γάρ τινες ὅτι ὑπογράφει καὶ (7) ἀποροῦμεν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες· διὰ τί μὴ μᾶλλον ὁρίζει ἀλλ' ὑπογράφει; (8) φασὶ δὲ ὅτι δικαίως ὑπογράφει· εἰ γὰρ εἴπομεν φεύγειν τὴν ζήτησιν τοῦ (9) εἰ ἔστιν ἢ μὴ ἔστιν, ἐδείχθη ὁ ὁρισμὸς ἐπὶ ὄντων πάντως λαμβάνεσθαι, (10) εὐλόγως οὐχ ὡρίσατο ὁ Πορφύριος, ἵνα μὴ διὰ τοῦ ὁρισμοῦ δείξῃ τὸ γένος (11) τῶν ὄντων, ἀλλ' ὑπέγραψε δυναμένης τῆς ὑπογραφῆς καὶ ἐπὶ ὄντων καὶ (12) μὴ ὄντων λαμβάνεσθαι, ὡς ἐδείχθη.

2 ἔτι λέγουσιν ὅτι οὐκ ἠδύνατο (13) ὁρίσασθαι τὸ γένος, ἐπειδὴ τὸ ὁριζόμενον θέλει ἔχειν τι ὑπερβεβηκός, τοῦ δὲ (14) καθολικοῦ γένους ὑπερβεβηκός τι οὐκ ἔστιν. ὅτι δὲ ὁ λόγος ἀληθεύει, (15) σαφὲς καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς, ἥτις ὁμοίως καθολικὴ οὖσα καὶ μὴ ἔχουσα (16) ὑπερβεβηκὸς ἄλλο τι φεύγει τὸν ὁρισμόν. φαμὲν δὲ πρὸς τοῦτο ὅτι οὐκ (17) ἔστιν ἀληθές· λέγομεν γάρ· εἰ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὑπερβεβηκός τι τὸ γένος (18) οὐχ ὡρίσθη οὔτε μὴν ἡ διαφορά, διὰ τί τὸ εἶδος καὶ αἱ λοιπαὶ φωναὶ (19) ἔχουσαι ὑπερβεβηκότα οὐχ ὁρίζονται ἀλλ' ὑπογράφονται;

3 πρὸς τοῦτο δὲ (20) καθολικωτέραν ὑπὲρ τῶν πέντε φωνῶν λέγουσιν ἀπολογίαν, ὡς οὐκ ἠδύνατο (21) ὁρίζεσθαι. φασὶ γάρ· αὗται αἱ φωναὶ ὁμώνυμοί εἰσιν, ὁμώνυμοι δὲ οὖσαι (22) πολλὰς φύσεις δηλοῦσιν, ὁ ὁρισμὸς δὲ μίαν φύσιν θέλει δηλοῦν, πῶς οὖν (23) ὁ ὁρισμὸς ἠδύνατο ἐπὶ τούτων λαμβάνεσθαι θέλων μίαν φύσιν δηλῶσαι (24) αὐτῶν πολλὰς φύσεις σημαινουσῶν; ἀλλ' εἰ καὶ εἴπῃς δυνατὸν τὰς (25) ὁμωνύμους φωνὰς ὁρίζεσθαι, ἐὰν διαστολῆς τύχωσι, φαμὲν ὅτι ὁ Πορφύριος (26) ταύτας τὰς φωνὰς ὅλας ὡς ὅλας βούλεται ὁρίσασθαι. λέγομεν δὲ πρὸς (27) τούτους ὅτι μάταια φθέγγεσθε· τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ οὐδὲ ὑπογράφειν (28) ὤφειλεν ὁ Πορφύριος τὰς τοιαύτας φωνάς· εἰκὼν γὰρ τοῦ ὁρισμοῦ ἡ (29) ὑπογραφή. εἰ δὲ ὁ ὁρισμὸς μίαν φύσιν δηλοῖ, ἄρα καὶ ἡ ὑπογραφή. εἰ δὲ (30) καὶ οὐχ ὁρίζονται αἱ προκείμεναι φωναὶ διὰ τὸ πολλὰς φύσεις δηλοῦν (31) (ὁμώνυμοι γάρ), οὐκοῦν οὐδὲ ὑπογράφεσθαι ὤφειλον τῆς ὑπογραφῆς μίαν (32) φύσιν δηλούσης.

ἔτι τινὲς ἀποροῦσιν· εἰ αἱ προκείμεναι φωναὶ κατὰ τὰ (33) πράγματα ὁμώνυμοι οὖσαι οὐ δύνανται ὁρίζεσθαι (πολλὰ γὰρ σημαίνουσι (33) πράγματα), διὰ τί κατὰ τὴν σχέσιν οὐχ ὁρίζεται τὸ γένος; μία γάρ ἐστιν ἡ 132 σχέσις τοῦ τε κατὰ φιλοσοφίαν γένους καὶ τῶν κατὰ συνήθειαν, τὰ δὲ (2) πράγματα διάφορα καὶ πολλά, ἅτινα ὡς εἰκὸς διαφόρους φύσεις ἔχοντα φεύγει (3) τὸν ὁρισμόν· αὕτη γὰρ ἡ σχέσις μία οὖσα ὀφείλει ὁρίζεσθαι· πράγματα δὲ (4) διάφορα σημαίνει τὸ γένος, καθὸ καὶ τὰ κατὰ συνήθειαν καὶ τὰ κατὰ (5) φιλοσοφίαν δηλοῖ, σχέσιν δέ, ἣν ἔχει πρὸς τὰ εἴδη, καὶ πρὸς τὸ πλῆθος καὶ (6) πρὸς τὰ γεννώμενα ⟨ἔχει⟩· αὕτη γὰρ ἐν τοῖς πράγμασι θεωρεῖται.

4 λέγουσι (7) δὲ πρὸς ταῦτα ὅτι οὐκ ἠδύνατο τὸ γένος κατὰ τὴν σχέσιν ὁρίζεσθαι· (8) ἔμελλε γὰρ ὁ λόγος διάλληλος εἶναι, ὃς διαβέβληται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις· (9) τὸ γὰρ ἀγνοούμενον διὰ τοῦ ἀγνοουμένου δηλοῦν ἐπιτηδεύει.

καὶ πῶς (10) ἔμελλεν ὁ λόγος διάλληλος εἶναι ἐπὶ τούτου τοῦ ὁρισμοῦ; ὅτι ἡμῶν (11) ὁριζόντων τὸ γένος ἐκ τοῦ εἴδους βουλόμεθα αὐτὸ γνῶναι, καὶ πάλιν μαθεῖν (12) βουλόμενοι τί ἐστιν εἶδος ἐμέλλομεν διὰ τοῦ γένους αὐτὸ ὁρίζεσθαι, τὰ δύο (13) δὲ ἀγνοεῖται τί ἐστι γένος τὸ κατηγορούμενον εἴδους καὶ τί ἐστιν εἶδος ὃ (14) ὑποτάσσεται τῷ γένει. πάνυ δὲ κακὴ ἡ ἀπολογία. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ (15) κακῶς ἔχοντα οὐ διελέγξαι ἠδυνήθησαν· ὤφειλον γὰρ πρῶτον ἐλέγξαι (16) ἐκείνους ὅτι οὐκ ἔστι μία ἡ σχέσις ἡ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν γένους καὶ τῶν (17) κατὰ συνήθειαν· κἂν γὰρ ἡ αὐτὴ σχέσις ἐστίν, ἀλλ' οὖν καθὸ σχέσις (18) διάφορος ὑπάρχει· ἡ μὲν γὰρ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν ἄλλη ἐστίν, ἡ δὲ τῶν (19) κατὰ συνήθειαν ἄλλη. οὐκοῦν καὶ τὰ γένη διάφορα. μὴ γνόντες οὖν (20) ἐλέγξαι τοὺς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν προενεγκαμένους ἡμαρτημένως (21) ἀπελογήσαντο λέγοντες ὅτι διάλληλος ηὑρίσκετο ὁ λόγος, ὅπερ ἄτοπον, ἀγνοοῦντες (22) ὅτι πάντως ἐπὶ τῶν πρός τι ὁ διάλληλος λόγος ζητεῖται,

ἐπὶ δὲ τῶν μὴ (23) σωζόντων πρὸς ἄλληλα οἰκειότητα ὁ διάλληλος λόγος ἀναρμόδιος, ἐπὶ δὲ (24) τῶν πρός τι οὐκέτι· ταῦτα γὰρ πρὸς ἀλλήλα ἔχει οἰκειότητα καὶ δι' (25) ἀλλήλων σημαίνεται.

ὁ δὲ λόγος οὗτος οὐδ' ὅλως κωλύει τὴν σχέσιν ὁρίζεσθαι.

5 (26) ἡμεῖς δὲ τί φαμεν; φαμὲν ὅτι ὡρίσατο τὴν σχέσιν ὁ Πορφύριος, ὡς (27) δηλωθήσεται. καὶ ὡς μὲν πρὸς τὴν σχέσιν ὁρισμὸν αὐτὸν εἶναι λέγομεν, ὡς (28) δὲ πρὸς τὰ πράγματα, ἐν οἷς θεωρεῖται, ὑπογραφήν. ὥσπερ γὰρ ὁριζόμεθα (29) τὸ λευκόν, τὸ λευκόν ἐν σώματι θεωρεῖται, καὶ ὡς μὲν πρὸς (30) τὸ λευκόν ὁρισμὸν τοῦτο καλοῦμεν, ὡς δὲ πρὸς τὸ σῶμα ὑπογραφήν. (31) οὕτω καὶ τὴν σχέσιν ὁρίζοντες ὅσον πρὸς αὐτὴν ὁρισμὸν εἶναι λέγομεν, 133 ὅσον δὲ πρὸς τὰ πράγματα, ὑπογραφὴν.

ἔνθεν καὶ πρὸς τὰ πράγματα (2) προσέχοντες, οὐχὶ δὲ πρὸς τὴν σχέσιν, ὑπογραφὴν λέγουσιν, οὐκέτι δὲ ὁρισμόν. (3) πόθεν δὲ ἡ πλάνη; ἐκ τοῦ εἶναι τὴν σχέσιν ἐν τοῖς πράγμασιν.

13 (4) Πρᾶξις ιγ

1 (5) Ἐπειδήπερ ἐπηγγειλάμεθα ὁρίσασθαι τὸ γένος, φέρε χωρήσωμεν ἐπὶ (6) τὸν ὁρισμόν. ὁρίζεται τοίνυν τὸ γένος οὕτως· "γένος ἐστι τὸ κατὰ (7) πλειόνων καὶ διαφε-

ρόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι (8) κατηγορούμενον”.[1] ἐπειδήπερ ἀνωτέρω ἐζητήσαμεν ὅτι ἀρετὴ ὁρισμοῦ ἐστι τὸ μόνῳ (9) καὶ τὸ αὐτὸ ἁρμόζειν ἤτοι καὶ ἀντιστρέφειν, φέρε ἴδωμεν ἐπὶ τοῦ (10) παρόντος ὁρισμοῦ, εἴ ποτε ἡ ἀρετὴ αὕτη φυλάττεται. φυλάττεται οὖν αὕτη ἡ (11) ἀρετὴ ἀναμφιβόλως· μόνῳ γὰρ τῷ γένει καὶ παντὶ ἁρμόζει·

2 αἱ φωναί (12) γὰρ ἑπτά εἰσιν, ἡ μὲν ἄσημος, ἡ δὲ σημαντική· αὕτη δὲ διττή, ἡ μὲν γὰρ (13) μερικὴ ἡ δὲ καθόλου· τῶν δὲ καθόλου πέντε εἰσίν, ὡς ἐγνώκαμεν, τοῦτ’ (14) ἔστιν αἱ παροῦσαι φωναί. εἰσὶν οὖν ἓξ φωναὶ σημαντικαί, πέντε καθόλου (15) καὶ μία μερική, καὶ ἄλλη ἄσημος συμπληροῦσα τὸν ἑπτὰ ἀριθμόν. ἐκ (16) τούτων τῶν ἑπτὰ μόνῳ τῷ γένει ὁ ὁρισμὸς προσήκει καὶ ἀποδιακρίνει τὸ (17) γένος. ἐν μὲν γὰρ τῷ λέγειν “κατηγορούμενον” διακρίνει τὴν ἄσημον (18) φωνήν (αὕτη γὰρ μηδὲν σημαίνουσα τινος οὔ κατηγορεῖται). ἐν δὲ τῷ (19) λέγειν “κατὰ πλειόνων” διακρίνει τὰς μερικὰς ἐκ τῶν καθόλου (αἱ γὰρ (20) μερικαὶ ἐκβληθήσονται κατὰ πλειόνων μὴ φερόμεναι· τὸ γὰρ Σωκράτης ἐπὶ (21) ἄλλου τινὸς οὐ φέρεται· ὑπελείφθησαν δὲ αἱ καθόλου).

3 καὶ ἐν μὲν τῷ (22) λέγειν “ἐν τῷ τί ἐστι” τρεῖς αὐτῶν ἐκβάλλει, τὴν διαφορὰν τὸ ἴδιον καὶ τὸ (23) συμβεβηκός (αὗται γὰρ οὐκ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγοροῦνται, ἀλλ’ ἐν τῷ (24) ὁποῖόν τί ἐστι· τὸ ζῷον ποιόν ἐστι; λογικὸν, ὅπερ ἐστὶ διαφορά, γελαστικόν, (25) ὅπερ ἐστιν ἴδιον, μέλαν ἢ λευκόν, ὅπερ ἐστι συμβεβηκός), ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν (26) “διαφερόντων τῷ εἴδει” ἐκβάλλει τὸ εἶδος· εἰ γὰρ κατὰ πλειόνων (27) κατηγορεῖται ἐν τῷ τί ἐστιν, ἀλλ’ οὖν οὐ διαφερόντων τῷ εἴδει ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ·

> (28) κατηγορεῖται γὰρ τὸ εἶδος κατὰ πολλῶν διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ, Σωκράτους καὶ (29) Πλάτωνος καὶ ἄλλων πολλῶν, εἴδει δὲ διαφερόντων οὐκέτι, ἐπεὶ ἔσται 134 τὸ εἶδος ἑαυτοῦ διαφέρον· τὸ οὖν γένος κατηγορεῖται κατὰ πολλῶν (2) διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ εἴδει.

ἐδείχθη οὖν ὅτι μόνον τὸ γένος (3) ὑπελείφθη καὶ αὐτῷ μόνῳ ἁρμόζει ὁ παρὼν ὁρισμός.

4 (4) μέμφονται δέ τινες τὴν τάξιν τῆς διακρίσεως. καὶ καλῶς· φασὶ γὰρ (5) ὅτι πρῶτον δεῖ τὰ πόρρω διαχωρίζειν καὶ ὕστερον τὰ ἐγγύς.

> ὁρῶμεν γὰρ (6) ὅτι καὶ τὸ πῦρ διακρῖνον τὰ μέταλλα πρῶτον διακρίνει τὰ πόρρω καὶ ὕστερον (7) τὰ ἐγγύς, οἷον χρυσοῦ ὄντος ἅμα καὶ ἀργύρου καὶ ξύλου πρῶτον διακρίνει τὸ (8) ξύλον, ὅπερ ἐστὶ πόρρω τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χρυσοῦ, ὕστερον δὲ (9) διακρίνει τὰ ἐγγύς, λέγω δὲ τὸν χρυσὸν ἐκ τοῦ ἀργύρου· ταῦτα γὰρ (10) συγγενῆ ἐστι.

[1] Porph., *Isag*, 2.15–16: γένος εἶναι λέγοντες τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντῶν τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον.

τὸ τοιοῦτον δὲ ἔχει καὶ ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου· πρῶτον μὲν (11) γὰρ τὸ πόρρω, ὕστερον δὲ τὰ ἐγγὺς διαχωρίζει. καὶ πῶς τὰ πόρρω; (12) πόρρω ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἄψυχον, ἐπειδὴ ἔμψυχόν ἐστι· λέγων οὖν (13) "ζῷον"[1] δηλοῖ ὅτι ἔμψυχόν ἐστι· τὸ γὰρ ζῷον ἔμψυχόν ἐστι. τὰ ἐγγὺς δὲ (14) ὕστερον διακρίνομεν· ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἔμψυχόν ἐστιν ὁ ἵππος καὶ ὅλα τὰ (15) ἄλογα (ταῦτα γὰρ τὰ ἔμψυχα ἐγγύς εἰσι τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ τῶν (16) ἐμψύχων καὶ ὁ ἄνθρωπος), φαμὲν "λογικόν" καὶ οὕτω τὰ ἐγγὺς αὐτοῦ (17) διαχωρίζομεν. τὸ τοιοῦτον δὲ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁρισμοῦ οὐκ ἔστι· πρῶτον γὰρ (18) τὰ ἐγγὺς διέκρινεν, ὕστερον δὲ τὰ πόρρω· λέγων γὰρ τὸ "κατὰ πλειόνων" (19) διακρίνει τὰ καθόλου ἐκ τῶν μερικῶν, ἅπερ ἐγγύτερα αὐτῶν εἰσι, λέγων (20) δὲ "κατηγορούμενον" διέκρινε τὸ ἄσημον. ἔδει δὲ μᾶλλον πρῶτον τὴν (21) ἄσημον διακρίνειν, ἥτις πόρρω ἐστίν, ὕστερον δὲ τὴν σημαντικήν, ἥτις (22) προσεχής ἐστι. δεῖ οὖν, φασίν, ἀντιστρέφοντας λέγειν γένος ἐστι τὸ (23) "κατηγορούμενον κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ (24) τί ἐστιν",[2] ἵνα "τὸ κατηγορούμενον" ἐκβάλλῃ[3] τὸ ἄσημον, τὸ "κατὰ (25) πλειόνων" διαχωρίσῃ τὴν μερικὴν ἐκ τοῦ καθόλου, τὸ "διαφερόντων τῷ εἴδει" (26) ἐκβάλῃ τὸ εἶδος, τὸ δὲ "ἐν τῷ τί ἐστιν" διαχωρίσῃ τὰς ὑπολοίπους τρεῖς (27) φωνάς, διαφορὰν ἴδιον καὶ συμβεβηκός.

5 (28) Ζητοῦσι δὲ τινες εἰ ἄρα συμπεριέλαβεν ὁ ὁρισμὸς οὗτος καὶ τὸ παρὰ (29) Πλάτωνι καθόλου γένος, λέγω δὲ τὰς ἰδέας. ἀπὸ δύο δὲ τρόπων (30) γινώσκομεν ὅτι οὐ συμπεριέλαβεν αὐτό, λέγω δὲ τὸ πρὸ τῶν πολλῶν. πρῶτον (31) μὲν ὅτι ἐκεῖνο ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται, τοῦτο δὲ ἐν τῷ τί ἐστι. 135 καὶ πῶς ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι τὸ παρὰ Πλάτωνι λέξωμεν. αἱ ὁμοιότητες (2) ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγοροῦνται. προκείσθωσαν κεφαλαὶ δύο, φάττης (3) καὶ περιστερᾶς, ἐπειδήπερ ἐοίκασιν ἀλλήλαις. διὰ οὖν τὴν πολλὴν ὁμοιότητα (4) ἐρωτῶμεν ποία ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς φάττης· ἰδοὺ αἱ ὁμοιότητες ἐν τῷ (5) ὁποῖόν τί ἐστι κατηγοροῦνται. εἴρηται δὲ ὅτι λέγουσιν ἡμᾶς οἱ κατὰ (6) Πλάτωνα καθ' ὁμοιότητα ἐκείνων τῶν ἰδεῶν γενέσθαι. εἰ οὖν τὸ μὲν ἐν τῷ (7) τί ἐστι κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν, ὁ ὁρισμὸς οὗτος οὐ (8) συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ Πλατωνικὸν γένος.

> δεύτερον τὸ γένος τοῦτο (9) συνωνύμως κατηγορούμενον μεταδίδωσι τοῖς εἴδεσι καὶ ὀνόματος καὶ (10) πράγματος, οἷον τὸ ζῷον μεταδίδωσι τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ ὀνόματος, ὅτι καὶ (11) ζῷον δύναμαι προσαγορεύειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ μὴν καὶ πράγματος, ὅτι (12) καὶ τοῦ ζῆν ἡμῖν μεταδίδωσι· τοῦτο δὲ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι λέγεται. (13) ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου γένους οὐκ ἔστι τοῦτο εὑρεῖν· εἰ γὰρ καὶ ὀνόματος (14) μεταδίδωσιν, ἀλλ' οὖν οὐκέτι καὶ πράγματος· τὸ μὲν γὰρ ἀίδιον καὶ ἀσώματον, (15) ἡμεῖς δὲ ἐν γενέσει ἐσμὲν καὶ φθορᾷ καὶ σῶμα ἔχομεν.

ἐν οἷς πρᾶξις.

---

[1] Porph., *Isag*, 2.17. [2] Porph., *Isag*, 2.16. [3] V // Bus ἐκβάλῃ.

14 (16) Πρᾶξις ιδ.

1 (17) Εἰ καὶ ἀκριβὴς ὁ λόγος τοῦ γένους καθέστηκεν, ἀλλ' οὖν ὅμως (18) κινδυνεύει κατὰ τὴν ὕπαρξιν ὑπὸ τῶν τῇ ἀληθείᾳ ἀντιλέγειν εἰωθότων· ἀπορίαις (19) γὰρ κατ' αὐτοῦ οὐ ταῖς τυχούσαις καθοπλίζονται.

ἀλλὰ πρῶτον καὶ τὸ (20) δοκοῦν αὐτοῖς ἀντικεῖσθαι εἰς κακίαν αὐτοῦ μεταβάλλουσι· φασὶ γάρ· κακῶς (21) λέγετε συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τὸ γένος τοῦ εἴδους· τῷ γὰρ συνωνύμως (22) κατηγορεῖσθαι ὀνόματος καὶ πράγματος μεταδίδωσι τῷ εἴδει· εἰ δὲ (23) μεταδίδωσιν ὀνόματος καὶ πράγματος τὸ γένος τῷ εἴδει, ταὐτόν ἐστιν εἶδος καὶ (24) γένος· οἷον τὸ ζῷον εἰ μεταδίδωσι τῷ ἀνθρώπῳ ὀνόματος καὶ πράγματος (25) (ὀνόματος μὲν καθὸ καὶ ὁ ἄνθρωπος λέγεται ζῷον, πράγματος δὲ καθὸ καὶ (26) ὁ ἄνθρωπος ὁμοίως οὐσία ἐστὶν ἔμψυχος αἰσθητικὴ ὥσπερ καὶ τὸ ζῷον), (27) οὐκοῦν ταὐτόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος τῷ ζῴῳ· συμπεριλαμβάνει ἄρα ὁ ὁρισμὸς (28) οὗτος καὶ τὸ εἶδος. κατασκευάζουσι δὲ τοῦτο καὶ διὰ συλλογισμῶν, ὅτι ὁ (29) ἄνθρωπος γένος ἐστί· φασὶ γάρ· εἰ ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστι, τὸ δὲ ζῷον 136 γένος, ὁμολογουμένως καὶ ὁ ἄνθρωπος γένος ἐστί. φαμὲν δὲ πρὸς αὐτοὺς (2) ὅτι πλανᾶσθε· μὴ γινώσκοντες γὰρ ὅτι κατὰ τὸ πρᾶγμα μεταδίδωσι τὸ (3) γένος τῷ εἴδει ὀνόματος καὶ πράγματος, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν σχέσιν, λέγετε (4) ταὐτὸν εἶναι γένος καὶ εἶδος· διαφέρει γὰρ τὸ γένος τοῦ εἴδους, κἂν (5) μεταδίδωσιν αὐτῷ ὀνόματος καὶ πράγματος, καθὸ κατὰ τὴν σχέσιν οὐ (6) μεταδίδωσί τί ποτε τῷ εἴδει· εἰ γὰρ μετεδίδου, καλῶς ἂν ἐλέγετε. εἰ ἐδείχθη (7) οὖν ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστι γένος καὶ εἶδος, σαφὲς ὅτι καὶ τὸ γένος συνίσταται (8) καὶ ὁ ὁρισμὸς αὐτοῦ ἄλλο τι οὐ συμπεριλαμβάνει.

(9) Δεύτερον δὲ πάλιν ἐγκαλοῦσι λέγοντες ὑπὸ ἁμαρτίαν ἀνάγεσθαι τὸ (10) γένος, καθὸ πολλαχῶς οὐ λαμβάνεται ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος· ἔστι γὰρ (11) Ἀριστοτελικὸς κανὼν φάσκων ὅτι ὁσαχῶς λαμβάνεται θάτερον τῶν (12) ἀντικειμένων, τοσαυταχῶς καὶ τὸ ἕτερον· εἰ οὖν τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος τῶν (13) πρός τί εἰσι, πολλαχῶς δὲ λαμβάνεται τὸ εἶδος (λέγω γὰρ καὶ ἄνθρωπον (14) καὶ ἵππον καὶ κύνα καὶ ἄλλα τινά, ἅπερ μόνῳ τῷ ζῴῳ ἀντίκειται), ὤφειλε (15) καὶ τὸ ζῷον πολλαχῶς λαμβάνεσθαι ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος. νῦν δὲ εἰ τοῦτο (16) οὐ γίνεται (πολλὰ γὰρ τὰ εἴδη, ἓν δὲ τὸ γένος), ὁμολογουμένως ἁμαρτίᾳ (17) μεγάλῃ τὸ τοιοῦτον περιπίπτει· οὔτε γὰρ δύνασαι εἰπεῖν ὅτι ἑνὸς εἴδους (18) κατηγορεῖται φυσικῶς, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ πολλῶν, ἐπεὶ τούτῳ τῷ λόγῳ (19) οὔτε γένος ἐστί· γένος γὰρ τὸ κατὰ πολλῶν εἰδῶν κατηγορούμενον· τὸ ἑνὸς (20) γὰρ κατηγορούμενον οὐκέτι λέγεται γένος. φαμὲν δὲ πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐ (21) κατ' ἀριθμόν φησιν ὁ Ἀριστοτέλης ἀντικεῖσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ ὁμοίως (22) λαμβάνεσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν. ἀμέλει καὶ ἕνα πατέρα φαμὲν πέντε (23) υἱῶν εἶναι πατέρα, τοσαυταχῶς δὲ τοὺς υἱοὺς λαμβάνεσθαι ὁσαχῶς καὶ ὁ (24) πατήρ· καὶ γὰρ εἰ καὶ πλείονι ἀριθμῷ τὸν πατέρα παρέχονται, ἀλλ' οὖν (25) ὅμως πάντες μιᾷ φύσει ἀντίκεινται τῷ πατρὶ

ὥσπερ καὶ ὁ εἷς υἱός. ἀλλὰ (26) μὴν καὶ δεξιὸν ἕνα φαμὲν καὶ πέντε ἀριστεροὺς ὁμοίως λαμβάνεσθαι, καθὸ (27) μιᾷ φύσει ἀλλήλοις ἀντίκεινται. τότε δὲ ὤφειλον ἐπιλαμβάνεσθαι, ὅταν τοὺς (28) πολλοὺς ἀριστεροὺς οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν φύσιν ἀντικεῖσθαι τῷ δεξιῷ εὕρωσιν. (29) εἰ οὖν πάντες οἱ ἀριστεροὶ ὡς ἀριστεροὶ τῷ δεξιῷ ἀντίκεινται, ἀνεπίληπτος (30) ὁ λόγος καθίσταται. οὐκ ἔστιν ἄρα ἄτοπον τὸ εἶδος πολλαχῶς (31) λαμβανόμενον ὡς ἓν εἶδος τῷ γένει ἀντικεῖσθαι.

(32) τρίτον λέγουσι ὅτι ὁ ὁρισμὸς οὗτος τὸ καθόλου γένος οὐ (33) συμπεριλαμβάνει. εὑρίσκομεν γὰρ ὅτι τούτου τοῦ καθόλου γένους οὐκ ἔστιν ἄλλο 137 ἐπαναβεβηκός, οἱονεὶ τὸ κατηγορούμενον ἐπαναβεβηκὸς τούτου τοῦ γένους· (2) ἐκ γὰρ τούτου τοῦ κατηγορουμένου ἐστὶν ἢ τὸ μερικὸν ἢ τὸ καθόλου· (3) τῇ γὰρ προτεραίᾳ διείλομεν τὸ κατηγορούμενον εἴς τε τὴν μερικὴν καὶ (4) εἰς τὴν καθόλου φωνήν· τούτου δὲ τοῦ καθόλου γένος ὁ προκείμενος ὁρισμὸς (5) ἐδόθη, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ ἐπαναβεβηκότος.

2 φαμὲν δὲ πρὸς αὐτοὺς ὅτι εἰ (6) καὶ πιθανή ἐστιν ἡ ἀπορία, ἀλλ' οὖν εὐχερὴς ἡ ἐπίλυσις· ὃν γὰρ λόγον (7) ἐπὶ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ καθόλου ἐλέγομεν, τὸν αὐτὸν καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ (8) ὁρισμοῦ λέξομεν· ὡς γὰρ ἐκεῖνος ὁ ὁρισμὸς πάντα ὁρισμὸν ὁρίζων καὶ (9) ἑαυτὸν ὁρίζει, οὕτω καὶ ὁ ὁρισμὸς οὗτος τὸ καθόλου γένος ὁρίζων καὶ τὸ (10) ὑπερβεβηκὸς ὁρίζει· λέγων γὰρ "τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ (11) εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον" συμπεριλαμβάνει ἅμα καὶ τὸ (12) ὑποβεβηκὸς γένος. καὶ αὐτὸ γὰρ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει (13) κατηγορεῖται. οὐκ ἔστιν οὖν ἄτοπον εὑρεθῆναι καὶ ἄλλο ὑπερβεβηκὸς (14) συμπεριλαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν καθόλου γενῶν.

3 Τέταρτον ἐπαποροῦσι λέγοντες ὅτι οὐ καλῶς ἔχει ὁ ὁρισμός· ἔστι (16) γὰρ καθόλου γένος κατηγορούμενον πολλῶν οὐ τῷ εἴδει μόνον διαφερόντων, (17) ἀλλὰ καὶ τῷ γένει.

ὤφειλεν οὖν ὁ ὁρισμὸς ἔχειν οὕτως· τὸ κατὰ πλειόνων (18) καὶ διαφερόντων τῷ γένει καὶ τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. (19) ἀπὸ παραδειγμάτων δὲ λέγουσι πῶς ἔστι τινὰ γένη κατηγορούμενά τινων (20) τῷ γένει διαφερόντων.

ἡ οὐσία κατηγορεῖται ἐμψύχου καὶ ἀψύχου·

4

ἔστιν (21) οὖν ἡ οὐσία γένος κατηγορούμενον κατὰ πλειόνων οὐ τῷ εἴδει μόνον (22) διαφερόντων ἀλλὰ καὶ τῷ γένει. οἷον τὸ ἔμψυχον ἢ ζῷον ἢ ζῳόφυτον ἢ (23) φυτόν. ταῦτα δὲ οὐ μόνον τῷ εἴδει διαφέρει ἀλλὰ καὶ τῷ γένει· τούτων (24) γὰρ τὸ ἔμψυχον κατηγορεῖται ὡς γένος ἄλλων. τινὲς δὲ πρὸς ταῦτα (25) ἀπολογούμενοι οὕτω φασίν, ὅτι πρὸς τὰ ἄνω εἴδη φαμὲν τὰ τοιαῦτα (οἷον (26) τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ ἄψυχον πρὸς τὴν οὐσίαν εἴδη εἰσί), πρὸς δὲ τὰ κάτω (27) γένη, οἷον τὸ ἔμψυχον πρὸς τὸ ζῷον ζῳόφυτον καὶ φυτὸν γένος ὑπάρχει. (28)

καὶ ἔστι μὲν ἡ τοιαύτη ἀπολογία πιθανῶς εἰρημένη, οὐκ ἀκριβὴς δέ· τὸ (29) γὰρ ἀληθὲς οὕτως ἔχει· φαμὲν γὰρ ὅτι τὸ καθόλου γένος κατηγορεῖται καὶ (30) πλειόνων διαφερόντων τῷ γένει καὶ πλειόνων διαφερόντων τῷ εἴδει, καὶ (31) ὅπου μὲν διαφερόντων τῷ γένει, ἐκεῖ πάντως καὶ τῷ εἴδει, ὅπου δὲ τῷ (32) εἴδει διαφερόντων κατηγορεῖται, οὐ πάντως ἐκεῖ καὶ τῷ γένει. τοῦ μὲν (33) πρώτου ἐστὶ τοῦτο παράδειγμα· ἡ οὐσία κατηγορεῖται τοῦ ἐμψύχου καὶ τοῦ (34) ἀψύχου· ταῦτα γὰρ διαφέρει τῷ γένει, ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ εἴδει. τοῦ 138 δευτέρου δὲ τοῦτο· τὸ ζῷον κατηγορεῖται τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ (2) ἄλλων τινῶν· ταῦτα δὲ διαφέρει τῷ εἴδει, οὐκέτι δὲ καὶ τῷ γένει· ὁ γὰρ (3) ἄνθρωπος μόνον εἶδός ἐστιν. ἐπεὶ οὖν ἀεὶ τὸ γένος κατηγορεῖται πλειόνων (4) διαφερόντων τῷ εἴδει, οὐκ ἀεὶ δὲ διαφερόντων τῷ γένει, ἀναγκαίως ὁ (5) Πορφύριος πρὸς τὸ ἀεὶ ἀποβλέπων τὸ διαφερόντων τῷ εἴδει εἶπεν, οὐχὶ δὲ τῷ (6) γένει. οἱ γὰρ ὁρισμοὶ ἐξ οὐσιωδῶν φωνῶν συγκείμενοι τὸ ἀεὶ θέλουσιν ἔχειν· (7) εἰ δὲ αἱ οὐσιώδεις φωναὶ οὐ θέλουσι ποτὲ μὲν εἶναι ποτὲ δὲ μὴ (8) εἶναι, ἀλλ' ἀεὶ εἶναι, ἀναγκαίως τὸ διαφερόντων τῷ γένει μὴ ἀεὶ ὂν (9) παρῆκεν ὁ Πορφύριος.

5 (10) Πέμπτον ἔτι φασὶν τὸν ὁρισμὸν κακῶς ἔχειν· λέγουσι γὰρ ὅτι οὐ μόνον (11) τῷ γένει ἁρμόζει ὁ ὁρισμὸς οὗτος, ἀλλὰ καὶ τῷ εἴδει· τὸ γὰρ ἁπλῶς εἶδος (12) κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει κατηγορεῖται· ἔστι γὰρ ἐν ἐμοὶ (13) εἶδος καὶ ἐν τῷ ἵππῳ εἶδος, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν ὅλοις τοῖς εἴδεσι. φαμὲν (14) δὲ πρὸς τοῦτο ὅτι τὸ ἁπλῶς εἶδος γένος ἐστί· τὸ γὰρ ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν τῷ (15) ἵππῳ καὶ ἐν τῷ κυνὶ εἶδος γένος ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ ἁπλῶς διαφορὰ (16) γένος ἡ οὖσα ἐν ἵππῳ καὶ κυνὶ καὶ ἄλλοις. οὐκ ἄτοπον δὲ τοῖς τοιούτοις (17) ἁρμόζειν καὶ τὸν ὁρισμὸν γένους τάξιν ἐπέχουσι. τῇ μέντοι τοιᾷδε διαφορᾷ (18) καὶ τῷ τοιῷδε εἴδει οὐχ ἁρμόσει.

Πρᾶξις ιε

6 (20) "Ὃ καὶ ὑπογράφοντες ἀποδεδώκασιν".[1] (21) εἴπομεν ἐν τῇ θεωρίᾳ πῶς ἐκ τῆς ἀσήμου φωνῆς τὴν σημαντικὴν δεῖ (22) πρῶτον διαστέλλειν, καὶ εἶθ' οὕτως τὴν σημαντικήν. αὐτὸς δὲ ὁ Πορφύριος (23) τῆς σημαντικῆς διαστολὴν ποιεῖται ἐάσας τὴν διάκρισιν τῆς ἀσημάντου καὶ (24) σημαντικῆς. ἔστιν οὖν ἡ σημαντικὴ ἢ καθόλου ἢ μερική. ἐλλιπὴς δὲ ἡ (25) τοιαύτη διαίρεσις· οὔτε γὰρ *συμπεριέλαβε*[2] τὴν καθ' ἕκαστα· ἄλλη γὰρ (26) ἐστιν ἡ μερικὴ καὶ ἄλλη ἡ καθ' ἕκαστα· ἡ μὲν γὰρ μερικὴ ἀόριστός ἐστιν (27) οἷον τὶς ἄνθρωπος, ἡ δὲ καθ' ἕκαστα ὁριστὴ οἷον Σωκράτης.

---

[1] Porph., *Isag*, 2.15. [2] K συμπεριέλαβε // Bus συμπεριελάβομεν.

7 δεῖ οὖν λέγειν (28) ὅτι ἡ σημαντικὴ ἢ καθόλου ἐστὶν ἢ καθ’ ἑνός· λέγων γὰρ καθ’ ἑνὸς δηλοῖς (29) καὶ τὴν μερικὴν καὶ τὴν καθ’ ἕκαστα· ἓν γάρ τι δηλοῦσιν· ἀμέλει καὶ (30) ἀνθορίζονται· τί ἐστι μερικόν; καθ’ ἕκαστα πλανώμενον. τί ἐστι καθ’ ἕκαστα; (31) μερικὸν ὡρισμένον.

8 ἀλλὰ καὶ πάλιν οὕτω λέγοντες ἐλλιπῆ τὸν λόγον ἐῶμεν· 139 τὰς γὰρ ὁμωνύμους φωνὰς παρήκαμεν· οὔτε γὰρ ἐν τοῖς καθ’ ἑνός εἰσι, (2) καθὸ πολλὰς φύσεις δηλοῦσιν, οὔτε ἐν τοῖς καθόλου, καθὸ τὸ καθόλου καὶ (3) ὀνόματος καὶ πράγματος μεταδίδωσιν, αἱ δὲ ὁμώνυμοι φωναὶ μόνον ὀνόματος. (4) δεῖ οὖν λέγειν κατὰ πλειόνων, ἵνα ᾖ οὕτως ἡ διαίρεσις· ἡ σημαντικὴ (5) φωνὴ ἤτοι κατὰ πλειόνων ἐστὶν ἢ καθ’ ἑνός. λέγων δὲ τὸ κατὰ πλειόνων (6) εἰσφέρεις καὶ τὰς ὁμωνύμους καὶ τὰς συνωνύμους.

> καὶ περὶ μὲν τῶν (7) ὁμωνύμων οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἐνταῦθα φροντίς, περὶ δὲ τῶν συνωνύμων· αὗται (8) γὰρ αἱ πέντε φωναὶ συνώνυμοί εἰσι. καὶ ὅταν μὲν ἐν τῷ τί ἐστι (9) κατηγορῶνται, δηλοῦσιν ἢ τὸ γένος ἢ τὸ εἶδος, ὅταν δὲ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν, (10) εἰ μὲν οὐσιωδῶς κατηγοροῦνται, δηλοῦσι τὴν διαφοράν, εἰ δὲ ἐπουσιωδῶς, (11) εἰ μὲν μίαν φύσιν δηλοῦσι, τότε τὸ ἴδιον, εἰ δὲ κοινόν τι σημαίνουσι, τότε (12) τὸ συμβεβηκός.
>
> (13) “Ὃ καὶ ὑπογράφοντες”.
>
> (14) Διὰ τί οὐκ εἶπεν “ὑπογράφων”, ἀλλ’ “ὑπογράφοντες;” διὰ τοῦτό φασιν, (15) ἵνα δείξῃ τὸν ὁρισμὸν μὴ εἶναι ἴδιον, ἀλλὰ τῶν Περιπατητικῶν, οἷς εἶπε (16) παρακολουθεῖν.

9 (17) “Τῶν κατηγορουμένων τὰ μὲν καθ’ ἑνὸς λέγεται μόνου ὡς (18) τὰ ἄτομα”.[1]

> (19) Διάκρισιν ποιεῖται τῆς σημαντικῆς, ἵνα δείξῃ πῶς διακρίνει τὸ γένος (20) ἐκ τῶν σημαινουσῶν φωνῶν. ἥμαρτε δέ, ὡς εἴπομεν, μὴ διακρίνων τὴν (21) ἄσημον πρῶτον ἐκ τῆς σημαντικῆς, καὶ εἶθ’ οὕτως τὴν σημαντικὴν ἐκ τῆς (22) κατὰ πλειόνων καὶ καθ’ ἑνός.

εἴπομεν δὲ ὅτι καλῶς εἶπε “καθ’ ἑνὸς”, καὶ (23) οὐχὶ μερικήν· ἔμελλε γὰρ ἐὰν τὴν “καθ’ ἕκαστα” λέγων “τὴν μερικήν”. (24) “Οἷον Σωκράτης καὶ τὸ οὗτος καὶ τὸ τοῦτο”.[2] (25) Διὰ τῶν προκειμένων παραδειγμάτων δηλοῖ καὶ τὴν καθ’ ἕκαστα καὶ (26) τὴν μερικήν· ἐν μὲν γὰρ τῷ λέγειν “Σωκράτης” δηλοῖ τὴν καθ’ ἕκαστα (27) (ὥρισται γάρ), ἐν δὲ τῷ λέγειν “οὗτος καὶ τοῦτο” δηλοῖ τὴν μερικήν.

> (28) ἀόριστον γὰρ τὸ τοῦτο ἐκεῖνο, καθὸ δύναται ἐν πολλοῖς εἶναι, ὁ μέντοι (29) Σωκράτης οὐ δύναται εἶναι ἐν Ἀλκιβιάδῃ.

---

[1] Porph., *Isag*, 2.17. [2] Porph., *Isag*, 2.18.

140 “Τὰ δὲ κατὰ πλειόνων”.[1]

(2) Καλῶς εἶπε “κατὰ πλειόνων” καὶ οὐχὶ καθόλου· ἤμελλε γὰρ ἐὰν τὰς (3) ὁμωνύμους φωνὰς λέγων καθόλου.

10 (4) Καὶ τὰ συμβεβηκότα κοινῶς ἀλλὰ μὴ ἰδίως τινί.[2] (5) Καλῶς εἶπε “κοινῶς” τὸ συμβεβηκὸς λαμβάνεσθαι καὶ μὴ ἰδίως· ὅταν (6) γὰρ ἰδίως ληφθῇ, τότε οὐ κατὰ πλειόνων λέγεται τὸ συμβεβηκός, ἀλλὰ (7) καθ’ ἑνός, οἷον ἡ οὐλὴ τοῦ Ὀδυσσέως ἴδιον συμβεβηκός ἐστιν, οὐκέτι δὲ (8) φέρεται τοῦτο καὶ ἐπὶ ἄλλου. τὸ μέντοι λευκὸν καὶ μέλαν κοινὰ (9) συμβεβηκότα εἰσὶ καὶ κατὰ πλειόνων φέρεται. (10) “Συμβεβηκὸς δὲ οἷον τὸ λευκόν, τὸ μέλαν, τὸ καθέζεσθαι”.[3] (11) Ζητεῖται διὰ τί ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων φωνῶν ἓν παράδειγμα (12) παρατίθεται πρὸς μίαν καὶ ἑκάστην, ἐπὶ δὲ τοῦ συμβεβηκότος τρία παρέθετο. φαμὲν (13) δὲ ὅτι διττοῦ ὄντος τοῦ συμβεβηκότος (τὸ μὲν γὰρ χωριστόν ἐστιν ὡς τὸ (14) ἐν ἡμῖν λευκόν, τὸ δὲ ἀχώριστον ὡς τὸ ἐν Αἰθίοπι μέλαν), διττὰ καὶ τὰ (15) παραδείγματα παρατίθεται ἀπὸ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων. καὶ διὰ μὲν τῶν (16) ὀνομάτων δηλοῖ τὸ ἀχώριστον (τὰ γὰρ ὀνόματα χρόνῳ οὐ μεταπίπτει), διὰ (17) δὲ τῶν ῥημάτων δηλοῖ τὸ χωριστόν· ὥσπερ γὰρ τὰ ῥήματα χρόνῳ (18) μεταπίπτει, οὕτω καὶ τὸ χωριστὸν συμβεβηκὸς χρόνῳ μεταπίπτει.

11 (19) “Τῶν μὲν οὖν καθ’ ἑνὸς κατηγορουμένων διαφέρει τὰ (20) γένη τῷ κατὰ πλειόνων ἀποδοθέντα κατηγορεῖσθαι”.[4] (21) Εἰπὼν ὅτι τῶν καθ’ ἑνὸς διαφέρει τὰ γένη τῷ κατηγορεῖσθαι κατὰ (22) πλειόνων,

λέγει πάλιν πῶς διαφέρει τῶν κατὰ πλειόνων.

(23) “Οἵ οὐ τῷ εἴδει διαφέρουσιν ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ”.[5]

(24) Τὰ γὰρ ἄτομα εἴδει οὐ διαφέρει, ἀλλὰ ἀριθμῷ.

141 “Ἀλλ’ οὐχὶ τῷ ἀριθμῷ μόνον”.[6]

(2) Ὁ γὰρ βοῦς καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐ τῷ ἀριθμῷ διαφέρουσιν, ἀλλὰ τῷ εἴδει.

(3) “Τοῦ δὲ ἰδίου διαφέρει τὸ γένος, ὅτι τὸ μὲν ἴδιον ἑνὸς (4) εἴδους, οὗ ἐστιν ἴδιον, κατηγορεῖται καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος (5) ἀτόμων, ὡς τὸ γελαστικόν”.[7]

(6) Οὐχ ὥσπερ ἐν τῇ θεωρίᾳ ἐλέγομεν διαφέρειν τὸ γένος τοῦ ἰδίου, (7) καθὸ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται τὸ γένος, ἐν δὲ τῷ ὁποῖόν τί ἐστι τὸ (8) ἴδιον, οὕτω καὶ ἐνταῦθά φησι· λέγει γὰρ ὅτι ἐν τῷ λέγειν “διαφερόντων (9) τῷ εἴδει” ἐκβάλλομεν τὸ εἶδος καὶ τὸ ἴδιον, τὸ μὲν εἶδος, καθὸ οὐ (10) διαφερόντων τῷ εἴδει κατηγορεῖται, ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ, τὸ δὲ ἴδιον, καθὸ ἑνὸς (11) εἴδους κατηγορεῖται, οὗ ἐστιν ἴδιον, καὶ τῶν ἀτόμων τοῦ εἴδους· τὸ γὰρ (12) γελαστικὸν ἀνθρώπου μόνου καὶ Σωκράτους, τὸ δὲ γένος πολλῶν εἰδῶν (13) κατηγορεῖται.

[1] Porph., *Isag*, 2.18. [2] Porph., *Isag*, 2.19–20. [3] Porph., *Isag*, 2.21–22. [4] Porph., *Isag*, 2.22–23. [5] Porph., *Isag*, 2.25–26. [6] Porph., *Isag*, 3.1. [7] Porph., *Isag*, 3.1–3.

(14) "Τῆς δ' αὖ διαφορᾶς καὶ τῶν κοινῶς συμβεβηκότων (15) διαφέρει τὸ γένος" καὶ μέχρι "ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγοροῦνται".[1]

(16) Φησὶν ὅτι εἰ καὶ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει (17) κατηγοροῦνται αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ συμβεβηκότα, ἀλλ' οὖν ὅμως τὸ μὲν γένος ἐν (18) τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, ταῦτα δὲ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι. πόθεν δὲ δῆλον, (19) εἰ τὸ μὲν γένος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, αἱ δὲ διαφοραὶ καὶ τὰ (20) συμβεβηκότα ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν; ἐκ τῆς ἐρωτήσεως· ἡ μὲν γὰρ ἐρώτησις (21) τὴν ἀπόκρισιν ποιεῖ, ἡ δὲ ἀπόκρισις τὴν κατηγορίαν δηλοῖ· ἐρωτῶν γὰρ (22) "ποῖος ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος;" ἀκούεις "ἢ λευκὸς ἢ λογικός", καὶ τὸ μὲν λευκὸν (23) τὸ συμβεβηκὸς δηλοῖ, τὸ δὲ λογικὸν τὴν διαφοράν. ὥστε οὖν ἡ ἀπόκρισις (24) δηλοῖ τὴν κατηγορίαν. ὅταν δὲ ἐρωτήσῃς "τί ἐστιν ὁ ἄνθρωπος;" ἀκούεις (25) "ζῷον"· τὸ οὖν γένος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται.

(26) "Ἦν δὲ ἀνθρώπου γένος τὸ ζῷον".[2]

(27) Ἀναλαμβάνει πάλιν τὸν λόγον καί φησιν ἐν μὲν τῷ λέγειν "τὸ γένος 142
κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι", διαστέλλεται ἐκ τῶν (2) καθ' ἑνὸς (τὰ γὰρ καθ' ἑνὸς τῶν ἀτόμων μόνων κατηγορεῖται), τῷ δὲ "διαφερόντων (3) τῷ εἴδει" ἀπὸ τῶν εἰδῶν καὶ ἰδίων.

(4) "Τὸ δὲ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι χωρίζει ἀπὸ τῆς (5) διαφορᾶς καὶ τῶν κοινῶς συμβεβηκότων".[3]

(6) Ταῦτα γὰρ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται. ἐμάθομεν δὲ διὰ (7) τί "κοινῶς" λέγεται τὰ συμβεβηκότα.

(8) "Ἢ πῶς ἔχον".[4]

(9) Ταὐτόν ἐστι τὸ ὁποῖόν τί ἐστι καὶ πῶς ἔχον.

12 (10) "ἡ τοῦ γένους ῥηθεῖσα ὑπογραφή".[5] (11) Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπαγγελίαν εἴπωμεν πῶς ὁρισμὸς ἐστιν ὁ προκείμενος (12) καὶ οὐχ ὑπογραφή. καθὸ ἐπὶ μὲν (13) τῆς ὑπογραφῆς δυνατὸν *ἀναιρουμένης*[6] μιᾶς φωνῆς τὴν ὑπογραφὴν σώζεσθαι, (14) οἷον εἰ λέγεις "ὁ ἄνθρωπος ζῷον ἐστι δίπους, ὀρθοπεριπατητικός"

(15) σώζεται ἡ ὑπογραφὴ "ζῷον γελαστικόν", ἐπὶ δὲ τοῦ ὁρισμοῦ *ἀναιρουμένης*[7] μιᾶς (16) φωνῆς οὐκέτι σώζεται ὁ ὁρισμός. καὶ πῶς ὑπογραφὴν λέγει ὁ φιλόσοφος (17) τὸ προκείμενον καὶ οὐχ ὁρισμόν; ὅτι πρὸς τὰ πράγματα ἀποβλέπει. ἔστω (18) οὖν ὁ προκείμενος ὁρισμὸς καὶ οὐχ ὑπογραφή, καθὸ οὐ δυνάμεθα ἐκτὸς (19) μιᾶς φωνῆς εἰπεῖν αὐτόν. καὶ γένος μὲν ἔχει τὴν ἁπλῶς φωνήν, (20) συστατικὴν δὲ διαφορὰν τὴν ἀπὸ τῆς φωνῆς διαίρεσιν. διαιρεῖται δὲ εἰς ἄσημον (21) καὶ σημαντικήν.

---

[1] Porph., *Isag*, 3.5–7. [2] Porph., *Isag*, 3.13–14. [3] Porph., *Isag*, 3.17–18. [4] Porph., *Isag*, 3.19. [5] Porph., *Isag*, 3.19–20. [6] Scripsi // Bus αἱρουμένης // K αἱρομένης // T ἐρουμένης. [7] Scripsi // Bus αἱρουμένης.

(23) ΠΕΡΙ ΕΙΔΟΥΣ

15 (22) Πρᾶξις ις

1 (24) Τῇ τάξει τοῦ φιλισόφου χρησάμενοι φυσικῇ οὔσῃ καὶ καταλλήλῳ τοῖς (25) πράγμασιν, εὐλόγως μετὰ τὴν τοῦ γένους διδασκαλίαν ἐπὶ τὴν τοῦ εἴδους 143 χωρήσομεν. ἀλλ' ἐνταῦθα τινες ἡμῖν ἀποροῦσι λέγοντες ὅτι τὴν διαφορὰν (2) προτάξαι ὀφείλομεν ὥσπερ ἐν τοῖς ἄνω, ἤ τὸ εἶδος ὤφειλεν ἐν τοῖς ἄνω (3) προτάσσεσθαι τῆς διαφορᾶς. τὸ γὰρ προτάττειν τοῦ εἴδους ἐν τοῖς ἄνω τὴν (4) διαφορὰν καὶ ὧδε τῆς διαφορᾶς τὸ εἶδος ἀκατάλληλον ποιεῖ τὸν λόγον. (5) φαμὲν δὲ ὅτι δικαίως ἐκεῖ μὲν τὴν διαφορὰν προέταξεν ὧδε δὲ τὸ εἶδος· (6) ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖσε πρώτη τάξις ὑπάρχει, εὐλόγως ἡ πρώτη τάξις τῇ διαφορᾷ (7) ἐδόθη ἐκ τῆς φύσεως· φυσικῶς γὰρ προτάττεται τοῦ εἴδους· καθολικωτέρα (8) γάρ ἐστι τοῦ εἴδους ὡς ἁπλουστέρα. ἀλλὰ μὴν καὶ αἰτία αὐτοῦ ἐστιν· (9) αὕτη γὰρ τέμνει τὸ γένος εἰς εἴδη. ὧδε δὲ τῆς διαφορᾶς εὐλόγως τὸ εἶδος (10) προτάττεται, καθὸ τῶν πρός τί ἐστι τὸ εἶδος καὶ τὸ γένος.

2 ὁριζομένου δὲ (11) τοῦ γένους πάντως μνήμη τοῦ εἴδους γίνεται· ἀνθέλκει γὰρ τὸ γένος τὸ (12) εἶδος· ἐπεὶ οὖν πρὸ ὀλίγου τὸ γένος ὡρισάμεθα, ἀνάγκη ἐστὶ καὶ τὸ εἶδος (13) ὁρίσασθαι. σχεδὸν δὲ ἐπὶ τοῦ γένους καὶ ἐπὶ τοῦ εἴδους ἡ αὐτὴ διδασκαλία (14) γίνεται· τῶν γὰρ πρός τί εἰσιν.

> ἀλλὰ μὴν καὶ οὐκ ἠδυνάμεθα τὸ γένος ὁρίσασθαι καὶ εὐθέως τὴν διαφοράν, καὶ ἐᾶσαι τὸν περὶ τοῦ εἴδους λόγον ἐκκρεμῆ· μνείαν γὰρ τοῦ εἴδους ἐν τῷ ὁρισμῷ τοῦ γένους πεποιήμεθα.

(17) Ἐπεὶ οὖν τὴν τάξιν ἐγνώκαμεν, φέρε καὶ ἐπὶ τὴν λείπουσαν (18) διδασκαλίαν χωρήσωμεν· δεῖ γὰρ πρῶτον γὰρ Ἀριστοτελικῷ νόμῳ κεχρημένους (19) διαστείλασθαι τὴν ὁμωνυμίαν καὶ εἰπεῖν, περὶ ποίου σημαινομένου ἐστὶν ὁ (20) λόγος καὶ ὕστερον τὴν περὶ τούτου διδασκαλίαν προαγαγεῖν.

> ὁμώνυμος (21) γὰρ φωνὴ τὸ εἶδος καὶ πάντως τοῦτο ἀπαιτεῖ.

3 ἔστιν οὖν διττὸν τὸ εἶδος· (22) λέγεται γὰρ εἶδος καὶ ἡ μορφή, ὥσπερ καὶ ἐν Φοινίσσαις ὁ Εὐριπίδης φησὶ (23) πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.

> (24) ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ συνήθεια τοῦτο αὐτὸ δηλοῖ τὸν εὔμορφον εὐειδῆ καλοῦσα (25) καὶ τὸν ἄμορφον δυσειδῆ.

λέγεται δὲ καὶ εἶδος τὸ ὑποτασσόμενον τῷ (26) γένει, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος εἶδος τοῦ ζῴου λέγεται. ἐγνωκότες οὖν (27) ποσαχῶς λέγεται τὸ εἶδος, φέρε εἴπωμεν καὶ περὶ ποίου σημαινομένου ἐστὶν ὁ (28) λόγος.

περὶ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν τοίνυν εἴδους ὁ λόγος ἡμῖν ὑπάρχει. (29) ἀλλὰ πρὸ τῆς τούτου διδασκαλίας ἀναγκαῖον εἰπεῖν τί φιλόψογοί τινες (30) ἐγκαλοῦσι τῷ φιλοσόφῳ, καὶ ὕστερον ἐπ' αὐτὴν βαδίσωμεν. ἐγκαλοῦσι δέ (31) τινες λέγοντες ὅτι οὐκ εἶπεν ἐπὶ τοῦ εἴδους πολλαχῶς εἶναι τὸ σημαινόμενον (32) ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ γένους. φαμὲν δὲ πρὸς τούτους ὅτι περὶ τοῦ γένους (33) διαλαμβάνων εἶπε μὴ ἁπλῶς καὶ τὸ εἶδος λέγεσθαι, τοῦτ' ἔστι μοναχῶς, (34) λέγων "ἔοικε δὲ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος" μὴ ἁπλῶς λέγεσθαι.[1] ἕτεροι 144 δὲ ἐγκαλοῦσι, καθὸ οὐ λέγει περὶ ποίου σημαινομένου τοῦ εἴδους ἐστὶν (2) αὐτῷ ὁ λόγος. οἱ δὲ πάνυ κακῶς ἐπιλαμβάνονται· εἰ γὰρ ὅλως περὶ (3) εἴδους διαλαμβάνει, πάντως περὶ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν διαλήψεται, ἐπειδὴ (4) καὶ περὶ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν γένους διέλαβεν. ἐπεὶ οὖν ἠλέγξαμεν τοὺς (5) μάτην ἐγκαλοῦντας τῷ φιλοσόφῳ, φέρε τὴν περὶ τοῦ εἴδους διδασκαλίαν, ὡς (6) ἐπηγγειλάμεθα, σαφηνίσωμεν.

(7) τριχῶς τοίνυν ὁρίζεται τὸ εἶδος·

4 λέγεται γὰρ εἶδος "τὸ (8) ὑποτασσόμενον τῷ γένει",[2] λέγεται δὲ εἶδος "καὶ οὗ κατηγορεῖται τὸ γένος",[3] (9) ἀλλὰ μὲν καὶ "τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν (10) τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον".[4] ἰστέον δὲ ὅτι οἱ πρῶτοι ὁρισμοὶ (11) κοινωνίαν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους καὶ διαφοράν· καὶ κοινωνίαν μέν, καθὸ οἱ δύο (12) τὸ εἶδος ὁρίζονται, διαφορὰν δέ, καθὸ ὁ μὲν πρῶτος ἔχει τὴν σχέσιν ἀπὸ (13) τοῦ εἴδους ἐπὶ τὸ γένος χωροῦσαν ὁ λέγων "τὸ ὑποτασσόμενον τῷ γένει", (14) ὁ δὲ ἕτερος ἀπὸ τοῦ γένους ἐπὶ τὸ εἶδος ὁ λέγων "οὗ κατηγορεῖται τὸ (15) γένος". ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τρίτος κοινωνίαν ἔχει πρὸς τούτους καὶ διαφοράν· (16) κοινωνίαν μέν, καθὸ καὶ αὐτὸς τὸ εἶδος ὁρίζεται, διαφορὰν δέ, καθὸ αὐτὸς (17) μὲν τοῦ εἰδικώτατου εἴδους κατηγορεῖται, αὐτοὶ δὲ τοῦ ἀλλεπαλλήλου.

5 καὶ (18) εἰδικώτατον μὲν, ὅτι φησὶν "εἶδος ἐστι τὸ κατὰ πλειόνων καὶ (19) διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον"[5] (τὸ τοιοῦτον (20) δὲ σημαίνει τὸν ἄνθρωπον· ὁ γὰρ ἄνθρωπος πολλῶν κατηγορεῖται (21) διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ). ἀλλεπαλλήλου δὲ οὗτοι κατηγοροῦνται, καθὸ οὐχ (22) ὁρίζουσι τὸ εἶδος τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι (23) κατηγορούμενον, ἀλλὰ τὸ εἶδος τὸ ὑποτασσόμενον τῷ γένει καὶ οὗ (24) κατηγορεῖται τὸ γένος. δυνατὸν δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου (25) λαμβάνεσθαι καὶ ἐπὶ τοῦ ζῴου· καὶ γὰρ τὸ ζῷον εἶδός ἐστιν ὑποτασσόμενον τῷ (26) γένει καὶ οὗ κατηγορεῖται τὸ γένος.

---

[1] Porph., *Isag*, 1.18. [2] Porph., *Isag*, 4.10: εἶδός ἐστι τὸ ταττόμενον ὑπὸ τὸ γένος. [3] Porph., *Isag*, 4.10–11. [4] Porph., *Isag*, 4.11–12. [5] Cf. Porph., *Isag*, 4.11–12: εἶδος ἐστι τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον· ἀλλ' αὕτη μὲν ἡ ἀπόδοσις τοῦ εἰδικωτάτου.

τινὲς δὲ διαβάλλουσι τὸν λόγον ὡς (27) διάλληλον ὄντα· ἐν μὲν γὰρ τῷ ὁρισμῷ τοῦ γένους εἴδους ἐμνησάμεθα, (28) ἐν δὲ τῷ ὁρισμῷ τοῦ εἴδους γένους ὡσαύτως ἐμνησάμεθα. ἀγνοοῦσι δὲ οἱ (29) τοιοῦτοι ὅτι μᾶλλον ἐπὶ τῶν πρός τι δεκτέος ἐστὶν ὁ διάλληλος λόγος ἤπερ (30) ἀποβλητέος. τοὐναντίον δὲ εἰ μὴ δι’ ἀλλήλων ὡρίζοντο, ὑπὸ ἔγκλησιν (31) ἔπιπτον. καὶ εὖγε τῆς ἐπιλύσεως, ὅτι οὐ μόνον ἐνέδραμεν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχάς, (32) ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἑτέραν ἡμᾶς ποδηγεῖ ἀπορίαν· εἰκὸς γάρ τινα ἀπορῆσαι διὰ (33) τί ἐπὶ τοῦ ὑστέρου ὁρισμοῦ οὐκ ἔστι διάλληλος ὁ λόγος· οὔτε γάρ ἐστιν (34) ἐν αὐτῷ μνεία τοῦ γένους· ἄτοπον ἄρα ὑπάρχει τὸ τοιοῦτον. ἀλλ’ ἔστιν 145 εἰπεῖν ὅτι ἔστι μὲν ἐν αὐτῷ διάλληλος ὁ λόγος, ἀλλ’ οὐχ ὥσπερ οἱ πρῶτοι (2) ἔχουσι τὸν διάλληλον λόγον, οὕτω καὶ οὗτος· ἐπὶ μὲν γὰρ ἐκείνων (3) διάλληλος ὁ λόγος ὑπάρχει, καθὸ τοῦ γένους ἐμνήσατο, ἐπὶ δὲ τούτου, καθὸ (4) καὶ τὰ ἄτομα εἰσφέρει καὶ ὑπὸ ἀτόμων εἰσφέρεται.

6 ἰστέον δὲ ὅτι ἐπὶ τῶν (5) τριῶν ὁρισμῶν τρεῖς σχέσεις νοοῦνται· οἱ μὲν γὰρ δύο τὴν ἀπὸ (6) τοῦ γένους ἐπὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ εἴδους ἐπὶ τὸ γένος ἔχουσιν

(ὁ (7) γὰρ λέγων “οὗ κατηγορεῖται τὸ γένος” δηλοῖ τὴν ἀπὸ τοῦ γένους ἐπὶ τὸ (8) εἶδος, ὁ δὲ λέγων “τὸ ὑποτασσόμενον τῷ γένει” δηλοῖ τὴν ἀπὸ τοῦ εἴδους (9) ἐπὶ τὸ γένος),

ὁ δὲ τρίτος τὴν πρὸς τὰ ἄτομα ἔχει. οὐδεὶς δὲ τούτων (10) τέλειος ὑπάρχει· οὔτε γὰρ οἱ πρῶτοι ἔχουσιν τὴν πρὸς τὰ ἄτομα σχέσιν (11) οὔτε ὁ ὕστερος τὴν πρὸς τὸ γένος. διὰ τοῦτο χρὴ μᾶλλον οὕτως ὁρίζειν· (12) εἶδός ἐστι τὸ ὑποτασσόμενον τῷ γένει κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ (13) ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον.

“Τὸ δὲ εἶδος λέγεται μὲν καὶ ἐπὶ τῆς ἑκάστου μορφῆς”.[1] Ζητοῦσι διὰ τί, πρὶν εἴπῃ διαφορὰν τοῦ εἴδους, τὸν συμπλεκτικὸν σύνδεσμον προήνεγκε. καί φασιν ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ ἄνω ἄλλως λέγεται. ἀξία δὲ ἡ ἀπολογία τῆς ἀπορίας, ἀλλὰ γὰρ ὑπόψυχρος· τῷ γὰρ ὀρθῶς σκοποῦντι καλῶς ἔχει ἡ σύνταξις δηλονότι.

“Τὸ λευκὸν τοῦ χρώματος εἶδος”.[2]

Γένος γάρ ἐστι τὸ χρῶμα· φέρεται γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ μέλανος καὶ ἐπὶ τοῦ ξανθοῦ. εἴδη δὲ αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα.

“Τὸ δὲ τρίγωνον τοῦ σχήματος εἶδος”.[3]

Τὸ τρίγωνον εἶδος λέγεται, τὸ δὲ σχῆμα γένος. λέγουσι δέ τινες ὅτι κακῶς λέγει τὸ τρίγωνον εἶδος· οὐδέποτε γὰρ ἓν τῶν εἰδῶν τοῦ ἑτέρου προτερεύει, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος οὐ προτερεύει τοῦ ἵππου, οὐδὲ ὁ ἵππος τοῦ κυνός· τὸ δὲ τρίγωνον καὶ τετράγωνον εἴ φησιν ὁ Πορφύριος εἴδη, ἁμαρτάνει· προτερεύει

[1] Porph., *Isag*, 3.22. [2] Porph., *Isag*, 4.3–4. [3] Porph., *Isag*, 4.4.

γὰρ τὸ τρίγωνον τοῦ τετραγώνου· πάντως γὰρ ὁ τρία τοῦ τέσσαρα προηγεῖται. λέγουσι δέ τινες ὅτι πολλάκις ἐπειδὴ τὸ 146 τρίγωνον εὐθύγραμμον λέγεται, τὸ δὲ τετράγωνον ἰσόγραμμον, κατὰ ταύτας δὲ τὰς φωνὰς ἕτερον ἑτέρου οὐ προτερεύει, πρὸς τὸ εὐθύγραμμον ἀποβλέπων εἶδος αὐτὸ ἐκάλεσεν.

7 (4) "Εἰ δὲ καὶ τὸ γένος ἀποδιδόντες τοῦ εἴδους μεμνήμεθα (5) εἰπόντες τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί (6) ἐστι κατηγορούμενον, καὶ τὸ εἶδός φαμεν τὸ ὑπὸ τὸ ἀποδοθὲν (7) γένος" μέχρι τοῦ "χρῆσθαι ἀμφοτέροις".[1] (8) Φησὶν ὅτι ὁρίζοντες τὸ γένος εἴδους ἐμνημονεύσαμεν εἰρηκότες (9) "γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει" καὶ πάλιν τὸ (10) εἶδος ὁρίζοντες εἴπομεν "τὸ ὑποτασσόμενον τὸ ἀποδοθέντι γένει", οὐ δόξει (11) ὁ λόγος διάλληλος ὑπάρχων ὑπὸ ἁμαρτίαν ἄγειν ὑμᾶς. ταῦτα γὰρ τῶν (12) πρός τι ὄντα οὐκ ἀποβάλλεται τὸν διάλληλον λόγον, τοὐναντίον δὲ ἀσπάζεται.

"Ἑκάτερον ἑκατέρου".[2]
Τοῦτ' ἔστι διττοῦ.

(15) "Ἀποδιδόασιν". (16) Ἀντὶ τοῦ "ὁρίζουσιν". (17) Αἱ δὲ ἄλλαι εἶεν ἂν καὶ τῶν μὴ εἰδικωτάτων.[3] (18) Φησὶν ὅτι οἱ ἄλλοι ὁρισμοὶ οὐ μόνον τῶν εἰδικωτάτων εἰσὶν εἰδῶν, (19) ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαλλήλων. εἰρήσεται δὲ ἡμῖν πλατύτερον τί ἐστιν (20) ὑπάλληλον εἶδος.

16 (21) Πρᾶξις ιζ

1 (22) Αἰνιγματωδῶς εἰρηκότες περὶ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους ἐν τοῖς (23) προλαβοῦσι, φέρε δὴ σαφηνείας χάριν παραδείγμασι χρησώμεθα οἱονεὶ δακτύλῳ (24) δείκνυντες τὰ πράγματα, καὶ μάλιστα Ἀριστοτελικοῖς δοκίμοις οὖσι. πρὸ δὲ (25) τῆς Ἀριστοτελοκῆς διαιρέσεως φέρε τινὰ φωτίζοντα τὴν διαίρεσιν εἴπωμεν. 147 τὸ γένος διχῶς λέγεται· λέγεται γὰρ γένος γενικώτατον. λέγεται καὶ (2) ὑπάλληλον. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ εἶδος διχῶς λέγεται· τῶν γὰρ πρός τί ἐστι τὸ (3) γένος καὶ τὸ εἶδος. ἐπεὶ οὖν ὡς λαμβάνεται τὸ γένος οὕτω καὶ τὸ εἶδος, (4) δικαίως αὐτὸ τὸ διττὸν ἀπεκλήρωσαν. λέγεται γὰρ καὶ εἶδος εἰδικώτατον, (5) λέγεται καὶ εἶδος ὑπάλληλον.

2 καὶ ἐπειδὴ τὸ μὲν γενικώτατον γένος (6) ἐπαναβεβηκὸς αὐτῷ οὐκ ἔχει, διὰ τοῦτο καὶ ὑπερθετικῇ φωνῇ (7) ἐχρησάμεθα (οὕτω γὰρ καὶ τὸ ἄγαν λευκὸν καὶ μὴ μετέχον μέλανος λευκότατόν (8) φαμεν), τὸ δὲ ὑπάλληλον γένος ἔχει ὑπερβεβηκὸς γένος, ὅπερ καὶ εἶδος (9) λέγεται, οἷον τὸ ζῷον τὴν οὐσίαν. πάλιν εἰδικώτατον εἶδος

[1] Porph., *Isag*, 4.4–9. [2] Porph., *Isag*, 4.8. [3] Porph., *Isag*, 4.13–14.

λέγεται, οὗ μὴ (10) ἐστιν ὑποβεβηκὸς εἶδος (διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτοῦ ὑπερθετικῇ ἐχρησάμεθα), (11) ὑπάλληλον δὲ εἶδος ἐστιν, ὃ μὴ μόνον εἶδος λέγεται, ἀλλὰ καὶ γένος. τὸ (12) μὲν οὖν ἀκρότατον γένος γενικώτατον λέγεται, τὸ δὲ ἀκρότατον εἶδος (13) εἰδικώτατον, τὸ δὲ μέσον γένος ὑπάλληλον γένος, τὸ δὲ μέσον εἶδος ὑπάλληλον (14) εἶδος.

3 ἔστιν οὖν κατανοῆσαι τρία ὄντα τὰ πράγματα καὶ τέσσαρας τὰς (15) σχέσεις· δύο μὲν τὰ ἄκρα, ἓν δὲ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ μία μὲν σχέσις ἐστὶν (16) ἡ ἀπὸ τοῦ γενικωτάτου γένους πρὸς τὰ κάτω, μία δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ (17) εἰδικωτάτου εἴδους πρὸς τὰ ἄνω, δύο δὲ τῶν ὑπαλλήλων· ἔχουσι γὰρ μίαν πρὸς (18) τὰ ἄνω καὶ μίαν πρὸς τὰ κάτω. ἐπεὶ οὖν ἐγνώκαμεν τρία εἶναι τὰ (19) πράγματα, τέσσαρας δὲ τὰς σχέσεις, φέρε εἴπωμεν διὰ τί ὑπάλληλα τὰ τοιαῦτα (20) λέγεται.

> τινὲς μὲν λέγουσιν ὅτι διὰ τοῦτο ὑπάλληλα λέγεται, ἐπειδὴ ἀλλήλοις (21) ὑποτάσσεται. κακῶς δέ· τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ καὶ τὸ εἰδικώτατον εἶδος ὑπάλληλον (22) λεχθήσεται ἄλλοις ὑποτασσόμενον·

(23) ὑπάλληλα γὰρ λέγεται, καθὸ (23) δύνανται καὶ γένη εἶναι καὶ εἴδη, καὶ εἴδη μὲν πρὸς τὰ πρὸ ἑαυτῶ, γένη (24) δὲ πρὸς τὰ μεθ' ἑαυτά.

> καὶ ὑπάλληλον μὲν εἶδος λέγομεν τὸ δυνάμενον καὶ γένος εἶναι, ὑπάλληλον δὲ γένος τὸ δυνάμενον καὶ εἶδος εἶναι. τὸ ὑπάλληλον οὖν ἁρμόζει τοῖς δύο. ἰστέον δὲ ὅτι οὐ χρὴ λέγειν ὑπάλληλον γένος καὶ ὑπάλληλον εἶδος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀδολεσχήσωμεν· ἀρκεῖ γὰρ τὸ ἕν· λέγων γὰρ ὑπάλληλον εἶδος δηλοῖς τὸ γένος καὶ ὑπάλληλον γένος δηλοῖς τὸ εἶδος· περὶ οὗ δὲ ὁ λόγος γίνεται, τὸ ὑπάλληλον προσλαμβάνει.

4 (31) Μαθόντες δὲ τί γενικώτατον γένος καὶ τί εἰδικώτατον εἶδος καὶ τί (32) ὑπάλληλον, φέρε τὴν Ἀριστοτελικὴν διαίρεσιν παραθῶμεν ὡς (33) ἐπηγγειλάμεθα. ἵνα ἀκριβέστερον[1] ἐξ αὐτῆς τὰ λεγόμενα ποιήσωμεν. οἱ Ἀριστοτελικοὶ (34) τὸ γενικώτατον γένος οὕτω διαιροῦσιν· ἡ οὐσία ἢ σῶμα ἢ ἀσώματον, τὸ 148 σῶμα ἢ ἔμψυχον ἢ ἄψυχον, τὸ ἔμψυχον ἢ ζῷον ἢ ζῳόφυτον ἢ φυτόν, (2) τὸ ζῷον ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον, τὸ λογικὸν ἢ θνητὸν ἢ ἀθάνατον, καὶ εἰ μὲν (3) θνητόν, δηλοῖ τὸν ἄνθρωπον, εἰ δὲ ἀθάνατον, δηλοῖ τὸ θεῖον. καὶ τὴν (4) μὲν οὐσίαν φασὶ γενικώτατον γένος, καθὸ ἐπαναβεβηκός τι αὐτῆς οὐκ ἔστιν (5) ἕτερον γένος, εἰδικώτατον δὲ εἶδός φασι τὸν ἄνθρωπον, καθὸ ὑποβεβηκὸς (6) αὐτοῦ εἶδος οὐκ ἔστι (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἔσχατον), τὸ ζῷον δὲ καὶ τὸ (7) ἔμψυχον ὑπάλληλα γένη καλοῦσιν, ἔτι δὲ καὶ ὑπάλληλα εἴδη, καθὸ μέσα (8) ὄντα δύνανται καὶ γένη εἶναι καὶ εἴδη.

---

[1] V ἀκριβέστερον // Bus ἀκριβέστερα.

ἐπειδὴ δὲ ἐπιλαμβάνονται τῆς (9) τοιαύτης διαιρέσεως οἱ Πλατωνικοὶ καὶ οὐκ ὀλίγος ἐστὶν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος, (10) φέρε ὀλίγα περὶ τοῦ ζῴου καὶ ζῳοφύτου καὶ φυτοῦ ζητήσαντες (11) καταπαύσωμεν τὴν θεωρίαν, ἐν ἑτέρᾳ τὰ ἐκ τῶν Πλατωνικῶν ἀντιτιθέμενα διδάσκειν (12) εὐτρεπιζόμενοι.

5 διαιρεῖται τοίνυν τὸ ἔμψυχον εἰς ζῷον ζῳόφυτον φυτόν. (13) καὶ φυτόν ἐστι τὸ ἔχον τρεῖς δυνάμεις, τὴν γεννητικὴν τὴν αὐξητικὴν τὴν (14) θρεπτικήν. καὶ εὖγε τῆς δημιουργίας τῆς φύσεως· χαρισαμένη γὰρ ἡμῖν (15) τὴν γεννητικὴν ἐχαρίσατο καὶ τὴν αὐξητικήν, ἵνα δι᾽ αὐτῆς τέλειοι (16) γενόμενοι ἐπιτήδειοι πρὸς τὸ γεννᾶν ἐσόμεθα.

εἰ γὰρ ἐμένομεν παῖδες, οὐ (17) δυνατῶς εἴχομεν φύειν ἕτερον.

ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ αὐξητικὴ δέεται θρεπτικῆς, (18) ἀναγκαίως τὴν θρεπτικὴν ἡμῖν ἐδωρήσατο. ταύταις οὖν ταῖς τρισὶ (19) δυνάμεσιν εἰ προσέλθῃ τις αἴσθησις, ποιεῖ τὸ ζῳόφυτον. ὅτι δὲ ἔχει αἴσθησιν (20) τὸ ζῳόφυτον, σαφὲς ἐκ τοῦ ἐν τοῖς ὕδασιν ἡδόμενον ἐξαπλοῦσθαι καὶ (21) κάρφους ἀνιῶντος συστέλλεσθαι. ἐπὶ τούτοις δὲ γίνεται κίνησις, γίνεται (22) τὸ ζῷον. ἰστέον δὲ ὅτι ὅπου κίνησις, ἐκεῖ καὶ αἴσθησις, οὐχ ὅπου δὲ (23) αἴσθησις, ἐκεῖ καὶ κίνησις. ὡς χείρων δὲ τῆς κινήσεως οὖσα ἡ αἴσθησις (24) ὑποτάττεται κινήσει.

6 ἴσως δὲ ἀπορήσει τις λέγων "πόθεν δῆλον ὅτι ἡ (25) κίνησις ἔχει αἴσθησιν;" πόθεν δῆλον; ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν τι τὴν φύσιν μάτην. (26) εἰ οὖν ἐκτὸς τῆς αἰσθήσεως ἐδημιούργει ἡ φύσις, ἐμέλλομεν ἀποκρημνοῦν (27) καὶ ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ βαδίζειν αἴσθησιν ἐν τῃ κινήσει μὴ ἔχοντες, ὅπερ ἡ φύσις (28) οὐ βούλεται· τοσοῦτον γὰρ ἡ φύσις κήδεται τῶν οἰκείων δημιουργημάτων, (29) ὅτι καὶ τῷ σκώληκι τῆς ὁράσεως ἀποτυχόντι μαλθακὸν ἐχαρίσατο, ἵνα (30) μὴ ἀποκρημνιζόμενος ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ γένηται. ἔχομεν ἐντεῦθεν πορισμοῦ (31) μοῖραν ὅτι οὐ ὑγιῶς ἔχει ὁ ὁρισμὸς τοῦ ζῴου· συμπεριλαμβάνει γὰρ καὶ (32) τὸ ζῳόφυτον· φαμὲν γὰρ τὸ ζῷον οὐσίαν ἔμψυχον αἰσθητικήν· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ζῳόφυτα. (33) δεῖ οὖν προσθεῖναι τὸ αὐτοκίνητον, τοῦτ᾽ ἔστιν οὐσία (34) ἔμψυχος αἰσθητικὴ αὐτοκίνητος. κίνησιν δὲ λέγω τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον.

149 Πρᾶξις ιη

(2) Ὥσπερ ἀληθείας προϊστάμενοι οἱ τὰ Πλάτωνος πρεσβεύοντες δόγματα (3) τῆς Ἀριστοτελικῆς διαιρέσεως ἐπιλαμβάνεσθαι σπουδάζουσι· φασὶ γὰρ ὅτι (4) ἐναντία ἑαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις φθέγγεται ὁ Ἀριστοτέλης φάσκων τὴν οὐσίαν (5) διαιρεῖσθαι εἰς ἐναντιότητας, εἴ γε ἐν Κατηγορίαις φησὶ μὴ ἔχειν αὐτὴν (6) ἐναντιότητα. Πλωτῖνος δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἔλεγε· φησὶ γὰρ δικαίως· οὐκ (7) ἔχει ἡ οὐσία ἐναντιότητα, καθὸ οὐκ ἔστιν ἐν ὑποκειμένῳ· αὐτὴ γὰρ (8) ὑποκείμενον ὑπάρχει· τὰ γοῦν ἐναντία πάντως ἐν ὑποκειμένῳ ὄντα τὴν μάχην

(9) ποιεῖται· οὕτω γὰρ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν ἕνεκεν τοῦ ὑποκειμένου (10) μάχονται· βούλεται γὰρ ἓν ἕκαστον τοῦ ἄλλου τὸ ὑποκείμενον λαβεῖν· τὸ (11) ψυχρὸν γὰρ σπεύδει μεταβάλλειν τὸ θερμὸν εἰς ψυχρόν. ὅτι δὲ εἰς ἐναντία (12) διαιρεῖ ὁ Ἀριστοτέλης τὴν οὐσίαν, σαφὲς ἐκ τῶν λεγομένων· φησὶ γὰρ "ἡ (13) οὐσία διαιρεῖται εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον". τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον (14) ἐναντία εἰσίν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ αὕτη ἐστὶν ἁμαρτία μόνη, ἀλλὰ καὶ ἑτέρα· (15) φησὶ γὰρ ὅτι καὶ τὸ σῶμα διαιρεῖται εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον· ἐναντίον (16) δὲ τὸ ἔμψυχον τῷ ἀψύχῳ. ἄλλως δὲ ἡμάρτηται· δεῖ γὰρ μᾶλλον ἐκ τοῦ (17) ἐμψύχου διελεῖν τὸ σῶμα· εἰ γὰρ καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἔχει τὸ ἔμψυχον, (18) ὁμολογουμένως τοῦ ἐμψύχου ⟨μέρος⟩ τὸ σῶμα. τοὐναντίον δὲ ἐκ τοῦ σώματος (19) τὴν διαίρεσιν ἐποιήσατο λέγων αὐτὸ διαιρεθῆναι εἰς ἄψυχον καὶ ἔμψυχον. (20) τρίτη ἁμαρτία ἀναφύεται Ἀριστοτέλει, ὅτι φησὶ τὸ θεῖον σῶμα εἶναι· τοῦτο (21) γὰρ συνάγεται αὐτῷ ἐκ τῆς τοιαύτης διαιρέσεως· εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ἐμψύχου (22) σώματος γίνεται τὸ ζῷον καὶ ἐκ τοῦ ζῴου τὸ ἀθάνατον λογικόν, ἔσται ἄρα (23) καὶ τὸ λογικὸν ἀθάνατον σῶμα.

(24) Τοιαύταις μέμψεσι τὴν Ἀριστοτέλους οἱ Πλατωνικοὶ καταποντίσαντες (25) διαίρεσιν ἐπὶ ἑτέραν, ἣν ἔχειν καλῶς νομίζουσι, τὸ βάδισμα ἐπιταχύνουσιν. (26) ἄμεινον δὲ πρῶτον ὑπὲρ τῆς δοκούσης κακῶς ἔχειν Ἀριστοτελικῆς διαιρέσεως (27) ἀπολογήσασθαι καὶ εἶθ' ὕστερον τὴν τῶν Πλατωνικῶν ἐκθέσθαι· ἔστι γὰρ (28) εἰπεῖν ὡς οὔτε ὅλως ἥμαρτον περὶ τῆς τοιαύτης διαιρέσεως οἱ Ἀριστοτέλει (29) πειθαρχοῦντες· δεῖξαι γὰρ ἔχομεν ἐκ περιουσίας ὡς οὐδὲ ἐναντία εἰσὶ ταῦτα, (30) τέως οὐδὲ ἀντικείμενα. διαιρεῖται τοίνυν τὸ ἀντικείμενον εἰς τέσσαρα· ἤτοι 150 γὰρ τὰ ἀντικείμενα ἐναντία ἐστὶν ὥσπερ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν (ταῦτα (2) δὲ εἰς ἄλληλα θέλει μεταβάλλειν), ἤτοι ὡς ἕξις καὶ στέρησις (μεταβάλλεται (3) γὰρ τούτων τὸ ἓν εἰς τὸ ἕτερον, ὥσπερ ἡ ἕξις εἰς στέρησιν, οὐκέτι δὲ ἡ (4) στέρησις εἰς ἕξιν· ἀπὸ γὰρ ἕξεως στέρησις γίνεται, ἀπὸ δὲ στερήσεως οὐκ (5) ἔτι ἕξις), ἢ ὡς τὰ πρός τι (ταῦτα γὰρ σῴζει ἄλληλα, ὡς πατὴρ καὶ υἱός), (6) ἢ ὡς ἀντίφασις "ὁ δεῖνα περιπατεῖ ἢ οὐ περιπατεῖ"· τὸ τοιοῦτον δὲ οὐ (7) δύναται κατ' ἄμφω ἀληθεύειν καὶ κατ' ἄμφω ψεύδεσθαι· ἐκ γὰρ τῆς (8) καταφάσεως ἢ ἀποφάσεως γίνεται ἡ ἀντίφασις. ὅπου γὰρ ἡ ἀπόφασις ἀληθεύει, (9) ἐκεῖ ψεύδεται ἡ κατάφασις, οἷον "οὐ περιπατεῖ"· τὸ "περιπατεῖ" ὧδε ψεύδεται. (10) ὅπου δὲ ἡ κατάφασις ἀληθεύει, ἐκεῖ ψεύδεται ἡ ἀπόφασις· "περιπατεῖ (11) Σωκράτης"· "οὐ περιπατεῖ" τοῦτο ψεύδεται· ἅπαξ γὰρ ἐρρέθη "περιπατεῖ". (12) ὥστε οὖν ἀδύνατον τὰ δύο ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι. ὅτι δὲ οὐκ ἀντίκειται (13) τὸ σῶμα τῷ ἀσωμάτῳ καθ' ἕνα τῶν λεγομένων τρόπων, σαφὲς ἐντεῦθεν· (14) τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον οὐκ ἔστιν ἐναντία, καθὸ οὐ πέφυκεν εἰς ἄλληλα (15) μεταβάλλειν· οὔτε γὰρ τὸ σῶμα ἀσώματον οὔτε τὸ ἀσώματον σῶμα, ὥσπερ (16) τὸ ψυχρὸν εἰς θερμὸν μεταβάλλεται καὶ τὸ θερμὸν εἰς ψυχρόν. οὔτε μὴν (17) ἀντίκεινται ὥσπερ ἕξις καὶ στέρησις, καθὸ οὐδέτερον αὐτῶν μεταβάλλει εἰς (18) τὸ ἕτερον, ἀλλὰ μὴν ἡ ἕξις μόνον εἰς στέρησιν μεταβάλλεται, οὐκ ἔτι

δὲ (19) ἡ στέρησις εἰς ἕξιν. συγχωρείσθω δὲ τὸ ὁποῖόν τι θέλεις εἰς τὸ ἕτερον (20) μεταβάλλειν, ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἀδύνατον· ὁμολογουμένως οὐκ ἀντίκεινται (21) κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. οὔτε μὴν ὡς τὰ πρός τι ἀντίκεινται, ἐπειδὴ τὰ (22) πρός τι σώζει ἄλληλα, ταῦτα δὲ φθείρει· ὅπου γὰρ σῶμα, οὐκ ἔστι τὸ (23) ἀσώματον, καὶ ὅπου τὸ ἀσώματον, οὐκ ἔστι σῶμα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ (24) τὸν τῆς ἀντιφάσεως ἀντίκεινται· ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἀντιφάσεως τὰ δύο οὐ (25) δύνανται ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι, ἐπὶ δὲ τούτων καὶ τὰ δύο ἀληθεύει καὶ (26) ψεύδεται· ἀληθεύει μὲν ὡς ἵνα εἴπῃ "ὁ ἄνθρωπος σῶμα καὶ οὐκ ἀσώματον" (27) (ἄμφω γὰρ ἀληθεύει), ψεύδεται δὲ ὡς ἵνα εἴπῃ "τὸ λευκὸν σῶμα καὶ μὴ (28) ἀσώματον"· κατ' ἄμφω γὰρ ψεύδεται· ἐψεύσατο δὲ καθ' ἓν σῶμα λέγων (29) τὸ λευκὸν καὶ καθ' ἕτερον ὅτι μὴ ἀσώματον. ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ (30) ἐμψύχου καὶ τοῦ ἀψύχου· οὔτε γὰρ ἀντίκεινται ὡς τὰ πρός τι οὔτε ὡς (31) ἕξις καὶ στέρησις οὔτε ὡς ἀντίφασις, καθὸ οὔτε σώζει ἄλληλα οὔτε τὸ ἓν (32) εἰς τὸ ἕτερον μεταβάλλεται οὔτε ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἀληθεύει καὶ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου (33) ψεύδεται. τοῦτο μόνον δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· πολλάκις γὰρ εἴποι τις ὡς 151 ἀντίκεινται ὡς τὰ ἐναντία· μεταβάλλει γὰρ εἰς ἄλληλα· ἰδοὺ γὰρ ἡ τροφὴ (2) ἄψυχόν τι οὖσα εἰς ἔμψυχον μεταβάλλεται (γίνεται γὰρ αἷμα), καὶ τὸ ἔμψυχον (3) πάλιν εἰς τὸ ἄψυχον, ὡς τὰ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ. καί φαμεν ὅτι οὐ (4) δύναται εἶναι ἐναντία, καθὸ οὐδέποτε τὰ ἐναντία σώζει ἄλληλα, τοὐναντίον (5) δὲ ἀναιρεῖ· ὁρῶμεν δὲ ὅτι καὶ τὸ ἄψυχον σώζει τὸ ἔμψυχον, ὥσπερ ἡ (6) τροφὴ καὶ τὰ ἐδέσματα. τὸ δὲ λέγειν ὡς ἥμαρτον ἀπὸ τοῦ σώματος (7) λέγοντες τὸ ἔμψυχον (τοῦ γὰρ ἐμψύχου μέρος ἐστὶ τὸ σῶμα), πάνυ φαῦλον (8) ὑπάρχει· οὔτε γὰρ πᾶν σῶμα μέρος ἐστὶ τοῦ ἐμψύχου, ἀλλὰ τὸ τοιόνδε· (9) τὸ οὖν ἁπλῶς σῶμα διαιρεῖται εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον. τρίτον ἔλεγον (10) καλεῖν Ἀριστοτέλην τὸ λογικὸν ἀθάνατον σῶμα εἰς τὴν τοιαύτην διαίρεσιν. (11) φαμὲν δὲ ὅτι οὐ τὸ θεῖον τὸ ποιοῦν ἡμῶν πρόνοιαν λέγει ἐκ τοῦ ζῴου (12) διαιρεῖσθαι, ἀλλὰ τὰ οὐράνια σώματα· βούλεται γὰρ τὰ τοιαῦτα θεῖα λογικὰ (13) καλεῖν. καὶ εἰ φήσουσι "πῶς τὸν ἥλιον θεῖον καλεῖ;" λέξομεν "τί γὰρ (14) ἄτοπον Ἀριστοτέλην λέγειν τὰ οὐράνια σώματα θεῖα, ὅπου γε καὶ ὁ Πλάτων (15) ἐν πολλοῖς τοὺς ἄνδρας καλεῖν θείους ἠξίωσεν;" εἴρηται δὲ τὰ τοιαῦτα θεῖα (16) διὰ τὸ θέειν, τοῦτ' ἔστι τρέχειν· ἕνεκα γὰρ τούτου καὶ τὸ θεῖον τὸ (17) προνοούμενον ἡμῶν θεῖον ἐκλήθη, καθὸ πάντῃ περιθέει.

(18) Ἀπολογησάμενοι οὖν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἀριστοτελικῶν διαιρέσεως φέρε (19) καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπαγγελίαν τὴν τῶν Πλατωνικῶν ἐκθησόμεθα. (20) διαιροῦσι τοίνυν τὴν οὐσίαν οὕτως· ἡ οὐσία διαιρεῖται εἰς σῶμα καὶ (21) ἀσώματον καὶ εἰς μικτόν. τὸ σῶμα ἢ ἀκίνητόν ἐστιν ἢ κεκινημένον. καὶ εἰ (22) μὲν ἀκίνητον ἐστι, ποιεῖ τὸν τόπον (δικαίως δὲ ὁ τόπος ἀκίνητός ἐστι· τὸ (23) γὰρ κινούμενον ἐν τόπῳ ἐστίν· εἰ δὲ καὶ ὁ τόπος ἐκινεῖτο, ἐν τόπῳ ἐζήτει (24) κινεῖσθαι· εἶναι δὲ τόπον ἐν τόπῳ ἄτοπον), εἰ δὲ κινούμενον, ἢ κύκλῳ (25) κινεῖται ἢ κατ' εὐθύ. καὶ εἰ μὲν κατ' εὐθὺ κινεῖται, εἰ μὲν ἄνω, γίνεται (26)

τὸ πῦρ καὶ ὁ ἀήρ, εἰ δὲ κάτω, τὸ ὕδωρ καὶ ἡ γῆ. εἰ δὲ κύκλῳ, εἰ (27) μὲν ἀπ' ἀνατολῶν εἰς δυσμάς, γίνεται ἡ ἀπλανὴς σφαῖρα, εἰ δὲ ἀπὸ (28) δυσμῶν ἐπὶ ἀνατολάς, γίνεται ἡ ὑποκάτω καὶ αἱ ἄλλαι. τὸ ἀσώματον διαιρεῖται (29) εἰς ἔνυλον καὶ εἰς ἄυλον. καὶ εἰ μὲν εἰς ἔνυλον, ποιεῖ τὴν φυτικὴν καὶ (30) ἄλογον ψυχήν, εἰ δὲ εἰς ἄυλον φύσει καὶ ἐνεργείᾳ ἄφθαρτον, γίνεται τὸ 152 θεῖον (τοῦτο γὰρ ἀσώματόν ἐστι καὶ ἀεὶ ἄφθαρτον κατὰ τὴν φύσιν καὶ (2) κατὰ τὴν ἐνέργειαν), εἰ δὲ κατὰ μὲν τὴν φύσιν ἄφθαρτον κατὰ δὲ τὴν (3) ἐνέργειαν φθαρτόν, δηλοῖ τὴν λογικὴν ψυχήν. τὸ μικτὸν ἀπὸ σώματος (4) καὶ ἀσωμάτου ἐστί, διὸ καὶ μικτὸν καλεῖται. ποιεῖ δὲ τοῦτο τὸ ἔμψυχον· (5) ἔμψυχον γάρ ἐστι μικτόν. τὸ ἔμψυχον διαιρεῖται εἰς τὸ ζῷον καὶ εἰς τὸ (6) ζῳόφυτον καὶ εἰς τὸ φυτόν. καὶ εἰ μὲν ᾖ τὸ φυτὸν χαμαιπετές, λέγεται (7) πόα, εἰ δὲ ὑψιπετές, δένδρον, εἰ δὲ μέσον, θάμνος. οὐκ ἔστι δὲ ἀνεπίληπτος (8) ἡ τοιαύτη διαίρεσις· κακῶς γὰρ λέγουσιν τὸν τόπον εἶναι σῶμα· ἔσται γὰρ (9) σῶμα διὰ σώματος χωροῦν, εἰ τὰ κινούμενα ἐν τόπῳ κινεῖται. ἀλλὰ μὴν (10) τοῦτο ἄτοπον. οὐκ ἔστιν οὖν ὁ τόπος σῶμα. ἄλλως τε ἐκ τῶν αὐτῶν (11) δείκνυται ὅτι οὐκ ἔστι σῶμα· εἰ γὰρ τὸ σῶμα ἐν τόπῳ θέλει εἶναι, σῶμα (12) δὲ ὁ τόπος, ἔσται ὁ τόπος ἐν τόπῳ, ἔτι δὲ καὶ ὁ ἄλλος τόπος ἐν τόπῳ (13) καὶ ⟨τοῦτο⟩ ἐπ' ἄπειρον, ὅπερ ἄτοπον.

(14) "Καθ' ἑκάστην κατηγορίαν ἐστί τινα γενικώτατα".[1]

(15) Φησὶν ὅτι εὑρίσκομέν τινα γενικώτατα κατηγορούμενα καί τινα (16) εἰδικώτατα· γενικώτατον μὲν ὡς εἴπομεν τὴν οὐσίαν, εἰδικώτατον δὲ ὡς εἴπομεν (17) τὸν ἄνθρωπον. λέγουσι δὲ ὅτι οὐκ ὤφειλεν εἰπεῖν γενικώτατα· οὔτε γὰρ (18) κατηγορεῖται ἕν τι πολλῶν γενικωτάτων· δεῖ οὖν ἑνικῶς λέγειν γενικώτατον (19) ἢ τὸ πληθυντικὸν ἀνθ' ἑνικοῦ νοεῖσθαι.

(20) "Ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ὑπερβεβηκὸς γένος".[2]

(21) Καλῶς εἶπε "γένος"· ἔστι γὰρ τὸ ὂν ἐπαναβεβηκὸς τῆς οὐσίας, ἥτις (22) γενικώτατον λέγεται, ἀλλ' οὐκ ἔστι γένος, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης. (23) Ἀριστοτέλει οὖν πειθαρχῶν ὁ Πορφύριος οὐ λέγει τὸ ὂν γένος, εἰ καὶ τὰ μάλιστα (24) βούλεται ὁ Πλάτων αὐτὸ εἶναι γένος.

(25) "Μεθ' ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ὑποβεβηκὸς εἶδος".[3]

(26) Καὶ ὧδε καλῶς εἶπε τὸ "εἶδος"· ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα τῷ εἴδει (27) ὑποβεβηκότα ὡς ὁ Σωκράτης καὶ Πλάτων, ἀλλ' οὐκ εἴδη.

153 "Ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶ σῶμα".[4]

(2) Τελείως οὐκ ἐπεξέρχεται τῇ διαιρέσει· διαιρεῖται γὰρ ἡ οὐσία οὐ μόνον (3) εἰς σῶμα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀσώματον. μήποτε δὲ τὰ συμβαλλόμενα τῷ (4) παραδείγματι παραδίδωσι.

---

[1] Porph., *Isag*, 4.15. [2] Porph., *Isag*, 4.17 ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ὑπαναβεβηκὸς γένος. [3] Porph., *Isag*, 4.18. [4] Porph., *Isag*, 4.22.

(5) “Καὶ πᾶν τὸ πρὸ τῶν ἀτόμων προσεχὲς εἶδος ἂν εἴη (6) μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ γένος”.[1]

(7) Καλῶς εἶπε τὸ “προσεχές”· ἰδοὺ γὰρ τὸ ζῷον κατηγορεῖται τοῦ (8) Σωκράτους καὶ Πλάτωνος, οὐκ ἔστι δὲ ὅμως μόνον εἶδος, καθὸ προσεχῶς τῶν (9) ἀτόμων οὐ κατηγορεῖται. τὰ οὖν προσεχῶς κατηγορούμενα τῶν ἀτόμων (10) ταῦτα εἴδη μόνον λέγεται ὡς ὁ ἄνθρωπος.

17 (11) Πρᾶξις ιθ

1 (12) Πάρεστιν ὁ Πορφύριος περὶ τῶν αὐτῶν τὴν διδασκαλίαν ποιούμενος, (13) πρῶτον περὶ τῶν ἄκρων διδάξων εἰθ’ ὕστερον περὶ τῶν μέσων, φημὶ δὲ περὶ τῶν (14) ὑπαλλήλων.

φησὶν οὖν ὅτι τὸ γενικώτατον μίαν σχέσιν ἔχει τὴν πρὸς τὰ (15) ὑπ’ αὐτό, τὸ δὲ εἰδικώτατον μίαν τὴν πρὸς τὰ πρὸ αὐτοῦ, τὰ δὲ ὑπάλληλα (16) μίαν μὲν τὴν πρὸς τὰ πρὸ αὐτῶν, ἄλλην δὲ τὴν πρὸς τὰ μετ’ αὐτά. (17) σαφῆ δὲ ὑπάρχει τοῦ τοιούτου τὰ παραδείγματα. τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι (18) κακῶς λέγει φάσκων τὸ εἰδικώταταν μίαν σχέσιν ἔχειν τὴν πρὸς τὰ πρὸ (19) αὐτοῦ· δύο γὰρ ἔχει, τὴν μὲν μίαν τὴν πρὸς τὰ πρὸ αὐτοῦ οἷον ὁ (20) ἄνθρωπος πρὸς τὸ ζῷον, ἄλλην δὲ τὴν πρὸς τὰ ἄτομα. κακῶς δὲ ἐπιλαμβάνονται (21) τοῦ φιλοσόφου· μίαν γὰρ λέγει τὴν τοιαύτην σχέσιν, καθὸ ἑκατέρα αὐτῶν (22) εἴδους ἐστὶ σχέσις· ἡ μὲν γὰρ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ζῷον εἴδους ἐστὶ πρὸς (23) τὸ γένος, ἡ δὲ ἀνθρώπου πρὸς Σωκράτην καὶ Ἀλκιβιάδην εἴδους ἐστὶ πρὸς (24) τὰ ἄτομα. δικαίως οὖν ταύτην μίαν καλεῖ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν εἶναι. τὰ (25) μέντοι ὑπάλληλα διττὴν ἔχει τὴν σχέσιν, καθὸ οὐ τὴν αὐτὴν πρὸς τὸ ἄνω (26) καὶ τὸ κάτω ἔχει· πρὸς μὲν γὰρ τὸ ἄνω ὡς εἶδός ἐστι πρὸς γένος, πρὸς 154 δὲ τὸ κάτω ὡς γένος πρὸς εἶδος. παραδείγματι δὲ σαφεῖ τὸ λεγόμενον (2) παραβάλλει· φησὶ γάρ· νόησόν μοι τὸν Δία ἀρχὴν εἶναι τοῦ γένους τῶν (3) Τανταλιδῶν καὶ ἀπ’ αὐτοῦ κατάγεσθαι Τάνταλον, ἀπὸ Ταντάλου Πέλοπα, (4) ἀπὸ Πέλοπος Ἀτρέα, ἀπὸ Ἀτρέως Ἀγαμέμνονα, ἀφ’ οὗ Ὀρέστης. καὶ τὸν (5) μὲν Δία ὡς μὴ γεννηθέντα ἔκ τινος πατέρα μόνον λέγομεν (πατὴρ γάρ ἐστι (6) τῶν Τανταλιδῶν), τὸν δὲ Ὀρέστην μόνον υἱόν (υἱὸς γὰρ καθὸ ἐγεννήθη, (7) οὐκ ἐγέννησε), τὸν δὲ Τάνταλον καὶ Πέλοπα καὶ Ἀτρέα καὶ Ἀγαμέμνονά (8) φαμεν πατέρας, καθὸ πάντες ἐγέννησαν, καὶ υἱούς, καθὸ πάντες ἐγεννήθησαν. (9) οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν προκειμένων ἔστιν εἰπεῖν· τὴν μὲν γὰρ οὐσίαν μόνον

[1] Porph., *Isag*, 4.32–33 καὶ πᾶν τὸ πρὸ τῶν ἀτόμων προσεχῶς κατηγορούμενον εἶδος ἂν εἴη μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ γένος.

> (10) γενικώτατον λέξομεν, καθὸ γένος πρὸ αὐτῆς οὐκ ἔχει, τὸν δὲ ἄνθρωπον (11) μόνον εἰδικώτατον, καθὸ εἶδος μόνον ἐστὶ καὶ οὐ γένος, τὸ δὲ ἔμψυχον καὶ (12) τὸ ζῷον καὶ τὸ λογικὸν ὑπάλληλα, καθὸ δύνανται καὶ γένη εἶναι καὶ εἴδη.
>
> (13) Ἰστέον δὲ ὡς οὐ πάντῃ ἔοικε τὸ κατὰ φιλοσοφίαν γενικώτατον γένος (14) τούτῳ τῷ παραδείγματι (καὶ δικαίως, ἵνα μὴ τὸ αὐτὸ ἔσται ἀλλὰ διαφέρῃ), (15) καθὸ δυνατόν ἐστιν ἐπὶ μὲν τοῦ Διὸς λέγειν ὑπὸ ἕν τι ἀνάγεσθαι πάντα τὰ (16) κατὰ συνήθειαν γένη, λέγω δὲ ὑπὸ τὸν Δία (πατὴρ γὰρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε), (17) ἐπὶ δὲ τοῦ γενικωτάτου γένους οὐ τοῦτο δυνατόν ἐστιν· οὐ γὰρ εὐποροῦμεν (18) γένους, ὅπερ πάντων τῶν γενικωτάτων κατηγορεῖται.

πολλάκις δ' ἂν εἴποι (19) τις ὡς τὸ ὂν ὥς γένος κατηγορεῖται τῶν γενικωτάτων γενῶν, λέγω δὲ τῶν (20) δέκα κατηγοριῶν. πρὸς τοῦτο δὲ λέξομεν ὅτι οὔτε ὡς γένος εἰς ταύτας (21) διαιρεῖται οὔτε ὡς ἄλλο τι· ἔχομεν γὰρ ἐκ περιουσίας δεῖξαι ὅτι οὔτε (22) ὡς ἄλλο τι· τὰ διαιρούμενα κατὰ ἓξ τρόπους διαιρεῖται·

> ἤτοι ὡς (23) γένος εἰς εἴδη ὥσπερ τὸ ζῷον εἰς ἄνθρωπον καὶ ἵππον καὶ κύνα, ἢ ὡς (24) εἶδος εἰς ἄτομα ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος εἰς Ἀλκιβιάδην Σωκράτην καὶ Πλάτωνα, (25) ἢ ὡς ὅλον εἰς μέρη ὥσπερ ὁ Σωκράτης εἰς κεφαλὴν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, (26) ἢ ὡς ὁμώνυμος φωνὴ εἰς διάφορα σημαινόμενα ὥσπερ ὁ κύων εἰς τὸν (27) γηγενῆ καὶ θαλάττιον καὶ ἀστρῷον, ἢ ὡς οὐσία εἰς συμβεβηκότα οἷον ὁ (28) ἄνθρωπος εἰς ἄνδρα καὶ γυναῖκα (ταῦτα γὰρ οὐδὲν διαφέρει κατὰ τὴν (29) οὐσίαν ἀλλὰ κατὰ τὰ συμβεβηκότα, φημὶ δὲ κατὰ τὰ ἐξέχοντα μόρια· (30) οὕτω γὰρ καὶ ὁ Γαληνός φησιν ὅτι οὐδὲν διαφέρει τὸ γύναιον τοῦ ἀνδρὸς (31) εἰ μὴ κατὰ τὰ μόρια), ἢ ὡς συμβεβηκὸς εἰς οὐσίαν ὡς τὸ λευκὸν εἰς (32) κύκνον καὶ χιόνα καὶ ψιμύθιον. κατὰ δὲ ἕνα τῶν τοιούτων τρόπων οὐ (33) δύναται διαιρεῖσθαι τὸ ὂν εἰς τὰ γενικώτατα γένη. καὶ πρῶτόν γε περὶ τῶν 155 πέντε φαμέν, εἶθ' ὕστερον περὶ τοῦ γένους.

2 τὸ ὂν εἰς τὰ γενικώτατα γένη (2) οὐ δύναται ὡς εἶδος διαιρεῖσθαι, ὅτι τὰ εἴδη εἰς ἄτομα διαιρεῖται, τὰ δὲ (3) ἄτομα μίαν φύσιν δηλοῖ, τὰ γενικώτατα δὲ πολλὰς φύσεις δηλοῖ. εἰ οὖν πολλὰς φύσεις (4) δηλοῦσιν, ὁμολογουμένως τὸ ὂν οὐ διαιρεῖται ὡς εἰς ἄτομα (5) εἰς τὰ γενικώτατα γένη. τί οὖν; ὡς ὅλον εἰς μέρη διαιρεῖται; οὐδαμῶς· (6–7) τὸ γὰρ ὅλον εἰς ὁμοιομερῆ διαιρεῖται ὥσπερ τὸ ξύλον εἰς πολλὰ ξύλα ἢ εἰς ἀνομοιομερῆ ὥσπερ ὁ Σωκράτης εἰς κεφαλὴν καὶ χεῖρας καὶ πόδας.

3 (8) καὶ εἰ μὲν εἴπῃς εἰς ὁμοιομερῆ, ψεύσῃ· τὸ γὰρ ὁμοιομερὲς τοῦ αὐτοῦ (9) ὀνόματος μετέχει καὶ πράγματος, τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος οὐ μετέχει ἡ οὐσία (10) καὶ τὰ συμβεβηκότα οὐδὲ τοῦ αὐτοῦ πράγματος· πρόδηλον γάρ. εἰ δὲ εἴπῃς (11) εἰς ἀνομοιομερῆ, πάλιν ψεύσῃ· τὰ γὰρ ἀνομοιομερῆ οὐ προσαγορεύονται τῷ (12) ὀνόματι τοῦ ὅλου· τὴν γὰρ κεφαλὴν Σωκράτους οὔ φαμεν Σωκράτην, φαμὲν (13) δὲ τὴν οὐσίαν ὄν. ἀλλὰ μὴν οὔτε ὡς ὁμώνυμος φωνὴ διαιρεῖται, ἐπειδὴ (14) ἡ ὁμώνυμος φωνὴ μόνον

ὀνομασίας μεταδίδωσιν, οὐ μὲν καὶ πράγματος, (15) τὸ δὲ ὂν οὐ μόνον ὀνόματος μεταδίδωσι τοῖς γενικωτάτοις ἀλλὰ καὶ πράγματος.

4 (16) ἀλλὰ καὶ μὲν οὐδέποτε ὁμώνυμος φωνὴ μεταδίδωσι τοῖς ὑπ' αὐτὴν (17) σημαινομένοις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ὁρῶμεν δὲ ὅτι ἡ οὐσία μᾶλλον (18) ὄν ἐστι, τὰ δὲ συμβεβηκότα ἧττον ὄντα. τί οὖν ὡς οὐσία εἰς συμβεβηκότα (19) διαιρεῖται; οὐκοῦν ὤφειλον τὰ δέκα γένη συμβεβηκότα καλεῖσθαι. εἰ οὖν (20) ὂν καλοῦνται, οὐδὲ ὡς οὐσία εἰς συμβεβηκότα, ἀλλὰ μὴν οὔτε ὡς (21) συμβεβηκὸς εἰς οὐσίαν. (22) λείπεται δεῖξαι ὅτι οὐδὲ (23) ὡς γένος εἰς εἴδη. ἀρκτέον δὲ οὕτως· ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος τελοῦσιν (24) εἴδεσιν οὐκ ἔστι τὸ φύσει πρῶτον καὶ ὕστερον. εἰ οὖν ἡ οὐσία προτερεύει (25) φύσει τῶν συμβεβηκότων, πρόδηλον ὡς οὐκ ἔσται τὰ τοιαῦτα εἴδη· εἰδῶν (26) δὲ μὴ ὄντων οὐδὲ γένος ὑπάρχει.

5 ὅτι δὲ ἡ οὐσία φύσει προτερεύει τῶν (27) συμβεβηκότων, σαφὲς ἐκ τοῦ ἔχειν τὰ τοῖς φύσει πρώτοις παρακολουθοῦντα. (28) τὸ τῇ φύσει πρῶτον συνεισφέρεται καὶ οὐ συνεισφέρει, συναναιρεῖ καὶ οὐ (29) συναναιρεῖται, οἷον, τὸ ζῷον φύσει πρῶτόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου· (30) συνεισφέρεται γὰρ καὶ οὐ συνεισφέρει· λέγων γὰρ "ἄνθρωπός ἐστι" συνεισφέρεις (31) τὸ ζῷον (εἰ γὰρ ἄνθρωπος, καὶ ζῷόν)· λέγων δὲ "ζῷον ἐστιν" οὐ (32) συνεισφέρεις τὸν ἄνθρωπον· οὔτε γὰρ πᾶν ζῳόν ἄνθρωπός ἐστι. πάλιν 156 συναναιρεῖ καὶ οὐ συναναιρεῖται· λέγων γὰρ "οὐκ ἔστι ζῷον" ἀναιρεῖς καὶ τὸν (2) ἄνθρωπον, λέγων δὲ "οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος" οὐ συναναιρεῖς τὸ ζῷον. τὸ (3) αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας καὶ τῶν συμβεβηκότων ὑπάρχει· συνεισφέρεται (4) γὰρ ἡ οὐσία καὶ οὐ συνεισφέρει·

> εἰ γὰρ εἴπῃς "λευκόν ἐστι", συνεισφέρεις (5) καὶ τὴν οὐσίαν (οὐ γάρ ἐστι λευκὸν ἔν τινι χωρὶς οὐσίας), λέγων δὲ (6) "ἄνθρωπός ἐστιν" οὐ συνεισφέρεις τὸ συμβεβηκός· οὔτε γὰρ πᾶς ἄνθρωπος λευκὸς (7) ὑπάρχει. ὅτι λέγων "οὐκ ἔστιν (8) ἄνθρωπος" συναναιρεῖς καὶ τὸ λευκόν, λέγων δὲ "οὐκ ἔστι λευκόν" οὐκ ἀναιρεῖς (9) καὶ τὸν ἄνθρωπον· οὔτε γὰρ ἐὰν μὴ ᾖ τις λευκός, ἄνθρωπος πάντως (10) οὐκ ἔστιν. ἔτι οὐδέποτε ἐν τοῖς ὁμογενέσιν εἴδεσιν τὰ μὲν ἄσχετά ἐστι (11) τὰ δὲ ἐν σχέσει, ἀλλ' ἢ πάντα ἄσχετά ἐστιν ἢ πάντα ἐν σχέσει· ὁρῶμεν (12) δὲ ἐπὶ τῶν προειρημένων γενικωτάτων γενῶν ὅτι τὰ μὲν ἄσχετά ἐστιν, (13) ὥσπερ ἡ οὐσία καὶ τὰ συμβεβηκότα, τὰ δὲ ἐν σχέσει, ὡς ὁ πατὴρ καὶ ὁ (14) υἱός, τὸ διπλοῦν καὶ τὸ ἁπλοῦν· οὐκ ἔστιν ἄρα ταῦτα εἴδη. ἔτι οὐδέποτε (15) ἐν τοῖς ὁμογενέσιν εἴδεσι τὸ ἓν ὑποκείμενον τοῦ ἑτέρου γίνεται· ὁρῶμεν δὲ (16) ὅτι ἡ οὐσία ὑποκείμενόν ἐστι τῶν συμβεβηκότων· οὐκ ἄρα εἴδη εἰσὶ τὰ (17) τοιαῦτα. τέταρτον οὐδέποτε τὰ εἴδη παρωνύμως ἀπὸ τοῦ γένους (18) παρονομάζεται, οἷον τὸ λογικὸν οὐ λέγομεν ζωότητα· εἰ δὲ παρωνύμως ταῦτα (19) λέγεται (εἶναι γὰρ αὐτά φαμεν), ὁμολογουμένως οὐκ ἔστιν εἴδη. πέμπτον (20) ἐν τοῖς ὁμογενέσιν εἴδεσιν οὐδέποτε τὸ μᾶλλον καὶ ἧττόν ἐστιν· εἰ δὲ ἐν (21) τούτοις θεωρεῖται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὥσπερ ἐν τῇ οὐσίᾳ τὸ μᾶλλον (22) (μᾶλλον γὰρ ὄν ἐστιν), ἐν δὲ τοῖς συμβεβηκόσι τὸ ἧττον (ἧττον γάρ εἰσι (23) τῆς οὐσίας), ὁμολογουμέ-

νως οὐκ ἔστι τὰ τοιαῦτα εἴδη. ἕκτον καὶ (24) ἀναντίρρητον εἰ λέγεται ταῦτα εἴδη, πάντως καὶ διαφοραὶ λέγεται· εἴδη γὰρ μεταξὺ (25) τῶν διαφορῶν γίνεται. τί οὖν; κατηγορεῖται τούτων τὸ ὂν ἢ οὐ (26) κατηγορεῖται; εἰ μὲν εἴπῃς ὅτι κατηγορεῖται, ἀτόποις περιπεσῇ (οὐδέποτε γάρ (27) φαμεν τῶν ἰδίων διαφορῶν γένος κατηγορεῖσθαι, διὸ οὔ φαμεν ζωότητα (28) τὴν λογικότητα), εἰ δὲ μὴ εἴπῃς κατηγορεῖσθαι τὸ ὂν τῶν διαφορῶν, οὐκ (29) εἰσὶν αἱ διαφοραί, διαφορῶν δὲ μὴ οὐσῶν οὐκ ἔσται εἴδη, εἰδῶν δὲ μὴ (30) ὄντων οὐδὲ γένος ἔστι.

καὶ τοσαῦτα μὲν ὑπὲρ τοῦ μὴ εἶναι τὸ ὂν γένος. (31) ἐν ἑτέρᾳ δὲ θεωρίᾳ τὰ συνηγοροῦντα Πλάτωνι παραθησόμεθα. χωρητέον (32) οὖν ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν λέξιν.

(33) "Τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ μετ' αὐτὸ οὐκ ἀλλοίαν ἔχει".[1]

(34) Ἐν τούτῳ λύει τὸ ἄπορον· φησὶ γάρ· κἂν ἔχῃ τὸ εἰδικώτατον σχέσιν 157
ὡς πρὸς τὰ πρὸ αὐτοῦ καὶ πρὸς τὰ μετ' αὐτό, ἀλλ' οὖν διαφορὰ οὐκ ἔστι καὶ (2) διὰ τοῦτο δύο σχέσεις τὴν τοιαύτην σχέσιν οὐ λέγουσι· λέγεται γὰρ εἶδος (3) καὶ πρὸς τὰ ἄτομα ὡς περιέχον αὐτά, λέγεται καὶ εἶδος τῶν πρὸ αὐτοῦ (4) ὡς περιεχόμενον ὑπ' αὐτῶν.

(5) "Τὰ δὲ πρὸ τῶν εἰδικωτάτων ἄχρι τοῦ γενικωτάτου (6) ἀνιόντα γένη λέγεται καὶ εἴδη καὶ ὑπάλληλα γένη".[2]

(7) Φησὶν ὅτι τὸ ζῷον καὶ τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ σῶμα καὶ ὅλα τὰ μέσα (8) γένη καὶ εἴδη λέγεται, διὰ ταῦτα καὶ ὑπάλληλα γένη λέγεται.

(9) ⟨"Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον"⟩.[3]

(10) "Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν" φασι λέγειν αὐτόν, ἐπειδὴ οὐ πάντων τῶν (11) γενῶν ὁ Ζεὺς ἀρχὴ ὑπάρχει, εἴ γε δηλοῖ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγων

(12) τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται.

6 (13) "Ὡς φησιν Ἀριστοτέλης".[4] (14) Βούλεται παραστήσασθαι ἐξ Ἀριστοτελικῶν παραδειγμάτων ὡς οὐκ (15) ἔστι τὸ ὂν γένος ἀλλ' ὁμώνυμος φωνή. ὀνόματος γὰρ μεταδίδωσι (16) ταῖς δέκα κατηγορίαις, οὐκέτι δὲ καὶ πράγματος. καλοῦμεν δὲ πάντα τὰ (17) γενικώτατα γένη ὄντα. (18) "Συνωνύμως ἂν πάντα ὄντα ἐλέγετο".[5] (19) Λέγει γὰρ ὅτι εἰ γένος ἦν τὸ ὄν, καὶ πράγματος μετεδίδου καὶ (20) ὀνόματος τοῖς δέκα γενικωτάτοις γένεσιν.

"Ἡ κοινωνία κατὰ τοὔνομα μόνον, οὐκέτι μὴν καὶ κατὰ τὸν λόγον τὸν κατὰ τοὔνομα".[6]

Φησὶν ὅτι ὀνόματος μεταδίδωσιν, οὐκέτι δὲ καὶ τοῦ κατὰ τοὔνομα πράγματος.

---

[1] Porph., *Isag*, 5.14. [2] Porph., *Isag*, 5.23. [3] Porph., *Isag*, 6.4. [4] Porph., *Isag*, 6.6. [5] Porph., *Isag*, 6.9–10. [6] Porph., *Isag*, 6.10–11.

158 Πρᾶξις κ

7 (2) Ἐπειδήπερ οὐκ ἐχρῆν τὰ Πλάτωνος παριδεῖν δόγματα ἀνδρὸς εἰς φῶς (3) τὴν φιλοσοφίαν ἐνέγκαντος, φέρε συνηγορίαν τινα αὐτῷ τοῦ εἶναι *τὸ* (4) *ὂν γένος*[1] ἐκθησόμεθα. φησὶ γὰρ ὅτι γένος ἐστι τὸ ὂν· τὸ γὰρ μεταδιδοῦν (5) ὀνόματος καὶ πράγματος καθολικοῖς τισι τοῦτο γένος λέγεται· εἰ οὖν τὸ ὂν (6) μεταδίδωσι τοῖς δέκα γενικωτάτοις γένεσιν ὀνόματος καὶ πράγματος, σαφὲς (7) ὅτι γένος ἐστί. πρόσκειται δὲ καθολικοῖς διὰ τὸ εἰδικώτατον εἶδος· τοῦτο γὰρ (8) μεταδίδωσι τοῖς ἀτόμοις ὀνόματος καὶ πράγματος, γένος δὲ οὐκ ἔστι, καθὸ τὰ (9) ἄτομα καθολικὰ οὔκ εἰσι.

8 διαφωνεῖ δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστοτέλης, (10) ὡς καὶ πρὸ μικροῦ ἐξέθετο ὁ Πορφύριος, γένος οὐ λέγων τὸ ὄν, ἀλλ' (11) ὁμώνυμον φωνήν. ὅτι δὲ οὔτε γένος ἐστὶν οὔθ' ὁμώνυμος φωνή, ἐντελεστέρως (12) ἐν ταῖς Κατηγορίαις ἡμῖν δέδεικται καὶ πρὸ ὀλίγου. πρὸς ὑπόμνησιν δὲ ἔτι (13) τῶν κωλυόντων αὐτὸ εἶναι γένος καὶ ὁμώνυμον φωνὴν βραχέα λέξωμεν. (14) γένος οὖν οὐ δύναται τὸ ὂν εἶναι,

> καθὸ ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος τελοῦσιν (15) εἴδεσιν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν τὸ φύσει πρῶτον καὶ ὕστερον· εἰ οὖν ἡ οὐσία (16) φύσει πρῶτόν ἐστι τῶν συμβεβηκότων, ὁμολογουμένως οὐ λεχθείη εἶδος (17) τοῦ ὄντος.

ἀλλὰ μὴν οὔτε ὁμώνυμος φωνὴ δύναται εἶναι,

> καθὸ ἡ (18) ὁμώνυμος οὐ φωνὴ μεταδίδωσι πράγματος (οὔτε γὰρ ἐὰν εἴπω "κύων", δηλῶ τὸν (19) χερσαῖον ἢ τὸν θαλάττιον)· εἰ οὖν μεταδίδωσι τὸ ὂν πράγματος (ἡ οὐσία (20) γὰρ καὶ ὂν λέγεται καὶ ἔστιν, ὁμοίως καὶ τὰ συμβεβηκότα), ὁμολογουμένως (21) οὐδὲ ὁμώνυμος φωνή ἐστι.

9 τί οὖν φαμεν; ἆρα διαφωνοῦσιν οἱ φιλόσοφοι (22) πρὸς ἀλλήλους καὶ τοῦ ἀληθοῦς οὐχ ἥψαντο; φαμὲν οὔ· ἄμφω γὰρ διὰ (23) τῶν ἄκρων τὸ μέσον συμπεριέλαβον· τὸ γὰρ ὂν ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς (24) ἓν διαιρεῖται εἰς τὰ δέκα γενικώτατα γένη.

> ἐπεὶ οὖν ἔχει τινὰ ὑποψίαν τοῦ (25) ὁμωνύμως κατηγορεῖσθαι τῶν δέκα γενῶν, φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης ὁμωνύμως (26) κατηγορεῖσθαι, ἐπεὶ δὲ ἔχει καί τινα ὑποψίαν τοῦ συνωνύμως (27) κατηγορεῖσθαι, φησὶν αὐτὸ ὁ Πλάτων ὡς γένος κατηγορεῖσθαι· σώζει γὰρ καί (28) τινα τῆς ὁμωνύμου φωνῆς, ἐπειδὴ μεταδίδωσι τοῦ ὀνόματος (τελείως δὲ (29) ὁμώνυμος οὐ δύναται εἶναι, ἐπειδὴ οὐ μεταδίδωσι πράγματος), σώζει δέ τινα 159 τῆς συνωνύμου φωνῆς,

---

[1] TV // Bus γένος τὸ ὄν.

τελείως (2) δὲ οὐ δύναται συνώνυμος εἶναι, ἐπειδὴ ἐξ ἴσου οὐ μεταδίδωσι τοῦ (3) πράγματος· τὸ δὲ μεταδιδοῦν ὀνόματος καὶ πράγματος ἐπίσης πᾶσι μεταδίδωσιν, (4) ὥσπερ τὸ ζῷον τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ ἐπίσης μεταδίδωσιν ὀνόματος καὶ (5) πράγματος. διὰ ταύτας οὖν τὰς ὑπονοίας εἰρήκασιν αὐτὸ οἱ φιλόσοφοι (6) ὁμωνύμως καὶ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τὸ μέσον διὰ τῶν ἄκρων (7) συμπεριλαμβάνοντες, λέγω δὲ τὸ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν.

> καὶ πῶς ὡς ἀφ' ἑνὸς καὶ (8) πρὸς ἓν διαιρεῖται, εἴρηται ἐντελῶς ἐν ταῖς Κατηγορίαις περὶ τῆς τοιαύτης (9) διαιρέσεως καὶ νῦν διὰ βραχέων αὐτὴν σαφηνίσωμεν.
>
> (10) Ἀφ' ἑνὸς λέγομεν διαιρεῖσθαι, ὅταν τὰ διαιρούμενα ἀφ' ἑνὸς ποιητικοῦ (11) ἔχῃ τὸ εἶναι, διαφέρῃ δὲ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, οἷον τὸ ἰατρικὸν σμιλίον καὶ (12) ἰατρικὸν βιβλίον ἀφ' ἑνός φαμεν εἶναι (τὴν γὰρ ἰατρικὴν ποιητικὴν αὐτῶν (13) λέγομεν), οὐ ταὐτὸν δὲ τὸ σμιλίον καὶ τὸ βιβλίον ἐστίν· ἡ γὰρ ἐνέργεια τούτων (14) διάφορος· τὰ μέντοι δύο τὴν ἰατρικὴν ποιητικὴν ἔχει. καὶ πρὸς ἓν δέ φαμεν, (15) ὅταν πρὸς ἕν τι τέλος ἀφορᾷ τὸ λεγόμενον, οἷον τὸ ὑγιεινὸν σμιλίον, τὸ (16) ὑγιεινὸν βιβλίον· τὸ γὰρ σμιλίον τοῦτο οὔ φαμεν ἀπὸ τῆς ὑγείας γεγονέναι, ἀλλὰ (17) τὸ ποιοῦν τὴν ὑγείαν, ὁμοίως καὶ τὸ βιβλίον οὐκ ἀπὸ τῆς ὑγείας φαμὲν (18) ὑγιεινόν, ἀλλὰ τὸ ἔχον τὸ τέλος πρὸς ὑγίειαν ἀφορῶν. οὕτως οὖν καὶ τὸ (19) ὂν διαιρεῖται εἰς τὰ δέκα γένη ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν·

ἀφ' ἑνὸς μὲν (20) ὅτι ὥσπερ τὸ ἰατρικὸν σμιλίον καὶ τὸ ἰατρικὸν βιβλίον μίαν ποιητικὴν ἔχει (21) τὴν ἰατρικήν, οὕτω καὶ τὰ δέκα γένη ποιητικὸν ἔχει τὸ ὄν· πρὸς ἓν δὲ ὅτι (22) ὥσπερ τὸ ὑγιεινὸν σμιλίον ἐφίεται ποιεῖν τὴν ὑγίειαν (τέλος γὰρ ἔχει (23) ταύτην), οὕτω καὶ τὰ δέκα γένη τέλος ἔχουσι τὸ ὄν· ἐφίεται γὰρ τοῦ εἶναι.

10 (24) Διαιτήσαντες οὖν τοὺς φιλοσόφους φέρε εἴπωμεν ποσαχῶς λαμβάνεται (25) τὸ ὄν. λαμβάνεται τοίνυν τριχῶς, καὶ σαφές γε ἐκ τῆς τοιαύτης διαιρέσεως· (26) τὸ ὂν ἢ πεπερασμένον ἐστὶ τῇ φύσει καὶ τῇ γνώσει.[1] ἢ τῇ φύσει μὲν (27) πεπερασμένον ἀπέραντον δὲ τῇ γνώσει ἢ τῇ γνώσει πεπερασμένον καὶ τῇ φύσει (28) ἀπέραντον. ἓν δὲ τούτων σκέλος οὐ συνίσταται, λέγω δὲ τὸ ὕστερον· οὔτε (29) γὰρ ἔστι τι πεπερασμένον τῇ γνώσει, ὅπερ οὐ πεπέρασται τῇ φύσει· ποῦ (30) γὰρ διήκει ἡ γνῶσις, ὅπου οὐ διήκει ἡ φύσις;

> τοὐναντίον δὲ εἰς πολλὰ (31) διήκει ἡ φύσις, ὅπου οὐ διήκει ἡ γνῶσις, ὡς ἔχομεν δεῖξαι.

καὶ πεπερασμένα 160 φαμὲν τῇ φύσει καὶ τῇ γνώσει τὰ δέκα καθολικώτατα γένη· ταῦτα γὰρ (2) πεπέρανται τῇ φύσει καθὸ αὐτὴ ταῦτα ἐδημιούργησε, πεπέρανται

---

[1] Cf. V ἢ μὴ πεπερασμενον τῇ φύσει καὶ τῇ γνώσει.

δὲ (3) καὶ τῇ γνώσει, καθὸ γινώσκομεν αὐτὰ δέκα εἶναι. μὴ πεπερασμένα δὲ (4) τῇ γνώσει καὶ τῇ φύσεί φαμὲν τὰ ἄτομα· ταῦτα γὰρ οὔτε τῇ φύσει (5) πεπέρανται οὔτε τῇ γνώσει· τῇ φύσει μὲν καθὸ ἀεὶ γίνεται (τὸ γοῦν ἀεὶ (6) γινόμενον οὐ πεπέρασται τῇ φύσει), οὔτε τῇ γνώσει· εἰ γὰρ τῇ φύσει οὐ (7) πεπέρανται, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ τῇ γνώσει. ἄπειρα δὲ τὰ ἄτομά φαμεν οὐ (8) καθὸ ἀδιεξίτητά ἐστι (πάντως γὰρ πεπερασμένα ἐστι τὰ ἐν τόπῳ (9) πεπερασμένῳ ὄντα, ταῦτα δὲ ἐν πεπερασμένῳ τόπῳ εἰσίν), ἀλλὰ καθὸ ἀεὶ (10) γίνονται καὶ πέρας τοῦ γίνεσθαι οὐκ ἔχει. πεπερασμένα δὲ τῇ φύσει ἀπέραντα (11) δὲ τῇ γνώσει εἰσὶ τὰ ὄντα, καθάπερ εἰσὶ τὰ εἴδη· τὰ γὰρ εἴδη πάντως (12) πεπέρασται τῇ φύσει, οὐ πάντως δὲ καὶ τῇ γνώσει· ἔστι γὰρ πολλὰ εἴδη (13) ἐν σπηλαίους κεκρυμμένα, ἅπερ οὐ γινώσκομεν. ἔχομεν δὲ ἐκ τῆς τοιαύτης (14) διαιρέσεως ὅτι τριχῶς λαμβάνεται τὰ ὄντα· ἢ γάρ ἐστι γενικώτατα ἢ (15) ἄτομα ἢ εἴδη.

18 (16) Πρᾶξις κα

1 (17) Εἰ καὶ παρακολουθεῖν τῷ Σταγειρίτῃ προαιρεῖται ὁ φιλόσοφος ἀλλ᾽ (18) ὅμως οὐ πάντῃ ἀμνημονεῖ τῆς τοῦ οἰκείου διδασκάλου παραγγελίας, φημὶ (19) δὲ τοῦ Πλάτωνος· τρεῖς γὰρ αὐτοῦ τρόπους πάσῃ διαιρέσει συμβαλλόμενος (20) παρατίθησι, ὧν ὁ πρῶτος τοιοῦτος ὑπάρχει· ὁ Πλάτων φησὶν ὅτι δεῖ τὴν (21) διαίρεσιν ἀπὸ τῶν γενικωτάτων γίνεσθαι μέχρι μόνων τῶν εἰδικωτάτων, (22) περαιτέρω δὲ προκόπτειν αὐτὴν ἀηδές ἐστι. ζητοῦμεν δὲ διὰ τί καὶ τὸ (23) εἰδικώτατον οὐ διαιροῦμεν εἰς ἄτομα.

> τινὲς οὖν ψυχρῶς ἐπιλυόμενοί φασιν (24) ὅτι διὰ τοῦτο μέχρι τῶν εἰδικωτάτων μόνον παραγγέλλει ὁ Πλάτων τὴν (25) διαίρεσιν ποιεῖσθαι, ἐπειδὴ περαιτέρω ἐὰν ποιήσωμεν, ἀτόμων εὑρίσκεται ἡ (26) διαίρεσις, τὰ δὲ ἄτομα ἄπειρά εἰσι, τὰ δὲ ἄπειρα ἄγνωστα, διαίρεσις δὲ (27) ἀγνώστων οὐ γίνεται. ἔχομεν δὲ ἐντεῦθεν προσπορίσματος μοῖραν, ὅτι οὐδὲ τὸ (28) εἶδος ὀφείλει διαιρεῖσθαι εἰς ἄτομα. ὡς ἔφαμεν δέ, ψυχρὰν αἰτίαν οὗτοι 161 εἰρήκασι· τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ οὐ μόνον ἡ ὡς τὸ εἶδος εἰς ἄτομα διαίρεσις (2) ἐκβληθήσεται, ἀλλὰ καὶ ἡ ὡς ὁμώνυμος φωνὴ εἰς πολλὰ σημαινόμενα· (3) ἡ γὰρ Ἀλέξανδρος φωνὴ ὁμώνυμος οὖσα οὐκ ὀφείλει διαιρεῖσθαι, ἐπειδὴ (4) πολλοί εἰσιν Ἀλέξανδροι ἄγνωστοι. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ ὡς συμβεβηκότα εἰς (5) οὐσίαν· τὸ γὰρ λευκὸν οὐ μόνον διαιρεῖται εἰς κύκνον καὶ γάλα καὶ (6) ψιμύθιον, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ εἴδη ἡμῖν ἄγνωστα. τί δὲ τῶν τοιούτων λέγω (7) ἀναιρετικὴν εἶναι τὴν τοιαύτην ἐπίλυσιν, ἐξὸν καὶ αὐτὸ τὸ γένος, ὅπερ ἐστὶ (8) μεγίστη διαίρεσις, κωλύειν εἰς αὐτὰ τὰ εἴδη διαιρεῖσθαι· καὶ τὸ γένος γὰρ (9) τούτῳ τῷ λόγῳ οὐ διαιρεῖται εἰς εἴδη, ἐπειδὴ ἔστι πολλὰ εἴδη καὶ ἐν (10) σπηλαίοις καὶ ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης κεκρυμμένα, ἅπερ οὐ γινώσκομεν. (11) αὕτη οὖν ἐστιν ἡ αἰτία, ἥτις καὶ τὰ ἄτοπα τῆς πρώτης ἐπιλύσεως (12) διαλύσεται.

διὰ τοῦτο ὁ Πλάτων παρακελεύεται περαιτέρω τῶν εἰδικωτάτων (13) μὴ ποιεῖσθαι τὴν διαίρεσιν, ἵνα μὴ εὑρεθῶμεν τῶν ἀτόμων ποιοῦντες (14) διαίρεσιν τῶν μὴ ἐχόντων μονήν τινα· εἰ γὰρ εἴπωμεν τὸν ἄνθρωπον (15) διαιρεθῆναι εἰς Σωκράτην καὶ Ἀλκιβιάδην, οὐ μένει Σωκράτης καὶ Ἀλκιβιάδης, (16) ἵνα πιστώσωνται τὴν διαίρεσιν, ἀλλ' εὑρισκόμεθα ποιοῦντες διαίρεσίν τινων (17) σήμερον μὲν ὄντων αὔριον δὲ φθειρομένων, καὶ γνῶσιν τῆς διαιρέσεως μὴ (18) ἐχόντων.

> αὕτη ἡ ἐπίλυσις οὐ κωλύσει τὸ γένος εἰς εἴδη διαιρεῖσθαι (μονὴν (19) γὰρ ἔχει τὸ εἶδος), οὐδὲ τὰ συμβεβηκότα εἰς οὐσίαν, ἐπειδὴ διαιρεῖται εἰς (20) κύκνον οὐ τὸν τοιόνδε, ἀλλὰ τὸν ἁπλῶς κύκνον, ὁ δὲ ἁπλῶς κύκνος εἶδός (21) ἐστι καὶ τὸ ἁπλῶς γάλα.

εἰ δὲ εἴπῃς "τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ ἡ ὡς εἶδος (22) εἰς ἄτομα ὀφείλει διαιρεῖσθαι οὐκ εἰς τὸ τοιόνδε ἄτομον, ἀλλ' εἰς τὸ ἁπλῶς (23) ἄτομον", ἁμαρτίᾳ περιπεσῇ· τὸ γὰρ ἁπλῶς ἄτομον εἶδός ἐστι· διαιρεθῆναι (24) δὲ εἶδος εἰς εἶδος πάνυ ἀσύστατον.

> ἡ δὲ ὡς ὁμώνυμος φωνὴ (25) ἐκβληθήσεται, εἰ ἀτόμων εὑρεθήσεται ἡ φωνὴ οἷον Ἀλέξανδρος· ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος (26) φθείρεται· φθειρόμενα δὲ τὰ τοιαῦτα γνῶσιν οὐκ ἔχει. εἰ δ' αὖ εἰδῶν (27) κατηγορεῖται, οὐκ ἐκβληθήσεται· τὰ γὰρ εἴδη οὐ φθείρεται· οἷον ἡ κύων (28) φωνὴ εἰδῶν κατηγορεῖται, ἀπὸ δὲ τοῦ τοιούτου λόγου οὐ κωλύεται. ὅλαι (29) μὲν οὖν αἱ εἰς ἄτομα διαιρούμεναι ἐκβληθήσονται.

2 (30) δεύτερος τρόπος ἐστὶν ὁ λέγων ὅτι δεῖ τὸν διαιροῦντα κατὰ τάξιν (31) διαιρεῖν μηκέτι ὑπερβαθμίῳ ποδί, οἷον δεῖ τὴν οὐσίαν εἰς σῶμα καὶ (32) ἀσώματον διελεῖν, οὐ δεῖ δὲ εἰς ζῷον ζῳόφυτον φυτόν, ἵνα μὴ τὰ ἐν μέσῳ (33) ἐάσωμεν. ὅτι δὲ φίλιος ὑπάρχει Πλάτωνι ἡ κατὰ τάξιν διαίρεσις, σαφὲς ἐκ τοῦ λέγειν 162 "τὴν δὲ διαιρετικὴν μέθοδον οὐδὲν καυχήσεται φυγόν·"

3 (2) τρίτος δὲ τρόπος ἐστὶν ὁ παρακελευόμενος εἰς οὐσιώδεις φωνὰς διαιρεῖν τὰ (3) διαιρούμενα μηκέτι δὲ εἰς ἐπουσιώδεις· αἱ γὰρ ἐπουσιώδεις ἄπειροί εἰσι (4) καὶ οὐχ ὑφίστανται τὴν φύσιν, ὥσπερ αἱ οὐσιώδεις. ἀπείρων δὲ φωνῶν (5) καὶ μὴ δηλουσῶν τὴν φύσιν τοῦ ὑποκειμένου οὐκ ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὴν (6) διαίρεσιν. διὰ τοῦτο ἐν Φιλήβῳ λέγει ὅτι ὁ ποιῶν διαίρεσιν οὐσιωδῶν (7) φωνῶν ἔοικε τεχνίτῃ μαγείρῳ κατ' ἄρθρα τὰς τομὰς ποιοῦντι, ὁ δέ γε τῶν (8) ἐπουσιωδῶν ποιῶν διαίρεσιν ἀτέχνῳ[1] μαγείρῳ ἔοικε κατ' ἄρθρα τὰς τομὰς (9) μὴ ποιοῦντι ἀλλὰ δι' ἀτεχνίαν διὰ πολλῶν τὴν τομὴν ἀπεργαζομένῳ. (10) ἰστέον δὲ ὡς ἐφ' ἑκάστης διαιρέσεως ἔστιν ἄνοδος καὶ κάθοδος, καὶ ἡ μὲν (11) κάθοδος ἀπὸ τῶν γενικωτάτων ἐπὶ τὰ εἰδικώτατα

---

[1] Cf. Dav., *Prol*, 42.32: φαῦλον—Dav., *Prol* arm., 100.10: փցուն.

χωροῦσα πλατεῖαν (12) ποιεῖται τὴν διαίρεσιν ἡ δὲ ἄνοδος ἀπὸ τῶν εἰδικωτάτων ἐπὶ τὰ γενικώτατα (13) χωροῦσα στενοῖ τὴν διαίρεσιν.

> τὸ τοιοῦτον δὲ ἔοικε δεκάδι· εἰ γὰρ ἀπὸ (14) μονάδος ἐπὶ τὴν δεκάδα ἁπλώσῃς τὸν ἀριθμόν, πλατύνεις τὸ μέτρον, εἰ δὲ (15) ἀπὸ τῆς δεκάδος ἐπὶ τὴν μονάδα, στενοῖς τὸν ἀριθμόν. ἀπὸ οὖν τῆς (16) οὐσίας ἐπὶ τὸ εἰδικώτατον χωρῶν, λέγω δὲ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, ἐξαπλοῖς (17) τὴν διαίρεσιν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὴν οὐσίαν στενοῖς αὐτήν.

4 (18) "Δέκα μὲν οὖν τὰ γενικώτατα".[1] (19) ἐπ' αὐτὰ πράγματα χωρεῖ ὁ Πορφύριος. δηλοῖ τὰ πεπερασμένα (20) τῇ φύσει καὶ τῇ γνώσει. λέγω δὲ τὰ γενικώτατα· εἰρηκὼς γὰρ "τὸ δέκα" (21) δηλοῖ ὅτι γινώσκομεν αὐτα, δηλοῖ δὲ ὅτι καὶ ἡ φύσις ἐδημιούργησεν αὐτά. (22) "Τὰ δὲ εἰδικώτατα ἐν ἀριθμῷ μέν τινι, οὐ μὴν ἀπείρῳ".[2] (23) Πάλιν ὧδε δηλοῖ τὰ ἐν τῇ φύσει πεπερασμένα, ἀπέραντα δὲ τῇ γνώσει· (24) ἐν γὰρ τῷ λέγειν "ἀριθμῷ μέν τινι" δηλοῖ ὅτι πεπέρασται τῇ φύσει, ἐν (25) δὲ τῷ λέγειν "οὐ μὴν ἀπείρῳ" δηλοῖ ὅτι ἀπέραντα ἐστι τῇ γνώσει· ὡς (26) γὰρ ἡμῶν μὴ γινωσκόντων εἰ ἄπειρόν ἐστιν ἢ μή, φησὶν "οὐ μὴν ἀπείρῳ".

5 (27) "Τὰ δὲ ἄτομα, ἅπερ ἦν μετὰ τὰ εἰδικώτατα, ἄπειρα".[3] (28) Τινες λέγουσιν ὅτι ἄπειρον λέγει τὸ ἀόριστον, δηλοῖ δὲ ὅτι οὔτε τῇ 163 φύσει οὔτε γνώσει πεπέρασται,

> οὐχ ὡς δὲ ἐν τῇ θεωρίᾳ ἐλέγομεν, ἄπειρα (2) αὐτὰ διὰ τὸ ἀεὶ γεννᾶσθαι (οὕτως φασὶ καὶ οἱ ἐξηγηταί), ἀλλὰ τὰ ἐν τῷ (3) μέσῳ ἄπειρα εἶναι ἔλεγον, ἄπειρα δὲ λέγει τὰ ἀόριστα·

διττὸν γὰρ τὸ ἄπειρον, (4) τὸ μὲν ἀδιεξίτητον τὸ δὲ ἀόριστον. ἔλεγον οὖν ὅτι οὐ διὰ τὰ ἐσόμενα ἐστιν (5) ἄπειρα. ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν ἐνεστῶτι εἶναι καὶ ἀόριστον ἔχειν. πῶς δὲ (6) ἀόριστόν ἐστι, σαφὲς ἐντεῦθεν· ἡ φύσις πάντα τὰ ἄκρα ὡρισμένα ἔχει· (7) μέτρον γὰρ ἔχει καὶ τῶν ἐλαττόνων καὶ τῶν μειζόνων. ὃ δὲ λέγομεν, (8) τοιοῦτόν ἐστιν· ὥρισεν ἡ φύσις τὸ τέλειον μέγεθος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι (9) τετράπηχυ, περαιτέρω δὲ μηκέτι προϊέναι, καὶ ὥρισε πάλιν τοὐλάχιστον (10) μέγεθος τοῦ ἀνθρώπου μονόπηχυ, ἔλαττον δὲ μηκέτι μειοῦσθαι. τὸ μέσον (11) δὲ ἀόριστον εἴασεν.

> ἔστω γὰρ εἶναι ἄνθρωπον δίπηχυν ἢ τρίπηχυν.

ἐπὶ (12) οὖν τῶν ἀτόμων ταὐτόν ἐστιν· ὡρισμένα γὰρ τὰ ἄκρα αὐτῶν ἔχει, ὡς ἵνα (13) εἴπῃς ὅτι τὸ τέλειον αὐτῶν μέγεθος ὥρισεν εἶναι χίλια, τὸ ἐλάχιστον ἑκατόν, (14)

---

[1] Porph., *Isag*, 6.11. [2] Porph., *Isag*, 6.12. [3] Porph., *Isag*, 6.12–13: τὰ δὲ ἄτομα, ἅπερ ἐστὶ τὰ μετὰ τὰ εἰδικώτατα, ἄπειρα.

πλέον δὲ τῶν χιλίων μὴ προκόπτειν τὰ ἄτομα μήτε μειοῦσθαι τῶν ἑκατόν, (15) τὰ μέσα δὲ ἀόριστα εἴασεν·

> εἶναι γὰρ αὐτὰ πεντακόσια ἢ διακόσια (16) συνεχώρησε.

κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον φησὶν ὁ Πορφύριος τὰ ἄτομα εἶναι (17) ἄπειρα· λέγει γὰρ ὅτι πεπερασμένα ἐστίν· ὧν γὰρ τὰ ἄκρα πεπέρασται, (18) τούτων καὶ τὸ μέσον. ἄπειρα οὖν ἐστιν, ὅτι ἀόριστά ἐστιν· οὔτε γὰρ (19) ἀδιεξίτητά ἐστιν.

> πάντα γὰρ πεπέρασται ἐν πεπερασμένῳ ὄντα τόπῳ.
>
> (20) Τούτοις τινὲς ἐναντιούμενοί φασιν ὅτι οὐ πάντως ὧν τὰ ἄκρα (21) πεπέρασται, τούτων καὶ τὸ μέσον· ἰδοὺ γὰρ τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκὸν πεπέρασται, (22) τὰ δὲ ἐν μέσῳ χρώματα ἀπέραντά ἐστιν· οὐ γὰρ λέξεις μοι ὅτι δεκατρία (23) βούλεται αὐτὰ λέγειν ὁ Γαληνός· κἂν γὰρ δεκατρία εἴδη λέγῃ, ἀλλ᾽ οὖν (24) πολλαί εἰσιν αἱ διαφοραί. πρὸς τοῦτο δὲ ἀπολογούμενοί φασιν ὅτι τρία (25) εἰσὶ ταῦτα πάντα, τὸ λευκὸν τὸ μέλαν καὶ τὸ μέσον τούτων, τὸ φαιόν, τὰ (26) δὲ ἄλλα πάντα ἐκ τούτων εἰσί, κατὰ δὲ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον διαφέρει, (27) τὸ κυανοῦν τὸ ἁλουργὲς τὸ πρασινίζον καὶ ὅλα τὰ τοιαῦτα. τὸ οὖν (28) μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον εἴδους ἐναλλαγὴν οὐ ποιεῖ. κακῶς δὲ οὗτοι (29) ἐπελύσαντο· συνάγεται γὰρ ἐκ τούτου τοῦ λόγου τὸ εἶναι ταῦτα πάντα χρώματα· 164 ὑπόθου γὰρ ὅτι τοῦ φαιοῦ τὸ ἁλουργὲς οὐδὲν διαφέρει, εἰ μὴ κατὰ τὸ (2) μᾶλλον καὶ ἧττον, ταὐτὸν ἄρα φαιὸν καὶ ἁλουργὲς καὶ κυανοῦν. οὐ μόνον (3) δὲ κατὰ τοῦτο ἀλλὰ καὶ καθ᾽ ἕτερον λόγον· οὐκ ἔστι γὰρ ἀληθὲς ὡς τὸ (4) μᾶλλον καὶ ἧττον οὐ ποιεῖ εἴδους ἐναλλαγήν· ἰδοὺ γὰρ ἡ γλυκύτης ἡ ἐν (5) ἰσχάδι καὶ μέλιτι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττόν ἐστι, ποιεῖ δὲ εἴδους (6) ἐναλλαγήν· οὐ γὰρ ταὐτόν ἐστιν ἰσχὰς καὶ μέλι. ἀλλὰ μὴν καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον (7) καὶ ἧττόν ἐστιν ἡ θερμότης τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ἀέρος, ποιεῖ δ᾽ εἴδους (8) ἐναλλαγήν· οὐ γὰρ ταὐτόν ἐστιν ἀὴρ καὶ πῦρ. πῶς οὖν ἔδει ἀπολογεῖσθαι; (9) ἔδει μᾶλλον εἰπεῖν ὅτι ταῦτα τὰ ἐν τῷ μέσῳ χρώματα οὐκ ἔστιν ἄπειρα· (10) πεπέρασται γὰρ τῇ φύσει· κἂν γὰρ πολλά ἐστιν, ἀλλ᾽ οὖν πεπέρασται· (11) καὶ ταῦτα γὰρ ἡ φύσις ἐδημιούργησε. τῇ οὖν γνώσει ἄπειρά ἐστιν, οὐ (12) μὴν τῇ φύσει. ἔστω δὲ καὶ ταῦτα εἶναι ἄπειρα τῇ γνώσει, εἰ δὲ θέλεις (13) καὶ τῇ φύσει, κατὰ τὸ ἀόριστον.

6 (14) "Διὸ ἄχρι τῶν εἰδικωτάτων ἀπὸ τῶν γενικωτάτων (15) κατιόντας παρεκελεύετο ὁ Πλάτων παύεσθαι".[1] (16) ἰδοὺ ὁ πρῶτος τρόπος Πλάτωνος· φησὶ γὰρ ἀπὸ τῶν γενικωτάτων (17) μέχρι τῶν εἰδικωτάτων ποιεῖσθαι τὴν διαίρεσιν, περαιτέρω δὲ μηκέτι. (18) "Κατιέναι δὲ διὰ τῶν διὰ μέσου".[2] (19) Πάλιν τὸν δεύτερον τρόπον ἐμφαίνει λέγων

[1] Porph., *Isag*, 6.13–15. [2] Porph., *Isag*, 5.15.

ὅτι διὰ τῶν μέσων καὶ (20) κατὰ τάξιν χρὴ κατιέναι, οὐ μὴν ὑπερβαθμίῳ ποδὶ χρῆσθαι. (21) “διαιροῦντας ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς”.[1] (22) Τοῦτον τρίτον τρόπον φησί· λέγει γὰρ ὅτι χρὴ οὐσιώδεσι διαφοραῖς (23) χρῆσθαι ταῖς ποιούσαις τὸ εἶδος, οὐκέτι δὲ ταῖς ἐπουσιώδεσι ταῖς μὴ (24) ποιούσαις τὸ εἶδος· τὸ λογικὸν γὰρ ποιεῖ τὸ εἶδος, οὐ μὴν τὸ γελαστικόν. (25) “Τὰ δὲ ἄπειρά φησιν ἐᾶν”. (25) Λέγει δὲ ἐᾶν τὰ ἄπειρα, τοῦτ’ ἔστι τὰ ἄτομα. 165 “Μὴ γὰρ ἂν γενέσθαι τούτων ἐπιστήμην”.[2]

(2) Τοῦτ’ ἔστιν οὐκ εἰσὶ γνωστά· ἀόριστα γάρ εἰσι.

(3) “Κατιόντων μὲν οὖν εἰς τὰ εἰδικώτατα ἀνάγκη (4) διαιροῦντας διὰ πλήθους ἰέναι”.[3]

(5) Αὕτη ἐστὶν ἡ κάθοδος· ἐπὶ ἑκάστης δὲ διαιρέσεώς ἐστιν ὁ λόγος.

(6) “Ἀνιόντων δὲ εἰς τὰ γενικώτατα ἀνάγκη συναιρεῖν τὸ (7) πλῆθος”.[4]

(8) Αὕτη ἐστὶν ἡ ἄνοδος.

(9) “Συναγωγὸν γὰρ τῶν πολλῶν εἰς μίαν φύσιν τὸ εἶδος”.[5]

(10) Φησὶν ὅτι τὸ εἶδος περιέχει πολλούς· ἐν γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ συνάγεται (11) Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ πάντα τὰ ἄτομα. ἔτι δὲ πλέον συναγωγὸν τὸ (12) γένος· ὅλα γὰρ τὰ εἴδη εἰς ἕν τι συνάγεται, εἰς τὸ ζῷον.

(13) “Τὰ δὲ κατὰ μέρος καὶ καθ’ ἕκαστον τοὐναντίον εἰς πλῆθος (14) ἀεὶ διαιρεῖ τὸ ἕν”.[6]

(15) Τὰ δὲ μερικά, φησί, καὶ καθ’ ἕκαστον ἀεὶ διαιρεῖ τὸ ἓν εἰς πλῆθος, (16) οἷον ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης διαιρεῖ τὸ εἶδος εἰς πολλά· κατὰ γὰρ (17) τὸ εἶδος οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι εἷς ἐστι, κατὰ δὲ τὰ ἄτομα ὁ εἷς πλείονές (18) εἰσι. κοινῶς δὲ τὸ κοινὸν μὲν συλληπτικόν ἐστι, τὸ μερικὸν δὲ διαιρετικόν.

19 (19) Πρᾶξις κβ

1 (20) Τὸν ἴδιον σκοπὸν πανταχόσε φυλάττων ὁ φιλόσοφος λογικώτερον πάντα (21) ζητεῖν προαιρεῖται· περὶ γὰρ τῆς ῥίζης τῆς λογικῆς καὶ θεμελίου νυνὶ τὴν (22) διδασκαλίαν ποιεῖται, φημὶ δὲ περὶ τοῦ κατηγορουμένου καὶ ὑποκειμένου. ὅτι (23) δὲ ῥίζα καὶ θεμέλιός ἐστι τῆς λογικῆς, τὸ κατηγορούμενον καὶ ὑποκείμενον, 166 σαφὲς ἐκ τοῦ λεγομένου· ἡ λογικὴ πραγματεία πέρας ἔχει τὴν (2) ἀποδεικτικήν, ἡ ἀποδεικτικὴ δὲ ἐκ συλλογισμῶν σύγκειται, οἱ συλλογισμοὶ δὲ ἐκ (3) προτάσεων, αἱ προτάσεις ἐκ κατηγορουμένου καὶ ἐξ ὑποκειμένου. (4) ἀποδεικτικὴ δέ ἐστιν ὁ βέβαιος λόγος ὁ ἀναντίρρητος.

[1] Porph., *Isag*, 6.15. [2] Porph., *Isag*, 6.16. [3] Porph., *Isag*, 6.16–17. [4] Porph., *Isag*, 6.18. [5] Porph., *Isag*, 6.18–19. [6] Porph., *Isag*, 6.20–21.

> πολλὰ δέ ἐστι τὰ περὶ (5) τούτου λεγόμενα, ἅπερ ἐκεῖ γενόμενοι παραθησόμεθα. ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ (6) πλέον ἄγειν τὸν λόγον ἐνταῦθά που αὐτὸν καταπαύσωμεν.

συλλογισμὸς δέ (7) ἐστιν ὁ συντιθέμενος λόγος "ὁ ἄνθρωπος ζῷόν· τὸ ζῷον οὐσία· ὁ ἄνθρωπος (8) ἄρα οὐσία". μέρη δὲ τοῦ συλλογισμοῦ εἰσιν αἱ προτάσεις· πρώτη γὰρ (9) πρότασις "ὁ ἄνθρωπος ζῷον", δευτέρα πρότασις "τὸ ζῷον οὐσία". ἔχουσι δὲ αἱ (10) προτάσεις ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον· ὑποκείμενον μὲν ἔχει ἡ πρώτη (11) πρότασις τὸν ἄνθρωπον κατηγορούμενον δὲ τὸ ζῷον, ἡ δευτέρα δὲ ὑποκείμενον (12) μὲν ἔχει τὸ ζῷον κατηγορούμενον δὲ τὴν οὐσίαν.

2 τὸ οὖν κατηγορούμενον ἢ (13) ἐπὶ πλέον τοῦ ὑποκειμένου ἐστιν ἢ ἐπ' ἴσης, οὐδέποτε δὲ ἐπ' ἔλαττον, τὸ (14) ὑποκείμενον δὲ ἢ ἐπ' ἴσης ἢ ἐπ' ἔλαττον, οὐδέποτε δὲ ἐπὶ πλέον ἐστὶ τοῦ (15) κατηγορουμένου. καὶ ἐπὶ πλέον μέν ἐστι τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ὥσπερ (16) τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου

> (τὸ γὰρ ζῷον ἐπὶ πλέον φθάνει τοῦ ἀνθρώπου· εἴ τι μὲν γὰρ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ ζῷον, οὐκ εἴ τι δὲ ζῷον, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος),

(18) ἐπ' ἴσης δὲ κατηγορεῖσθαι τοῦ ὑποκειμένου φαμὲν ὡς τοῦ ἀνθρώπου τὸ (19) γελαστικόν· ἰσορρεπὲς γὰρ ἑκάτερον.

> ἐπὶ τούτων δὲ ἑκάτερον καὶ (20) ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον ἔξεστι λαμβάνειν, ἀλλ' οὐκ ἐν αὐτῇ τῇ (21) προτάσει. ἐκ τῶν λεχθέντων δὲ σαφὲς ὑπάρχει πῶς καὶ τὸ ὑποκείμενον ἐπ' (22) ἴσης εὑρίσκεται καὶ ἐπ' ἔλαττον· ἐπ' ἴσης γὰρ εὑρίσκεται, ὅτε τὸ (23) γελαστικὸν κατηγορεῖται τοῦ ἀνθρώπου, ἐπ' ἔλαττον δέ, ὅταν τοῦ ἀνθρώπου τὸ (24) ζῷον.

παράδειγμα δὲ ἔστω τῶν λεγομένων ἡ προειρημένη διαίρεσις· ἡ (25) μὲν γὰρ οὐσία μόνον κατηγορούμενον ἐστι, τὰ δὲ ἄτομα μόνον ὑποκείμενα, (26) τὰ δὲ μέσα καὶ κατηγορούμενα καὶ ὑποκείμενα, ἀλλὰ τὸ μὲν εἰδικώτατον (27) μᾶλλον ὑπόκειται ἤπερ κατηγορεῖται (τῶν γὰρ ἀτόμων μόνων κατηγορεῖται, (28) ὑπόκειται δὲ καὶ ὑπέστρωται πᾶσι τοῖς ἄνω), τὰ δὲ ὑπάλληλα μᾶλλον (29) κατηγορούμενά ἤπερ ὑποκείμενα.

> πολλῶν γὰρ κατηγορεῖται, οὐ πολλοῖς 167 δὲ ὑπόκειται.

3 ἴσως δὲ ἀπορήσει τις λέγων· πῶς λέγετε τὴν οὐσίαν μόνον (2) κατηγορεῖσθαι, ἐξ οὗ ὁρῶμεν τὸ λευκὸν οὐσίας κατηγορούμενον; φαμὲν γὰρ τὸ (3) λευκὸν κατηγορεῖσθαι τοῦ κύκνου· ὥστε οὖν κακῶς λέγετε αὐτὴν μόνον (4) κατηγορεῖσθαι· ἰδοὺ γὰρ καὶ ὑπόκειται τοῖς συμβεβηκόσι. πρὸς τοῦτο δὲ (5) λέγομεν ὅτι οὐ λέγομεν πάντων τῶν ὄντων αὐτὴν κατηγορεῖσθαι, ἀλλὰ (6) μόνων τῶν ὑπ' αὐτήν· τινὶ γὰρ τῶν ὑπ' αὐτὴν ὑποκεῖσθαι ἀδύνατον. (7) παραδείγματι δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν ὑποβάλωμεν. ἔστιν

ἡ οὐσία οἱονεὶ (8) τὸ ὅλον, τὰ δὲ ἄτομα οἱονεὶ τὰ μέρη, τὰ δὲ μέσα καὶ ὅλα καὶ μέρη, ἀλλὰ (9) τὸ μὲν εἰδικώτατον μᾶλλον μέρος ἐστιν ἤπερ ὅλον, τὰ δὲ ὑπάλληλα μᾶλλον (10) ὅλα ἤπερ μέρη·

> μᾶλλον γὰρ κατηγορεῖται ἤπερ ὑπόκειται.

ὥσπερ οὖν τὸ (11) ὅλον ἔχει πάντα ὑφ' ἑαυτὸ τὰ μέρη, οὕτω καὶ ἡ οὐσία πάντα ἔχει τὰ ἐξ (12) αὐτῆς διαιρούμενα ὑφ' ἑαυτήν. ἰστέον δὲ ὡς οὐ ταὐτόν ἐστιν ὅλον καὶ (13) οὐσία· ἡ μὲν γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὴν ὅλη ὡς ὅλη θεωρεῖται, τὸ δὲ (14) ὅλον ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸ μέρεσιν οὐχ ὅλον ὡς ὅλον θεωρεῖται. οὔτε γὰρ ἐν (15) τῇ χειρὶ θεωρεῖται ὅλος ὁ Σωκράτης.

> οὐδὲ τὰ μέρη καὶ τὰ ἄτομα ταὐτόν (16) ἐστι· τῶν μὲν γὰρ ἀτόμων ἔχει ἓν καὶ ἕκαστον τὴν οὐσίαν ὅλην ὡς ὅλην, (17) τῶν δὲ μερῶν ἓν καὶ ἕκαστον οὐκ ἔχει τὸ ὅλον ὡς ὅλον.

4 (18) Εἰρηκὼς ὁ Πορφύριος περὶ εἰδικωτάτου εἴδους καὶ ὑπαλλήλου (19) καὶ κατηγορουμένου καὶ ὑποκειμένου ἄτοπον ἡγεῖται παριδεῖν καὶ τὰ ἄτομα (20) ἀμνημόνευτα τῆς ἑαυτοῦ διδασκαλίας, εἴ γε καὶ τῶν πρός τί εἰσι πρὸς τὰ (21) ἐπαναβεβηκότα καὶ μία περὶ αὐτῶν ἀπαιτεῖται εἶναι διδασκαλία· ὅπου γὰρ (22) εἶδος, ἐκεῖ καὶ ἄτομα ὑπάρχει. ὁρίζεται τοίνυν τὰ ἄτομα οὕτως· "ἄτομόν ἐστι (23) τὸ ἐξ ἰδιοτήτων συγκείμενον, ὧν τὸ ἄθροισμα οὐκ ἂν ὀφθείη (24) ἐπὶ ἑτέρου ποτέ".[1] καὶ σκόπει πῶς τὸ οἰκεῖον τοῦ φιλοσόφου ἐφύλαξε, τὸ (25) τοιόνδε ἄτομον μὴ ὁριζόμενος (τοῦτο γὰρ μερικόν ἐστιν), ἀλλὰ τὸ ἁπλῶς (26) ἄτομον. φησὶ δὲ "ἄτομόν ἐστι τὸ ἐκ συμβεβηκότων συγκείμενον, (27) ὧν τὸ ἄθροισμα οὐκ ἂν ὀφθείη ἐπὶ ἑτέρου ποτέ", οἷον ὁ Σωκράτης ἐκ (28) τῆς φαλάκρας καὶ τοῦ προκοιλίου καὶ τοῦ εὐφυοῦς καὶ σώφρονος σύγκειται. (29) ταῦτα δὲ ὁμοῦ ἐπὶ ἑτέρου οὐκ ἂν φανείη ποτέ· κἂν γὰρ ἔχῃ τὸ φαλακρόν, (30) ἀλλ' οὐ πάντα τὰ ἄλλα· ἀδύνατον γὰρ δύο ὁμοίους εἶναι κατὰ πάντα. 168 καλῶς οὖν εἶπεν "ὧν τὸ ἄθροισμα ἐπὶ ἑτέρου οὐκ ἂν ὀφθείη ποτέ".

> τινὲς (2) δέ φασιν ὅτι ἐκ τῶν συμβεβηκότων πλέον ὁ τόπος συμπληροῖ τὸ ἄτομον· (3) τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πάντα κοινά ἐστιν, ἡ φαλακρότης τὸ εὐφυὲς καὶ τὸ (4) σῶφρον, ὁ δέ γε τόπος μόνον ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀτόμου· οὔτε γὰρ δύναται δύο (5) ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καθέζεσθαι, ἐπεὶ ἔσται σῶμα διὰ σώματος χωροῦν· (6) ὥστε οὖν ὁ τόπος συμπληροῖ τὸν Σωκράτην. κακῶς δὲ οὗτοι λέγουσι· (7) ποῖον γὰρ τόπον λέγουσι, τὸν καθόλου ἢ τὸν μερικόν; καὶ εἰ μὲν τὸν (8) καθόλου,

[1] Porph., *Isag*, 7.21–23: ἄτομα οὖν λέγεται τὰ τοιαῦτα, ὅτι ἐξ ἰδιοτήτων συνέστηκεν ἕκαστον, ὧν τὸ ἄθροισμα οὐκ ἂν ἐπ' ἄλλου ποτὲ τὸ αὐτὸ γένοιτο.

ψευδὲς φαίνεται τὸ λεγόμενον (οὔτε γὰρ ὁ Σωκράτης διαφέρει (9) Ἀλκιβιάδου, καθὸ ἐν τόπῳ ἐστί· κοινὸς γάρ ἐστιν ὁ καθόλου τόπος), εἰ δὲ (10) τὸν μερικόν, ὁμοίως ψευδές ἐστι τὸ λεγόμενον· οὔτε γὰρ ὁ ἐν τῷ Λυκείῳ (11) τόπος μόνου ἐστὶ τοῦ Σωκράτους· δυνατὸν γὰρ καὶ Πλάτωνα ἐν ἐκείνῳ (12) τῷ τόπῳ καθέζεσθαι· ὡς γὰρ ὁ ἐν τῷ θεάτρῳ τόπος τοῦ προλαβόντος ἀεὶ (13) γίνεται, οὕτω καὶ ὁ ἐν τῷ Λυκείῳ· ὥστε οὖν οὐδὲ οὗτος ἴδιός ἐστι (14) Σωκράτους. οὐ συμπληροῖ ἄρα πλείω τῶν ἄλλων συμβεβηκότων ὁ τόπος τὸν (15) Σωκράτην.

5 (16) Ἐπιλαμβάνονται δὲ Πορφυρίου οἱ Περιπατητικοὶ λέγοντες ὅτι κατὰ (17) δύο τρόπους ἥμαρτε λέγων ὅτι τὸ ἄτομον ἐκ συμβεβηκότων συμπληροῦται· (18) πρῶτον ὁ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Κατηγορίαις καλλίστην καὶ τιμιωτάτην (19) οὐσίαν πλείω ὅλων φησὶν εἶναι τὴν ἄτομον· εἰ φησὶν ὁ Πορφύριος (20) τὰ ἄτομα συμπληροῦσθαι διὰ τῶν συμβεβηκότων, ἁμαρτίᾳ μεγάλῃ (21) περιπίπτει· τὰ γὰρ οὐσιώδη ἀπὸ οὐσιωδῶν συμπληροῦται, οὐ μὴν ἀπὸ (22) ἐπουσιωδῶν. τοὐναντίον γὰρ τὰ αὐθυπόστατα συμπληροῖ τὰ ἑτεροϋπόστατα. κατὰ (23) δὲ Πορφύριον συνάγεται τὰ ἑτεροϋπόστατα συμπληροῦν τὰ αὐθυπόστατα, (24) φημὶ δὴ τὰ συμβεβηκότα τὴν οὐσίαν.

δεύτερον δὲ τὰ συμβεβηκότα (25) ὡς μέρη συμπληροῖ τὸν Σωκράτην ὥστε εἶναι τὸν Σωκράτην ὅλον τὰ (26) συμβεβηκότα δὲ μέρη· μερῶν δὲ ἀναιρουμένων οὐ συνίσταται τὸ ὅλον·

εὑρίσκομεν (27) δὲ ὅτι “τὰ συμβεβηκότα γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου (28) φθορᾶς”.[1] οὐ γὰρ ἀφαιρουμένων συμβεβηκότων ἀφαιρεῖται καὶ τὸ ὅλον, (29) φημὶ δὴ τὸν Σωκράτην. πρὸς τοῦτο δὲ ἀπολογοῦνται οἱ Πλατωνικοὶ λέγοντες (30) ὅτι οὐ λέγει συμπληροῦσθαι ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων ἀλλὰ γινώσκεσθαι.

πρὸς (31) τοῦτο δέ φασιν οἱ Περιπατητικοὶ ὅτι οὐ λέγει γινώσκεσθαι, ἀλλὰ (32) συμπληροῦσθαι, ὡς καὶ δηλοῖ τὸ κείμενον. πρὸς τοῦτο δὲ οἱ Πλατωνικοί φασιν (33) ὅτι κἂν λέγῃ συμπληροῦσθαι, οὐ κακῶς εἶπεν· ἰδιότητας γὰρ οὔ φησι τὰ 169 συμβεβηκότα, ἀλλὰ τὴν ἰδιοτροπίαν τῆς κράσεως· ἡ δὲ ἰδιοτροπία τῆς (2) κράσεως οὐσία ἐστὶν ἑκάστου, οἷον τὸ θερμὸν ἢ τὸ ψυχρόν. πρὸς τούτους δὲ (3) καλῶς ἀντιλέγοντες οἱ Περιπατητικοί φασιν ὅτι καὶ ταῦτα συμβεβηκότα (4) ἐστίν· οὔτε γὰρ ἐὰν ᾖ ὁ Σωκράτης τοῦ Πλάτωνος θερμότερος, κατὰ τοῦτο (5) διοίσει αὐτοῦ· ἀμέλει γίνεται καὶ ἀπογίνεται.

[1] Porph., *Isag*, 12.24–25: Συμβεβηκὸς δέ ἐστιν ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς.

τί οὖν ὑμεῖς ὦ Περιπατητικοὶ (6) ἀπολογεῖσθε; φασὶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄτοπον συμπληροῦν τὰ συμβεβηκότα τὴν (7) οὐσίαν, πρὸς ἄλλο δὲ εἶναι συμβεβηκότα καὶ πρὸς ἄλλο οὐσίαν. ὡς γὰρ τὸ (8) θερμὸν τὸ ἐν τῷ πυρὶ λέγεται καὶ οὐσία καὶ συμβεβηκός (πρὸς μὲν γὰρ τὸ (9) σῶμα τοῦ πυρὸς λέγεται συμβεβηκὸς, πρὸς δὲ τὸ πῦρ οὐσία· οὐσία γὰρ (10) τοῦ πυρὸς ἡ θερμότης).

καὶ ὥς φαμεν τὸ ἐν τῷ ὕδατι ψυχρὸν καὶ (11) συμβεβηκὸς εἶναι καὶ οὐσίαν, συμβεβηκὸς μὲν πρὸς τὸ σῶμα τοῦ ὕδατος, οὐσίαν (12) δὲ πρὸς τὸ ὕδωρ,

οὕτω καὶ τὸ φαλακρὸν τοῦ Σωκράτους συμβεβηκός φαμεν (13) καὶ οὐσίαν, συμβεβηκὸς μὲν πρὸς τὸν Σωκράτην, καθὸ ἄνθρωπός ἐστιν, (14) οὐσίαν δὲ αὐτοῦ, καθὸ συμπληροῖ τὸν Σωκράτην.

οὐσία γὰρ αὐτοῦ καὶ ἡ (15) φαλακρότης, συμβεβηκὸς δέ, καθὸ καὶ ἄλλοις γίνεται. καὶ οὐ θαυμαστόν, εἰ (16) ταῦτα οὐσία λέγεται· πᾶν γὰρ συμβεβηκὸς θέλει μετέχειν οὐσίας, ἵνα μὴ (17) πάντῃ ἀμοιρήσῃ τῆς κρείττονος οὐσίας.

(18) "Ἄτομον δὲ λέγεται ὁ Σωκράτης".[1]

(19) Τὸ ἄτομον λέγεται πολλαχῶς· ἔστι γὰρ ἀδιαίρετον ἄτομον ὥσπερ τὸ (20) νῦν καὶ τὸ σημεῖον· τὸ γὰρ νῦν σημαίνει τὸν ἀκαριαῖον ἐνεστῶτα. ἄτομον (21) δέ ἐστιν ὁ ἀκαριαῖος ἐνεστώς, καὶ τὸ σημεῖον παρὰ τοῖς γεωμέτραις (22) ἄτομόν ἐστιν. ἄτομον δὲ καὶ τὸ δυσδιαίρετον ὥσπερ ὁ ἀδάμας καὶ τὰ ὅμοια. (23) ἔστι δὲ ἄτομον καὶ ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, οὐχ ὅτι οὐ πέφυκε (24) τέμνεσθαι (τέμνεται γὰρ εἰς σῶμα καὶ ψυχήν), ἀλλ' ὅτι μετὰ τὴν τομὴν (25) οὐ σώζει τὸ οἰκεῖον εἶδος.

6 (26) "Ἀποδεδομένου δὲ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους τί ἑκάτερον".[2]

(28) Φησὶν ὅτι ἀποδεδώκαμεν τί ἐστι γένος καὶ τί ἐστιν εἶδος. ἀποδεδώκαμεν, ὡς λέγει, ἀλλ' ἑκατέρου ὁ ὁρισμὸς κακῶς ἔχει· ἐλέγομεν γὰρ τοῦ (29) γενικωτάτου γένους ἀποδοθῆναι τὸν προειρημένον ὁρισμόν, οὐ μόνον δὲ τῷ (30) γενικωτάτῳ ἁρμόζειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπαλλήλοις γένεσιν· ὡς γὰρ ἁρμόζει 170 τῷ γενικωτάτῳ ὁ ὅρος ὁ λέγων τὸ "κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων" (2) "τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον", οὕτω καὶ τῷ ὑπαλλήλῳ· (3) ὁ αὐτὸς γὰρ ἐὰν λεχθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπαλλήλου, ἁρμόσει αὐτῷ. καὶ ὁ τοῦ (4) εἰδικωτάτου δὲ εἴδους ὁρισμὸς οὐ μόνον τῷ εἰδικωτάτῳ ἁρμόζει, ἀλλὰ καὶ (5) τῷ ἀτόμῳ· τὸ γὰρ ἁπλῶς ἄτομον ἐπιδέχεται καὶ τὸν τοιοῦτον ὁρισμόν· (6) τὸ γὰρ ἁπλῶς ἄτομόν ἐστι "τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ (7) ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον".

[1] Porph., *Isag*, 7.19–20. [2] Porph., *Isag*, 6.24.

τί οὖν φαμεν πρὸς ταῦτα; (8) λέγομεν πρὸς τὸ πρῶτον ὅτι κἂν ἁρμόζῃ ὁ ὁρισμὸς τοῦ γενικωτάτου γένους (9) τῷ ὑπαλλήλῳ, οὐκ ἄγεται ὑφ᾽ ἁμαρτίαν· οὔτε γὰρ μόνου τοῦ γενικωτάτου (10) ἀπεδόθη, ἀλλ᾽ ἑκάστου γένους. πρὸς δὲ τὸ δεύτερόν φαμεν ὅτι ὁ ὁρισμὸς (11) τοῦ εἰδικωτάτου εἴδους οὐχ ἁρμόζει τῷ τοιῷδε ἀτόμῳ, ἀλλὰ τῷ ἁπλῶς (12) ἀτόμῳ· τὸ δ᾽ ἁπλῶς ἄτομον εἴδους τάξιν ἐπέχει ἤτοι εἶδός ἐστιν. ἔχομεν (13) ἐντεῦθεν ὡς ἔδει τὰ εἰδικώτατα εἴδη εἰς τὸ ἁπλῶς ἄτομον διαιρεῖσθαι, (14) κἂν μὴ βούληται Πλάτων· ὅτι γὰρ τὸ ἁπλῶς ἄτομον οὐκ ἔστιν εἶδος, (15) ἐντελῶς ἐν ταῖς Κατηγορίαις εἰσόμεθα· τάξιν γὰρ εἴδους ἐπέχει.

(16) "Τὸ μὲν γένος ἀεὶ τοῦ εἴδους κατηγορεῖται".[1]

(17) Σκόπει πῶς λέγει πάντα τὰ ἐπὶ πλέον κατηγορεῖσθαι τῶν ἐπ᾽ ἔλαττον· οὐ γὰρ εἴ τι ζῷον, εἴποις, ἄνθρωπος.

(19) "Ὥσπερ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῷον".[2]

(20) Φησὶν ὅτι δικαίως τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται· εἴ τι μὲν (21) γὰρ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ ζῷον, οὐκ εἴ τι δὲ ζῷον, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος· (22) ὥστε οὖν ἐπὶ πλέον φθάνει τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου.

(23) "Τὸ δὲ γενικώτατον καὶ κατὰ τοῦ γένους ἢ τῶν γενῶν".[3]

(24) Κακῶς λέγει τὸ γενικώτατον ἑνὸς κατηγορεῖσθαι· οὐδέποτε γὰρ τὸ (25) γενικώτατον ἑνὸς γένους κατηγορεῖται, ἀλλὰ πολλῶν.

(26) "Εἰ πλείω εἴη τὰ μέσα καὶ ὑπάλληλα".[4]

(27) Καὶ τοῦτο πάλιν κακῶς εἶπε· φησὶ γάρ· ἀεὶ πολλῶν γενῶν (28) κατηγορεῖται τὸ γενικώτατον, εἰ πολλὰ εἴη τὰ μέσα καὶ ὑπάλληλα. πάντως δὲ 171 ὅπου ἐστὶ γενικώτατον, πολλά εἰσι τὰ ὑπάλληλα. τὰ δὲ ὑπάλληλα καὶ (2) μέσα τὰ αὐτὰ εἶπε.

(3) "Καὶ κατὰ τοῦ εἴδους καὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου".[5]

(4) Πρὸς τὰ ἄνω κατηγορεῖται τὸ γενικώτατον καὶ τοῦ εἰδικωτάτου εἴδους (5) καὶ τῶν ἀτόμων.

(6) "Καὶ τουτὶ τὸ λευκόν".[6]

(7) Καλῶς εἶπε "τὸ τοιόνδε λευκόν"· δεικτικῶς γὰρ αὐτὸ εἶπε· τὸ γὰρ (8) ἁπλῶς λευκὸν οὐκ ἔστιν ἄτομον.

(9) "Εἰ μόνος αὐτῷ εἴη Σωκράτης υἱός".[7]

(10) Καλῶς εἶπεν "εἰ μόνος αὐτῷ ἐστι Σωκράτης υἱός"· εἰ γὰρ ἔστι (11) καὶ ἄλλος, τότε τὸν Σωκράτην οὐ δηλοῖ, ἀλλ᾽ ἀόριστον υἱὸν λέγει, τὰ δέ γε (12) ἄτομα ἀόριστα.

(13) "Ἐπὶ πλειόνων μᾶλλον δὲ ἐπὶ πάντων τῶν κατὰ μέρος (14) ἀνθρώπων, καθὸ ἄνθρωποί εἰσι".[8]

[1] Porph., *Isag*, 7.2. [2] Porph., *Isag*, 7.7. [3] Porph., *Isag*, 7.14. [4] Porph., *Isag*, 7.14–15. [5] Porph., *Isag*, 7.15. [6] Porph., *Isag*, 7.20. [7] Porph., *Isag*, 7.21. [8] Porph., *Isag*, 7.26–27.

(15) Φησὶν ὅτι αἱ ἰδιότητες αἱ οὖσαι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δύνανται καὶ ἐν τῷ (16) μερικῷ εἶναι, οἷον τὸ λογικὸν τὸ θνητὸν καὶ εὐφυές εἰσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, (17) δύνανται δὲ καὶ ἐν Σωκράτει καὶ Ἀλκιβιάδῃ εἶναι, καθὸ καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποί (18) εἰσιν· αἱ γοῦν ἰδιότητες τοῦ Σωκράτους οὐ δύνανται καὶ ἐν ἄλλῳ εἶναι, (19) καθὸ οὐ πάντες Σωκράτης. εἰπὼν δὲ "ἐπὶ πλειόνων" καὶ γνοὺς ὅτι οὐ (20) μόνον ἐπὶ πλειόνων διήκουσιν αἱ ἰδιότητες τοῦ κοινοῦ, λέγω δὲ τοῦ ἁπλῶς (21) ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ὅλων, ἐπήγαγε "μᾶλλον δὲ ἐπὶ πάντων τῶν (22) κατὰ μέρος". ἐγὼ δὲ οἶμαι εἶναι τούτου ἑτέραν ἐξήγησιν· τὸ γὰρ (23) ἐνδοιάζειν φιλόσοφον ἄτοπον φαίνεται· ἐπεὶ γὰρ καὶ τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητὸν (24) τοῦ ἀνθρώπου εἰσὶν ἰδιότητες, κατὰ μὲν τὸ λογικὸν λέγομεν τὴν ἰδιότητα (25) αὐτοῦ ἐπὶ πλειόνων φέρεσθαι (τὸ τοιοῦτον γὰρ καὶ ἐπὶ ἀγγέλων δύναται (26) εἶναι), κατὰ δὲ τὸ λογικὸν θνητὸν τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ φαμεν φέρεσθαι ἐπὶ 172 πάντων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων. ὥστε οὖν τὸ "ἐπὶ πάντων" μόνον οὐκ (2) ἠδύνατο εἰπεῖν· ἐποίει γὰρ καὶ τὸν ἄγγελον θνητόν. πρὸς μὲν οὖν τὸν (3) ἄγγελον προσέχων εἶπε τὸ "πλειόνων", πρὸς δὲ τὸν κατὰ μέρος ἄνθρωπον (3) εἶπε "πάντων".

7 (5) "Ὅλον γάρ τι τὸ γένος".[1] (6) ἰδοῦ οὖν λέγει· τὸ μόνον κατηγορούμενον τῷ ὅλῳ ἔοικε.

(7) "Τὸ εἶδος δὲ καὶ ὅλον καὶ μέρος".[2]

(8) Τὸ ὑπάλληλον δὲ μᾶλλον ὅλον ἐστὶν ἤπερ μέρος, τὸ δὲ εἰδικώτατον (9) μᾶλλον μέρος ἤπερ ὅλον.

(10) "Ἀλλὰ μέρος μὲν ἄλλου, ὅλον δὲ οὐκ ἄλλου ἀλλ' ἐν ἄλλοις· (11) ἐν γὰρ τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον".[3]

(12) Διδάσκει ἡμᾶς ὁ Πορφύριος ὅτι οὐκ ἐπ' ἴσης ἀεὶ λαμβάνεται τὰ πρός (13) τι· ἔστι μὲν γὰρ ὅτε ἐπ' ἴσης, καὶ ἔστιν ὅτε οὔ. ἐπ' ἴσης μὲν ὡς ἵνα (14) εἴπω "τὸ δεξιὸν τοῦ ἀριστεροῦ ἐστι δεξιόν, τὸ ἀριστερὸν τοῦ δεξιοῦ ἐστιν (15) ἀριστερόν". οὐκ ἐπ' ἴσης δὲ ὥσπερ ἐν τῷ ὅλῳ καὶ τοῖς μέρεσι· φαμὲν (16) γὰρ "τὸ μέρος ὅλου ἐστὶ μέρος", οὐ φαμὲν δὲ ὁμοίως ἑνικῶς "τὸ ὅλον (17) μέρους ἐστὶν ὅλον", ἀλλὰ "τὸ ὅλον μερῶν ἐστιν ὅλον". οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ (18) τοῦ πατρὸς τοῦ ἔχοντος πολλοὺς υἱούς φαμεν τὸ ἓν σκέλος ἑνικῶς, τὸ δὲ (19) ἕτερον πληθυντικῶς· "οἱ υἱοὶ πατρός εἰσιν υἱοί", "ὁ πατὴρ δὲ υἱῶν ἐστι (20) πατήρ", οὐχ ἑνὸς δὲ υἱοῦ ὁμοίως τῷ πρώτῳ σκέλει.

[1] Porph., *Isag*, 8.1. [2] Porph., *Isag*, 8.1–2. [3] Porph., *Isag*, 8.2–3.

(22) ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ

20 (21) Πρᾶξις κγ

1 Μετὰ τὴν ἑκατέρων τῶν ἄκρων διδασκαλίαν χωρητέον καὶ ἐπὶ τὴν (23) διαφορὰν τρίτην εἰληφυῖαν τάξιν·

> παρακεχώρηκε δὲ τῷ εἴδει τῆς τάξεως,

173 εἰ καὶ φύσει προτερεύει

> διὰ τὸ γειτνιάζειν τῷ γένει. οὐ μόνον δὲ τούτου (2) ἕνεκα τῷ εἴδει παρακεχώρηκε τῆς τάξεως,

ἀλλ᾽ ἵνα μὴ διασπασμὸς τῶν (3) διδασκαλιῶν γένηται· τὸ γὰρ γένος καὶ τὸ εἶδος ἐν τῷ τί ἐστι (4) κατηγοροῦνται, ἡ δὲ διαφορὰ καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν,

> (5) εἰ διέλαβεν οὖν μετὰ τὸ γένος περὶ διαφορᾶς, ἤμελλε διασπᾶν τὴν (6) διδασκαλίαν τῶν πρός τι, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν ὁποῖόν τί ἐστιν· ἡ γὰρ διαφορὰ (7) ἤμελλε μεσάζεσθαι ἐκ γένους καὶ εἴδους διασπῶσα τὰ πρός τι, καὶ τὸ εἶδος δὲ (8) μεσαζόμενον ἐκ διαφορᾶς καὶ ἰδίου ἔμελλε διασπᾶν τὰ ἐν τῷ ὁποῖον (9) τί ἐστι κατηγορούμενα.

2 (10) Μαθόντες οὖν ἐκ τῶν ἀρτίως καὶ πρώην λεγομένων τὴν δέουσαν τάξιν (11) εἰληφέναι τὴν διαφορὰν σπουδῇ ἐπ᾽ αὐτὴν χωρήσωμεν. πρῶτον δὲ τοῖς (12) διηγορευμένοις κανόσι χρησάμενοι διαστείλωμεν τὴν ὁμωνυμίαν. ὁμώνυμος (13) γὰρ ἡ φωνὴ καὶ ἡ διαφορά. λέγεται τοίνυν διαφορὰ τριχῶς· ἔστι γὰρ ἡ (14) κοινῶς διαφορὰ καὶ ἡ ἰδίως καὶ ἡ ἰδιαίτατα. καὶ κοινῶς μέν ἐστιν ἡ (15) σημαίνουσα χωριστὸν συμβεβηκός, ἰδίως δὲ ἡ σημαίνουσα ἀχώριστον, (16) ἰδιαίτατα δὲ ἡ οὐσίαν παριστῶσα. καὶ τοῦ μὲν πρώτου ⟨ὑπόδειγμα⟩ τὸ λευκὸν τὸ (17) ἐν ἐμοὶ χωριστόν ἐστι· δυνατὸν γάρ ἐστι γένεσθαι μέλαν. τοῦ δὲ (18) δευτέρου ἡ γλαυκότης ἡ ἐν ἐμοὶ ἀχώριστος ἐστιν.

> ὁ γὰρ γλαυκόφθαλμος (19) οὐκέτι καὶ μελανόφθαλμος.

τοῦ δὲ τρίτου· τὸ λογικὸν διακρίνει ἡμᾶς ἐκ (20) τῶν ἀλόγων· αὕτη ἡ διαφορὰ οὐσίαν δηλοῖ. διὰ τί δὲ τρεῖς εἰσιν αἱ (21) διαφοραὶ καὶ οὔτε πλείους εἰσὶν οὔτε ἐλάττους λέξομεν, μετέπειτα δὲ καὶ (22) διὰ τί τοιούτων προσηγοριῶν ἐπέτυχον ἐροῦμεν.

3 τὰ πράγματα διττά ἐστιν, (23) ἢ συμβεβηκότα ἢ οὐσία, τὰ συμβεβηκότα ἢ χωριστὰ ἢ ἀχώριστα. καὶ εἰ (24) μὲν χωριστὸν εἴη τὸ συμβεβηκὸς, τότε γίνεται ἡ κοινῶς διαφορὰ οἷον τὸ (25) λευκὸν καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἡλίου μέλαν (ταῦτα γὰρ δύναται χωρίζεσθαι), εἰ δὲ (26) ἀχώριστον εἴη τὸ συμβεβηκός, γίνεται ἡ ἰδίως οἷον ἡ γλαυκότης ἡ σιμότης (27) ἡ γρυπότης τὸ φαλακρὸν τὸ ἐν Αἰθίοπι μέλαν (ταῦτα γὰρ οὐ χωρίζεται), (28) εἰ δὲ οὐσία ἐστί, τότε γίνεται ἡ ἰδιαίτατα οἷον τὸ λογικὸν τὸ θνητόν· ἰδιαίτατα οἷον τὸ λογικὸν τὸ θνητόν· ταῦτα (29) γὰρ οὐσία ἡμῶν εἰσιν. εἰ διττά ἐστι τὰ πράγματα εἰς τρία δὲ (30) διαιρεῖται, εὐλόγως καὶ αἱ διαφοραί τριτταί εἰσι.

> καὶ οὔτε πλείους οὔτε (31) ἐλάττους. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως εἰπεῖν· τὰ πράγματα διττά ἐστιν, ἢ χωριστὰ ἢ (32) ἀχώριστα, καὶ χωριστὰ μὲν οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἡλίου μέλαν, (33) τὰ ἀχώριστα δέ εἰσιν ἤτοι συμβεβηκότα ἢ οὐσία. καὶ τὰ χωριστὰ μὲν ποιεῖ (34) τὴν κοινῶς διαφοράν, τὰ ἀχώριστα δὲ εἰ μὲν συμβεβηκότα εἶεν, ποιεῖ τὴν (35) ἰδίως, εἰ δὲ οὐσία, ποιεῖ τὴν ἰδιαίτατα. καὶ μὴ νομίσῃς τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ 174 πρώτῃ ταύτην τὴν διαίρεσιν· ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ πάντα τὰ πράγματα (2) διελάβομεν εἰς οὐσίαν καὶ συμβεβηκότα καὶ τὰ συμβεβηκότα εἰς χωριστὰ (3) καὶ ἀχώριστα, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ εἰς χωριστὰ καὶ ἀχώριστα, τὰ ἀχώριστα (4) δὲ εἰς συμβεβηκότα καὶ οὐσίαν. φθάνει οὖν ἐν τῇ πρώτῃ τὰ συμβεβηκότα (5) ὁμοῦ εἶναι, τά τε χωριστὰ καὶ τὰ ἀχώριστα, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ οὐχ οὕτως· (6) τὸ γὰρ ἀχώριστον συμβεβηκὸς μετὰ τῆς οὐσίας εὑρίσκεται· οὕτω γάρ (7) φαμεν τὸ ἀχώριστον διαιρεῖσθαι, εἰς οὐσίαν καὶ συμβεβηκότα. τάττεται δὲ (8) μετὰ τῶν δύο, ὅτι καὶ τῶν δύο μετέχει· τῶν μὲν γὰρ συμβεβηκότων ἔχει τὸ (9) ἐπουσιῶδες τῆς δὲ οὐσίας τὸ ἀχώριστον.

τρίτην δὲ διαίρεσιν διαθησόμεθα (10) ἥν φησι καὶ ὁ Πορφύριος, ὀνόμασι μὲν τῶν προειρημένων διαφέρουσαν (11) πράγμασι δὲ τὴν αὐτὴν οὖσαν. καὶ ἔστι μὲν ἡ οὐσία ἄλλο, τὸ συμβεβηκὸς (12) δὲ ἀλλοῖον. διὰ τί δὲ ἡ οὐσία ἄλλο καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἀλλοῖον, τὸ (13) κείμενον ἡμᾶς διδάξει.

4 θάτερον δὲ τούτων τῶν σκελῶν ποιεῖ δύο συζυγίας· (14) ἄλλο χωριστὸν καὶ ἄλλο ἀχώριστον καὶ ἀλλοῖον χωριστὸν καὶ ἀλλοῖον (15) ἀχώριστον. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι δύο· ἄλλο καὶ ἀλλοῖον, χωριστὸν καὶ (16) ἀχώριστον. πᾶσαι δὲ ἕξ εἰσι. καὶ τούτων αἱ μὲν τρεῖς συνίστανται καὶ τρεῖς (17) εἰσιν ἀσύστατοι. συνίστανται μὲν αἱ ὑπάλληλοι καὶ μία τῶν διαγωνίων, (18) αἱ δὲ λοιπαὶ οὐκέτι, φημὶ δὲ αἱ ἐναντίως ἔχουσαι καὶ μία τῶν διαγωνίων. (19) οὐ συνίσταται γὰρ ἡ λέγουσα τὸ ἄλλο καὶ τὸ ἀλλοῖον

> (πῶς γὰρ τὸ (20) διαφέρον οὐσιωδῶς καὶ ἐπουσιωδῶς διαφέρει;),

οὔτε ἡ λέγουσα τὸ χωριστὸν (21) καὶ ἀχώριστον

> (πῶς γὰρ τὸ χωριστὸν καὶ ἀχώριστον;),

οὔτε μὴν ἡ μία (22) τῶν διαγωνίων, φημὶ δὲ ἡ λέγουσα ἄλλο χωριστόν·

> τὸ οὐσιῶδες γὰρ (23) ἀχώριστόν ἐστι.

συνίσταται δὲ ἡ λέγουσα ἄλλο ἀχώριστον καὶ ἡ λέγουσα (24) ἀλλοῖον χωριστὸν καὶ ἀχώριστον. καὶ τὸ μὲν ἀλλοῖον χωριστὸν ποιεῖ τὴν (25) κοινῶς διαφοράν, τὸ δὲ ἀλλοῖον ἀχώριστον τὴν ἰδίως, τὸ δὲ ἄλλο (26) ἀχώριστον τὴν ἰδιαίτατα.

5 (27) Μαθόντες οὖν διὰ τί τρεῖς εἰσιν αἱ διαφοραί, φέρε κατὰ τὴν ἡμετέραν (28) ἐπαγγελίαν εἴπωμεν διὰ τί καὶ τῶν τοιούτων ἔτυχον προσηγοριῶν. ἡ (29) δηλοῦσα χωριστὸν συμβεβηκός κοινῶς διαφορὰ καλεῖται, ὅτι κοινῶς ἔχει 175 τἀναντία, κἂν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ· τὸ γὰρ λευκὸν δύναται ἐν διαφόρῳ (2) χρόνῳ καὶ μέλαν εἶναι, ὁ κινούμενος δύναται ἠρεμεῖν. ἰδίως δὲ διαφορὰ (3) λέγεται ἡ ἀχώριστον συμβεβηκὸς δηλοῦσα, ἐπειδὴ τἀναντία οὐ δηλοῖ ὑπὸ (4) τοῦ αὐτοῦ μετέχεσθαί ποτε. οὔτε γὰρ ὁ φαλακρὸς δύναται κομήτης εἶναι, (5) κἂν ἀμειφθείη ὁ χρόνος, οὔτε τὸ μέλαν τοῦ Αἰθίοπος ⟨ἐν⟩ διαφόρῳ χρόνῳ εἰς (6) λευκὸν ἀμείβεται, οὔτε ὁ γλαυκόφθαλμος μελανόφθαλμος γίνεται. ταῦτα (7) οὖν ἐπειδὴ οὐ χωρίζεται, ἰδίως ἔχει τὴν διαφορὰν καὶ ἴδιά ἐστιν. (8) ἰδιαίτατα δὲ λέγεται ἡ οὐσίαν δηλοῦσα, ἐπειδὴ ἰδίως ὑπάρχει τινὶ καὶ (9) ἀχωρίστως.

> καὶ καλῶς μὲν τὴν δηλοῦσαν ἀχώριστον συμβεβηκὸς ἰδίως καλοῦμεν, (10) καλῶς δὲ καὶ τὴν δηλοῦσαν οὐσίαν ἰδιαίτατα ὑπερθετικῇ φωνῇ (11) χρησάμενοι· πλέον γὰρ τῆς ἀχώριστον συμβεβηκὸς δηλούσης ἡ σημαίνουσα (12) οὐσίαν ἀχώριστόν ἐστιν·

ἐπὶ γὰρ τῶν οὐσιωδῶν διαφορῶν οὐ δύνασαι χωρισμὸν νοῆσαι (13) οὔτε ἐννοίᾳ οὔτε ἐνεργείᾳ, ἐπὶ δὲ τῶν σημαινουσῶν (14) ἀχώριστον συμβεβηκὸς δύνασαι χωρισμὸν νοῆσαι ἐννοίᾳ· τὸν γὰρ (15) γλαυκόφθαλμον εἰ νοήσεις μελανόφθαλμον, οὐδὲν λυμαίνῃ τῷ ὑποκειμένῳ, ἄλογον (16) δ' εἰ νοήσεις, λυμαίνῃ τῷ ὑποκειμένῳ. ἐκτὸς γὰρ τοῦ λογικοῦ οὐκ ἔστιν (17) ἄνθρωπος.

6 (18) "Διαφορὰ δὲ κοινῶς τε καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα λεγέσθω".[1] (19) ἐκ τοῦ προστάσσειν δηλοῖ ὁ Πορφύριος ὅτι αὐτοῦ εἰσιν αἱ (20) ὀνοματοποιΐαι τῶν τοιούτων διαφορῶν· διὰ τοῦτο γὰρ οὐκ εἶπε "λέγεται".

7 (21) τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι καλῶς προετάγη τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος τῆς (22) διαφορᾶς· τί δὲ λέγομεν τὸ εἶδος, ἐξ οὗ καὶ τὰ ἄτομα πρὸ τῆς διαφορᾶς (23) ἀπαιτεῖ προτάττεσθαι; ταῦτα γὰρ τῶν πρός τί ἐστι· τὰ δὲ πρός τι ἅμα (24) θέλει εἶναι.

[1] Porph., *Isag*, 8.8.

> οὔτε γὰρ ἐστι θάτερον τοῦ ἑτέρου προτερεῦον. εἰ οὖν (25) προτερεύει τὸ γένος τῆς διαφορᾶς, ἅμα δὲ τὰ πρός τι θέλει εἶναι, ἅμα (26) ἔστω τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. τὸ εἶδος δὲ καὶ τὰ ἄτομα εἰ ἔστι τῶν πρός (27) τι, καὶ τὰ ἄτομα τῆς διαφορᾶς προηγείσθω. ἔστι δὲ εἰπεῖν πρὸς τούτους (28) ὅτι κατὰ μὲν τὴν σχέσιν τὰ πρός τι ἀλλήλων οὐ προτερεύει (ὅπου γὰρ (29) πατήρ, ἐκεῖ καὶ υἱός), κατὰ δὲ τὰ πράγματα προτερεύει· πρὶν γὰρ εἶναι (30) ὁ Σωφρονίσκος Σωκράτους πατήρ, ἄνθρωπος ἦν. ἔστω οὖν τὰ τοιαῦτα κατὰ (31) τὴν σχέσιν μὴ προτερεύειν, κατὰ δὲ τὰ πράγματα προτερεύει. ἀλλὰ μὴν 176 καὶ κατὰ τὴν σχέσιν ἡ διαφορὰ προτερεύει. διὰ μέσου γὰρ διαφορᾶς γίνεται (2) τὸ εἶδος ἐκ τοῦ γένους.

8 (3) “Ὁπωσοῦν ἢ πρὸς ἑαυτὸ ἢ πρὸς ἄλλο”.[1] (4) Καλῶς λέγει. τινὲς δὲ ἀποροῦσι λέγοντες ὅτι κακῶς εἴρηκεν “ἢ πρὸς ἑαυτό”. ἡ γὰρ διαφορὰ τοὐλάχιστον ἐν δυσὶ θεωρεῖται, ἐν ἑνὶ δ’ (6) οὐδέποτε· πῶς γὰρ τις ἑαυτοῦ διαφέρει; λέγομεν δὲ ὅτι καλῶς ἔχει ὁ λόγος· (7) διαφέρει γάρ τις ἑαυτοῦ ἐν διαφόρῳ χρόνῳ·

> ὁ γὰρ ἠρεμῶν διαφέρει τοῦ μὴ (8) ἠρεμοῦντος. δύναται δὲ καὶ ἑαυτοῦ μετὰ χρόνον· ἐνεργῶν γὰρ οὐχ ὁ (9) αὐτός ἐστι.

9 (10) “Παιδός τε ὄντος καὶ ἀνδρωθέντος καὶ ἐνεργοῦντος[2] ἢ (11) παυσαμένου”.[3] (12) τοῦ χωριστοῦ συμβεβηκότος τὰ μέν ἐστιν εὐχώριστα τὰ δὲ (13) δυσχώριστα. καὶ εὐχώριστα μὲν τὸ δρᾶν ἢ καὶ παύεσθαι, δυσχώριστα τὰ τῶν (14) ἡλικιῶν·

> δυσχερῶς γὰρ ὁ παῖς βούπαις γίνεται. τοῦτο δὲ δηλοῖ διὰ τῶν (15) προκειμένων παραδειγμάτων.

(16) “καὶ ἀεὶ γε ἐν ταῖς τοῦ πῶς ἔχειν”.[4] (17) Ὧδε δηλοῖ τὸ χωριστόν·

> τὸ γὰρ “πῶς ἔχει” ῥῆμα ἀεὶ ἐπιζητεῖ “πῶς (18) ἔχει;” καὶ ἀποκρίνεταί τις “ὑγιαίνει, νοσεῖ”. ὥσπερ δὲ τὸ ῥῆμα ἀπὸ χρόνου (19) εἰς χρόνον μεταπίπτει, οὕτω καὶ τὰ χωριστὰ συμβεβηκότα.

(20) “Ἀχώριστον δὲ συμβεβηκός”.[5]

(21) Ὡμοίως καὶ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκὸς διττόν ἐστι· τὸ μὲν γάρ ἐστιν (22) ἐκ γενετῆς, ὡς ἡ γλαυκότης ἡ γρυπότης τοῦ Αἰθίοπος, τὸ δὲ (23) ἐκ τοῦ προκόπτοντος χρόνου, ὡς ἡ φαλακρότης καὶ ἡ ἐκ τοῦ τραύματος (24) οὐλή. δηλοῖ τὸ διττὸν τοῦτο διὰ τῶν παραδειγμάτων.

---

[1] Porph., *Isag*, 8.9–10. [2] T // Bus + τι. [3] Porph., *Isag*, 8.11–12. [4] Porph., *Isag*, 8.12. [5] Porph., *Isag*, 8.14.

καλῶς δὲ εἶπεν (25) ἡ "ἐκ τοῦ τραύματος οὐλή",[1] προσέχων τῷ ἐκ τοῦ χρόνου γενομένῳ (26) συμβεβηκότι· δυνατὸν γὰρ οὐλὴν ἐκ γενετῆς λέγειν εἶναι, ὅτε μὴ ἔστιν ἀπὸ (27) τραύματος, ὡς ἵνα τις ἔγκυον ἐκ πάθους εἴπῃ τεκεῖν οὐλὴν ἔχον παιδίον.

10. 177 "Ἰδιαίτατα δὲ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται, ὅταν (2) εἰδοποιῷ διαφορᾷ παραλλάξῃ".[2] (3) Καλῶς εἶπεν "εἰδοποιῷ διαφορᾷ παραλλάξῃ"· ἡ γὰρ εἰδοποιὸς (4) διαφορὰ οὐσιώδης ἐστί, δι' ἧς τὸ ἡμέτερον εἶδος χαρακτηρίζεται. ἰστέον δὲ (5) ὡς διτταί εἰσιν αἱ εἰδοποιοὶ διαφοραί, τοῦτ' ἔστιν αἱ οὐσιώδεις. αἱ μὲν γάρ (6) εἰσιν διαιρετικαὶ αἱ δὲ συστατικαί. αἱ αὐταὶ δέ εἰσιν, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦ (7) αὐτοῦ παραλαμβανόμεναι· τὸ γὰρ λογικὸν καὶ ἄλογον τοῦ ζῴου εἰσὶ (8) διαιρετικαί, οὐ μὴν συστατικαί, ἀλλὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἵππου· τὸ γὰρ (9) λογικὸν οὐσιωδῶς συνιστᾷ τὸν ἄνθρωπον.

11 (10) "Ἀλλ' αἱ μὲν κοινῶς καὶ ἰδίως ἀλλοῖον ποιοῦσιν".[3] (11) Τοῦτ' ἔστι τὰ συμβεβηκότα· εἶδος γὰρ οὐκ ἀλλάσσει τὸ λευκόν οὐδὲ ἡ σιμότης. (13) "Αἱ δὲ ἰδιαίτατα ἄλλο".[4] (14) Τοῦτ' ἔστιν αἱ οὐσιώδεις· αὗται γὰρ τὸ εἶδος ἀμείβουσιν· εἰ γὰρ τὸ (15) ἄλογον, ὑπόθου, λογικὸν εἴπω, ἀμείβω τὸ εἶδος τοῦ ἀλόγου καὶ ἄλλο (16) εὑρίσκεται.

(17) "Ἡ δὲ τοῦ κινεῖσθαι ἀλλοῖον μόνον παρὰ τὸ ἠρεμοῦν (18) ἐποίησε".[5]

(19) Καλῶς εἶπεν ἐπὶ τοῦ ἀλλοῖον τὸ "μόνον·" ἐπὶ γὰρ τῶν συμβεβηκότων (20) μόνον ἀλλοῖον γίνεται· τὸ αὐτὸ γὰρ εἶδος μένει. ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλο οὐκ εἶπε (21) τὸ μόνον· ὅπου γὰρ ἄλλο, ἐκεῖ καὶ ἀλλοῖον· τὸ γὰρ ἄλογον τοῦ λογικοῦ οὐ (22) μόνον ὡς ἄλλο διαφέρει, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀλλοῖον.

(23) "Κατὰ μὲν οὖν τὰς ἄλλο ποιούσας αἵ τε διαιρέσεις (24) γίνονται τῶν γενῶν εἰς τὰ εἴδη, οἵ τε ὅροι ἀποδίδονται ἐκ γένους (25) ὄντες καὶ τῶν τοιούτων διαφορῶν".[6] (26) Ὧδε δηλοῖ πῶς διτταί εἰσιν αἱ ἰδιαίτατα· ἐν γὰρ τῷ λέγειν 178 "αἱ διαιρέσεις γίνονται τῶν γενῶν εἰς τὰ εἴδη" δηλοῖ τὰς διαιρετικάς, ἐν δὲ (2) τῷ λέγειν "οἵ τε ὅροι ἀποδίδονται" δηλοῖ τὰς συστατικάς.

(3) "Καὶ αἱ τοῦ πῶς ἔχοντος μεταβολαί".[7]

(4) Ὧδε τινές φασι καὶ πρὸς τὰς δύο λέγειν αὐτόν, φημὶ δὲ τὰς (5) σημαινούσας τὰ συμβεβηκότα· ἐν μὲν γὰρ τῷ λέγειν "ἑτερότητες" λέγει τὸ (6) ἀχώριστον, ἐν δὲ τῷ λέγειν "τοῦ πῶς ἔχοντος" σημαίνει τὸ χωριστόν. ψευδὲς (7) δὲ τὸ τοιοῦτον· πρὸς ἑκατέραν γὰρ οἱ δύο λόγοι ἁρμόζουσι.

---

[1] Porph., *Isag*, 8.14. [2] Porph., *Isag*, 8.15–16. [3] Porph., *Isag*, 8.18–19. [4] Porph., *Isag*, 8.19. [5] Porph., *Isag*, 9.1–2. [6] Porph., *Isag*, 9.2–4. [7] Porph., *Isag*, 9.5–6.

21 (8) Πρᾶξις κδ

1 (9) Πάρεστιν ὁ Πορφύριος τῆς δευτέρας διαιρέσεως παραδώσων τὴν (10) διδασκαλίαν, φημὶ δὲ τῆς λεγούσης τὰ ὄντα ἢ χωριστὰ ἢ ἀχώριστα εἶναι.[1] (11) ἐπειδὴ δὲ οὐ κατὰ τὸ δέον ταύτῃ ἐπεξῆλθε, φέρε τὸ ἐλλιπὲς (12) ἀναπληρώσωμεν ἤτοι τὸ κακῶς ἔχον ἐλέγξωμεν, πρῶτον μανθάνοντες τί διαφέρει οὐσία οὐσιώδους καὶ συμβεβηκὸς ἐπουσιώδους· τούτων γὰρ τῆς διαφορᾶς (14) γινωσκομένης εὐχερῶς ἐλεγχθήσεται ὁ Πορφύριος ἁμαρτίᾳ τινὶ περιπεσών. (15) διαφέρει τοίνυν οὐσία οὐσιώδους, ὅτι τὸ μὲν οὐσιῶδες καὶ ἐπὶ (16) συμβεβηκότος λαμβάνεται, ἡ δὲ οὐσία οὐκέτι· εἰ δὲ ἦν ταὐτὸν οὐσιῶδες καὶ οὐσία, (17) ὤφειλεν ἡ οὐσία εἶναι ὅπου τὸ οὐσιῶδες.

2 πῶς δὲ ἐπὶ συμβεβηκότος (18) τὸ οὐσιῶδες λαμβάνεται, λέξωμεν. τὸ χρῶμα συμβεβηκός ἐστι, γένος δὲ (19) ἐστι τοῦ λευκοῦ· κατηγορεῖται γὰρ τὸ χρῶμα τοῦ λευκοῦ οὐσιωδῶς. εἰ γὰρ (20) οὐκ ἔστιν ἐπινοῆσαι λευκὸν οὔτε ἐνεργείᾳ οὔτε ἐπινοίᾳ χωρὶς χρώματος, (21) σαφὲς ὅτι οὐσιωδῶς κατηγορεῖται τὸ χρῶμα τοῦ λευκοῦ· οὕτω γὰρ (22) κατηγοροῦνται καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῇ ἐπινοίᾳ ἢ τῇ ἐνεργείᾳ χωρισθῆναι. εἰ (23) οὖν θεωρεῖται τὸ οὐσιῶδες, ὅπου οὐ θεωρεῖται ἡ οὐσία, ὁμολογουμένως (24) οὐ ταὐτόν οὐσιῶδες ὑπάρχει καὶ οὐσία. τοιούτῳ τρόπῳ διαφέρει καὶ τὸ (25) ἐπουσιῶδες τοῦ συμβεβηκότος· τὸ γὰρ ἐπουσιῶδες οὐσίας κατηγορεῖται, τὸ (26) συμβεβηκὸς δὲ οὐσίας οὐδέποτε κατηγορεῖται, εἰ μὴ ὅταν λέγωμεν ὅτι (27) Σωκράτης λευκὸς ὑπάρχει καὶ νοῶμεν οὕτως ὅτι τὸ λευκὸν ὑπάρχει ἐν τῷ (28) Σωκράτει, τότε κατηγορεῖται· ὅταν δὲ λέγωμεν ὅτι Σωκράτης λευκός ἐστι, (29) τοῦτ᾽ ἔστιν ὅτι τὸν ὁρισμὸν τοῦ λευκοῦ δέχεται ὥσπερ τοῦ ζῴου, τότε οὐ 179 κατηγορεῖται τὰ συμβεβηκότα τῶν οὐσιῶν καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον εἶπε (2) μὴ κατηγορεῖσθαι τὰ συμβεβηκότα τῶν οὐσιῶν.

3 πῶς δὲ κατηγορεῖται τὸ (3) ἐπουσιῶδες οὐσίας; ὡς ἵνα εἴπῃς τοῦ δούλου καὶ δεσπότου ὁ ἄνθρωπος (4) κατηγορεῖται· ὡς γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῷον, οὕτω καὶ ἐν τῷ δεσπότῃ (5) ὁ ἄνθρωπος· ὅπου γὰρ δεσπότης, ἐκεῖ καὶ ἄνθρωπος. οὐ τὴν αὐτὴν δὲ (6) φημι κατηγορίαν· ἡ μὲν γὰρ τοῦ ζῴου πρὸς τὸν ἄνθρωπον οὐσιώδης ἐστιν, (7) ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν δεσπότην ἐπουσιώδης. εἰ οὖν θεωρεῖται τὸ (8) ἐπουσιῶδες, ὅπου οὐ θεωρεῖται τὸ συμβεβηκός, ὡμολόγηται μὴ ταὐτὸν (9) εἶναι ἐπουσιῶδες καὶ συμβεβηκός.

4 (10) Μαθόντες δὲ τούτων τὴν διαφορὰν φέρε χωρήσωμεν ἐπὶ τοὺς λόγους (11) τοῦ φιλοσόφου· φησὶ γὰρ ὅτι διαφέρει ἡ ἰδιαίτατα τῆς κοινῶς καὶ ἰδίως, (12) ὅτι αἱ μὲν ἔχουσι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, λευκὸν καὶ λευκότερον, σιμὸν καὶ (13) σιμότερον, ἡ δὲ οὔ. κακῶς δὲ λέγει· δείκνυται γὰρ ὅτι αἱ μὲν οὐκ ἔχουσι (14) τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἡ δὲ ἔχει· ἰδοὺ γὰρ ἡ μὲν κοινῶς οὐκ ἔχει τὸ (15) μᾶλλον καὶ ἧττον, ὅταν εἴπωμεν τὸ τρίγωνον καὶ τὸ τετράγωνον ἐν κηρῷ (16) εἶναι· καὶ γὰρ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μετέχεται τό τε τρίγωνον καὶ τὸ τετράγωνον (17) ἐν τούτοις δὲ οὐ θεωρεῖται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον·

[1] Cf. Porph., *Isag*, 9.7–8: ῥητέον τῶν διαφορῶν τὰς μὲν χωριστὰς εἶναι, τὰς δὲ ἀχωρίστους·

οὔτε γάρ ἐστι τρίγωνον (18) τριγώνου μᾶλλον καὶ ἧττον (19) ὥστε οὖν οὐ πάντοτε ἐν τῇ κοινῶς θεωρεῖται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἀλλὰ μὴν (20) οὐδὲ ἡ ἰδίως πάντοτε ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· ἰδοὺ γὰρ ὁ (21) Ἀθηναῖος ἀχώριστόν ἐστι συμβεβηκός· Ἀθηναῖος δὲ Ἀθηναίου οὐκ ἔχει τὸ (22) μᾶλλον καὶ ἧττον. ἡ ἰδιαίτατα δὲ ἔχει. πῶς δὲ λέξωμεν.

5 ἡ ἰδιαίτατα (23) σημαίνει οὐσίαν καὶ οὐσιῶδες, οὐσίαν μὲν ὡς ἵνα εἴπῃς τὸ λογικόν, οὐσιῶδες (24) δὲ τὸ λευκόν. ἐμάθομεν δὲ πῶς διαφέρει οὐσία οὐσιώδους· εἰ οὖν ἡ (25) ἰδιαίτατα λαμβάνεται ἐπὶ οὐσίας καὶ οὐσιώδους, τὸ δ' οὐσιῶδες λαμβάνεται (26) καὶ ἐπὶ τὸ συμβεβηκότος, δῆλον ὅτι θεωρεῖται καὶ ἐν τῇ ἰδιαίτατα (27) τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον· φαμὲν γὰρ τὸ λευκὸν καὶ ἄγαν λευκὸν καὶ ἧττον (28) λευκόν· ἔφαμεν δὲ τοῦ λευκοῦ κατηγορεῖσθαι τὸ χρῶμα οὐσιωδῶς,

(29) λαμβάνεται δὲ ἐπὶ οὐσίας καὶ οὐσιώδους ἡ ἰδιαίτατα.

δι' ἣν δὲ αἰτίαν φησὶ (30) δικαίως τὴν μὲν ἰδιαίτατα μὴ ἔχειν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, τὴν δὲ κοινῶς (31) καὶ ἰδίως ἔχειν, φέρε τὸν λόγον παραθήσομεν·

6 φησὶν ὅτι ἡ ἰδιαίτατα δικαίως (32) οὐκ ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἐπειδὴ ἓν εἶδος δηλοῖ, ὅπερ 180 χαρακτηριστικὸν ἡμῶν ὑπάρχει, οἷον τὸ λογικόν· ἓν δὲ καὶ τὸ αὐτὸ πῶς δύναται ἔχειν (2) τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον; εἰ γὰρ ἔχοι, ἀμείβεται. λογικὸν δὲ λέγει τὸ (3) *οὐσιῶδες*[1] ἑκάστῳ ὑπάρχον ὡσαύτως. εἰ δὲ καὶ εἴποι τις ὅτι λέγομεν (4) λογικώτερον, φαμὲν ὅτι ἐπιστήμης ἐστὶ καὶ μαθήσεως τὸ δεχόμενον τὸ μᾶλλον (5) καὶ ἧττον.

7 ἄλλως δὲ ἔστιν ἐλέγξαι αὐτόν· φαμὲν γὰρ ὅτι κατὰ (6) τοῦτον τὸν λόγον *οὔτε μία*[2] αὐτῶν ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· εἰ γὰρ διὰ τὸ (7) εἶναι ἓν εἶδος *τοῦ λογικοῦ*[3] οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, οὐδὲ ἡ (8) κοινῶς ὀφείλει δέχεσθαι οὔτε ἡ ἰδίως· τὸ γὰρ λευκὸν τὸ ἐν τῷ λευκῷ (9) σώματι εἶδός ἐστι τοῦ λευκοῦ σώματος, καὶ οὐκ ἔστιν ἐπινοῆσαι τὸ λευκὸν (10) σῶμα ἐκτὸς τῆς λευκότητος. ἓν δὲ τὸ εἶδός ἐστι τὸ λευκὸν τοῦ λευκοῦ (11) σώματος, καὶ πρὸς μὲν τὸ λευκὸν σῶμα εἶδός ἐστι τὸ λευκόν, πρὸς δὲ τὸ ἁπλῶς (12) οὐκέτι. οὐκ ὀφείλει οὖν τὸ λευκὸν τοῦ λευκοῦ σώματος ἓν εἶδος ὑπάρχον (13) δέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον.

> οὔτε μὴν τὸ μέλαν τοῦ Αἰθίοπος· πρὸς (14) μὲν γὰρ τὸν ἄνθρωπον εἶδος οὐκ ἔστι, πρὸς δὲ τὸν Αἰθίοπα εἶδός ἐστιν· (15) οὐκ ἔστι γὰρ ἐπινοῆσαι Αἰθίοπα μέλανος χωρίς. εἰ οὖν καὶ τὸ μέλαν (16) τοῦ Αἰθίοπος εἶδος αὐτοῦ ὑπάρχει, οὐκ ὀφείλει ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ (17) ἧττον· ὃν γὰρ τρόπον τοῦ ἀνθρώπου εἶδός φησιν εἶναι τὸ λογικόν, τοῦτον (18) τὸν τρόπον καὶ τοῦ Αἰθίοπος εἶδός ἐστι τὸ μέλαν καὶ τοῦ γάλακτος τὸ (19) λευκόν. καὶ εἰ τὸ αὐτὸ λέγεις εἶναι τὸ λογικὸν καὶ μὴ ἀμείβεσθαι τῇ τοῦ (20) μείζονος καὶ ἥττονος προσελεύσει, κἀγὼ τὸ τοιοῦτον λέξω ἐπὶ τοῦ μέλανος (21) τοῦ μέλανος σώματος καὶ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ τοῦ λευκοῦ σώματος·

---

[1] V^1 // Bus οὐσιωδῶς. [2] Libri // Bus οὐδεμία. [3] V // Bus τὸ λογικόν.

δεῖ γὰρ (22) τὸ λευκὸν οὗ ἐστι λευκὸν ὡσαύτως ἔχειν. ὥστε οὖν ὑπόψυχρός ἐστι ὁ (23) τοιοῦτος λόγος.

8 τί οὖν ἡμεῖς λέγομεν; φαμὲν ὅτι οὕτως δεῖ λέγειν· εἰ μὲν (24) ἀπλατὲς σημαίνει ἡ διαφορά, τότε οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. (25) οἷον τὸ τρίγωνον καὶ τὸ τετράγωνον ἀπλατῆ εἰσι διὰ τοῦτο οὐκ (26) *ἐπιδέχεται*[1] τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ὁ Ἀθηναῖος πάλιν ἀπλατής ἐστιν (οὔτε γάρ ἐστι (27) μείζων Ἀθηναῖος ἢ ἥττων), τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ (28) ἐπιδέχεται. τὸ λογικὸν πάλιν ὡσαύτως ἔχον οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ (29) ἧττον. εἰ δὲ πλάτος σημαίνει, τότε ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· οἷον τὸ (30) λευκὸν δύναται καὶ ἄγαν εἶναι καὶ ἔλαττον, διὰ τοῦτο ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον (31) καὶ ἧττον,

> ἡ σιμότης ἐν πλάτει οὖσα (δύναται γὰρ ἄγαν εἶναι καὶ ἔλαττον), (32) δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ὁμοίως δὲ εἰ καὶ τοῦ λευκοῦ οὐσιωδῶς (33) κατηγορεῖται τὸ χρῶμα, ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐν πλάτει ὑπάρχον.

9 181 Δεύτερόν φησιν ὅτι διαφέρει ἡ ἰδιαίτατα τῆς κοινῶς καὶ ἰδίως, (2) ὅτι αἱ μὲν εἰς ὑπογραφὰς λαμβάνονται, *αἱ*[2] δὲ εἰς ὁρισμούς. τοῦτο (3) ἀληθές. σκόπει δὲ πῶς δηλοῖ ὧδε τὴν ἰδιαίτατα· δηλοῖ οὖν καὶ οὐσίαν καὶ (4) οὐσιῶδες καὶ τοῦτο τὸ οὐσιῶδες ἐπὶ συμβεβηκότων λαμβάνεσθαι· ἐν γὰρ (5) τῷ λέγειν "εἰς ὁρισμοὺς λαμβάνεσθαι" δήλοῖ ὅτι καὶ ἐπὶ συμβεβηκότων (6) λαμβάνεται τὸ οὐσιῶδες· ὁρίζομεν γὰρ καὶ τὰ συμβεβηκότα, οἱ δὲ ὁρισμοὶ (7) ἐξ οὐσιωδῶν φωνῶν σύγκεινται. πρόδηλον οὖν ὅτι καὶ αἱ φωναὶ ἐπὶ τῶν (8) ὁρισμῶν τῶν συμβεβηκότων οὐσιώδεις εἰσί. λευκόν ἐστι χρῶμα διακριτικὸν (9) ὄψεως. τρίτον φησὶν ὅτι διαφέρει ἡ ἰδιαίτατα τῆς κοινῶς καὶ ἰδίως, ὅτι (10) αἱ μὲν ἀλλοῖον ποιοῦσιν, ἡ δὲ ἄλλο.

> τοῦτο δὲ ἤδη ἐγνώκαμεν καὶ ἐν τῇ (11) προτεραίᾳ. ἀληθὲς δὲ καὶ τοῦτο λέγει.

22 (12) Πρᾶξις κε

1 (13) Εἰρηκότες κατὰ τί διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ διαφοραί, λέξωμεν καὶ τί (14) διαφέρει πρὸς ἑαυτὴν ἡ ἰδιαίτατα δηλοῦσα τὰς συστατικὰς καὶ τὰς (15) διαιρετικάς. φασί τινες τὰς αὐτὰς εἶναι. ὅτι δὲ οὐχ αἱ αὐταί εἰσι, σαφές ἐκ (16) τῶν λεχθησομένων. τῶν γενικωτάτων γενῶν οὔκ εἰσι συστατικαὶ διαφοραί, (17) μόναι δὲ διαιρετικαί, πάλιν τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν οὔκ εἰσι διαιρετικαὶ (18) διαφοραί, συστατικαὶ δέ· εἰ ἦσαν τοίνυν αἱ αὐταί, ὤφειλε τὸ πρῶτον (19) σκέλος θεωρεῖσθαι, ὅπου καὶ τὸ ἕτερον· εἰ δὲ οὐ θεωρεῖται, σαφὲς ὅτι οὔκ (20) εἰσιν αἱ αὐταί.

---

[1] Libri // Bus ἐπιδέχονται, cf. M1746 P240 ընդունին. [2] V // Bus ἡ.

2 ἔχομεν ἐντεῦθεν δύο προσπορίσματα. ὅτι οὔτε τὰ (21) γενικώτατα γένη ὁρίζεται μὴ ἔχοντα συστατικὰς διαφορὰς τῶν ὁρισμῶν ἐκ γένους (22) ὄντων καὶ συστατικῶν διαφορῶν καὶ ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐ (23) διαιρεῖται τὰ εἰδικώτατα εἴδη μὴ ἔχοντα διαιρετικὰς φωνάς. οὕτως γὰρ καὶ ὁ (24) Πλάτων ἐβούλετο. δεύτερον ὅτι αἱ διαιρετικαὶ[1] μόνων γενῶν εἰσιν, οὐκέτι (25) δὲ καὶ εἰδῶν, αἱ δὲ συστατικαὶ μόνων εἰδῶν, οὐκέτι δὲ καὶ γενῶν· εἰ γὰρ (26) εἴπῃς ὅτι καὶ γένους εἰσὶν αἱ συστατικαί, ὤφειλον εἶναι καὶ παντὸς γένους· (27) τὸ γὰρ τῷ αὐτῷ ὁμοειδεῖ οὐσιωδῶς ὑπάρχον καὶ πᾶσι τοῖς ὁμοίοις 182 οὐσιωδῶς ὑπάρχει·

3 εἰ οὖν γένους εἰσὶν αἱ συστατικαί, ὤφείλον εἶναι καὶ παντὸς (2) γένους· εἰ δὲ οὔκ εἰσι (τῶν γὰρ γενικωτάτων οὔκ εἰσι συστατικαί), (3) ὁμολογουμένως οὐχ αἱ αὐταί εἰσι διαιρετικαὶ καὶ συστατικαί. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου (4) ἔστιν ἀντιστρέψαι τὸν λόγον καὶ ταὐτὸν εἰπεῖν ἐπὶ τῶν διαιρετικῶν· εἴ εἰσιν αἱ (5) διαιρετικαὶ εἴδους, ὤφειλον εἶναι καὶ παντὸς εἴδους· εἰ δὲ οὔκ εἰσι (τὰ γὰρ (6) εἰδικώτατα διαιρετικὰς οὐκ ἔχουσιν), ὁμολογουμένως οὔκ εἰσιν αἱ αὐταί, ἐπὶ τοῦ (7) αὐτοῦ κωλυόμεναι λαμβάνεσθαι.

4 τρίτον καὶ σαφὲς ὅτι οὐχ αἱ αὐταί εἰσιν, ὅτι (8) ἐπὶ μὲν τοῦ ζῴου συστατικαί εἰσιν ἡ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική, διαιρετικαὶ (9) δέ εἰσι τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον. τέταρτον εἰ καὶ αἱ αὐταί εἰσι (πάντως γὰρ (10) αἱ συστατικαὶ ἀπὸ τῶν διαιρετικῶν γίνονται), ἀλλ' οὖν ὅμως οὐκ ἐπὶ τοῦ (11) αὐτοῦ λαμβάνονται· τοῦ γὰρ ζῴου διαιρετικάς φαμεν τὸ λογικὸν καὶ τὸ (12) θνητόν, τοῦ δ' ἀνθρώπου συστατικάς.

5 πέμπτον αἱ συστατικαὶ (13) καθολικώτεραί εἰσι, αἱ δὲ διαιρετικαὶ μερικώτεραι. ὅτι δὲ αἱ συστατικαὶ (14) καθολικώτεραί εἰσι, σαφὲς ἐκ τοῦ ἀποτέμνειν ἡμᾶς αὐτὰς διὰ τὸ ἐπὶ πλέον διήκειν, (15) οὗ εἰσι συστατικαί· ἰδοὺ γάρ φαμὲν τὸ ζῷον οὐσίαν ἔμψυχον αἰσθητικήν· (16) διότι ἐπὶ πλέον τοῦ ζῴου διήκει τὸ ἔμψυχον, ἀποτέμνομεν αὐτὸ διὰ (17) τοῦ αἰσθητικοῦ, καὶ διότι πάλιν τὸ αἰσθητικὸν διήκει ἐπὶ πλέον, φαμὲν (18) αὐτοκίνητον.

> ὅτι δὲ μερικώτεραί εἰσιν αἱ διαιρετικαί, σαφὲς ἐκ τοῦ (19) διαιρεῖν τὸ ἓν εἰς πολλά, οἷον τὸ ζῷον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον.

6 ἕκτὸν αἱ (20) διαιρετικαὶ φθορᾶς ποιητικαί εἰσι, αἱ δὲ συστατικαὶ συστάσεως· αἱ μὲν γὰρ (21) τὸ ζῷον διαιροῦσαι τὸ ἓν διαφθείρουσι, λέγω δὲ τὸ ζῷον, αἱ δὲ τὸν (22) ἄνθρωπον συνιστῶσιν. ἕβδομον αἱ μὲν διαιρετικαὶ ἐν τοῖς ἀντικειμένοις (23) θεωροῦνται, τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον, αἱ δὲ συστατικαὶ οὐκέτι· οὐδεὶς γάρ φησι (24) τὸν ἄνθρωπον ζῷον λογικὸν καὶ ἄλογον.

> διὰ τοῦτο ἐπιμέμφονταί τινες τῷ (25) ὅρῳ τῆς ἰατρικῆς φάσκοντες αὐτὴν ἐξ ἀντικειμένων συγκεκροτῆσθαι· ἰατρική (26) ἐστι γνῶσις ὑγιεινῶν καὶ νοσερῶν

---

[1] TV // Bus + φωναί.

καὶ οὐδετέρων. ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ ὅρῳ (27) τῆς φύσεως τὴν αὐτὴν ἔγκλησιν διὰ τὸ λεχθὲν ἐπάγουσι· φύσις ἐστὶν ἀρχὴ (28) κινήσεως καὶ ἠρεμίας. καὶ περὶ μὲν τοῦ ὅρου τῆς ἰατρικῆς ἄλλοις φροντὶς (29) γενέσθω, περὶ δὲ τοῦ ὅρου τῆς φύσεως δεῖ λέγειν ὅτι οὔκ εἰσιν αἱ (30) διαιρέσεις ἀντικείμεναι· οὔτε γάρ φησιν ὡς ἡ φύσις ἠρεμία ἐστὶ καὶ κίνησις, (31) ἀλλ' ἀρχὴ ἠρεμίας καὶ κινήσεως.

7 183 Ἰστέον δ' ὡς ὁ Πορφύριος αὐτὰς ἑνὶ ὀνόματι προσαγορεύει· συστατικὰς (2) γὰρ καλεῖ αὐτάς, ἐκ τοῦ τιμιωτέρου τὴν προσηγορίαν αὐταῖς ἐφαρμόσας· (3) ὅτι γὰρ αἱ συστατικαὶ τιμιώτεραί εἰσι τῶν διαιρετικῶν, σαφὲς ἐντεῦθεν· (4) πρῶτον αἱ μὲν συστατικαὶ καθολικώτεραί εἰσιν, αἱ δὲ διαιρετικαὶ (5) μερικώτεραι· τιμιώτερον δὲ τὸ καθολικὸν τοῦ μερικοῦ.

δεύτερον αἱ μὲν φθορὰν (6) ποιοῦσιν, αἱ δὲ σύστασιν. ὅσον δὲ τὸ αἰτιατόν τινος αἰτιατοῦ ἐστι κρεῖττον, (7) τοσοῦτον καὶ τὸ αἴτιον τοῦ αἰτίου. εἰ οὖν ἡ σύστασις τῆς φθορᾶς κρείττων (8) καθέστηκεν, αἴτιαι δὲ τῆς συστάσεως αἱ συστατικαὶ ⟨τῆς δὲ φθορᾶς αἱ (9) διαιρετικαί, αἱ συστατικαὶ⟩ ὁμολογουμένως κρείττονες τῶν διαιρετικῶν (10) καθεστήκασι.

τρίτον αἱ μὲν διαιρετικαὶ δυνάμει εἰσιν, αἱ δὲ συστατικαὶ ἐνεργείᾳ. (11) εἰσὶ δὲ δυνάμει αἱ διαιρετικαί, ὡς ἵνα εἴπῃς ὅτι τὸ ζῷον δύναται καὶ (12) λογικὸν εἶναι καὶ ἄλογον, ἐνεργείᾳ δὲ αἱ συστατικαί, ὡς ἵνα εἴπῃς ὁ (13) ἄνθρωπος ζῷον λογικὸν θνητόν· πάντως γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστι λογικόν. (14) εἰ οὖν κρεῖττόν ἐστι τὸ ἐνεργείᾳ τοῦ δυνάμει, ὁμολογεῖται κρείττονας εἶναι (15) τὰς συστατικὰς τῶν διαιρετικῶν.

23 (16) Πρᾶξις κς

1 (17) "Ἄνωθεν οὖν πάλιν ἀρχομένῳ".[1] (18) Ἐν τῷ λέγειν "ἄνωθεν ἀρχομένῳ" (19) εἰς χωριστὰ καὶ ἀχώριστα ποιεῖται τὴν διαίρεσιν, ὡς ἤδη εἰρήκαμεν ἐν (20) τῇ θεωρίᾳ.

(21) "Τὸ μὲν γὰρ κινεῖσθαι".[2]

(22) Τινὲς ἐπιλαμβάνονται τοῦ φιλοσόφου λέγοντες ὅτι οὐ πᾶσα κίνησις (23) χωριστή ἐστιν· ἰδοὺ γὰρ ἡ οὐρανία ἀχώριστος ὑπάρχει· ἀεὶ γὰρ ὁ πόλος (24) κινεῖται. ἔστι δὲ πρὸς τούτους εἰπεῖν ὅτι οὐκ εἰρηκὼς τὸ κινεῖσθαι δηλοῖ (25) πᾶσαν κίνησιν· εἴρηται γὰρ Ἀριστοτέλει ὅτι τὸ ἀπροσδιορίστως λεγόμενον (26) ἰσοδυναμεῖ τινι μερικῷ, οἷον ἐὰν εἴπω ὅτι ἄνθρωπος λούεται, οὐ πάντα (27) ἄνθρωπον λέγω λούεσθαι ἀλλ' ἕνα, ἀπροσδιορίστως δέ. οὕτω δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ

---

[1] Porph., *Isag*, 9.7. [2] Porph., *Isag*, 9.8.

(28) "κινεῖσθαι" λέγων ὁ Πορφύριος οὐ πᾶσαν φύσιν κινεῖσθαι ἐδήλωσεν, ἀλλά (29) τινα ἀπροσδιόριστον. ἔστι δέ τις κίνησις χωριστή, ἡ τῇ ἠρεμίᾳ παυομένη. (30) διὰ τί δὲ ἐπὶ τῶν οὐρανίων μόνων ἔλεγον τὴν διαστολήν, οὐσῶν καὶ ἄλλων 184 ἐν ἡμῖν ἀχωρίστων κινήσεων; ἰδοὺ γὰρ ἡ ἐμψυχία ἀχώριστος ὑπάρχει (2) κίνησις. καὶ εἰ τοῦτο ἀσαφὲς ὑπάρχει, ἐκ τοῦ θρυλλουμένου παραστήσομαι, (3) φημὶ δὲ ἐκ τῶν ζωτικῶν κινήσεων, ὧν χωρὶς εἶναι οὐ δυνάμεθα. ὥστε (4) οὖν οὐ τὴν δέουσαν διαστολὴν ἔγνωσαν οἱ ἐπιλαμβανόμενοι τοῦ φιλοσόφου, (5) οὐδὲ τὸν Ἀριστοτελικὸν λόγον, φημὶ δὴ τὸν λέγοντα "τὸ ἀπροσδιόριστον (6) ἰσοδυναμεῖ τινι μερικῷ".

(7) "Τῶν δὲ ἀχωρίστων αἱ μὲν ὑπάρχουσι καθ' ἑαυτάς, αἱ δὲ (8) κατὰ συμβεβηκός".[1] (9) Τὸ ἀχώριστον διαιρεῖ εἰς συμβεβηκὸς καὶ οὐσίαν. καὶ ἐν μὲν τῷ (10) λέγειν "καθ' ἑαυτάς" δηλοῖ τὰς οὐσιώδεις. (οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης· (11) τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ αὐθυπόστατον),

ἐν δὲ τῷ λέγειν "κατὰ συμβεβηκός" (12) ῥᾷστα τὰ συμβεβηκότα δηλοῖ, ἅτινα καθ' ἑαυτὰ μὲν οὐκ εἰσιν, ἐν ἑτέρῳ δέ.

(13) "Καὶ τὸ ἐπιστήμης εἶναι δεκτικόν".[2]

(14) Καλῶς εἶπε "δεκτικόν"· κἂν γὰρ ᾖ τις ἐπιστήμων κἂν τε μή, (15) ἄνθρωπος ἀκούσει ἔχων τὸ δεκτικόν.

2 (16) "Αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς οὔτε ἐν τῷ τῆς οὐσίας λόγῳ (17) λέγονται οὔτε ποιοῦσιν ἄλλο".[3] (18) Σκόπει πῶς ἐξήνεγκεν ἀσφαλῶς τὸν λόγον. ἐπὶ γὰρ τῶν (19) οὐσιωδῶν τῶν λαμβανομένων εἰς ὁρισμοὺς καὶ ὑπογραφὰς οὐκ ἐζήτησεν εἰπεῖν (20) ὅτι μόνῳ τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας λαμβάνονται, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ ὑπογραφαῖς (21) ἐπιτήδειοί εἰσι καὶ ὁρισμοῖς, ἐπὶ δὲ τῶν συμβεβηκυιῶν τῶν μὴ (22) λαμβανομένων λόγῳ οὐσίας ἀλλὰ μόνης ὑπογραφῆς, ἵνα δείξῃ ὅτι μόναις ὑπογραφαῖς (23) ἐπιτήδειοί εἰσιν, εἶπεν οὔτε ποιοῦσιν "ἄλλο ἀλλὰ ἀλλοῖον

οὔτε οὐσίας (24) λόγῳ λαμβάνονται".[4]

(25) "Καὶ αἱ μὲν καθ' ἑαυτὰς οὐκ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ (26) τὸ ἧττον".[5]

(27) Ὑπὲρ τούτου οὐκ ὀλίγα ἐν τῇ θεωρίᾳ κατεβαλόμεθα.

185 "Αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός, κἂν ἀχώριστοι ὦσιν".[6]

(2) Ἐκ τοῦ μᾶλλον ἐπεχείρησεν· εἰ γὰρ αἱ ἀχώριστοι τὸ μᾶλλον καὶ (3) ἧττον ἐπιδέχονται, πολλῷ μᾶλλον καὶ αἱ χωρισταί.

(4) "Ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν".[7]

[1] Porph., *Isag*, 9.10–11. [2] Porph., *Isag*, 9.12–13. [3] Porph., *Isag*, 9.15. [4] Porph., *Isag*, 9.15–16. [5] Porph., *Isag*, 9.16–17. [6] Porph., *Isag*, 9.17–18. [7] Porph., *Isag*, 9.18.

(5) Καλῶς ἐχρήσατο τοῖς ὀνόμασιν· ἐν μὲν γὰρ τῷ "ἐπίτασιν" δηλοῖ τὸ (6) μᾶλλον, ἐν δὲ τῷ "ἄνεσιν" τὸ ἧττον.

(7) "Οὔτε γὰρ τὸ γένος μᾶλλον καὶ ἧττον κατηγορεῖται, οὗ (8) ἂν ᾖ γένος, οὔθ' αἱ τοῦ γένους διαφοραί".[1]

(9) Φησὶν ὅτι τὸ ζῷον οὐκ ἔστι μᾶλλον ἵππου ἤπερ ἀνθρώπου οὔτε τὸ (10) λογικόν, ὃ λέγεται οὐσιῶδες, μᾶλλόν ἐστι Σωκράτους ἤπερ Πλάτωνος. διὰ (11) τοῦτο τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ἐπιδέχονται.

(11) "Αἱ τὸν ἑκάστου λόγον συμπληροῦσαι".[2]

(12) Τοῦτ' ἔστι τὴν φύσιν καὶ τὸν ὁρισμόν.

(13) "Τὸ δὲ εἶναι ἑκάστῳ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ οὔτε ἐπίτασιν οὔτε (14) ἄνεσιν ἐπιδεχόμενόν ἐστι".[3]

(15) Εἴπομεν ὅτι τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τὸ λευκόν, οὗ ἐστι λευκόν, καὶ (16) μόνον εἶδος ὑπάρχον, οὐκ ὀφείλει τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχεσθαι. τί (17) δέ ἐστι τὸ αἴτιον; τὸ ἀπλατὲς καὶ τὸ ἐν πλάτει θεωρούμενον.

(18) "Ἢ κεχρῶσθαί πως".[4]

(19) Τοῦτ' ἔστι χρῶμα ἐμφαίνειν ἢ τὸ ξανθὸν ἢ τὸ λευκὸν ἤ τι τοιοῦτον.

3 (20) "Αἱ δὲ καθ' ἃς τὰ διαιρεθέντα εἰδοποιεῖται".[5] (21) Τοῦτ' ἔστιν αἱ συστατικαί. (22) "Αἱ μὲν τοῦ ἐμψύχου καὶ αἰσθητικοῦ διαφοραὶ (23) ὑποστατικαί εἰσι τῆς τοῦ ζῴου οὐσίας".[6] (24) Ὡδε δεικνύει ὅτι οὐχ αἱ αὐταί εἰσι διαφοραὶ αἵ τε συστατικαὶ καὶ αἱ (25) διαιρετικαί, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λαμβανόμεναι.

4 186 "Ἀλλ' αἱ μὲν τοῦ λογικοῦ καὶ θνητοῦ διαφοραὶ (2) συστατικαὶ γίνονται ἀνθρώπου".[7] (3) Ἕξ[8] εἰσι συζυγίαι ἐπὶ ταύτης τῆς διαιρέσεως· λογικὸν ἄλογον, (4) θνητὸν ἀθάνατον, λογικὸν θνητόν, λογικὸν ἀθάνατον, ἄλογον θνητόν, ἄλογον (5) ἀθάνατον, ὧν κατὰ μέν τινας δύο εἰσὶν ἀσύστατοι τέσσαρες δὲ συνιστάμεναι, (6) κατὰ δὲ ἄλλους τρεῖς ἀσύστατοι καὶ τρεῖς εἰσιν αἱ συνιστάμεναι. καὶ εἰ μὲν τρεῖς (7) εἰσιν αἱ συνιστάμεναι εὑρίσκονται δύο ὑπάλληλοι καὶ μία διαγώνιος. εἰ δὲ (8) τέσσαρές εἰσιν αἱ συνιστάμεναι, εὑρίσκονται δύο ὑπάλληλοι καὶ δύο διαγώνιοι. (9) καὶ ὁ μὲν Πλάτων βούλεται εἶναι τέσσαρας, λογικὸν ἀθάνατον καὶ λογικὸν (10) θνητόν καὶ ἄλογον θνητόν καὶ ἄλογον ἀθάνατον, τὰς δὲ ἐναντίας φησὶν (11) ἀσυστάτους, λογικὸν *καί*[9] ἄλογον[10] θνητὸν *καί*[11] ἀθάνατον.

καὶ προέφερε τὸν ποιητὴν (12) λέγοντα ὅτι ἔστιν ἄλογον ἀθάνατον ἐν τῷ λέγειν
(13) ἡ δ' ἀθάνατον κακόν ἐστιν.

---

[1] Porph., *Isag*, 9.18–19. [2] Porph., *Isag*, 9.20. [3] Porph., *Isag*, 9.21–22. [4] Porph., *Isag*, 9.22. [5] Porph., *Isag*, 10.1–2. [6] Porph., *Isag*, 10.5–6: ἡ μὲν τοῦ ἐμψύχου καὶ αἰσθητικοῦ διαφορὰ συστατική ἐστι τῆς τοῦ ζῴου οὐσίας. [7] Porph., *Isag*, 10.12–13. [8] V // Bus + οὖν. [9] V // Bus om. [10] V // Bus καί. [11] V // Bus om.

(14) ὁ Ἀριστοτέλης δὲ τρεῖς εἶναι βούλεται· οὐ δέχεται γὰρ τὸ ἄλογον ἀθάνατον, (15) ᾧ καὶ ἀκολουθεῖ ὁ Πορφύριος·

> τρεῖς γὰρ εἶναι λέγει· οὕτω γὰρ καὶ κατ’ (16) ἀρχὴν ἐπηγγείλατο τοῖς Περιπατητικοῖς ἀκολουθεῖν.

5 (17) “Οὕτω δὲ καὶ τῆς ἀνωτάτω οὐσίας”.[1] (18) Πάλιν οὕτως ἔχει καὶ ἡ οὐσία· ἔστι δὲ διελεῖν γὰρ αὐτὴν εἴς τε τὸ (19) ἔμψυχον καὶ ἄψυχον καὶ αἰσθητικὸν καὶ ἀναίσθητον. ἐπὶ τούτων δὲ ἕξ εἰσι (20) συζυγίαι· ἔμψυχον ἄψυχον, αἰσθητικὸν ἀναίσθητον, ἔμψυχον αἰσθητικόν, (21) ἔμψυχον ἀναίσθητον, ἄψυχον αἰσθητικόν, ἄψυχον ἀναίσθητον. καὶ ἐπὶ (22) τούτων δὲ ὁμοίως τρεῖς εἰσι συνιστάμεναι καὶ τρεῖς ἀσύστατοι. καὶ (23) συνιστάμεναι μὲν αἱ δύο ὑπάλληλοι, ἔμψυχον αἰσθητικόν, ἄψυχον ἀναίσθητον, (24) καὶ μία διαγώνιος ἔμψυχον ἀναίσθητον. οὐ συνίστανται δὲ αἱ δύο (25) ἀντικείμεναι, ἔμψυχον ἄψυχον καὶ αἰσθητικὸν ἀναίσθητον, οὔτε ἡ μία τῶν (26) διαγωνίων ἄψυχον αἰσθητικόν.

> (27) “Εἰδοποιοὶ πᾶσαι κέκληνται”.[2]
>
> (28) Ἀντὶ τοῦ συστατικαί. διὰ τί δέ; εἰρήκαμεν ὅτι τιμιώτεραί εἰσι τῶν 187 διαιρετικῶν. τούτων δὲ χρεία ἐστὶν εἰς τὸ διαιρεῖν γένη καὶ ὁρίζειν εἴδη, (2) τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς διαφορῶν οὐκ ἔστι χρεία.

24 (3) Πρᾶξις κζ

1 4) Εἰ φῶς τῶν πραγμάτων οἱ ὁρισμοὶ καθεστήκασι, φέρε καὶ τὴν (5) διαφορὰν ὁρισώμεθα εἰρηκότες τί ἐστιν ἡ κοινῶς καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα, καὶ (6) πῶς ἡ ἰδιαίτατα οὐσίαν καὶ οὐσιῶδες δηλοῖ συστατικῶς καὶ διαιρετικῶς (7) λαμβανομένη. λέγεται τοίνυν διαφορὰ ᾗ περιττεύει τὸ εἶδος τοῦ (8) γένους[3]· ἐν μὲν γὰρ τῷ εἴδει περιττεύουσιν αἱ διαφοραί, ἐν δὲ τῷ γένει (9) οὐκέτι· τὸ γὰρ γένος ὡς γένος ἀδιαίρετον ὑπάρχον οὐκ ἔχει διαφοράν.

2 εἰ (10) δὲ εἴποις “ναὶ ἔχει· ἰδοὺ γάρ φαμεν· οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική ἐστι τὸ (11) ζῷον” λέξω ὡς οὐκ ἔχει ταύτας τὰς διαφορὰς ὡς γένος, ἀλλ’ ὡς εἶδος. (12) καὶ τοῦτο πρόδηλόν ἐστιν ἐκ τοῦ συστατικὰς εἶναι τὰς διαφοράς· συστατικαὶ (13) δὲ διαφοραὶ γενῶν οὔκ εἰσιν ἀλλ’ εἰδῶν, ὡς καὶ ἤδη λέλεκται. εἰ δὲ καὶ (14) φιλονεικεῖς λέγων ὅτι πάντως ἔχει, λέξομεν ὅτι εἰ καὶ ἔχει διαφορὰς τὸ (15) γένος, ἀλλ’ οὖν οὐ τὰς ἴσας τῷ εἴδει· ἔχει γὰρ τὸ εἶδος καὶ τὰς τοῦ γένους (16) καὶ τὰς ἑαυτοῦ· τὸ γὰρ “οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική”[4] λέγεται καὶ ἐπὶ τοῦ (17) ἀνθρώπου. ὁμοίως καὶ “τὸ λογικὸν θνητόν”.[5] ἀλλὰ

---

[1] Porph., *Isag*, 10.14. [2] Porph., *Isag*, 10.19. [3] Porph., *Isag*, 10.22–23. [4] Porph., *Isag*, 10.6.
[5] Cf. Porph., *Isag*, 10.12.

μὴν καὶ ἐνεργείᾳ εἰσὶν (18) ἐν τῷ εἴδει, δυνάμει δὲ ἐν τῷ γένει, ὅταν καὶ συγχωρηθῇ τὸ λογικὸν (19) εἶναι τοῦ γένους διαφορὰν ὡς γένους. τοῦτο δέ φημι, ἐπειδὴ ἀδιαίρετον (20) ὑπάρχον τὸ γένος τὸ λογικὸν οὐκ ἔχει ἀπ’ αὐτοῦ διαιρούμενον.

3 μὴ νόμιζε (21) δὲ ὅτι τὸ εἶδος πλείονας ἔχον διαφορὰς τοῦ γένους καθολικώτερόν ἐστιν· (22) ὅπου γὰρ πλείονές εἰσι διαφοραί, ἐκεῖ βραχὺ καὶ ἔλαττον ὑπάρχει τὸ (23) ὁριζόμενον. ἰδοὺ γὰρ τοῦ ἐπὶ τὰ ἄτομα ἐξαπλουμένου ἀνθρώπου οὐ (24) τοσαῦταί εἰσιν ὅσαι καὶ ἐπὶ τοῦ ἀτόμου· λέγων γὰρ τὸν ἄνθρωπον ζῷον λογικὸν (25) θνητὸν τὸν καθόλου ὁρίζεις, εἰ δὲ θελήσεις τὸν μερικὸν ἤτοι τὸν ἄτομον (26) εἰπεῖν, προστιθεὶς καὶ ἄλλας διαφορὰς πρὸς τὸ ἀτομῶσαι τὸν καθόλου (27) ἄνθρωπον· λέγομεν γὰρ “Σωκράτης ἐστὶ ζῷον λογικὸν θνητὸν πλατυώνυχον (28) προκοίλιον”. καὶ οὕτω διὰ τῶν πλειόνων διαφορῶν ἀτομοῦται ὁ καθόλου (29) ἄνθρωπος.

4 (30) Ζητοῦσι δέ τινες διὰ τί τὴν μὲν διαφορὰν ὁ Πορφύριος διὰ τοῦ γένους (31) καὶ εἴδους ὡρίσατο, τὸ εἶδος δὲ καὶ τὸ γένος δι’ ἀλλήλων παρέδωκε, καίτοι 188 δυναμένου τοῦ εἴδους διὰ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους ὁρίζεσθαι, ὡς ἵνα (2) εἴπῃς “εἶδός ἐστι τὸ πλείονας ἔχον διαφορὰς τοῦ γένους”, ὁμοίως δὲ καὶ (3) τοῦ γένους δυναμένου παραδίδοσθαι διὰ τοῦ εἴδους καὶ τῆς διαφορᾶς, ὡς (4) ἵνα εἴπῃς “γένος ἐστι τὸ ἐν τῷ εἴδει θεωρούμενον, οὐκέτι δὲ καὶ ἐν τῇ (5) διαφορᾷ”· τὸν μὲν γὰρ ἄνθρωπον ζῷόν φαμεν, τὴν δὲ λογικότητα οὔ φαμεν (6) ζωότητα. ἔστι δὲ οὕτως πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι· τέσσαρά ἐστι τὰ (7) κατασκευάζοντα, τρία μὲν ἀσύστατα, ἓν δὲ συνιστάμενον· ὁμολογούμενον ἐξ (8) ὁμολογουμένου, ἀμφίβολον ἐξ ἀμφιβόλου, ὁμολογούμενον ἐξ ἀμφιβόλου, (9) ἀμφίβολον ἐξ ὁμολογουμένου. καὶ τὰ μὲν τρία ἀσύστατα, ἕν δε ὡς ἔφαμεν (10) τὸ συνιστάμενον. ποῖα δὲ οὐ συνίσταται, λέξωμεν· τὸ ὁμολογούμενον ἐξ (11) ὁμολογουμένου (οὐδεὶς γὰρ κατασκευὴν τοῦ ὁμολογουμένου ποιεῖται), οὐδὲ (12) τὸ ἀμφίβολον ἐξ ἀμφιβόλου (ὁ τοιοῦτος γὰρ λόγος διάλληλος ὑπάρχει), οὔτε (13) μὴν τὸ ὁμολογούμενον ἐξ ἀμφιβόλου· εἰ γὰρ τὸ ὁμολογούμενον ἐξ (14) ὁμολογουμένου οὐ κατασκευάζεται, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ἐξ ἀμφιβόλου. (15) συνίσταται δὲ τὸ λόγον τὸ ἀμφίβολον ἐξ ὁμολογουμένου κατασκευάζεσθαι. τούτου οὕτως (16) ἔχοντος ὁ Πορφύριος λογικῇ μεθόδῳ χρησάμενος οὐχ ὁρίζει τὰ (17) ἀμφιβαλλόμενα ἐξ ἀμφιβαλλομέν*ου*[1]· τὸ γένος γὰρ ὁρίζων οὐκ ἠδύνατο διὰ τῆς (18) διαφορᾶς καὶ τοῦ εἴδους αὐτὸ παραδοῦναι *ἔτι*[2] τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ εἴδους (19) ὑπ’ ἀμφιβολίαν ὄντων, οὔτε μὴν τὸ εἶδος διὰ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους· (20) ἔτι γὰρ ἠγνοεῖτο ἡ διαφορά. τὴν μέντοι διαφορὰν διὰ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ (21) γένους παραδέδωκε τὸ ἀμφίβολον διὰ τῶν ὁμολογουμένων κατασκευάζων.

5 (22) Ἐπειδὴ δέ τινες κατασκευάζουσι μὴ εἶναι τὰς διαφοράς, φέρε τὴν κατασκευὴν πρῶτον εἰσόμεθα, εἶθ’ ὕστερον τῶν ὄντων αὐτὰς ἀποδείξωμεν. (24) κατασκευάζουσι δὲ τοιοῦτον δύο λήμμασιν, ὧν τὸ πρῶτον ἐπέχει (25) τοιοῦτον λόγον. οὐδέποτε τἀναντία ἀμιγῆ καὶ ἄκρατα ὄντα ἐν τῷ αὐτῷ κατ’ (26) ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος

[1] K // Bus ἀμφιβαλλομένων. [2] KT // Bus ἅτε.

καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον θεωρεῖται, (27) οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν ἐν τῷ αὐτῷ οὐδέποτε θεωρεῖται. ἐπειδὴ δὲ (28) δύναται ἐν τῷ αὐτῷ κατ' εἶδος εἶναι (ἐν μὲν τῷ Σωκράτει τὸ μέλαν, ἐν δὲ (29) τῷ Πλάτωνι τὸ λευκόν), προσέθηκαν "κατ' ἀριθμόν", ἵνα ἕνα δηλώσωσιν. (30) ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ἑνὶ δύναται εἶναι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, ἐν μὲν τοῖς (31) ποσὶ τὸ θερμόν, ἐν δὲ τῇ κεφαλῇ τὸ ψυχρόν, προσέθηκαν "κατὰ τὸ αὐτὸ 189 μέρος". ἔτι δὲ προσέθηκαν καὶ "κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον" διὰ τὸν διάφορον (2) χρόνον· ὁ γὰρ διάφορος χρόνος καὶ τἀναντία δύναται ἐν τῷ αὐτῷ καὶ κατὰ (3) τὸ αὐτὸ μέρος δεῖξαι θεωρούμενα, τὴν γὰρ θερμὴν κεφαλὴν καὶ ψυχρὰν (4) μετέπειτα ποιεῖ.

6 (5) τὸ δεύτερον δὲ τοιοῦτον ὑπάρχει. οὐδέποτε εὑρίσκεταί τι (6) ἐκ τῶν μηδαμῇ μηδαμῶς· πάντα γὰρ τὰ ὄντα ἐξ ὄντων ἔχουσι τὸ εἶναι. (6) ἰστέον δὲ ὡς ἄλλο μέν φησιν ὁ Πλάτων τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς, ἄλλο δὲ ὁ (7) Ἀριστοτέλης. ὁ μὲν γὰρ Πλάτων ἔλεγε τὸ μηδαμῇ τὸ μηδαμῶς μήτε ἐπινοίᾳ (8) μήτε ἐνεργείᾳ ὑπάρχειν[1] (ἀμέλει τὸν τραγέλαφον οὔ φησι μηδαμῇ μηδαμῶς, (9) ἐπειδὴ ἔχει τὸ εἶναι ἐπινοίᾳ[2]), Ἀριστοτέλης δὲ μηδαμῇ μηδαμῶς ἔλεγε (10) τὸ τῇ μὲν ἐπινοίᾳ ὑφιστάμενον, ἐνεργείᾳ δὲ οὐκέτι,

οἷον τὸν τραγέλαφον (11) καὶ τὰ τοιαῦτα.

τούτου δὲ οὕτως ἔχοντός φασι τὰς διαφορὰς μὴ εἶναι· (12) ποῦ γάρ εἰσίν; ἐὰν γὰρ εἴπῃς "ἐν γένεσίν εἰσιν", ψεύσῃ· τοῦτο γὰρ (13) κατασκευάζει τὸ πρῶτον λῆμμα, τὸ μὴ θεωρεῖσθαι τἀναντία ἐν τῷ αὐτῷ κατ' (14) ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. εἰ οὖν τὸ (15) ζῷον ἕν τί ἐστι κατ' ἀριθμόν, ἀμερὲς δὲ κατὰ τὸ γένος, τὰ γένη δὲ καθόλου (16) εἰσί, τὰ καθόλου δὲ ἀσώματά εἰσι, τὰ δὲ ἀσώματα ἀμερῆ, πῶς δύναται (17) κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον δέχεσθαι τἀναντία, φημὶ δὲ τὸ λογικὸν καὶ τὸ (18) ἄλογον καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον; ἀλλὰ μὴν εἴ εἰσι διαφοραὶ ἐν γένει, (19) πάντως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἰσίν· οὔτε γὰρ ἔστιν σήμηρον ἐπινοῆσαι τὰ (20) ζῷα λογικά, αὔριον δὲ ἄλογα. εἰ οὖν οὔκ εἰσιν αἱ διαφοραὶ ἐν (21) τοῖς γένεσιν, ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ἐγένοντο. τὸ δεύτερον δὲ λῆμμα (22) κωλύει εἶναί τι ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς. κἂν γὰρ εἴπῃς ὕδωρ ἐκ πυρὸς (23) γενέσθαι, ἀλλ' οὖν προϋπῆρχε τὸ πῦρ, κἂν εἴπῃς ἐξ ὕδατος ἀέρα γενέσθαι, (24) προϋπῆρχε τὸ ὕδωρ.

7 ἔστι δὲ ὑπὲρ τούτου οὕτως ἀπολογήσασθαι· ἔστι (25) τινὰ μέσα, ἅπερ οὔτε μηδαμῇ μηδαμῶς εἰσιν οὔτε τὸ εἶναι ἔχουσιν, ἀλλὰ (26) μέσον χωρεῖ τῶν δύο ἄκρων μεταλαμβάνοντα καὶ στερούμενα. τὸ τοιοῦτον (27) δὲ δυνάμει λέγεται, οἷον τὸ παίδιον δυνάμει γραμματικόν ἐστι καὶ οὐκ (28) ἔστι μὲν τῶν ὄντων, καθὸ οὐκ ἔστιν ὡς λέγεται, ἀλλ' οὐδὲ τῶν μηδαμῇ (29) μηδαμῶς ἐστι, καθὸ δυνάμει ἔχει τὸ εἶναι. τὸ τοιοῦτον δὲ τὰ ἀντικείμενα (30) ἡμῖν δύο ἄπορα ἐπιλύσεται· ἔστι γὰρ εἰπεῖν ὅτι αἱ διαφοραὶ ἐν τοῖς

[1] T // Bus ὑπάρχον. [2] K ἐπινοίᾳ // Bus ἐν ἐπινοίᾳ.

γένεσίν 190 εἰσι δυνάμει, καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ, οἷον ἐν τῇ ποιότητι δύναται θεωρεῖσθαι (2) δυνάμει τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν· τὸ γάρ ἄρτι θερμὸν δυνάμει ψυχρόν (3) ἐστιν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐλαίου· τοῦτο γὰρ δυνάμει ἔχει τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, (4) καὶ ὅσον μὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μένει, ἄμφω ἔχει, θάτερον δὲ μεταβάλλει (5) εἰς τὸ ἕτερον πρὸς τὴν ποιότητα τῶν μιγνυμένων· ῥόδων γὰρ (6) ἐπιβαλλομένων τῷ ἐλαίῳ ἐπαύξεται τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ τὴν ποιότητα καθ' αὑτὸ (7) μεταβάλλοντος, χαμαιμήλου δὲ ἐπιβαλλομένου ἐπαύξεται μὲν τὸ θερμόν, (8) μεταβάλλει δὲ τὸ ψυχρόν εἰς ἑαυτό.

8 τούτου οὕτως ἔχοντος δείκνυται τὰ (9) γένη δυνάμει ἔχειν τὰ ἐναντία· τὸ γὰρ χρῶμα ἔχει τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν (10) δυνάμει ἔχει, ἡ ποιότης τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, τὸ ζῷον τὸ λογικὸν καὶ τὸ (11) ἄλογον. ἔχομεν ἐντεῦθεν ὡς δύνανται αἱ διαφοραὶ ἐναντίως ἔχουσαι δυνάμει (12) θεωρεῖσθαι ἐν τοῖς γένεσι. τὸ ὕστερον δὲ ἄπορον ἐκ τοῦ πρώτου (13) ἐπιλύεται· εἰ γὰρ αἱ διαφοραὶ ἐν τοῖς γένεσι θεωροῦνται, δῆλον ὡς οὔκ εἰσιν (14) ἐκ τῶν μηδαμῇ μηδαμῶς.

τῆς γοῦν τοιαύτης δόξης οἱ ἐκ τοῦ Περιπάτου (15) ἑαυτοὺς ἀποφαίνονται.

25 (16) Πρᾶξις κη

1 (17) Τῶν Περιπατητικῶν οἱ Πλατωνικοὶ κατευτελίζοντες τὴν δόξαν (18) ἀποδεῖξαι ἐνεργείᾳ ὑπάρχειν ἐν τοῖς γένεσι τὰς διαφορὰς πειρῶνται, τὸ δυνάμει (19) παραιτούμενοι φασὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα· εἰ δυνάμει λέγετε, ὦ Περιπατητικοί, (20) τὰς διαφορὰς εἶναι ἐν τοῖς γένεσιν, ἐνεργείᾳ δὲ ἐν τοῖς εἴδεσιν, ἔσται τὰ (21) εἴδη κρείττονα τῶν γενῶν ἅτε δὴ τοῦ ἐνεργείᾳ κρείττονος τοῦ δυνάμει (22) ὑπάρχοντος. δεύτερον οὐδὲ ἐναντία εἰσὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ γὰρ λογικὸν καὶ ἄλογον (23) ἐναντιότητα οὐκ ἔχει· οὐσίαι γάρ εἰσιν, αἱ δὲ οὐσίαι ἐναντιότητα οὐκ ἔχουσιν (24) ἐν ὑποκειμένῳ μὴ οὖσαι, ὑποκείμενον δὲ ὑπάρχουσαι. εἰ ἦσαν δὲ τὰ τοιαῦτα (25) ἐναντία, οὐδὲ ὤφειλον ἐνεργείᾳ ἐν τῷ αὐτῷ θεωρεῖσθαι (νυνὶ δὲ τὸ *λογικὸν καὶ* (26) *τὸ ἄλογον*[1] ἐν τῷ ζῴῳ ὑπάρχει), ὤφειλον δέ φθείρειν ἀλλήλα (οὐ φθείρει (27) δέ·

> δείκνυται γὰρ καὶ αὐτῷ τῷ Ἀριστοτέλει τὸ ἄλογον καὶ τὸ λογικὸν εἶναι (28) ἐν τῷ ζῴω,

ὤφειλον δὲ καὶ μεταβάλλειν εἰς ἀλλήλα· εἰ δὲ λογικὸν εἰς (29) ἄλογον οὐ μεταβάλλει, σαφὲς ὡς οὔκ εἰσιν ἐναντία. τρίτον εἰ ἦσαν ἐναντία, (30) ὤφειλον καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θεωρεῖσθαι·

---

[1] V // Bus ἄλογον καὶ τὸ λογικόν.

καὶ γὰρ ἔστιν εὑρεῖν ἐναντία θεωρούμενα ἐν τῷ αὐτῷ, ὥσπερ ἐν τῇ ἀνειδέῳ ὕλῃ·

(31) τὸ γὰρ ψυχρὸν καὶ 191 θερμὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν ὅλα τε τὰ εἴδη ἐν τῇ ἀνειδέῳ ὕλῃ θεωρεῖται. (2) τέταρτον ὅτι καὶ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ θεωρεῖται, ἐξ αὐτῶν τῶν (3) αἰσθήσεων τὸν λόγον πιστούμεθα· ἰδοὺ γὰρ ἡ ὅρασις ἅμα τῶν ἐναντίων (4) ἀντιλαμβάνεται, λευκοῦ τε καὶ μέλανος. καὶ σαφὲς ἐκ τοῦ διαχωρίζειν αὐτὴν (5) τὰ στοιχεῖα ἐκ τοῦ χάρτου.

εἰ δὲ εἴποις ὅτι (6) κατ' ἄλλο μὲν τοῦ μέλανος κατ' ἄλλο δὲ τοῦ λευκοῦ ἀντιλαμβάνεται, ἐπὶ σοῦ ἁρμόσει τὸ πάλαι (7) εἰρημένον, ὡς εἰ σὺ τούτου μὲν αἴσθοιο, ἐγὼ δὲ τούτου. τοῦτο δὲ εἴρηται, (8) ὡς ἵνα ἑνὸς δύο ἀκούοντες ἑκάτερος διάφορα αἴσθοιτο.

2 (9) Ἔστι δὲ ὑπὲρ τῶν Περιπατητικῶν οὕτως ἀπολογήσασθαι. πρὸς τὸ (10) πρῶτον δεῖ οὕτως λέγειν· μὴ ἐκ τῶν δοκούντων τοῖς Ἀριστοτελικοῖς (11) ἀνατρέπειν νομίσητε, ὦ Πλατωνικοί· αὐτοῖς γὰρ δοκεῖ κρείττονα τὰ εἴδη τῶν (12) γενῶν ὑπάρχειν. ἀνθρώπου δὲ λέγοντος ὅτι λογικὸς ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος, (13) οὐκ ὤφείλες μέμφεσθαι αὐτοῦ καὶ λέγειν ἄτοπα αὐτὸν φθέγγεσθαι, εἰ φαίη (14) λογικὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ δι' ἑτέρου δεῖ κατασκευάζειν ὡς οὐ λογικός ὁ ἄνθρωπος. (15) εἰ δοκεῖ οὖν τοῖς Ἀριστοτελικοῖς τὰ εἴδη τῶν γενῶν (16) κρείττονα ὑπάρχειν ἀλλὰ καὶ τὰ ἄτομα τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν (οὕτω γὰρ ὁ (17) Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Κατηγορίαις ἔφη τὸν Σωκράτην εἶναι κυρίαν καὶ (18) πρώτην οὐσίαν) οὐκ ὤφειλον οἱ Πλατωνικοὶ ἐκ τῶν δοκούντων αὐτοῖς, φημὶ (19) δὴ τοῖς Ἀριστοτελικοῖς, ἄτοπα συνάγειν καὶ λέγειν ὅτι τὰ εἴδη κρείττονα (20) ἔσται τῶν γενῶν ἐνεργείᾳ ἔχοντα τὰς διαφοράς· τοῦτο γὰρ αὐτὸ βούλονται (21) οἱ Ἀριστοτελικοί.

3 πρὸς τὸ δεύτερον· κἂν μή εἰσιν αἱ οὐσιώδεις διαφοραὶ (22) ἐναντίαι λογικὸν καὶ ἄλογον, ἀλλ' οὖν αἱ συμβεβηκυῖαι ἐναντίαι εἰσί· (23) τὸ γὰρ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἐναντίαι εἰσί, θεωρεῖσθαι δὲ ἐν τῷ γένει (24) ἐνεργείᾳ τὸ θερμὸν ἅμα καὶ τὸ ψυχρὸν ἀδύνατον, φημὶ δὴ ἐν τῇ ποιότητι. εἰ (25) οὖν ὁμολογεῖται τὰ τοιαῦτα δυνάμει ἐν τοῖς γένεσι θεωρεῖσθαι, τὸ λευκὸν (26) καὶ τὸ μέλαν, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, ἀμφιβάλλεται δέ τὸ λογικὸν καὶ (27) ἄλογον εἰ δυνάμει ἐστὶν ἐν τοῖς γένεσιν ἢ ἐνεργείᾳ, σαφὲς ὡς τὸ (28) ἀμφιβαλλόμενον τῷ ὁμολογουμένῳ παρακολουθεῖ.

4 πρὸς δὲ τρίτον· τὰ ἐναντία, ὥς (29) φατε, ἐν τῷ ἀνειδέῳ ὕλῃ θεωρεῖται, ἀλλ' οὐκ ἐνεργείᾳ, δυνάμει δέ· τί γὰρ (30) λέγετε; τὴν ἐν τῷ Σωκράτει ὕλην ἢ τὴν ἐν πᾶσιν; εἰ μὲν τὴν ἐν τῷ (31) Σωκράτει, οὐκ ἔστιν αὕτη ἵππου καὶ κυνὸς ὕλη ἐνεργείᾳ· δυνάμει κυνὸς (32) καὶ ἵππου ἐστίν, ἐνεργείᾳ δὲ Σωκράτους. εἰ δὲ τὴν ἐν πᾶσι λέγετε, (33) ἀδύνατον αὐτὴν ἐνεργείᾳ ἔχειν Σωκράτην καὶ κύνα, δυνάμει δέ.

5 πρὸς τὸ 192 τέταρτον· οὐ δεῖ τῷ ἀπόρῳ τὸ ἄπορον ἐπιλύεσθαι· εἰ γὰρ ἀπορήσω διὰ τί (2) λογικὸς ὁ ἄνθρωπος, οὐ δεῖ σε λέγειν ὅτι καὶ τὰ θεῖα λογικά εἰσιν. (3)

ἀπορεῖται[1] δὲ ὑμῖν *αὐτοῖς* πῶς ἐπὶ τῆς ὁράσεως τἀναντία ἐνεργείᾳ ὑπάρχει· (4) (ἐπὶ γὰρ τῶν ἀσωμάτων *λέγεται*[2] τἀναντία ἐνεργείᾳ θεωρεῖσθαι, ἐπὶ δὲ τῶν (5) σωμάτων οὐκέτι), ἠπορήθη δὲ ὑμῖν καὶ πῶς τῶν ἐναντίων ἡ ὅρασις ἅμα (6) ἀντιλαμβάνεται σῶμα ὑπάρχουσα, τοῦτο δὲ τὸ ἀπορούμενον οὐκ ἔδει (7) παρενέγκαι εἰς λύσιν. διὰ τί δὲ τῶν ἐναντίων ἅμα ἡ ὅρασις ἀντιλαμβάνεται, ἐν (8) τελείαις πραγματείαις εἰσόμεθα.

6 (9) "Ἃς δὴ καὶ ὁριζόμενοί φασι· διαφορά ἐστιν ᾗ περιττεύει (10) τὸ εἶδος τοῦ γένους".[3] (11) Ὁρισμὸς οὐκ ἔστι Πορφυρίου· διὰ τοῦτο λέγει "ἃς καὶ ὁριζόμενοι", (12) καὶ οὐ λέγει "ὁρίζομαι," ἵνα δείξῃ ὅτι τῶν Περιπατητικῶν ἐστι.

> δεικνύει (13) δὲ καὶ ὁ ὁρισμὸς ὅτι τῶν Περιπατητικῶν ἐστιν, ἐπειδὴ ἐνεργείᾳ οὐ βούλεται (14) τὰς διαφορὰς εἶναι ἐν τῷ γένει, ἀλλὰ δυνάμει. ἰστέον δὲ ὡς δείκνυται (15) ἔνθεν δεῖν τοῦ γένους ὁρισμὸν λέγειν καὶ ὑπογραφήν· ἠβούλοντο γάρ τινες (16) μὴ εἶναι ὁρισμὸν ἀλλ᾽ ὑπογραφὴν ἐκ τοῦ λέγειν τὸν Πορφύριον "ὃ καὶ (17) ὑπογράφοντες". οὐκ ἔστι δὲ μόνον ὑπογραφὴ ἀλλὰ καὶ ὁρισμός· ἀμέλει οὐδὲ (18) αὐτοῦ λέγοντος ὁρίζεσθαι τὴν διαφορὰν ὁρισμὸν μόνον αὐτῆς λέγομεν, ἀλλὰ (19) καὶ ὑπογραφήν. οὐ δεῖ οὖν λέγειν μόνον ὑπογραφὴν τοῦ γένους εἶναι, (20) ἐπειδή φησιν "ὃ καὶ ὑπογράφοντες"· προσέχων γὰρ ποτὲ μὲν τοῖς (21) πράγμασί φησιν "ὃ καὶ ὑπογράφοντες", ποτὲ δὲ τῇ σχέσει λέγει "ὁριζόμενοι"· (22) εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς διαφορᾶς ὁρισμὸν ἀποδίδωσι, σαφὲς ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ (23) γένους καὶ τοῦ εἴδους καὶ καθόλου ἐπὶ τῶν πέντε φωνῶν ὁρισμὸν καὶ (24) ὑπογραφὴν ἔξεστί σοι λέγειν, ἀλλὰ τὸν μὲν ὁρισμὸν πρὸς τὴν σχέσιν τὴν (25) δὲ ὑπογραφὴν πρὸς τὰ πράγματα.

(26) "Ὁ γὰρ ἄνθρωπος τοῦ ζῴου πλέον ἔχει τὸ λογικόν".[4] (27) Φησὶν ὅτι ἐκ τούτων τὸ εἶδος περιττεύει τῇ διαφορᾷ τοῦ γένους, ὅτι (28) τὸ λογικὸν ἐνεργείᾳ ἐστὶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, δυνάμει δὲ ἐν τῷ ζῴῳ·

> πλέον (29) οὖν ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὸ λογικὸν τοῦ ζῴου. προσέχοντες δὲ τῇ ἐνεργείᾳ 193 φασὶ τὴν διαφορὰν ἐν τῷ εἴδει πλέον εἶναι ἤπερ ἐν τῷ γένει, ἐπεὶ εἰ μὴ (2) τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν τῷ εἴδει ἔλεγον περιττεύειν τὴν διαφορὰν ἤπερ τῷ γένει· (3) τοὐναντίον γὰρ ἐν τῷ γένει πλείονές εἰσιν, ἀλλὰ δυνάμει, λογικὸν καὶ ἄλογον, (4) θνητὸν καὶ ἀθάνατον.

(5) "Τὸ γὰρ ζῷον οὔτε οὐδὲν τούτων ἐστίν".[5] (6) *Ἐπεὶ οὖν*[6] "τὸ γένος οὐκέτι οὐκ ἔχει τὰς διαφοράς, ἀλλ᾽ ἔχει"· αἱ δύο (7) γὰρ ἀποφάσεις κατάφασιν ποιοῦσιν. αἰνίττεται δὲ πρὸς τὰ δύο ἐπιχειρήματα (8) ἐκεῖνα· φησὶ γὰρ ὅτι ἔχει αὐτὰ τὸ ζῷον, ἐπεὶ ἐκ τῶν μηδαμῇ

[1] V[1] // Bus ἀπορεῖτε. [2] V // Bus λέγετε. [3] Porph., *Isag*, 10.22–23. [4] Porph., *Isag*, 11.1. [5] Porph., *Isag*, 11.2. [6] KTV // Bus ἀντὶ τοῦ.

μηδαμῶς (9) εὑρίσκονται, ἐνεργείᾳ δὲ οὐκέτι, ἀλλὰ δυνάμει. (10) "Οὔτε πάσας τὰς ἀντικειμένας".[1] (11) Λέγουσιν ὅτι κακῶς εἶπεν.[2] "οὔτε πάσας τὰς ἀντικειμένας"· ὡς αὐτοῦ (12) γὰρ ἐχόντός τινας λέγει "οὔτε πάσας". κακῶς δὲ ἂν ἔλεγεν, εἰ μὴ ἐν (13) πολλοῖς ἔδειξεν ὁ Ἀριστοτέλης ἰσοδυναμεῖν τὰ τοιαῦτα τοῖς μερικοῖς.

(14) ταὐτὸν γὰρ ἐστι λέγειν "οἱ ἄνθρωποι οὐ λούονται" καὶ "οὐδεὶς ἀνθρώπων (15) λούεται". εἰπὼν οὖν καὶ ὧδε ὁ Πορφύριος τὸ "οὔτε πάσας" εἶπεν οὐδεμίαν.

7 (16) "Ἀλλ' ὡς ἀξιοῦσι".[3]

(17) Βούλεται δεῖξαι ὅτι οὐκ ἔστι τῆς δόξης τῶν Περιπατητικῶν, ἀλλὰ τῶν (18) Πλατωνικῶν, καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν "ὡς ἀξιοῦσιν".

(19) "Οὔτε τὰ ἀντικείμενα εἴδη περὶ τὸ αὐτὸ ἔσται".[4]

(20) Βούλονταί τινες εἰς συμφωνίαν ἀγαγεῖν Ἀριστοτέλην καὶ Πλάτωνα (21) τοιούτοις κεχρημένοι ἐπιχειρήμασιν· ἔστι τι πρῶτον δυνάμει καὶ δεύτερον (22) δυνάμει, ὅπερ διὰ μέσου λέγομεν, ἔστι δὲ καί πρῶτον ἐνεργείᾳ καὶ δεύτερον. (23) πρῶτον μὲν δυνάμει φαμὲν ὡς ἵνα εἴπῃς "ὁ παῖς δυνάμει γραμματικός (24) ἐστι", τοῦτ' ἔστι κατ' ἐπιτηδειότητα· εἰ μὴ γὰρ ἐπιλίπῃ ὁ χρόνος, (25) γραμματικὸς ὁ παῖς γίνεται, καὶ ἑκάστην ἐπιστήμην δέχεται τοῦ χρόνου μὴ (26) ἐπιλιμπάνοντος. δεύτερον δὲ δυνάμει φασὶ τὸν ἤδη ἐν ἕξει ἔχοντα (27) τὸ γραμματικεύεσθαι, μηκέτι ἐνεργοῦντα, τοῦτ' ἔστι κατὰ τὸ παύεσθαι τῆς ἐνεργείας. 194 πρῶτον δὲ ἐνεργείᾳ φασὶ τὸν δυνάμενον γραμματικεύεσθαι καθεύδοντα (2) δὲ ἢ ἐξηγεῖσθαι μὴ βουλόμενον, τοῦτ' ἔστι καθ' ἕξιν. δεύτερον δὲ ἐνεργείᾳ (3) φασὶ τὸν γραμματικὸν τὸν ἐξηγούμενον καὶ ἐνεργοῦντα, τοῦτ' ἔστι κατὰ (4) προχείρησιν. σκόπει δὲ ὅτι ταὐτὸν ἐστι τὸ δεύτερον δυνάμει καὶ πρῶτον (5) ἐνεργείᾳ· τὸ γὰρ δεύτερον δυνάμει τὸν γραμματικόν φησι τὸν ἕξιν ἔχοντα (6) γραμματικεύεσθαι, μὴ ἐνεργοῦντα δέ. ταὐτὸν δὲ καὶ τὸ πρῶτον ἐνεργείᾳ (7) ἐστίν. εἰ οὖν τὰ αὐτά ἐστι, συμφωνεῖ Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων· ὁ μὲν (8) γὰρ λέγει τὸ ὕστερον δυνάμει ὁ δὲ τὸ πρῶτον ἐνεργείᾳ, εἰς ταὐτὸν δὲ ἄμφω (9) συνάγονται.

8 τινὲς δὲ καλῶς ἐναντιούμενοί φασιν ὅτι ταὐτόν ἐστι τὸ ἐν ἕξει (10) ἔχειν τὸ γραμματικεύεσθαι καὶ τὸ ἐνεργεῖν τὸν γραμματικόν, εἴ γε καὶ ἐν (11) πολλοῖς τὸ αὐτὸ δεικνύει ὁ Ἀριστοτέλης λέγων ὅτι ὁ ἐν ἕξει ἔχων καὶ (12) ἀμέσως ἐνεργεῖ· οὔτε γὰρ ἄλλον λαμβάνω τὸν ἐν ἕξει γραμματικὸν καὶ (13) ἄλλον τὸν ἐνεργοῦντα· ὁ αὐτὸς γὰρ ἐστιν. εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, ἄλλο μέν (14) ἐστι τὸ ἐνεργείᾳ καὶ ἄλλο τὸ δυνάμει. δυνάμει δὲ ὁ Ἀριστοτέλης φησὶ τὸ (15) μὴ ἐν ἕξει ὑπάρχον, ἐπεὶ εὐθέως ἐνεργήσει, ἓν δὲ ὁ Πλάτων τὸ ἐν ἕξει (16) καὶ ἐνεργείᾳ. ἰστέον δὲ ὅτι τὸ δυνάμει ἐν ἕξει γινόμενον οὐ

[1] Porph., *Isag*, 11.3. [2] V // Bus + οὔτε. [3] Porph., *Isag*, 11.4. [4] Porph., *Isag*, 11.6.

τὸ αὐτὸ μένει· (17) τὸ γὰρ παιδίον δυνάμει ὂν γραμματικόν, ὅταν ἐν ἕξει λάβῃ τὸ (18) γραμματικεύεσθαι, οὐ τὸ αὐτὸ μένει.

26 (19) Πρᾶξις κθ

1 (20) Πάρεστιν ὁ Πορφύριος ἑτέρως ἡμῖν ὁριζόμενος τὴν διαφοράν· φησὶ (21) γὰρ διαφορά ἐστι τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει (22) ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορούμενον.[1] ἐπειδὴ δὲ περὶ τοῦ ὁποῖόν (23) τί ἐστι μόνον διδάσκει τὰ ἄλλα ὡς ἐγνωσμένα καταλείψας, φέρε συνήθως (24) τὰ ἐν τοῖς καταλειφθεῖσιν ἀπορούμενα ἐπιλυσώμεθα· τινὲς γάρ φασιν ὅτι (25) κακῶς εἶπε τὸ "κατὰ πλειόνων"· εἰ γὰρ τὸ κατὰ πλειόνων φερόμενον (26) κοινωνίαν δηλοῖ, οὐχὶ διαφοράν, ὁμολογουμένως κακῶς ἔχει ὁ ὁρισμός.

2 ἔστι δὲ πρὸς τοῦτο οὕτως ἀπολογήσασθαι· τῶν διαφορῶν αἱ μὲν μερικαί εἰσιν αἱ (28) δὲ καθολικαί, καὶ μερικαὶ μὲν ὡς ἵνα εἴπῃς τὸ ἐν τῷ σώματι φαλακρόν, (29) καθολικαὶ δὲ ὡς ἵνα εἴπῃς τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ λογικὸν καὶ ἐν ἀγγέλῳ. καὶ περὶ (30) τῶν μερικῶν οὐδεὶς λόγος τοῖς φιλοσόφοις, περὶ δὲ τῶν καθολικῶν. ὁρίζεται 195 τοίνυν ὁ Πορφύριος οὐ τὴν μερικὴν διαφοράν, ἀλλὰ τὴν καθόλου. ἐπειδὴ (2) οὖν καθολική ἐστι, κατὰ πλειόνων κατηγορεῖται· ἀμέλει οὐδ' ὡς διαφορὰ (3) λαμβάνεται κατὰ πλειόνων, ἀλλ' ὡς καθόλου, ἐπεὶ εἰ ὡς διαφορὰ κατὰ (4) πλειόνων ἐλαμβάνετο, ὀφείλει καὶ ἑκάστη διαφορὰ κατὰ πλειόνων (5) λαμβάνεσθαι, εἰ δὲ οὐ λαμβάνεται (ἡ γὰρ μερικὴ μόνον Σωκράτους ἐστί) σαφὲς (6) ὅτι οὐ τῆς διαφορᾶς ἐστι τὸ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ καθόλου (7) ἐστὶ τὸ αἴτιον.

3 ἔτι πάλιν τοῦ ὁρισμοῦ ἐπιλαμβάνονται καί φασιν ὅτι κακῶς (8) εἶπε "τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει"· κατηγορεῖται γὰρ (9) οὐ μόνον διαφερόντων τῷ εἴδει, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀριθμῷ· τὸ γὰρ νοῦ καὶ (10) ἐπιστήμης δεκτικὸν οὐκ ἔστι πλειόνων διαφερόντων τῷ εἴδει ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ·

> ἀνθρώπων γάρ ἐστι μόνων· οἱ ἄνθρωποι δὲ οὐ τῷ εἴδει διαφέρουσιν, ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ·

οὔτε γὰρ τῆς ὑπερτέρας οὐσίας ἐστι τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης (13) δεκτικὸν διὰ τὸ μὴ δέεσθαι οὔτε τῆς χείρονος διὰ τὸ μὴ δύνασθαι. καλῶς (14) δὲ οὗτοι λέγουσιν, ἀλλ' εὑρίσκεται ἐν πολλοῖς τῶν βιβλίων καὶ ὁ "καὶ" (15) σύνδεσμος· τὸ "κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων καὶ τῷ εἴδει", ὥστε οὖν (16) συνυπακούεται τῷ ἀριθμῷ.

4 (17) Ἔλθωμεν δὲ *καὶ*[2] ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν τοῦ φιλοσόφου, διὰ δύο ἐπιχειρημάτων (18) δεικνύει ὅτι ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι κατηγορεῖται ἡ διαφορά, ὧν τὸ πρῶτόν (19)

[1] Porph., *Isag*, 11.7–8. [2] T // Bus om.

ἐστι τοιοῦτον· ἡμῶν ἐρωτώντων "ποῖόν τί ἐστιν;" οὐκ ἀποκρίνεταί τις λέγων (20) ζῷον, ἀλλὰ τοιόνδε ζῷον, λογικὸν ἢ ἄλογον, ὥστε οὖν ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ἡ (21) ἀπόκρισις καὶ ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ἡ κατηγορία δηλοῦται. τὸ δεύτερον δὲ (22) τοιοῦτον· τὰ πράγματα ἐξ ὕλης καὶ μορφῆς συνίσταται ἢ ἐκ τῶν (23) ἀναλογούντων ὕλῃ καὶ τῇ μορφῇ· ἀναλογεῖ δὲ τῇ μὲν ὕλῃ τὸ γένος, τῇ δὲ μορφῇ (24) ἡ διαφορά· ὃν γὰρ τρόπον ἐξηπλουμένη ἐστιν ἡ ὕλη, τοῦτον τὸν τρόπον καὶ (25) τὸ γένος, καὶ ὃν τρόπον προσερχόμεναι αἱ μορφαὶ ἀτομοῦσι τὴν ὕλην καὶ (26) εἰς ἄπειρα[1] *αὐτὴν*[2] ἐξαπλοῦσι, τοῦτον τὸν τρόπον καὶ αἱ διαφοραὶ ἀτομοῦσι τὸ (27) γένος ἐξαπλούμενον. εἰ δὲ ἀναλογεῖ ἡ διαφορά τῇ μορφῇ,[3] ἡ μορφὴ δὲ (28) ποῖόν τί ἐστιν, ὥς φησιν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Κατηγορίαις, σαφὲς ὅτι (29) καὶ ἡ διαφορὰ ποιόν τί ἐστιν.

5 (30) "Ὁρίζονται δὲ αὐτὴν καὶ οὕτως".[4] (31) Ἐδείξαμεν πλειστάκις ὅτι ποτὲ μὲν ὑπογράφεσθαι λέγει τὰς τοιαύτας (32) φωνάς, ποτὲ δὲ ὁρίζεσθαι, καὶ διὰ τί ἐγνώκαμεν.

196 "Ἢ ἀνάλογόν γε ὕλῃ καὶ εἴδει τὴν σύστασιν ἐχόντων".[5]

(2) Εἴδει λέγει τῇ μορφῇ. ἀναλογεῖ δὲ τούτοις δύο, τῇ μὲν ὕλῃ τὸ (3) γένος, τῷ δὲ εἴδει ἡ διαφορά.

(4) "Εἴδους δὲ τοῦ σχήματος".[6]

(5) Καλῶς εἶπε· τὸ γὰρ σχῆμα ἐκ τῆς μορφῆς γίνεται· ἀμέλει ἐκτὸς τῆς (6) μορφῆς χαλκὸς μόνον εὑρίσκεται.

(7) "Οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ κοινός τε καὶ εἰδικός".[7]

(8) Αἰνίττεται ὧδε τὰς διττὰς διαφοράς, φημὶ δὲ τὰς μερικὰς καὶ καθολικάς· (9) ὁ γὰρ κοινὸς ἄνθρωπος δηλοῖ τὴν καθολικήν (ὁ γὰρ καθόλου τὸ λογικὸν (10) ἔχει καὶ τὸ ζῷον, ἅπερ εἰς πολλοὺς συντείνει), ὁ δὲ εἰδικὸς ἔχει καὶ τὴν (11) μερικήν, οἷον Σωκράτης τὸ προκοίλιον.

(12) "Τὸ δὲ ὅλον τοῦτο, ζῷον λογικὸν θνητόν, ὁ ἄνθρωπος, (13) ὡς ἐκεῖ ὁ ἀνδριάς".[8]

(14) Φησὶν ὅτι τὸ συνίστασθαι ἐκ γένους καὶ διαφορῶν δηλοῖ τὸν ἄνθρωπον, (15) ὡς ἡ ὕλη καὶ ἡ μορφὴ τὸν ἀνδριάντα.

27 (16) Πρᾶξις λ

1 (17) Πάρεστιν ὁ Πορφύριος ὁμοίως ἀποδώσων τὴν διαφορὰν καί φησιν ὅτι (18) "διαφορά ἐστι τὸ χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος",[9] προστίθησι (19) δὲ τὸ οὐσιωδῶς. καλῶς ἔχει ὁ ὁρισμός· δηλοῖ γὰρ ὅτι ἡ διαφορὰ τὰ ὑπὸ τὸ (20) αὐτὸ γένος

[1] K^{P} // Bus ἄπειρον. [2] V K^{P} // Bus om. [3] K^{P} // Bus τῇ δὲ μορφῇ ἡ διαφορά. [4] Porph., *Isag*, 11.7. [5] Porph., *Isag*, 11.13. [6] Porph., *Isag*, 11.14. [7] Porph., *Isag*, 11.14–15. [8] Porph., *Isag*, 11.16–17. [9] Porph. *Isag*. 11.18–19.

χωρίζει, τὸ θνητὸν τοῦ ἀθανάτου, τὸ λογικὸν τοῦ ἀλόγου. ἄλλως (21) δὲ ἀποδίδωσιν αὐτὴν "διαφορά ἐστιν ᾧ διαφέρει ἕκαστα".[1] ζητοῦσι (22) δέ τινες διὰ τί μόνην τὴν διαφορὰν τετραχῶς ἀποδέδωκεν. ἔστι δὲ 197 ἐπιλύσασθαι οὕτω τὸ ζητούμενον· οὐδεὶς τῶν ὁρισμῶν ἀδολεσχίας εὐθύνας (2) δίδωσι· πάντες γὰρ ἀναγκαίως παρεδόθησαν.

2 ὁ μὲν γὰρ πρῶτος περιέχει (3) τὰς διαιρετικὰς καὶ συστατικάς, εἴ γε λέγει "περισσεύειν τὸ εἶδος τοῦ γένους",[2] (4) καὶ ἐν μὲν τῷ δηλοῦν εἶναι ἐν τῷ γένει διαφορὰς τὰς διαιρετικὰς σημαίνει (5) (αἱ γὰρ ἐν τῷ γένει διαφοραὶ διαιρετικαί εἰσιν), ἐν δὲ τῷ δηλοῦν εἶναι ἐν (6) τῷ εἴδει διαφορὰς τὰς συστατικὰς σημαίνει· αἱ γὰρ συστατικαὶ εἰδῶν εἰσι. (7) διεμερίσαντο δὲ τὸν πρῶτον ὅ τε δεύτερος καὶ ὁ τρίτος.

3 καὶ ὁ μὲν δεύτερος (8) τὰς συστατικὰς δηλοῖ· ἐν γὰρ τῷ λέγειν τὸ "κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων (9) τῷ εἴδει" δηλοῖ τὰς συστατικάς· αἱ γὰρ ἐν τοῖς εἴδεσι κατηγορούμεναι διαφοραὶ (10) συστατικαί εἰσιν. ὁ δὲ τρίτος τὰς διαιρετικάς· φησὶ γὰρ "διαφορά ἐστι τὸ (11) χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος οὐσιωδῶς". σαφὲς δὲ ὑπάρχει (12) ὡς τὸ διαχωρίζον διαιρεῖ.

4 ὁ τέταρτος δὲ τὴν ἁπλῶς διαφορὰν δηλοῖ. καὶ (13) μὴ νόμιζε ὅτι κἂν ὕστερον παρεδόθη καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος εἴληφε τὴν (14) σύστασιν, ἐλάχιστός ἐστι τῶν προειρημένων· κρείττων γάρ ἐστι τῶν ἄλλων (15) τριῶν, ὡς καὶ αὐτῷ φαίνεται τῷ Πορφυρίῳ· οὔτε γὰρ δέχεται τὸν πρῶτον ὁρισμὸν λέγων ὡς λέγουσι, καὶ τὸν δεύτερον κακῶς (17) ἔχειν ἐδείξαμεν, κἂν τὸν καί ἀπολάβῃ σύνδεσμον· ποτὲ γὰρ σημαίνει τῷ (18) ἀριθμῷ διαφερόντων κατηγορεῖσθαι τὴν διαφορὰν καὶ ποτὲ τῷ εἴδει. τὸ δὲ ἔχειν (19) ὁρισμὸν ποτὲ μὲν τοῦτο ποτὲ δὲ ἐκεῖνο κακίαν σημαίνει. ὁ τρίτος (20) δὲ ἐλλιπὴς ὑπάρχει· εἴπομεν γὰρ ὅτι προσθεῖναι τούτῳ τὸ οὐσιωδῶς χρή. (21) ὁ τέταρτος δὲ τί ποτε τῶν τοιούτων; οὐκ ἔχει, ἀλλὰ πᾶσαν διαφορὰν δηλοῖ.

5 (22) Εἰρηκότες οὖν τὰ οἰκεῖα τῶν τεσσάρων ὁρισμῶν, φέρε ἐπὶ ἑτέραν (23) ζήτησιν χωρήσωμεν· ζητεῖται γὰρ διὰ τί προσέθηκε τῷ τρίτῳ ὁρισμῷ τὸ οὐσιωδῶς. αὐτὸς δὲ ὁ Πορφύριός φησιν ὅτι τὸ οὐσιωδῶς δεῖ προστεθῆναι, (25) ἵνα τὰς οὐσιώδεις δηλώσωμεν, ἐπεὶ καὶ αἱ συμβεβηκυῖαι διαχωρίζουσι τὰ (26) ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τὸ γὰρ πλεῖν διαχωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν ἄλλων (27) ζῴων καὶ τὸ γελαστικὸν καὶ τὸ πλατυώνυχον. ταῦτα δὲ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου (28) λέγονται.

6 ἐντεῦθεν δύο ἀπορίαι ἡμῖν ἀναφύονται ἤτοι ζητήσεις, ὧν ἡ (29) πρώτη ἐστί τοιαύτη· ζητοῦσι πῶς μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει τὸ πλεῖν· (30) ὁρῶμεν γάρ φασι καὶ ἄλλα ζῷα νήχεσθαι ἐπιστάμενα. πρὸς τοῦτο δὲ (31) λέγομεν οὕτως· οὐ λέγει ὁ Πορφύριος τὸ πλεῖν τὸ νήχεσθαι, ἀλλὰ (32) τὸ τεκταίνεσθαι· τὸ τεκταίνεσθαι δὲ μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει.

7 ἐντεῦθεν (33) δὲ δριμυτέρα ἀπορία ἡμᾶς διαδέχεται· φασὶ γὰρ ὅτι εἰ τὸ τεκταίνεσθαι 198 λέγετε φάσκειν αὐτὸν τὸ πλεῖν, ἔσται ἐντεῦθεν ἕτερον ἄπορον, διὰ τί τὸ (2) τεκταίνεσθαι συμβεβηκὸς λέγει καὶ οὐκ οὐσιῶδες. ὅτι γὰρ τὸ τεκταίνεσθαι οὐσία (3)

[1] Porph., *Isag*, 11.21. [2] Porph., *Isag*, 10.22–11.1.

τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχει, σαφὲς ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου "ζῷον λογικὸν (4) θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν". τὸ δὲ δύνασθαι τεκταίνεσθαι μέρος ἐστι (5) τοῦ δεκτικοῦ ⟨τῆς ἐπιστήμης⟩ (πάντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι δεκτικοί εἰσι τοῦ (6) τεκταίνεσθαι)· εἰ δὲ μέρος τοῦ δεκτικοῦ, τῆς ἐπιστήμης ἐστι τὸ τεκταίνεσθαι, σαφὲς (7) ὅτι οὐσία ἐστί· τὰ γὰρ μέρη τῶν οὐσιῶν οὐσίαι εἰσίν, ὥς φησιν ὁ (8) Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Κατηγορίαις. πῶς οὖν τὸ πλεῖν συμβεβηκὸς λέγει ὁ Πορφύριος;

8 (9) ἔστι δὲ ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ τούτου οὕτως· ἔστι τι πρῶτον καὶ δεύτερον, (10) πρῶτον μὲν ὁ ἄνθρωπος, δεύτερον δὲ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, γραμματικὸς (11) ἢ κολοβὸς ἢ μακρός. ἔστι δέ τι καὶ καθ' ἑαυτὸ καὶ συμβεβηκός. καθ' (12) ἑαυτὸ μὲν τὸ ζῷον, συμβεβηκὸς δὲ τὸ λευκόν τὸ γελαστικόν. εἰ οὖν ταῦτα (13) οὕτως ἔχει, ὁ ἄνθρωπος δὲ πρῶτός ἐστι τὸ γραμματικεύεσθαι δὲ δεύτερον, (14) ὁ Πορφύριος προσέχων τῷ δευτέρῳ τὰ τοιαῦτα λέγει ἐπουσιώδη, ὥσπερ (15) τὰ δευτερεύοντα τοῦ ζῴου ἐπουσιώδη εἰσίν. ἰστέον δὲ ὡς οὐχ ὁ ὁρισμὸς (16) οὗτος δηλοῖ τὰς ἀνομοιογενεῖς ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς· ἐν γὰρ τῷ λέγειν "ὑπὸ (17) τὸ αὐτὸ γένος"[1] τοῦτο δήλοῖ.

> ὥστε οὖν τὰ ὑπὸ τὴν οὐσίαν καὶ ποιότητα οὐ δηλοῖ· ἀνομοιογενεῖς γάρ εἰσιν αἱ τοιαῦται διαφοραί.

9 (19) Δύο δὲ τινα ἀπορήσαντες ἐπ' αὐτὰ καταπαύσωμεν τὸν λόγον. πρῶτον (20) εἰ τὰ συνωνυμοῦντα μεταδίδωσιν ὀνόματος καὶ πράγματος, πάντως δὲ λέγουσι (21) συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τὰς διαφορὰς τῶν εἰδῶν, τί δήποτε οὐ (22) μεταδιδόασιν αἱ διαφοραὶ τοῖς εἴδεσιν ὀνόματος καὶ πράγματος, ἀλλὰ μόνου (23) πράγματος; οὔτε γάρ τὴν λογικότητα λογικόν φαμεν οὔτε τὴν θνητότητα (24) θνητὸν.

> τὸ δὲ μεταδιδόναι πράγματος ὁμολογεῖται.

ἔστι δὲ πρὸς ταῦτα (25) οὕτως εἰπεῖν· τὰ συνωνυμοῦντα διττά ἐστι· τὰ μὲν γὰρ μεταδίδωσιν (26) ὀνόματος καὶ πράγματος, ὥσπερ τὸ ζῷον τῷ ἀνθρώπῳ, τὰ δὲ μόνου τοῦ (27) πράγματος, ὥσπερ αἱ διαφοραί. ἔχομεν δὲ ἐντεῦθεν προσπορίσματος μοῖραν, (28) ὅτι ἄλλο μὲν ἐστι διαφορὰ καὶ ἄλλο εἶδος· εἰ γὰρ τὸ χωρίζον ἄλλο τοῦ (29) χωριζομένου καθέστηκε, διαχωρίζει ἡ διαφορά τὰ εἴδη, ὁμολογουμένως (30) ἄλλο ἐστὶ διαφορὰ καὶ ἄλλο εἶδος.

> ἐπαποροῦσι δὲ διὰ τί τὸ εἶδος μᾶλλον (31) συνῳκείωται τῷ γένει ἤπερ τῇ διαφορᾷ, καίτοι ὤφειλε πρὸς τὴν διαφορὰν (32) ἔχειν πολλὴν οἰκειότητα γειτνιάζον αὐτῇ· ἐν μέσῳ γὰρ τοῦ γένους καὶ τοῦ (33) εἴδους ἵδρυται. ἔστι δὲ εἰπεῖν ὅτι δικαίως πρὸς τὸ γένος ἔχει τὴν σχέσιν 199 ἢ πρὸς τὴν διαφορὰν ἐκ τῶν τοιούτων

[1] Porph., *Isag*, 11.20.

ἐπιχειρημάτων· εἰ τὰ μεταδιδόντα (2) ὀνόματος καὶ πράγματος πλείω ἔχει τὴν σχέσιν τῶν μόνου τοῦ πράγματος (3) μεταδιδόντων, τὸ δὲ γένος τοῖς εἴδεσι μεταδίδωσιν ὀνόματος καὶ πράγματος, (4) ἡ δὲ διαφορὰ μόνου πράγματος, δεόντως ἄρα τὰ εἴδη πρὸς τὰ γένη ἔχει (5) τὴν σχέσιν ἤπερ πρὸς τὰς διαφοράς.

10 (6) Ὑπογράφουσι δὲ τὰς τοιαύτας διαφορὰς καὶ οὕτως (7) "διαφορά ἐστι τὸ χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος".[1] (8) Τὸ ἐλλεῖπον τούτῳ τῷ ὁρισμῷ, λέγω δὲ τὸ οὐσιωδῶς, μετὰ τὴν (9) ἀπόδοσιν τοῦ ἑξῆς ὁρισμοῦ ἀποδίδοται. (10) "Οἱ *προσεξεργαζόμενοι*[2] δὲ τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς μὴ τὸ τυχὸν (11) φασι τῶν χωριζόντων τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναι διαφοράν".[3] (12) ἡ σύνταξις τοιαύτη ἐστίν, ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος· φασὶ "μὴ τὴν τυχοῦσαν (13) διαφοράν ἐπὶ τῶν χωριζόντων τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος λέγετε· δεῖ γὰρ λέγειν, (14) τὸ οὐσιωδῶς". τοῦτο δὲ δηλοῖ διὰ τῶν ἑξῆς· (15) "Ἀλλ' ὅπερ εἰς τὸ εἶναι συμβάλλεται".[4] (16) Ἀντὶ τοῦ οὐσιωδῶς. (17) "Τοῦ τί ἦν εἶναι".[5] (18) Πρόσρημά ἐστιν Ἀριστοτελικὸν ἐπὶ τῶν οὐσιωδῶν λεγόμενον. (20) "Ὃ καὶ τοῦ πράγματος ἐστι μέρος"[6] καὶ εἰς ὁρισμοὺς συμβάλλεται. (21) Καλῶς λέγει· τὸ γὰρ λογικὸν μέρος ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, συμβάλλεται (22) δὲ καὶ τῷ ὁρισμῷ τοῦ ἀνθρώπου. (23) "Οὐ γὰρ τὸ πεφυκέναι πλεῖν διαφορὰ ἀνθρώπου, εἰ καὶ (24) ἴδιον ἀνθρώπου".[7] (25) Φησὶν ὅτι δεῖ προσθεῖναι τὸ οὐσιωδῶς· εἰ μὴ προσθήσομεν τὸ (26) οὐσιωδῶς, συμπεριλαμβάνομεν καὶ τὸ ἴδιον· τὸ γὰρ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου 200 διαχωρίζει αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων· εἰ γὰρ εἴπῃς τὸν ἄνθρωπον τὸ πεφυκὸς (2) γραμματικεύεσθαι, διαχωρίζεις αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ζῴων, κἂν εἴπῃς τὸν (3) ἵππον τὸ πεφυκὸς χρεμετίζειν, διαχωρίζεις αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ζῴων. (4) τὰ τοιαῦτα δ' οὐκ ἔστι συμπληρωτικὰ τῶν τοιούτων εἰδῶν.

εἰρήκαμεν δὲ ἐν τῇ θεωρίᾳ περὶ τοῦ "πλεῖν," ὡς ἐπουσιωδῶς αὐτὸ λαμβάνει. "Καὶ ὅσαι ἐν τῷ τί ἦν εἶναι παραλαμβάνονται".[8] Ἀντὶ τοῦ οὐσιωδῶς.

---

[1] Porph., *Isag*, 11.18–19. [2] Porph., *Isag* // Bus προσεργαζόμενοι, see B. p. 199, n. 120. [3] Porph., *Isag*, 12.1–2. [4] Porph., *Isag*, 12.3. [5] Porph., *Isag*, 12.3. [6] Porph., *Isag*, 12.3–4. [7] Porph., *Isag*, 12.4–5. [8] Porph., *Isag*, 12.10.

(9) ΠΕΡΙ ΙΔΙΟΥ

28 (8) Πρᾶξις λα

1 (10) Αἱ ἀθρόαι μεταβολαὶ οὐ μόνον ἐν πράγμασιν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς φωναῖς (11) σφάλλειν γινώσκουσαι τὸν Πορφύριον ἐπὶ τὰ συμβεβηκότα χωρεῖν ἀπέτρεψαν· (12) τὰ γὰρ συμβεβηκότα ἐπουσιώδη ὑπάρχοντα ἀθρόως ἀπὸ τῶν οὐσιωδῶν (12) πρόσφατον τὴν διδασκαλίαν οὐκ ἠδύναντο δέξασθαι. εὐλόγως ἄρα ἐπὶ τὸ (14) ἴδιον ἐχώρησεν, ἐπεὶ ὅσον γε ἐν τοῖς ἐπουσιώδεσιν οὐσιῶδες ὑπάρχει. καὶ (15) αὕτη μὲν ἡ πρώτη αἰτία τοῦ μετὰ τὴν διαφορὰν ἐπὶ τὸ ἴδιον χωρεῖν τὸν (16) Πορφύριον.

2 δευτέρα δὲ ἡ τοιαύτη· τὸ ἴδιον ἐν μέσῳ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ (17) συμβεβηκότος ἵδρυται· ἔστι γὰρ ὅτε οὐσιωδῶς λαμβάνεται, ἔστι δὲ ὅτε καὶ (18) ἐπουσιωδῶς. οὐσιωδῶς μέν, ὡς ἵνα εἴπῃς τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν (19) ἴδιον ὑπάρχειν τοῦ ἀνθρώπου

> (ἴδιον γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἐστί, καθὸ οὔτε (20) τῆς ὑπερτέρας οὐσίας ἐστὶ διὰ τὸ μὴ δέεσθαι οὔτε τῆς χείρονος διὰ τὸ μὴ (21) δύνασθαι),

ἐπουσιωδῶς δὲ λαμβάνεται, ὡς ἵνα εἴπῃς τὸ γελαστικὸν εἶναι (22) ἴδιον ἀνθρώπου· τοῦτο γὰρ ἐπισυμβεβηκός ἐστιν. εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, (23) ὁμολογουμένως ὀφείλει τὸ ἴδιον τοῦ συμβεβηκότος προτάσσεσθαι.

3 τρίτη δὲ (24) αἰτία ἔστι τοιαύτη· τὸ ἴδιον ὀφείλει καὶ τῶν πέντε φωνῶν προτάσσεσθαι. (25) εἰ γὰρ δι' ὑπογραφῶν διδάσκεται τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, ἡ δὲ ὑπογραφὴ (26) ἴδιόν ἐστιν ἀντιστρέφον, ὁμολογουμένως ὤφειλε περὶ τῶν ἰδίων τοῦ γένους 201 πρότερον διαλαβεῖν, εἶθ' ὕστερον περὶ τοῦ γένους. ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐσιώδεσι (2) παρεχώρησε διὰ τὸ τίμιον τοῖς δὲ ἐπουσιώδεσι τοῖς τὰ ἴσα φέρουσι τοῦ ἰδίου τόπου οὐ παρεχώρησε.

4 (4) Μαθόντες οὖν περὶ τῆς τάξεως τοῦ ἰδίου, φέρε καὶ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ (5) διδασκαλίαν χωρήσωμεν. ἀλλὰ τοῖς διηγορευμένοις κανόσι χρησάμενοι φέρε (6) πρῶτον τὴν ὁμωνυμίαν διαστειλώμεθα καὶ περὶ ποίου σημαινομένου ὁ λόγος (7) ἡμῖν ὑπάρχει λέξωμεν, εἶθ' ὕστερον ἐπὶ τὴν διδασκαλίαν χωρήσωμεν.

5 (8) λέγεται τοίνυν τὸ ἴδιον τετραχῶς· ἢ γὰρ παντί ἐστι τῷ εἴδει καὶ οὐ μόνῳ, (9) ὡς τὸ δίπουν, ἢ μόνῳ καὶ οὐ παντὶ τῷ εἴδει ὡς τὸ φαλακρόν (τῷ γὰρ (10) ἀνθρώπῳ μόνῳ ὑπάρχει τὸ φαλακρόν), ἢ παντὶ καὶ μόνῳ οὐκ ἀεὶ δὲ ὡς (11) τὸ πολιοῦσθαι (μόνῳ γὰρ καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει τὸ πολιοῦσθαι τοῦ (12) χρόνου συνόντος·

> τοῦτο δέ φημι, ὅτι οὐ πάντες πολιοῦνται τοῦ χρόνου μὴ (13) συνόντος εἰς τοῦτο ἐπιτηδείου· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ "οὐκ ἀεὶ δέ" (14) προσεθήκαμεν),

ἢ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ἀεὶ ὡς τὸ γελαστικόν· μόνῳ γὰρ (15) καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ ἴδιον ὑπάρχει καὶ ἀεί τὸ γελαστικόν. εἴπομεν δὲ παντὶ (16) τῷ εἴδει ὑπάρχειν τὸ δίπουν

πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἀνομοιοειδῶν, ἵνα μὴ (17) λάβῃς δίπουν *Σωκράτην καὶ τὸν Πλάτωνα*[1] τὸ δὲ ὄρνεον οὔ. εἴπομεν δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ (18) τὸ μόνῳ διὰ τὰ ὁμοιογενῆ· μόνῳ γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ τῶν ἄλλων ζῴων (19) ὑπάρχει τὸ φαλακρόν. τὰ δὲ ἄλλα πρόδηλά ἐστι· μόνῳ γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ (20) καὶ παντὶ ὑπάρχει τὸ πολιοῦσθαι καὶ τὸ γελαστικόν, ἀλλὰ τὸ μὲν οὐκ ἀεὶ, (21) διὰ τὸ μὴ φθάνειν ἡμᾶς τὸν εἰς τοῦτο ἐπιτήδειον χρόνον, τὸ δὲ ἀεί, λέγω (22) δὲ τὸ γελαστικόν. σκόπει δὲ πῶς ἀπὸ τοῦ ἀμυδροτέρου ἐπὶ τὸ (23) ἐμφανέστερον ἴδιον χωρεῖ ἡ τάξις· τὸ παντὶ *εἴδει*[2] εἶναι τι ἴδιον σχεδὸν (24) οὐκ ἔστιν ἴδιον· κοινωνίαν γάρ τινα ἐμφαίνει τὸ τοιοῦτον. διὰ τοῦτο ὡς (25) ἀμυδρὸν αὐτὸ προέταξε.

6 δεύτερον δὲ ἴδιον φαμὲν τὸ μόνῳ ὑπάρχον οὐ (26) παντί. τοῦτο δικαίως ἐπιφανέστερον ἐστι τοῦ πρώτου· ἔχει γάρ τι τοῦ (27) ἰδίου τὸ μόνῳ· τοῦτο γὰρ οἰκεῖον ἰδίου τὸ μόνῳ τινί ὑπάρχειν. τὸ τρίτον (28) τοῦ δευτέρου ἐπιφανέστερον ὑπάρχει, ὅτι ἔχει καὶ τὰ δύο τὸ παντὶ καὶ (29) μόνῳ. τὸ τέταρτον δὲ τοῦ τρίτου ἐμφανέστερον ἐστιν, ὅτι ἔχει τὸ ἀεί· (30) τὸ γὰρ γελαστικὸν ἀεὶ ἡμῖν ὑπάρχει.

7 περὶ ποίου δὲ τούτων ποιούμεθα τόν λόγον; (31) περὶ τοῦ ἐσχάτου· αὐτὸ γάρ ἐστι καθολικὸν καὶ ἀεὶ ὑπάρχων 202 καὶ ἑνὸς εἴδους κατηγορούμενον· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα κἄν ἐστι καθολικὰ καὶ (2) ἀεί,

> ἀλλ' οὐ μόνου τοῦ εἴδους ἐστίν,
> ὡς τὸ δίπουν,
> κἄν εἰσι μόνου καὶ (3) ἀεὶ, ἀλλ' οὐ παντός, ὡς τὸ φαλακρόν,

κἄν ἐστι παντὸς καὶ μόνου, ἀλλ' (4) οὐκ ἀεί, ὡς τὸ πολιοῦσθαι· τοῦτο δὲ καὶ τοῦ παντός ἐστι καὶ μόνου καὶ (5) ἀεί. ἄλλως τε δὲ οὔτε ἀντιστρέφουσι κατὰ ἄμφω τὰ σκέλη, τοῦτο δὲ (6) ἀντιστρέφει·

> εἴ τι μὲν γὰρ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ δίπουν, οὐκ εἴ τι δὲ (7) δίπουν, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος. πάλιν εἴ τι φαλακρόν, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος, (8) οὐκ εἴ τι δ' ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ φαλακρόν. πάλιν εἴ τι πολιόν, τοῦτο καὶ (9) ἄνθρωπος, οὐκ εἴ τι δὲ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ πολιόν. τοῦτο δὲ ἄμφω τὰ (10) σκέλη ἔχει ἀντιστρέφοντα·

εἴ τι μὲν γὰρ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ γελαστικόν, (11) καὶ εἴ τι γελαστικόν, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος.

8 Χωρήσωμεν οὖν ἐπὶ τὴν τούτου διδασκαλίαν. τινὲς μὲν οὖν οὕτως (13) αὐτὸ ὁρίζουσι "τὸ παντὶ καὶ μόνῳ καὶ ἀεὶ ὑπάρχον". κακῶς δέ· δι' οὗ (14) γὰρ ἐξηγήσαντο αὐτὸ, δι' αὐτοῦ βούλονται αὐτὸ ὁρίζειν. τινὲς δὲ οὕτως (15) αὐτὸ ἀποδιδόασιν· "ἴδιόν ἐστιν

---

[1] KV // Bus τὸν ἄνθρωπον. [2] V // Bus καὶ οὐ μόνῳ.

ἢ οὐσία ἢ συμβεβηκὸς ἀντιστρέφον”. δυσὶ δὲ (16) ἁμαρτήματι περιπίπτει ὁ τοιτοῦτος ὁρισμός. πρότερον ὅτι οὐδέποτε οὐσίαν (17) ἐλέγομεν τὸ ἴδιον ἀλλὰ συμβεβηκός.

τοῦτο δὲ πᾶσιν ὁμολογεῖται.

ὥστε οὖν (18) ὅτε ἐλέγομεν οὐσίαν αὐτὸ δηλοῦν ἐν τῷ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, (19) εὐανάτρεπτος ὑπῆρχεν ὁ λόγος. καταχρηστικῶς δὲ ἐλέγομεν αὐτὸ καὶ ἐπὶ οὐσίας. (20) δεύτερον δὲ οὐδέποτε ὁρισμὸς ὑγιῶς ἔχων ποτὲ μὲν τοῦτο ποτὲ δὲ ἐκεῖνο (21) δηλοῖ, ὁ ἀποδοθεὶς δὲ τοιοῦτός ἐστιν.

9 ἔστιν οὖν αὐτὸ ἀποδοῦναι οὕτως· (22) ἴδιόν ἐστι συμβεβηκὸς ἀντιστρέφον. καλῶς δὲ ὁ ὁρισμὸς ἔχει· οἱ γὰρ μήτε (23) πλέον μήτε ἔλαττον ἔχοντες ὁρισμοὶ ἐξισάζουσι τῷ ὁριζομένῳ, τὰ δὲ (24) ἐξισάζοντα ἀντιστρέφει. οὐκοῦν τὸ παντὶ καὶ μόνῳ καὶ ἀεὶ ὑπάρχον ἴδιον (25) ἐξισάζει, ἐπειδὴ οὔτε πλέον ἔχει οὔτε ἔλαττον, ἔλαττον μέν, καθὸ παντί ἐστι, (26) πλέον δέ, καθὸ μόνῳ ἐστίν. ἐξισάζον δὲ ἀντιστρέφει. καλῶς ἄρα ἔχει ὁ (27) ἀποδοθεὶς ὁρισμός.

10 (28) “Τὸ δὲ ἴδιον διαιροῦσι τετραχῶς”.[1] (29) Οὐ φυλάττει τὴν τάξιν τοῦ ἰδίου ὁ Πορφύριος, ὡς ἐφυλάξαμεν ἐν (30) τῇ θεωρίᾳ.

“Καὶ γὰρ ὃ μόνῳ τινὶ εἴδει συμβέβηκεν, εἰ καὶ μὴ παντί”.[2]

(32) Φησὶν ὅτι καὶ ἐκεῖνο ἴδιον λέγω εἶναι ἀνθρώπῳ, ὃ μόνῳ ὑπάρχει, 203 καὶ οὐ παντί[3]· ἰδοὺ γὰρ τὸ ἰατρεύειν μόνου ἀνθρώπου ἐστὶν ἴδιον, εἰ καὶ (2) μὴ ἑκάστου ἀνθρώπου ὑπάρχει. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ἴδιον λέγω, (3) ὃ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, εἰ καὶ μὴ μόνῳ, ὑπάρχει γὰρ ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ (4) τὸ δίπουν, οὐ μόνῳ δέ· ἔστι γὰρ καὶ ἄλλοις εἴδεσι.

τὸ δὲ γελαστικὸν μόνῳ (5) καὶ παντὶ καὶ ἀεί.

(6) “Κἂν γὰρ μὴ γελᾷ ἀεί, ἀλλὰ γελαστικὸν λέγεται οὐ τῷ (7) ἤδη γελᾶν ἀλλὰ τῷ πεφυκέναι[4]” (8) Τινὲς ἐντεῦθεν κινούμενοι λέγουσι τὸ γελαστικὸν εἶναι οὐσίαν ἡμῶν (9) σύμφυτον, ὥσπερ τὸ λογικόν. κἂν γὰρ μὴ[5] γελῶμεν, φασίν, ἀλλ’ οὐν (10) ὅμως δυνάμει ἔχομεν *αὐτό*.[6]

11 τοιαύτης δὲ προφάσεως δοθείσης εἴπωμεν (11) πῶς οὐκ ἔστιν οὐσιῶδες ἀλλ’ ἐπουσιῶδες καὶ πῶς γίνεται. ⟨ὅτι⟩ τὸ (12) γελαστικὸν οὐκ ἔστιν οὐσιῶδες, πρῶτον μὲν ἐντεῦθεν ἀποδεικτέον· τὰ οὐσιώδη (13) τελειωτικά ἡμῶν εἰσι καὶ ὅσον αὔξονται,

---

[1] Porph., *Isag*, 12.13. [2] Porph., *Isag*, 12.13–14. [3] Cf. Porph., *Isag*, 12.13–14 ὃ μόνῳ τινὶ εἴδει συμβέβηκην, εἰ καὶ μὴ παντί, ὡς ἀνθρώπῳ τὸ ἰατρεύειν. [4] Porph., *Isag*, 12.18–19; V // Bus + τοῦτο δὲ ἀεὶ αὐτῷ σύμφυτον. [5] V // Bus ἀεί. [6] V // Bus τὸ γελᾶν.

τοσοῦτον τελειωτικὰ γίνεται. τὸ (14) γὰρ πλέον λογικεύεσθαι οὐσιῶδες ἀνθρώπῳ ὑποφαίνεται. εἰ οὖν τὸ (15) γελαστικόν οὐσιῶδες, ὀφείλει τελειωτικὸν ἡμῶν εἶναι, εἰ δὲ οὐκ ἔστι, τοὐναντίον (16) **γὰρ ἀποτρέπεται ὡς ἔχει τὸ "μήτε προπετῆ γέλωτα στέργε",

σαφὲς ὡς οὐκ (17) ἔστιν οὐσιῶδες.

12 δεύτερον δὲ οὐδέποτε τἀναντία τοῦ αὐτοῦ συστατικὰ γίνεται, (18) οἷον τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον, τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. εἰ οὖν ἐστι τὸ (19) γελαστικὸν οὐσιῶδες ἡμῶν καὶ συστατικόν, οὐκοῦν καὶ τὸ κλαυστικὸν ἐπειδὴ (20) καὶ μόνου ἀνθρώπου ἐστίν, οὐσιῶδες αὐτὸ λεχθείη, ὥσπερ τὸ (21) γελαστικόν. ὡς γὰρ ἔχει θάτερον τῶν ἀντικειμένων, οὕτω καὶ τὸ ἕτερον. (22) εἶναι δὲ τὰ δύο ἐναντία συστατικὰ ἡμῶν ἀδύνατον.

13 ἀλλ' ἐνίοτε ἐρεῖ τις (23) ὡς οὔκ εἰσι τὰ τοιαῦτα ἐναντία· οὐσίαι γάρ εἰσιν. ὑμεῖς δὲ ὡς (24) ὁμολογουμένων αὐτῶν ἐπουσιωδῶν τὸ τοιοῦτον κατασκευάζετε. πρὸς τούτους δέ (25) φαμεν ὅτι εἰ καὶ μὴ ἦσαν ἐναντία, ἀδύνατον τὰ δύο εἶναι ἡμῶν συστατικά· (26) ἰδοὺ γὰρ καὶ ἡ λογικὴ καὶ ἡ ἄλογος ἀντιδιαιρούμεναί εἰσιν. ὅμως (27) δὲ τὸ λογικὸν ἡμῶν συστατικὸν ὑπάρχει, καίτοι ἐχόντων ἡμῶν καὶ τὴν (28) ἄλογον ψυχήν. ἔπειτα ἐναντία εἰσὶ τὸ γελαστικὸν καὶ τὸ κλαυστικόν. (29) μεταβάλλει γὰρ εἰς ἄλληλα. εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, σαφὲς ὡς οὐκ ἔστι τὸ (30) γελαστικὸν ἡμῶν συστατικόν,

ἐπεὶ ἔσται καὶ τὸ ἐναντίον αὐτῷ, λέγω δὲ τὸ (31) κλαυστικόν, ἡμῶν συστατικόν.

14 τρίτον οὐδέποτε τὰ οὐσιώδη αὐξανόμενα 204 ἀναιρεῖ ἐκεῖνα ὧν κατηγορεῖται, οἷον τὸ λογικὸν οὐδέποτε αὐξανόμενον (2) ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, τοὐναντίον δὲ συνιστᾷ. τὸ δὲ γελαστικὸν ἀναιρετικόν (3) ἐστι τοῦ ἀνθρώπου αὐξανόμενον· καὶ γὰρ ἀπὸ γέλωτος κολάσεις παρὰ (4) Πέρσαις ἐφευρέθησαν. τέταρτον οὐδὲ δυνάμει ἔχομεν τὸ γελαστικόν, εἴ γέ τινες διὰ (5) τοῦ Τροφωνίου παριόντες εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον τοῦ γελᾶν ἐστερήθησαν·

εἰ (6) δὲ εἶχον δύναμιν τοῦ γελᾶν, πάντως τοῦ χρόνου προκόπτοντος ἐγέλων ἄν.

15 (7) Λεκτέον δὲ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπαγγελίαν διὰ τίνος γίνεται. φασί (8) τινες ὅτι διὰ τῆς ἀλόγου ψυχῆς, οἷς καὶ συγκατατιθέμεθα· ὁ γὰρ τοιοῦτος τρόπος (9) διὰ μυῶν καὶ νεύρων γίνεται· ταῦτα δὲ τῆς ἀλόγου ψυχῆς ὑπάρχει. (10) ὅτι δ' οὐ γίνεται διὰ τῆς λογικῆς σαφὲς ἐκ τοῦ μὴ εἶναι αὐτὸ ἐν (11) ὑποκειμένῳ. ἀποροῦσι δέ τινες λέγοντες "εἰ διὰ τῆς ἀλόγου ψυχῆς τὸ γελαστικὸν (12) γίνεται, ἐπειδὴ οἱ μύες καὶ τὰ νεῦρα αὐτῆς εἰσιν, ἃ συνερχόμενα ποιεῖ τὸν (13) τοιοῦτον τρόπον, ὀφείλει τὸ γελαστικὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων θεωρεῖσθαι· (14) ἔχουσι γὰρ ταῦτα νεῦρα καὶ μύας". Φαμὲν δὲ πρὸς τοῦτο ὅτι πρῶτον (15) μὲν ἔστι καὶ ἄλλα ζῷα γελαστικά, ὥσπερ ἱστορεῖ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν

τῇ (16) Περὶ ζῴων περὶ τοῦ ἐρωδιοῦ. δεύτερον δὲ οὐκ ἐν πᾶσι τοῖς ζῴοις ὁμοίως (17) ἐνεργεῖ ἡ ἄλογος ψυχή, ἐπεὶ ὀφείλει ἡ ὑλακὴ τοῦ κυνὸς ἐπὶ πάντων τῶν (18) ζῴων διήκειν,

> ἐπειδὴ ἔχει ὁ ἄνθρωπος μύας καὶ νεῦρα ὥσπερ καὶ ὁ κύων, (19) ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μυκηθμὸς τοῦ βοὸς καὶ ὁ χρεμετισμὸς τοῦ ἵππου.

(20) ἰδιότητες οὖν ὑπάρχουσι τῆς ἀλόγου ψυχῆς ἐν ἑκάστῳ εἴδει. ὅτι δὲ τῆς (21) φυτικῆς οὐκ ἔστι τὸ γελαστικόν, τοῦτο *ὡμολόγηται.*[1] τρεῖς γάρ εἰσιν αἱ δυνάμεις (22) αὐτῆς, θρεπτικὴ αὐξητικὴ γεννητική. μία δὲ τούτων τὸ γελαστικὸν οὐκ (23) ἐργάζεται·

> συγκαταθετέον οὖν τοῖς προειρημένοις.

[1] V // Bus ὁμολογεῖται.

(25) ΠΕΡΙ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΟΣ

29 (24) Πρᾶξις λβ

1 (26) Οἱ ὁρισμοὶ τοῦ συμβεβηκότος ἀποδιδόασι τὴν ὀφειλομένην αὐτῷ τάξιν· (27) δηλοῦσι γὰρ ὅτι ἔσχατόν ἐστι καὶ ἀβληχρὸν καὶ ἀμενηνόν. τί γάρ ἐστι (28) συμβεβηκός; "ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου (29) φθορᾶς".[1] ἀποροῦσι δέ τινες λέγοντες διὰ τί ἐπὶ τοῦ συμβεβηκότος (30) παρέβη τοὺς διηγορευμένους κανόνας. ὁμωνύμου γὰρ ὄντος αὐτοῦ οὐκ εἶπε 205 ποσαχῶς λαμβάνεται, οὔτε περὶ ποίου σημαινομένου ἐστὶν ὁ λόγος, ἀλλ' (2) εὐθέως τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ τὸν τρόπον ἐπήγαγεν.

2 ἔστι δὲ εἰπεῖν πρὸς (3) τούτους ὅτι τὸ ποσαχῶς παρῆκε διδάξας τοῦτο ἐν τοῖς φθάσασι· διττὸν (4) γὰρ αὐτὸ εἶναι εἶπε, χωριστὸν ἢ ἀχώριστον. περὶ ποίου δὲ σημαινομένου (5) λέγει, οὐκ ἐξέθετο βουλόμενος περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων διαλαβεῖν· (6) τότε δὲ λέγομεν περὶ ποίου σημαινομένου βουλόμεθα διαλαβεῖν, ὅταν οὐ (7) διδάσκωμεν περὶ ὅλων τῶν φωνῶν.

3 (8) Τριχῶς οὖν αὐτὸ ἀποδίδωσι· φησὶ γὰρ ὅτι "συμβεβηκός ἐστιν ὃ (9) γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς", ἑτέρως (10) δὲ "ὃ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν".[2] ἐξ ἀποφάσεως (11) δὲ· "ὃ οὔτε γένος οὔτε εἶδος οὔτε διαφορὰ οὔτε ἴδιον"[3] δύναται εἶναι. (12) ἐπειδὴ δέ τινες πειρῶνται κακίζειν τοὺς ἀποδεδομένους ὁρισμούς, φέρε τὰ (13) ἐξ αὐτῶν λεγόμενα παραθησόμεθα, εἶθ' ὕστερον τοῖς ἐξ αὐτῶν ῥηθεῖσι (14) πρέπουσαν ἀπολογίαν ἀποδώσομεν.

4 φασὶ δέ τὸν πρῶτον ὁρισμὸν ἐλλείπειν (15) καὶ περισσεύειν. ἐλλείπειν δὲ οὕτως· εἰ ὁ ὁρισμὸς οὗτος τὰ γινόμενα καὶ (16) ἀπογινόμενα συμβεβηκότα δηλοῖ, μόνα τὰ χωριστὰ σημαίνει οἷον τὸ λευκόν· (17) δύναται γὰρ ἐν ἐμοὶ γενέσθαι καὶ ἀπογενέσθαι χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου (18) φθορᾶς,

> τὸ ἀχώριστον δὲ οὐ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου (19) φθορᾶς·

οὔτε γὰρ ἀπογίνεται τὸ μέλαν τοῦ Αἰθίοπος περιόντος τοῦ Αἰθίοπος, (20) ὁμοίως οὐδὲ τοῦ κόρακος.

---

[1] Porph., *Isag*, 12.24. [2] Porph., *Isag*, 13.3–4. [3] Porph., *Isag*, 13.4–5.

5 ἔστι δὲ πρὸς τοῦτο εἰπεῖν ὅτι τῶν (21) συμβεβηκότων τὰ μὲν ἐνεργείᾳ καὶ ἐπινοίᾳ[1] χωρίζεται, τὰ δὲ μόνῃ ἐπινοίᾳ. ἐνεργείᾳ (22) μὲν καὶ ἐπινοίᾳ τὰ χωριστά (δύνασαι γὰρ καὶ ἐνεργείᾳ ἀποχωρίσαι τὸ λευκὸν (23) τὸ ἐν ἐμοί, δύνασαι καὶ ἐπινοίᾳ), ἐπινοίᾳ δὲ μόνῃ τὰ ἀχώριστα· τὸ γὰρ (24) μέλαν τοῦ Αἰθίοπος δύνασαι ἐπινοίᾳ νοῆσαι ἀπογινόμενον χωρὶς τῆς τοῦ (25) ὑποκειμένου φθορᾶς· εἰ γὰρ νοήσεις λευκὸν Αἰθίοπα ἐπινοίᾳ, οὐδὲν λυμαίνῃ (26) τῷ ὑποκειμένῳ. προστιθέσο οὖν τῷ ὁρισμῷ τὸ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπινοίᾳ, καὶ (27) οὐδὲν εὑρίσκεται ἐλλεῖπον· συμβεβηκός ἐστιν ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς (28) τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς ἐνεργείᾳ καὶ ἐπινοίᾳ.

6 περισσεύειν δέ φασιν (29) αὐτὸν οὕτως· εἰ ἐκεῖνό φαμεν συμβεβηκὸς ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς (30) τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς, οὐκοῦν οὐ μόνον τὰ συμβεβηκότα συμπεριέλαβεν (31) ὁ ὁρισμός, ἀλλὰ καί τινας οὐσίας· ἰδοὺ γὰρ ἡ θερμότης τοῦ πυρὸς γίνεται (32) καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς, οὐσία δὲ αὐτοῦ ἡ θερμότης. (33) εἰ δέ τις εἴποι "ἐὰν ἀπογίνεται ἡ θερμότης τοῦ πυρός, οὐ φθείρεται (34) τὸ ὑποκείμενον;" φαμὲν οὐχι· ἄποιον γὰρ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐστι, τὰ δὲ (35) ἄποια σώματα οὐ φθείρεται.

> ὁμοίως καὶ τὸ ψυχρὸν τοῦ ὕδατος γίνεται 206 καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς, συμβεβηκὸς δὲ οὐκ (2) ἔστιν, ἀλλ' οὐσία τοῦ ὕδατος.

7 λέγομεν δὲ πρὸς τούτους ὅτι οὔτε ὅλως (3) ἀπορίας ἥψαντο· φανερὰ γάρ ἐστιν ἡ ἐπίλυσις.

> ἔστι γὰρ τὸ ψυχρὸν οὐσία καὶ (4) συμβεβηκός, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ αὐτό· πρὸς μὲν γὰρ τὸ ὕδωρ οὐσία ἐστίν (5) (οὐκ ἔστι γὰρ ἐπινοῆσαι ὕδωρ χωρὶς ψυχροῦ), πρὸς δὲ τὸ σῶμα τοῦ ὕδατος (6) συμβεβηκός ἐστιν.

ὁμοίως δὲ καὶ ἡ θερμότης τοῦ πυρὸς πρὸς μὲν τὸ πῦρ (7) οὐσία ἐστίν (ἄνευ γὰρ θερμότητος οὐκ ἔστι τὸ πῦρ), πρὸς δὲ τὸ σῶμα (8) τοῦ πυρὸς συμβεβηκός ἐστιν. ἄλλως τε οὐ συμπεριέλαβε τὰ τοιαῦτα ὁ (9) ὁρισμός· ἐν γὰρ τῷ λέγειν "χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς" δηλοῖ (10) ὅτι φθείρεται τούτων τὸ ὑποκείμενον· ἐξ οὗ γὰρ ἔχει φθορὰν ὅλως τὸ (11) ὑποκείμενον, πάντως φθείρεται, κἂν μή, ὅτε ἀπογίνεται τὸ συμβεβηκός. εἰ οὖν (12) ταῦτα οὕτως ἔχει, τὸ ὑποκείμενον τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος ἄφθαρτον (13) ὑπάρχει (ἄποιον γάρ αὐτῶν ἐστι τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἄποια οὐ φθείρεται), (14) σαφὲς ὅτι οὐ συμπεριέλαβεν ὁ ὁρισμὸς τὰ τοιαῦτα· λέγει γὰρ τὸ (15) ὑποκείμενον φθειρόμενον, τούτων δὲ ἄφθαρτόν ἐστι τὸ ὑποκείμενον.

8 (16) Τῶν τοιούτων ὑπονοιῶν τὸν ὁρισμὸν ἐλευθερώσαντες φέρε καὶ ἐπὶ (17) ἑτέραν ἀπορίαν χωρήσωμεν. λέγουσι γάρ τινες· εἰ οὐδέποτέ τι τῶν ὄντων τῆς (18) ἑαυ-

[1] T // Bus ἐπινοίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ.

τοῦ ἀπωλείας ἐφίεται (κἂν γὰρ εἴπῃς τὰ ἄλογα ἑαυτὰ ἀπόλλυσιν ἀπὸ (19) κρημνοῦ πηδῶντα εἰς ὕδωρ ῥιπτούμενα, οὐ τῆς ἀπωλείας ἐφιέμενα τὰ τοιαῦτα (20) ποιοῦσιν, ἀλλ' ἢ διὰ διωγμὸν ἢ διὰ θυμόν· κατὰ συμβεβηκὸς (21) γὰρ ἑαυτὰ ἀπόλλυσι), πῶς τὰ συμβεβηκότα ἑαυτὰ ἐφίεται ἀπολλύειν; ὅτι (22) δὲ ἑαυτὰ ἀπολλύει, σαφὲς ἐντεῦθεν· εἰ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστι τὰ συμβεβηκότα, (23) ἀπόλλυσι δὲ τὸ ὑποκείμενον, ὁμολογουμένως καὶ ἑαυτὰ ἀπολλύει. πῶς δὲ (24) *ἀπολλύει*[1] τὸ ὑποκείμενον, λέξομεν. ὁ ἑκτικὸς πυρετὸς ἀπόλλυσι τὸ (25) ὑποκείμενον· ἀμήχανον γὰρ αὐτὸν ἀπογίνεσθαι χωρὶς τῆς φθορᾶς τοῦ (26) ὑποκειμένου· εἰ οὖν τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ ἀπολλύει, ἑαυτὸν ἀπολλύει.

9 ἔστι δὲ (27) εἰπεῖν πρὸς τούτους· ὅτι οὐδὲν τῶν συμβεβηκότων ἑαυτὸ ἥδεται φθεῖραι, (28) ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ὑποκείμενον φθεῖραι. (κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ αὐτὸ (29) ἀπολλύει, οὐχ ἑκόντως), καὶ σαφὲς ἔνθεν, ὅτι ὁ ἑκτικὸς πυρετὸς ἀμετρία ἐστίν, (30) ἡ δὲ ὑγιὴς κρᾶσις συμμετρία· ταῦτα δὲ ἐναντία εἰσίν. ἡ οὖν ἀμετρία σπεύδει (31) τὴν συμμετρίαν φθεῖραι, φθείρουσα δὲ αὐτὴν κατὰ συμβεβηκὸς φθείρει καὶ (32) τὸ ὑποκείμενον, φθείρουσα δὲ τὸ ὑποκείμενον καὶ ἑαυτὴν φθείρει.

> οὕτω καὶ (33) ἡ φαλάκρα οὐ τὸ ἴδιον ὑποκείμενον φθείρει, λέγω δὴ τὴν κεφαλήν, ἀλλὰ (34) τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ δασύτητα τῶν τριχῶν.

10 (35) Ὁ δεύτερος ὁρισμὸς πάλιν ἀτελῶς ἔχει· φησὶ γὰρ "συμβεβηκός (36) ἐστιν ὃ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν",[2] τοῦτο δὲ (36) οὐ συλλαμβάνει τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα· οὔτε γὰρ ἐνδέχεται μὴ (37) ὑπάρχειν αὐτά· τὸ μέλαν γὰρ τοῦ Αἰθίοπος οὐκ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν τῷ 207 Αἰθίοπι. δεῖ οὖν προσθεῖναι ὅπερ καὶ τῷ πρώτῳ προσεθήκαμεν "ἢ ἐνεργείᾳ (2) ἢ ἐπινοίᾳ". ὁ τρίτος δὲ σχεδὸν οὔτε ὁρισμός ἐστιν· οὔτε γὰρ οἱ ὁρισμοὶ (3) τὰ μὴ ὄντα τινὶ δηλοῦν βούλονται, ἀλλὰ τὰ ὄντα.

> ἀμέλει ὁριζόμενοι τὸν (4) ἄνθρωπον οὔ φαμεν ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν ὃ οὐ πέτεται οὔτε ὑλακτεῖ οὔτε (5) χρεμετίζει, ἀλλὰ τὰ ὄντα αὐτῷ λέγομεν, ζῷον λογικὸν καὶ τὰ τοιαῦτα. ὁ (6) οὖν ὁρισμὸς οὗτος ἃ ἔχει οὐ λέγει, ἀλλ' ἃ οὐκ ἔχει·

11 "συμβεβηκός ἐστιν (7) ὃ οὔτε γένος οὔτε εἶδος οὔτε διαφορὰ οὔτε ἴδιον δύναται εἶναι".

> (8) **τὸ γὰρ θεῖον διὰ τοῦτο ὁρίσασθαι οὐ δυνάμεθα, ἐπειδὴ τί ἐστιν οὐκ (9) οἴδαμεν.

λέγουσι δέ τινες "διὰ τί μὴ πάσας τὰς φωνὰς οὕτως ὡρίσατο, ἀλλὰ μόνον (10) τὸ συμβεβηκός;". πρὸς οὓς ἐροῦμεν ὅτι εἰ ἥμαρτε προσάπαξ ὁ Πορφύριος, (11) οὐκ ἔδει αὐτὸν

[1] T // Bus ἀπόλλυται. [2] Porph., *Isag*, 13.3–4.

καὶ πανταχοῦ ἁμαρτῆσαι. ἔπειτα καὶ εἰ οὐκ ἦν τὸ τοιοῦτον ὑφ' (12) ἁμαρτίαν ἀγόμενον, ἀλλ' οὖν ὅμως ἐπὶ τῶν ἄλλων φωνῶν οὐκ ἠδύνατο οὕτως (13) ὁρίσασθαι· εἴρηται γὰρ ἡμῖν ὅτι τὰ ἀμφίβολα ἐξ ἀμφιβόλων οὐ πιστούμεθα, (14) ἀλλ' ἐξ ὁμολογουμένων· πρὸ τοῦ οὖν παραδοῦναι ἡμᾶς τὸ εἶδος καὶ τὰς (15) ὑπολοίπους φωνὰς πῶς ἠδυνάμεθα εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ γένους "γένος ἐστὶν ὃ οὔτε εἶδος (16) οὔτε διαφορὰ οὔτε ἴδιον οὔτε συμβεβηκὸς ὑπάρχει"; τὸ τοιοῦτον δὲ (17) ποιοῦντες ἀμφίβολον ἐξ ἀμφιβόλου ἐμέλλομεν πιστοῦσθαι, ὅπερ ἄτοπον. ἐπὶ μόνου (18) δὲ τοῦ ἐσχάτου, φημὶ δὲ τοῦ συμβεβηκότος, τὸ τοιοῦτον ποιῆσαι δυνάμεθα.

12 (19) "Δύναται δὲ ἐπινοηθῆναι κόραξ λευκὸς καὶ Αἰθίοψ (20) ἀποβαλὼν τὴν χροίαν χωρὶς φθορᾶς τοῦ ὑποκειμένου".[1]

> (21) Τοῦτο ἐπιλύει τὸ ἀπορούμενον· πρὸς γὰρ τοὺς λέγοντας μὴ ἀπογίνεσθαι (22) τὰ ἀχώριστα χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς φησιν ὅτι δυνατὸν ἐπινοίᾳ.

(23) Ἰστέον δὲ ὡς οὐδεὶς τῶν ὁρισμῶν ὑγιῶς ἔχει· σκόπει γὰρ τὸν πρῶτον (24) τί λέγει· "συμβεβηκός ἐστιν ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς (25) τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς ἢ ἐνεργείᾳ ἢ ἐπινοίᾳ". ὁ ἢ ὧδε (26) σύνδεσμος ἢ συμπλεκτικὸς νοεῖται ἢ διαζευκτικός. καὶ εἰ μὲν συμπλεκτικός, (27) ἵν' ᾖ οὕτως "καὶ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπινοίᾳ", ψεύδεται ὁ ὁρισμὸς οὗτος ἐπὶ τῶν (28) ἀχωρίστων συμβεβηκότων (οὔτε γὰρ τὰ ἀχώριστα γίνεται καὶ ἀπογίνεται (29) ἐνεργείᾳ καὶ ἐπινοίᾳ χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς, τὰ μέντοι χωριστὰ (30) τοιαῦτά ἐστιν), εἰ δὲ διαζευκτικός, οὐχ εὑρίσκεται τὸ τοιοῦτον ὁρισμὸς (31) ἀλλὰ διαίρεσις· ὁρισμοῦ γὰρ ἔργον ὑπάρχει τὸ συνάγειν τὰ πολλὰ εἰς ἕν τι, (32) διαιρέσεως δὲ τὸ ἐξ ἑνὸς πολλὰ ποιεῖν. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ προκείμενον· (33) φησὶ γὰρ ἢ ἐνεργείᾳ ἢ ἐπινοίᾳ,

> ὅλαι δὲ αἱ φωναὶ τῶν ὁρισμῶν ἐπὶ (34) ἑνὸς θέλουσι λέγεσθαι, καὶ οὐκ ἐπὶ διαφόρων.

ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ (35) δευτέρου·

> ἔχει γὰρ τὸ ἐνεργείᾳ ἢ ἐπινοίᾳ.

περὶ δὲ τοῦ τρίτου ὡς κακῶς (36) ἔχει ἐν τῇ θεωρίᾳ ἡμῖν δέδεικται.

[1] Porph., *Isag*, 13.1–3.

+1

1 (2) Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπαγγελίαν μετὰ τὸ λόγῳ δημιουργῆσαι τὰς πέντε (3) φωνὰς φέρε τὰς κοινωνίας αὐτῶν καὶ τὰς διαφορὰς παραθησόμεθα. καὶ (4) ἔδει μὲν ὅσον γε πρὸς τὸ ἐντελῶς μαθεῖν ἡμᾶς τὰς πέντε φωνὰς τέλος (5) λαβεῖν τὸ σύγγραμμα (ὁ γὰρ εἰδὼς τὰς πέντε φωνὰς καὶ τὰς τούτων (6) ὑπογραφὰς αὐτόθεν οἶδε καὶ τὰς τούτων κοινωνίας καὶ διαφοράς), ἀλλ' ἐπειδὴ (7) πρὸς εἰσαγομένους ἐποιεῖτο τὸν λόγον, ἀναγκαῖον ἡγήσατο καὶ ταύτας (8) παραδοῦναι. ἰστέον δ' ὅτι τὰ πράγματα οὔτε πάντῃ κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις οὔτε (9) πάντῃ διαφέρουσιν, ἀλλὰ κατά τινα μὲν κοινωνοῦσι κατά τινα δὲ διαφέρουσι. (10) καὶ κοινωνοῦσι μὲν καθὸ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς ἤρτηνται, διαφέρουσι δὲ κατὰ τὴν (11) ὕλην. δισσῶν δὲ οὐσῶν τῶν κοινωνιῶν καὶ διαφορῶν, καθολικῶν τε (12) καὶ μερικῶν, τὴν πρώτην τάξιν εἰλήφασιν αἱ καθολικαί. ἀλλὰ τῆς (13) διαφορᾶς ἀξία ἡ κοινωνία προτάττεσθαι. ἔοικε γὰρ τῇ ἀπορίᾳ· ἐν γὰρ τῷ (14) δεικνύειν ὅτι πᾶσαι κοινωνοῦσι κατὰ ἕν τι συνάφειαν αὐτῶν καὶ ἕνωσιν (15) ποιεῖται, τὸ δὲ ἕν τι εἰπεῖν τὰς πέντε φωνὰς ἀπορίας ἐστίν ἔργον· ἀπορήσει (16) γάρ τις διὰ τί αἱ πέντε φωναὶ ἕν τί εἰσιν.

2 ἔοικε δὲ τῇ λύσει ἡ διαφορά· (17) δείκνυσι γὰρ ὅτι ἕν τι οὔκ εἰσιν καὶ ἐν τῷ δεικνύειν ὅτι ἕν τι οὔκ εἰσι τὴν (18) ἀπορίαν λύει. εἰ προηγεῖται οὖν ἡ ἀπορία τῆς λύσεως, προηγήσεται ἄρα (19) ἡ κοινωνία τῆς διαφορᾶς.

3 (20) Φησὶν οὖν ὁ Πορφύριος ὅτι καθολικὴ κοινωνία αὐτῶν ὑπάρχει τὸ (21) κατὰ πλειόνων πάσας τὰς φωνὰς κατηγορεῖσθαι.

κοινωνοῦσι γὰρ κατὰ τοῦτο, (22) καθὸ πᾶσαι κατὰ πλειόνων κατηγοροῦνται.

διαφέρουσι δὲ καθὸ οὐ πᾶσαι (23) τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου κατηγοροῦνται. αἱ μὲν γὰρ τῶν εἰδῶν κατηγοροῦνται (24) ὡς τὸ γένος καὶ ἡ διαφορὰ καὶ τὸ συμβεβηκός, αἱ δὲ τῶν κατὰ μέρος (25) ὥσπερ τὸ ἴδιον καὶ τὸ εἶδος. καὶ αὐτὸς ὁ Πορφύριος μίαν κοινωνίαν (26) καὶ μίαν διαφορὰν παρέθετο, ἡμεῖς δὲ ἑκάστῳ σκέλει προσθήκην (27) ποιησόμεθα· φέρε γὰρ καὶ ἑτέρας καθολικὰς κοινωνίας καὶ διαφορὰς παραδώσομεν.

4 (28) καὶ πρῶτόν γε τὰς κοινωνίας. Καθολικῶς πάλιν κοινωνοῦσιν, ὅτι πᾶσαι (29) ὁμώνυμοί εἰσι. τρίτην κοινωνίαν πάλιν αὐτῶν ὁρῶμεν, ὅτι πᾶσαι ἐν μιᾷ (30) καὶ ἑκάστῃ κατηγορίᾳ θεωροῦνται· εἰ γὰρ γένη εἰσὶν αἱ κατηγορίαι, πάντως (31) καὶ τὰς ἄλλας φωνὰς συνεισφέρουσιν.

ὅπου γὰρ γένος, ἐκεῖ καὶ αἱ (32) ὑπόλοιποι φωναί.

τετάρτην ἔτι ὁρῶμεν κοινωνίαν τὸ εἶναι πάσας ὅρους (33) καὶ πέρατα τῶν κατὰ φιλοσοφίαν φωνῶν· πᾶσαι γὰρ αἱ κατὰ φιλοσοφίαν (34) φωναὶ εἰς αὐτὰς περατοῦνται καὶ ἐκτὸς αὐτῶν οὐκ ἐστιν ἑτέρα. πέμπτη 209 αὐτῶν κοινωνία ὁρᾶται τὸ συνεισάγειν καὶ συναναιρεῖν ἀλλήλας· ὅπου γὰρ (2) ἐστι μία φωνὴ τούτων, ἐκεῖ καὶ αἱ λοιπαί, ὅπου δὲ μία ἐκλείπει, (3) ἐκεῖ καὶ πᾶσαι ἐκλείπουσιν.

5 εἰρηκότες τὰς κοινωνίας χωρήσωμεν καὶ ἐπὶ (4) τὰς διαφοράς. δευτέρα διαφορὰ ὑπάρχει αὐτῶν ὁ τρόπος τῆς κατηγορίας· (5) αἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγοροῦνται ὥσπερ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, αἱ (6) δὲ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν ὥσπερ ἡ διαφορὰ καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός. (7) τρίτη διαφορὰ αὐτῶν ἐστιν οἱ διάφοροι ὁρισμοί· ὧν γὰρ διάφοροι οἱ ὁρισμοί, (8) τούτων διάφοροι καὶ αἱ οὐσίαι. τετάρτη δὲ διαφορὰ πάλιν ἐστι τὸ ἐκ (9) διαιρέσεως αὐτὰς εἶναι· τὰ γὰρ ἐκ διαιρέσεως ὑπάρχοντα διάφορά ἐστιν· οὐ γάρ τι εἰς τὸ αὐτὸ διαιρεῖται. πέμπτη διαφορὰ ἐστι τὸ μὴ σημαίνειν αὐτὰς ἀλλήλας (11) κατὰ τὸ αὐτό· τὸ γὰρ γένος οὐ σημαίνει καὶ εἶδος κατὰ τὸ αὐτό.

> τὰ μὴ (13) δυνάμενα οὖν εἰς ἄλληλα λαμβάνεσθαι διάφορά ἐστιν ὁμολογουμένως.

(14) “Κοινὸν μὲν δὴ πάντων τὸ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι”.[1] (15) Ἐκ τῆς κοινωνίας καὶ τὴν διαφορὰν λεληθότως παραδίδωσιν ὁ (16) Πορφύριος· φησὶ γὰρ ὅτι κατηγοροῦνται κατὰ πλειόνων, ἀλλ’ οὐχ ὁμοίως· τὸ (17) μὲν γὰρ γένος καὶ διαφορὰ καὶ τὸ συμβεβηκὸς εἰδῶν καὶ ἀτόμων (18) κατηγοροῦνται, τὸ δὲ ἴδιον καὶ εἶδος ἀτόμων. κακῶς οὖν τινες λέγουσιν ὅτι (19) εἰς τρία τμήματα διαιρεῖται τὸ βιβλίον, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τὰς οὐσίας αὐτῶν (20) διδάσκον, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὰς κοινωνίας, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὰς διαφοράς· (21) ψεύδονται γάρ· ἅμα γὰρ τὰς κοινωνίας καὶ τὰς διαφορὰς παραδίδωσι.

6 (22) “Τὸ δὲ ἄλογον”,[2] (23) ἔστιν ἡ διαφορά. καταχρηστικῶς ἄλογον αὐτὴν ἐκάλεσεν, ἔδει γὰρ (24) ἀλογότητα ⟨εἰπεῖν⟩. (25) “Ἀλλὰ προηγουμένως μὲν τῶν ἀτόμων, κατὰ δεύτερον δὲ (26) λόγον καὶ τῶν περιεχόντων τὰ ἄτομα”.[3] (27) Φησὶν ὅτι ἐν τοῖς ἀτόμοις πρῶτον θεωρεῖται τὸ συμβεβηκός, εἰθ’ (28) ὕστερον ἐν τοῖς εἴδεσι· πρῶτον γὰρ τὸ λευκὸν καὶ θερμὸν ὁρᾶται ἐν τῷ (29) Σωκράτει, καὶ ἐκ τούτου τὸν ἄνθρωπον λέγομεν λευκὸν ἢ θερμόν.

> (29) Ἴσως δὲ ἀπορήσει τις λέγων ὅτι τὸ μὴ σημαίνειν αὐτὰς ἀλλήλας (30) κοινωνία ὑπάρχει· ἰδοὺ γὰρ λέγω κατὰ τοῦτο κοινωνοῦσι, καθὸ εἰς ἀλλήλας (31) οὐ λαμβάνονται. οὐκ ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον ἄπορον· ἐφ’ ὅλων γὰρ τῶν (32) ὁμολογουμένων διαφορῶν ταὐτὸν δύναταί τις λέγειν· ἰδοὺ γὰρ λέγω καθὸ (33) διαφέρουσι πᾶσαι ἀλλήλων, κατὰ τοῦτο κοινωνοῦσιν. οὐκ ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον (34) κοινωνία ἀλλὰ διαφορά τις.

[1] Porph., *Isag*, 13.10. [2] Porph., *Isag*, 13.15. [3] Porph., *Isag*, 13.20–21.

+2

1 210 Εἰρηκὼς ὁ Πορφύριος περὶ τῶν καθολικῶν κοινωνιῶν καὶ διαφορῶν (2) χωρεῖ καὶ ἐπὶ τὰς μερικάς. καὶ πρῶτόν γε τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν διαφορὰν (3) τοῦ γένους πρὸς τὴν διαφορὰν λέγει. σκόπει δέ, ὅτε μὲν περὶ τῶν (4) καθολικῶν ποιεῖται τὸν λόγον, τὴν διαφορὰν μετὰ τὸ γένος τάττει, ὅτε δὲ περὶ (5) οὐσίας θέλει διδάξαι, τότε τὸ εἶδος δεύτερον τοῦ γένους τάττει. τὰ γὰρ (6) πρός τι ἅμα θέλει διδάσκεσθαι.

2 φησὶν οὖν ὅτι κοινωνεῖ τὸ γένος καὶ ἡ (7) διαφορά, καθὸ ἄμφω εἰδῶν κατηγοροῦνται. ἔτι δὲ κοινωνοῦσιν ὅτι τὰ (8) κατηγορούμενα τοῦ γένους ὡς γένους ταῦτα κατηγοροῦνται καὶ τῶν ὑπ' (9) αὐτὸ εἰδῶν, καὶ τὰ κατηγορούμενα τῆς διαφορᾶς ὡς διαφορᾶς ταῦτα (10) κατηγορεῖται καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν εἰδῶν. καλῶς λέγει "ὡς γένους"· τοῦτο γὰρ (11) λέγει "ἅτιν' ἂν κατηγορῆται τοῦ γένους οὐσιωδῶς, ταῦτα καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ (12) εἰδῶν κατηγορεῖται". οἷον ἡ οὐσία τοῦ ζῴου οὐσιωδῶς κατηγορεῖται· τοῦτο δὲ (13) καὶ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται.

3 τὸ ἔμψυχον πάλιν καὶ τὸ αἰσθητικὸν τοῦ (14) ζῴου κατηγορεῖται· τοῦτο δὲ καὶ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ἀτόμου κατηγορεῖται. (15) εἰ μὴ γὰρ ταῦτα ἐπὶ τοῦ γένους λάβωμεν ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ, τὸ (16) εἶναι αὐτὸ δισύλλαβον, τὸ καλεῖσθαι αὐτὸ γένος· τὸ καθολικῶς αὐτὸ (17) λαμβάνεσθαι, οὐ συστήσεται ὁ λόγος· ταῦτα γὰρ τῇ οὐσίᾳ ἐμψύχῳ αἰσθητικῇ (18) ἐπισυμβέβηκε, τὸ καλεῖσθαι αὐτὴν γένος, τὸ δισύλλαβον εἶναι, οἷον τὸ ζῷον, (19) τὸ καθολικῶς λαμβάνεσθαι· ταῦτα δὲ τοῦ ἀνθρώπου οὐ κατηγορηθήσεται, (20) ἐπειδὴ οὐσιωδῶς τοῦ γένους, τοῦτ' ἔστι τῆς οὐσίας ἐμψύχου αἰσθητικῆς, οὐ (21) κατηγορεῖται.

4 ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς διαφορᾶς· τὸ γὰρ οὐσιωδῶς αὐτῆς (22) κατηγορούμενον τοῦτο καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν εἰδῶν κατηγορηθήσεται. οὐσίαν (23) γὰρ ἔχει τὸ λόγῳ χρῆσθαι, φημὶ δὲ τῷ ἐνδιαθέτῳ· τοῦτο δὲ καὶ τοῦ (24) ἀνθρώπου καὶ τῶν ἀτόμων κατηγορεῖται. ἐὰν οὖν εἴπῃς τὸ συμβεβηκὸς (25) αὐτῆς τὸ τετρασύλλαβον, τοῦτο οὐ κατηγορεῖται τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ (26) οὐσία αὐτῆς οὐκ ἔστι τοῦτο. κοινωνοῦσι πάλιν ὅτι ὥσπερ ἀναιρουμένου (27) τοῦ γένους ἀναιρεῖται καὶ τὰ ὑπ' αὐτὸ εἴδη, οὕτως ἀναιρουμένης τῆς (28) διαφορᾶς ἀναιρεῖται καὶ τὰ ὑπ' αὐτὴν εἴδη.

5 (29) Εἰρηκὼς τὰς κοινωνίας χωρεῖ καὶ ἐπὶ τὰς διαφοράς. φησὶ δὲ ὅτι (30) διαφέρει τὸ γένος τῆς διαφορᾶς, ὅτι τὸ μὲν γένος φύσει πρῶτόν ἐστι τῆς (31) διαφορᾶς.

> ὅτι δὲ φύσει πρῶτόν ἐστι, σαφὲς ἐκ τῶν παρακολουθούντων (32) τοῖς φύσει πρώτοις· συναναιρεῖ καὶ οὐ συναναιρεῖται· ζῴου γὰρ ὄντος ἔστιν (33) ἄλογον καὶ λογικόν, ζῴου δὲ μὴ ὄντος οὐκ εἰσὶ τὰ τοιαῦτα· λογικοῦ δὲ καὶ (34) ἀλόγου μὴ ὄντων ἔσται γένος· δύναται γὰρ εἶναι τὸ ζῷον, οὐσία ἔμψυχος (35) αἰσθητική, τῶν τοιούτων μὴ ὄντων. ἔτι συνεισφέρεται καὶ οὐ συνεισφέρει· (36) εἴ τι μὲν γὰρ λογικόν, τοῦτο καὶ ζῷον, εἴ τι δὲ ζῷον, οὐ τοῦτο καὶ λογικόν. (37) ἔτι διαφέρει ὅτι τὸ μὲν γένος πλειόνων εἰδῶν κατηγορεῖται, ἡ δὲ διαφορὰ (38) οὐ πολλῶν ἴσον τοῦ γένους. ὥστε οὖν καθολικώτερόν ἐστι τὸ γένος τῆς 211 διαφορᾶς.

211 ἔτι διαφέρουσιν ὅτι τὸ μὲν γένος δυνάμει περιέχει τὴν διαφοράν, (2) ἡ δὲ διαφορὰ οὐ δυνάμει περιέχει τὸ γένος. ἔτι διαφέρουσιν ὅτι τὸ μὲν (3) γένος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, ἡ δὲ διαφορὰ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν. (4) ἔτι διαφέρει τὸ γένος τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐν ἑκάστῳ εἴδει πάντως ἕν γένος (5) θεωρεῖται, ἐν ἑκάστῳ δὲ εἴδει οὐ πάντως μία διαφορὰ ἀλλὰ πλείους. ἰδοὺ (6) γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἓν μέν τὸ ζῷον θεωρεῖται, πολλαί δὲ αἱ διαφοραί, (7) λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν.

(8) Ἐπειδὴ δὲ εἰρήκαμεν τὰς τοῦ φιλοσόφου κοινωνίας καὶ διαφοράς, φέρε (9) καὶ ἡμεῖς προσευπορεύσωμεν ἑτέρας κοινωνίας καὶ διαφοράς. κοινωνοῦσιν (10) οὖν αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ γένη, ὅτι ὥσπερ τὰ γένη συμβάλλεται τοῖς ὁρισμοῖς, (11) οὕτω καὶ αἱ διαφοραί. ἔτι κοινωνοῦσιν ὅτι τὰ δύο ἁπλᾶ ἐστι. κοινωνοῦσι (12) δὲ πάλιν ὅτι μέρη συνθέτων εἰσὶν ἁπλᾶ ὄντα· ὁ γὰρ ἄνθρωπος σύνθετος· (13) μέρη δὲ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον καὶ τὸ λογικόν. διαφέρουσι δὲ ὅτι (14) δύναται τὸ γένος προκόψαι, ὅπου οὐ δύναται ἡ διαφορά· οἷον τὰ γενικώτατα (15) ὑπερβεβηκὸς γένος οὐκ ἔχει, αἱ δὲ διαφοραὶ ὅπου δᾶν προκόψωσι πάντως (16) ἔχουσι πρὸ αὐτῶν γένος. ἔτι διαφέρουσιν ὅτι τὸ μὲν γένος μεταδίδωσιν (17) ὀνόματος καὶ πράγματος, αἱ δὲ διαφοραὶ μόνου πράγματος.

(18) "Οὐ μόνον τοῦ λογικοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ λογικὸν (19) εἰδῶν κατηγορεῖται τὸ χρῆσθαι λόγῳ".[1]

(20) Οὐ τῷ προφορικῷ φησιν, ἐπεὶ οὐκ ἔσται ὁ ἄγγελος λογικὸς μὴ (21) προφέρων λόγον (προφορικοὶ δὲ οὔκ εἰσιν οἱ ἄγγελοι διὰ τὸ μὴ δεῖσθαι), τὸν (22) ἐνδιάθετον οὖν λόγον λέγει.

(23) "Ἴδιον δὲ τοῦ γένους τὸ ἐπὶ πλειόνων κατηγορεῖσθαι".[2]

(24) Ἰστέον ὡς ἀδολεσχίας τρόπον ὑπέστη ὁ Πορφύριος· λέγει γὰρ ὅτι (25) διαφέρουσι καθὸ τὸ μὲν γένος καθολικόν ἐστιν, ἡ δὲ διαφορὰ οὐ τὸ ἴσον (26) καθολική ἐστιν. ἐπιφέρει δὲ πάλιν ἑτέραν διαφορὰν λέγων ὅτι διαφέρει τὸ (27) γένος τῆς διαφορᾶς, καθὸ φύσει πρῶτον ὑπάρχει. ἀδολεσχεῖ δὲ οὕτω τάξας (28) τὰς διαφοράς· ἤδη γὰρ συμπεριέλαβε τὸ φύσει πρῶτον ἐν τῷ λέγειν (29) καθολικώτερον εἶναι τὸ γένος τῆς διαφορᾶς· τὰ γὰρ καθολικὰ πάντα φύσει (30) πρῶτά εἰσιν. ἔδει δὲ μᾶλλον τὸ φύσει πρῶτον τάξαι πρὸ τοῦ καθόλου· (31) εἴ τι μὲν γὰρ καθολικόν, τοῦτο καὶ φύσει πρῶτον ὑπάρχει, οὐκ εἴ τι δὲ (32) φύσει πρῶτον, τοῦτο καὶ καθολικόν· ἰδοὺ γὰρ ἡ μονὰς τῶν δύο φύσει (33) πρώτη ἐστίν, οὐ καθολικωτέρα δὲ τῶν δύο καὶ τῶν τριῶν. ὅτι δὲ φύσει (34) πρώτη ἐστί, σαφὲς ἐκ τοῦ δέχεσθαι τοὺς κανόνας τῶν φύσει πρώτων· (35) συναναιρεῖ γὰρ καὶ οὐ συναναιρεῖται (μονάδος γὰρ μὴ οὔσης οὐκ ἔσται δύο, (36) δύο δὲ μὴ ὄντων ἡ μονὰς ἔσται), συνεισφέρεται καὶ οὐ συνεισφέρει· ὅπου 212 γὰρ δύο, πάντως ἔστιν ἐκεῖ καὶ μονάς, οὐχ ὅπου δὲ μονάς, ἐκεῖ καὶ δυὰς (2) ὑπάρχει.

---

[1] Porph., *Isag*, 14.8–10. [2] Porph., *Isag*, 14.14.

(3) "Ἴδιον δὲ τοῦ γένους τὸ ἐπὶ πλειόνων κατηγορεῖσθαι ἤπερ (4) ἡ διαφορὰ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός".[1]

(5) Ἐκ περιουσίας θέλει εἰπεῖν πῶς διαφέρει τῶν ἄλλων φωνῶν· οὐ (6) προέκειτο γὰρ αὐτῷ εἰπεῖν, εἰ μὴ τὴν διαφορὰν αὐτοῦ καὶ τῆς διαφορᾶς.

(7) "Τὸ μὲν γὰρ ζῷον ἐπ' ἀνθρώπου καὶ ἵππου καὶ ὀρνέου (8) καὶ ὄφεως, τὸ δὲ τετράπουν ἐπὶ μόνων τῶν τέσσαρας πόδας (9) ἐχόντων".[2]

(10) "Τὸ δὲ τετράπουν" ἀντὶ τοῦ ἡ διαφορά.

(11) "Καὶ τὸ συμβεβηκὸς ὁμοίως ἐπ' ἐλαττόνων ἤπερ τὸ γένος".[3]

(12) Τινὲς ἀποροῦσι λέγοντες ὅτι πλειόνων κατηγορεῖται τὸ συμβεβηκὸς τοῦ (13) γένους, καὶ τοσοῦτον ὅτι γενῶν κατηγορεῖται· πῶς οὖν ἄλλως λέγει ὁ (14) Πορφύριος; καλῶς δὲ ἀποροῦσι, δεῖ οὖν προσθεῖναι ὅτι τὸ γένος πλειόνων (15) κατηγορεῖται τοῦ συμβεβηκότος τοῦ θεωρουμένου δὲ ἐν αὐτῷ· τὸ γὰρ ζῷον (16) ὅλων τῶν ὑπ' αὐτὸ εἰδῶν κατηγορεῖται, τὸ φαλακρὸν δὲ οὐ κατηγορεῖται (17) ὅλων τῶν ὑπὸ τὸ ζῷον εἰδῶν.

(18) "Δεῖ δὲ διαφορὰς λαμβάνειν, αἷς τέμνεται τὸ γένος".[4]

(19) Φησὶν ὅτι πλειόνων κατηγορεῖται τὸ γένος τῆς διαφορᾶς, διαφορᾶς δὲ (22) λέγω τῆς διαιρετικῆς· αἱ γὰρ συμπληρωτικαὶ διαφοραὶ τοῦ ζῴου πλειόνων (21) κατηγοροῦνται τοῦ ζῴου, τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ αἰσθητικόν.

(22) "Καὶ τὰ μὲν γένη πρότερα τῶν ὑπ' αὐτὰ διαφορῶν".[5]

(23) Εἴπομεν ὅτι ὀφείλει προτάξαι τοῦτο πρῶτον.

(24) "Ἔτι τὸ γένος μὲν ἓν καθ' ἕκαστον εἶδος, οἷον ἀνθρώπου τὸ ζῷον".[6]

(25) Τινὲς ἀποροῦσι λέγοντες ὅτι καὶ πολλὰ γένη καθ' ἕκαστον εἶδος (26) θεωρεῖται· ἰδοὺ γὰρ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου θεωρεῖται τὸ οὐσία τὸ ἔμψυχον καὶ (27) τὸ ζῷον, ταῦτα δὲ γένη εἰσί· πῶς οὖν φησιν ἓν γένος εἶναι ἐν ἑκάστῳ (28) εἴδει; καλῶς δὲ οἱ ἐξηγηταὶ πρὸς τούτους ἀπαντῶντές φασιν ὅτι ἕν ἐστι (29) τὸ γένος· μόνον γὰρ τὸ οὐσία ὑπάρχει γένος, τὰ δὲ λοιπὰ συστατικαὶ 213 διαφοραί εἰσιν ἀτομοῦσαι τὴν οὐσίαν μέχρι τοῦ ζῴου. τὸ αὐτὸ οὖν ἐστιν (2) οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ καὶ τὸ ζῷον·

(3) "Τὸ μὲν γένος ἔοικεν ὕλῃ, μορφῇ δὲ ἡ διαφορά".[7]

(4) Τοῦτο κατασκευαστικόν ἐστι τοῦ λέγοντος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι (5) τὸ γένος, τὴν δὲ διαφορὰν ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι· φησὶ γὰρ ὅτι τῇ μορφῇ (6) ἔοικεν ἡ διαφορά, ἡ μορφὴ δὲ ποῖόν τί ἐστιν, ὡς εἴρηται Ἀριστοτέλει ἐν (7) Κατηγορίαις· ἡ διαφορὰ δὲ ἐοικυῖα τῇ μορφῇ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι (8) κατηγορηθήσεται. εἴρηται δὲ καὶ περὶ τούτου ἐν τοῖς προλαβοῦσιν.

[1] Porph., *Isag*, 14.14–15. [2] Porph., *Isag*, 14.15–17. [3] Porph., *Isag*, 14.18. [4] Porph., *Isag*, 14.19. [5] Porph., *Isag*, 14.21–22. [6] Porph., *Isag*, 15.4–5. [7] Porph., *Isag*, 15.6–7.

+3

1 (9) Τὴν διδασκαλίαν τῆς διαφορᾶς τὸ εἶδος διεδέξατο, ἤδη καὶ περὶ τῆς (10) τάξεως μετ' αὐτῆς διαμφισβητῆσαν. παρατίθησιν οὖν ὁ Πορφύριος τοῦ (11) γένους καὶ τοῦ εἴδους τρεῖς κοινωνίας καὶ τέσσαρας διαφοράς. ἐπειδὴ δὲ (12) δεῖται προσδιορισμοῦ ἡ μία τῶν διαφορῶν, φέρε πρὸ τῆς τῶν κοινωνιῶν (13) καὶ διαφορῶν διδασκαλίας ὀλίγα περὶ αὐτῆς καταβάλωμεν.

2 φησὶν ὅτι (14) διαφέρει τὸ γένος τοῦ εἴδους ὅτι φύσει προτερεύει τὸ γένος τοῦ εἴδους. τούτου (15) οὕτως ἐχόντος ἐὰν ἐστι τὸ γένος καὶ εἶδος, μὴ λάβῃς κατὰ τὸ αὐτὸ γένος καὶ εἶδος, ἐπεὶ ἔσται τὸ ἓν ἑαυτοῦ προτερεῦον, ἀλλὰ τὸ ἔμψυχον λάβε γένος (17) καὶ τὸ ζῷον εἶδος· καὶ οὕτως εὑρίσκεται ὁ λόγος καλῶς ἔχων.

3 δεύτερος (18) προσδιορισμός· μὴ λάβῃς μοι τὸ γένος κατ' ἄλλο μὲν εἶδος καὶ πάλιν τὸ (19) εἶδος κατ' ἄλλο γένος, ἀλλ' ὡσαύτως μένοι ὁ λόγος, ἐπεὶ ἐὰν λάβῃς τὸ (20) ἔμψυχον ὡς εἶδος τὸ δὲ ζῷον ὡς γένος, εὑρίσκεται τὸ εἶδος φύσει (21) προτερεῦον τοῦ γένους. διὰ τοῦτο οὖν εἴπομεν, ἵν' ὡσαύτως μείνῃ τὸ γένος καὶ (22) τὸ εἶδος.

4 τρίτος προσδιορισμός· προτερεύει τὸ γένος τοῦ εἴδους οὐ κατὰ (23) τὰς γενικὰς καὶ εἰδικὰς διαφοράς (τοῦτο δέ φημι, οὐχ ὡς γένος τὸ γένος (24) εἴδους προτερεύει· τὰ γὰρ πρός τι ἅμα θέλει εἶναι), ἀλλὰ κατὰ τὸ πρᾶγμα· (25) ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ οὐ προτερεύει ὡς πατήρ (εἰ γὰρ πατήρ, ἅμα (26) καὶ υἱός), ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος προτερεύει ὁ Σωφρονίσκος τοῦ Σωκράτους, (27) οὕτω καὶ τὸ γένος οὐ προτερεύει τοῦ εἴδους ὡς γένος ἀλλ' ὡς πρᾶγμα· (28) ἡ γὰρ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ κατὰ τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀνθρώπου προτερεύει· (29) προϋπῆρχε γὰρ τοῦ ἀνθρώπου.

5 (30) Εἰρηκότες τοὺς προσδιορισμοὺς τῆς τοιαύτης διαφορᾶς φέρε ἐπὶ τὰς (31) κοινωνίας χωρήσωμεν, εἶθ' ὕστερον ἐπὶ τὰς διαφοράς βαδίσωμεν. κοινωνεῖ (32) τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, καθὸ κατὰ πλειόνων κατηγοροῦνται· ἔτι κοινωνοῦσι (33) καθὸ προτερεύουσιν ὧν κατηγοροῦνται· τὸ γὰρ γένος καὶ τοῦ ἀνθρώπου (34) προτερεύει καὶ τοῦ Σωκράτους, τὸ δὲ εἶδος προτερεύει ὅλων τῶν ὑπ' αὐτὸ (35) ἀτόμων. ἔτι κοινωνοῦσιν ὅτι οἱονεὶ ὅλον εἰσί. διὰ τί δὲ "οἱονεὶ ὅλον" (36) εἴπομεν, καὶ οὐχ ὅλον; ὅτι τὸ μὲν ὅλον οὐχ ὥς ὅλον εἰς τὰ ἑαυτοῦ μέρη (37) θεωρεῖται, ἐπεὶ ἔσται τῶν μερῶν ἓν καὶ ἕκαστον ὅλον, τὸ δὲ γένος, φημὶ (38) δὲ τὸ ζῷον, ὅλον ὡς ὅλον θεωρεῖται ἐν τῷ ἁπλῶς ἀνθρώπῳ καὶ Σωκράτει,

> 214 αὐτός τε ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ Σωκράτει ὅλος ὡς ὅλος θεωρεῖται, ὅτι ἔχει (2) τὸ ὅλον τὸ διαιρεθὲν εἰς πολλούς.

6 διαφέρουσι δὲ ὅτι τὸ μὲν γένος φύσει (3) προτερεύει, τὸ δὲ εἶδος οὐκέτι· πῶς δὲ φύσει προτερεύει εἰρήκαμεν. ἔτι (4) δὲ διαφέρουσιν ὅτι τὸ μὲν γένος ὕλῃ ἔοικε, τὸ δὲ εἶδος μορφωθείσῃ ὕλῃ, (5) ὡς ἵνα νοήσῃς μοι τὸν ἀνδριάντα, ἐκ χαλκοῦ καὶ μορφῆς συνιστάμενον.

(6) τοιοῦτον γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος· ὥστε οὖν ὁ μὲν ἄνθρωπος σύνθεσις (7) εὑρίσκεται, τὸ δὲ γένος ἁπλοῦν. πιστοῦται δὲ αὕτη ἡ διαφορὰ τὴν πρὸ αὐτῆς· (8) εἰ γὰρ ἔοικε τὸ γένος τῇ ὕλῃ, τὸ δὲ εἶδος τῇ μορφωθείσῃ ὕλῃ, (9) ὁμολογουμένως τὸ γένος τοῦ εἴδους φύσει προτερεύει, ὥσπερ ἡ ἄμορφος ὕλη τῆς (10) μορφωθείσης.

ἀποδίδωσι δὲ καὶ ἑτέρας δύο διαφοράς, τὴν μὲν μίαν ἐξ (11) ἀντανισώσεως καταφατικῆς, τὴν δὲ ἑτέραν ἐξ ἀντανισώσεως ἀποφατικῆς. (12) ποία δέ ἐστιν ἡ ἐξ καταφατικῆς διαφορά; διαφέρει τὸ γένος τοῦ εἴδους ὅτι (13) πλείονας ἔχει διαφοράς· ἔχει γὰρ τὰς ἀντιδιαιρετικὰς δυνάμει, τὸ λογικὸν καὶ (14) τὸ ἄλογον. τὸ δὲ εἶδος οὐκέτι τὰς ἀντιδιαιρετικὰς ἔχει, ἔχει δὲ πλείονας (15) καθὸ ἐνεργείᾳ αὐτὰς ἔχει,

διὰ τοῦτο καὶ ἀνωτέρω ἐλέγομεν τὴν διαφορὰν (16) περιττεύειν τῷ εἴδει τοῦ γένους.

καταφατικὴ δὲ εἰρήται διὰ τὸ καὶ τὸ γένος ἔχειν πλείονας καὶ τὸ εἶδος. (17) ἀποφατικὴ δὲ διαφορὰ ἡ λέγουσα (18) ὅτι οὔτε τὸ γενικώτατον οὔτε τὸ εἰδικώτατον.

γένος δύναται καὶ εἶδος εἶναι οὔτε τὸ εἰδικώτατον (19) εἶδος δύναται καὶ γένος εἶναι. ἀποφατικὴ δὲ εἴρηται διὰ τὸ ἀπαγορεύειν (20) ἑκάτερον. εἰρηκότες δὲ τὰς κοινωνίας καὶ τὰς διαφορὰς τοῦ φιλοσόφου φέρε (21) κατὰ τὸ σύνηθες καὶ ἑτέρας προσευπορήσωμεν. κοινωνεῖ τὸ γένος καὶ τὸ (22) εἶδος, καθὸ δύνανται καὶ γένη καὶ εἴδη εἶναι. ἔτι δὲ κοινωνοῦσι καθὸ (23) συνωνύμως κατηγοροῦνται· τὸ γὰρ γένος καὶ τῷ εἴδει καὶ τῷ ἀτόμῳ (24) μεταδίδωσιν ὀνόματος καὶ πράγματος καὶ τὸ εἶδος ὁμοίως τοῖς ἀτόμοις. ἔτι (25) δὲ κοινωνοῦσι καθὸ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγοροῦνται. Διαφέρουσι δὲ ὅτι τὰ (26) μὲν γένη ὥρισται καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ γνώσει, τὰ δὲ εἴδη μόνῃ τῇ φύσει (27) ὥρισται. χωρητέον δὲ ἐπὶ τὴν λέξιν.

(28) “Εἰλήφθω δὲ τὸ εἶδος ὡς εἶδος ἀλλ’ οὐχ ὡς γένος”.[1]

(29) Ἰδοὺ πρῶτον προσδιορισμὸν παραδίδωσιν ὁ Πορφύριος· φησὶ γὰρ ὅτι (30) ἐὰν δύνηται τὸ γένος εἶναι καὶ εἶδος, μὴ λάβῃς αὐτὸ καὶ εἶδος ἀλλὰ γένος. (31) τοῦτο δὲ λέγει, ἵνα μὴ λάβῃς ἅμα γένος καὶ εἶδος, καὶ ἔσται τὸ αὐτὸ (32) ἑαυτοῦ προτερεῦον.

(33) “Διαφέρει δὲ ὅτι τὸ μὲν γένος περιέχει τὰ εἴδη, τὰ δὲ (34) εἴδη περιέχεται καὶ οὐ περιέχει τὰ γένη· ἐπὶ πλεῖον γὰρ τὸ (35) γένος τοῦ εἴδους”[2]·

(36) Ἐν τῷ λέγειν “τὸ γένος περιέχει τὰ εἴδη καὶ καθολικώτερόν 215 ἐστι” (τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἐπὶ πλέον), δεικνύει ὅτι καὶ φύσει (2) προτερεύει· τὰ γὰρ καθολικώτερα, ὡς εἴρηται, φύσει προτερεύει.

---

[1] Porph., *Isag*, 15.11. [2] Porph., *Isag*, 15.15–16.

> (3) “Καὶ τὰ μὲν γένη συνωνύμως τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται, (4) τὰ δὲ εἴδη τῶν γενῶν οὐκέτι”.[1]
>
> (5) Ταὐτόν ἐστι τῇ πρώτῃ διαφορᾷ.
>
> (6) “Ἔτι τὰ μὲν γένη πλεονάζει τῇ τῶν ὑπ’ αὐτὰ εἰδῶν (7) περιοχῇ” (τοῦτ’ ἔστι ταῖς ἀντιδιαιρουμέναις διαφοραῖς), “τὰ δὲ εἴδη τῶν (8) γενῶν πλεονάζει ταῖς οἰκείαις διαφοραῖς”[2] (καθὸ ἐνεργείᾳ ἔχει αὐτά).

+4

1 (9) Πάρεσμεν τοῦ γένους καὶ τοῦ ἰδίου τὰς κοινωνίας καὶ τὰς διαφορὰς (10) παραδώσοντες. κοινωνεῖ τὸ γένος καὶ τὸ ἴδιον, καθὸ τὰ δύο (11) συνεισφέρεται, ὑφ’ ὧν κατηγοροῦνται· ὁ ἄνθρωπος γὰρ εἰσφέρει καὶ τὸ ζῷον, (12) εἰσφέρει δὲ καὶ τὸ γελαστικόν· εἴ τι μὲν γὰρ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ ζῷον, (13) καὶ εἴ τι ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ γελαστικόν. ἔτι κοινωνοῦσιν ὅτι ἐπίσης (14) μετέχονται ὧν κατηγοροῦνται· τὸ γὰρ ζῷόν ἐστιν ἐπίσης ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ, (15) καὶ τὸ γελαστικὸν ὁμοίως ἐπίσης ἐστὶ Πλάτωνι καὶ Ἀλκιβιάδῃ. ἔτι (16) δὲ κοινωνοῦσι καθὸ συνωνύμως κατηγοροῦνται. ὡς γὰρ τὸ ζῷον συνωνύμως (17) κατηγορεῖται τοῦ ἀνθρώπου (μεταδίδωσι γὰρ ὀνόματος καὶ πράγματος), (18) οὕτω καὶ τὸ γελαστικὸν συνωνύμως κατηγορεῖται Πλάτωνος· ὀνόματος γὰρ αὐτῷ (19) μεταδίδωσι, (20) καὶ πράγματος, καθὸ καὶ τοῦ γελᾶν μεταδίδωσι Πλάτωνι.

2 διαφέρουσι δὲ (21) ὅτι τὸ γένος προτερεύει τοῦ ἰδίου· πρῶτον γάρ ἐστι τὸ ζῷον (22) διαιρούμενον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, ὕστερον δὲ τὸ ἴδιον

> τὸ φαινόμενον ἐν ταῖς (23) διαφοραῖς· μεθὸ γὰρ γίνεται τὸ λογικόν, γίνεται τὸ γελαστικόν.

ἔτι (24) διαφέρουσι ὅτι τὸ μὲν γένος πολλῶν εἰδῶν κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἴδιον ἑνὸς (25) εἴδους.

ἔτι διαφέρουσι ὅτι τὸ μὲν γένος οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς τὰ εἴδη, (26) τὸ δὲ ἴδιον ἀντιστρέφει·

> εἴ τι γὰρ γελαστικόν, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος, καὶ εἴ (27) τι ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ γελαστικόν, οὐκ εἴ τι δὲ ζῷον, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος. (28) χωρήσωμεν δὲ καὶ ἐπὶ τὴν λέξιν.
>
> (29) “Καὶ τὸ ἐπίσης τὸ γένος κατηγορεῖσθαι τῶν εἰδῶν καὶ τὸ (30) ἴδιον τῶν αὐτοῦ μετεχόντων”.[3]

---

[1] Porph., *Isag*, 15.20–21. [2] Porph., *Isag*, 15.21–23. [3] Porph., *Isag*, 16.3–4.

(31) Τινὲς ἀμφιβάλλουσι λέγοντες ἄδηλον εἰρηκέναι τὸν Πορφύριον περὶ (32) ποίου ἰδίου ὁ λόγος ὑπάρχει· διττὸν γὰρ τὸ ἴδιον· τὸ μὲν γὰρ πολλῶν (33) εἰδῶν κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἑνὸς εἴδους. καὶ πολλῶν μὲν ὡς τὸ κινητικόν· 216 τὸ γὰρ κινητικὸν ἴδιόν ἐστι τοῦ ζῴου· ἀμέλει καὶ ἀντιστρέφει· εἴ τι γὰρ (2) ζῷον, τοῦτο καὶ κινητικόν, καὶ εἴ τι κινητικόν, τοῦτο καὶ ζῷον. (3) κατηγορεῖται δὲ τὸ κινητικὸν πολλῶν εἰδῶν· ἔστι γὰρ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ καὶ κυνὶ (4) καὶ ἵππῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς εἴδεσιν. ἑνὸς δὲ εἴδους κατηγορεῖται τὸ ἴδιον (5) ὡς τὸ γελαστικὸν τοῦ ἀνθρώπου. τούτου οὕτως ἔχοντος ἄδηλον ἡμῖν (6) φαίνεται περὶ ποίου ἰδίου λέγει ὁ Πορφύριος· ἐν μὲν γὰρ τῇ κοινωνίᾳ (7) αὐτῶν τὸ πολλῶν εἰδῶν κατηγορούμενον λέγει, ἐν δὲ τῇ διαφορᾷ τὸ πολλῶν (8) εἰδῶν κατηγορούμενον οὐ λέγει, ἀλλ᾽ ἑνὸς εἴδους. περὶ ποίου δὲ ὁ λόγος (9) αὐτῷ ὑπάρχει, οὐκ οἴδαμεν. ἐπιλύονται δὲ λέγοντες οὕτως, ὅτι ἕκαστον (10) ἴδιον συμπεριέλαβε· φησὶ γὰρ ὅτι τὸ γένος πάντως πλειόνων εἰδῶν (11) κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἴδιον οὐ πάντως πλειόνων· καὶ ἑνὸς γὰρ κατηγορεῖται. (12) τὸ τοιοῦτον δὲ ληρῶδες ὑπάρχει· ἐκ ταύτης γὰρ τῆς ζητήσεως πολλὰ (13) ἄτοπα ἕψεται· τοῦ γὰρ Πορφυρίου ὁμολογουμένως ὧδε καὶ ἐν ἑτέροις (14) εἰρηκότος μὴ εἶναι τὸ ἴδιον πολλῶν εἰδῶν, ἀλλ᾽ ἑνὸς καὶ μόνου καὶ ἀεί, περὶ (15) οὗ καὶ τὸν λόγον ποιούμεθα, οἱ τοιαύτην ζήτησιν καταβαλλόμενοι ἄτοπα (16) πολλὰ παραδεδώκασι· τὸ κινητικὸν γὰρ οὐσιώδη διαφορὰν δηλοῦν τοῦ ζῴου (17) ἴδιον αὐτοῦ λέγουσιν. ἀτόπως δὲ λέγεται ἴδιον εἶναι πολλῶν εἰδῶν ὑπάρχον. (18) τὸ ἴδιον πάντως ἑνὸς ὑπάρχει. συμβεβηκότι δὲ μᾶλλον τὸ τοιοῦτον ἁρμόζει. (19) πλάνη δὲ γέγονε τῆς λέξεως ὑπόνοιαν παρεχούσης φάσκειν τὸν Πορφύριον (20) πολλῶν εἰδῶν τὸ ἴδιον κατηγορεῖσθαι. τὸ δὲ ἀληθὲς οὐ τοῦτο ἐδήλου· τῷ (21) γὰρ λέγειν "τοῖς εἴδεσιν" οὐ λέγει τὸ ἴδιον εἰδῶν κατηγορεῖσθαι, ἀλλὰ λέγει (22) ὅτι τὸ γένος καὶ τὸ ἴδιον ὑπὸ τῶν εἰδῶν εἰσφέρεται, οὐ μέντοι τὸ ἴδιον (23) λέγει πολλῶν εἰδῶν κατηγορεῖσθαι.

(24) "Κοινὸν δὲ καὶ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι".[1]

(25) Τινὲς λέγουσιν ὅτι οὐκ ἔδει λέγειν Πορφύριον συνωνύμως τὸ ἴδιον (26) κατηγορεῖσθαι· πῶς γὰρ συμβεβηκὸς μεταδίδωσιν ὀνόματος καὶ πράγματος;

(27) οἱ τοιαῦτα δὲ λέγοντες οὐδέποτε Ἀριστοτέλους ἀκροαταὶ γεγόνασιν, οἷς ἐν (28) ταῖς Κατηγορίαις φανερῶς λέγει καὶ τὰ συμβεβηκότα συνωνύμως κατηγορεῖσθαι.

(29) "Διαφέρει δὲ ὅτι τὸ μὲν γένος πρότερον, ὕστερον δὲ τὸ ἴδιον".[2]

(30) Τινὲς λέγουσιν ὅτι οὐ πάντως προτερεύει τὸ γένος τοῦ ἰδίου· ἰδοὺ (31) γὰρ τὸ ζῷον καὶ τὸ κινητικὸν ἅμα ἐστίν· οὔτε γὰρ προτερεύει τὸ ζῷον (32) τοῦ κινητικοῦ. ἀπολογοῦνται δὲ λέγοντες ὅτι καθὸ ὑποκείμενόν ἐστι τὸ (33) γένος, τὰ δὲ ἴδια ἐν ὑποκειμένῳ (ὑποκείμενον δὲ τὸ γένος, καθὸ ἔοικε τῇ (34) ὕλῃ, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ τὸ ἴδιον, **), διὰ τοῦτο τὸ γένος προτερεύει τοῦ 217

[1] Porph., *Isag*, 16.6. [2] Porph., *Isag*, 16.6–7.

ἰδίου. ἀνόητα δὲ φθέγγονται οἱ τοιαῦτα ζητοῦντες καὶ ἀπολογούμενοι· ἡ (2) γὰρ ἀπορία προῆλθεν ἐκ τῆς κακῆς αὐτῶν ζητήσεως· ἔφαμεν γὰρ ὡς οὐκ (3) ἔδει λαβεῖν τὸ κινητικὸν ἴδιον, καὶ οὕτως οὔτε δύναταί τις λέγειν τὰ ἴδια (4) μὴ εἶναι ὕστερα τῶν γενῶν οὔτε ψυχρῶς ἐπιλύσεται φάσκων τὸ ἴδιον ἐν (5) ὑποκειμένῳ ἐοικέναι. ὅμως δὲ εἰ καὶ καλῶς ἐπελύσαντο, ἀλλ' οὖν οὐ (6) καλῶς ἡ ἀπορία προῆλθεν. δεῖ οὖν δέχεσθαι μόνον τὸ ἴδιον ἑνὸς εἴδους (7) κατηγορεῖσθαι, καὶ οὕτως ὕστερον τοῦ γένους εὑρίσκεται.

(8) "Δεῖ γὰρ εἶναι ζῷον, εἶτα διαιρεῖσθαι διαφοραῖς καὶ ἰδίοις".[1]

(9) Τὸ γὰρ ζῷον προϋπάρχει, ὕστερον δὲ διαιρεῖται τῷ λογικῷ καὶ τῷ γελαστικῷ.

(11) "Καὶ τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖται".[2]

(12) Ἀντὶ τοῦ ἀντιστρέφει. τὸ δὲ γένος οὔτε πρὸς τὸ εἶδος οὔτε πρὸς τὸ (13) ἴδιον ἀντιστρέφει.

(14) "Ἔτι τὸ μὲν ἴδιον παντὶ τῷ εἴδει ὑπάρχει, οὗ ἐστιν ἴδιον, (15) καὶ μόνῳ καὶ ἀεί, τὸ δὲ γένος παντὶ μὲν τῷ εἴδει, οὗ ἂν ᾖ γένος, (17) καὶ ἀεί, οὐ μέντοι καὶ μόνῳ".[3]

(17) Αὕτη οὐκ ἔστι διαφορὰ κατ' ἰδίαν. κατασκευάζει δὲ τὸ δεύτερον· τὸ (18) γὰρ δεύτερον λέγει ἀντιστρέφειν τὸ ἴδιον. διὰ τί; ἐπειδὴ καὶ μόνῳ καὶ (19) παντὶ καὶ ἀεὶ τῷ εἴδει ὑπάρχει. τὸ δὲ γένος οὐκ ἀντιστρέφει, ἐπειδὴ οὐ (20) μόνῳ ὑπάρχει. ἐν τούτῳ δείκνυται ὅτι καὶ καθολικώτερόν ἐστι τὸ γένος.

(21) "Ἔτι τὰ μὲν ἴδια ἀναιρούμενα οὐ συναναιρεῖ τὰ γένη, (22) τὰ δὲ γένη ἀναιρούμενα συναναιρεῖ τὰ εἴδη, ὧν ἐστιν ἴδια"[4]·

(23) Καλῶς λέγει· ἐὰν γὰρ εἴπω "οὐ ζῶον ἔστι", δηλῶ ὅτι οὐδὲ γελαστικόν· (24) ἐὰν δὲ εἴπω "οὐ γελαστικόν", οὐ συναναιρῶ τὸ ζῷον· ἔστι γὰρ ζῷα μὴ (25) γελαστικά. ταὐτὸν δέ ἐστι τῇ πρώτῃ διαφορᾷ· ἐξ οὗ γὰρ ἐδείχθη ὡς (26) καθολικώτερόν ἐστι τὸ γένος τοῦ ἰδίου, συναναιρεῖ καὶ οὐ συναναιρεῖται.

(27) Ἵνα δὲ κατὰ τὸ ἔθος προσευπορήσωμεν κοινωνίας καὶ διαφοράς, φέρε (28) μίαν κοινωνίαν καὶ μίαν διαφορὰν παραδώσομεν. κοινὸν ἔχουσι τὸ πάντα (29) τὰ ὁμοειδῆ ἑκατέρου μετέχειν· ὁ γὰρ Σωκράτης καὶ Πλάτων ζῴου (30) μετέχουσιν, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ γελαστικοῦ. μὴ νόμιζε δὲ τοῦτο ἐοικέναι (31) τῷ λέγοντι ἐπίσης κατηγορεῖσθαι αὐτὰ τῶν ὑπ' αὐτά· ἐκεῖνο γὰρ τὸ μᾶλλον (32) καὶ ἧττον δηλοῖ, τοῦτο δὲ οὐχὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀλλὰ μόνον μετέχειν 218 τὰ ὁμοειδῆ τούτων. διαφορὰν δὲ ἔχουσιν ὅτι τὸ μὲν γένος ὡς γένος ἐν τοῖς (2) ἀτόμοις θεωρεῖται, τὸ δὲ ἴδιον οὐχ ὡς ἴδιον ἀλλ' ὡς συμβεβηκός· ἀμέλει (3) οὐκ ἀντιστρέφει ἐν τοῖς ἀτόμοις· εἴ τι μὲν γὰρ Σωκράτης ἐστί, τοῦτο καὶ (4) γελαστικόν, οὐκ εἴ τι δὲ γελαστικόν, τοῦτο καὶ Σωκράτης ἐστίν. εἰ δὲ (5) ἦν ἴδιον, ὤφειλεν ἀντιστρέφειν, ὡς ἐδείχθη.

[1] Porph., *Isag*, 16.9–10. [2] Porph., *Isag*, 16.12. [3] Porph., *Isag*, 16.14–16. [4] Porph., *Isag*, 16.16–18.

+5

1 (6) Καταλλήλῳ τῇ τάξει χρησάμενοι πάρεσμεν τοῦ γένους καὶ τοῦ (7) συμβεβηκότος τὰς κοινωνίας καὶ τὰς διαφορὰς παραδώσοντες, ἀλλ' οὐκ (8) ἰσαρίθμους τὰς κοινωνίας καὶ τὰς διαφοράς. μίαν γὰρ κοινωνίαν παραδίδωσι, (9) τρεῖς δὲ διαφοράς. ἀποροῦσι δέ τινες λέγοντες "διὰ τί ἐπὶ μὲν τῶν (10) ἄλλων φωνῶν πολλὰς κοινωνίας τοῦ γένους παρέθετο, ἐπὶ δὲ τοῦ (11) συμβεβηκότος μίαν;"

2 ἔστι δὲ εἰπεῖν πρὸς τούτους ὅτι πάνυ πόρρω (12) διέστηκε τοῦ συμβεβηκότος τὸ γένος· τὸ μὲν γὰρ γένος ἄκρα οὐσία ἐστί, (13) τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἄκρον ἐπουσιῶδες. κατὰ πολλὰ δὲ ἔστι δεῖξαι ταῦτα (14) διεστηκότα, εἰ μὴ ἐκ τῆς θεωρίας αὐτοὺς παρακρούειν ἐμέλλομεν. (15) παραδίδωσιν οὖν ὁ Πορφύριος οὖν κοινὸν γένους καὶ συμβεβηκότος τὸ κατὰ πλειόνων (16) κατηγορεῖσθαι.

> ἤδη δὲ καὶ ἐν τοῖς καθολικοῖς κοινωνία τοῦτο ἐδείχθη. (17) ἐπειδὴ δὲ ἐπιστήμονος ἀνδρὸς ὑπάρχει τὸ κοινωνίαν τῶν πόρρω διεστηκότων (18) παραδιδόναι καὶ τῶν πάνυ παραπλησίων διαφορὰν δεικνύναι, ὡς ἐπὶ φάττης (19) καὶ περιστερᾶς,

(19) φέρε καὶ κοινὸν ἕτερον γένους καὶ συμβεβηκότος (20) ἀποδείξωμεν ταῖς ἀπὸ τοῦ φιλοσόφου παραδοθείσαις διαφοραῖς ἀρκούμενοι. ἔτι (21) κοινωνεῖ τὸ γένος καὶ τὸ συμβεβηκός, καθὸ ἑκάτερον αὐτῶν καὶ εἰδῶν καὶ (22) ἀτόμων κατηγορεῖται.

> χωρητέον δὲ καὶ ἐπὶ τὰς διαφοράς.

3 διαφέρει δὲ τὸ (23) γένος τοῦ συμβεβηκότος, ὅτι τὸ μὲν γένος πρὸ τῶν εἰδῶν ἐστι, τὰ δὲ εἴδη (24) πρὸ τοῦ συμβεβηκότος· τὸ γὰρ συμβεβηκὸς πάντως ἔχει τὸ εἶδος προτερεῦον, (25) οὗ ἐστι συμβεβηκός. ἔτι διαφέρει τὸ γένος τοῦ συμβεβηκότος, ὅτι τὸ μὲν (26) γένος ἐπίσης ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸ εἰδῶν μετέχεται, τὸ δὲ συμβεβηκὸς κατὰ (27) τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον μετέχεται. ἔτι διαφέρουσιν ὅτι τὸ μὲν γένος πρῶτον (28) εἰδῶν κατηγορεῖται καὶ οὕτως ἀτόμων, τὸ δὲ συμβεβηκὸς πρῶτον ἀτόμων (29) καὶ οὕτως εἰδῶν.

> ταὐτὸν δέ ἐστι τῷ πρώτῳ· δείκνυται γὰρ καὶ ὧδε φύσει (30) προτερεῦον τὸ γένος.

ἔτι διαφέρουσιν ὅτι τὸ μὲν γένος ἐν τῷ τί ἐστι (31) κατηγορεῖται, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν.

> (32) Ἔχομεν ἐντεῦθεν τὰς τοῦ γένους κοινωνίας καὶ διαφορὰς πρὸς τὰς (33) ἄλλας φωνάς· βουλόμενος δὲ διαφορὰς τῶν ἄλλων πρὸς ἀλλήλας δεῖξαι, (34) φησὶν ὅτι μία καὶ ἑκάστη ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας τέσσαρας διαφοράς· εἰσὶ (35) δὲ

πέντε φωναί· φθάνει οὖν εἶναι τὰς διαφορὰς εἴκοσι· τετράκις γὰρ πέντε (36) εἴκοσι. τῷ οὖν νουνεχῶς σκοποῦντι καὶ βουλομένῳ φυγεῖν ἀδολεσχίαν δέκα (37) εὑρίσκονται· φέρε γὰρ οὕτως εἴπωμεν· τὸ γένος διαφέρει τῶν τεσσάρων (38) φωνῶν· εὑρίσκονται οὖν τέσσαρες διαφοραί. πάλιν λέγομεν, ἡ διαφορὰ (39) διαφέρει τῶν τριῶν, εἴδους ἰδίου συμβεβηκότος. μηκέτι δὲ λέγε καὶ γένους· 219 ἤδη γὰρ τοῦτο ἐδείχθη. ἔτι διαφέρει τὸ εἶδος τῶν δύο, ἰδίου καὶ (2) συμβεβηκότος. καὶ μηκέτι λέγε διαφορᾶς καὶ γένους· ἤδη γὰρ τοῦτο ἐδείχθη. (3) ἔτι διαφέρει τὸ ἴδιον ἑνὸς τοῦ συμβεβηκότος. ὥστε οὖν δέκα εἰσὶ μὴ (4) ἀναδιπλασιαζόμεναι· τέσσαρες τρεῖς δύο μία.

(5) "Ἀλλ' οὖν πρότερόν ἐστι τὸ ᾧ συμβέβηκε τοῦ συμβεβηκότος".[1]

(7) Φησὶν ὅτι κἂν ᾖ τὸ συμβεβηκὸς ἀχώριστον, πάντως ἐκεῖνο τὸ εἶδος (8) αὐτοῦ προτερεύει, οὗ ἐστι συμβεβηκός· ὁ γὰρ Αἰθίοψ τοῦ μέλανος προτερεύει (9) ὡς ἄνθρωπος.

(10) "Τὰ δὲ γένη καὶ τὰ εἴδη φύσει πρότερα τῶν ἀτόμων οὐσιῶν".[2]

(11) Φησὶν ὅτι ἐν τοῖς ἀτόμοις πρῶτα τὰ συμβεβηκότα θεωρεῖται, τὰ δὲ (12) γένη ἐν τοῖς εἴδεσι.

(13) "Ποῖος γὰρ ὁ Αἰθίοψ ἐρωτηθεὶς ἐρεῖς μέλας, καὶ πῶς (14) ἔχει Σωκράτης ἐρεῖς κάθηται".[3]

(15) Τὸ ἀχώριστον καὶ χωριστὸν συμβεβηκὸς δηλοῖ· ἐν μὲν γὰρ τῷ λέγειν (16) "μέλανα τὸν Αἰθίοπα" δηλοῖ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός, ἐν δὲ τῷ λέγειν (17) "περιπατεῖ καὶ κάθηται" δηλοῖ τὸ χωριστόν· ὡς γὰρ τὰ ῥήματα (18) μεταπίπτει, οὕτω καὶ τὰ χωριστά, ὡς εἴρηται.

(19) "Καὶ τῶν μὲν δύο μιᾷ ἀπολειπομένων".[4]

(20) Ὅταν ἐκ τῆς διαφορᾶς ἄρχηται, τότε μία λείπει ἡ πρὸς τὸ γένος· (21) προελήφθη δὲ τοῦτο, ὅτε ἐλέγετο ἡ τοῦ γένους πρὸς τέσσαρας.

(22) "Τῶν δὲ πέντε τέτρασι".[5]

(23) Μεθὸ γὰρ ἔλθῃς εἰς τὸ συμβεβηκός, ὅπερ ἐστὶ πέμπτον, διαφορὰν (24) οὐχ εὑρίσκεται ἔχον διὰ τὸ ἤδη προειρῆσθαι αὐτάς. λείπεται οὖν τέτρασιν, (25) ὅτε φθάσῃ τὸ συμβεβηκός.

---

[1] Porph., *Isag*, 17.5. [2] Porph., *Isag*, 17.9–10. [3] Porph., *Isag*, 17.12–13. [4] Porph., *Isag*, 17.18.
[5] Porph., *Isag*, 17.19–20.

+6[1]

Κοινὰ διαφορᾶς καὶ εἴδους· ὅτι ἐπίσης μετέχονται· ὅτι ἀεὶ πάρεστιν, οἷς μετέχονται.[2] ἰδία διαφορᾶς καὶ εἴδους· ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστι, τὸ δὲ εἶδος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται· ὅτι ἡ διαφορὰ πλείονα εἴδη περιέχει καὶ τὰ τούτων ἄτομα, τὸ δὲ εἶδος μόνον τὰ ὑπ' αὐτὸ ἄτομα.[3]

[1] Lectures +6-+11 having no parallel in Greek, are restored on the base of John of Damascus' *Dialectica*, in comparison with Porphyry's *Isagoge* and Elias' *in Isagoge*. [2] Damasc., *Dial*, 2.2–3; cf. Porph., *Isag*, 18.10–14: Περὶ κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ εἴδους. κοινὸν τοίνυν διαφορᾶς καὶ εἴδους τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι· ἀνθρώπου τε γὰρ ἐπίσης μετέχουσιν οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι καὶ τῆς τοῦ λογικοῦ διαφορᾶς. κοινὸν δὲ καὶ τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς μετέχουσιν· ἀεὶ γὰρ Σωκράτης λογικός, καὶ ἀεὶ Σωκράτης ἄνθρωπος. Cf. also Elias, *in Isag*, 101.2–7: εἴπωμεν οὖν κοινὰ εἴδους καὶ διαφορᾶς. λέγει οὖν ὁ Πορφύριος κοινὰ αὐτῶν δύω, πρῶτον μὲν τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι· τοῦ γὰρ ἀνθρωπείου εἴδους ἐπίσης μετέχει πᾶς ἄνθρωπος καὶ ἐπίσης τοῦ λογικοῦ. δεύτερον κοινὸν αὐτῶν τὸ ἀεὶ μετέχεσθαι αὐτά. ἀεὶ γὰρ ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος καὶ ἀεὶ λογικός. [3] Damasc., *Dial*, 24.3–7, cf. Porph., *Isag*, 18.15–13.3: Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἴδους καὶ τῆς διαφορᾶς. Ἴδιον δὲ διαφορᾶς μὲν τὸ ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖσθαι, εἴδους δὲ τὸ ἐν τῷ τί ἐστιν· κἂν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὡς ποιὸν λαμβάνηται, οὐχ ἁπλῶς ἂν εἴη ποιόν, ἀλλὰ καθὸ τῷ γένει προσελθοῦσαι αἱ διαφοραὶ ὑπέστησαν αὐτό. ἔτι ἡ μὲν διαφορὰ ἐπὶ πλειόνων πολλάκις εἰδῶν θεωρεῖται, ὡς τὸ τετράπουν ἐπὶ πλείστων ζῴων τῷ εἴδει διαφερόντων, τὸ δὲ εἶδος ἐπὶ μόνων τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων ἐστίν. ἔτι ἡ διαφορὰ προτέρα τοῦ κατ' αὐτὴν εἴδους· συναναιρεῖ γὰρ τὸ λογικὸν ἀναιρεθὲν τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀναιρεθεὶς οὐκ ἀνῄρηκεν τὸ λογικόν, ὄντος θεοῦ. ἔτι διαφορὰ μὲν συντίθεται μετὰ ἄλλης διαφορᾶς· τὸ λογικὸν γὰρ καὶ τὸ θνητὸν συνετέθη εἰς ὑπόστασιν ἀνθρώπου· εἶδος δὲ εἴδει οὐ συντίθεται, ὥστε ἀπογεννῆσαι ἄλλο τι εἶδος· τί μὲν γὰρ ἵππος τινὶ ὄνῳ σύνεισιν εἰς ἡμιόνου γένεσιν, ἵππος δὲ ἁπλῶς ὄνῳ οὐκ ἂν συντεθεὶς ἀποτελέσειεν ἡμίονον. Cf. also Elias, *in Isag*, 101.7–8: διαφορὰ δὲ αὐτῶν λέγει τέσσαρα· πρῶτον ὅτι ἡ διαφορὰ ἐν τῷ ποῖόν τι κατηγορεῖται, τὸ δὲ εἶδος ἐν τῷ τί ἐστι.

+7

κοινὰ διαφορᾶς καὶ ἰδίου· ὅτι μετέχονται· ὅτι ἀεὶ πάρεισιν οἷς μετέχονται.[1] ἰδία διαφορᾶς καὶ ἰδίου· ὅτι ἡ μὲν διαφορα πολλὰ εἴδη περιέχει, τὸ δὲ ἴδιον ἓν μόνον. ὅτι ἡ διαφορὰ οὐ μὴν ἀντιστρέφει πρὸς τὸ εἶδος, τὸ δὲ ἴδιον ἀντιστρέφει.[2]

+8

κοινά διαφορᾶς καὶ συμβεβηκότος, ὅτι ἀμφότερα κατὰ πλειόνων ἐν τῷ ποῖόν τι ἐστι κατηγοροῦνται καὶ ὅτι ἡ διαφορὰ καὶ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός ἀεὶ πάρεισιν οἷς κατηγοροῦνται.[3] ἰδία διαφορᾶς καὶ συμβεβηκότος· ὅτι αἱ μὲν διαφοραὶ περιέχουσιν, οὐ περιέχονται, τὰ δὲ συμβεβηκότα περιέχονται. Περιέχουσι μὲν γὰρ τὰ εἴδη ἀμφότερα ὡς πλειόνων εἰδῶν κατηγορούμενα, ἀλλ' ἡ διαφορὰ οὐ περιέχεται, διότι οὐ δέχεται τὸ αὐτὸ εἶδος τὰς ἐναντίας διαφοράς, τὸ δὲ συμβεβηκὸς περιέχεται, διότι τὸ αὐτὸ εἶδος

[1] Damasc., *Dial*, 25.2–3; cf. Porph., *Isag*, 19.4–9: Περὶ τῆ κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ ἰδίου. Διαφορὰ δὲ καὶ ἴδιον κοινὸν μὲν ἔχουσι τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι ὑπὸ τῶν μετεχόντων· ἐπίσης γὰρ τὰ λογικὰ λογικὰ καὶ τὰ γελαστικὰ γελαστικά. καὶ τὸ ἀεὶ καὶ παντὶ παρεῖναι κοινὸν ἀμφοῖν· κἂν γὰρ κολοβωθῇ ὁ δίπους, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεφυκέναι τὸ ἀεὶ λέγεται, ἐπεὶ καὶ τὸ γελαστικὸν τῷ πεφυκέναι ἔχει τὸ ἀεί, ἀλλ' οὐχὶ τῷ γελᾶν ἀεί. Cf. also Elias, *in Isag*, 102.8–11: ἐφ' οἷς παραβάλλει διαφορὰν καὶ ἴδιον καὶ τὰ αὐτὰ λέγει κοινά, ἅπερ καὶ ἐπὶ εἴδους καὶ διαφορᾶς πρῶτον μὲν τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι ὑπὸ τῶν μετεχόντων (ἐπίσης γὰρ πάντες ἄνθρωποι λογικοὶ καὶ ἐπίσης γελαστικοί), δεύτερον τὸ ἀεὶ συνυπάρχειν. [2] Damasc., *Dial*, 25.4–6; cf. Porph., *Isag*, 19.10–15: Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἰδίου καὶ τῆς διαφορᾶς. Ἴδιον δὲ διαφορᾶς ὅτι αὕτη μὲν ἐπὶ πλειόνων εἰδῶν λέγεται πολλάκις, οἷον τὸ λογικὸν καὶ ἐπὶ θεοῦ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου, τὸ δὲ ἴδιον ἐφ' ἑνὸς εἴδους, οὗ ἐστιν ἴδιον. καὶ ἡ μὲν διαφορὰ ἕπεται ἐκείνοις, ὧν ἦν διαφορά, οὐ μὴν καὶ ἀντιστρέφει· τὰ δὲ ἴδια ἀντικατηγορεῖται ὧν ἂν ἴδια διὰ τὸ ἀντιστρέφειν. Cf. also Elias, *in Isag*, 102.13–15: διαφορᾶς δὲ λέγει δύο· πρῶτον μὲν ὅτι ἡ διαφορὰ ἐπὶ πλειόνων τινῶν λέγεται πολλάκις, οἷον τὸ λογικὸν ἐπὶ θεοῦ καὶ ἀγγέλου καὶ ἀνθρώπου, τὸ δὲ ἴδιον ἐφ' ἑνὸς εἴδους … [3] Damasc., *Dial*, 26.2–5; cf. Porph., *Isag*, 19.16–19: Περὶ τῆς κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ συμβεβηκότος. Διαφορᾷ δὲ καὶ συμβεβηκότι κοινὸν μὲν τὸ ἐπὶ πλειόνων λέγεσθαι, κοινὸν δὲ πρὸς τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα τὸ ἀεὶ καὶ παντὶ προσεῖναι· τό τε γὰρ δίπουν ἀεὶ πρόσεστι πᾶσι κόραξι τὸ τε μέλαν ὁμοίως. Cf. also Elias, *in Isag*, 102.22–25: ἐφ' οἷς παραβάλλει τὴν διαφορὰν καὶ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς καὶ λέγει δύω αὐτῶν κοινά· πρὸς μὲν τὸ πᾶν συμβεβηκὸς τὸ καθόλου κοινὸν αὐτῶν τὸ ἐπὶ πλειόνων λέγεσθαι, πρὸς δὲ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκὸς τὸ ἀεὶ ὑπάρχειν.

καὶ τὸ αὐτὸ ἄτομον πολλὰ συμβεβηκότα δέχεται, πολλάκις καὶ τὰ ἐναντία· ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον οὐκ ἐπιδέχεται, ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα.[1]

+9

Κοινὰ εἴδους καὶ ἰδίου· ὅτι ἀλλήλων ἀντικατηγοροῦνται ἤγουν ἀντιστρέφουσιν· ὅτι ἐπίσης μετέχονται· ἐπίσης δὲ μετέχεσθαί ἐστι τὸ μὴ τὸ ἕν μᾶλλον ἢ ἧττον τοῦ ἑτέρου μεταδιδόναι ἑαυτῶν τοῖς μετέχουσιν ἀτόμοις.[2] Διαφορὰ εἴδους καὶ ἰδίου· ὅτι τὸ μὲν εἶδος οὐσιῶδες, τὸ δὲ ἴδιον ἐπουσιῶδες· ὅτι τὸ μὲν εἶδος ἀεὶ ἐνεργείᾳ, τὸ δὲ ἴδιον καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ· ἔτι τὰ διαφόρους ἔχοντα ὁρισμοὺς καὶ αὐτὰ δηλονότι διάφορα καθεστήκασιν.[3]

---

[1] Damasc., *Dial*, 26.5–14; cf. Porph., *Isag*, 19.20–20.6: Περὶ τῶν ἰδίων διαφορᾶς καὶ συμβεβηκότος. Διαφέρουσι δὲ ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ περιέχει, οὐ περιέχεται δέ· περιέχει τῷ ἐν πλείοσιν εἶναι, τρόπον δέ τινα περιέχεται τῷ μὴ ἑνὸς συμβεβηκότος εἶναι δεκτικὰ τὰ ὑποκείμενα, ἀλλὰ πλειόνων. καὶ ἡ μὲν διαφορὰ ἀνεπίτατος καὶ ἀνάνετος, τὰ δὲ συμβεβηκότα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδέχεται. καὶ ἀμιγεῖς μὲν αἱ ἐναντίαι διαφοραί, μιγείη δ' ἂν τὰ ἐναντία συμβεβηκότα. Cf. also Elias, *in Isag*, 102.25–28, 31–33: διάφορα δὲ αὐτῶν λέγει τρία· πρῶτον ὅτι ἡ διαφορὰ περιέχει, οὐ περιέχεται δέ (τὸ γὰρ λογικὸν περιέχει τὸν ἄνθρωπον), τὰ δὲ συμβεβηκότα τρόπον μέν τινα περιέχουσι, κατὰ τὶ δὲ περιέχονται … δεύτερον αὐτῶν διάφορον ὅτι τὸ μὲν συμβεβηκὸς ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ἡ δὲ διαφορὰ οὐκέτι.

[2] Damasc., *Dial*, 27.2–3; cf. Porph., *Isag*, 20.11–15: Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ἰδίου. Εἴδους δὲ καὶ ἰδίου κοινὸν τὸ ἀλλήλων ἀντικατηγορεῖσθαι· εἰ γὰρ ἄνθρωπος, γελαστικόν, καὶ εἰ γελαστικόν, ἄνθρωπος· τὸ γελαστικὸν δὲ ὅτι κατὰ τὸ πεφυκέναι γελᾶν ληπτέον, πολλάκις εἴρηται· ἐπίσης τε γάρ ἐστι τὰ εἴδη τοῖς μετέχουσι καὶ τὰ ἴδια ὧν ἐστιν ἴδια. Cf. also Elias, *in Isag*, 103.2–3, 10–11: Εἴδους δὲ καὶ ἰδίου κοινὸν τὸ ἀλλήλων ἀντικατηγορεῖσθαι … δεύτερον τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι.

[3] Damasc., *Dial*, 27.6–9; cf. Porph., *Isag*, 20.16–21.3: Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ἰδίου. Διαφέρει δὲ τὸ εἶδος τοῦ ἰδίου, ὅτι τὸ μὲν εἶδος δύναται ἄλλων γένος εἶναι, τὸ δὲ ἴδιον εἶναι ἄλλων ἴδιον ἀδύνατον. καὶ τὸ μὲν εἶδος προϋφέστηκεν τοῦ ἰδίου, τὸ δὲ ἴδιον ἐπιγίνεται τῷ εἴδει· δεῖ γὰρ ἄνθρωπον εἶναι, ἵνα καὶ γελαστικόν. ἔτι τὸ μὲν εἶδος ἀεὶ ἐνεργείᾳ πάρεστι τῷ ὑποκειμένῳ τὸ δὲ ἴδιόν ποτε καὶ δυνάμει· ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἀεὶ ἐνεργείᾳ ὁ Σωκράτης ἐστίν, γελᾷ δὲ οὐκ ἀεὶ, καίπερ ἀεὶ πεφυκὼς εἶναι γελαστικός ἔτι ὧν οἱ ὅροι διάφοροι, καὶ αὐτὰ διάφορά ἐστιν· ἔστιν δὲ εἴδους μὲν τὸ ὑπὸ τὸ γένος εἶναι καὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστιν κατηγορούμενον εἶναι καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἰδίου δὲ τὸ μόνῳ καὶ ἀεὶ καὶ παντὶ προσεῖναι. Cf. also Elias, *in Isag*, 103.12–21: ἐφ' οἷς λέγει αὐτῶν καὶ διάφορα τέσσαρα· πρῶτον ὅτι τὸ μὲν εἶδος δύναται ἄλλου γένος εἶναι ὡς ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων, τὸ δὲ ἴδιον ἄλλου ἴδιον οὐ δύναται εἶναι δεύτερον ὅτι τὸ μὲν εἶδος πρότερον τοῦ ἰδίου, τὸ δὲ ἴδιον ἐπιγίνεται τῷ εἴδει· πρῶτον γὰρ ἄνθρωπος καὶ τότε γελαστικόν. τρίτον ὅτι τὸ εἶδος ἀεὶ ἐνεργείᾳ, τὸ δὲ ἴδιόν ποτε καὶ δυνάμει· ἀεὶ γὰρ ὁ Σωκράτης ἐνεργείᾳ ἄνθρωπος, γελᾷ δὲ οὐκ ἀεί, καίπερ ἀεὶ πεφυκὼς γελαστικὸς εἶναι. τέταρτον διάφορον εἴδους καὶ ἰδίου, ὅτι ὧν οἱ ὅροι διάφοροι, καὶ αὐτὰ τοιαῦτα· ἐπιεδὴ οὖν διάφοροι οἱ ὅροι εἴδους καὶ ἰδίου, ἀνάγκη καὶ αὐτὰ διάφορα εἶναι. ταῦτα μὲν καὶ περὶ εἴδους καὶ ἰδίου.

+10

Κοινὰ εἴδους καὶ συμβεβηκότος τὸ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι.[1] διαφορὰ εἴδους καὶ συμβεβηκότος· ὅτι τὸ μὲν εἶδος ἐν τῷ τί ἐστι, τὸ δὲ συμβεβηκότος τὸ ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται, ὅτι τοῦ εἴδους ἡ μετοχὴ ἑνός ἐστι, τῶν δὲ συμβεβηκότων καὶ πλειόνων τις μετέχει· ὅτι τὸ εἶδος φύσει πρότερον τῶν συμβεβηκότων· ὅτι τοῦ εἴδους ἡ μετοχὴ ἐπίσης, τὰ δὲ συμβεβηκότα τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχονται.[2]

+11

Κοινὸν ἰδίου καὶ ἀχωρίστου τὸ μὴ ἄνευ αὐτῶν συστῆναι ἐκεῖνα, οἷς ὑπάρχουσι, καὶ ὅτι ἀμφότερα ἀεὶ πάρεισι.[3] Διαφορὰ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος· ὅτι τὸ μὲν ἴδιον ἑνὶ εἴδει ὑπάρχει, τὸ δὲ συμβεβηκὸς πλείοσιν. ὅτι τὸ μὲν ἴδιον ἀντιστρέφει πρὸς τὸ εἶδος, τὸ

---

[1] Damasc., *Dial*, 28.2–3; cf. Porph., *Isag*, 21.4–7: Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ εἴδους καὶ τοῦ συμβεβηκότος. Εἴδους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν μὲν τὸ ἐπὶ πολλῶν κατηγορεῖσθαι, σπάνιοι δὲ αἱ ἄλλαι κοινότητες διὰ τὸ πλεῖστον ἀλλήλων διεστάναι τό τε συμβεβηκὸς καὶ τὸ ᾧ συμβέβηκεν. Elias, *in Isag*, 103.22–23: Ἐφ' οἷς συγκρίνει εἶδος καὶ συμβεβηκὸς καὶ λέγει κοινὸν αὐτῶν ἓν τὸ ἐπὶ πολλῶν κατηγορεῖσθαι. [2] Damasc., *Dial*, 28.3–7; cf. Porph., *Isag*, 21.8–19: Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν αὐτῶν. Ἴδια δὲ ἑκατέρου, τοῦ μὲν εἴδους τὸ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι ὧν ἐστιν εἶδος, τοῦ δὲ συμβεβηκότος τὸ ἐν τῷ ποῖον ἢ πῶς ἔχον. καὶ τὸ ἑκάστην οὐσίαν ἑνὸς μὲν εἴδους μετέχειν, συμβεβηκότων δὲ πλειόνων, τῶν τε χωριστῶν καὶ τῶν ἀχωρίστων. καὶ τὰ μὲν εἴδη προεπινοεῖται τῶν συμβεβηκότων, κἂν ἀχώριστα ᾖ (δεῖ γὰρ εἶναι τὸ ὑποκείμενον, ἵνα ἐκείνῳ τι συμβῇ)· τὰ δὲ συμβεβηκότα ὑστερογενῆ πέφυκεν καὶ ἐπεισοδιώδη τὴν φύσιν ἔχει. καὶ τοῦ μὲν εἴδους ἡ μετοχὴ ἐπίσης, τοῦ δὲ συμβεβηκότος, κἂν ἀχώριστον ᾖ, οὐκ ἐπίσης· καὶ γὰρ Αἰθίοψ Αἰθίοπος ἔχοι ἂν τὴν χροιὰν ἢ ἀνειμένην ἢ ἐπιτεταμένην κατὰ μελανίαν. Λείπεται δὴ περὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος εἰπεῖν· πῇ γὰρ τὸ ἴδιον τοῦ τε εἴδους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους διενήνοχεν, εἴρηται. Elias, *in Isag*, 103.29–31, 32–33: διάφορα δὲ αὐτῶν λέγει τέσσαρα· πρῶτον μὲν ὅτι τὸ εἶδος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἐν τῷ ποῖόν τι ἢ πῶς ἔχον ... τρίτον ὅτι φύσει πρότερα τὰ εἴδη τῶν συμβεβηκότων. [3] Damasc., *Dial*, 29.3–5; cf. Porph., *Isag*, 21.20–22.3: Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ ἀχωρίστου συμβεβηκότος. Κοινὸν δὴ τῷ ἰδίῳ καὶ τῷ ἀχωρίστῳ συμβεβηκότι τὸ ἄνευ αὐτῶν μὴ ὑποστῆναι ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν θεωρεῖται· ὡς γὰρ ἄνευ τοῦ γελαστικοῦ οὐχ ὑφίσταται ἄνθρωπος, οὕτως οὐδὲ ἄνευ τοῦ μέλανος ὑποσταίη ἂν Αἰθίοψ. καὶ ὥσπερ παντὶ καὶ ἀεὶ πάρεστι τὸ ἴδιον, οὕτως καὶ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός. Elias, *in Isag*, 104.1–2, 3–5: Ἐφ' οἷς παραβάλλει ἴδιον καὶ ἀχώριστον συμβεβηκὸς καὶ λέγει κοινὰ αὐτῶν δύω· πρῶτον μὲν ὅτι ἄνευ τούτων οὐ δύναται ὑποστῆναι τὰ ἐν οἷς εἰσιν ... δεύτερον δὲ ὅτι ὥσπερ παντὶ καὶ ἀεὶ πάρεστι τὸ ἴδιον, οὕτως καὶ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός.

δὲ συμβεβηκός οὐκέτι· ὅτι τὸ μὲν συμβεβηκός ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, τὸ δὲ ἴδιον οὐδαμῶς.[1]

[1] Damasc., *Dial*, 29.5–8; cf. Porph., *Isag*, 22.5–13: Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν αὐτῶν. Διενήνοχεν δὲ ὅτι τὸ μὲν ἴδιον μόνῳ ἑνὶ εἴδει πάρεστιν ὡς τὸ γελαστικὸν ἀνθρώπῳ, τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς οἷον τὸ μέλαν οὐκ Αἰθίοπι μόνον ἀλλὰ καὶ κόρακι πρόσεστι καὶ ἄνθρακι καὶ ἐβένῳ καὶ ἄλλοις τισὶν. διὸ τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖται οὗ ἐστὶν ἴδιον καὶ ἔστιν ἐπίσης, τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς οὐκ ἀντικατηγορεῖται. Καὶ τῶν μὲν ἰδίων ἐπίσης ἡ μετοχή, τῶν δὲ συμβεβηκότων ἡ μὲν μᾶλλον ἡ δὲ ἧττον. Εἰσὶν μὲν οὖν καὶ ἄλλαι κοινότητές τε καὶ ἰδιότητες τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ἐξαρκοῦσι καὶ αὗται εἰ διάκρισίν τε αὐτῶν καὶ τῆς κοινωνίας παράστασιν. Elias, *in Isag*, 104.5–11: διάφορα δὲ αὐτῶν λέγει τρία· πρῶτον ὅτι τὸ μὲν ἴδιον ἑνὶ μόνῳ εἴδει ὑπάρχει, ὡς τὸ γελαστικὸν ἀνθρώπῳ, τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς οἷον τὸ μέλαν οὐκ Αἰθίοπι μόνῳ ἀλλὰ καὶ ἄλλοις πολλοῖς. Δεύτερον ὅτι τὸ ἴδιον ἀντιστρέφει καὶ ἀντικατηγορεῖται καὶ ἐπίσης ἐστὶν οὗ ἐστιν ἴδιον, τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς οὐκ ἀντιστρέφει.

APPENDIX

Scholia in Armenian Manuscripts

Some manuscripts[1] contain scholia (with minor different readings mainly of orthographic character); their relations to certain words or expressions of the text are marked by various pictorial signs, and this makes almost no confusion possible. The list below contains indications of lecture and paragraph numbers followed by words or passages discussed, and, after the dash, the number(s) of manuscript(s) followed by the texts of the scholia. No special indication means that the scholia are in margins. The abbreviation լծ. (= լուծումն) introducing many scholia means "interpretation."

3.5 մարմնապահս – M1766 թիկնապահս.

5.5 ենթալուսնեացն – M1716 (fol. 99^{v}), M2326 (184^{r}), W656 (22^{r}): նմանալուսնեաց զի մասնականքն ըստ նմանութեան լուսնի միշտ փոփոխին կամ որք ընդ լուսնովս են.

5.5 քանզի – W656 (22^{v}): լծ. մէկ մարդ չէ տեսակ որ ըստ յոլովից թուով.

6.1 կայճն – M1716 (101^{r}), M2326 (185^{r}), W656 (24^{r}): հանդերձի անուն է որպէս դուռա կամ կապայ.

6.2 առողջութիւնս – M1716 (101^{r}), M2326 (185^{r}): մարմնոյն եւ հոգոյն մասանց առաք.

6.4 Հերակլիտեանք ասացուածք – M2326 (183^{r}): մթնազոյն Հերակլիտոս.

6.4 ներհամետացեալ – M2326 (186^{r}): լծ. ներն՝ ոչ է բառ որպէս ոմանք կարծեցին՝ այլ ի ներքս ածումն բանի: եւ ներհամետացեալն նման աւէ՝ եւ ոչ հմտանալ. լաւ տես. եւ չի յասել Դաւիթ թէ չեմ ի հասկանալ. այլ զնոցա տգիտութենէ աւէ. թէ ինչ իմաստասէր են.

6.10 նոյնին – M1716 (104^{r}), M2326 (108^{r}): բնութիւնն է/ սահմանն է.

6.10 նմանին – M1716 (104^{r}), M2326 (108^{r}): պատահումն է/ պարագայք.

6.10 բազմաց – M1716 (104^{r}), M2326 (108^{r}): շատք. ուստ կար[միր] սպ[իտակ] բազումք անհատքն անհունք են բազում հանրից չկարեն հաղորդել զի հանուր անհատ չէ այլ հանուր սեռն եւ տեսակն եզերեալք են մէկ անհտն ոչ ինչ է.

6.10 բազմաց – M1766: լծ. բազում անհատքն անհունք են բազում հանրից չկարեն հաղորդել զի հանուր անհուն չկայ. հանուրն սեռն եւ տեսակն եզերեալք են. Ամենայն անհատն ոչինչ է:

1 Among them the earlist manuscript M1716 written in 1276.

 | DOI: 10.1163/9789004280885_006

7.1 ենթառնեն – M1746: ասեն զոր քերթաւղն յանդիմանէ յերկրէ եւ ի կաղնոյ եւ ի վիմէ ասէ.

7.2 թագաւոր – M1716 (105r), M2326 (108v): լծ. հոգեկան ախտսն հնազանդեաց.

7.2 երկաքանչիւրովքս – M1716 (105r), M2326 (188v): լծ. որում բաղձաին հասանէին եւ որում հասանէին բաղձաին, իսկ ըստ երկրաւոր գանձուց գծուցք.

7.2 փարթամ – M1716 (105r), M2326 (188v), M1766: ստոիկեանք.

7.4 տեսանի – M1716 (105r): մարմինն փոքր ու մեծ. սեռ տես[ակ] տար[բերութիւն] ի կենդանին.

8.2 յայլ – M1716 (106v), M2326 (190r): ասէ թէ յայլ տեղ որ ի ներհակսն լինի բաժանեալ տեսակն ոչ է հնար որ երկու հակառակն ի մի ժամ հետ իրաց սուտ լինի կամ ճշմարիտ, բայց աստ կու լինի հետ իրաց բ ներհակն ճշմարիտ.

8.2 առանց գիտութեան – M1716 (107r), M1766: աստուծոյ աստուծոյ.

8.2 զգիտութիւն – M1716 (107r), M2326 (190v): գիտութիւն զարհեստն այս ասէ զի այլ է բնութիւն իրին եւ այլ արհեստն աստուծոյ.

8.4 գիտութիւնն աստուծոյ – M1716 (107r), M2326 (190v): ոչ իմացան զպղատոնի բանն աշակերտքն վասն այս յգ (յերիս) ճեղքեցին.

9.1 Եւ զառաջինն այսպէս ասեն – M1716 (107v), M2326 (190v): զի աստուծոյ գիտութեամբն առնէ բնութիւնն եւ ոչ իւրովն.

9.3 Այլ եւ ոչ ի բազումս ասեն զոլ – M1716 (108r), M2326 (191v), W656 (34v): ասեն հակառակողքն թէ ընհանրականն չէ ի (W656 չէր) բազումս, զի թէ է կամ մի բնութիւն է ենթակայացեալ եւ զբազումսն զանհատսն միաբար հաղորդեցուցեալ, կամ բազում է ընթանուրն եւ այնպէս զբազումսն իւր բազմութեանն հաղորդեցուցեալ եւ նոյն հակառակողքն ասեն եթէ մի էր ընթանուրն ենթակացեալ ի միաբար անհատիցն հաղորդի, սուտ ասէք զի մեք ցուցաք ի ճառիդ առաջքն որ չէ ենթակացեալ այլ ի սոսկ մտածութեան է եւ բազում է ընդհանուրն եւ բազմաբար բազմացն հաղորդի նա այս անկար է զբազումն մի անուամբ կոչել. քանզի այս է սահման ընթանուրին մի թուով ըստ տեսակին ի բազմաց ընկալեալ:

9.4 Իսկ ի բազումսն զոլ ոչ է – M1716 (108v), M2326 (192r): լծ. հանուրքն ասէ ի բազումս ոչ է այսինքն ի սգալիսս եւ ոչ ի գիտութիւն սգալեացս, զի ի սգալիս գիտութիւն ոչ է այլ ի մեզ միայն եւ յաստուած մերս յետոյ է. իսկ թէ զամենայն ասես այն նախ է քան զբազումս, եւ ոչ ասի ի բազումս, յայտ է թէ ոչ է զգալի.

9.4 քանզի գիտութիւն ի մեզ է, կամ յարարչին – M1766 (84v): լծ. առ. աստուածգիտութեան քանզի անմարմին է եւ անապական. եւ ի մեր գիտալիքս սգալի ապականելի.

10.2 զանազանութիւն – M1716 (109r), M2326 (192v): լծ. տարբերութիւն.

10.5 չարք – M1716 (11r), M2326 (193v), M1766 (86r): լծ. զտգէտն.

12.1 ստորագրիցէ՞, եթէ սահմանիցէ – M1716 (112r), M2326 (195r)։ ստորագրութիւն ունի պատմութիւն որ զմարդ պատմելով ասեմք երկոտանի լայնեղունկն յառաջաքաղերթ.

12.1 ոչ առաւել սահմանէ, այլ ստորագրէ – M1716 (112v), M2326 (195v), M1766 (87v), M1751 (82v)։ լծ. ի ժդ ճառին վերջն տես թէ զինչ է ստորագրութիւն.

12.2 ի զանազանութենէ – M1716 (112v), M2326 (195v), M1766 (88r), M1751 (83r)։ զտարբերութիւն ասէ.

12.3 Այլ – M1716 (113r), M2326 (196r)։ լծ. եթէ ասէ ոք ցնոսա թէ զհոմանուն ձայն յորժամ որ ոչ են ի միմեանց կարողութիւն է սահմանել զմի մի։ նա ասեն թէ զայս ե բառս չկամէր Պորփիւր որոշել այլ զոսսա բոլոր կամէր ասել.

12.4 պարտ էր ըստ բաղզանութեանցն՝ զոր ունին առ միմեանս հինգ բարբառքդ, սահմանել – M1716 (113r), M2326 (196r)։ զի որոշեցին ի միմեանց եւ ճանաչիցին ի կցորդութենէն ապա առ ինքեանս չսահմանին։

12.4 ի խնդրելոյն զխնդրելին յարկացոցեն – M1716 (113r), M2326 (196r)։ որպէս ոք որ խնդրէ զանուն ուրուք եւ ասէ թէ սիմէոն ասա զանունդ ի խնդրելոյն զխնդրեալ անունն եցոյց.

12.5 ստորագրութիւն ասեմք զոլ – M1716 (113v), M2326 (196v)։ ըստ կցորդութեան զոր ունին առ միմեանս ե բառքդ, առ իրեարս սահմանէ այս, թէ սեռ է ըստ յոլովից [...], եթէ պատահու[...], իսկ ըստ որում ինքեանք առ ինքեանս ունին ստորագրութիւն է այս է պատմութիւն զի սեռք են եւ սահման չընդունին.

13.1 միայնում պատկանի – W263 (256v)։ լծ. սեռին միայն է սահմանս.

13.5 պղատոնականքն սեռք – M1716 (114v), M2326 (197v)։ ե սեռք զհամսն ասաց քաղցր, դառն, թթու, կծու, տըտիպ, կամ համն, հոտն, զոյնն, ձայնն, հով եւ տաք եւ կամ զոյնն, սեաւ, սպիտակ, կարմիր, կանաչ, զոշ // M1766 (90r), W656 (44r)։ լծ. ե սեռ զհամսն ասէ, քաղցր, դառն, թթու, կծու, տտիպ.

14.2 սահմանի սահման – M1716 (115r), M2326 (198r)։ սահման սահմանի այս է սահմանեն է բան կարճառօտ յայտնիչ բնութեան ենթակայ իրին եւ այս սահմանս ոչ միայն զսահմանեալս որք եւ են յայտնէ եւ սահմանէ այլ զնոյն ինքն եւ զսահման որեւէ էութեան.

14.12 ենթագրութիւն – M1716 (117v), M2326 (200r), M1766 (92v), M1751 (87r)։ տես զբնութիւն սահմանի եւ ստորագրութեան եւ ի միտ առ զի ոչ ստորագրէ զսեռ այլ սահմանէ.

15.3 կերպարան – M1766 (93r), M1751 (87v)։ լծ. մարդոյն ձիոյ.

15.6 Բայց – M1716 (119r), M2326 (202r)։ տեսակի գ սահմանս անկատար է զի առաջին բան չեն ի ցուցանել թէ որ անհատից կցորդ են եւ վերջին թէ որ սեռի տեսակ է.

15.6 Տեսակ – M1716 (119r), M2326 (202r), M1766 (94r)։ դաւթի սահմանս վասն տեսակի լաւ է զի ասի առ սեռ, ասի եւ ի վերայ անհատից; W263 (258v)։ Դաւթի է.

16.5 արարչականին բնութեան – M1716 (120^{v}), M2326 (203^{r}), M1766 (95^{v}): լծ. բ բնութիւն աստուածադիր եւ աստուծոյ.

16.5 ի զգայութեանցն – M1716 (120^{v}), M2326 (203^{r}): զի ե են զգայութիւնք աչք, ականջ, քիթ, բերան, ձեռք, որ է շօշափական սգաութիւն // M1766 ի ե.

17.2 փայտ – M1716 (121^{v}), M2326 (204^{r}): փայտ ձայնի տօսախի, փիճի, կվենի եւ յայլս.

17.3 էակք – M1716 (122^{r}), M2326 (203^{v}): բ սահման էակ ինքնագո, ա ոչ ինքնագո: որպէս շուն // M1766 (96^{v}) լծ. բ սահման էակ ինքնագո. ա ոչ ինքնագո.

17.4 հոմանուն ձայն – M1766 (96^{v}): որպէս շուն.

17.4 իսկ էակն – M1716 (122^{r}), M2326 (204^{v}): տասանցն ոչ իրի այլ իննուց անուան իսկ միայն գոացութեան եւ անուան եւ իրի:

17.4 պատահմունս – M1746 (118^{r}): պկւթն սպիտակ: պ բուռն եւ այլ եւ այլ բնութիւն են.

17.10 կամ բնութեամբ անեզր եւ գիտութեամբ եզրեալ – M1746 (119^{v}): սուտ է.

17.10 ի հնէն – W656 (58^{r}): լծ. յեզերէն

18.1 W656 (58^{v}): լծ. ի յելոյրն անդ. յաւէտ, որք ի ճէմականէն ասաց:

18.1 յայնկոյս յանհատսն անցանել – M1716 (124^{r}), M2326 (206^{v}): զի չէ գիտութիւն.

18.1 մշտնջենաւորս – M1766 (99^{r}): զի չէ գիտութիւն.

18.3 քատակեցան – W656 (60^{v}): լծ. նմանեցան

19.1 զապացուցականն – M1716 (126^{r}), M2326 (208^{v}), M1766 (100^{v}): ապոդիկտիկի (ապօդիքտիկի).

19.1 շարաբանութիւնքն – M1716 (126^{r}), M2326 (208^{v}), M1766 (100^{v}): դիալիֆտիկի.

19.1 նախադասութիւնքն – M1716 (126^{r}), M2326 (208^{v}), M1766 (100^{v}): պրօֆասիս.

19.3 ենթագրութեամբն – M1716 (127^{v}), M2326 (209^{v}), M1766 (101^{v}): սահմանովն բաժանի.

19.5 ինքնաստորակայքն – M1716 (128^{r}), M2326 (210^{r}), M1766 (102^{r}): մարմին.

19.5 զայլաստորակայսն – M1716 (128^{r}), M2326 (210^{r}), M1766 (102^{r}): պատահմունք.

19.7 W263 (262^{v}): լծ. Զոր Արիստոտէլ ասէ յէակացն է ինչ՝ որ զենթակայէ ասի, եւ է ինչ որ նենթակայում, որ է գոյացութիւն եւ պատահումն

20.2 զհոմանունութիւն բացորոշեսցուք – W263 (262^{v}): մարդ ասի տարբերութիւն եռակի.

20.3 Երկու – M1716 (129^{r}), M2326 (211^{r}): զոր Արիստոտէլ ասէ էակացն էին զոր զենթակայէ ասի եւ է որ նենթակայումն որ է գոացութիւն եւ պատահումն.

20.4 այլ անջատական եւ այլ անանջատական – M1716 (128^{v}), M2326 (211^{v}), M1766 (103^{v}), M1751 (97^{v}): տրամանգիննն այս է եւ սորա առաջինն, այլ անջատականն չլինի.

20.4 այլայլակ անջատական, եւ այլայլակ անանջատական – M1716 (128^{v}), M2326 (211^{v}), M1766 (103^{v}), M1751 (97^{v})։ ընդ միմեամբքն այս է եւ երկուքն լինին.

20.4 այլ – M1716 (128^{v}), M2326 (211^{v}), M1766 (103^{v}), M1751 (97^{v})։ այս երկուսս չլինի.

20.4 տրամանկեանցն – W656 (68^{r})։ լծ. տրամանկիւնքն այս են.

21.1 գոյեղն – M1716 (131^{v}), M2326 (213^{v})։ դ ճառն ընթերցիր եւ զզօրութիւնն առնուս այսմ.

21.2 Գոյնն – M1716 (131^{v}), M2326 (213^{v}), W656 (70^{v})։ լծ. գոյն որակն իւր տեսակացն, կարմրի սպիտակի լոջի, եւ այլոցն գոյեղաբար ստորոգի որպէս գոյացութիւն իւր տեսակացն բայց գոյնն գոյացութիւն չլինի իւր տեսակացն // M1766 (105^{v}) զզ ճառն ընթերցիր եւ զզաւրութիւնն առնուս այսմ.

21.2 եթէ ոչ՝ յորժամ ասեմք, Սոկրատէս սպիտակ է – M1716 (132^{r}), M2326 (213^{v}), W656 (71^{r})։ սպիտակն գոացութեան հոմանունաբար ստորոգի, զքան սպիտակին չտա, արդ յորժամ զսոկրատէս, որ սպիտակն յինքն էր, սպիտակն ասեմք ոչ եթէ զսպիտակն գոյացութիւն ասեմք ի նա, այլ պատահումն, եւ զնա գոյ, որպէս յորժամ զէրն սպիտակ ոչ գոլ ասեմք, ցուցանեմք (M2326 om.), թէ սպիտակ է ապա զսահման զէութիւն սպիտակի չառնու.

21.2 անդ – M1716 (132^{r}), M2326 (214^{r}), M1766 (106^{r})։ չէ անդրադարձիլ.

21.4 յորժամ ասեմք զեռանկիւնին, եւ զքառանկիւնին ի մոմին գոլ – M1716 (132^{v}), M2326 (214^{r}), W656 (72^{r})։ լծ. սոքա ի քանակէն են եւ նա ի պատահմանցն եւ ի հասարակաբարն.

21.6 տեսակ – M1716 (132^{v}), M2326 (214^{v}), W656 (73^{r})։ լծ. տեսակ քանականն մի է եւ ոչ կասի քանականութեան տեսակն ոք քան զոք առաւել.

21.6 ասեմք բանականագոյն – M1716 (133^{r}), M2326 (215^{r}), W656 (72^{r})։ լծ. Այսինքն թէ մարդ քան զմարդ բանականագոյն զո եւ իմաստուն, նա պատասխանէ թէ այն յուսանելոյ եւ ի կրթելոյ է եւ ոչ ըստ բնութեան.

21.7 որպէս ի սպիտակում մարմնում – M1716 (133^{r}), M2326 (215^{r}), W656 (73^{v})։ լծ. որպէս ի ձեռն մարմին եւ ի բռի եւ ի կիր, սպիտակն տեսակ է (W656 + եւ մի տեսակ է) ոչ ընդունի զառաւելն եւ զնուազն։

21.8 անլայն իրն նշանակէ տարբերութիւն – M1716 (133^{r}), M2326 (215^{r}), W656 (73^{v}), W263 (264^{r})։ անմարմինապէս իմացիր ոչ եղեալ ի դոսա առաւելն եւ նուազն.

21.8 զեռանկիւնին – M1716 (133^{v}), M2326 (215^{r})։ հասարակաբարն է.

21.8 բանականն – M1716 (133^{v}), M2326 (215^{r})։ յատկեղն է.

21.9 յատկեղն – M1746 (130^{v})։ որ է բանական.

21.9 հասարակաբար – M1746 (130^{v})։ գործելն լռելն.

21.9 յատկապէս – M1746 (130^{v})։ խաժակնութիւն, արծռնկութիւն.

21.9 ի սահմանս – M1716 (133^{v}), M2326 (208^{v})։ լծ. սեաւն եւ պնչատն որ է հասարակ եւ յատուկ տարբերութիւն յենթագրութիւն ասին յորժամ մարդ

երկոտանի լայնեղունկն որ է յատկեղ ի սահմանս ասելով որ է կենդանի բանական [...]

21.9 Քանզի – M1716 (133v), M2326 (215v)։ սահմանելով սպիտակն գոյեղաբար, զի ի սեւէն ի գոյն նոյն սպիտակն սահմանի գոեղաբար ցուցաւ թէ գոեղն ի սահմանս իսկ յատկեղն ի սահմանս գոլով նշանակէ ունել եւ զգոեղն որ եւ նա ի սահմանս պատահմանցն է // W656 (74r) լծ. սահմանի սպիտակն գոյեղաբար, եւ ի սեւէ գոյն նոյն. զի գոյն սեւ է սպիտակին եւ կարմրին. եւ այլոցն։ որպէս ուրեմն գոյեղ է, զի գոյեղաբար ստորոգի. ահա ցուցաւ յատկեղին առնել եւ զգոյեղն։

22.2 Երկրորդ – M1716 (134r), M2326 (216r)։ լծ. ասէ ոք թէ սեռիցն այն որ ընդմի-մեամբք են բաղկացուցիչ տարբերութիւնք պարտ է որ սեռագոյն եւ նա ունիցի զի որպէս մի տեսակ ունի զբաղկացուցիչ տարբերութիւն նոյնպէս ամենայն տեսակքն նա պատասխանէ.

22.2 Ապա ուրեմն պարտ էր եւ ամենայն սեռի գոլ, զի – M1716 (134v), M2326 (208v), M1766 (108r). M1751 (101v)։ լծ. աւրինակ բերեն.

22.3 Արդ, եթէ միում սեռի բաղկացականք գոն զանազանութիւնք, պարտ է եւ ամենայն սեռի գոլ – M1716 (134v)։ լծ. գիտելի է զի այն որ ընդ միմեամբք են ոչ իբրեւ զսեռ այլ իբրեւ զտեսակ ունին զբաղկացուցիչ տարբերութիւն, զի ահա սեռականագոյն սեռն որ սեռ պարզ է եւ ոչ տեսակ ոչ ունի բաղկացուցիչ տարբերութիւն.

23.4 բանական – M1716 (136r supra lineam)։ չէ, M1766 (109v), M1751 (103r)։ չլինի.

23.4 մահկանացուն եւ անմահն – M1716 (136r supra lineam)։ չէ, M1766 (109v), M1751 (103r)։ չլինի.

23.4 բանական մահկանացուն – M1716 (136r supra lineam)։ է.

23.4 բանական անմահն – M1716 (136r supra lineam)։ է.

23.4 անբան մահկանացուն – M1716 (136r supra lineam)։ է.

23.4 անբան անմահն – M1716 (136r supra lineam)։ է, M1766 (109v), M1751 (103r)։ ըստ Պղատոնի լինի, ըստ Արիստոտէլի չլինի.

23.5 բաժանի եւ նա ի շնչականն եւ յանշունչն, ի զգայունն եւ յանզգայն – M1716 (136v)։ ըստ Պղատոնի լինի, ըստ Արիստոտէլի չլինի.

23.5 շնչականն եւ անշունչ – M1716 (136v supra lineam)։ չէ, M1766 (110r), M1751 (103r)։ չլինի.

23.5 զգայուն եւ անզգայ – M1716 (136v supra lineam)։ չէ.

23.5 շնչական զգայուն – M1716 (136v supra lineam)։ է.

23.5 շնչական անզգայ – M1716 (136v supra lineam)։ է.

23.5 անշնչական զգայուն – M1716 (136v supra lineam)։ չէ, M1766 (110r), M1751 (103r)։ ըստ Պղատոնի լինի, ըստ Արիստոտէլի չլինի.

23.5 որոց տրամագծութիւնք լինին այսպէս եւ ըստ այսմ օրինակի – M1716 (136v)։ լծ. ըստ այսմ աւրինակի զայսոսիկ ասէ բանական.

24.7 զնդածաղիկ – M2326 (221^{r}), M1716: պապռնիճ դեղին ծաղիկն է, P240, M1766, M1751: պապունիճ, W263 (266^{v}): լծ. պապունիճ կամ պապուճան.

24.7 յայնժամ ի ջերմն փոխէ զցուրտն – M1716 (139^{r}), M2326 (221^{r}): լծ. աստուած յանէից ստեղծեաց զդ տարրդ եւ անտ ից ամենայն էքս բայց արտաքին իմաստա[սէրք] չասեն զայս այլ զհուր յառաջ դնեն զոր ասէդ.

26.3 Քանզի եւ ոչ վերնագոյն գոյացութեան է մտաց եւ հանճարոյ ընդունակն զոլ – M1716 (136^{v}, altera manu): լուծ. վերնագոյն գոաց. ած եւ հ[…] ոչ ունել պէտս եւ յոռագոյն ա[…] անկենդան է ոչ կարող […], M1716 (136^{v}), M2326 (224^{v}): սեռականագոյն սեռս ոչ ունի զմտաց եւ զհանճարոյ ընդունակն զի ոչ ունի պէտս վասն ի բազումս բաժանելոյն, եւ ոչ յոռեգոյն նորա է անշունչն քար, փայտ, զի չեն կարօղ զմտացն եւ հանճարս ընդունել // W656 (90^{v}): լծ. ընդմիմեամբք սեռն ոչ ունի զմտաց եւ զհանճարոյ ընդունակն, զի ոչ ունի պէտս վասն բազումս բաժանելոյն, եւ ոչ յոռեգոյն նորա անշունչն քար եւ փայտ, զի ոչ են կարօղ.

28.1 Զմիահամուռ փոփոխմունս – M1716 (146^{r}), M2326 (228^{r}), M1766 (118^{v}), M1751 (111^{r}): լծ. զբոլորովին փոփոխիլ ի գոյեղիցն ի մակագոյեղսն:

28.2 մակագոյեղաբար – M1716 (146^{r}), M2326 (228^{r}), M1766 (119^{r}), M1751 (111^{r}): լծ. պիտակաբար գոյեղ.

28.8 մտաց եւ մակացութեան ընդունական (v.l. մտօք հանճարոյ ընդունականաւն) – M1716 (147^{v}), M2326 (229^{v}): զմտաց եւ հանճարոյ ընդունակն պիտակաբար ասեմք զոեղ. զի յետս եղաւ սահման մարդոյ, որպէս խ աւրեայք տղայք առանց մտաց են.

28.15 դաշնակից զոմք – M1766 (121^{r}), M1751 (113^{v}): լծ. հաւանիմք այսմ.

29.12 բաղհիւսական – M1716 (152^{r}), M2326 (229^{v}), M1766 (123^{v}): լծ. կցորդական է.

+2.3 անհատի – M1766 (125^{v}): այս դէմս դժար է լաւ տես.

+3.5 զտեսակ – M1716 (156^{r}), M2326 (227^{v}): այս երկրորդ զանազանութիւն սեռի եւ տեսակի.

+3.5 բոլոր ինչ եւ ոչ բոլոր – M1716 (156^{r}), M2326 (227^{v}): լծ. բոլոր մարդն ի մասն մի ի ձեռն կամ ի յոտսն ոչ տեսանի, եւ ոչ ժ թիւն ի մէկն եւ յերկուսն.

+3.6 ստորասութեան – M1716 (156^{r}), M2326 (238^{r}): ստորասութիւն է սեռին եւ տեսակին զի ունին տարբերութիւն, բայց անհաւասարք են յունել որ է ստորասութիւն, զի սեռն զաւրութեամբ ունի եւ զբաժանականն, ունի իսկ ներգործութեամբ ունի տեսակն. եւ զբաղկացականսն երկոքինս ունին զտարբերութիւն ստորասութեամբ բայց անընդդէմ հաւասարք են զի ոմն այլապէս ունի եւ այլապէս ըստ այսմ զանազանք են այսմ ի զանազանութեան.

+3.6 բացասական – M1716 (155^{v}–156^{r}), M2326 (238^{r}): լծ. բացասութիւն է նոցա զի չունին տարբերութիւն, բայց ի չունելս ի բացասութիւնս չեն հաւա-

սարք զի սեռն զբաղկացականն չունի եւ տեսակն զբաժանականն չունի եւ այսու զանազանեն սեռ եւ տեսակ:

+3.6 բաղկացականս – M1716 (156^{v}), M2326 (238^{r}): լծ. յորժամ ասեմք սեռն չունի բաղկացական, այսինքն բաժանական ունի այս ստորասութիւն եւ բացասութիւն է, եւ թէ տեսակն չունի բաժանական այսինքն զբաղկացական ունի, այս ստորասութիւն եւ բացասութիւն է.

Glossaries[1]

1 Greek–Armenian–English Glossary

ἀδιαίρετος – անբաժանելի – indivisible (24.1, 2)
ἀδιεξίτητος – անելանելի – inexhaustible (17.10, 18.5)
αἴσθησις – զգայութիւն – sense (6.8, 8.3, 16.5, 6, 25.1)
αἰσθητός – զգալի – sensible (6.8, 10.3 [Porph.])
αἰσθητικός – 1. զգայուն (23.3 [Porph.], 5); 2. զգայական – percipient (16.6, 22.4, 5, 24.2 [Porph.], +2.3, +3.5)
αἰσχροκέρδεια – ժլատութիւն – greed (1.5)
ἀκατάλληλον – անհետեւողութիւն – inconsequence (15.1)
ἀκολουθέω – հետեւիմ – follow (1.2, 23.4)
ἄκρος – ծայր – extreme (16.2, 3, 17.1, 9, 18.5, 20.1, 24.7, +5.2)
cf. Porph., *Isag*, 5.22 – Porph., *Isag* arm., 138.17
ἀλλεπαλλήλου – ի վերայ միմեանց (15.4); միմեանց վերայ – in between (15.5)
ἀλλοῖον – այլայլակ – otherlike (20.3, 4, 11 [Porph.], 21.9, 23.2 [Porph.])
ἄλογος – անբան – non-rational (3.1, 16.4, 20.2, 10, 11, 22.4, 6, 23.4, 24.6, 25.1, 26.4, 27.1, 28.12, 13, 15, 29.8)
ἀμερής – անմասն – indivisible (24.6)
ἀμέσως – անմիջաբար – immediately (10.4, 25.8)
ἀναγινώσκω – ընթեռնում – read (1.1, 2, 8)
ἀναγινώσκων – ընթերցող – reader (1.1)
ἀνάγω – վերաբերեմ – pertain (1.8, 4.2, 7)
ἀναγκαῖος – 1. հարկաւոր (4.3 [Porph.], 5.1 [Porph.]); 2. կարեւոր (6.1 [Porph.: հարկաւոր], 2, 7.1, +1.1) – necessary
cf. Arist., *Int*, 23a 15 – Arist., *Int* arm., 179: հարկաւոր
ἀναγκαίως – 1. ամենայն իրօք (3.6) – wholly; 2. կարեւորապէս այս ինքն հարկաւորապէս (6.2); կարեւորապէս (6.2) – necessarily; կարեւոր (27.1) – necessary
ἀναιρέω – ի բաց բառնամ – destroy (28.14); remove (14.12, +2.4)
ἀναίρεσιν ποιέω – ի բաց բառնամ – reject (6.9)
ἀναιρετικόν ἐστι – ի բաց բառնամ – destroy (28.14)
ἀναίσθητος – անզգայ (23.5), անզգայուն (23.5) – non-percipient
ἀναλογέω – համեմատիմ – be analogous (3.10, 26.4)

1 [Porph.] indicates that a citation from Porphyry is referred to. [Porph.: հարկաւոր] indicates that Porphyry and David's citation from him contain different Armenian words. Numbers in italics indicate the paragraphs in which the Greek word is not attested.

 | DOI: 10.1163/9789004280885_007

ἀνάλυσις – վերլուծութիւն – analysis (3.4)
ἀναλυτικά – վերլուծութիւն – Analytics (1.1)
ἀναλυτικός – վերլուծական – analytical (3.4, 7, 8, 4.7)
ἀναλύω – վերլուծանել (3.10) – decompose; լուծանել – resolve (4.7)
ἀναντίρρητος – անդիմաճառելի – incontrovertible (19.1)
ἄναρθρος – անյօդ – inarticulate (2.3, 4)
ἀνατίθημι – յարուցանել – erect (4.1)
ἀνατρέπω – կործանումն առնում – turn against (25.2)
ἀναφαίνω – երեւիմ – be observed (3.4)
ἀναφέρω – վերաբերել – belong (4.7)
ἀναφορά
ὑπὸ τί μέρος ἀναφορά – զառ ինչ մասն վերաբերումն (1.1), զառ ինչ մասն վերաբերութիւն (1.8) – pertinence to which part [of philosophy]
ἀναφύομαι – վերաբուսանիմ – arise (27.6)
ἀνδριάς – այրաձեւ – statue (+3.6)
cf. Porph., *Isag*, 11.14 – Porph., *Isag* arm., 143–144
ἀνείδεος – անտեսակ – formless (7.7, 25.1, 4)
ἀνθέλκω – յարաքարշել (5.1, 2, 3); քարշել (15.2) – draw to
ἀνθορίζω – hակասահմանել – define by mutual relations (14.7)
ἀνθρωπότης – մարդութիւն (6.8, 7.5), մարդկութիւն (7.4) – humanity
ἄνοδος – ել – ascent (18.3)
ἀνομοιογενής – աննմանասեռ – non-co-generic (27.8)
ἀνομοιοειδής – աննմանասեռ – non-co-generic (28.5)
ἀνομοιομερής – աննմանամասնայ – with non-similar parts (17.2)
cf. Dav., *Prol*, 65.18 – Dav., *Prol* arm., 136.5
ἀντανίσωσις – անընդդիմահաւասարութիւն – comparison (+3.6)
ἀντιδιαιρετικός – բաժանական – divisive (+3.6)
ἀντιδιαιρούμεναι – ընդդիմաբաժանեալք – logically distinguished (28.13)
cf. Dav., *Prol*, 5.19 – Dav., *Prol* arm., 14.16; Arist., *Cat*, 14b34 ἀντιδιῃρημένα – Arist., *Cat* arm., 313: hակատարաբարձեալք
ἀντιδιαστολή – որոշումն – discrimination (28.5)
ἀντιδιαστέλλω – hակորոշել – oppose (6.1)
ἀντικατηγοροῦνται – միմեանց ստորոգին – counter-predicate (+9)
ἀντικείμενος – 1. ընդդէմ (9.1); 2. hակակայ (22.6, 25.6 [Porph.], 28.12) – opposite
cf. Arist., *Cat*, 11b16 – Arist., *Cat* arm., 142
ἀντιλαμβάνομαι – բուռն hարկանել – grasp (25.1, 5)
ἀντιλέγω – 1. ընդդիմաբանել (9.2); 2. ընդդէմ ասել (14.1) – speak in opposition
ἀντιστρέφω – 1. hակադարձիմ (22.3, 28.7–9, +4.2, +7, +11); 2. hակադառնամ (28.9); 3. անդրադարձիմ (5.8, 13.1) – convert

ἀντιστρέφων – հակադարձ – converted (28.3)
cf. Arist., *Cat*, 2b21 – Arist., *Cat* arm., 112, Porph., *Isag*, 19.14 – Poprph., *Isag* arm., 153; Dav., *Prol*, 17.18 – Dav., *Prol* arm., 40.30, cf. Thrax 14.20–21 ἀναστρέφω – անդրադարձիմ
ἀόριστος – անորիշ, անորոշ – indeterminate (2.4, 14.6, 18.5, 6)
ἄπειρος – անհուն – infinite (6.10, 17.10, 18.3, 4, 5 [Porph.], 6 [Porph.], 26.4)
ἄπειμι – ոչ գոմ – be absent (2.8, 6.7, 8),
ἀπέραντος – 1. անեզր (17.10); 2. անհուն (17.10, 18.5) – infinite
ἀπερίληπτος – անքաղ – indefinite (2.4, 3.6)
ἀπέχομαι – ի բաց կամ – avoid (6.6 [Porph.])
ἀπλατής – անլայն, անլայնական – without any range of variation (21.8)
ἀποβάλλω – ի բաց ընկենում – lose (29.12 [Porph.])
cf. Dav., *Prol*, 13.2 – Dav., *Prol* arm., 145
ἀπογίνομαι – բացալինիմ – go (19.5 [Porph.], 29.1 [Porph.], 3 [Porph.], 4–8, 12 [Porph.])
cf. Dav., *in Cat*, 180.8 – Dav., *in Cat* arm., 268
ἀπογινόμενον – ի բաց եղեալ – having gone away (29.5)
ἀπογινόμενα – զբացեղեալսն – going (29.4)
ἀποδεικτική – ապացուցականն – demonstration (3.4, 8, 19.1)
ἀποδεικτικός – ապացուցական – demonstrative (3.4, 5, 19.4, 5)
ἀπόδειξις – 1. ապացոյց (3.4, 8, 10, 5.4 [Porph.]); 2. ապացուցութիւն (3.6, 8, 5.4 [Porph.]); 3. ապացուցական (3.5) – proof
cf. Dav., *in Cat*, 116.30 – Dav., *in Cat* arm., 207: ապացոյց
ἀποδίδωμι – բացատրեմ – present (14.6 [Porph.], 15.7 [Porph.], 19.6 [Porph.], 20.11 [Porph.], 27.1, 10, 28.8, 9, 29.1, 3, +3.6)
cf. Arist., *Cat*, 1a6 – Arist., *Cat* arm., 107, Dav., *in Cat*, 144.18 – Dav., *in Cat* arm., 235
ἀπόδοσις – բացատրութիւն – presentation (5.4 [Porph.])
cf. Thrax 1
ἄποιος – անորակ – without quality (29.6, 7)
ἀποκρημνίζω – ի բարձուէ ուստեք անկանիմ – fall from a height (16.6)
ἀποκρημνόω – ի քարանձաւաց հոսիմ – fall from rocks (16.6)
ἀπολογέομαι – պատասխանատրեմ – defend oneself (in answer to) (19.5, 24.4, 26.2), speak in favour of (25.2), պատասխանատրութիւն – defence (24.7)
ἀπολογία – պատասխանատրութիւն – speech in defence (12.3), defence in answer to (29.3)
ἀπορία – տարակուսանք (14.1, 27.6, 29.8); տարակուսութիւն (27.7, 29.7, +1.1, 2) – puzzle
cf. Arist., *Cat*, 8a14 – Arist., *Cat* arm. 130: տարակուսանք
ἀπορέω – տարակուսեմ – be puzzled (12.1, 15.1, 16.6, 19.2, 25.5, 27.9, 28.15, 29.1, +1.1, +5.1)
ἄπορον – տարակուսումն (24.7), տարակուսանք (24.7, 25.5) – puzzle
ἀπορούμενον – տարակուսանք – puzzle (25.5, 26.1)

ἀποτελέω – բացակատարեմ – produce (3.8)
 cf. Porph., *Isag*, 10.17 – Porph., *Isag* arm., 143, Dav., *Prol*, 10.34 – Dav., *Prol* arm., 24.32
ἀποτέμνω – բաժանեմ – divide (22.5)
ἀποτρεπτικός – հրաժարական – preventive (28.11)
ἀποτρέπω – հեղգանամ – abstain from (28.1)
ἀποτυγχάνω – ոչ ունիմ – have no (16.6)
ἀπόφασις – բացասութիւն – negation (25.6, 29.3)
 cf. Arist., *Cat.*, 2a6 – Arist., *Cat* arm., 110
ἀποφατική – բացասութիւն (+3.6), բացասական (+3.6) – negation, negative
ἀποχωρίζω – անջատեմ – separate (29.5)
ἀρχηγός – առաջնորդապետ – leader (6.4)
ἀσάφεια – անհաւաստութիւն – unclarity (4.3, 6.4, 5, 6)
ἀσαφής – անհաւաստի – unclear (1.1, 2, 6.3)
 cf. Dav. *in Cat*, 122.26 – Dav., *in Cat* arm., 215
ἀσήμαντος – աննշանական – meaningless (2.3, 4, 14.6)
ἄσημος – աննշանական – meaningless (13.2, 4)
ἀσύστατος – անբաղկացելի – non-combinable (23.4, 5, 24.4)
ἀσφαλῶς – զգուշաբար – cautiously (23.2)
ἀσώματον – անմարմին – incorporeal (7.1, 3–6, 8.1, 2, 9.1, 10.3 [Porph.], 16.4, 18.*1*, 2, 24.6, 25.5)
ἄτομος – անհատ – individual (5.5, 6.10, 10.2, 15.6, 17.2, 7, 10, 18.1, 3, 5 [Porph.], 19.2–5, 20.7, 24.3, 25.2, +1.5, 6 [Porph.], +2.3, 4, +3.5, +5.2, 3, +6)
ἀτομόω – անհատեմ – individualize (10.2, 24.3, 26.4)
ἄτοπος – անտեղի – extraordinary (11.5), strange (19.4)
αὐθυπόστατος – 1. ինքնաստորակայ (8.3, 19.5); 2. ինքնագոյ (23.1) – self-subsistent
αὐτοκίνητος – ինքնաշարժ – self-moved (16.6, 22.5)
 cf. Dav., *Prol*, 47.6 – Dav., *Prol* arm., 108.24
ἄφθαρτος – անապականելի – indestructible (29.7)
ἀχώριστος – անանջատական – inseparable (2.5, 7, 14.10, 20.2–5, 9, 21.1, 4, 23.1 [Porph.], 29.2, 5, 12, +8)
 cf. Dav., *in Cat*, 113.11 – Dav., *in Cat* arm., 202
ἄψυχος – անշնչական (13.4, 14.3, 16.4, 23.5); անշունչ (2.*3*, 23.5) – inanimate
γελαστικός – ծիծաղական – laughing (2.5, 5.8, 10.2, 13.3, 19.2, 27.5, 28.2, 5–7, 10–15, +4.1)
 cf. Porph., *Isag*, 16.3 – Porph., *Isag* arm., 149, Dav., *in Cat*, 171.23 – Dav., *in Cat* arm., 265, Dav., *Prol*, 12.17 – Dav., *Prol* arm., 27.33
γένεσις – 1. լինելութիւն – origin (6.7), origin of the birth (11.3), creation (10.4); 2. սերումն – origin of the birth (11.7 [Porph.]); 3. լինելութիւն սերման – origin of the birth (11.7)
γενικός – սեռական – general (+3.4)

γενικώτατος – սեռականագոյն – most general (3.1, 16.1, 2, 4, 17.1, 6, 7, 9, 10, 18.1, 3, 4 [Porph.], 6 [Porph.], 22.1, 2, 3, +3.6)
cf. Porph., *Isag*, 4.18 – Porph., *Isag* arm., 137, Dav., *in Cat*, 126.7 – Dav., *in Cat* arm., 221
γένος – սեռ – genus (2.1 *passim* [Porph.])
cf. Arist., *Cat*, 2a17 – Arist., *Cat* arm., 110
γηγενής – երկրածին – earthborn (7.1)
γλαυκότης – խաժակնութիւն (20.2), խաժակն (20.9) – being blue-eyed
γλαυκόφθαλμος – խաժակն – blue-eyed (20.5)
cf. Porph., *Isag*, 8.15 – Porph., *Isag* arm., 141
γνήσιος – հարազատ – genuine (1.2, 7, 4)
τὸ γνήσιον – հարազատութիւն – genuineness (1.1, 2, 3, 6)
γραμματικεύεσθαι – քերթել (25.7, 8), քերթօղն գոլ (27.8) – act as a grammarian
γραμματικός – քերդող, քերթող, քերթօղ – grammarian (2.2, 4, 24.7, 25.7, 8, 27.8)
δείκνυμι – ցուցանեմ – demonatrate, show (2.1, 3, 7, 3.2–6, 9, 4.3, 6, 6.3, 4, 9, 7.1, 3, 8.4, 10.5, 12.1, 17.4, 21.4, 23.3, 24.8, 25.6, 8, 26.4, 27.4, 29.12, +1.2, +5.2)
δεκτικός – 1. ընդունակ (2.6, 3.10, 26.3, 27.7, 28.2, +2.5); 2. ընդունական (27.7, 28.8) – receptive
cf. Arist., *Cat*, 4a13 – Arist., *Cat* arm., 116
δημιουργέω – ստեղծանեմ – create (6.7, 8.3, 4, 9.1), elaborate (+1.1)
δημιούργημα – արարած – creature (16.6)
δημιουργία – արարչութիւն (8.1), արարչականն (16.5) – creation
δημιουργίαν ποιοῦμαι – ստեղծանեմ – be active in creation (10.4)
δημιουργός – արարիչ – creator (9.4, *16.6*)
διαγώνιος – տրամանկիւն (20.4), տրամանկիւնի (23.4) – diagonal
διαδέχομαι – ընդունիմ – occupy (27.7, +3.1)
διαζευκτικός – տարալուծական – disjunctive (29.12)
διαίρεσις – բաժանումն – division (1.1, 8, 2.3, 7, 3.8, 9, 4.5, 5.4 [Porph.], 8.2, 14.6, 16.1, 4, 18.1, 3, 6, 19.2, 3, 20.11 [Porph.], 21.1, 4, 23.1, 4, 5, 29.12, +1.5)
διαιρετικός – բաժանական – separative (3.4, 8, 9, 4.7, 18.2, 20.10, 11, 22.1, 2, 3, 4, 5, 6. 7, 23.3, 27.2, 3)
ἡ διαιρετική – բաժանումն – division (3.8)
διαιρετικῶς – բաժանաբար – divisively (24.1)
διαιρέω – բաժանեմ (3.1, 8, 9, 4.5, 5.1, 14.5, *7*, 16.4, 17.1–4, 18.1, 2, 6 [Porph.], 19.3, 20.3, 22.6, 23.1, 3, [Porph.], 5, 24.2, 28.10 [Porph.], +1.5), առնեմ զբաժանումն (18.1) – divide
διαιτάω – դատեմ – evaluate (8.2)
διακρίνω – 1. տարորոշեմ (1.7); 2. որոշեմ (13.4); 3. տարադատեմ (20.2), տարադատէ այսինքն որոշէ (13.2) – distinguish
διάκρισις – որոշումն – distinction (13.4)
διακριτικός – տարադատող (v.l. արտադատող) – piercing (21.9)
cf. Dav., *in Cat*, 167.31 – Dav., *in Cat* arm., 260, Dav., *Prol*, 7.17 – Dav., *Prol* arm., 18.6–7

διαλαμβάνω – 1. առնում ի կիր (2.4, 10.1); 2. առնում – discuss (1.1, 2.2); 3. բուռն հարկանեմ – treat (10.4 [Porph.], 11.5, 12.1, 28.3, 29.2)
διαλέγομαι – տրամաբանեմ – make an argument (3.4)
διαλεκτική – բանականն – logic (10.5)
διαλεκτικός – տրամաբանական – dialectical (3.1, 3, 4, 5.4)
cf. Dav., *in Cat*, 109.10 – Dav., *in Cat* arm., 197
διαλεκτικῶς – տրամաբանաբար – from dialectical point of view (10.4)
διάλληλος – 1. ըստ միմեանց (15.7); 2. ընդմիմեանց (24.4) – reciprocating
διαλύω – քակտեմ – dissolve (3.7)
διανοία – 1. տրամախոհութիւն (6.7, 8.1, 9.1, 3, 4); 2. միտք (8.8, 10) – mind
cf. Dav. *in Cat*, 140.1 – Dav., *in Cat* arm., 231, Dav., *Prol*, 47.9 – Dav., *Prol* arm., 108.27, Thrax 3.13, 16, 13.11, 35.8
διασπασμός γίνεται – օգտիմ – be separated (20.1)
cf. Dav. *in Cat*, 152.32: διασπάω – Dav., *in Cat* arm., 248: օգտեմ
(τριχῇ) διαστατός – (եռակի) տրամակայեալ (7.1), (եռակի) տրամակացեալ (7.3) – three-dimensional
διαστέλλω – 1. որոշեմ – discriminate (14.6); 2. տարորոշեմ – disentangle (11.1, 15.2, 28.4); 3. անջատեմ – disentangle (12.1)
cf. Porph., *Isag*, 3.16 – Porph., *Isag* arm., 136: զատուցանեմ
διαστολή – որոշութիւն – discrimination (12.3)
διαφέρω – 1. տարբերեմ (13.1 [Porph.], 3, 4, 14.1, 3, 5, 11, 15.4, 5, 7, 26.3); 2. զանազանիմ (15.5, 21.2, 5, 9, 22.1) – differ
διαφορά – 1. տարբերութիւն (2.1, *passim* [Porph.]); 2. զանազանութիւն (3.1, 9, 4.5, 8.3, 10.2, 12.2, 15.4, 21.1, 4, 22.1–3, 23.3, 24.1, 2, 3, 4, +1.1–5, +2.1, 5, +3.1, 4, 6, +4.1, +5.1, +6, +7, +8, +9, +10, +11) – difference
cf. Arist., *Cat*, 3a25 – Arist., *Cat* arm., 114: տարբերութիւն
διαφωνέω – տարաձայնեմ – disagree (2.1, 17.8, 9)
cf. Dav., *in Cat*, 108.29 – Dav., *in Cat* arm., 196
διαφωνία – տարաձայնութիւն – disagreement (8.2)
διαχωρίζω – 1. որոշեմ (13.4, 25.1, 27.10); 2. տարանջատեմ (27.5) – distinguish
διδασκαλία – վարդապետութիւն – schooling (5.3 [Porph.], 4 [Porph.], 6.3 [Porph.]), teaching (11.1, 12.1, 15.1, 2, 17.1, 20.1, 28.4, 8), instruction (+3.1)
διδασκαλίαν ποιέομαι – վարդապետութիւն առնեմ – teach (19.1)
διδασκαλίας τρόπος – վարդապետական յեղանակ (29.1), վարդապետութեան յեղանակ (7.3) – mode of instruction
διδασκαλικός τρόπος – վարդապետական յեղանակ (1.1, 8, 4.6, 5.1, 4), յեղանակ վարդապետութեան (1.8) – mode of instruction
διδάσκαλος – վարդապետ – teacher (1.6, 18.1)
διίστημι – տարականամ – stand apart (+5.2)
cf. Arist., *Cat*, 6a18 – Arist., *Cat* arm., 123; Dav., *Prol*, 60.32: διάστημα – Dav., *Prol* arm., 125.32: տարակացութիւն

διεστηκότα – յոյժ հեռի – very far (+5.2)
δίπους – երկոտանի – two-footed (14.12, 28.5, 10)
cf. Arist., *Cat*, 1b18 – Arist., *Cat* arm., 109, Porph., *Isag*, 19.8 – Porph., *Isag* arm., 152
δόγμα – կարծիք – opinion (17.7)
δόξα – կարծիք – opinion (1.2, 6.4, 25.1)
cf. Dav., *in Cat*, 114.7 – Dav., *in Cat* arm., 203, Dav., *Prol*, 47.1 – Dav., *Prol* arm., 108.9
δυνάμει – զօրութեամբ – potentially (6.4, 22.7, 24.2, 7, 25.1, 4, 6, 8, 28.10, 14, +2.5, +3.6)
δύσκολος – դժուարապատում – difficult (6.4)
δυσχερής – 1. դժուար – difficult (6.4); 2. դժուարիմանալի – difficult to understand (8.1); 3. դժուարագոյն – difficult (10.4)
δυσχερές – դժուարութիւն – difficulty (6.6)
δυσχώριστος – դժուարանջատական – hardly separable (20.9)
εἰδικός – տեսական – special (+3.4)
εἰδικώτατος – 1. տեսակա(նա)գոյն (15.7 [Porph.], 16.2, 4, 17.1, 7, 18.1, 3, 4 [Porph.], 5 [Porph.], 6 [Porph.], 19.2, 3, 4, 22.1, 2); 2. յատկագոյն (15.4, 5) – most special
cf. Porph., *Isag*, 4.18 – Porph., *Isag* arm., 137
εἶδος – տեսակ – species (2.1, *passim*), form (1.7, 3.7, 10, 6.9, 10, 9.3, 26.4), Form (8.3)
cf. Arist., *Cat*, 2a15 – Arist., *Cat* arm., 110
εἰδοποιέω – տեսակարարեմ – specify (23.3 [Porph.])
εἰδοποιός – տեսակարար – specific (18.6 [Porph.], 20.10 [Porph.], 11 [Porph.])
εἰσαγώμενος – ներածիցեալ – beginner (10.3)
εἰσαγωγή – ներածութիւն – introduction (3.2, 6.6 [Porph.])
Εἰσαγωγή – Ներածութիւն – *Introduction* (4.1, 2, 4)
εἰσαγόμενος – ներածական – beginner (+1.1)
ἐκβάλλω – արտաքս հանեմ – eliminate (13.3)
ἐκτίθημι – արտադրեմ – set forth (17.7, 29.2)
ἑκτικός – ունական – hectic (29.8, 9)
ἐκτύπωμα – տպաւորութիւն – relief figure (8.1)
ἐκφωνέω – արտաձայնեմ – address (6.3)
ἐμφαίνω – ցուցանեմ – show (6.3)
ἔμψυχος – 1. շնչական (3.5, 13.4, 14.3, 16.4, 23.5); 2. շնչաւոր (3.6, 23.3 [Porph.]); 3. ներանձնական այսինքն շնչական (3.5); 4. ներշնչաւոր (22.4); 5. ներշնչական (16.6, 22.5, 24.2 [Porph.], +2.3, +3.2–4) – animate
ἐνάντιος – 1. ընդդիմակ (20.5, 21.6, 22.3, 23.4, 24.5, 6, 25.1, 3–5, 28.12, 13); 2. ընդդէմ միմեանց (29.9) – contrary
ἐναντιότης – 1. ընդդիմութիւն (25.1); 2. ընդդիմակութիւն (25.1) – contrariety
ἐναντιοῦμαι – ընդդիմանամ – contradict (25.8)
ἐναντίως – 1. հակադարձապէս (3.8); 2. հակադարձիմ (3.8); αἱ ἐναντίως ἔχουσαι – ընդդիմակք (20.4); ընդդիմակք միմեանց գոլով (24.8) – contrary
ἔναρθρος – յօդեալ – articulate (2.3, 4, 5)

ἐνδέχομαι – 1. ընդունիմ (29.3 [Porph. ներընդունիմ], 10 [Porph. ներընդունիմ]) – can; 2. մարթ գոմ, մարթիմ (29.10) – be able
ἐνδιάθετος – ներդրական – residing in the mind (+2.4)
ἐνέργεια – ներգործութիւն – activity (6.2, 8.2)
ἐνεργείᾳ – 1. ներգործութեամբ (22.7, 24.2, 6, 7, 25.1, 4–8, 29.5, 10, 12 [Porph.], +3.6); 2. ազդմամբ (20.5, 21.2, 25.5) – actually
cf. Dav., *in Cat*, 109.16 – Dav., *in Cat* arm., 197
ἐνεργέω – ներգործեմ – be active, act (20.9 [Porph.], 25.7, 8, 28.15)
ἐνεστώς – ներկայ – present (18.5)
ἔνθους – աստուածային – divine (4.2)
ἔννοια – մտածութիւն – mind (20.5)
cf. Dav., *Prol*, 43.16 – Dav., *Prol* arm., 102.3
ἐνσεσαγμένον – ներհամետացեալ – unsaddled (6.4)
ἐντελέχεια – ներաւարտ ունակութիւն (f.l. for ἐνδελεχής "continuous, perpetual") – complete reality (6.4)
ἐντελῶς – 1. կատարելապէս (6.9); 2. կատարելաբար (+1.1) – perfectly
ἐντελεστέρως – կատարելաբար – perfectly (17.8)
ἔοικα – քատակիմ – resemble (4.1, 18.3, +3.6)
cf. Dav., *in Cat*, 121.8 – Dav., *in Cat* arm., 213, Dav., *Prol*, 6.24 – Dav., *Prol* arm., 6.11
ἐξαπλόω – տարածանեմ – extend (11.4, 24.3), unfold (26.4); բաժանեմ – divide (26.4); ἐξαπλοῦται – բանայ զպատենկունս – opens its shell (16.5)
ἐξηγέομαι – պատմեմ – interpret (28.8)
ἐξήγησις – պատմութիւն – interpretation (5.1, 26.4)
ἐξηγητής – 1. պատմող (1.1); 2. մեկնող (6.4) – commentator
cf. Dav., *in Cat*, 122.25: ἐξηγητής – Dav., *in Cat* arm., 215: մեկնիչ եւ պատմող; Dav., *in Cat*, 120.23: ἐξηγητής – Dav., *in Cat* arm., 215: մեկնող
ἕξις – ունակութիւն – disposition (25.7, 8)
cf. Arist., *Cat*, 8b26 – Arist., *Cat* arm., 133
ἐξισάζω – հանգէտ գոմ – be equal (28.9)
ἐπάγω – ի վերայ ածեմ – propose (29.1)
ἐπαγωγή – մակածական – inductive (3.5)
cf. Dav., *in Cat*, 178.27 – Dav., *in Cat* arm., 274
ἐπαναβεβηκός – 1. գերազանցեալ քան (14.1, 16.4); 2. վերազոյն քան (16.2) – superordinate
cf. վերանցեալ Porph., *Isag*, 4.17 – Porph., *Isag* arm., 137
ἐπαπορέω – տարակուսեմ – be puzzled (14.3)
ἐπεξέρχομαι – 1. յեզր ելանեմ – follow up (3.6); 2. անցանեմ ընդ – pursue (21.1)
ἐπιγραφή – մակագրութիւն – title (1.1, 1.2, 4.1)
cf. Dav., *in Cat*, 126.6 – Dav., *in Cat* arm., 221
ἐπιγράφω – մակագրեմ – entitle (1.1, 4.1, 2), inscribe (1.4, 6)
cf. Dav., *Prol*, 37.33 – Dav., *Prol* arm., 88.4

ἐπιδέχομαι – ընդունիմ – admit (3.1, 21.4, 7, 8, +8)
cf. Dav., *in Cat*, 135.25 – Dav., *in Cat* arm., 226
ἐπικρατέω – հնազանդեցուցանեմ – subdue (7.2)
ἐπίλυσις – լուծումն – solution (29.7)
ἐπιλύω – լուծանեմ – solve (24.7, 8, 25.5, 26.1)
ἐπινοέω – 1. իմանամ (6.4, 21.2, 7, 24.6); 2. ընդ միտածեմ եւ իմանամ (29.12 [Porph.]); 3. յարդարեմ (2.2) – think of, arrange
ἐπίνοια – 1. մակամտածութիւն (6.7); 2. մտածութիւն (21.2, 24.6, 29.5, 10, 12 [Porph.]) – thought
cf. Dav., *Prol*, 58.4 – Dav., *Prol* arm., 122.3
ψιλὴ ἐπίνοια – սոսկ մտածութիւն – bare thought (7.1, 8.2, 9.1, 4, 10.3 [Porph.], 12.1)
cf. Dav. *in Cat* arm., 158.23 – Dav., *in Cat* arm., 256, cf. Thrax 38.6: ψιλὴ προσωδία – սոսկ առոգանութիւն
ἐπίσης – 1. հանգիտաբար (+4.1, +5.3, +6, +9); 2. հասարակաբար (+7) – equally
ἐπιστήμη – 1. մակացութիւն (2.6, 18.6 [Porph.], 21.6, 25.7, 27.7, 28.8); 2. հանճար (3.10, 26.3, 28.2, +2.5); 3. մակացութիւն եւ հանճար (21.6) – knowledge
cf. Arist., *Cat.* 1b18 – Arist., *Cat* arm., 109, Dav., *Prol*, 48.1 – Dav., *Prol* arm., 110.6: մակացութիւն; Dav., *Prol*, 11.23 – Dav., *Prol* arm., 26.30: հանճար
ἐπισυμβαίνω – պատահեմ – accidently belong (+2.3)
ἐπιφέρω – 1. մատուցանեմ (1.5) – offer; 2. ի վերայ ածեմ – add (11.6)
ἐπιχειρέω – ձեռնարկեմ – undertake (6.4)
ἐπιχείρημα – ձեռնարկութիւն – argument (9.3, 25.6, 26.4)
cf. Dav., *Prol*, 6.23 – Dav., *Prol* arm., 16.8, Dav., *in Cat*, 197 – Dav., *in Cat* arm., 109.10
ἐπουσιώδης – 1. մակեղուտ (2.5, 7, 8, 5.7, 8, 8.2, 18.3, 6, 19.5); 2. մակագոյեղ (21.2, 3, 27.8, 28.1, 3, 11, 13, +5.2, +9); մակագոյեղուտ (21.1) – post-substantial
ἐπουσιωδῶς – մակագոյեղաբար – post-substantially (28.2)
ἔστιν + Inf. – 1. է + Inf. – one can (16.3, 24.4, 7, 28.9); 2. կարողութիւն գոյ/է – one can (21.2), it is possible (21.7, +5.2); 3. մարթ գոյ – it is possible (20.5, 22.3); 4. պարտ է one can (26.2), one should (27.8)
ἑτεροϋπόστατος – այլաստորակայ – subsistence in something else (19.5)
εὐανάτρεπτος – դիւրակործանելի – easily refutable (28.8)
εὐδαιμονία – բարեբջանկութիւն – happiness (6.1)
cf. Dav., *in Cat*, 199: εὐδαίμων – Dav., *in Cat* arm., 110.25: բարեբջանիկ
εὐλόγως – յիրաւի – reasonably (1.1, 2, 8, 4.2, 12.1, 15.1, 20.3, 28.2)
εὔνοια – բարեմտութիւն – goodwill (1.6)
εὐσέβεια – բարեպաշտութիւն – piety (6.1)
εὐτελής – երկրաքարշ – grovelling (7.2)
εὐτυχής – բարեբախտ – happy (7.2)
εὐφραδής – դիւրաւաչ – well expressed (6.4)
εὐχερής – 1. դիւրալուր (6.4); 2. դիւր (6.4) – easy

εὐσχώριστος – դիւրանջատական – easily separable (20.9)

ζητέω – 1. խնդրեմ (1.1, 2, 3, 6, 8, 2.1, 5.5, 6.8, 7.1, 10.3, 4, 12.1, 18.1, 19.1, 27.1, 5); 2. քննեմ (24.21); 3. խնդրեմ եւ քննեմ (7.1; ի խնդիրս ասեմ 27.6); ζητοῦμεν – խնդիր է (10.1) – inquire, examine

ζήτησις – խնդիր – inquiry (5.3, 7.1, 3, 8.1, 10.4, 12.1, 27.5)

ζητούμενον – խնդրելի – what is saught for (6.10)

ζωότης – կենդանութիւն – animality (24.4)

ζῳόφυτον – կենդանաբոյս – zoophyte (16.4, 5, 18.2)

cf. Dav., *Prol*, 71.36 – Dav., *Prol* arm., 154.1

θεολογικώτερον – աստուածաբանաբար – from a theological point of view (10.4)

θεώρημα – 1. տեսաւորութիւն (6.4); 2. տեսութիւն (6.4); 3. մտածութիւն (1.7) – speculation

θεωρητικός – տեսական – theoretical (1.8)

θεωρία – տեսութիւն – exposition (5.8, 6.10, 7.7, 8.4, 9.4, 10.5, 14.6, 28.10, 29.12)

θνητός – մահկանացու – mortal (3.10, 16.4, 20.3, 22.4, 23.4 [Porph.], 24.2 [Porph.], 3, 6, 27.1, 7, 28.12, +2.5)

θνητότης – մահկանացութիւն – mortality (27.9)

ἡ ἰδιαίτατα (διαφορά) – յատկեղ (տարբերութիւն) – most proper (difference) (20.2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 10 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 6, 9, 22.1, 24.1)

ἴδιον – յատուկ – property (2.1, *passim*)

ἰδιότης – յատկութիւն – proper feature (19.4 [Porph.], 28.15)

cf. Thrax 21.10

ἡ ἰδίως (διαφορά) – յատկապէս (տարբերութիւն) – proper (difference) (20.2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 7, 9, 24.1), τὸ ἰδίως (συμβεβηκός) – յատկապէս (պատահումն) – proper (accident) (14.10 [Porph.]),

cf. Thrax 12–13

ἱππότης – ձիութիւն – horsehood (6.8)

ἰσάριθμος – հանգէտ թուով – equal in number (+5.1)

ἰσοδυναμέω – հանգիտակարող գոմ – be equivalent (25.6)

cf. Dav., *in Cat* arm., 251: համազօր գոմ – Dav., *in Cat*, 154.30: ἰσοδυναμέω; Dav., *Prol* arm., 64.18: համազօրք են, 64.19: համազօրք գոն – Dav., *Prol*, 28.2, 4: ἰσοδυναμοῦσι; Dav., *Prol* arm., 150.32, 33, 152.1, 5: համակար գոյ – Dav., *Prol*, 75.24, 25, 26, 30: ἰσοδυναμεῖ

ἰσορρεπής – հանգիտանիւթ – of equal weight (19.2)

καθ’ ἕκαστον – իւրաքանչիւր – singular (14.6, 7, 9)

καθ’ ἑνός – 1. ըստ միոյ (14.7, 8); 2. զմիոջէ (14.9 [Porph.]) – of only one item

καθίστημι – եմ (14.1); գոյանամ (24.1) – be

καθό – 1. ըստ որում (6.3, +3.5); 2. վասն զի (2.3, 6.9, 7.2, 8.3, 9.3, 14.8, 12, 15.1, 4, 5, 16.3, 4, 17.10, 24.7, 28.9, +1.1, 3, +3.5, +4.1, +5.2); 3. քանզի (11.4, 16.4; զի 17.10); 4. եթէ (17.10) – for, insofar as

cf. Porph., *Isag*, 7.27: καθο – Porph., *Isag* arm., 140: ըստ որում

κάθοδος – էջ – descent (18.3)

καθολικός – 1. ընդհանրական (12.2, 3, 15.1, 17.7, 28.7, +1.1–2); 2. ընդհանուր (12.2, 26.2); 3. հանրական (5.6, 6.1, 22.5, 7, 24.3, 26.2, +1.1, +2.1) – universal

καθολικῶς – 1. ընդհանրականապէս (+2.3); 2. հանրականապէս (+2.3) – universally

καθόλου – 1. հանուր (2.4, 9.4, 14.2, 6, 7, 24.3, 26.2); 2. համայն (9.18); 3. հանրական (2.5, 3.4–6, 5.5, 6.10, 9.1, 13.2, 14.8); 3. ընդհանուր (3.5, 6.8, 9, 9.2–4, 13.2, 14.1, 24.6, 26.2); 4. ընդհանրական (2.4, 3.5, 6, 6.9, 9.3, 13.2) – universal

cf. Dav., *in Cat*, 113.20: καθόλου – Dav., *in Cat* arm., 203: հանուր; Porph., *Isag*, 8.17, Dav., *in Cat*, 113.26: καθόλου – Porph., *Isag* arm., 141, Dav., *in Cat* arm., 203: ընդհանուր

καθόλου – ընդհանուր – in general (24.3)

καθοπλίζομαι – ընդդէմ զինիմ – be armed against (14.1)

καταβάλλω – հանգանակեմ – discuss (+3.1)

καταλείπω – ի բաց թողում – leave aside (26.1)

κατάλληλος – 1. հետեւող (15.1) – which corresponds to; 2. հետեւորական (+5.1) – well arranged

καταπιστεύω – հաւատամ – believe (6.8)

κατασκευή – ներանիւթելն – construction (24.5)

κατασκευάζω – ներանիւթեմ – establish (24.4, 5, 6, 28.13)

κατάφασις –ստորասութիւն – affirmation (25.6, +3.6)

cf. Arist., *Cat.*, 2a5 – Arist., *Cat* arm., 110

καταφατική – 1. ստորասութիւն (+3.6); 2. ստորասականն (+3.6) – affirmation

καταχρηστικῶς – պիտակաբար – catachrestically (28.8, +1.6)

καταψεύδομαι – սուտ ասեմ – speak falsely (8.2)

κάτειμι – իջանեմ – descend (18.6 [Porph.])

κατηγορέομαι – 1. ստորոգիմ (2.6, 10.2, 14.3, 5, 15.4–7, 17.1, 19.3, 7, 20.1, 21.2, 3, 5, 26.1, 2, 4, 27.3, 9, 28.7, 14, +1.3, 5, +2.2–4, +3.5, +4.1, 2, +5.2, 3, +6, +7, +10); 2. ստորոգեալ եմ (19.2) – be predicated

cf. Arist., *Cat*, 2a29 – Arist., *Cat* arm., 111

κατηγορία – ստորոգութիւն – predication (1.2, 17.1, 21.3, 26.4, +1.4, 5)

Κατηγορίαι – Ստորոգութիւնք – *Categories* (2.2, 3.1, 2, 4.4, 5.3, 6.2, 3, 17.8, 19.5, 25.2, 26.4, 27.7)

κατηγορούμενον – 1. ստորոգեալ (13.1 [Porph.], 14.1, 3, 19.1, 2, *passim*); 2. ստորոգիցեալ (14.9, 11 [Porph.]) – predicate

cf. Arist., *Cat*, 1b23 – Arist., *Cat* arm., 109

κενοδοξία – սնափառութիւն – vainglory (1.4)

κεφάλαιον – գլուխ – chapter (1.1, 8, 2.1, 4.5)

κλαυστικός – լալական – mourning (28.13)

κοινόν – 1. հասարակ (+2.2, +5.2); 2. հասարակութիւն (+5.2, +6, +7, +8, +9, +10, +11) – common

κοινωνέω – 1. հաղորդիմ (6.10) – share; 2. հասարակութիւն է – a common feature is (+5.2); 3. հասարակ եմ (+3.5); 4. հասարակութիւն ունիմ (+1.1, +2.2, 4, +3.5, +4.1) – have in common

κοινωνία – 1. հաղորդութիւն (4.5, 15.4); 2. հասարակութիւն (26.1, 28.5, +1.1–5, +2.1, 5, +3.1, 5, +4.1, +5.1) – common feature

ἡ κοινῶς διαφορά – 1. հասարակաբար տարբերութիւն (20.2, 4, 5, 6 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 7, 9, 24.1); 2. հասարակական տարբերութիւն (20.3) – common difference

τὸ κοινῶς συμβεβηκός – հասարակաբար պատահումն (14.10 [Porph.]) – common accident
cf. Thrax 12–13

κρίνω – որոշեմ – discern (1.2)

κυρίως – իսկապէս – in the strict sense (3.6)

λεγόμενον – ասացուած – that is said (1.4), text (6.4)

λέξις – 1. բառ – expression (1.7, 4.6), style (6.4), word (6.6); 2. բարբառ – text (10.1)

λεπτομερῶς – նրբաբար – delicate (7.2)

λεληθότως – մոռացաբար – forgetfully (+1.5)

λῆμμα – առած – assumption (24.6)

λογική – միտք – reason (6.8)

λογικός – 1. բանական (2.6, 8, 3.1, 4.7, 6.2, 10.4 [Porph.], 13.3, 4, 16.4, 19.1, 20.2, 3, 5, 10, 11, 21.5–8, 22.4, 6, 7, 23.4 [Porph.], 5, 24.2 [Porph.], 6, 25.1, 2, 5, 6, 26.2, 4, 27.1, 9, 10, 28.10, 12–14); 2. բանաւոր (3.10, 9.2, 16.4, 24.3, 27.7, +2.5); 3. բանաւորական (24.4) – rational

λογικότης – բանաւորութիւն – rationality (10.2, 24.4)

μεγαλορημοσύνη – մեծաբանութիւն – magnificence (7.1)

μέθοδος – հնար – method (3.1, 3, 4, 5.4, 18.2, 24.4)
cf. Dav., *in Cat*, 115.21 – Dav., *in Cat* arm., 205

μελανόφθαλμος – սեւաակն – black-eyed (20.5)

μέλλων – հանդերձեալ – intending (1.1); ἐμέλλομεν – հանդերձեալ էր (16.6)

μερικός – 1. մասնական (2.4, 3.4, 5, 6, 5.5, 6.9, 9.2, 13.2, 4, 14.6, 7, 9, 22.5, 7, 24.3, 25.6, 26.2, +1.1, +2.1); 2. մասնաւոր (6.8) – particular

μέρος – մասն – part (1.1, 8, 2.2, 4.7, 5.5, 17.2, 19.1, 3, 7 [Porph.], 24.5, 6, 27.7, 10 [Porph.], +3.5)

μεταγενέστερος – որ լինելոցն է – coming after (9.3)

μεταδίδομαι – ունականամ – give a share (7.5)

μεταδίδωμι – 1. հաղորդութիւն տամ – give a share (17.3, 4, 6, 9, 27.9, +4.1); 2. հասարակութիւն ունիմ (17.7) – have a share

μετέχω – 1. ընդունիմ (6.9, 10, 7.1, 21.4); 2. հաղորդիմ (17.3); 3. ունականամ (9.3, +4.1, +6, +9); 4. ընդունական գոմ (+6) – share; ունիմ – accept (9.2)

μοναχῶς – միայնաբար – in one sense (11.5)

μορφή – 1. կերպարան (15.3, 26.4, +3.6); 2. տեսակ, այս ինքն կերպարան (26.4) – shape
cf. Porph., *Isag*, 15.6 – Porph., *Isag* arm., 148: կերպ
νοθεύω – խորթացուցանեմ – corrupt (7.2)
νόθος – խորթ – spurious (1.3, 4, 5, 6)
cf. Dav., *in Cat*, 26.1 νοθεία – Dav., *in Cat* arm., 222: խորթութիւն
οἰκειοποιέομαι – իւր առնեմ – appropriate (6.6)
οἶον – որգոն – as (5.2, 14.12, 20.10, 28.14), e.g. (5.8, 7.5, 6), like (6.1, 28.12, 29.4), for example (6.7, 10, 14.3, 6, 17.5, 27.8, +3.2), for instance (18.2, 24.5)
ὅλος – բոլոր – whole (1.8, 5.5, 7.5, 10.2, 12.3, 17.2, 19.3, 7 [Porph.], 25.1, +3.5)
ὁμοειδής – համատեսակ – co-specific (22.2)
ὁμοιογενής – 1. համասեռ (28.5); 2. նմանասեռ (27.8) – co-generic
cf. Thrax 15.2: նմանասեր
ὁμοιομερής – նմանամասնեայ – with similar parts (17.2, 3)
cf. Dav., *Prol*, 65.18 – Dav., *Prol* arm., 136.5
ὁμολογέω – խոստովանիմ – take for granted (2.1, 24.4, 25.3, 28.15)
ὁμολογουμένως – 1. ամենայն իրօք (17.2, 21.3, 22.3, 26.1, 27.9, 28.3); 2. խոստովանաբար (25.3, 29.8); 3. յիրաւի (28.2); 4. ապա ուրեմն (28.3); 5. յայտ է (7.6) – confessedly
ὁμωνυμία – համանունութիւն – homonymy (1.3, 11.1, 12.1, 15.2, 20.2, 28.4)
ὁμώνυμος – համանուն – homonymous (1.3, 6.1, 10.4, 12.3, 22, 14.8, 17.3, 4, 6, 8, 9, 20.2, +1.4)
cf. Arist., *Cat*, 1a1 – Arist., *Cat* arm., 107
ὁμωνύμως – համանունաբար – homonymously (17.6 [Porph.])
cf. Dav., *in Cat*, 135.3–4 – Dav., *in Cat* arm., 225
τὸ ὄν – 1. գոյ (2.2, 3.2, 6.1, 8, 7.2, 9.4, 12.1, 19.3, 24.5, 6, 7, 29.10); 2. զգոլն (2.5, 6.1; է 6.8, 29.8); 3. էակ (7.3, 17.1, 2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 7, 8, 9, 10, 21.1); 4. ինչ (7.1) – being
cf. Dav., *Prol*, 46.10 – Dav., *Prol* arm., 108.5: գոյ; Arist., *Cat*, 2a28, Dav., *Prol*, 1.6, 7 – Arist., *Cat* arm., 111, Dav., *Prol* arm., 6.8, 9: էակ
τὰ μὴ ὄντα – 1. գոչ գոյն (9.4, 12.1); 2. որ ոչն է (29.10) – non-being
ὀνοματοποιΐα – անուն – name (20.6)
ὀρθοπεριπατητικός – ուղղորդագնաց – walking on foot (14.12)
cf. Dav., *Prol*, 12.17 – Dav., *Prol* arm., 27.33
ὁρίζω – 1. սահմանեմ (3.4, 12.1–5, 14.2, 15.2, 3, 5, 6, 7, 18.5, 19.4, 20.11, 21.9, 22.2, 24.1, 3, 4, 26.1, 5 [Porph.], 28.8, 29.11); 2. որոշեմ (14.7); 3. որոշեմ, այսինքն սահմանեմ (25.6 [Porph.]) – define
ὡρισμένος – որոշեալ (14.7)
ὁρισμός – 1. սահման (3.8, 5.4 [Porph.], 9.2, 12.1–3, 5, 13.2, 5, 14.1–3, 5, 12, 15.4, 6, 16.6, 21.2, 9, 23.2, 24.1, 25.6, 26.3, 27.7, 8, 28.9, 29.1, 3–10, 12, +1.5); 2. սահմանեալ (12.12) – definition
ὁριστικός – սահմանական – definitional (3.4, 8, 10, 4.6)
ὁριστός – որոշեալ եւ սահմանեալ – determinate (14.6)

ὅρος – սահման – definition (3.1, 8, 20.11 [Porph.], +1.4)
ὁσαχῶς – որքանաքար – in as many senses (11.5)
οὐσία – 1. գոյացութիւն (16.4, 17.4, 18.2, 19.2, 3, 5, 20.2, 3, 21.1, 3, 5, 22.4, 5, 23.1 [Porph.], 3 [Porph.], 5 [Porph.], 24.1, 2 [Porph.], 25.1, 26.3, 27.7, 28.8, 10, 13, 29.6, +1.5, +2.1, 3, 4, +3.4, +5.2); 2. էութիւն (2.5, 17.4, 19.5, 29.6, 7, +2.4); 3. էակ (7.4); 4. գոյ (17.4, 19.1, 21.1, 2, 5) – substance
cf. Arist., *Cat*, 1a4, Dav., *in Cat*, 139.8 – Arist., *Cat* arm., 107, Dav., *in Cat* arm., 230: գոյացութիւն; Dav., *Prol*, 70.7 – Dav., *Prol* arm., 142.15: էութիւն
οὐσιώδης – 1. եղուտ (2.5, 6, 7, 8, 5.7, 8, 5.51, 8.2, 18.3, 6, 19.5, 20.10, 11); 2. գոյեղ (21.1–3, 5, 6, 9, 23.3, 24.1, 25.3, 27.5, 7, 10, 28.1, 11, +9); 3. գոյեղուտ (21.1) – substantial
cf. Dav., *in Cat*, 182.18 – Dav., *in Cat* arm., 279: գոյեղուտ; Dav., *Prol*, 14.8 – Dav., *Prol* arm., +4.2: գոյացողական
οὐσιωδῶς – գոյեղաբար (21.2, 5, 22.2, 27.1, 3, 28.2, +2.3, 4); τὸ οὐσιωδῶς – գոյեղն (27.5, 10); գոյեղաբարն (27.10) – substantially
παράδειγμα – յարացոյց (3.5, 8.4, 11.3, 14.10, 16.1, 19.2, 3, 20.2); տարացոյց (8.2) – example
cf. Dav., *Prol*, 4.2 – Dav., *Prol* arm., 10.10
παραδίδωμι – 1. աւանդեմ (5.1, 18.*1*, 24.4, +1.1, 5); 2. բացատրեմ (24.4, 27.1, 4, +1.3, 5, +5.1, 2) – present
cf. Dav., *Prol*, 39.10: παράδοσις – Dav., *Prol* arm., 90.30: աւանդութիւն
παράδοσις – ընձեռութիւն (6.4 [Porph.], 5 [Porph.]) – exposition
παράκειμαι – յարակայանամ – lie next (6.1)
παραλαμβάνω – առնում – include (20.10)
παρατίθημι – յարադրեմ – put forward (16.4, +1.1), present (21.5, 29.3, +1.3, +3.1, +5.1)
πάρειμι – 1. առընթեր գոմ (2.8, 6.1, +6, +7, +11); 2. առգոմ (+8); 3. գոմ (2.8) – be present; 4. հասեալ եմ (17.1) – be ready; 4. հանդերձեալ եմ – intend (21.1); 5. գամ (+5.1) – come
cf. Dav., *Prol*, 13.3–4 – Dav., *Prol* arm., 29.17: առընթեր գոմ; Porph., *Isag*, 19.7 – Porph., *Isag* arm., 152: յարագոմ
παρίστημι – 1. յանդիման կացուցանեմ (3.8); 2. յարկացոցեմ (20.2) – present; 3. հոգ տանեմ – take care (6.7)
cf. Thrax 3; Dav., *in Cat*, 26.9 – Dav., *in Cat* arm., 223: յարկացուցանեմ
παρονομάζω – յարանուանեմ (11.2, 4), յարանունաբար ասեմ (11.2) – name/call after
παρών – առաջիկայ – present (1.1, 2.1, 3.1, 2, 3, 9, 4.1, 3, 4, 5, 6.10, 7.2, 8.4, 10.4 [Porph.], 11.7, 13.1)
cf. Dav., *in Cat*, 133.5 – Dav., *in Cat* arm., 223
πεπερασμένον – 1. եզերեալ (17.10, 18.4); սահմանեալ (18.5) – finite
cf. Dav., *in Cat*, 135.15 – Dav., *in Cat* arm., 225: եզերեալ
πεπέρασται – եզերեալ է (17.10, 18.5) – is finite
περατόω – եզերիմ – be limited to (+1.4)
περίειμι – տակաւին եւս գոմ – be still alive (29.4)

περιέχω – 1. պարունակել ունիմ (1.1, 11.4); 2. պարունակեմ (1.1, 27.2, 20.4, +1.6 [Porph.], +2.2, +6, +7, +8) – contain
cf. Dav., *Prol*, 75.28 – Dav., *Prol* arm., 152.3: պարունակել ունիմ
περιπάτος – ճեմարան
οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου – որք ի ճեմարանէն – Peripatetics (10.5 [Porph.], 14.6)
Περιπατητικοί – ճեմականք (10.5, 19.5, 25.1, 2, 6) – Peripatetics
πέφυκα – բնաւորիմ – be of a nature such as to (27.1 [Porph.], 3 [Porph.], 6 [Porph.], 28.10 [Porph.])
πλάττω – ստեղծանեմ – fabricate (1.5)
πλατυώνυχος – լայնեղունկն – with flat nails (24.3, 27.5)
cf. Dav., *Prol*, 12.17 – Dav., *Prol* arm., 27.33
ποδιαῖος – թզաչափաբար – inch-sized (6.8)
ποιητικός – արարչական – capable of causing (22.6)
ποῖον – որակ (3.1) – quality
cf. Arist., *Cat*, 1b26 – Arist., *Cat* arm., 109
ποῖόν τι – 1. որպիսիինչ (26.4); 2. որակ, այսինքն որպիսութիւն (26.4) – being such, quality
ποιότης – որակութիւն (6.4 [Porph.] 6, 13.5, 24.7, 8) – quality
cf. Arist, *Cat*, 8b26 – Arist., *Cat* arm., 133, Dav., *Prol*, 35.6 – Dav., *Prol* arm., 80.30
πολλαχῶς – բազմաբար – in many senses (11.5)
πολυμαθής – բազմուսումն – polymath (4.2)
πολύς
ἐπὶ τοῖς πολλοῖς – ի վերայ բազմաց – "after the many" (8.1, 2, 9.1, 3, 4, 10.3)
ἐν πολλοῖς – ի բազումս – "in the many" (8.1, 2, 4, 9.1, 3, 4, 10.3)
πρὸ πολλῶν – նախ/ յառաջ քան զբազումս – "before the many" (8.1, 2, 3, 4, 9.1, 3, 4, 10.3)
ποσαχῶς – քանաբար – in how many senses (15.3, 17.10, 29.2)
πόσον – քանակ – quantity (3.1, 6.4)
cf. Arist., *Cat*, 1b26 – Arist., *Cat* arm., 109, Dav., *Prol*, 60.26 – Dav., *Prol* arm., 126.24
πρᾶγμα – 1. իրողութիւն – thing (15.1, 20.3, 24.1, +1.1), object (16.3), subject matter (17.6); 2. իր – object (3.10, 16.3, 26.4, 27.10 [Porph.], 28.1), thing (3.8, 12.5), subject matter (17.3, 6, 7, 9, 27.9, +4.1)
κατὰ τὸ πρᾶγμα ... ὡς πρᾶγμα – որպէս իր ... որպէս իր – factually ... factually (+3.4)
cf. Dav., *Prol*, 1.14 – Dav., *Prol* arm., 2.18
πραγματεία – 1. իրողութիւն – treatise (25.5); 2. գործառնութիւն – study (4.7)
πρακτικός – գործական – practical (1.8)
προάγω – յառաջ ածեմ – further develop (15.2)
προγεγενημένος – նախեղեալ – existing before (9.3)

προειρημένος – նախաճառեցեալ – mentioned earlier (19.2); նախասացեալ – discussed earlier (27.4)
cf. Porph., *Isag*, 18.5 – Porph., *Isag* arm., 151: նախասացեալ
προέρχομαι – յառաջ գամ – have one's origin (11.2, 6)
προηγέομαι – առաջին եմ – precede (+1.2)
προηγουμένως – նախապետաբար – principally (+1.6 [Porph.])
προθεωρία – տեսաւորութիւն – theoretical exposition (10.1)
προθυμότερος – յօժարագոյն – more eager (1.1)
προθυμότερον – յօժարութեամբ – with eagerness (1.2); յօժարագոյնս – more eagerly (1.2)
πρόκειμαι – առաջի կամ (10.1)
προκείμενος – առաջիկայ – before us (8.2, 10.4 [Porph.], 12.3, 14.12, 29.12), at issue (7.1)
προκοίλιος – յառաջաքաղերթ – with a protruded belly (24.3); յառաջքաղերթութիւն – protruded belly (19.4)
προοίμιον – 1. նախերգան (4.3, 5.1); 2. նախերգութիւն (11.1) – proem
τὸ πρός τί (ἐστι) – առինչունակ – relative item (11.5, 15.1, 2, 7, 16.1, 20.7, +2.1, +3.4),
cf. Arist., *Cat*, 1b27: πρός τι – Arist., *Cat* arm., 109: առ ինչ; Thrax 18: τὸ πρός τί ἔχον – առինչունակ
προσδιορισμός – առտարորոշութիւն – further specification (+3.1, 3–5)
cf. Arist, *Cat*, 4b20: διωρισμένος – Arist., *Cat* arm., 118: տարորոշ
προσέρχομαι – ի վերայ գամ – be added (26.4)
προσεξεργάζομαι – առարտագործեմ – elaborate on the topic (27.10 [Porph.])
προσηγορία – առկոչութիւն (7.1), անուն (20.2, 5) – name
προσθήκη – յաւելուած – addition (7.6)
προσθήκην ποιέομαι – առադրեմ – make an addition (+1.3)
πρόσκειται – առընթեր եդաք – we added (11.2)
προσπόρισμα – առած – corollary (22.2), προσπόρισμα ἔχομεν – յայտ եղեւ – it is clear (7.4)
πρόσρημα – առքայութիւն – designation (27.10)
cf. Dav., *in Cat*, 11.13 – Dav., *in Cat* arm., 198
ἐκ τοῦ προστάσσειν – հրամայելով – imperatively (20.6)
προστάτης – վերակացու – head (6.4)
προστίθημι – առադրեմ (6.9, 7.6, 27.10, 29.10); յաւելում (7.6, 24.3, 5, 27.1, 5, 29.5) – add
cf. Porph., *Isag*, 11.23, Dav., *in Cat*, 187.26 – Porph., *Isag* arm., 143, Dav., *in Cat* arm., 286: առադրեմ
προσφωνέω – առձայնեմ – address (4.3)
πρότασις – 1. առաջարկութիւն (6.2); 2. նախադասութիւն (19.1) – proposition
cf. Dav., *Prol*, 47.5 – Dav., *Prol* arm., 108.23: առաջարկութիւն
προτάσσω – 1. նախադասեմ (6.1, 10.3, 15.1, 20.7, 28.2, 3, 5); 2. յառաջագոյն դասեմ (10.3) – put before

cf. Dav., *in Cat*, 135.5, Dav., *Prol*, 14.34 – Dav., *in Cat* arm., 225, Dav., *Prol* arm., +4.32–33: նախադասեմ

προτερεύω – նախադասիմ – precede (3.8 bis), be put before (5.8)

προϋπάρχω – 1. յառաջագոյն գոմ – be before (24.6); 2. յառաջ եմ – precede (+3.4)

προχείρησις – պատրաստութիւն – readiness (25.7)

σαφήνεια – հաւաստութիւն (4.3, 6.5, 8.1); հաւաստի (6.7) – clarity

σαφές – հաւաստի – clarity (6.3)

σημαινόμενον – նշանակութիւն – meaning (10.4, 11.1, 12.1, 15.2, 3, 28.4, 29.2, 3)

σημαίνω – նշանակեմ – mean (12.3, 4, 20.2, 21.5, 7, 27.2, 29.4, +1.5)

cf. Arist., *Cat*, 3b20 – Arist., *Cat* arm., 115

σημαντικός – նշանական (2.3, 4, 13.2, 4, 14.6–8); նշանակեալ (2.5) – meaningful

σημασία – նշանակութիւն – meaning (11.5)

σκοπός – դիտաւորութիւն – aim (1.1, 2.1, 3.1, 4.1, 5.1–3, 19.1)

cf. Dav., *Prol*, 74.31 – Dav., *Prol* arm., 150.18, Dav., *in Cat*, 126.7 – Dav., *in Cat* arm., 221

στάσις – կացումն – (rhetorical) issue (2.2)

cf. Dav., *in Cat*, 117.8 – Dav., *in Cat* arm., 207

στίχος – տաղ – poem (1.5)

σύγγραμμα – 1. շարագրած (1.2, 4–7); 2. շարագրածութիւն (1.3, 4); 3. շարագրութիւն (1.1, 2.1, 3.1–3, 9, 4.1, 3–5, 5.2, 21, 7.1, +1.1) – writing

συγγραψάμενος – շարագրող – writer (1.3)

συγκατατίθημι – հաւանիմ (8.4); դաշնակից գոմ (28.15) – agree

σύγκειμαι – բաղկանամ – consist (3.1, 7, 19.1, 21.9)

συγκείμενος – բաղկացեալ – consisting (19.4 [Porph.])

συγκεράννυμι – խառնեմ – mix (5.1); κεράννυμι – խառնեմ – confuse (5.3)

συζυγία – լծակցութիւն – conjunction (20.4, 23.4, 5)

συλλαμβάνω – պարունակեմ – embrace (29.10)

συλλογισμός – շարաբանութիւն – syllogism (19.1)

συμβάλλομαι – բաղարկոցեմ – contribute (27.10 [Porph.]); պիտանացու լինիմ (2.2, 3.2, 3, 9); պիտանանամ (3.2, 4, 4.4) – contribute, be useful

συμβεβηκώς (συμβεβηκυῖα διαίρεσις) – պատահական – accidental (25.3, 27.5)

αἱ κατὰ συμβεβηκός (διαιρέσεις) – ըստ պատահմանքն – accidental (23.2)

συμβεβηκός – 1. պատահումն (2.1, *passim* [Porph.]); 2. պատահ (14.10); պատահական (27.5) – accident

cf. Arist., *Cat*, 5b1 – Arist., *Cat* arm., 121, cf. Thrax 19.15: պատահ

συμμετρία – չափակցութիւն – proportion (29.9)

συμμέτρως – չափաւորապէս – suitably (6.6 [Porph.])

cf. Porph., *Isag*, 1.9 – Porph., *Isag* arm., 133

συμπέρασμα – եզրակացութիւն – conclusion (6.2)

cf. Dav., *in Cat*, 122.6 – Dav., *in Cat* arm., 214, Dav., *Prol*, 47.5 – Dav., *Prol* arm., 108.23

συμπεριλαμβάνω – 1. պարունակեալ առնում – include (10.2); 2. պարունակեմ յինքեան (13.5, 14.1); 3. պարունակեալ ունիմ յինքեան (13.5) – embrace; 4. գտանեմք պարունակեալ – find included (27.10); 4. պարունակեմ – include (29.6), embrace (29.7)

συμπλεκτικός – բաղհիւսական – copulative (29.12)

συμπληρόω – 1. լնում (19.5); 2. բաղկացուցանեմ (19.5) – complete

cf. Porph., *Isag*, 10.9 συμπληρωτικός – Porph., *Isag* arm., 142: շարալրական

συμφωνέω – 1.ձայնակցեմ (2.1); 2. ձայնակից զոմ (25.7) – agree

cf. Dav., *in Cat*, 108.29 – Dav., *in Cat* arm., 196: ձայնակցեմ

συμφωνία – համաձայնութիւն – agreement (25.7)

σύμφωνος – ձայնակից – in agreement (1.1)

συνάγω – ժողովեմ – gather (1.5), bring together (25.7), collect (29.12)

συναναιρέω – 1. շարաբառնամ (17.5); 2. զմիմեանս բառնամ (+1.4) – co-remove

cf. Porph., *Isag*, 14.22 – Porph., *Isag* arm., 147: շարաբառնամ

σύνδεσμος – շաղկապ – conjunction (6.3, 26.3, 27.4, 29.12)

συνεισάγω – զմիմեանս ի ներքս ածեմ – introduce each other (+1.4)

συνεισφέρω – շարաբերեմ – co-introduce (17.2, +4.1)

συνηγορία – ասացութիւն – claim (17.7)

σύνθετος – շարադրեալ – compound (3.8)

συνίσταμαι – 1. բաղկանամ – be constituted (3.7, 19.4, +2.3, +3.6), be combined (20.4, 24.4), subsist (+11); 2. գոյացեալ զոմ – consist (3.7)

cf. Arist., *Cat*, 8a 10, Dav., *Prol*, 5.6 – Arist., *Cat* arm., 130, Dav., *Prol* arm., 12.28: բաղկանամ

συνιστάμενος – բաղկացելի – combinable (23.4, 24.4)

σύνταξις – շարադրութիւն – composition (27.10)

συντιθέμενος – շարադրեալ – compound (19.1)

τὰ συνωνυμοῦντα – փաղանունք – synonyms (27.9)

cf. Arist., *Cat*, 1a6: συνώνυμος – Arist., *Cat* arm., 107: փաղանուն

συνώνυμος – փաղանուն – synonymous (14.8)

συνωνύμως – փաղանունաբար – synonymously (17.6 [Porph.], 9, 27.9, +4.1)

cf. Dav., *in Cat*, 135.3–4 – Dav., *in Cat* arm., 225

σύστασις – բաղկացութիւն – constitution (22.6)

cf. Porph., *Isag*, 11.13 – Porph., *Isag* arm., 143

συστατικός – 1. բաղկացուցիչ (3.1, 9, 22.2, 6, 23.3); 2. բաղկացական (20.10, 11, 22.1–7, 23.3, 4 [Porph.], 24.2, 27.2, 3, 28.12, 13) – constitutive

cf. Dav., *in Cat*, 149.3, Dav., *Prol*, 12.8 – Dav., *in Cat* arm., 243, Dav., *Prol* arm., 27.10: բաղկացուցիչ

συστατικῶς – բաղկացաբար – constitutively (24.1)

συστέλλομαι – ամփոփիմ – contract (16.5)

σχέσις – 1. բաղազանութիւն (7.6, 8.2, 11.2, 6, 12.4, 5, 15.6, 16.3); 2. կալումն (26.5) – relation

cf. Dav., *Prol*, 60.27 – Dav., *Prol* arm., 126.25: բաղազանութիւն; Porph., *Isag*, 1.21, 5.10, Dav., *in Cat*, 177.21 – Porph., *Isag* arm., 134, 138, Dav., *in Cat* arm., 273: կալումն

τάξις – 1. կարգ (1.1, 8, 3.3, 13.4, 15.1, 28.10, 29.1, +5.1); 2. դասաւորութիւն (3.8, 4.4, 15.1, 20.1); 3. կարգաւորութիւն (8.4, 15.1, 28.5); 4. կարգ նախադասութեան (15.2); 5. նախադասութիւն (28.4, +1.1, +3.1) – order

κατὰ τάξιν – ոճով – in an orderly manner (18.2, 6)

cf. Thrax 36.11: τάξις – ոճ

τελειωτικός – կատարելական – perfective (28.11)

τετράγωνον – քառանկիւնի – quadrangle (21.4, 8)

cf. Arist., *Cat*, 10a15, Dav., *Prol*, 58.9–10 – Arist., *Cat* arm., 137, Dav., *Prol* arm., 122.11–12

τετρασύλλαβον – քառափաղառական – tetrasyllabic (+2.4)

τετραχῶς – քառակի – in four ways (27.1), in four senses (28.5), into four (28.10 [Porph.])

τοσαυταχῶς – նոյնքանաբար – in so many senses (11.5)

τοὐναντίον – 1. ընդդէմ այսորիկ (19.5); 2. զընդդէմն (28.14) – on the contrary

cf. Porph., *Isag*, 6.20 – Porph., *Isag* arm., 139: ներհակք

τραγέλαφος – 1. եղջերուաքաղ (6.7, 9.1, 4); 2. արալեզ (24.6) – goat-stag

cf. Arist., *Int*., 16a17 – Arist., *Int* arm., 156: եղջերուաքաղ

τρίγωνον – եռանկիւնի – triangle (21.4, 8)

cf. Arist., *Cat*, 10a15, Dav., *Prol*, 58.9–10 – Arist., *Cat* arm., 137, Dav., *Prol* arm., 122.11–12

ὕλη – նիւթ – matter (1.7, 3.7, 6.2, 9, 7.7, 8.1, 2, 4, 10.3, 25.1, 4, 26.4, +1.1, +3.6)

ὑπάλληλος – ընդմիմեամբ – subaltern

ὑπάλληλον – ընդմիմեամբքն (15.7, 16.1, 2)

ὑπάλληλα – ընդմիմեամբքն (16.4, 19.2, 3)

cf. Arist., *Cat*, 1b16 – Arist., *Cat* arm., 109, Porph., *Isag*, 5.21 – Porph., *Isag* arm., 138, Dav., *in Cat*, 171.4 – Dav., *in Cat* arm., 264–265

ὑπαλλήλων – ընդմիմեամբցն (19.4)

περὶ τῶν ὑπαλλήλων – յաղագս ընդմիմեամբքն (17.1)

αἱ ὑπάλληλοι – ընդմիմեամբքն (20.4, 23.4)

ὑπερβάθμιος – գերազանցական աստիճան (18.2); գերազանց աստիճանի (18.6)

ὑπερβεβηκός – գերազանցեալ – superordinate (12.2, 14.3, *4*)

ὑπερέχουσα – առաւելեալ – excellent (7.2)

ὑποβάλλω – ստորարկանեմ – apply (19.3)

ὑποβεβηκός – 1. որ զոյ ի ներքոյ (16.4); 2. ի ներքոյ (16.2, 4) – subordinate

cf. Porph., *Isag*, 6.20 4.17 – Porph., *Isag* arm., 137: վայրանցեալ

ὑπογραφή – 1. ստորագրութիւն (4.6, 12.1, 3, 5); 2. ենթագրութիւն (14.12 [Porph.], 21.9, 23.2, 26.5, 28.3, +1.1) – delineation

cf. Dav., *in Cat*, 136.23 – Dav., *in Cat* arm., 227: ենթագրութիւն

ὑπογράφω – 1. ստորագրեմ (12.1, 2, 3, 5); 2. ենթագրեմ (14.6 [Porph.], 27.10 [Porph.]) – delineate

cf. Dav., *Prol*, 3.18 – Dav., *Prol* arm., 8.19: ստորագրեմ

ὑποδύομαι – զգենում – enter (*lit.* put on) [the contests] (5.1)
ὑπόκειμαι – ենթակայանամ – be subject to (19.2, 3)
ὑποκείμενος – 1. ենթակայ (3.8, 19.1, 2, 25.1, 29.1 [Porph.], 3 [Porph.], 4–9, 11 [Porph.], 12 [Porph.], +1.3); 2. ենթակայ իր (18.3); 3. ենթակացեալ (19.2) – subject
cf. Arist., *Cat*, 2a21 – Arist., *Cat* arm., 110
ὑπόνοια – կարծիք – conjecture (29.8)
ὑποπίπτω + Dat. – անկանիմ ընդ + Instr. – be object of (6.8)
ὑποστατικός – ենթակայական – constitutive (23.3 [Porph.])
ὑποστρώννυμι – տարընկղմիմ – lie under (19.2)
ὑποτάσσω + Dat. – 1. ստորադասեմ + Dat. (15.3, 4 [Porph.], 5, 6); 2. ստորադասեմ + ընդ + Instr. (16.5) – ordered under
ὑφίσταμαι – 1. ենթակայանամ (6.7, 7.1, 8.2, 9.1, 3, 4, 10.3 [Porph.], 12.1); 2. ենթակացուցանեմ (18.3)
cf. Dav., *in Cat*, 108.10 – Dav., *in Cat* arm., 195: ենթակայանամ
ὑφεστός – ենթակայացեալ – subsistent (6.7)
ὑψηλῶς – բարձրաբար – in sublime manner (7.1)
φαλακρότης – կնդութիւն – baldness (20.9)
φθείρω – ապականեմ – destroy (2.8, 6.1)
φθορά – ապականութիւն – destruction (6.7, 10.4, 22.6, 29.1, 3–9, 12)
φιλονεικής – վիճաբար – by arguing (24.2)
φιλοσοφία – իմաստասիրութիւն – philosophy (2.2, 3.1, 4.2, 11, 4, 5.2, 4, 5, 6.2–4, 7.1, 11.4, 15.3, 17.7, 21.4)
ὑπὸ φιλοσοφίαν ὤν – իմաստասիրական – philosophical (2.2)
κατὰ φιλοσοφίαν – իմաստասիրական – philosophical (+1.4)
φιλοσοφικός – իմաստասիրական – philosophical (6.5)
φιλόσοφος – իմաստասէր – philosopher (6.5, 6, 7.2, 8.1, 11.1, 12.1 [Porph.], 4, 15.1, 17.9, 18.1, 19.1, 21.4, 7, 26.2, 4)
φιλοτιμία – պատուասիրութիւն – love of honour (1.4)
φλεβότομον – երակահատ – lancet (6.2)
φράσις – 1. յարմարումն (1.7); 2. յարմարաբանութիւն (6.4, 5); 3. ասաչ (6.4) – expression
cf. Dav., *in Cat*, 108.12, 1+3.10 – Dav., *in Cat* arm., 195, 224: յարմարաբանութիւն
φυσικός – բնաւորական – physical (3.10); բնական – natural (15.1)
Φυσικοὶ λόγοι – Բնաբանութիւնք – *Physics* (6.9)
Μετὰ τὰ φυσικά – Յետ բնականացն – *Metaphysics* (8.4)
cf. Dav. *in Cat*, 116.13 – Dav., *in Cat* arm., 206
φυσικῶς – բնականաբար – naturally (15.1)
φωνή – 1. ձայն – term (2.1, 2, 3, 7, 4.2, 12.3, 13.2, 3, 1, 18.3, 20.2, 21.9, +1.4), sound (2.3, 4, 13.2, *4*,); 2. բարբառ (4.2, 5, 6, 6.2, 7.3, 10.1, 4, 11.5, 12.2, 3, 18.3, 26.5, 28.3, +1.1, 4, +5.1) – term

χαρακτηριστικός – կերպարանողական – characteristic (21.6)
χρειώδης – պիտանացու – useful (3.8)
χρησιμεύω – պիտանացու եմ (լինիմ, գոմ) – be useful (3.1, 2, 9, 5.4)
χρήσιμος – պիտանացու (1.1, 3.1, 4.1, 4, 5.1–4, 6.1, 3); պէտք (2.1) – useful
cf. Dav., *in Cat*, 126.13 – Dav., *in Cat* arm., 221: պիտանացու
χωριστός – 1. անջատական (2.5, 7, 14.10, 20.2–5, 9, 21.1 [Porph.], 23.1, 29.2, 4, 5); 2. զատելի (10.3 [Porph.]) – separable
cf. Dav., *in Cat*, 113.11 – Dav., *in Cat* arm., 202: անջատական
ψυχή – 1. հոգի (1.3, 6.8); 2. անձն (14.*3*) – soul
ἄλογος ψυχή – անբան շունչ (28.15)
λογική ψυχή – բանական հոգի (28.*15*)
ψυχικός – անձնաւորական – of the soul (6.2)
ὡσαύτως – 1. նոյնաբար – in the same way (7.4); 2. նոյնպէս – in the same manner (5.5), the same (21.7), in a like manner (21.8)

2 Armenian–Greek–English Glossary

Paragraph numbers printed in italic mean that in the context the Greek equivalent is reconstructed

ազդել – ἐνεργεῖν – action (6.*2*)
ազդմամբ – ἐνεργείᾳ – actually (20.5, 21.2, 25.5)
ամենայն իրօք – 1. ἀναγκαίως – wholly (3.6); 2. ὁμολογουμένως – confessedly (17.2, 21.3, 22.3, 26.1, 27.9, 28.3); 3. πάντως (6.10, 8.2, 9.2, 12.2, 15.2, 21.*2*, 24.2, 29.7, +1.4); 4. πανταχόσε (19.1); 5. ὡμολόγηται εἶναι (21.3)
այլ – ἄλλο – other (20.2, 3, 4, 11 [Porph.], 21.9, 23.2 [Porph.])
այլայլակ – ἀλλοῖον – otherlike (20.3, 4, 11 [Porph.], 21.9, 23.2 [Porph.])
ըստ այլարարակս – κατὰ τὰς ἄλλο ποιούσας – which make a thing other (20.11)
այլաստորակայ – ἑτεροϋπόστατος – subsistence in something else (19.5)
այրաձեւ – ἀνδριάς – statue (+3.6)
անանջատական – ἀχώριστος – inseparable (2.5, 7, 14.10, 20.2–5, 9, 21.1, 4, 23.1 [Porph.], 29.2, 5, 12, +8)
անապականելի – ἄφθαρτος – indestructible (29.7)
անբաժանելի – ἀδιαίρετος – indivisible (24.1, 2)
անբաղկացելի – ἀσύστατος – non-combinable (23.4, 5, 24.4)
անբան – ἄλογος – non-rational (3.1, 14.*4*, 16.4, 18.1, 20.2, 10, 11, 22.4, 6, 23.4, 24.6, 25.1, 3, 26.4, 27.1, 28.12, 13, 15, 29.8)
անբաւ – ἀπερίληπτος – indefinite (2.4, 3.6)
անդիմաճառելի – ἀναντίρρητος – incontrovertible (19.1)

անդրադարձիմ – ἀντιστρέφω – convert (5.8, 13.1)
անեզր – ἀπέραντος – infinite (17.10, 18.*16*, 17)
անելանելի – ἀδιεξίτητος – inexhaustible (17.10, 18.5)
անզգայ – ἀναίσθητος – non-percipient (23.5)
անզգայական – ἀναίσθητος – non-percipient (22.*5*)
անզգայուն – ἀναίσθητος – non-percipient (23.5)
անընդդիմահաւասարութիւն – ἀντανίσωσις – comparison (+3.6)
անկանիմ ընդ + Instr. – ὑποπίπτω + Dat. – be object of (6.8)
անկատարելաբար ունի – ἀτελῶς ἔχει – is imperfect (29.10)
անհատ – ἄτομος – individual (5.5, 6.10, 10.2, 15.6, 17.2, 7, 10, 18.1, *3*, 5 [Porph.], 19.2–5, 7 [Porph.], 20.7, 24.3, 25.2, +1.*3*, 5, 6 [Porph.], +2.3, 4, +3.5, +5.2, 3, +6)
անհատեմ – ἀτομόω – individualize (10.2, 24.3, 26.4)
անհաւաստի – 1. ἀσαφής – unclear (1.1, 2, 6.3); 2. ἄγνωστον – obscurity (6.6)
անհաւաստութիւն – ἀσάφεια – unclarity (4.3, 6.4, 5, 6)
անհետեւողութիւն – ἀκατάλληλον – inconsequence (15.1)
անհուն – 1. ἄπειρος – infinite (6.10, *11.5*, 17.10, 18.3, 4, 5 [Porph.], 6 [Porph.], 26.4); 2. ἀπέραντος (17.10, 18.5)
անմակացական – ἀνεπιστήμων – unskilful (18.*3*)
անմակացելի – ἀνεπίστητος – unknowable (18.*6*)
անմասն – ἀμερής – indivisible (24.6)
անմարմին – ἀσώματον – incorporeal (7.1, 3–6, 8.1, 2, 9.1, 10.3 [Porph.], 14.*3*, 16.4, 18.*1*, 2, 24.6, 25.5)
անմիջաբար – ἀμέσως – immediately (10.4, 25.8)
անմիջակաբար – ἀμέσως – immediately (28.*1*)
cf. Dav., *Prol*, 40.1 – Dav., *Prol* arm., 92.31
անյօդ – ἄναρθρος – inarticulate (2.3, 4)
աննմանամասնաբար – ἀνομοιομερῶς – like items with non-similar parts (17.*3*)
աննմանամասնեայ – ἀνομοιομερής – with non-similar parts (17.2)
աննմանասեռ – 1. ἀνομοιογενής (27.7); 2. ἀνομοιοειδής (28.5) – non-co-generic
աննշանական – 1. ἀσήμαντος (2.3, 4, 14.6); 2. ἄσημος (13.2, 4) – meaningless
անշնչական – ἄψυχος – inanimate (13.*4*, 14.3, 16.4, 23.5)
անշունչ – ἄψυχος – inanimate (2.*3*, 23.5)
անորակ – ἄποιος – without quality (19.*5*, 29.6, 7)
անորիշ, անորոշ – ἀόριστος – indeterminate (2.4, 14.6, *7*, 18.5, 6)
անորոշութիւն – ἀοριστία – indeterminateness (18.*5*)
անջատական – χωριστός – separable (2.5, 7, 14.10, 20.2–5, 9, 21.1 [Porph.], 23.1, 29.2, 4, 5)
անջատեմ – ἀποχωρίζω – separate (29.18)
անտարորոշ – ἀδιάκριτος – indiscriminate (25.*6*)
անտեղի – ἄτοπος – strange (11.5, 19.41)

անտեսակ – ἀνείδεος – strange (7.7, 25.1, 4)
ապականեմ – φθείρω – destroy (2.8, 6.1)
ապականութիւն – φθορά – destruction (6.7, 10.4, 22.6, 29.1, 3–9, 12)
ապացոյց – ἀπόδειξις – proof (3.4, 8, 10, 5.4 [Porph.], 12.*4*, 25.*2*)
ապացուցական – ἀποδεικτικός – demonstrative (3.4, 5, 19.4, 5)
ապացուցականն – 1. ἀποδεικτική – demonstration (3.8, 10, 19.1); 2. ἀπόδειξις – proof (3.5)
ապացուցութիւն – ἀπόδειξις – proof (3.6, 8, 5.4 [Porph.])
առադրեմ – 1. προστίθημι – add (6.9, 7.6, 27.10, 29.10, *12*); 2. προσθήκην ποιέομαι – make an addition (+1.3)
առաջարկութիւն – πρότασις – proposition (6.2)
առաջի կամ – πρόκειμαι (10.1)
առաջիկայ – 1. παρών – present (1.1, 1.*2*, 1.*3*, *6*, 2.1, 3.1, 2, 3, 9, 4.1, 3, 4, 5, 5.*1*, *2*, 6.*2*, *3*, 6.10, 7.2, *7*, 8.*1*, 4, 9.4, 10.*1*, 4 [Porph.], *5*, 11.7, 12.*5*, 13.1, *5*, 15.*7*, 16.*6*, 17.*5*, *10*, 18.*6*, 20.*3*, *11*, 21.*9*, 22.*7*, 23.*5*, 24.*8*, 25.*8*, 26.*5*, 29.*12*, +1.*1*, *5*, +2.*5*, +4.*2*, +5.*3*); 2. προκείμενος – before us (8.2, 10.4 [Porph.], 12.3, 14.12, 29.12), at issue (7.1)
առաջնորդապետ – ἀρχηγός – leader (6.4)
առած – 1. προσπόρισμα – corollary (22.2); 2. λῆμμα – assumption (24.6)
առարտագործեմ – προσεξεργάζομαι – elaborate on the topic (27.10 [Porph.])
առբայութիւն – πρόσρημα – designation (27.10)
առգոմ – πάρειμι – be present (+8)
առընթեր գոմ – πάρειμι – be present (2.8, 6.1, +6, +7, +11)
առինչունակ – τὰ πρός τί (ἐστι) – relative item (11.5, 12.*4*, 15.1, 2, 7, 16.1, 20.7, +2.1, +3.4)
առկոչութիւն – προσηγορία – name (9.1)
առձայնեմ – προσφωνέω – address (4.3)
առնում – 1. διαλαμβάνω – discuss (1.1, 2.2); 2. ἀπολαμβάνω – contain (27.4); 3. λαμβάνω – take (3.4, 7, 8, 7.5, 12.1, 3, 21.1, 2, 5, 23.2, 3, 28.2, *11*, +1.3, +2.10, 12, +3.9); 4. παραλαμβάνω – include (20.10)
առնում ի կիր – διαλαμβάνω – discuss (2.4, 10.1)
առտարորոշութիւն – προσδιορισμός – further specification (+3.1, 3–5)
ասացուած – λεγόμενον – that is said (1.4), text (6.4)
Հերակլիտեանք ասացուածք – τὰ Ἡρακλείτεια – Heraclitus's texts (6.4), Գալինա-յինք ասացուածքն – τὰ Γαλήνεια – Galen's texts (6.4)
ասացութիւն – συνηγορία – claim (17.7)
աստիք – τὰ τῇδε – the things here (13.*5*)
cf. Dav., *Prol*, 40.5 – Dav., *Prol* arm., 94.2
աստուածաբանաբար – θεολογικώτερον – from a theological point of view (10.4)
աստուածային – 1. ἔνθους (4.2); 2. θεῖος (6.8, 7.2, 25.6) – divine
արալեզ – τραγέλαφος – goat-stag (13.*2*, 24.6)
արարած – δημιούργημα – creature (16.6)

արարիչ – δημιουργός – creator (9.4, 16.*6*)
արարչական – ποιητικός – capable of causing (22.6)
արարչականն – δημιουργία – creation (16.5)
արարչութիւն – δημιουργία – creation (8.1)
արծռունկն – γρυπός – hook-nosed (2.*5*)
cf. Porph., *Isag*, 9.13–14 – Porph., *Isag* arm., 142
արջառութիւն – βοότης – bullhood (6.*8*)
արտադրեմ – ἐκτίθημι – set forth (17.7, 29.2)
արտաձայնեմ – ἐκφωνέω – address (6.3)
արտաքս հանեմ – ἐκβάλλω – eliminate (13.3)
արտաքսեմ – ἐκβάλλω – eliminate (13.2)
աւանդեմ – παραδίδωμι – present (5.1, 18.*1*, 24.4, +1.1, 5)
աւաչ – φράσις – expression (6.4)
բազմաբար – πολλαχῶς – in many senses (11.5)
բազմապատկաբար – ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ – in many senses (6.*1*)
cf. Dav., *Prol*, 62.13 – Dav., *Prol* arm., 129.26
բազմուսումն – πολυμαθής – polymath (4.2)
բազում
ի բազումս – ἐν πολλοῖς – "in the many" (8.1, 2, 4, 9.1, 3, 4, 10.3)
ի վերայ բազմաց – ἐπὶ τοῖς πολλοῖς – "after the many" (8.1, 2, 9.1, 3, 4, 10.3)
նախ/ յառաջ քան զբազումս – πρὸ πολλῶν – "before the many" (8.1, 2, 3, 4, 9.1, 3, 4, 10.3)
բաժանաբար – διαιρετικῶς – divisively (24.1)
բաժանական – 1. διαιρετικός – separative (3.4, 8, 9, 4.7, 18.2, 20.10, 11, 22.1–6, 23.3, 27.2, 3); 2. ἀντιδιαιρετικός – divisive (+3.6)
բաժանեմ – 1. ἀποτέμνω (22.5); 2. διαιρέω (3.1, 8, 9, 4.5, 5.1, 14.5, *8*, 16.4, 17.1–4, 18.1, 2, 6 [Porph.], 19.3, 20.3, *5*, 22.9, 6, 23.1, 3 [Porph.], 5, 24.2, 28.10 [Porph.], +1.5) – divide
բաժանումն – 1. διαίρεσις (1.1, 8, 2.3, 7, 3.8, 9, 4.5, 5.4 [Porph.], 8.2, 14.6, *8*, 16.1, 4, 18.1, 3, 6, 19.2, 3, 20.11 [Porph.], 21.1, 4, 23.1, 4, 5, 29.12, +1.5); 2. ἡ διαιρετική (3.8) – division
առնեմ զբաժանումն – διαιρέω – divide (18.3)
բաղազանութիւն – σχέσις – relation (7.6, 8.2, 11.2, 6, 12.4, 5, 14.*5*, 15.6, 16.3)
բաղարկցեմ – συμβάλλομαι – contribute (27.10 [Porph.])
բաղկանամ – 1. σύγκειμαι – consist (3.1, 7, 5.2, 19.1, 4 [Porph.], 21.9); 2. συνίσταμαι – be constituted (3.7, 5.*5*, 19.4, +2.3, +3.6), be combined (20.4, 24.4) subsist (+11)
բաղկացաբար – συστατικῶς – constitutively (24.1)
բաղկացական – συστατικός – constitutive (20.10, 11, 22.1–7, 23.3, 4 [Porph.], 24.2, 27.2, 3, 28.12, 13, +3.*6*)
բաղկացեալ – συνιστάμενος – (23.4, 24.4)
բաղկացութիւն – σύστασις – constitution (22.6)

բաղկացուցանեմ – συμπληρόω – complete (16.*5*, 19.5)
բաղկացուցիչ – συστατικός – constitutive (3.1, 9, 22.2, 6, 23.3)
բաղհիւսական – συμπλεκτικός – copulative (29.12)
բանական – λογικός – rational (2.6, 8, 3.1, 4.7, 5.*6*, 6.2, 10.4 [Porph.], 13.3, 4, 14.*4*, 16.4, 19.1, *6*, 20.2, 3, 5, 10, 11, 21.5–8, 22.4, 6, 7, 23.4 [Porph.], 5, 24.2 [Porph.], 6, 25.1, 2, 5, 6, 26.2, 4, 27.1, 9, 10, 28.10, 12–14)
բանականն – διαλεκτική – logic (10.5)
բանաւոր – λογικός – rational (3.10, 9.2, 14.*12*, 16.4, 18.*1*, 24.3, 27.7, +2.5)
բանաւորական – λογικός – rational (24.4)
բանաւորութիւն – λογικότης – rationality (10.2, 14.*12*, 24.4)
բառ – 1. λέξις – expression (1.7, 4.6), style (6.4), word (6.6)
բարբառ – 1. λέξις – text (10.1); 2. φωνή – term (4.2, 5, 6, 5.*8*, 6.*2*, *7*, *8*, 7.3, *4*, 10.1, 4, 11.5, 12.2, 3, *5*, 14.*5*, *11*, 18.3, 26.5, 28.3, +1.1, 4, *6*, +5.1)
բարեբախտ – εὐτυχής – happy (7.2)
բարեմտութիւն – εὔνοια – goodwill (1.6)
բարեպաշտութիւն – εὐσέβεια – piety (6.1)
բարերջանկութիւն – εὐδαιμονία – happiness (6.1)
բարձրաբար – ὑψηλῶς – in sublime manner (7.1)
բացագործեմ – ἀπεργάζομαι – produce (1.*1*)
cf. Dav., *Prol*, 29.19 – Dav., *Prol* arm., 66.28
բացալինիմ – ἀπογίνομαι – go (19.5 [Porph.], 29.1 [Porph.], 3 [Porph.], 4–8, 12 [Porph.])
բացակատարեմ – ἀποτελέω – produce (3.8)
բացասական – ἀποφατική – negative (+3.6)
բացասութիւն – ἀπόφασις (25.6, 29.3, *11*); ἀποφατική (+3.6) – negation
բացատրեմ – 1. ἀποδίδωμι (6.*10*, 13.*1*, *2*, *5*, 14.*1*, *2*, *3*, *4*, 6 [Porph.], *11*, *12*, 15.7 [Porph.], 19.6 [Porph.], 20.11 [Porph.], 26.*3*, 27.1, 10, 28.8, 9, 29.1, 3, +3.6, +5.*2*); 2. παραδίδωμι (24.4, 27.1, 18, +1.3, 5, +5.1, 2) – present
բացատրութիւն – ἀπόδοσις – presentation (5.4 [Porph.], 14.*12*, 27.*1*, 28.*10*)
բացեղեալ – ἀπογινόμενον – going (29.4)
բացորոշեմ – ἀφορίζω – determine (16.*1*, 20.*2*)
cf. Arist., *Cat*, 8b6, Porph., *Isag*, 13.6: ἀφορίζω – Arist., *Cat* arm., 132, Porph., *Isag* arm., 134: ի բաց որոշեմ; Dav., *in Cat*, 119.16: ἀπεκλέγεται – Dav., *in Cat* arm., 211: բացորոշէ
բացորոշութիւն – ἀφορισμός – determination (11.*1*, 15.*2*, 20.*2*, 28.*4*, 29.*1*)
բացորոշումն – ἀφορισμός – determination (11.*1*)
Բնաբանութիւնք – Φυσικοὶ λόγοι – *Physics* (6.9)
բնական – φυσικός – natural (15.1)
Յետ բնականացն – Μετὰ τὰ φυσικά – *Metaphysics* (8.4)
բնականաբար – φυσικῶς – naturally (15.1)
բնաւորական – φυσικός – physical (3.10)

ընաւորիմ – πέφυκα – be of a nature such as to (27.1 [Porph.], 3 [Porph.], 6 [Porph.], 28.10 [Porph.])
ընաւորեցայ – πέφυκα – be of a nature such as to (3.*9*, 5.*1*, *5*, 12.*3*, 21.*2*, 25.*3*, 28.*10*, *11*)
ըոլոր – ὅλος – whole (1.8, 5.5, 7.5, 10.*2*, 12.3, 17.2, 19.3, 7 [Porph.], 25.10, +3.5)
ըուռն հարկանեմ – 1. ἀντιλαμβάνομαι – grasp (25.1, 5); 2. χωρέω – pass, move (11.1, +2.5); 3. διαλαμβάνω – treat (10.4 [Porph.], 11.5, 12.1, 28.3, 29.2)
գերազանցեալ – 1. ἐπαναβεβηκός (14.1, *2*, 16.4); 2. ὑπερβεβηκός (12.2, 14.3) – superordinate
գլուխ – κεφάλαιον – chapter (1.1, 8, 2.1, 4.5)
գոլն – τὸ ὄν – being (6.1)
գոյ – 1. τὸ ὄν – being (2.2, 3.2, *4*, 6.1, 8, 7.2, 9.4, 10.*3*, 12.1, 19.3, 24.5, 6, 7); 2. οὐσία – substance (3.*4*, 17.4, 19.1, 21.1, 2, 5)
գոյացեալ գոմ – συνίσταμαι – consist (3.7)
գոյացութիւն – οὐσία – substance (16.4, 17.4, *9*, 18.*1*, 2, 19.2, 3, 5, *7*, 20.2, 3, *10*, 21.1, 3, 5, 22.4, 5, 23.1 [Porph.], 3 [Porph.], 5 [Porph.], 24.1, 2 [Porph.], 25.1, 26.3, 27.7, *10*, 28.8, 10, 29.6, +1.5, +2.1, 3, 4, +3.4, +5.2)
գոյեղ – οὐσιώδης – substantial (21.1–3, 5, 6, 9, 23.2, 24.1, 25.3, 27.5, 7, 10, 28.1, 11, *14*, +9, գոյեղն – τὸ οὐσιωδῶς 27.5, 10)
գոյեղաբար – οὐσιωδῶς – substantially (21.2, 5, 22.2, 27.1, 3, 28.2, +2.3, 4)
գոյեղաբարն – τὸ οὐσιωδῶς – substantially (27.10)
գոյեղուտ – οὐσιώδης – substantial (21.1)
գործական – πρακτικός – practical (1.8)
դասաւորութիւն – τάξις – order (3.8, 4.4, 5.*8*, 15.1, 20.1)
դժուար – δυσχερής – difficult (6.4)
դժուարագոյն – δυσχερής – difficult (10.4)
դժուարալոյծ – δύσλυτος – hard to solve (14.*1*)
դժուարանջատական – δυσχώριστος – hardly separable (20.9)
դժուարապատում – δύσκολος – difficult (6.4)
դժուարիմանալի – δυσχερής – difficult to understand (8.1)
դժուարութիւն – δυσχερές – difficulty (6.6)
դիտաւորութիւն – σκοπός – aim (1.1, 2.1, 3.1, 4.1, 5.1, 2, 3, 6.*3*, 19.1)
դիւրալուր – εὐχερής – easy (6.4)
դիւրակործանելի – εὐανάτρεπτος – easily refutable (28.8)
դիւրանջատական – εὐσχώριστος – easily separable (20.9)
դիւրաւաչ – εὐφραδής – well expressed (6.4)
եզերեալ – πεπερασμένον – finite (17.10); եզերեալ է – πεπέρασται – is finite (17.10, 18.5)
եզերիմ – περατόω – be limited to (+1.4)
եզրակացութիւն – συμπέρασμα – conclusion (6.2)
ել – ἄνοδος – ascent (18.6)
եղուտ – οὐσιώδης – substantial (2.5, 6, 7, 8, 5.7, 8, 8.2, 18.3, 6, 19.5, 20.10, 11)

եղջերուաքաղ – τραγέλαφος – goat-stag (2.*3*, 6.7, 9.1, 4)
ենթագրեմ – ὑπογράφω – delineate (14.6 [Porph.], 27.*1*, 10 [Porph.], 29.*3*)
ենթագրութիւն – ὑπογραφή – delineation (14.12 [Porph.], 19.*3*, *6*, *7*, 21.9, 23.2, 26.5, 27.*1*, *2*, 28.3, +1.1)
ենթալուսնեայք – ὑποσελήνια – sublunary things (5.*5*)
cf. Dav., *in Cat*, 205.7 τὰ ὑποσέληνα – Dav., *in Cat* arm., 241
ենթակայ – ὑποκείμενος – subject (3.8, 18.3, 19.1, 2, *6*, 25.1, 29.1 [Porph.], 3 [Porph.], 4–9, 11 [Porph.], 12 [Porph.], +1.3)
ենթակայական – ὑποστατικός – (23.3 [Porph.])
ենթակայանամ – 1. ὑπόκειμαι – be subject to (19.2, 3); 2. ὑφίσταμαι – subsist (6.7, 7.1, 8.2, 9.1, 3, 4, 10.3 [Porph.], 12.1, 3)
ենթակայացեալ – ὑφεστός – subsistent (6.7, 7.*1*)
ենթակացեալ – ὑποκείμενον – subject (19.2)
ենթակացուցանեմ – ὑφίσταμαι – subsist (18.3)
ենթառնեմ – ὑποποιέομαι – assume (7.*1*)
եռանկիւնի – τρίγωνον – trinagle (21.4, 8)
երակահատ – φλεβότομον – lancet (6.2)
երկոտանի – δίπους – two-footed (14.12, 28.5, 10)
երկրածին – γηγενής – earthborn (7.1)
զանազանութիւն – διαφορά – difference (3.1, 9, 4.5, 6.2, 8.3, 10.2, 12.2, 15.4, 21.1, 4, *7*, 22.1–3, 23.3, 24.1, 2, 3, 4, +1.1–5, +2.1, 5, +3.1, 4, 6, +4.1, +5.1, +6, +7, +8, +9, +10, +11)
զգալի – αἰσθητός – sensible (6.8, 10.3 [Porph.])
զգայական – αἰσθητικός – percipient (16.6, 22.4, 5, 24.2 [Porph.], +2.3, +3.4)
զգայութիւն – αἴσθησις – sense (6.8, 8.3, 16.5, 6, 25.1)
զգայուն – αἰσθητικός – percipient (23.3 [Porph.], 5)
զգուշաքար – ἀσφαλῶς – cautiously (23.2)
զօրութեամբ – δυνάμει – potentially (6.4, 22.7, 24.2, 7, 25.1, 4, 6, *7*, 8, 28.10, 14, +2.5, +3.6)
է – τὸ ὄν – being (6.8, 29.8)
էակ – τὸ ὄν – being (5.*5*, 7.3, 17.1, 2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 7, 8, 9, 10, 21.1, 23.*1*); οὐσία – substance (17.4)
էութիւն – οὐσία – substance (2.5, 17.4, 19.5, 29.6, 7, +2.4)
էջ – κάθοδος – descent (18.3)
ընդդէմ միմեանց – ἐνάντιος – contrary (29.9)
ընդդէմ ասեմ – ἀντιλέγω – speak in opposition (14.1)
ընդդէմ զինիմ – καθοπλίζομαι – be armed against (14.1)
ընդդիմաբաժանեալք – ἀντιδιαιρούμεναι – logically distinguished (17.*4*, 28.13)
ընդդիմաբանեմ – ἀντιλέγω – speak in opposition (9.2, 28.*15*)
ընդդիմակ – ἐνάντιος – contrary (20.5, 21.*6*, 22.3, 23.4, 24.5, 6, 25.1, 3–5, 28.12, 13)
ընդդիմակք – αἱ ἐναντίως ἔχουσαι – contrary (20.4)
ընդդիմակայ – ἀντικείμενος – opposite (20.*10*)

cf. Dav., *in Cat* arm., 204: ընդդիմակայք զոն – Dav., *in Cat*, 114.17: ἀντίκεινται
ընդդիմութիւն – ἐναντιότης – contrariety (25.1)
ընդդիմանամ – ἐναντιοῦμαι – contradict (25.8)
ընդհանուր – 1. καθόλου (3.5, 6.8, 9, 9.2–4, 13.2, 14.1, *5*, 18.*1*, 6, 26.2); 2. καθολικός (12.2, 26.2, +1.*6*) – universal; 3. καθόλου – in general (24.3); 4. ἁπλῶς – in general (14.5, 18.1)
ընդհանրական – 1. καθόλου (2.4, 3.5, 6, 5.*6*, 6.9, 9.3, 13.2, 27.*4*); 2. καθολικός (5.*41*, 12.2, 3, 15.1, 17.7, 28.7, +1.1–2) – universal
ընդհանրականապէս – καθολικῶς – universally (+2.3)
ընդմիմեամբ – ὑπάλληλος – subaltern (16.1, 2, 4, 17.1, 19.2–4, 20.4, *10*, 23.4)
ընդմիմեանց – διάλληλος – reciprocating (24.4)
ընդունակ – δεκτικός – receptive (2.6, 3.10, 5.*7*, *8*, 9.*2*, 14.*12*, 24.*3*, 26.3, 27.7, 28.2, +2.5)
ընդունական – δεκτικός – receptive (27.7, 28.8)
ընդունիմ – 1. δέχομαι – receive (7.6, 9.2, 21.2, 6, 8, 23.4, 24.6, 25.7, 27.4); 2. διαδέχομαι – occupy (27.7, +3.1); 3. ἐνδέχομαι 29.3 (Porph. ներընդունիմ), 10 (Porph. ներընդունիմ) – can; 4. ἐπιδέχομαι – admit (3.1, 21.4, 7, 8, +8); 5. μετέχω – share (6.9, 10, 7.1, 21.4)
ընթեռնում – ἀναγινώσκω – read (1.1, 2, 8)
ընթերցող – ἀναγινώσκων – reader (1.1)
ընձեռութիւն – παράδοσις – exposition (6.4 [Porph.], 5 [Porph.])
ըստ միմեանց – διάλληλος – reciprocating (15.7)
թզաչափաքար – ποδιαῖος – inch-sized (6.8)
ժլատութիւն – αἰσχροκέρδεια – greed (1.5)
ի բաց բառնամ – 1. ἀναιρέω – destroy (28.14), remove (14.12, 17.*5*, +2.4); 2. ἀναίρεσιν ποιέω – reject (6.9); 3. ἀναιρετικόν ἐστι – destroy (28.14)
ի բաց եղեալ – ἀπογινόμενον – having gone away (29.5)
ի բաց ընկենում – ἀποβάλλω – lose (29.12 [Porph.])
ի բաց թողում – καταλείπω – leave aside (26.1)
ի բաց կամ – ἀπέχομαι – avoid (6.6 [Porph.])
ի վերայ ածեմ – ἐπιφέρω – add (11.6); ἐπάγω – propose (29.1)
ի վերայ գամ – προσέρχομαι – be added (26.4)
ի վերայ միմեանց – ἀλλεπαλλήλου – in between (15.4)
իմաստասէր – φιλόσοφος – philosopher (2.*4*, 6.5, 6, 7.2, 8.1, 11.1, 12.1 [Porph.], 4, 15.1, 17.9, 18.1, 19.1, 21.4, *5*, *7*, 26.2, 4)
իմաստասիրական – 1. φιλοσοφικός (6.*5*); 2. ὑπὸ φιλοσοφίαν ὤν (2.2); 3. κατὰ φιλοσοφίαν (+1.4) – philosophical
իմաստասիրեմ – φιλοσοφέω – philosophize (5.*2*)
իմաստասիրութիւն – φιλοσοφία – philosophy (2.2, 3.1, 4.2, 4, 5.2, 4, 5, 6.2, 3, 4, *5*, 7.1, 11.4, 15.3, 17.7)
ինքնագոյ – αὐθυπόστατος – self-subsistent (23.1)
ինքնաշարժ – αὐτοκίνητος – self-moved (16.6, 22.5)

ինքնաստորակայ – αὐθυπόστατος – self-subsistent (8.3, 19.5)
իջանեմ – κάτειμι – descend (18.*1*, *3*, 6 [Porph.])
իսկապէս – κυρίως – in the strict sense (3.*5*, 6)
իր – πρᾶγμα – object (3.10, 16.3, 26.4, 27.10 [Porph.], 28.1), thing (3.8, 6.*10*, 12.*4*, 12.5), subject matter (17.3, 6, 7, 9, 27.*7*, 9, +4.1), subject (4.*2*)
 որպէս իր ... որպէս իր – κατὰ τὸ πρᾶγμα ... ὡς πρᾶγμα – factually ... factually (+3.4)
 անլայն իրն – ἀπλατές – items without any range of variation (21.8)
 ըստ որոց իրաց – κατὰ τί – in virtue of what (22.1)
 նորին իրի – τοῦ αὐτοῦ – of the same thing (28.12)
 ըստ իրաց ինչ – κατά τινα – in some one respect (+1.1)
 ըստ նմին իրի – κατὰ τὸ αὐτό – in terms of the same (+1.5)
 ըստ այլում իրի – κατ' ἄλλο – in some respect (+3.3)
իրողութիւն – 1. πρᾶγμα – thing (15.1, 20.3, 24.1, +1.1), object (16.3), subject matter (17.6); 2. πραγματεία – (25.5)
լալական – κλαυστικός – mourning (28.13)
լայնեղունկն – πλατυώνυχος – with flat nails (14.*12*, 24.3, 27.5)
լինելութիւն – γένεσις – creation (6.7, 9.*1*, 10.4, 11.3, *7*)
լծակցութիւն – συζυγία – conjunction (20.4, 23.4, 5)
լուծանեմ – 1. ἀναλύω – resolve (4.6); 2. ἐπιλύω – solve (24.7, 8, 25.5, 26.1); 3. λύω – solve (5.*7*, 14.*2*, *4*, +1.2)
լուծումն – 1. ἐπίλυσις (29.7); 2. λύσις (25.5, +1.2) – solution
խածակնութիւն – γλαυκότης – being blue-eyed (20.2)
խածակն – 1. γλαυκότης – being blue-eyed (20.9); 2. γλαυκόφθαλμος – blue-eyed (20.5)
խնդիր – 1. ζήτημα (6.6 [Porph.], 8); 2. ζήτησις (5.2, 6.*8*, 7.1, 3, 8.1, 10.4, 11.*1*, 12.1, 27.5, *6*, *9*) – inquiry; 3. λόγος – examination (27.9)
խնդիր է – ζητοῦμεν – examine (10.1)
խնդրեմ – ζητέω examine, inquire (1.1, 1.2, 3, 6, 8, 2.1, 5.5, 6.8, 7.1, 10.3, 4, 12.1, 13.*1*, 18.1, 19.1, 27.1, 5)
խորաբար – βαθέως – deeply (7.1)
խորթ – νόθος – spurious (1.3–6)
խորթացուցանեմ – νοθεύω – corrupt (7.2)
խոստովանաբար – ὁμολογουμένως – confessedly (25.23, 29.8); εἰ ὁμολογεῖται – if it is agreed upon (7.1);
զի խոստովանաբար մակազոյեղք են – ὁμολογουμένων αὐτῶν ἐπουσιωδῶν – if it was agreed that they are post-substantial (28.13)
խոստովանիմ – ὁμολογέω – take for granted (2.1, 24.4, 25.24, 28.89)
ծայր – ἄκρος – extreme (16.2, 3, 17.1, 9, 18.5, 20.1, 24.7, +5.2)
ծիծաղական – γελαστικός – laughing (2.5, 5.8, 10.2, 13.3, 19.2, 27.5, 28.2, 5–7, 10–15, +4.1)
կատարելաբար – 1. ἐντελῶς (+1.1); 2. ἐντελεστέρως (17.8) – perfectly

կատարելական – τελειωτικός – perfective (28.11)
կատարելապէս – ἐντελῶς – perfectly (6.*4*, 9)
կարգ – τάξις – order (1.1, 8, 3.3, 13.4, 15.1, 28.10, 29.1, +5.1)
կարգաւորութիւն – τάξις – order (8.4, 15.1, 28.5)
կարծիք – 1. δόξα (1.2, 6.4, 22.*6*, 25.1); 2. δόγμα (17.*6*, 7); 3. τὰ δοκοῦντα (25.2) – opinion; 4. ὑπόνοια – conjecture (29.8)
կարեւոր – ἀναγκαῖος (6.1 [Porph.], 2, 7.1, +1.1); ἀναγκαίως (21.*1*, 27.1) – necessary
կարեւորապէս – ἀναγκαίως – necessarily (6.2)
կացուժն – στάσις – (rhetorical) issue (2.2)
կենդանաբոյս – ζωόφυτον – zoophyte (16.4, 5, 18.2)
կենդանութիւն – ζωότης – animality (24.4)
կերպարան – 1. μορφή – shape (15.3, 26.4, +3.22, 23); 2. εἰκών – image (8.3)
կերպարանողական – χαρακτηριστικός – characteristic (21.6)
կործանումն առնեմ – ἀνατρέπω – turn against (25.2)
կորունչ – γρυπότης – hook-nosed (20.*9*)
հագներգութիւն – ῥαψωδία – rapsody (1.*5*)
հակաբաժանեալ – ἀντιδιῃρημένος – logically distinguished (8.*2*)
cf. ընդդիմաբաժանեալք – ἀντιδιαιρούμεναι
հակադառնամ – ἀντιστρέφω – convert (28.9)
հակադարձ – 1. ἀντιστρέφων – converted (28.3); 2. ἐναντίως – contrary (3.62)
հակադարձապէս – ἐναντίως – contrary (3.8)
հակադարձիմ – ἀντιστρέφω – convert (3.*8*, 19.*2*, 22.3, 28.7–9, +4.2, +7, +11)
հակակայ – ἀντικείμενος – opposite (22.6, 25.6 [Porph.], 28.12)
հակասահմանեմ – ἀνθορίζω – define by mutual relations (14.7)
հակորոշեմ – ἀντιδιαστέλλω – oppose (6.1)
հաղորդիմ – 1. κοινωνέω – share (6.10); 2. μετέχω – share (17.3); 3. μεταδίδωμι – give a share (17.*4*)
հաղորդութիւն – κοινωνία – the features they have in common (4.5), features common (15.4)
հաղորդութիւն տամ – μεταδίδωμι – give a share (17.3, 4, 6, 9, 27.9, +4.1)
համաձայնութիւն – συμφωνία – agreement (25.7)
համատեսակ – ὁμοειδής – co-specific (22.2)
համեմատիմ – ἀναλογέω – be analogous (3.10, 26.4)
հանգանակեմ – καταβάλλω – discuss (+3.1)
հանգիտաբար – ἐπίσης – equally (+4.1, +5.3, +6, +9)
հանգիտակարող գոմ – ἰσοδυναμέω – be equivalent (25.6)
հանգիտանիւթ – ἰσορρεπής – of equal weight (19.2)
հանգիտապատիւ – ἰσότιμος – of equal honour (28.*3*)
հանդերձեալ – μέλλων – intending (1.1)
հանճար – ἐπιστήμη – knowledge (3.10, 5.*7*, *8*, 24.*3*, 26.3, 28.2, +2.5)

հանրական – 1. καθόλου (2.5, 3.4, 5, 6, 5.5, 6.10, 9.1, 13.2, 14.8); 2. καθολικός (5.6, *8*, 6.1, 20.*7*, 22.5, 7, 24.3, 26.2, +1.1, +2.1) – universal
հանրականապէս – καθολικῶς – universally (+2.3)
հանուր – καθόλου – universal (2.4, 5.*5*, 9.4, 14.2, 6, 7, 21.*7*, 24.3, 26.2)
հասարակ – κοινός – common (3.*10*, +2.2, +5.2)
հասարակ եմ – κοινωνέω – have in common (+3.5)
հասարակաբար – ἐξ ἴσου – equal (17.*4*, *9*); ἐπίσης – equally (+7);
հասարակաբար տարբերութիւն – ἡ κοινῶς διαφορά – common difference (20.2, 4, 5, 6 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 7, 9, 24.1)
հասարակաբար պատահումն – τὸ κοινῶς συμβεβηκός – common accident (14.10 [Porph.])
հասարակական տարբերութիւն – ἡ κοινῶς διαφορά – common difference (20.3)
հասարակութիւն – 1. κοινωνία – common feature (26.1, 28.5, +1.1–5, +2.1, 5, +3.1, 5, +4.1, +5.1); 2. κοινόν – common (+5.2, +6, +7, +8, +9, +10, +11)
հասարակութիւն ունիմ – 1. μεταδίδωμι – have a share (17.7); 2. κοινωνέω – have in common (+1.1, +2.2, 4, +3.5, +4.1)
հասարակութիւն է – κοινωνέω – a common feature is (+5.2)
հաւաստի – σαφές (6.3); σαφήνεια (6.7) – clarity
հաւաստութիւն – σαφήνεια – clarity (4.3, 6.5, 7.*1*, 8.1)
հարազատ – γνήσιος – genuine (1.2, 7, 4.3)
հարազատութիւն – τὸ γνήσιον – genuinness (1.1, 2, 3, 6)
հարկաւոր – ἀναγκαῖος – necessary (4.3 [Porph.], 5.1 [Porph.])
հաւատամ – καταπιστεύω – believe (6.8)
հետեւակ – πεζός – walking on foot (14.*12*)
հետեւորական – κατάλληλος – well arranged (+5.1)
հնազանդեցուցանեմ – ἐπικρατέω – subdue (–7.2)
հնար – μέθοδος – method (3.1, 3, 4, 5.4, 18.2, 24.4)
հոմանուն – ὁμώνυμος – homonymous (1.3, 6.1, 10.4, 12.3, 22, 14.8, 17.3, 4, 6, 8, 9, 20.2, +1.4)
հոմանունաբար – ὁμωνύμως – homonymously (14.*8*, 17.*6* [Porph.])
հոմանունութիւն – ὁμωνυμία – homonymy (1.3, 11.1, 12.1, 15.2, 20.2, 28.4)
հոմասեռ – ὁμοιογενής – co-generic (28.5)
հրաժարական – ἀποτρεπτικός – preventive (28.11)
ձայն – φωνή – term (2.1, 2, 3, 7, 4.2, 7.*5*, 12.3, 13.2, 3, 18.3, 20.2, 21.9, +1.4), sound (2.3, 4, 13.2, *4*)
ձայնակից – σύμφωνος – in greement (1.1); ձայնակից գոմ – συμφωνέω – agree (25.7)
ձայնակցեմ – συμφωνέω – agree (2.1)
ձեռնարկեմ – ἐπιχειρέω – undertake (5.*2*, 6.37, 25.*7*)
ձեռնարկութիւն – ἐπιχείρημα – argument (9.3, 25.6, 26.4)
ձիութիւն – ἱππότης – horsehood (6.8)
ճեմական – Περιπατητικός – Peripatetics (10.5, 19.5, 25.1, 2, 6)

ճեմարան – περιπάτος

որք ի ճեմարանէն – οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου – Peripatetics (10.5 [Porph.], 14.6)

մակագոյեղ – ἐπουσιώδης – post-substantial (21.2, 3, 27.8, 28.1, 3, 11, 13, +5.2, +9)

մակագոյեղաբար – ἐπουσιωδῶς – post-substantially (28.2)

մակագոյեղուտ – ἐπουσιώδης – post-substantial (21.1)

մակագրեմ – ἐπιγράφω – entitle (1.1, 4.1, 2), inscribe (1.4, 6, 10.*5*)

մակագրութիւն – ἐπιγραφή – title (1.1, 2, 4.1)

մակածական – ἐπαγωγή – inductive (3.5)

մակամտածեմ – ἐπινοέω – think (6.*7*)

մակամտածութիւն – ἐπίνοια – thought (6.7)

մակացութիւն – ἐπιστήμη – knowledge (2.6, 9.*2*, 14.*12*, 18.6 [Porph.], 21.6, 25.7, 27.7, 28.8)

մակեղուտ – ἐπουσιώδης – post-substantial (2.5, 7, 8, 5.7, 8, 8.2, 18.3, 6, 19.5)

մահկանացու – θνητός – mortal (3.10, 9.*2*, 14.*12*, 16.4, 20.3, *10*, 22.4, 7, 23.4 [Porph.], 24.2 [Porph.], 3, 6, 27.1, 7, 9, 28.12, +2.5)

մահկանացութիւն – θνητότης – mortality (27.9)

մասն – μέρος – part (1.1, 8, 2.2, 4.7, 5.*3*, *4*, 5, 17.2, 19.1, 3, 7 [Porph.], 20.*5*, 22.*1*, 24.5, 6, 25.*3*, 27.7, 10 [Porph.], 29.*12*, +3.5)

մասնական – μερικός – particular (2.4, 3.4–6, 5.5, 6.9, 9.2, 13.2, 4, 14.6, 7, 9, *11*, 22.5, 7, 24.3, 25.6, 26.2, +1.1, +2.1)

մասնաւոր – μερικός – particular (6.8)

մատուցանեմ – ἐπιφέρω – offer (1.5)

մարդութիւն – ἀνθρωπότης – humanity (6.8, 7.5)

մարդկութիւն – ἀνθρωπότης – humanity (7.4)

մեծաբանութիւն – μεγαλορημοσύνη – magnificence (7.1)

մեկնող – ἐξηγητής – commentator (6.4)

մերային – ὁ καθ’ ἡμᾶς – of our time (4.1)

միայնաբար – μοναχῶς – in one sense (11.5)

միափաղառական – μονοσύλλαβος – monosyllabic (+2.*3*)

միմեանց վերայ – ἀλλεπαλλήλου – in between (15.5)

մոռացաբար – λεληθότως – forgetfully (+1.5)

մտածութիւն – 1. ἔννοια – mind (14.*12* [Porph.], 20.5); 2. ἐπίνοια – thought (7.1, 8.2, 9.1, 4, 10.3 [Porph.], 12.1, 21.2, 24.6, 29.5, 10, 12 [Porph.]); 3. θεώρημα – speculation (1.36),

սոսկ մտածութիւն – ψιλὴ ἐπίνοια – bare thought (7.1, 8.2, 9.1, 4, 10.3 [Porph.], 12.1)

յանդիման կացուցանեմ – παρίστημι – present (3.8)

յառաջ ածեմ – προάγω – further develop (15.2)

յառաջ գամ – προέρχομαι – have one’s origin (11.2, 6)

յառաջագոյն ասեմ – προλέγω – say before, speak before (3.*10*, 14.*11*, 19.*7*)

յառաջագոյն գոմ – προϋπάρχω – precede (24.6)

յառաջագոյն խնդրեմ – προζητέω – examine first (13.*1*)

յառաջ եմ – προϋπάρχω – precede (+3.4)

յառաջասացեալ – προειρημένος – mentioned above (17.*8*)
cf. նախասացեալ – προειρημένος
յառաջաքաղերթ – προκοίλιος – with a protruded belly (24.3)
յառաջքաղերթութիւն – προκοίλιος – protruded belly (19.4)
յատկագոյն – εἰδικώτατος – most special (15.4, 5 [Porph.])
յատկութիւն – ἰδιότης – proper feature (19.4 [Porph.], 28.15); τὸ ἴδιον – proper (10.2)
յատկապէս (տարբերութիւն) – ἡ ἰδίως (διαφορά) (20.2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 7, 9, 24.1) – proper (difference); (պատահումն) – τὸ ἰδίως (συμβεβηκός) (14.10 [Porph.]) – proper (accident)
յատկեղ (տարբերութիւն) – ἡ ἰδιαίτατα (διαφορά) – most proper (difference) (20.2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 10 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 6, 9, 22.1, 24.1, 28.*3*)
յատուկ – ἴδιον – property (2.1, *passim*)
յարադրեմ – παρατίθημι – put forward (16.4, +1.1), present (21.5, 29.3, +1.3, +3.1, +5.1)
յարակայանամ – παράκειμαι – lie next (6.1)
յարանուանեմ – παρονομάζω – name after (11.2, 11.4); ὀνομάζω – call after (11.6)
յարանունաբար ասեմ – παρονομάζω – name after (11.2)
յարացոյց – παράδειγμα – example (3.5, 8.4, 11.3, 14.10, 16.1, 19.2, 3, *4*, 20.*2*)
յարաքարշեմ – ἀνθέλκω – draw to (5.1, 2, 3)
cf. Dav., *in Cat*, 117.8 – Dav., *in Cat* arm., 207: παρέλκω
յարկացուցեմ – παρίστημι – present (12.*4*, 14.*12*, 20.2)
յարմարաբանութիւն – φράσις – expression (6.4, 5)
յարմարումն – φράσις – expression (1.7)
յարուցանեմ – ἀνατίθημι – erect (4.1)
յաւելուած – προσθήκη – addition (7.6)
յաւելում – προστίθημι – add (7.6, 14.*3*, 24.3, 5, 27.1, 5, 29.5)
յիրաւի – 1. εὐλόγως – reasonably (1.1, 2, *6*, 8, 4.2, 5.*1*, 12.1, 15.1, 20.3, 28.2); 2. ὁμολογουμένως – confessedly (28.2, 29.*11*); 3. δικαίως – reasonably (10.2, 12.1, 15.1, 21.6, 28.6)
յօդեալ – ἔναρθρος – articulate (2.3, 4, 5)
նախադասեմ – προτάσσω – put before (4.*4*, 5.*6*, *7*, *8*, 6.1, 10.3, 15.1, 20.7, 28.2, 3, 5, *6*, +1.1, +2.4)
նախադասիմ – προτάσσομαι – precede (4.*4*), put before (5.*6*); προτερεύω – precede (3.8), put before (5.8)
նախադասութիւն – 1. πρότασις – proposition (19.1, *6*, 25.*6*); 2. τάξις – order (28.4, +3.1), rank (+1.1)
նախաճառեցեալ – προειρημένος – mentioned earlier (19.2)
նախապետաբար – προηγουμένως – principally (+1.6 [Porph.])
նախասացեալ – προειρημένος – discussed earlier (27.4)
նախեղեալ – προγεγενημένος – existing before (9.3)
նախերգան – προοίμιον – proem (4.3, 5.1), *Introduction* (10.*1*)
նախերգութիւն – προοίμιον – proem (11.1)

ներածական – εἰσαγόμενος – beginner (+1.1)
ներածիցեալ – εἰσαγώμενος – beginner (10.*3*)
ներածութիւն – εἰσαγωγή – introduction (3.2, 6.6 [Porph.])
Ներածութիւն – Εἰσαγωγή – *Introduction* (4.1, 2, 4, 5.*1*, 26.*3*)
ներանիւթելն – κατασκευή – construction (24.5)
ներանիւթեմ – κατασκευάζω – establish (24.4–6, 25.*3*, 28.13)
ներանձնական – ἔμψυχος – animate (3.5)
ներաւարտ ունակութիւն – ἐντελέχεια – complete reality (6.4)
ներգործեմ – ἐνεργέω – be active, act (20.9 [Porph.], 25.7, 8, 28.15)
ներգործութիւն – ἐνέργεια – activity (6.2, 8.2)
ներգործութեամբ – ἐνεργείᾳ – actually (22.7, 24.2, 6, 7, 25.1, 4–8, 29.5, 10, 12 [Porph.], +3.6)
ներդրական – ἐνδιάθετος residing in the mind (+2.4)
ներկայ – ἐνεστώς – present (18.5)
ներհամետագեալ – ἐνσεσαγμένον – unsaddled (6.4)
ներշնչական – ἔμψυχος – animate (16.6, 22.5, 24.2 [Porph.], +2.3, +3.2–4)
ներշնչաւոր – ἔμψυχος – animate (22.4)
նիւթ – ὕλη – matter (1.7, 3.7, 6.2, 9, 7.7, 8.1, 2, 4, 10.3, 25.1, 4, 26.4, +1.1, +3.6)
նմանամասնեայ – ὁμοιομερής – with similar parts (17.2, 3)
նմանասեռ – ὁμοιογενής – co-generic (27.8)
նշանական – σημαντικός – meaningful (2.3, 4, 13.2, 24, 14.6–8, 27.*10*)
նշանակեալ – σημαντικός – meaningful (2.5)
նշանակեմ – 1. σημαίνω – mean (1.*1*, 2.*3*, 4.*2*, 12.4, 13.*5*, 20.2, 21.5, 7, 27.*2*, *5*, 28.*8*, 29.4, +1.5); 2. δηλόω – mean (11.6, 14.7), indicate (11.*7*, 12.3, 14.8, 23.1, 24.1, 26.1, 27.8)
նշանակութիւն – 1. σημασία (6.*2*, 11.*2*, 5, *7*, 12.*3*); 2. σημαινόμενον (10.4, 11.1, 12.1, 15.2, 3, 28.4, 29.2, 3) – meaning
նոյնաբար – ὡσαύτως – in the same way (7.4)
նոյնպէս – 1. οὕτω – likewise (2.2. 3.9, 8.4, 11.4, 19.3), also (14.8); 2. ὡσαύτως – in the same manner (5.5, *6*), the same (21.7), in a like manner (21.8); 3. ὁμοίως – likewise (7.5), also (9.3)
նոյնքանաբար – τοσαυταχῶς – in so many senses (11.5, 16.*1*)
նրբաբար – λεπτομερῶς – delicate (7.2)
շաղկապ – σύνδεσμος – conjunction (5.*4*, 6.3, 26.3, 27.4, 29.12)
շարաբանութիւն – συλλογισμός – syllogism (19.1)
շարաբառնամ – συναναιρέω – co-remove (17.5)
շարաբերեմ – συνεισφέρω – co-introduce (17.4, +4.1)
շարագրած – σύγγραμμα – writing (1.2, 4–7, *8*)
շարագրածութիւն – σύγγραμμα – writing (1.3, 1.4, *6*)
շարագրութիւն – σύγγραμμα – writing (1.1, *3*, *6*, *7*, 2.1, 3.1–3, 9, 4.1, 3–5, 5.2, 6.*2*, *3*, 7.1, 8.*1*, 20.*3*, 29.*12*, +1.1, *5*)

շարագրող – συγγραψάμενος – writer (1.3)
շարադրեալ – 1. συντιθέμενος (19.1); 2. σύνθετος (3.8) – compound
շարադրութիւն – σύνταξις – composition (27.10)
շնչական – ἔμψυχος – animate (3.5, 6.*10*, 13.4, 14.3, 15.*5*, 16.4, 23.5)
շնչաւոր – ἔμψυχος – animate (3.6, 23.3 [Porph.])
որակ – ποῖον – quality (3.1, 26.4)
որակութիւն – ποιότης – quality (6.4, 6, 13.*5*, 24.7, 8)
որոշեմ – 1. διαχωρίζω (13.4, 25.1, 27.10); 2. διακρίνω (1.*3*, 13.*3*, 4) – distinguish; 3. διαστέλλω – discriminate (14.6, *11*); 4. κρίνω – discern (1.2, *3*)
որոշեմ, այսինքն սահմանեմ – ὁρίζω – define (25.6 [Porph.])
որոշեալ – ὁρισμένος – determinate (14.7)
որոշութիւն – διαστολή – discrimination (12.3)
որոշումն – 1. ἀντιδιαστολή – discrimination (28.5); 2. διάκρισις – distinction (13.4, 14.*11*)
որպիսութիւն – ποῖον – quality (26.4)
որքանաքար – ὁσαχῶς – in as many senses (11.5, 16.*1*)
ունական – ἑκτικός – hectic (29.8, 9)
ունականամ – 1. μετέχομαι – be shared (9.3), share (+4.1), be participated in (+6, +9); 2. μεταδίδομαι – give a share (7.5)
ունակութիւն – ἕξις – disposition (25.7, 8)
ուղղորդագնաց – ὀρθοπεριπατητικός – walking on foot (14.12)
չափակցութիւն – συμμετρία – proportion (29.9)
պատահեմ – ἐπισυμβαίνω – accidently belong (+2.3)
պատահումն – συμβεβηκός – accident (2.1, *passim*)
պատասխանատրեմ – ἀπολογέομαι – defend oneself (in answer to) (19.5, 24.4, 26.2), speak in favour of (25.2), answer (2.*6*, 13.*3*)
պատասխանատրութիւն – 1. ἀπολογία – speech in defence (12.3), defence in answer to (29.3); 2. ἀπολογέομαι – defence (24.7)
պատմեմ – ἐξηγέομαι – interpret (4.*2*, 28.8), state (2.*1*,)
պատմող – ἐξηγητής – commentator (1.1)
cf. մեկնիչ եւ պատմող (s.v. ἐξηγητής)
պատմութիւն – ἐξήγησις – interpretation (5.1, 26.4)
պատուասիրութիւն – φιλοτιμία – love of honour (1.4)
պարզաբար – ἁπλῶς – simply (11.5)
պարունակեալ առնում – συμπεριλαμβάνω – include (10.2)
պարունակեալ գտանեմ – συμπεριλαμβάνω – find included (27.10)
պարունակեալ ունիմ – περιέχω – contain (1.1, 11.4)
պարունակեմ – 1. περιέχω – contain (1.1, 13.5, 14.*12* [Porph.], 27.2, *3*, 20.4, +1.6 [Porph.], +2.5, +6, +7, +8); 2. συμπεριλαμβάνω – include (13.5, 14.1, *2*, *4*, *7*, *8*, 29.6, 7); 3. συλλαμβάνω – embrace (29.10)
պիտակաբար – καταχρηστικῶς – catachrestically (28.8, +1.6)

պիտանանամ – 1. συμβάλλομαι – contribute (2.2, 3.2, 15.*7*), be useful (4.4); 2. χράομαι – use (3.*4*, 24.4, +2.4), apply (+5.1); 3. δέομαι – need (1.2, 6.4, 8.2)
պիտանացու – 1. χρήσιμος (1.1, 1.2, 2.*1*, 3.1, 4.1, 4, 5.1–4, 6.1, 3, 11.*7*); 2. χρειώδης (3.8) – useful
պիտանացու լինիմ/եմ/գոմ – 1. συμβάλλομαι (2.2, 3.2, 3, 9); 2. χρησιμεύω (3.1, 2, 9, 10, 5.4) – be useful
պնչատ – σιμός – snub-nosed (2.*5*)
cf. Porph., *Isag*, 9.13–14 – Porph., *Isag* arm., 142
սահման – 1. ὅρος (3.1, 8, 20.11 [Porph.], +1.4); 2. ὁρισμός (3.8, 5.4 [Porph.], 6.10, 9.2, 11.*1*, 12.1, 2, 3, *4*, 5, 13.1, *4*, 5, 14.1–3, *4*, 5, 12, 15.2, 4, 6, 16.6, 19.*4*, 21.2, 9, 22.9, 23.2, 24.1, 25.6, 26.3, 27.*1*, 5, 7, 8, 28.8, 9, 29.1, 3–10, 12, +1.5) – definition
սահմանական – ὁριστικός – definitional (3.4, 8, 10, 4.6)
սահմանելի – ὁριστός – the thing defined (13.*1*); ὁριζόμενος – the defined (28.9)
cf. Dav., *Prol*, 14.17: ὁριστοῦ – Dav., *Prol* arm., +4.15: սահմանելոյ
սահմանեմ – ὁρίζω – the define (3.*1*, 4, 4.*6*, 11.*1*, 12.1–5, 13.1, 14.2, *12*, 15.2, 3, 5–7, 16.*6*, 18.5, 19.4, 21.9, 22.2, 24.1, 3, 4, 26.1, 2, 5 [Porph.], 28.8, 9, 29.11)
սահմանեալ – 1. ὁρισμός – definition (12.2); 2. πεπερασμένον – finite (18.5)
սեաւակն – μελανόφθαλμος – black-eyed (20.5)
սեռ – γένος – genus (2.1, *passim*)
սեռական – γενικός – general (+3.4)
սեռականագոյն – γενικώτατος – most general (3.1, 16.1, 2, 4, 17.1, 2, *3*, *4*, 6, 7, 9, 10, 18.1, 3, 4 [Porph.], 6 [Porph.], 19.*4*, *6*, 22.1, 2, 3, +3.6)
սերումն – γένεσις – origin of the birth (11.7 [Porph.])
սնափառութիւն – κενοδοξία – vainglory (1.4)
սուտ ասեմ – καταψεύδομαι – speak falsely (8.2)
ստեղծանեմ – 1. δημιουργέω – create (6.7, 8.3, 4, 9.1, +1.1); 2. δημιουργίαν ποιοῦμαι – be active in creation (10.4); 3. πλάττω – fabricate (1.5)
ստորագրեմ – ὑπογράφω – delineate (11.*1*, 12.1, 2, 3, 5)
ստորագրութիւն – ὑπογραφή – delineation (4.6, 12.1, 3, 5, 14.*12*, 26.*5*)
ստորադասեմ – ὑποτάσσω – ordered under (15.3, 4 [Porph.], 5, 6, 16.*5*)
ստորարկանեմ – ὑποβάλλω – apply (19.3)
ստորասականն – καταφατική – affirmation (+3.6)
ստորասութիւն – 1. κατάφασις (25.6, +3.6); 2. καταφατική (+3.6) – affirmation
ստորոգեալ – κατηγορούμενον – predicate (14.1, 3, 19.1, 2, *6*, *passim*), ստորոգեալ գոմ – κατηγορέομαι – be predicated (19.15)
ստորոգիմ – κατηγορέομαι – be predicated (2.6, 10.2, 14.3, 15.4–7, 17.1, *9*, 19.3, 7, 20.1, 21.2, 3, 5, 26.1, 2, 4, 27.3, 9, 28.7, 14, +1.3, 5, +2.2–4, +3.5, +4.1, 2, +5.2, 3, +6, +7, +10)
ստորոգիցեալ – κατηγορούμενον – predicate (14.9 [Porph.], 11 [Porph.])
ստորոգութիւն – κατηγορία – predication (1.1, 2.2, 17.1, 21.3, 26.4, +1.4, 5)
Ստորոգութիւնք – Κατηγορίαι – *Categories* (2.2, 3.1, 2, 4.4, 5.3, 6.2, 3, 14.*8*, 17.8, 19.5, 25.*1*, 2, 26.4, 27.7)

վարդապետ – διδάσκαλος – teacher (1.*2*, *4*, 6, 18.1)
վարդապետական յեղանակ – 1. διδασκαλικός τρόπος (1.1, 8, 4.6, 5.1, 4); 2. διδασκαλίας τρόπος (29.1); յեղանակ վարդապետութեան – διδασκαλικός τρόπος (1.8) – mode of instruction
վարդապետեմ – διδάσκω – teach (2.*2*, 19.*7*)
վարդապետութիւն – διδασκαλία – teaching (1.*4*, 5.3 [Porph.], 4 [Porph.], 6.3 [Porph.], 4, 7.3, 11.1, 12.1, 15.1, 2, 17.1, 19.1, 20.1, 28.4, 8, +3.1)
վերաբերեմ – 1. ἀνάγω – pertain (1.8, 4.2, 7); 2. ἀναφέρω – belong (4.8)
վերաբերումն – ἀναφορά – pertinence (1.1)
վերաբերութիւն – ἀναφορά – pertinence (1.8)
վերաբուսանիմ – ἀναφύομαι – arise (27.6)
վերլուծական – ἀναλυτικός – analytical (3.4, 7, 8, 4.7)
վերլուծանեմ – ἀναλύω – decompose (3.10)
վերլուծութիւն – 1. ἀνάλυσις – analysis (3.4, *8*, 14.*12*); 2. ἀναλυτικά – *Analytics* (1.1, 3.8)
վիճաբար – φιλονεικῆς – by arguing (24.2)
տակաւին եւս գոմ – περίειμι – be still alive (10.*5*, 29.4)
տաղ – στίχος – poem (1.5)
տարաղատեմ – διακρίνω – distinguish (20.2)
տարաղատէ այսինքն որոշէ – διακρίνει – distinguishes (13.2)
տարաղատող (v.l. արտաղատող) – διακριτικός – piercing (21.9)
տարալուծական – διαζευκτικός – disjunctive (29.12)
տարականամ – διίστημι – stand apart (+5.2)
տարակուսանք – 1. ἀπορία (14.1, 27.6, *9*, 29.8); 2. ἀπορούμενον (25.5, 26.1); 3. ἄπορον (24.7, 25.5) – puzzle
տարակուսեմ – 1. ἀπορέω (5.*7*, 6.*1*, *8*, 9.*4*, 12.1, 14.*3*, 15.1, 16.6, 17.*1*, 19.2, *5*, 25.5, 26.*3*, 27.9, 28.15, 29.1, +1.1, +5.1); 2 ἐπαπορέω (14.3, *5*) – be puzzled
տարակուսութիւն – ἀπορία – puzzle (5.*7*, 14.*2*, *4*, *5*, 27.7, 29.7, +1.1, 2)
տարակուսումն – ἄπορον – puzzle (24.7)
տարաձայնեմ – διαφωνέω – disagree (2.1, 17.8, 9)
տարաձայնութիւն – διαφωνία – disagreement (8.2)
տարանջատեմ – διαχωρίζω – distinguish (27.5)
տարացոյց – παράδειγμα – example (8.2)
տարբերեմ – διαφέρω – difference (13.1 [Porph.], 3, 4, 14.1, 3, 5, 11, 15.4, 6, 7, 26.3)
տարբերութիւն – διαφορά – differ (2.1, *passim*)
տարընկղմիմ – ὑποστρώννυμι – lie under (19.2)
տարորոշեմ – 1. διακρίνω – distinguish (1.7, 13.2); 2. διαστέλλω – disentangle (11.*1*, 15.2, 28.4)
տեսակ – εἶδος – species (2.1, *passim*), form (1.7, 3.7, 10, 6.9, 10, 9.3, 26.4), Form (8.3)
տեսակա(նա)գոյն – εἰδικώτατος – most special (15.7 [Porph.], 16.2, 4, 17.1, 7, 18.1, 3, 4 [Porph.], 5 [Porph.], 6 [Porph.], 19.2, 3, 4, 22.1–3)

տեսական – 1. θεωρητικός – theoretical (1.8); 2. εἰδικός – special (+3.6)
տեսակարար – εἰδοποιός – specific (18.6 [Porph.], 20.10 [Porph.], 11 [Porph.])
տեսակարարեմ – εἰδοποιέω – specify (20.*11*, 23.3 [Porph.])
տեսաւորութիւն – 1. θεώρημα – speculation (6.4); 2. προθεωρία – theoretical exposition (10.1)
տեսութիւն – 1. θεώρημα – speculation (6.4, 32); 2. θεωρία – exposition (1.*8*, 5.8, 6.*6*, 10, 7.7, 8.4, 9.4, 10.5, 12.*5*, 14.6, *11*, *12*, 15.*7*, 16.6, 17.*10*, 18.*6*, 19.*7*, 20.*11*, 21.*1*, *9*, 22.*7*, 23.*5*, 24.*8*, 25.*8*, 26.*5*, 28.10, 29.12, +2.*5*, +4.*2*, +5.*3*); ὅρασις – vision (25.1, 5)
տպաւորեմ – ἐκτυπόω – impress (8.*1*)
տպաւորութիւն – 1. ἐκτύπωμα – relief figure (8.1); 2. σφραγίς – impression (8.1); 3. τύπος – impression (8.1); 4. εἰκών – imprint (8.1)
տրամաբանաբար – διαλεκτικῶς – from dialectical point of view (10.4)
տրամաբանական – διαλεκτικός – dialectical (3.1, 3, 4, 5.4)
cf. Dav., *in Cat*, 197 – Dav., *Prol*, 109.10
տրամաբանեմ – διαλέγομαι – make an argument (3.4)
տրամաբանութիւն – διάλογος – dialogue (18.*3*)
տրամագծութիւն – διαγραφή – diagram (23.*5*)
տրամախոհութիւն – διανοία – mind (6.*7*, 8.1, 9.1, 3, 4)
(եռակի) տրամակայեալ – (τριχῇ) διαστατός (7.1); (եռակի) տրամակացեալ – (τριχῇ) διαστατός (7.3) – three-dimensional
տրամանկիւն, տրամանկիւնի – διαγώνιος – diagonal (20.4, 23.4)
փաղանուն – 1. συνώνυμος – synonymous (14.8, 17.9); 2. συνωνυμοῦν – synonym (27.9)
փաղանունաբար – συνωνύμως – synonymously (14.*8*, 17.6 [Porph.], 27.9, +4.1)
սիղոբայ – συλλαβή – syllable (2.*3*)
քանաբար – ποσαχῶς – in how many senses (15.3, 17.10, 29.2)
քանակ – πόσον – quantity (3.1, 6.4)
քանակութիւն – πόσον – quantity (18.*5*)
քառանկիւնի – τετράγωνον – quadrangle (21.4, 8)
քառափաղառական – τετρασύλλαβον – tetrasyllabic (+2.4)
քերթեմ – γραμματικεύομαι – be a grammarian (25.7, 8)
քերդող, քերթող, քերթօղ – γραμματικός – grammarian (2.2, 4, 24.7, 25.7, 8, 27.8)
քերթութիւն – ποίησις – poetry (7.1)
օգտեմ – διασπασμός γίνεται – be separated (20.1)

3 English–Greek–Armenian Glossary

be able – ἐνδέχομαι – մարթ գոմ, մարթիմ (29.10)
be absent – ἄπειμι – ոչ գոմ (2.8, 6.7, 8)
abstain from – ἀποτρέπω – հեղգանամ (28.1)

accident – συμβεβηκός – 1. պատահումն (2.1, *passim* [Porph.]); 2. պատահ (14.10); 3. պատահական (27.5)
accidental – 1. συμβεβηκώς (συμβεβηκυῖα διαίρεσις) – պատահական (25.3, 27.5); 2. αἱ κατὰ συμβεβηκός (διαιρέσεις) – ըստ պատահմանքն (23.2)
accidently belong – ἐπισυμβαίνω – պատահել (+2.3)
act, be active – ἐνεργέω – ներգործել (20.9 [Porph.], 25.7, 8, 28.15)
action – ազդել – ἐνεργεῖν (6.2)
activity – ἐνέργεια – ներգործութիւն (6.2, 8.2)
actually – ἐνεργείᾳ – 1. ներգործութեամբ (22.7, 24.2, 6, 7, 25.1, 4–8, 29.5, 10, 12 [Porph.], +3.6); 2. ազդմամբ (20.5, 21.2, 25.5)
add – A προστίθημι – 1. առադրել (6.9, 7.6, 27.10, 29.10); 2. յաւելուլ (7.6, 24.3, 5, 27.1, 5, 29.5); B. ἐπιφέρω – ի վերայ ածել (11.6)
we added – πρόσκειται – առընթեր եդաք (11.2)
addition – προσθήκη – յաւելուած (7.6)
make an addition – προσθήκην ποιέομαι – առադրել (+1.3)
address – 1. ἐκφωνέω – արտաձայնել (6.3); 2. προσφωνέω – առձայնել (4.3)
admit – ἐπιδέχομαι – ընդունիմ (3.1, 21.4, 7, 8, +8)
affirmation – A. κατάφασις – ստորասութիւն (25.6, +3.6); B. καταφατική – 1. ստորասութիւն (+3.6); 2. ստորասականն (+3.6)
agree – A. συγκατατίθημι – 1. հաւանիմ (8.4); 2. դաշնակից գոմ (28.15); B. συμφωνέω – 1. ձայնակցել (2.1); 2. ձայնակից գոմ (25.7)
agreement – συμφωνία – համաձայնութիւն (25.7)
in agreement – σύμφωνος – ձայնակից (1.1)
aim – σκοπός – դիտաւորութիւն (1.1, 2.1, 3.1, 4.1, 5.1–3, 19.1)
be analogous – ἀναλογέω – համեմատիմ (3.10, 26.4)
analysis – ἀνάλυσις – վերլուծութիւն (3.4)
analytical – ἀναλυτικός – վերլուծական (3.4, 7, 8, 4.7)
Analytics – ἀναλυτικά – վերլուծութիւն (1.1)
animality – ζωότης – կենդանութիւն (24.4)
animate – ἔμψυχος – 1. շնչական (3.5, 13.4, 14.3, 16.4, 23.5); 2. շնչաւոր (3.6, 23.3 [Porph.]); 3. ներանձնական այսինքն շնչական (3.5); 4. ներշնչաւոր (22.4); 5. ներշնչական (16.6, 22.5, 24.2 [Porph.], +2.3, +3.2–4)
apply – ὑποβάλλω – ստորարկանել (19.3)
appropriate – οἰκειοποιέομαι – իւր առնել (6.6)
argument – ἐπιχείρημα – ձեռնարկութիւն (9.3, 25.6, 26.4)
by arguing – φιλονεικής – վիճաբար (24.2)
arise – ἀναφύομαι – վերաբուսանիմ (27.6)
articulate – ἔναρθρος – յօդեալ (2.3, 4, 5)
ascent – ἄνοδος – ել (18.3)
assume – ὑποποιέομαι – ենթառնել (7.1)

assumption – λῆμμα – առած (24.6)
avoid – ἀπέχομαι – ի բաց կամ (6.6 [Porph.])
bare thought – ψιλὴ ἐπίνοια – սոսկ մտածութիւն (7.1, 8.2, 9.1, 4, 10.3 [Porph.], 12.1)
baldness – φαλακρότης – կնդութիւն (20.9)
before us – προκείμενος – առաջիկայ (8.2, 10.4 [Porph.], 12.3, 14.12, 29.12)
beginner – 1. εἰσαγώμενος – ներածիցեալ (10.3); 2. εἰσαγόμενος – ներածական (+1.1)
being – τὸ ὄν – 1. գոյ (2.2, 3.2, 6.1, 8, 7.2, 9.4, 12.1, 19.3, 24.5, 6, 7, 29.10); 2. զգոլն (2.5, 6.1; է 6.8, 29.8); 3. էակ (7.3, 17.1, 2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 7, 8, 9, 10, 21.1); 4. ինչ (7.1)
believe – καταπιστεύω – հաւատամ (6.8)
belong – ἀναφέρω – վերաբերեմ (4.7)
black-eyed – μελανόφθαλμος – սեաւակն (20.5)
blue-eyed – γλαυκόφθαλμος – խաժակն (20.5)
being blue-eyed – γλαυκότης – խաժակնութիւն (20.2), խաժակն (20.9)
bullhood – արջառութիւն – βοότης (6.8)
can – ἐνδέχομαι – ընդունիմ (29.3 [Porph. ներընդունիմ], 10 [Porph. ներընդունիմ])
capable of causing – ποιητικός – արարչական (22.6)
catachrestically – καταχρηστικῶς – պիտակաբար (28.8, +1.6)
Categories – Κατηγορίαι – Ստորոգութիւնք (2.2, 3.1, 2, 4.4, 5.3, 6.2, 3, 17.8, 19.5, 25.2, 26.4, 27.7)
cautiously – ἀσφαλῶς – զգուշաբար (23.2)
chapter – κεφάλαιον – գլուխ (1.1, 8, 2.1, 4.5)
characteristic – χαρακτηριστικός – կերպարանողական (21.6)
claim – συνηγορία – ասացութիւն (17.7)
clarity – A. σαφήνεια – 1. հաւաստութիւն (4.3, 6.5, 8.1); 2. հաւաստի (6.7); B. σαφές – հաւաստի (6.3)
co-generic – ὁμοιογενής – 1. հոմասեռ (28.5); 2. նմանասեռ (27.8)
combinable – συνιστάμενος – բաղկացելի (23.4, 24.4)
be combined – συνίσταμαι – բաղկանամ (20.4, 24.4)
coming after – μεταγενέστερος – որ լինելոցն է (9.3)
commentator – ἐξηγητής – 1. պատմող (1.1); 2. մեկնող (6.4)
common – κοινόν – 1. հասարակ (+2.2, +5.2); 2. հասարակութիւն (+5.2, +6, +7, +8, +9, +10, +11)
common accident – τὸ κοινῶς συμβεβηκός – հասարակաբար պատահումն (14.10 [Porph.])
common difference – ἡ κοινῶς διαφορά – 1. հասարակաբար տարբերութիւն (20.2, 4, 5, 6 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 7, 9, 24.1); 2. հասարակական տարբերութիւն (20.3)
common feature – κοινωνία – 1. հաղորդութիւն (4.5, 15.4); 2. հասարակութիւն (26.1, 28.5, +1.1–5, +2.1, 5, +3.1, 5, +4.1, +5.1)
a common feature is – κοινωνέω – հասարակութիւն է (+5.2)

have in common – κοινωνέω – 1. հասարակ եմ (+3.5); 3. հասարակութիւն ունիմ (+1.1, +2.2, 4, +3.5, +4.1)
comparison – ἀντανίσωσις – անընդդիմահաւասարութիւն (+3.6)
complete – συμπληρόω – 1. լնում (19.5); 2. բաղկացուցանեմ (19.5)
complete reality – ἐντελέχεια – ներաւարտ ունակութիւն (f.l. for ἐνδελεχής "continuous, perpetual") (6.4)
composition – σύνταξις – շարադրութիւն (27.10)
compound – 1. σύνθετος – շարադրեալ (3.8); 2. συντιθέμενος – շարադրեալ (19.1)
conclusion – συμπέρασμα – եզրակացութիւն (6.2)
confessedly – ὁμολογουμένως – 1. ամենայն իրօք (17.2, 21.3, 22.3, 26.1, 27.9, 28.3); 2. խոստովանաբար (25.3, 29.8); 3. յիրաւի (28.2); 4. ապա ուրեմն (28.3); 5. յայտ է (7.6)
co-introduce – συνεισφέρω – շարաբերեմ (17.2, +4.1)
confessedly – ὁμολογουμένως – ամենայն իրօք (17.2, 21.3, 22.3, 26.1, 27.9, 28.3)
conjecture – ὑπόνοια – կարծիք (29.8)
conjunction – 1. συζυγία – լծակցութիւն (20.4, 23.4, 5); 2. σύνδεσμος – շաղկապ (6.3, 26.3, 27.4, 29.12)
consist – 1. σύγκειμαι – բաղկանամ (3.1, 7, 5.2, 19.1, 4 [Porph.]); 2. συνίσταμαι – գոյացեալ գոմ (3.7)
consisting – συγκείμενος – բաղկացեալ (19.4 [Porph.])
be constituted – συνίσταμαι – բաղկանամ (3.7, 5.5, 19.4, +2.3, +3.6)
constitution – σύστασις – բաղկացութիւն (22.6)
constitutive – ὑποστατικός – ենթակայական (23.3 [Porph.])
construction – κατασκευή – ներանիւթելն (24.5)
constitutive – συστατικός – 1. բաղկացուցիչ (3.1, 9, 22.2, 6, 23.3); 2. բաղկացական (20.10, 11, 22.1–7, 23.3, 4 [Porph.], 24.2, 27.2, 3, 28.12, 13)
constitutively – συστατικῶς – բաղկացաբար (24.1)
contain – A. περιέχω – 1. պարունակեալ ունիմ (1.1, 11.4); 2. պարունակեմ (1.1, 27.2, 20.4, +1.6 [Porph.], +2.2, +6, +7, +8); B. ἀπολαμβάνω – առնում (27.4)
contract – συστέλλομαι – ամփոփիմ (16.5)
contradict – ἐναντιοῦμαι – ընդդիմանամ (25.8)
contrariety – ἐναντιότης – 1. ընդդիմութիւն (25.1); 2. ընդդիմակութիւն (25.1)
contrary – ἐνάντιος – 1. ընդդիմակ (20.5, 21.*6*, 22.3, 23.4, 24.5, 6, 25.1, 3–5, 28.12, 13); 2. ընդդէմ միմեանց (29.9); ἐναντίως – 1. հակադարձապէս (3.8); 2. հակադարձիմ (3.8); αἱ ἐναντίως ἔχουσαι – ընդդիմակք (20.4); ընդդիմակք միմեանց գոլով (24.8)
on the contrary – τοὐναντίον – 1. ընդդէմ այսորիկ (19.5); 2. զընդդէմն (28.14)
contribute, be useful – συμβάλλομαι – բաղարկոցեմ (27.10 [Porph.]); պիտանացու լինիմ (2.2, 3.2, 3, 9); պիտանանամ (2.2, 3.2, *4*, 4.4)
convert – ἀντιστρέφω – հակադարձիմ (22.3, 28.7–9, +4.2, +7, +11), հակադառնամ (28.9), անդրադարձիմ (5.8, 13.1)

converted – ἀντιστρέφων – հակադարձ (28.3)
copulative – συμπλεκτικός – բաղհիւսական (29.12)
co-remove – συναναιρέω – 1. շարաբառնամ (17.5); 2. զմիմեանս բառնամ (+1.4)
corollary – προσπόρισμα – առած (22.2)
corrupt – νοθεύω – խորթացուցանեմ (7.2)
co-specific – ὁμοειδής – համատեսակ (22.2)
counter-predicate – ἀντικατηγοροῦνται – միմեանց ստորոգին (+9)
create – δημιουργέω – ստեղծանեմ (6.7, 8.3, 4, 9.1)
creation – A. γένεσις – լինելութիւն (6.7, 9.*1*, 10.4, 11.3, *7*); B. δημιουργία – 1. Արարչութիւն (8.1); 2. արարչականն (16.5)
be active in creation – δημιουργίαν ποιοῦμαι – ստեղծանեմ (10.4)
creator – δημιουργός – արարիչ (9.4, *16.6*)
creature – δημιούργημα – արարած (16.6)
decompose – ἀναλύω – վերլուծանեմ (3.10)
defence – ἀπολογία – պատասխանատրութիւն (24.7)
defence in answer to – ἀπολογία – պատասխանատրութիւն – defence in answer to (29.3)
defend oneself (in answer to) – ἀπολογέομαι – պատասխանատրեմ (19.5, 24.4, 26.2)
define – ὁρίζω – 1. սահմանեմ (3.4, 12.1–5, 14.2, 15.2, 3, 5, 6, 7, 18.5, 19.4, 20.11, 21.9, 22.2, 24.1, 3, 4, 26.1, 5 [Porph.], 28.8, 29.11); 2. որոշեմ (14.7); 3. որոշեմ, այսինքն սահմանեմ (25.6 [Porph.])
define by mutual relations – ἀνθορίζω – հակասահմանեմ (14.7)
definition – A. ὁρισμός – 1. սահման (3.8, 5.4 [Porph.], 9.2, 12.1–3, 5, 13.2, 5, 14.1–3, 5, 12, 15.4, 6, 16.6, 21.2, 9, 23.2, 24.1, 25.6, 26.3, 27.7, 8, 28.9, 29.1, 3–10, 12, +1.5); 2. սահմանեալ (12.12); B. ὅρος – սահման (3.1, 8, 20.11 [Porph.], +1.4)
definitional – ὁριστικός – սահմանական (3.4, 8, 10, 4.6)
delineate – ὑπογράφω – 1. ստորագրեմ (12.1, 2, 3, 5); 2. ենթագրեմ (14.6 [Porph.], 27.10 [Porph.])
delineation – ὑπογραφή – 1. ստորագրութիւն (4.6, 12.1, 3, 5); 2. ենթագրութիւն (14.12 [Porph.], 21.9, 23.2, 26.5, 28.3, +1.1)
demonstration – ἀποδεικτική – ապացուցականն (3.4, 8, 19.1)
demonstrative – ἀποδεικτικός – ապացուցական (3.4, 5, 19.4, 5)
descend – κάτειμι – իջանեմ (18.*1*, *3*, 6 [Porph.])
descent – κάθοδος – էջ – descent (18.3)
designation – πρόσρημα – առբայութիւն (27.10)
destroy – 1. ἀναιρέω – ի բաց բառնամ (28.14); 2. ἀναιρετικόν ἐστι – ի բաց բառնամ (28.14); 3. φθείρω – ապականեմ (2.8, 6.1)
destruction – φθορά – ապականութիւն (6.7, 10.4, 22.6, 29.1, 3–9, 12)
determinate – 1. ὁριστός – որոշեալ եւ սահմանեալ (14.6); 2. ὁρισμένος – որոշեալ (14.7)

determination – ἀφορισμός – 1. բացորոշումն (11.*1*); 2. բացորոշութիւն (11.*1*, 15.*2*, 20.*2*, 28.*4*, 29.*1*)
determine – ἀφορίζω – բացորոշեմ (16.*1*, 20.*2*)
diagonal – διαγώνιος – տրամանկիւն (20.4), տրամանկիւնի (23.4)
dialectical – διαλεκτικός – տրամաբանական (3.1, 3, 4, 5.4)
  from dialectical point of view – διαλεκτικῶς – տրամաբանաբար (10.4)
differ – διαφέρω – 1. տարբերեմ (13.1 [Porph.], 3, 4, 14.1, 3, 5, 11, 15.4, 5, 7, 26.3); 2. զանազանիմ (15.5, 21.2, 5, 9, 22.1)
difference – διαφορά – 1. տարբերութիւն (2.1, *passim* [Porph.]); 2. զանազանութիւն (3.1, 9, 4.5, 8.3, 10.2, 12.2, 15.4, 21.1, 4, 22.1–3, 23.3, 24.1, 2, 3, 4, +1.1–5, +2.1, 5, +3.1, 4, 6, +4.1, +5.1, +6, +7, +8, +9, +10, +11)
disagree – διαφωνέω – տարաձայնեմ (2.1, 17.8, 9)
disagreement – διαφωνία – տարաձայնութիւն (8.2)
discrimination – 1. ἀντιδιαστολή – որոշումն (28.5); 2. διαστολή – որոշութիւն (12.3)
discriminate – διαστέλλω – որոշեմ (14.6, *11*)
discuss – διαλαμβάνω – 1. առնում (1.1, 2.2); 2. առնում ի կիր (2.4, 10.1)
disentangle – 1. διαστέλλω – տարորոշեմ (11.*1*, 15.2, 28.4); 2. անջատեմ (12.1)
disjunctive – διαζευκτικός – տարալուծական (29.12)
disposition – ἕξις – ունակութիւն (25.7, 8)
dissolve – διαλύω – քակտեմ (3.7)
distinction – διάκρισις – որոշումն (13.4, 14.*11*)
distinguish – A. διακρίνω – 1. տարորոշեմ (1.7); 2. որոշեմ (1.*3*, 13.*3*, 4); 3. տարադատեմ (20.2), տարադատէ այսինքն որոշէ (13.2); B. διαχωρίζω – 1. որոշեմ (13.4, 25.1, 27.10); 2. տարանջատեմ (27.5)
divide – A. ἀποτέμνω – բաժանեմ (22.5); B. διαιρέω – 1. բաժանեմ (3.1, 8, 9, 4.5, 5.1, 14.5, *7*, 16.4, 17.1–4, 18.1, 2, 6 [Porph.], 19.3, 20.3, 22.6, 23.1, 3, [Porph.], 5, 24.2, 28.10 [Porph.], +1.5): 2. առնեմ զբաժանումն (18.1)
divine – 1. ἔνθους – աստուածային (4.2); 2. θεῖος – աստուածային (6.8, 7.2, 25.6)
divisive – ἀντιδιαιρετικός – բաժանական (+3.6)
divisively – διαιρετικῶς – բաժանաբար (24.1)
division – 1. διαίρεσις – բաժանումն (1.1, 8, 2.3, 7, 3.8, 9, 4.5, 5.4 [Porph.], 8.2, 14.6, 16.1, 4, 18.1, 3, 6, 19.2, 3, 20.11 [Porph.], 21.1, 4, 23.1, 4, 5, 29.12, +1.5); 2. διαιρετική – բաժանումն (3.8)
draw to – ἀνθέλκω – 1. յարաքարշեմ (5.1, 2, 3); 2. քարշեմ (15.2)
earthborn – γηγενής – երկրածին (7.1)
easily separable – εὐσχώριστος – դիւրանջատական (20.9)
easy – εὐχερής – 1. դիւրալուր (6.4); 2. դիւր (6.4)
elaborate – δημιουργέω – ստեղծանեմ (+1.1)
elaborate on the topic – προσεξεργάζομαι – առարտագործեմ (27.10 [Porph.])
eliminate – ἐκβάλλω – 1. արտաքս հանեմ (13.3), արտաքսեմ (13.*2*)

embrace – A. συλλαμβάνω – պարունակեմ (29.10); B. συμπεριλαμβάνω – 1. պարունակեմ յինքեան (13.5, 14.1); 2. պարունակեալ ունիմ յինքեան (13.5); 3. պարունակեմ (29.7)
entitle – ἐπιγράφω – մակագրեմ (1.1, 4.1, 2), see also: inscribe
equal in number – ἰσάριθμος – հանգէտ թուով (+5.1)
be equal – ἐξισάζω – հանգէտ գոմ (28.9)
of equal honour – ἰσότιμος – հանգիտապատիւ (28.*3*)
of equal weight – ἰσορρεπής – հանգիտանիւթ (19.2)
equally – ἐπίσης – 1. հանգիտաբար (+4.1, +5.3, +6, +9); 2. հասարակաբար (+7)
be equivalent – ἰσοδυναμέω – հանգիտակարող գոմ (25.6)
erect – ἀνατίθημι – յարուցանեմ (4.1)
establish – κατασκευάζω – ներանիւթեմ (24.4, 5, 6, 28.13)
evaluate – διαιτάω – դատեմ (8.2)
examine, inquire – ζητέω – 1. խնդրեմ (1.1, 2, 3, 6, 8, 2.1, 5.5, 6.8, 7.1, 10.3, 4, 12.1, 13.*1*, 18.1, 19.1, 27.1, 5); 2. քննեմ (24.21); 3. խնդրեմ եւ քննեմ (7.1); 4. ի խնդիրս ասեմ (27.6); ζητοῦμεν – խնդիր է (10.1)
example – παράδειγμα – 1. յարացոյց (3.5, 8.4, 11.3, 14.10, 16.1, 19.2, 3, *4*, 20.*2*); 2. տարացոյց (8.2)
excellent – ὑπερέχουσα – առաւելեալ (7.2)
existing before – προγεγενημένος – նախեղեալ (9.3)
exposition – θεωρία – տեսութիւն (5.8, 6.10, 7.7, 8.4, 9.4, 10.5, 14.6, 28.10, 29.12)
exposition – παράδοσις – ընձեռութիւն (6.4 [Porph.], 5 [Porph.])
expression – A. λέξις – բառ (1.7, 4.6, 6.4, 6); B. φράσις – 1. յարմարումն (1.7); 2. յարմարաբանութիւն (6.4, 5); 3. ասաչ (6.4)
extraordinary – ἄτοπος – անտեղի (11.5)
extreme – ἄκρος – ծայր (16.2, 3, 17.1, 9, 18.5, 20.1, 24.7, +5.2)
fabricate – πλάττω – ստեղծանեմ (1.5)
fall from a height – ἀποκρημνίζω – ի բարձուէ ուստեք անկանիմ (16.6)
fall from rocks – ἀποκρημνόω – ի քարանձաւաց հոսիմ (16.6)
finite – πεπερασμένον – 1. եզերեալ (17.10, 18.4); 2. սահմանեալ (18.5)
is finite – πεπέρασται – եզերեալ է (17.10, 18.5)
follow – ἀκολουθέω – հետեւիմ (1.2, 23.4)
forgetfully – λεληθότως – մոռացաբար (+1.5)
form – εἶδος – տեսակ (1.7, 3.7, 10, 6.9, 10, 9.3, 26.4)
Form – εἶδος – տեսակ (8.3)
formless – ἀνείδεος – անտեսակ (7.7, 25.1, 4)
further develop – προάγω – յառաջ ածեմ (15.2)
further specification – προσδιορισμός – առտարորոշութիւն (+3.1, 3–5)
general – γενικός – սեռական (+3.4)
most general – γενικώτατος – սեռականագոյն (3.1, 16.1, 2, 4, 17.1, 6, 7, 9, 10, 18.1, 3, 4 [Porph.], 6 [Porph.], 22.1, 2, 3, +3.6)

in general – 1. καθόλου – ընդհանուր (24.3); 2. ἁπλῶς – ընդհանուր (14.5, 18.1)
genuine – γνήσιος – հարազատ (1.2, 7, 4)
genuineness – τὸ γνήσιον – հարազատութիւն (1.1, 2, 3, 6)
genus – γένος – սեռ (2.1, *passim* [Porph.])
go – ἀπογίνομαι – բացալինիմ (19.5 [Porph.], 29.1 [Porph.], 3 [Porph.], 4–8, 12 [Porph.]), ἀπογινόμενα – զբացեղեալսն (29.4), ἀπογινόμενον – ի բաց եղեալ (29.5)
goat-stag – τραγέλαφος – 1. եղջերուաքաղ (2.*3*, 6.7, 9.1, 4); 2. արալեզ (13.*2*, 24.6)
goodwill – εὔνοια – բարեմտութիւն (1.6)
grammarian – γραμματικός – քերդող, քերթող, քերթօղ (2.2, 4, 24.7, 25.7, 8, 27.8)
act as a grammarian – γραμματικεύεσθαι – քերթել (25.7, 8), քերթօղն զոլ (27.8)
grasp – ἀντιλαμβάνομαι – բուռն հարկանեմ (25.1, 5)
greed – αἰσχροκέρδεια – ժլատութիւն (1.5)
grovelling – εὐτελής – երկրաքարշ (7.2)
happiness – εὐδαιμονία – բարերջանկութիւն (6.1)
hardly separable – δυσχώριστος – դժուարանջատական (20.9)
happy – εὐτυχής – բարեբախտ (7.2)
hard to solve – δύσλυτος – դժուարալոյծ (14.*1*)
hectic – ἑκτικός – ունակական (29.8, 9)
homonymous – ὁμώνυμος – հոմանուն (1.3, 6.1, 10.4, 12.3, 22, 14.8, 17.3, 4, 6, 8, 9, 20.2, +1.4)
homonymously – ὁμωνύμως – հոմանունաբար (17.*6* [Porph.])
homonymy – ὁμωνυμία – հոմանունութիւն (1.3, 11.1, 12.1, 15.2, 20.2, 28.4)
hook-nosed – 1. արծռունկն – γρυπός (2.*5*); 2. կորուն չ – γρυπότης (20.*9*)
horsehood – ἱππότης – ձիութիւն (6.8)
humanity – ἀνθρωπότης – մարդութիւն (6.8, 7.5), մարդկութիւն (7.4)
immediately – ἀμέσως – 1. անմիջաբար (10.4, 25.8); 2. անմիջակաբար (28.*1*)
imperatively – ἐκ τοῦ προστάσσειν – հրամայելով (20.6)
inanimate – ἄψυχος – անշնչական (13.4, 14.3, 16.4, 23.5), անշունչ (2.*3*, 23.5)
inarticulate – ἄναρθρος – անյօդ (2.3, 4)
in between – ἀλλεπαλλήλου – ի վերայ միմեանց (15.4), միմեանց վերայ (15.5)
inch-sized – ποδιαῖος – թզաչափաբար (6.8)
include – A. παραλαμβάνω – առնում (20.10); B. συμπεριλαμβάνω – 1. պարունակեալ առնում – (10.2); 2. պարունակեմ (29.6)
find included – συμπεριλαμβάνω – գտանեմք պարունակեալ (27.10),
inconsequence – ἀκατάλληλον – անհետեւողութիւն (15.1)
incontrovertible – ἀναντίρρητος – անդիմաճառելի (19.1)
incorporeal – ἀσώματον – անմարմին (7.1, 3–6, 8.1, 2, 9.1, 10.3 [Porph.], 16.4, 18.*1*, 2, 24.6, 25.5)
indefinite – ἀπερίληπτος – անբաւ (2.4, 3.6)
indestructible – ἄφθαρτος – անապականելի (29.7)

indeterminate – ἀόριστος – անորիշ, անորոշ (2.4, 14.6, 18.5, 6)
indeterminateness – ἀοριστία – անորոշութիւն (18.*5*)
indiscriminate – ἀδιάκριτος – անտարորոշ (25.*6*)
individual – ἄτομος – անհատ (5.5, 6.10, 10.2, 15.6, 17.2, 7, 10, 18.1, 3, 5 [Porph.], 19.2–5, 20.7, 24.3, 25.2, +1.5, 6 [Porph.], +2.3, 4, +3.5, +5.2, 3, +6)
individualize – ἀτομόω – անհատեմ (10.2, 24.3, 26.4)
indivisible – 1. ἀδιαίρετος – անբաժանելի (24.1, 2); 2. ἀμερής – անմասն (24.6)
inductive – ἐπαγωγή – մակածական (3.5)
inexhaustible – ἀδιεξίτητος – անելանելի (17.10, 18.5)
infinite – A. ἄπειρος – անհուն (6.10, 17.10, 18.3, 4, 5 [Porph.], 6 [Porph.], 26.4); B ἀπέραντος – 1. անեզր (17.10); 2. անհուն (17.10, 18.5)
inquire – see: examine
inquiry – ζήτησις (5.2, 6.*8*, 7.1, 3, 8.1, 10.4, 11.*1*, 12.1, 27.5, *6*, *9*); ζήτημα (6.6 [Porph.], 8) – խնդիր
inscribe – ἐπιγράφω – մակագրեմ (1.4, 6, 10.*5*), see also: entitle
inseparable – ἀχώριστος – անանջատական (2.5, 7, 14.10, 20.2–5, 9, 21.1, 4, 23.1 [Porph.], 29.2, 5, 12, +8)
instruction – διδασκαλία – վարդապետութիւն (+3.1)
mode of instruction – διδασκαλίας τρόπος – վարդապետական յեղանակ (29.1), վարդապետութեան յեղանակ (7.3); διδασκαλικός τρόπος – վարդապետական յեղանակ (1.1, 8, 4.6, 5.1, 4), յեղանակ վարդապետութեան (1.8)
interpret – ἐξηγέομαι – պատմեմ (4.*2*, 28.8)
interpretation – ἐξήγησις – պատմութիւն (5.1, 26.4)
introduce each other – συνεισάγω – զմիմեանս ի ներքս ածեմ (+1.4)
introduction – εἰσαγωγή – ներածութիւն (3.2, 6.6 [Porph.])
Introduction – 1. Εἰσαγωγή – Ներածութիւն (4.1, 2, 4); 2. προοίμιον – նախերգան (10.*1*)
issue (rhetorical) – στάσις – կացումն (2.2)
at issue – προκείμενος – առաջիկայ (7.1)
knowledge – ἐπιστήμη – 1. մակացութիւն (2.6, 18.6 [Porph.], 21.6, 25.7, 27.7, 28.8); 2. հանճար (3.10, 26.3, 28.2, +2.5)
lancet – φλεβότομον – երակահատ (6.2)
laughing – γελαστικός – ծիծաղական (2.5, 5.8, 10.2, 13.3, 19.2, 27.5, 28.2, 5–7, 10–15, +4.1)
leader – ἀρχηγός – առաջնորդապետ (6.4)
leave aside – καταλείπω – ի բաց թողում (26.1)
lie next – παράκειμαι – յարակայանամ (6.1)
lie under – ὑποστρώννυμι – տարընկղմիմ (19.2)
be limited to – περατόω – եզերիմ (+1.4)
logic – διαλεκτική – բանականն (10.5)
logically distinguished – ἀντιδιαιρούμεναι – ընդդիմաբաժանեալք (17.*4*, 28.13)
lose – ἀποβάλλω – ի բաց ընկենում (29.12 [Porph.])

love of honour – φιλοτιμία – պատուասիրութիւն (1.4)
magnificence – μεγαλορημοσύνη – մեծաբանութիւն (7.1)
make an argument – διαλέγομαι – տրամաբանեմ (3.4)
which make a thing other – κατὰ τὰς ἄλλο ποιούσας – ըստ այլարարակս (20.11)
many
"after the many" – ἐπὶ τοῖς πολλοῖς – ի վերայ բազմաց (8.1, 2, 9.1, 3, 4, 10.3)
"before the many" – πρὸ πολλῶν – նախ/ յառաջ քան զբազումս (8.1, 2, 3, 4, 9.1, 3, 4, 10.3)
"in the many" – ἐν πολλοῖς – ի բազումս (8.1, 2, 4, 9.1, 3, 4, 10.3)
matter – ὕλη – նիւթ (1.7, 3.7, 6.2, 9, 7.7, 8.1, 2, 4, 10.3, 25.1, 4, 26.4, +1.1, +3.6)
mean – σημαίνω – նշանակեմ (12.3, 4, 20.2, 21.5, 7, 27.2, 29.4, +1.5)
meaning – 1. σημαινόμενον – նշանակութիւն (10.4, 11.1, 12.1, 15.2, 3, 28.4, 29.2, 3); 2. σημασία – նշանակութիւն (11.5)
meaningful – σημαντικός – 1. նշանական (2.3, 4, 13.2, 4, 14.6–8); 2. նշանակեալ (2.5)
meaningless – 1. ἀσήμαντος – աննշանական (2.3, 4, 14.6); 2. ἄσημος – աննշանական (13.2, 4)
Metaphysics – Μετὰ τὰ φυσικά – Յետ բնականացն (8.4)
method – μέθοδος – հնար (3.1, 3, 4, 5.4, 18.2, 24.4)
mind – A. διανοία – 1. տրամախոհութիւն (6.*7*, 8.1, 9.1, 3, 4); 2. միտք (8.8, 10); B. ἔννοια – մտածութիւն (20.5)
monosyllabic – μονοσύλλαβος – միափաղառական (+2.*3*)
mortal – θνητός – մահկանացու (3.10, 16.4, 20.3, 22.4, 23.4 [Porph.], 24.2 [Porph.], 3, 6, 27.1, 7, 28.12, +2.5)
mortality – θνητότης – մահկանացութիւն (27.9)
mourning – κλαυστικός – լալական (28.13)
name – προσηγορία – առկոչութիւն (7.1); անուն (20.2, 5)
name/call after – παρονομάζω – յարանուանեմ (11.2, 4); յարանունաբար ասեմ (11.2)
be of a nature such as to – πέφυκα – 1. բնաւորիմ (27.1 [Porph.], 3 [Porph.], 6 [Porph.], 28.10 [Porph.]); 2. բնաւորեցայ (3.*9*, 5.*1*, *5*, 12.*3*, 21.*2*, 25.*3*, 28.*10*, *11*)
natural – φυσικός – բնական (15.1)
naturally – φυσικῶς – բնականաբար (15.1)
necessarily – ἀναγκαίως – կարեւորապէս այս ինքն հարկաւորապէս (6.2), կարեւորապէս (6.2)
necessary – A. ἀναγκαῖος – 1. հարկաւոր (4.3 [Porph.], 5.1 [Porph.]); 2. կարեւոր (6.1 [Porph.: հարկաւոր], 2, 7.1, +1.1); B. ἀναγκαίως – կարեւոր (21.*1*, 27.1)
negation – ἀπόφασις – բացասութիւն (25.6, 29.3); ἀποφατική – բացասութիւն (+3.6)
negative – ἀποφατική – բացասական (+3.6)
non-being – τὰ μὴ ὄντα – 1. զոչ գոյն (9.4, 12.1); 2. որ ոչն է (29.10)
non-co-generic – 1. ἀνομοιογενής (27.8); 2. ἀνομοιοειδής – աննմանասեռ (28.5)
non-combinable – ἀσύστατος – անբաղկացելի (23.4, 5, 24.4)

non-percipient – ἀναίσθητος – անզգայ (23.5), անզգայուն (23.5)
non-rational – ἄλογος – անբան (3.1, 16.4, 20.2, 10, 11, 22.4, 6, 23.4, 24.6, 25.1, 26.4, 27.1, 28.12, 13, 15, 29.8)
object – πρᾶγμα – 1. իրողութիւն (16.3); 2. իր (3.10, 16.3, 26.4, 27.10 [Porph.], 28.1)
be object of – ὑποπίπτω + Dat. – անկանիմ ընդ + Instr. (6.8)
be observed – ἀναφαίνω – երեւիմ (3.4)
occupy – διαδέχομαι – ընդունիմ (27.7, +3.1)
offer – ἐπιφέρω – մատուցանեմ (1.5)
of only one item – καθ᾽ ἑνός – 1. ըստ միոյ (14.7, 8); 2. զմիոջէ (14.9 [Porph.])
opinion – 1. δόξα – կարծիք (1.2, 6.4, 25.1); 2. δόγμα – կարծիք (17.7)
oppose – ἀντιδιαστέλλω – հակորոշեմ (6.1)
opposite – ἀντικείμενος – 1. ընդդէմ (9.1); 2. հակակայ (22.6, 25.6 [Porph.], 28.12); 3. ընդդիմակայ (20.*10*)
order – τάξις – 1. կարգ (1.1, 8, 3.3, 13.4, 15.1, 28.10, 29.1, +5.1); 2. դասաւորութիւն (3.8, 4.4, 15.1, 20.1); 3. կարգաւորութիւն (8.4, 15.1, 28.5); 4. կարգ նախադասութեան (15.2); 5. նախադասութիւն (28.4, +1.1, +3.1)
in an orderly manner – κατὰ τάξιν – ոճով (18.2, 6)
ordered under – ὑποτάσσω + Dat. – 1. ստորադասեմ + Dat. (15.3, 4 [Porph.], 5, 6); 2. ստորադասեմ + ընդ + Instr. (16.5)
origin (of the birth) – γένεσις – 1. լինելութիւն (6.7, 11.3); 2. սերումն (11.7 [Porph.]); 3. լինելութիւն սերման (11.7)
have one's origin – προέρχομαι – յառաջ գամ (11.2, 6)
other – ἄλλο – այլ (20.3, 4, 11 [Porph.], 21.9, 23.2 [Porph.])
otherlike – ἀλλοῖον – այլայլակ (20.3, 4, 11 [Porph.], 21.9, 23.2 [Porph.])
part – μέρος – մասն (1.1, 8, 2.2, 4.7, 5.*3*, *4*, 5, 17.2, 19.1, 3, 7 [Porph.], 20.*5*, 22.*1*, 24.5, 6, 25.*3*, 27.7, 10 [Porph.], 29.*12*, +3.5)
particular – μερικός – 1. մասնական (2.4, 3.4, 5, 6, 5.5, 6.9, 9.2, 13.2, 4, 14.6, 7, 9, 22.5, 7, 24.3, 25.6, 26.2, +1.1, +2.1); 2. մասնաւոր (6.8)
percipient – αἰσθητικός – 1. զգայուն – percipient (23.3 [Porph.], 5); 2. զգայական (16.6, 22.4, 5, 24.2 [Porph.], +2.3, +3.5)
perfective – τελειωτικός – կատարելական (28.11)
perfectly – 1. ἐντελῶς – կատարելապէս (6.*4*, 9); 2. կատարելաբար (+1.1); 2. ἐντελεστέρως – կատարելաբար (17.8)
Peripatetics – 1. Περιπατητικοί – ճեմականք (10.5, 19.5, 25.1, 2, 6); 2. οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου – որք ի ճեմարանէն (10.5 [Porph.], 14.6)
pertain – ἀνάγω – վերաբերեմ (1.8, 4.2, 7)
pertinence to which part [of philosophy] – ὑπὸ τί μέρος ἀναφορά – զառ ինչ մասն վերաբերումն (1.1), զառ ինչ մասն վերաբերութիւն (1.8)
philosopher – φιλόσοφος – իմաստասէր (6.5, 6, 7.2, 8.1, 11.1, 12.1 [Porph.], 4, 15.1, 17.9, 18.1, 19.1, 21.4, 7, 26.2, 4)

philosophical – 1. φιλοσοφικός – իմաստասիրական (6.5); 2. ὑπὸ φιλοσοφίαν ὤν – իմաստասիրական (2.2); 3. κατὰ φιλοσοφίαν – իմաստասիրական (+1.4)
philosophize – φιλοσοφέω – իմաստասիրեմ (5.2)
philosophy – φιλοσοφία – իմաստասիրութիւն (2.2, 3.1, 4.2, 11, 4, 5.2, 4, 5, 6.2–4, 7.1, 11.4, 15.3, 17.7, 21.4)
physical – φυσικός – բնաւորական (3.10)
Physics – Φυσικοὶ λόγοι – Բնաբանութիւնք (6.9)
piercing – διακριτικός – տարաղատող (v.l. արտաղատող) (21.9)
piety – εὐσέβεια – բարեպաշտութիւն (6.1)
poem – στίχος – տաղ (1.5)
post-substantial – ἐπουσιώδης – 1. մակեղուտ (2.5, 7, 8, 5.7, 8, 8.2, 18.3, 6, 19.5); 2. մակագոյեղ (21.2, 3, 27.8, 28.1, 3, 11, 13, +5.2, +9); 3. մակագոյեղուտ (21.1)
post-substantially – ἐπουσιωδῶς – մակագոյեղաբար (28.2)
potentially – δυνάμει – զօրութեամբ (6.4, 22.7, 24.2, 7, 25.1, 4, 6, 8, 28.10, 14, +2.5, +3.6)
practical – πρακτικός – գործական (1.8)
precede – 1. προτερεύω – նախադասիմ (3.8 bis); 2. προϋπάρχω – յառաջ եմ (+3.4)
predicate – κατηγορούμενον – 1. ստորոգեալ (13.1 [Porph.], 14.1, 3, 19.1, 2, *passim*); 2. ստորոգիցեալ (14.9, 11 [Porph.])
be predicated – κατηγορέομαι – 1. ստորոգիմ (2.6, 10.2, 14.3, 5, 15.4–7, 17.1, 19.3, 7, 20.1, 21.2, 3, 5, 26.1, 2, 4, 27.3, 9, 28.7, 14, +1.3, 5, +2.2–4, +3.5, +4.1, 2, +5.2, 3, +6, +7, +10); 2. ստորոգեալ եմ (19.2)
predication – κατηγορία – ստորոգութիւն (1.2, 17.1, 21.3, 26.4, +1.4, 5)
present – 1. ἐνεστώς – ներկայ (18.5); 2. παρών – առաջիկայ (1.1, 2.1, 3.1, 2, 3, 9, 4.1, 3, 4, 5, 6.10, 7.2, 8.4, 10.4 [Porph.], 11.7, 13.1)
be present – πάρειμι – 1. առընթեր գոմ (2.8, 6.1, +6, +7, +11); 2. առգոմ (+8); 3. գոմ (2.8)
present – A. ἀποδίδωμι – բացատրեմ (14.6 [Porph.], 15.7 [Porph.], 19.6 [Porph.], 20.11 [Porph.], 27.1, 10, 28.8, 9, 29.1, 3, +3.6); B. παραδίδωμι – 1. աւանդեմ (5.1, 18.*1*, 24.4, +1.1, 5); 2. բացատրեմ (24.4, 27.1, 4, +1.3, 5, +5.1, 2); C. παρατίθημι – յարադրեմ (21.5, 29.3, +1.3, +3.1, +5.1); D. παρίστημι – 1. յանդիման կացուցանեմ (3.8); 2. յարկացուցեմ (12.*4*, 14.*12*, 20.2)
presentation – ἀπόδοσις – բացատրութիւն (5.4 [Porph.], 14.*12*, 27.*1*, 28.*10*)
preventive – ἀποτρεπτικός – հրաժարական (28.11)
principally – προηγουμένως – նախապետաբար (+1.6 [Porph.])
produce – 1. ἀποτελέω – բացակատարեմ (3.8); 2. ἀπεργάζομαι – բացագործեմ (1.*7*)
proem – προοίμιον – նախերգան (4.3, 5.1); նախերգութիւն (11.1)
proof – ἀπόδειξις – 1. ապացոյց (3.4, 8, 10, 5.4 [Porph.]); 2. ապացուցութիւն (3.6, 8, 5.4 [Porph.]); 3. ապացուցական (3.5)
proper (accident) – ἡ ἰδίως (συμβεβηκός) – յատկապէս (պատահումն) (14.10 [Porph.])
proper (difference) – ἡ ἰδίως (διαφορά) – յատկապէս (տարբերութիւն) (20.2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 7, 9, 24.1)

proper feature – ἰδιότης – յատկութիւն (19.4 [Porph.], 28.15)
most proper (difference) – ἡ ἰδιαίτατα (διαφορά) – յատկեղ (տարբերութիւն) (20.2, 3, 4, 5, 6 [Porph.], 10 [Porph.], 11 [Porph.], 21.4, 5, 6, 9, 22.1, 24.1, 28.*3*)
property – ἴδιον – յատուկ (2.1, *passim*)
proportion – συμμετρία – չափակցութիւն (29.9)
propose – ἐπάγω – ի վերայ ածեմ (29.1)
proposition – πρότασις – 1. առաջարկութիւն (6.2); 2. նախադասութիւն (19.1, *6*, 25.*6*)
protruded belly, with a protruded belly – προκοίλιος – յառաջաքաղերթ (24.3); յառաջքաղերթութիւն (19.4)
put before – προτάσσω – 1. նախադասեմ (6.1, 10.3, 15.1, 20.7, 28.2, 3, 5); 2. յառաջագոյն դասեմ (10.*3*)
be put before – προτερεύω – նախադասիմ (5.8)
put forward – παρατίθημι – յարադրեմ (16.4, +1.1),
puzzle – A. ἀπορία – 1. տարակուսանք (14.1, 27.6, 29.8); 2. տարակուսութիւն (27.7, 29.7, +1.1, 2); B. ἄπορον – 1. տարակուսումն (24.7); 2. տարակուսանք (24.7, 25.5); C. ἀπορούμενον – տարակուսանք (25.5, 26.1)
be puzzled – 1. ἀπορέω – տարակուսեմ (12.1, 15.1, 16.6, 19.2, 25.5, 27.9, 28.15, 29.1, +1.1, +5.1); 2. ἐπαπορέω – տարակուսեմ (14.3)
quadrangle – τετράγωνον – քառանկիւնի (21.4, 8)
quality – 1. ποιότης – որակութիւն (6.4 [Porph.] 6, 13.*5*, 24.7, 8); 2. ποῖον – որակ (3.1); 3. ποῖόν τι – 1. որպիսիին; (26.4); 2. որակ, այսինքն որպիսութիւն (26.4)
quantity – πόσον – քանակ (3.1, 6.4)
rapsody – ῥαψῳδία – հազներգութիւն (1.*5*)
rational – λογικός – 1. բանական (2.6, 8, 3.1, 4.7, 6.2, 10.4 [Porph.], 13.3, 4, 16.4, 19.1, 20.2, 3, 5, 10, 11, 21.5–8, 22.4, 6, 7, 23.4 [Porph.], 5, 24.2 [Porph.], 6, 25.1, 2, 5, 6, 26.2, 4, 27.1, 9, 10, 28.10, 12–14); 2. բանաւոր (3.10, 9.2, 16.4, 24.3, 27.7, +2.5); 3. բանաւորական (24.4)
rationality – λογικότης – բանաւորութիւն (10.2, 24.4)
read – ἀναγινώσκω – ընթեռնում (1.1, 2, 8)
reader – ἀναγινώσκων – ընթերցող (1.1)
readiness – προχείρησις – պատրաստութիւն (25.7)
reason – λογική – միտք (6.8)
reasonably – εὐλόγως – յիրաւի (1.1, 2, 8, 4.2, 12.1, 15.1, 20.3, 28.2)
receptive – δεκτικός – 1. ընդունակ (2.6, 3.10, 5.*7*, *8*, 26.3, 27.7, 28.2, +2.5); 2. ընդունական (27.7, 28.8)
receive – δέχομαι – ընդունիմ (7.6, 9.2, 21.2, 6, 8, 23.4, 24.6, 25.7, 27.4)
reciprocating – διάλληλος – ըստ միմեանց (15.7), ընդմիմեանց (24.4)
reject – ἀναίρεσιν ποιέω – ի բաց բառնամ (6.9)
relation – σχέσις – 1. բաղազանութիւն (7.6, 8.2, 11.2, 6, 12.4, 5, 15.6, 16.3); 2. կալումն (26.*5*)

relative item – τὸ πρός τί (ἐστι) – առինչունակ (11.5, 15.1, 2, 7, 16.1, 20.7, +2.1, +3.4),
relief figure – ἐκτύπωμα – տպաւորութիւն (8.1)
remove – ἀναιρέω – ի բաց բառնամ (14.12, 17.*5*, +2.4)
residing in the mind – ἐνδιάθετος – ներդրական (+2.4)
resemble – ἔοικα – քատակիմ (4.1, 18.*3*, +3.6)
resolve – ἀναλύω – լուծանեմ (4.7)
schooling – διδασκαλία – վարդապետութիւն (5.3 [Porph.], 4 [Porph.], 6.3 [Porph.])
self-moved – αὐτοκίνητος – ինքնաշարժ (16.6, 22.5)
self-subsistent – αὐθυπόστατος – 1. ինքնաստորակայ (8.3, 19.5); 2. ինքնագոյ (23.1)
sense – αἴσθησις – զգայութիւն (6.8, 8.3, 16.5, 6, 25.1)
in as many senses – ὁσαχῶς – որքանաբար (11.5)
in how many senses – ποσαχῶς – քանաբար (15.3, 17.10, 29.2)
in many senses – 1. πολλαχῶς – բազմաբար (11.5); 2. ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ – բազմապատկաբար (6.*1*)
in one sense – μοναχῶς – միայնաբար (11.5)
in so many senses – τοσαυταχῶς – նոյնքանաբար (11.5, 16.*1*)
in the strict sense – κυρίως – իսկապէս (3.*5*, 6)
sensible – αἰσθητός – զգալի (6.8, 10.3 [Porph.])
separable – χωριστός – անջատական (2.5, 7, 14.10, 20.2–5, 9, 21.1 [Porph.], 23.1, 29.2, 4, 5); զատելի (10.3 [Porph.])
separate – ἀποχωρίζω – անջատեմ (29.5)
be separated – διασπασμός γίνεται – օգտիմ (20.1)
separative – διαιρετικός – բաժանական (3.4, 8, 9, 4.7, 18.2, 20.10, 11, 22.1, 2, 3, 4, 5, 6. 7, 23.3, 27.2, 3)
set forth – ἐκτίθημι – արտադրեմ (17.7, 29.2)
shape – μορφή – 1. կերպարան (15.3, 26.4, +3.6); 2. տեսակ, այս ինքն կերպարան (26.4)
share – A. μετέχω – 1. ընդունիմ (6.9, 10, 7.1, 21.4); 2. հաղորդիմ (17.3); 3. ունականամ (9.3, +4.1, +6, +9); 4. ընդունական գոմ (+6); B. κοινωνέω – հաղորդիմ (6.10)
give a share – A. μεταδίδομαι – ունականամ (7.5); B. μεταδίδωμι – 1. հաղորդութիւն տամ (17.3, 4, 6, 9, 27.9, +4.1); 2. հաղորդիմ (17.*4*)
have a share – μεταδίδωμι – հասարակութիւն ունիմ (17.7)
singular – καθ᾽ ἕκαστον – իւրաքանչիւր (14.6, 7, 9)
snub-nosed – σιμός – պնչատ (2.*5*)
solution – 1. ἐπίλυσις (29.7); 2. λύσις (25.5, +1.2) – լուծումն
solve – ἐπιλύω – լուծանեմ (24.7, 8, 25.5, 26.1)
soul – ψυχή – 1. հոգի (1.3, 6.8); 2. անձն (14.*3*)
of the soul – ψυχικός – անձնաւորական (6.2)
sound – φωνή – ձայն (2.3, 4, 13.2, *4*)

speech in defence – ἀπολογία – պատասխանատրութիւն (12.3)
special – εἰδικός – տեսակական (+3.4)
most special – εἰδικώτατος – տեսակա(նա)գոյն (15.7 [Porph.], 16.2, 4, 17.1, 7, 18.1, 3, 4 [Porph.], 5 [Porph.], 6 [Porph.], 19.2, 3, 4, 22.1, 2)
species – εἶδος – տեսակ – (2.1, *passim*)
specific – εἰδοποιός – տեսակարար (18.6 [Porph.], 20.10 [Porph.], 11 [Porph.])
specify – εἰδοποιέω – տեսակարարեմ (23.3 [Porph.])
speculation – θεώρημα – 1. տեսաւորութիւն (6.4); 2. տեսութիւն (6.4); 3. մտածութիւն (1.7)
speak in favour of – ἀπολογέομαι – պատասխանատրեմ (25.2)
speak in opposition – ἀντιλέγω – 1. ընդդիմաբանեմ (9.2); 2. ընդդէմ ասեմ (14.1)
spurious – νόθος – խորթ (1.3, 4, 5, 6)
statue – ἀνδριάς – պյրաձեւ (+3.6)
strange – ἄτοπος – անտեղի (19.4)
study – πραγματεία – գործաւորութիւն (4.7)
style – λέξις – բառ (6.4)
subaltern – ὑπάλληλος – ընդմիմեամբ
ὑπάλληλον – ընդմիմեամբքն (15.7, 16.1, 2)
ὑπάλληλα – ընդմիմեամբքն (16.4, 19.2, 3)
ὑπαλλήλων – ընդմիմեամբցն (19.4)
περὶ τῶν ὑπαλλήλων – յաղագս ընդմիմեամբքն (17.1)
αἱ ὑπάλληλοι – ընդմիմեամբքն (20.4, 23.4)
subdue – ἐπικρατέω – հնազանդեցուցանեմ (7.2)
subject – ὑποκείμενος – ենթակայ (3.8, 19.1, 2, 25.1, 29.1 [Porph.], 3 [Porph.], 4–9, 11 [Porph.], 12 [Porph.], +1.3)
be subject to – ὑπόκειμαι – ենթակայանամ (19.2, 3)
subject matter – πρᾶγμα – 1. իրողութիւն (17.6); 2. իր (17.3, 6, 7, 9, 27.7, 9, +4.1)
in sublime manner – ὑψηλῶς – բարձրաբար (7.1)
sublunary things – ὑποσελήνια – ենթալուսնեայք (5.5)
subordinate – ὑποβεβηκός – որ գոյ ի ներքոյ (16.4); ի ներքոյ (16.2, 4)
subsist – A. ὑφίσταμαι – 1. ենթակայանամ (6.7, 7.1, 8.2, 9.1, 3, 4, 10.3 [Porph.], 12.1); 2. ենթակացուցանեմ (18.3); B. συνίσταμαι – բաղկանամ (+11)
subsistent – ὑφεστός – ենթակայացեալ (6.7)
subsistence in something else – ἑτεροϋπόστατος – այլաստորակայ (19.5)
substance – οὐσία – 1. գոյացութիւն (16.4, 17.4, 18.2, 19.2, 3, 5, 20.2, 3, 21.1, 3, 5, 22.4, 5, 23.1 [Porph.], 3 [Porph.], 5 [Porph.], 24.1, 2 [Porph.], 25.1, 26.3, 27.7, 28.8, 10, 13, 29.6, +1.5, +2.1, 3, 4, +3.4, +5.2); 2. էութիւն (2.5, 17.4, 19.5, 29.6, 7, +2.4); 3. էակ (7.4); 4. գոյ (17.4, 19.1, 21.1, 2, 5)
substantial – οὐσιώδης – 1. եղուտ (2.5, 6, 7, 8, 5.7, 8, 5.51, 8.2, 18.3, 6, 19.5, 20.10, 11); 2. գոյեղ (21.1–3, 5, 6, 9, 23.3, 24.1, 25.3, 27.5, 7, 10, 28.1, 11, +9); 3. գոյեղուտ (21.1)

substantially – A. οὐσιωδῶς – գոյեղաբար (21.2, 5, 22.2, 27.1, 3, 28.2, +2.3, 4); B. τὸ οὐσιωδῶς – 1. գոյեղն (27.5, 10); 2. գոյեղաբարն (27.10)
suitably – συμμέτρως – չափաւորապէս (6.6 [Porph.])
superordinate – A. ἐπαναβεβηκός – 1. գերազանցեալ քան (14.1, 16.4); 2. վերագոյն քան (16.2); B. ὑπερβεβηκός – գերազանցեալ (12.2, 14.3, *4*)
syllable – συλλαβή – սիղոբայ (2.*3*)
syllogism – συλλογισμός – շարաբանութիւն (19.1)
synonymous – συνώνυμος – փաղանուն (14.8)
synonymously – συνωνύμως – փաղանունաբար (17.6 [Porph.], 9, 27.9, +4.1)
synonyms – τὰ συνωνυμοῦντα – փաղանունք (27.9)
take care – παρίστημι – հոգ տանեմ (6.7)
take for granted – ὁμολογέω – խոստովանիմ (2.1, 24.4, 25.3, 28.15)
teach – διδασκαλίαν ποιέομαι – վարդապետութիւն առնեմ (19.1)
teacher – διδάσκαλος – վարդապետ (1.6, 18.1)
teaching – διδασκαλία – վարդապետութիւն (11.1, 12.1, 15.1, 2, 17.1, 20.1, 28.4, 8)
term – φωνή – 1. ձայն (2.1, 2, 3, 7, 4.2, 7.*5*, 12.3, 13.2, 3, 18.3, 20.2, 21.9, +1.4); 2. բարբառ (4.2, 5, 6, 5.*8*, 6.*2*, *7*, *8*, 7.3, *4*, 10.1, 4, 11.5, 12.2, 3, *5*, 14.*5*, *11*, 18.3, 26.5, 28.3, +1.1, 4, *6*, +5.1)
tetrasyllabic – τετρασύλλαβον – քառափաղառական (+2.4)
text – λέξις – բարբառ (10.1)
theological
from a theological point of view – θεολογικώτερον – աստուածաբանաբար (10.4)
theoretical – θεωρητικός – տեսական (1.8)
theoretical exposition – προθεωρία – տեսաւորութիւն (10.1)
thing – πρᾶγμα – 1. իրողութիւն (15.1, 20.3, 24.1, +1.1); 2. իր (3.8, 6.*10*, 12.*4*, 12.5)
three-dimensional – (τριχῇ) διαστατός – (եռակի) տրամակայեալ (7.1), (եռակի) տրամակացեալ (7.3)
think – ἐπινοέω – մակամտածեմ (6.*7*)
think of, arrange – ἐπινοέω – 1. իմանամ (6.4, 21.2, 7, 24.6); 2. ընդ միտ ածեմ եւ իմանամ (29.12 [Porph.]); 3. յարդարեմ (2.2)
thought – ἐπίνοια – 1. մակամտածութիւն (6.7); 2. մտածութիւն (21.2, 24.6, 29.5, 10, 12 [Porph.])
title – ἐπιγραφή – մակագրութիւն (1.1, 1.2, 4.1)
treat – διαλαμβάνω – բուռն հարկանեմ (10.4 [Porph.], 11.5, 12.1, 28.3, 29.2)
treatise – πραγματεία – իրողութիւն (25.5)
triangle – τρίγωνον – եռանկիւնի (21.4, 8)
turn against – ἀνατρέπω – կործանումն առնում (25.2)
two-footed – δίπους – երկոտանի (14.12, 28.5, 10)
unclarity – ἀσάφεια – անհաւաստութիւն (4.3, 6.4, 5, 6)
unclear – ἀσαφής – անհաւաստի (1.1, 2, 6.3)
undertake – ἐπιχειρέω – ձեռնարկեմ (6.4)

universal – A. καθολικός – 1. ընդհանրական (5.*41*, 12.2, 3, 15.1, 17.7, 28.7, +1.1–2); 2. ընդհանուր (12.2, 26.2, +1.*6*); 3. հանրական (5.6, 6.1, 20.*7*, 22.5, 7, 24.3, 26.2, +1.1, +2.1); B. καθόλου – 1. հանուր (2.4, 5.*5*, 9.4, 14.2, 6, 7, 21.7, 24.3, 26.2); 2. համայն (9.18); 3. հանրական (2.5, 3.4–6, 5.5, 6.10, 9.1, 13.2, 14.8); 3. ընդհանուր (3.5, 6.8, 9, 9.2–4, 13.2, 14.1, *5*, 18.*1*, 24.6, 26.2); 4. ընդհանրական (2.4, 3.5, 6, 5.*6*, 6.9, 9.3, 13.2, 27.*4*)
universally – καθολικῶς – 1. ընդհանրականապէս (+2.3); 2. հանրականապէս (+2.3)
unsaddled – ἐνσεσαγμένον – ներհամետացեալ (6.4)
unskilful – ἀνεπιστήμων – անմակացական (18.*3*)
useful – A. 1. χρήσιμος – պիտանացու (1.1, 3.1, 4.1, 4, 5.1–4, 6.1, 3); 2. պէտք (2.1); B. χρειώδης – պիտանացու (3.8)
be useful – 1. χρησιμεύω – պիտանացու եմ (լինիմ, գոմ) (3.1, 2, 9, 5.4); 2. see: contribute
vainglory – κενοδοξία – սնափառութիւն (1.4)
walking on foot – ὀρθοπεριπατητικός – ուղղորդագնաց (14.12)
well expressed – εὐφραδής – դիւրաւաչ (6.4)
whole – ὅλος – բոլոր (1.8, 5.5, 7.5, 10.*2*, 12.3, 17.2, 19.3, 7 [Porph.], 25.1, +3.5)
wholly – ἀναγκαίως – ամենայն իրօք (3.6)
with flat nails – πλατυώνυχος – լայնեղունկն (14.*12*, 24.3, 27.5)
with non-similar parts – ἀνομοιομερής – աննմանամասնայ (17.2)
like items with non-similar parts – ἀνομοιομερῶς – աննմանամասնաբար (17.*3*)
with similar parts – ὁμοιομερής – նմանամասնեայ (17.2, 3)
without any range of variation – ἀπλατής – անլայն, անլայնական (21.8)
without quality – ἄποιος – անորակ (29.6, 7)
word – λέξις – բառ (6.6)
writer – συγγραψάμενος – շարագրող (1.3)
writing – σύγγραμμα – 1. շարագրած (1.2, 4–7); 2. շարագրածութիւն (1.3, 4); 3. շարագրութիւն (1.1, 2.1, 3.1–3, 9, 4.1, 3–5, 5.2, 21, 7.1, +1.1)
zoophyte – ζῳόφυτον – կենդանաբոյս (16.4, 5, 18.2)

Abbreviations and Literature

a Sigla

A (in the Greek text)	*Urbinas gr.* 35
A (in the Armenian text)	Dav. *in Isag* arm.
B	*Parisinus gr.* 2089
Bus	Dav. *in Isag*
D	*Ambrosianus gr.* 47
K	*Marcianus gr.* 599
L	*Laurentianus gr.* 72,5
P	*Parisinus gr.* 1938
T	*Vaticanus gr.* 1023
V	*Vaticanus gr.* 1470 (V^1 = corrections *secunda manu*, V^2 = corrections *tertia manu*)
Ven.	Dav. *in Isag* arm. (ed. 1932^2)

b Primary Sources

Ammon. = Ammonius

in Cat = Ammonii *in Aristotelis Categorias commentarium*, ed. A. Busse (CAG, IV 4), Berolini, 1904.

Arethas = Arethas of Caesarea's *Scholia on Porphyry's* Isagoge *and Aristotle's* Categories (*Codex Vaticanus Urbinas Grecus 35*), ed. M. Share (Corpus philosophorum medii aevi: commentaria in Aristotelem byzantina 1), Athens, 1994.

Arist. = Aristotle

Cat arm.—Արիստոտելի *Ստորոգութիւնք* in F. Conybeare, *A Collation with Ancient Armenian Versions of the Greek Text of Aristotle's Categories, De interpretatione, De mundo, De virtutinus et vitiis, and of Porphyry's Introduction*, Oxford, 1892, Appendix II. Armenian Text.

Damasc. = John of Damascus

Dial = *Institutio elementaris. Capita philosophica* (*Dialectica*), in *Die Schriften des Johannes von Damaskos*, vol. 1, ed. B. Kotter (Patristische Texte und Studien 7), Berlin, 1969, pp. 101–142: *Dialectica sive Capita philosophica* (*recensio fusior*).

Dav. = David

in Isag = Davidis *in Porphyrii Isagogen Commentarium* in Davidis *Prolegomena et in Porphyrii Isagogen Commentarium*, ed. A. Busse (CAG, XVIII, 2), Berolini, 1904, pp. 80–219.

in Isag arm. = Դաւիթ Անյաղթ, *Վերլուծութիւն «Ներածութեանն» Պորփիւրի* (David the Invincible, *Analysis of Porphyry's Isagoge*), critical text with a translation into Russian, introduction and commentary by S.S. Arevšatyan, Yerevan, 1976.

in Isag arm. (ed. 1793) = Դաւիթ Անյաղթ, *Վերլուծութիւն Յաղագս Ներածութեան Պորփիւրի* (David the Invincible, *Analysis of Porphyry's Isagoge*), in *Գիրք Պորփիւրի որ կոչի Ներածութիւն* (*Porphyry's Book Called Isagoge*), Madras: Shmavonean press, pp. 69–323.

in Isag arm. (ed. 1833) = *Դաւթի փիլիսոփայի Ներգինացւոյ Վերլուծութիւն Ներածութեանն Պորփիւրի* (David the Philospopher of Nergin, *Analysis of Porphyry's Isagoge*), in Կորիւն, Մամբրէ, Դաւիթ. *Մատենագրութիւնք նախնեաց* (*Koriwn, Mambrē, David: Works of the Ancients*), Venice, pp. 251–356.

in Isag arm. (ed. 1932²) = *Դաւթի փիլիսոփայի Ներգինացւոյ Վերլուծութիւն Ներածութեանն Պորփիւրի* (David the Philospopher of Nergin, *Analysis of Porphyry's Isagoge*), in Դաւթի Անյաղթ փիլիսոփայի *Մատենագրութիւնք եւ Թուղթ Գիւտայ կաթողիկոսի առ Դաւիթ*, Venice, pp. 157–251.

in Isag arm. (ed. 1980) = *Դաւթի Անյաղթ փիլիսոփայի Վերլուծութիւն «Ներածութեանն» Պորփիւրի* (David the Invincible Philosopher, *Analysis of Porphyry's Isagoge*), in Դաւիթ Անյաղթ, *Երկասիրութիւնք փիլիսոփայականք* (David the Invincible, *Philosophical Treatises*), ed. S.S. Arevšatyan, Yerevan, pp. 105–192.

in Isag arm. (ed. 2004) = Դաւիթ Անյաղթ *Վերլուծութիւն «Ներածութեանն» Պորփիւրի* (David the Invincible, *Analysis of Porphyry's Isagoge*), in: *Մատենագիրք հայոց* (*Classical Armenian Literature*) series, vol. 3, 6th Century, Antelias—Lebanon, 2004, pp. 227–285 (David's four treatises occupy pp. 141–353 of this volume).

Prol = Davidis *Prolegomena Philosophiae*, in Davidis *Prolegomena et in Porphyrii Isagogen Commentarium*, ed. A. Busse (CAG, XVIII, 2), Berolini, 1904, pp. 1–79.

Prol arm. = Դաւիթ Անյաղթ, *Սահմանք իմաստասիրութեան*, ed. S.S. Arevšatyan, Yerevan 1960.

in Cat = Eliae (olim Davidis) *in Aristotelis Categorias commentarium*, in: *Eliae in Porphyrii Isagogen et Aristotelis Categorias Commentaria*, ed. A. Busse (CAG, XVIII, 1) Berolini, 1900, pp. 105–255.

in Cat arm. = Դաւիթ Անյաղթ, Մեկնութիւն Ստորոգութեանցն Արիստոտելի, in Դաւիթ Անյաղթ, *Երկասիրութիւնք փիլիսոփայականք* (David the Invincible, *Philosophical Treatises*), ed. S.S. Arevšatyan, Yerevan, pp. 193–300.

in APr = Topchyan (2010).

Elias

in Isag = Eliae *in Porphyrii isagogen*, in Eliae *in Porphyrii isagogen et Aristotelis categorias commentaria*, ed. A. Busse (CAG, XVIII, 1), Berolini, 1900, pp. 35–104.

Naz. = Gregory of Nazianzus

4 arm. = Sancti Gregorii Nazianzeni *Opera, Versio Armeniaca II, Orationes IV et V*, ed. a B. Coulie (Corpus Christianorum, Series Graeca 37, Corpus Nazianzenum 6), Brepols-Turnhout-Leuven, 1999.

Olymp. = Olympiodorus

in Alcibiad = Olympiodorus, *Commentary on the First Alcibiades of Plato*, ed. by L.G. Westerink, Amsterdam, 1956.

Prol = Olympiodori *Prolegomena et in categorias commentarium*, ed. A. Busse (CAG, XII 1), Berlin, 1902, 26–148.

Ph. = Philo of Alexandria

Decal = *De decalogo*, in Philonis Alexandrini *opera quae supersunt*, vol. 4, ed. Cohn, Berlin, 1962, pp. 269–307.

Decal arm. = *Յաղագս տասն բանից*, in Փիլոնի Հեբրայեցւոյ *ճառք որոց հելլեն բնագիրք հասին առ մեզ* (*Sermons by Philo the Hebrew, the Greek Originals of which Have Reached Us*), Venice, 1892, pp. 220–267.

LA = *Legum allegoriae libri I–III*, in Philonis Alexandrini *opera quae supersunt*, vol. 1, ed. L. Cohn, Berlin, 1962, pp. 61–169.

LA arm. = *Աստուածային աւրինացն այլաբանութիւն*, in Փիլոնի Հեբրայեցւոյ *ճառք որոց հելլեն բնագիրք հասին առ մեզ* (*Sermons by Philo the Hebrew, the Greek Originals of which Have Reached Us*), Venice, 1892, pp. 104–177.

Prov. = Philo, vol. 9: *De providentia* (Fragments), ed. by F.H. Colson, Cambridge. Massachusets, 1967, pp. 454–506.

Prov. arm. = Փիլոնի Եբրայեցւոյ *Ա Բ Յաղագս նախախնամութեան, Գ Յաղագս բան ունել անասուն կենդանեաց* (*Philo the Hebrew's I, II On Providence, III Whether Dumb Animals Possess Reason*), ed. by M. Aucher, Venice, 1822.

Porph.

Isag = *Porphyrii Isagoge et in Aristotelis categorias commentarium*, ed. A. Busse (CAG, IV 1), Berolini, 1887, pp. 1–21.

Isag arm. = Ներածութիւն Պորփիւրի, in Դաւթի Անյաղթ փիլիսոփայի *Մատենագրութիւնք եւ Թուղթ Գիւտայ կաթողիկոսի առ Դաւիթ*, Venice, 1932[2], pp. 133–156.

ps.-Elias = Pseudo-Elias

Pseudo-Elias (Pseudo-David), *Lectures on Porphyry's Isagoge*, Introduction, text and indices by L.G. Westerink, Amsterdam, 1967.

Synops. = Σύνοψις τῶν πέντε φωνῶν, in P. Moraux, "Ein unedierter Kurzkommentar zu Porphyrios' Isagoge," *Zeitchrift für Papyrologie und Epigraphik*, 35 (1979), pp. 55–98; 41 (1981), 59–61.

Thrax = Dionysius Thrax, Greek-Armenian bilingual edition of *Ars Grammatica*, in Adonc' (1915), pp. 1–66.

Tim. = Timothy of Alexandria
Տիմոթէոսի եպիսկոպոսապետի Աղեքսանդրեայ *Հակաճառութիւն առ սահմանեալն ի ժողովն Քաղկեդովնի* (*Refutation of the Decisions of Chalcedon by* Timothy Archbishop of Alexandria), Ēǰmiacin, 1908.

c Secondary Literature

Ačaṙyan (1951) = Ačaṙyan, H., *Հայոց լեզվի պատմություն* (*History of the Armenian Language*), part II, Yerevan.

Ačaṙyan (1971–1979) = Ačaṙyan, H., *Հայերենի արմատական բառարան* (*Etymological Dictionary of Armenian*), in 4 volumes, Yerevan.

Adjarian (1910) = Adjarian, H., *Katalog der Armenischen Handschriften in Täbriz*, Wien.

Adonc' (1915) = Adonc', N., *Дионисий Фракийский и армянские толкователи* (*Dionysius the Thrax and the Armenian Commentators*), Petrograd.

French translation: *Denys de Thrace et les commentateurs arméniens*, Louvain 1970.

Armenian translation: *Երկեր հինգ հատորով, Գ, Հայերենագիտական ուսումնասիրություններ* (*Works in Five Volumes, 3: Studies on the Armenian Language*), Yerevan, 2008.

Against Diophysites (1688) = *Գիրք ժողովածոյ ընդդէմ երկաբնակաց, մանաւանդ աշխարհաւեր ժողովոյն Քաղկեդոնի, արարեալ սրբազանից վարդապետաց* (*A Book-Collection Against Diophysites, Especially the Disastrous Council of Chalcedon, Composed by Holy Teachers*), New Julfa: Amenp'rkič' Monastery Press.

Arevšatyan (1973) = Arevšatyan, S.S., *Формирование философской науки в древней Армении* (*V–VI вв.*) (*The Formation of Philosphical Science in Ancient Armenia* [*5th–6th cc.*]), Yerevan.

Asatryan—Muradyan (1985) = Asatryan, G., Muradyan, G., «Գրաբարի ակ անվանական վերջածանցը» ("The Nominal Suffix -ak in Grabar"), *Patma-banasirakan handes* 3, pp. 136–150.

Banateanu (1937) = Banateanu, V., *La traduction arménienne des tours participiaux grecs*, Bucarest.

Barnes (2006) = Porphyry, *Introduction*, translated, with a Commentary by Jonathan Barnes, Clarendon press, Oxford.

Benakis (1981) = Benakis, L., «Դավիթ հայը Արիստոտելի բյուզանդական մեկնիչների երկերում» ("David the Armenian in the Works of the Byzantine Commentators of Aristotle"), *Patma-banasirakan handes* 1, pp. 46–55.

Bogharian (1967) = Bogharian, N. *Մայր ցուցակ ձեռագրաց Սրբոց Յակոբեանց* (*Grand Catalogue of St. James Manuscripts*), Jerusalem: St. James Press, vol. 2.

Bogharian (1968) = Bogharian, N. *Մայր ցուցակ ձեռագրաց Սրբոց Յակոբեանց* (*Grand Catalogue of St. James Manuscripts*), Jerusalem: St. James Press, vol. 3.

Bogharian (1969) = Bogharian, N. *Մայր ցուցակ ձեռագրաց Սրբոց Յակոբեանց* (*Grand Catalogue of St. James Manuscripts*), Jerusalem: St. James Press, vol. 4.

Bogharian (1971) = Bogharian, N. *Մայր ցուցակ ձեռագրաց Սրբոց Յակոբեանց* (*Grand Catalogue of St. James Manuscripts*), Jerusalem: St. James Press, vol. 5.

Calzolari (1989) = Calzolari, V., "L'école hellénisante," in M. Nichanian, *Age et usage de la langue arménienne*, Paris, pp. 110–130.

Calzolari (2009[1]) = Calzolari, V., "David et la tradition arménienne," V. Calzolari & J. Barnes (éds.), *L'oeuvre de David l'Invincible et la transmission de la pensée grecque dans la tradition arménienne et syriaque* (*Commentaria in Aristotelem Armeniaca: Davidis Opera* 1) [*Philosophia Antiqua* 116], Leiden–Boston, pp. 39–65.

Calzolari (2009[2]) = Calzolari, V., "La version arménienne des *Prolegomena Philosophiae* de David et son rapport avec le texte grec," V. Calzolari & J. Barnes (éds.), *L'oeuvre de David l'Invincible et la transmission de la pensée grecque dans la tradition arménienne et syriaque* (*Commentaria in Aristotelem Armeniaca: Davidis Opera* 1) [*Philosophia Antiqua* 116], Leiden–Boston, pp. 15–36.

Čemčemean (1996) = Čemčemean, S., *Մայր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց մատենադարանին Մխիթարեանց ի Վենետիկ* (*Grand-Catalogue of the Armenian Manuscripts in the Library of the Mechitarists in Venice*), Venice, vol. 7.

Daniēlean (1984) = Daniēlean, A., *Մայր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան* (*Grand Catalogue of Armenian Manuscripts of the Catholicosate of Cilicia*), Antilias.

Dashian (1895) = P. Jacobus Dr. Dashian, *Catalog der armenischen Handschriften in der Mechitharisten-Bibliothek zu Wien*, Bd. I, (in Armenian and German), Wien.

Hovsepyan (1987) = Hovsepyan, L.S., *Գրաբարի բառակազմությունը* (*Word-formation in Grabar*), Yerevan.

ǰahukyan (1993) = ǰahukyan, G., «Հունաբան դպրոցի հայերենը եւ նրա մշակած նախածանցների համակարգը» ("The Hellenizing School and the System of Prefixes Created by it"), *Patma-banasirakan handes* 1–2, pp. 7–14.

Kendall—Thomson (1983) = David the Invincible Philosopher, *Definitions and Divisions of Philosophy*, translated by B. Kendall and R.W. Thomson (*University of Pennsylvania, Armenian Texts and Studies*, 5, Series editor M.E. Stone), Chico, CA.

Kiwleserean (1961) = Kiwleserean, B., *Ցուցակ ձեռագրաց Ղալաթիոյ ազգային մատենադարանի հայոց* (*Catalogue of Manuscripts of the Armenian National Library of Galata*), Antilias.

Kopylenko (1972) = Kopylenko, M.M., "Кальки греческого происхождения в языке древнерусской письменности" ("Calques of Greek Origin in the Language of the Old Russian Literature"), *Vizantijskij wremennik* vol. 34, pp. 141–150.

Lafontaine—Coulie (1983) = Lafontaine, G., Coulie, B., *La version arménienne des discours de Grégoire de Nazianze* (*C.S.C.O.*, 446; *Subsidia*, 67), Louvain.

Mahé (1990)—Mahé, J.-P., “David l’Invincible dans la tradition arménienne,” in Simpicius, *Commentaire sur les Catégories*, traduction commentée sous la direction de Ilsetraut Hadot, fasc. 1, Leiden, New York, København, Köln: E.J. Brill, pp. 189–207.

Manandean (1911) = *ՄեկնութիւնՍտորոգութեանցն Արիստոտէլի ընծայեալ Էլիասի իմաստասիրի* (*Commentary of Aristotle’s Categories Ascribed to Philosopher Elias*), ed. By Y. Manandean, S. Peterburg.

Manandean (1928) = Manandean, Y., *Յունաբան դպրոցը եւ նրա պարգացման շրջանները* (*The Hellenizing School and the Periods of Its Development*), Vienna.

Minasean (1996) = Minasean, M., *Դասական հայերէնի նկարագրական քերականութիւն* (*Descriptive Grammar of Classical Armenian*), Geneva.

Muradyan A. (1971) = Muradyan, A., *Հունաբան դպրոցը եւ նրա դերը հայ քերականական տերմինաբանության ստեղծման գործում* (*The Hellenizing School and Its Role in the Creation of the Armenian Grammatical Terminology*), Yerevan.

Muradyan G. (1996) = Muradyan, G., “Some Lexicological Characteristics of the Armenian Version of Philo Alexandrinus,” *Proceedings of the Fifth International Conference on Armenian Linguistics* (*McGill University, Montreal, May 1–5, 1995*), ed. by D. Sakayan, New York, 279–291.

Muradyan G. (1999[1]) = Muradyan, G., “Notes on some Linguistic Characteristics of the Hellenizing Translations,” *Le Muséon*, t. 112, fasc. 1–2, pp. 65–71.

Muradyan G. (1999[2]) = Muradyan, G., «Դասական եւ յունաբան թարգմանութիւնների բաղդատութեան փորձ» (“An Attempt of Comparison of Classical and Hellenizing Translations”), *Handes Amsorya*, 187–216.

Muradyan G. (2000) = Muradyan, G., «*Պիտոյից գրքի* ոչ թարգմանական մասերի լեզուն եւ հայ հեղինակների հունաբանությունները» (“The Language of the non-Translated Parts of the *Book of Chreia* and the Hellenizing Style of Armenian Authors”), *Aštanak* (*Armenological periodical*) III, 99–122.

Muradyan G. (2001–2002) = Muradyan, G., “Le style hellénisant des Progymnasmata arméniens dans le contexte d’autres écrits originaux,” *Actes du Sixième Colloque international de Linguistique arménienne* (*INALCO—Académie des Inscriptions et Belles-Lettres—5–9 juillet 1999*), *Slovo*, vol. 26–27, pp. 83–94.

Muradyan G. (2008) = Muradyan, G., «Դավիթ Անհաղթի *Վերլուծութիւն ի Ներածութիւնն Պորփիւրի* երկը. տեքստաբանական հարցեր (“David the Invincible’s *Commentary on Porphyry’s Isagoge*: Textological Issues”), *Banber Matenadarani* 18, pp. 19–40.

Muradyan G. (2009) = Muradyan, G., “David the Invincible’s *Commentary on Porphyry’s Isagoge*: a Collation of the Greek and Armenian Versions,” V. Calzolari & J. Barnes (éds.), *L’oeuvre de David l’Invincible et la transmission de la pensée grecque dans la tradition arménienne et syriaque* (*CAA: Davidis Opera* 1) [*PhA* 116], Leiden–Boston, pp. 67–88.

Muradyan G. (2010) = Muradyan, G., *Հունաբանությունները դասական հայերենում* (*Grecisms in Classical Armenian*), Yerevan.

Muradyan G. (2012) = Muradyan, G. *Grecisms in Ancient Armenian* (Hebrew University Armenian Studies 13, Series editor M.E. Stone), Leuven—Paris—Walpole MA.

Muradyan K. (1993) = Muradyan K., *Գրիգոր Նազիանզացին հայ մատենագրության մեջ* (*Gregory of Nazianzus in Armenian Literature*), Yerevan.

Oskian (1976) = Oskian, P.H., *Katalog der armenischen Handschriften in Handes Amsorya*, Wien.

Sgarbi (1972) = Sgarbi, R., *Osservazioni sul testo e sulla lingua della versione armena dell' "Isagoge" di Porfirio* (Memorie dell' Istituto Lombardo—Accademia di scienze e lettere, classe di lettere—scienze morali e storiche, vol. XXXI, fasc. 5), Milano.

Širinian (2009) = Širinian, M.-E., "The Armenian Version o David the Invincible's *Commentary on Aristotle's Categories*," M.E., V. Calzolari & J. Barnes (éds.), *L'oeuvre de David l'Invincible et la transmission de la pensée grecque dans la tradition arménienne et syriaque* (*CAA: Davidis Opera* 1) [*PhA* 116], Leiden–Boston, pp. 89–102.

Sruanjtean (1874) = Sruanjtean, G. *Հնոց եւ նորոց* (*Old and New matters*), Constantinople.

Tēr-Awetisean (1970) = Tēr-Awetisean, S., *Katalog der Armenischen Handschriften in der Bibliothek des Klosters in Neu-Djoulfa*, Band I, Wien.

Tēr-Movsisian (1981) = Ter-Movsisian, M., *Catalogue des manuscrits arméniens de Meguertitch Sanasarian*, rédaction et préparation des tables par Y.H. Vardanian, Venice.

Terian (1982) = Terian, A., "The Hellenizing School. Its Time, Place and Scope of Activities Reconsidered," *Dumbarton Oaks Symposium, Syria and Armenia in the Formative Period*, Washington, pp. 176–178.

Thomson (1983) = Thomson, R., "Notes on the Armenian Version of David the Invincible's *Definitions of Philosophy*," *David the Invincible—the Great Philosopher of Ancient Armenia*, Yerevan, pp. 390–401.

Topchyan (2010) = David the Invincible, *Commentary on the Analytics*, Old Armenain Text with an English Translation, Introduction and Commentary by Aram Topchyan (*Commentaria in Aristotelem Armeniaca: Davidis Opera* 2) [*Philosophia Antiqua* 117], Leiden–Boston.

Uluhogian (1975) = Uluhogian, G., ««Տեառն ասելով». հունարենի բացարձակ սեռականի թարգմանությունը Բարսեղ Կեսարացու հայերեն բնագրում» ("Teaṙn aselov, the Translation of the Greek Genitive Absolute in the Armenian Text of Basil of Cesarea"), *Patma-banasirakan handes* 1, pp. 167–176.

Uluhogian (1975) = Uluhogian, G., "Technica della traduzione, Particolarita lessicale, calchi sintattici della versione armena dell' *Asceticon* di Sancto Basilio," *Handes Amsorya*, col. 406–422.

Weitenberg (2000) = Weitenberg, J. "Greek Influence in Early Armenian Linguistics," *History of the Language Sciences. An International Handbook on the Evolution of the Study of Language from the Beginnings to the Present*, Volume 1, Walter de Gruyter, Berlin, New York, pp. 447–450.

Index of Proper Names[1]

1 Lecture and paragraph numbers are indicated. (A) means that the name is attested only in the Armenian version; (G) means that the name is attested only in the Greek text; (G+) means that the name is attested in a Greek passage not translated into Armenian, following or incorporated into the corresponding lecture and paragraph.